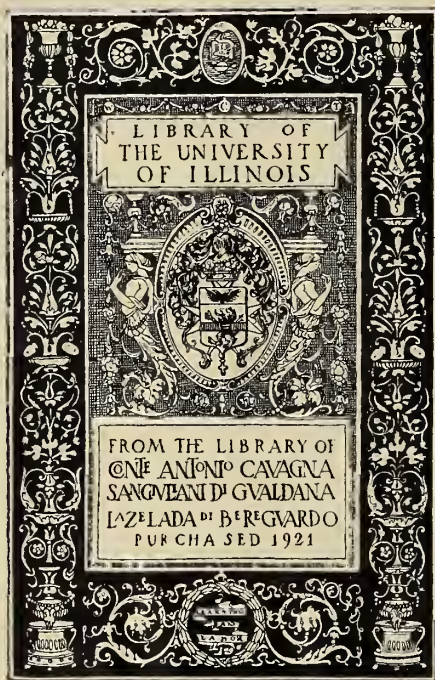

9-5-18

11-192

920.0452

P36h

v.4

Rare Book & Special
Collections Library

HISTORIA PRINCIPUM LANGOBARDORUM

Quae continet antiqua aliquot opuscula de rebus
Langobardorum Beneventanae olim Provinciae
quae modo Regnum fere est Neapolitanum.

CAMILLUS PEREGRINIUS

ALEX. FIL. CAMPANUS

Recensuit atque carptim illustravit

HAC NOVA EDITIONE

Notis, ineditis adhuc opusculis, variisque Dissertationibus,
atque Peregrinii vita auxit

FRANCISCUS MARIA PRATILLUS

T O M. IV.

NEAPOLI, Ex Typographia Johannis de Simone MDCCLIII.
Superiorum facultate,

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
University of Illinois Urbana-Champaign

ILLUSTRIS. AC REVERENDISS. DOMINO

FELICI DE PAU

EPISCOPO TROPEENSI.

920.0452

P36h

v.4

12Ap23

FRANCISCUS MARIA PRATILLUS.

In anceps haesi , Praesul Illu-
stris. cui Tomum istum Lan-
gobardorum Principum Hi-
storiae nuncuparem , ut in
Maecenatis optimi sinu con-
locatus , & authoritati aptius,
securiusque commendatus , publicam lu-
cem obtinere , morsusque invidos criti-
corum audacter parvisfacere posset . At
Te potissimum menti meae jure merito-
que occurrentem , cujus hunc in cliente-
lam tutissimam , patrociniūque traderem,
me delegisse aequi bonique consulas ve-
lim , tenuique hoc munere Chronogra-
pho-

* 2

phorum nempe barbarorum collectaneis graves curas, quibus assiduus usque adeò tam vastae Diaecesis regimini incumbis, tantillum interpellantem, quaeso te lubenti animo patiaris: neque ullum profectò dispendium Pastoralis sollicitudo, ac vigilantia tua, qua populos tibi commissos tam sanctè custodis, erit passura. Siquidem temporis aliquid supererit, quo levamen, ociumque animo tuo praestet sollicitudinis quaedam intermissio, ipsaque opuscula isthaec hocce in Tomo contenta porriget, quae Te curis, studio, laboribus allevet aliquando: quum nulla tibi momenta sint, quin vel Ecclesiae tuae, vel subditorum saluti, vel librorum lectioni, aut Historiae monumentis indefinenter incumbas. Hanc praesertim Langobardicam, tamdiù a te expectatam, & quam Tu instans operi aequè promovere, opem ferre, veteresque codices pervolutare dignatus es, qui poterit desiderio, genioque non indulgere tuo, si tam ardenti exoptaveras voluntate? Si priores meas tribus in aliis Tomis curas tanti feceris (nec quo scirem merito) commendaveris? Quod opera mea incredibili clementia exceptus sis, benignitati potius tuae, quam scriptoris erit merito adscribendum. Sed quod literis hu-

ma-

Regii Confilii Aula sententiam obtinuerunt,
qua nobilitati Patriciae Bituntinae Civitatis
donati fuerunt A. MDCXII. Hannibal inde
Terlitium ad incolendum trajecit, ubi Re-
beccam de Aquila, familiae suae here-
dem, duxit uxorem, ibidemque lares suos,
generisque nobilitatem adsportavit. Quo
ex stipite majores Tui, & Januarius prae-
sertim Genitor tuus, ad Patriae decus,
Familiaeque ornamentum exortus est: il-
le inquam Januarius, qui suas ob morum,
virtutumque praestantias, vastamque Ju-
risprudentiae, atque severiorum discipli-
narum agnitionem apud Summos Regni
nostri Moderatores, eorumque Magistra-
tus, necnon apud Provinciarum Ordines,
& Dynastas summo semper honore habi-
tus fuit, variisque aequae curis, ministe-
riisque distentus. Quid perinde admi-
randum, si illo ex semine FELIX hoc
Germen educatum fuerit, qui omnia in
unum Familiae Paù insignia collegerit,
eduxerit, illustraverit? Roma primùm,
quae Te dignissimum Gymnasiorum suo-
rum cultorem, Curiae illius Alumnum, ac
Professorem emeritum probavit, & admira-
ta est, adhuc tuorum laborum immortales
curas agnoscit, & plaudit. Neque hujus
Regni Caput, & Metropolis minoris te
aesti-

aestimandum fore censebat , quum Te scriptis , laboribus , & dexteritate indefessum laborasse vidit ad extinguendas Terlicienfes inter ac Juvenacienfes per diu ceptas controversias , quae ex Felici ingenio , ductuque Tuo post diuturnas procellas , variumque fatum , serenitatem tandem , lucem , ac quietem adquisivere (Concathedrali nempe Patria tua Terlicio erecta , infimul cum Juvenaciensi , quae decus illud immeritò contendebat) Archipresbyteratus dignitate illi sublata , novaque fcilicet Archidiaconatus subrogata , cui Tu primò evectus pro merito , praemioque praefuisti . Regis nostri Invictissimi (quem Deus Opt. Max. diu fervet) clementia vestrae Ecclesiae rationes , ac momenta librans , & pensitans iustitiam praevenit , Terlitii Urbem encomiis exornavit dignitatibus auxit , beneficiisque redundavit ; Teque ad Tropeensem posthac Infulam exaltans , Cives tuos , Patriam , Provinciam liberalitate cumulavit. De me autem,quem singulari semper humanitate es prosecutus nihil admodum dicam , quum tua ad Infulam elevatio, me quoque aliquomodo recrearit. Hinc novum mihi hujus Tibi nuncupandi operis argumentum , quod nullus mihi adhuc adi-

tus

manissimis , atque honorificentissimis eis
laudibus ubique locorum celebraveris, qui-
bus nihil omninò , quae ad comitatem , hu-
manitatemque tuam palam ostendendam
deficeret , tuasque elucubrationes mihi
communicare non sis dedignatus , isthaec
profectò confusionis meae nota erit inpo-
sterum , amicitiaeque tuae post tot anno-
rum curricula perquam illustre testimo-
nium . Tua igitur interesse debet ingenij
mei quicumque sit labor , quoniam si ami-
cus est alter ego , tuam aequè , ac meam
nominis aestimationem magnipendere o-
pere pretium erit patrocínio tuo , quo
invidia malignantium opprimatur . Nemo
est, Praesul Ill., qui omnigenam doctrinam
tuam ignoret, tuamque in agendis rebus
dexteritatem , quibus amorem pariter , ti-
moremque omnibus peperisti , non admi-
retur ; nec deesse Tibi pernegant virtutes
alias , quae aut natura tibi gratis , aut stu-
dium bonarum artium , & indefessa exer-
citatio protulere : itaut non apud no-
stros solummodo Cl. viros , sed externos
quoque nominis tui fama pervolaverit ,
eruditionemque tuam morum suavita-
te , comitatem cum gravitate conjunctam,
veneratione potius , quam admiratione su-
spicit , unde delictum propemodo , &

humani generis amor, Titi Aug. Caesaris instar, evaseris. Accedit (quamvis istud meae hujusce nuncupationis argumentum aliud, tibi in patulo me proposuisse displicebit) quod non tam existimationis tuae nomen, quam Generis claritudo, praesidium, & decus opellae huic meae absque dubio conferet. Eccui enim Familiae tuae vetustas, amplitudo, insignia, dignitates occultantur, quae Tuam non modò Patriam, sed Provinciam in dies illustrarunt? In confesso equidem est apud omnes, Te genus duxisse tuum e Barcinonensi Comitatu (ubi adhuc Castellum quoddam Paù seu Pavium adpellatum) hùc in vetustis Provinciae illius pro Regni Neap. sub Regibus Aragoniis expeditionibus bellicis transductum. Johannes sive Jannoctus Pau militiae Dux ille fuit, qui sub Consalvo de Corduba Supremo exercituum Praefecto in Apuliae Provincia cum hostibus sepe dimicans, Bitonti sedem suam, & domicilium fixit, pluris novam Patriam, quam veteris ditionem faciens. Ex illo utique successionis praecelsae ordine in lucem editi Hannibal, Carthaginensis illius Ducis gloriae, virtutisque militaris aemulator, Johannes Hieronymus, & Johannes Paulus, qui propitiam in Neapolitana Sacri
Re-

tus patuisset, quo meam erga Te gratitudinem, & gratulationem exhiberem: nihil omninò verens, ne mea beneficiorum cognitio, & praedicatio vel minùs grata tibi sit, vel arrogans videatur: tanta enim benignitate praeditus es, ut munificentiae tuae laudes cum iis quos demereri susceperis communicare studeas, atque contendas. Sed quia nec mea facultas, nec huiusce epistolae brevitās patitur ulterius, aut in tuis recolendis rebus praeclarè gestis, aut in debitis Tibi referendis gratiis, quòd me, sub Tui tutela, recipere haud es dedignatus, immorari, Tuae summopere fìsus humanitati, sileo, nec alloquar amplius; Agam tamen gratias D. O. M. quod Te ad sublimem Praefulatus dignitatem sublimaverit, brevi ad majores ascensurum, meque ad familiaritatem tuam cooptaverit, ut beneficentiae tuae dignationibus ditarer opportunius. Tibi interea, Antistes meritissime, incolumitatem, Ecclesiae Tuae tranquillitatem, mihi praesidio tuo maledicentiae formidinem explosuram auspicor. Vale.

Dabam Neapoli Kal. Julii MDCCLIII.

E L E N C H U S

E O R U M,

Quae hoc Tomo continentur.

C <i>Am. Peregrinii in Chronologos P. Caraccioli.</i>	pag. 1
<i>Franc. M. Pratilli in eosdem.</i>	2
<i>P. D. Ant. Caraccioli C. R. Propilaea.</i>	4
<i>Lupi Protospatae Chronicon cum Not. Peregrinii.</i>	16
<i>Anonymi Cassinensis Chronicon cum Not. Peregr.</i>	65
<i>Anon. Neapolit. Breve Chronicon ineditum.</i>	132
<i>Falconis Benevent. Chronicon cum Not. Peregr.</i>	135
<i>Ignoti Barenfis Chronicon cum Animadv. Peregr.</i>	314
<i>Chronicon Barense aliud cum Not. Aloysiae.</i>	348
<i>S. Sophiae Benev. Chronicon cum Not. ejusdem, & Prat.</i>	358
<i>Chronicon Cavense ineditum cum notis Franc. M. Pratilli.</i>	381
<i>Supplementum alterius Chronici Muratoriani.</i>	452

FRANCISCUS MARIA PRATILLUS

BENEVOLO LECTORI.

HAud ignoro, me aliquos fortasse de mendacii, aut negligentiae saltem criminibus accusaturos, quod Tomum IV. hujus Operis tamdiu expectatum usque-
modò distulerim, quum infra semestrem temporis spatium eorundem unumquemque promississem, sicuti in Tomis aliis jam fideliter adimpleveram: nunc verò ad bien-
nium & ultra istius editionem incuriosè prorogaverim. At me damnatum iri non renuo, dummodo humanis-
simus quisque Lector dolorem, infortuniumque meum benignè compatiens, obrectationes, & contumelias aliis, mihi verecundiam, & confusionem comparcat, cunctis patefaciens, me necessitate compulsus, hanc seu culpam, seu doli mali crimen, aut fraudis contra votum quidem commisisse. Eccui namque ignotum, vix Tomo III. e praelis educto, plurimùm me valetudine laborasse; itaut accisis viribus, mente defatigatus, pectoris asthma, capitis convulsionibus, diuturnaque febre oppressus (quae ad extremum me fere itineris lapidem accessurum minitabantur) nedum libros tantummodò, verùm etiam calamum attingere valuerim? Quibus profectò malorum complicationibus, quae animo meo tristitiam, taediumque constantèr ingesserant, vitaeque insidiabantur, Dei Opt. Max. primùm subsidio, atque aeris beneficio, morbis tandem depressis, aut enervatis, manum ad laborem novo hoc ingresso anno admovere potui, animumque ad operis mei prosecutionem advertere; ne a benevolis meis Lectoribus, opere tamdiu expectato, curiositas, patientiaque defatigatae importuniùs forent. Necessitati igitur parcendum, ut aiebam, quòd diu absque dolo, culpave aliquà prosecutioni Historiae Princ. Longob. silentium repugnantèr indixerim. Tarditatem tamen hanc meam variis, curiosioribus, novisque Chronicorum Analectis compensasse indubiè spe-

ro, ut quae plura per saecula nostris in Provinciis gesta sint, patefiant. Novum postremo hujus Tomi loco, & adhuc ineditum (caelesti ope e tenebris vindicatum, ut suo dicam tempore) CAVENSE CHRONICON in medium producam, animadversionibus aliquot illustratum; quum non ultra adnotationes extendere meas datum fuerit, ne plus nimio editio retardata, ad nauseam usque protraheretur. Aliquot etiam Opuscula, quae Cl. Muratorius post Peregrinium nostrum typis primùm donaverat, diligentius recognita, atque aucta, necnon notulis, & castigationibus permultum ditata reproducere studui, ut in harum rerum tenebris magis veritas (quam dumtaxat omni conatu inquirendam proposui) elucescere queat omnimodo. Non quae mea (fateor ingenuè) sed quae vestra interessè poterant, commodoque Literariae Reip. consulere, meis pro viribus curavi. Quod nisi isthaec expectationi respondeant, nostrarum rerum adverso fato, non animi mei cupiditati, votisque ascribe. Vale.

CAMILLI PEREGRINII

IN CHRONOLOGOS P. CARACCIOLI

Ad Lectorem Admonitio .

Bsoluta jam Serie Abbatum Cassinen-
sium(*), locisque in vetusto ejusdem Mo-
nasterii Chronico, quae in temporum
designatione difficiliora occurrunt, ex-
positis, in mentem venit, utilem nunc
quoque operam me tibi posse locare,
si strictim, ac velut in transcurso Ano-
nymi Monachi Cassinensis Chronicon,
olim paulo negligentius proculsum, cognatum quod esse
praefato Chronico Cassinensi latere neminem puto, quan-
tum in praesens per otium licet, etiam recenserem. Ma-
nus autem operi exemplò cum admovissem, nam in-
stabat Typographus, nec multi id mihi futurum erat
laboris, quippe prolixiores Notulas in Quatuor illos una
editos antiquos Chronologos jam pridem a me elucu-
bratas in scrinio servabam, religione quadam sum tactus,
censuique nefas esse, quoniam Erchemperti Historiam
mea diligentia suae integritati, & sinceritati restitutam
Typis iterum commiseram, Lupo simul Protospatae, nec
non Falconi Beneventano, qui praefatum Chronicorum
compleant quaternionem, currenti licet calamo, meam
pariter opem non praestare, quos a librariis male etiam
habitos, dolens non uno in loco exposueram. Vicit ita-
que postrema haec cogitatio, depravatasque lectiones,
quas in Chronicis illis castigaveram, publici juris facere
constitui: quamvis ignarus non sim, alias in iis plures,
praesertim in Lupo, curationis indigas, sed non absque scri-
ptorum Codicum auxilio tentandas, remanere. Qui meus
in Te, tuaque studia amor sit tibi acceptus, rogo, Vale,

Tom. IV.

A

FRAN.

(*) Quam in sequenti Tomo dabimus.

FRANCISCI MARIAE PRATILLI

In Chronologos P. D. Antonii Caraccioli

Cl. Reg. Praeloquium.

Uos usque ab Anno MDCXXVI. Chronologos quatuor typis Neapoli ediderat P. Antonius Caracciolus, eos Camillus Peregrinius noster (seculoso Erchemperto, qui integer, verusque ab eodem editus fuit initio suae Langobardorum Historiae) criticis notis, sive castigationibus illustrare sategit (quod multis ipsi mendis, lapsibusque redundassent) illasque postmodum A. MDCXLIII. praelo commisit in fine ejusdem Historiae. Permulto Chronica isthaec temporis spatio a suis animadversionibus divisa, sejunctaque per eruditorum virorum manus evagata sunt: quum Cl. Muratorius eas primo suis Authoribus adjunxit, atque in suo magno Italicorum Scriptorum opere recudi curavit. At neque hoc omni ex parte absque defectu aliquo, culpave Illustris Collectoris contigerat: quum ipsa absque novis animadversionibus, quae fortasse necessariae omnino erant, reproduxerit. Has ipse ad operis mei decorem, Chronologorumque illustrationem adjungere existimavi, ut amicorum genio, atque eruditorum studio indulgerem. Propylaea ejusdem Caraccioli non omnia denuo edere curavi, quippe superius in praecedentibus Tomis quaedam recusa jam fuerant, alia omnimodo tamquam superflua, & inutilia praetermisi (e. gr. de Erchemperti aetate, genere, obitu, de Comitibus Capuae &c.) cujus quidem culpa Lectorem meum testem, patronumque advoco: immo Principum Salerni Catalogum, quem Caracciolus inepte confarcinavit, praeterire quoque in voluntate erat; Sed ne nimium Cl. Virum illum offenderem,

derem , aliisque fortasse injucundus fuerim ; eum heic adnexi eo modo quo ab Scriptore , quamvis mutila , nec plurimis sine mendis congeſta fuiſſet ſeries illa , ut ſuo loco patebit . Caeterum quas ipſe meas , vel ad Lupum , alioſque , vel ad Peregrinii caſtigaciones brevî notulas adjeci , eaſdem magis ad Chronologorum noſtrorum lucem , intelligentiamque opportunas exiſtimavi ; reliquis ceteroquin prætermiſſis , quae parum mihi utiles ad Langobardorum Hiſtoriam videbantur . Poſtremo Lectorem admonendum duxi , Peregrinii notas literis ſignatas eſſe , Caraccioli variantes lectiones aſterisco , meas animadverſiones numeris eſſe diſtinctas .

P. D. ANTONII CARACCIOLI

Cl. Reg. in Chronologos

P R O P Y L A E A.

Um in his Chronicis, & maxime in Heremperti Epitome, saepe fiat mentio Beneventi, Salerni, & Capuae Principum, necessarium duxi, horum seriem, veluti Propylaea quaedam, praefigere Operi: nimirum, ut Lectores, hac qualicumque luce praediti, liberior in Historiae cognitione possint excurrere.

Series Ducum, & Principum Beneventi,
ex Paulo Diac. Heremperto, aliisque
nonnullis.

GOthorum Regibus, qui per centum quadraginta circiter annos Italiam presserant, Bellisarii, & Narsetis virtute devictis, extinctisque, Langobardorum examina è Scandinavia Insula ad Italas regiones, evocante Narsete, anno Christi 568. convolarunt. Igitur Alboinus cum innumera barbararum gentium multitudine Italiam praedabundus ingressus est, magnamque ejus partem armis occupavit, reliqua a Graecis vix retenta. Post tres vero Regni Langobardici annos, successit Alboino Clephon: quo post decimum octavum mensem a servo necato, Langobardi, ut odiosum Regis nomen evitarent, triginta Duces, qui eam Italiae partem, quem armis caeperant, per Dynastias moderarentur, summo omnium consensu creaverunt: tametsi post decem annos, rursus ad Regem sibi eligendum, constituendumque redierint. In iis autem Dynastis, primus Beneventi Dux.

I. Zoto fuit, qui Dynastiam tenuit an. 20. Paul. Diac. de Gest. Langob. lib. 3. cap. 34. Is vivebat Guntrammo Rege Francorum, & Authari Rege Langobardorum, uti elicitur ex Cap. 35. quo Paulus tradit, Autharim nonnullas Provincias Beneventano Ducatui subjecisse.

II. Aroges, sive ut alii vocant Arechis, ex nutricio Gisulphi Ducis Forolivi, factus est Dux Beneventi ab Agilulpho Rege Langobardorum. Paul. Diac. lib. 4. Cap. 19. Praefuitque an. 50. Paul. Diac. lib. 4. Cap. 46. & Herempertus in Catalogo Ducum Beneventi. Meminit hujus Ducis S. Gregorius lib. 2. Regesti Epist. 32. vocatque Arogem.

III. Ajo Arogis filius an. 1. mens. 5. Paul. Diac. lib. 4. Cap. 46.

IV. Rodoaldus Gisulphi jam dicti filius an. 5. Paul. Diac. lib. 4. Cap. 47.

V. Grimoaldus frater Rodoaldi an. 25. Paul. Diac. lib. 4. Cap. 47. Quod intelligi debet de 15. annis Ducatus, & 10. Regni simul junctis. Nam ex Duce Beneventi factus est Rex Langobardorum post mortem Ariperti, dum Bertaritus, & Godebertus filii stultè inter se de Regno dimicarent. Idem ibidem.

VI. Romoaldus Grimoaldi Regis filius, a Patre ad Regni acquisitionem abeunte, relictus est Dux Beneventi data ei uxore Theodorada Lupi Forolinjensis Ducis filia, ex qua tres filios genuit, Grimoaldum, Gisulphum, & Arechim. Idem lib. 4. Cap. 53. & lib. 5. Cap. 25. Ducatum Romoaldus tenuit an. 16. Idem lib. 6. cap. 2.

VII. Grimoaldus II. jam dicti Romoaldi primogenitus Ducatum rexit an. 3. Uxorem habuit Wigilindam Cuniberti sororem, Berthariti Regis filiam. Idem lib. 6. cap. 2.

VIII. Gisulphus Grimoaldo fratri successit; praefuitque an. 17. Hic ex Winiberta uxore genuit Romoaldum II. Idem ibidem. Campaniam dirè populatus, Joannis VI. P. M. precibus vix placatur. Idem lib. 6. cap. 27. Platina in Ioanne VI. Colennut. Hist. Neap. lib. 2.

IX. Romoaldus II. Ducatum gessit an. 26. Paul. Diac. lib. 6. cap. 55. Hic ex priore conjugē Guntberga Luitprandi

Re-

Regis sorore genuit Gisulphum II. eaque mortua duxit Ravigandam Gaidoaldi Brixiae Ducis filiam. Idem lib. 6. cap. 50. Gisulpho autem ob pueritiam inepto regimini, Luitprandus Rex substituit nepotem suum, cui nomen

X. Gregorius, eique uxorem dedit Giselbergam. Hic Gisulphum puerum educavit, educatoque Conibergam conjugem junxit. Idem lib. 6. cap. 55. Vixit autem in Ducatu Gregorius an. 7. Idem cap. 56. eique, nondum adulto Gisulpho, successit

XI. Godescalcus, qui post tres Ducatus annos occiditur a Gisulphi sequacibus, ejusque uxor Anna Constantinopolim, unde venerat, rediit. Idem lib. 6. cap. 57. Itaque

XII. Gisulphus II. jam aetate idoneus rectioni, Luitprandi patrum opera Ducatum capeffit. Idem lib. 6. cap. 58. tenuitque per an. 14. ut tradit Herempertus: qui & sequentium Beneventi Principem seriem sic habet.

XIII. Luitprandus an. 8. men. 3. Hunc puto Gisulphi filium.

XIV. Arechis an. 28. men. 6.

XV. Grimoaldus Arechis filius, an. 18.

XVI. Grimoaldus alter, cognomento Storefayg, an. 11. men. 1.

XVII. Sico exul de Civitate Spoletana, an. 12. men. 2.

XVIII. Sicardus Siconis filius, an. 6. men. 10.

XIX. Radelchis an. 11. Iste Radelchis (verba sunt Heremperti in Cod. Boluit.) incepit principari anno Domini 840. & tunc Civitas Capuana de novo constructa est, juxta pontem in quo nunc est. Et tertio anno Principatus divisit Principatum Beneventanum a Principatu Salerni cum Sichinolfo filio Siconis Principis, & fratris Sicardi praedicti.

XX. Radelgarius filius ejus sedit an. 3. men. 3. dies ...

XXI. Adelchis frater ejus sedit an. 24. men. 6. Hic a quibusdam vocatur Adelgisius.

XXII. Gaideris filius praedicti Radelgarii an. 2. men. 6. dies 19.

XXIII. Radelchis filius supradicti Adelchis an. 3. men. 8. dies 21.

XXIV. Ajo,

XXIV. *Ajo, Radelchis frater an. 6.*

XXV. *Ursus Ajonis filius an. 1. Postea dominati sunt in Principatu Beneventi per annos quatuor.*

XXVI. *Sabbaticus, sive ut alii appellant, Symbaticus, Stratigo, &*

XXVII. *Georgius Patrilius, Graeci, qui tunc temporis praeerant in Apulia pro parte Imperat. Constantinopolitani.*

XXVIII. *Guido Marchesius postea tenuit Principatum an. 1. men. 8.*

XXIX. *Radelchis Princeps sedit an. 1.*

Haec tenus Heremperti verbis. Reliquos Principes ex Platina, Colennutio, Sigonio, & Ammirato collegi.

XXX. *Athenolphus Beneventi, & Capuae Princeps, an. 15. Cujus successores Capuae similiter Principes extiterunt.*

XXXI. *Athenolphus, & Landolphus filii an. 32.*

XXXII. *Landolphus solus, mortuo patre Athenolpho, an. 4.*

XXXIII. *Pandolphus cognomento Capoferreus circa annos 15.*

XXXIV. *Landolphus II. Pandolphi filius, an. 17.*

XXXV. *Landenolphus an. 9. Hic in Ecclesia S. Marcelli a Capuanis occiditur.*

XXXVI. *Laidolphus Landenolphi frater an. 2. Eique ab Othone III. Imp. dejecto, sufficitur quidam*

XXXVII. *Ademarius: quo ob generis vilitatem a Capuanis pulso*

XXXVIII. *Pandolphus II. a S. Agatha dictus, Landolphi II. filius cepit Dynastiam, tenuitque an. 28. Eoque ab Henrico I. Imp. quod ad Graecos defecisset, in Germaniam relegato, sufficitur*

XXXIX. *Pandolphus III. Theani Comes, qui Princeps fuit an. 3. donec videlicet*

XL. *Pandolphus a S. Agatha e Germania reversus, Dynastiam recuperavit, quam sceleratè pressit per annos circiter 12. Tandem a Conrado Imp. dejectus est, eique successit Salerni Princeps*

XLI. *Guai-*

XLII. *Guaimarius. Hic Principatum Beneventanum, & Capuanum tenuit an. 9.*

XLIII. *Pandolphus III. jam dictus ab Henrico II. Principatui restitutus. Sed non diu post Pandolphus iste obiit.*

XLIII. *Pandolphus Pandolphii III. filius. Hujus Principis tempore Leo IX. P. M. Beneventum Rodulpho concedit.*

XLIV. *Rodulphus igitur iste inter Beneventi Principes numeretur. (Quisque a semetipso cognoscet, an Caracciolus, alique erraverint in exposita hac serie Princ. Beneventi). Post hunc*

XLV. *Humfridus Apuliae Comes Beneventum occupat, cui successisse videtur.*

XLVI. *Landolphus, Rodulphi jam dicti fortasse filius, aut frater. Hic cum aliis Ducibus, & Dynastis interfuit celeberrimae illi Cassinensis Ecclesiae Consecrationi, quam Alexander II. P. M. magnificentissimè exequutus est an. Sal. 1071. uti Acta ipsa Consecrationis, disertè tradunt.*

Primordia Ducum Beneventi.

ENumeratis jam, quotquot reperire potui, Beneventi Dynastis, expedienda mihi, Lector, hoc loco est, haud sanè levis difficultas de illorum Epoche; quo scilicet anno Dux primus Zoto regere coeperit Beneventi Dynastiam. Video enim varias de hac re Chronologorum, Historico-
rumque sententias. Herempertus in Catalogo Ducum Beneventi, quem Historiae suae praefixit, apertè tradit, ab ipso anno 568. quo Langobardi, teste Paulo Diacono lib. 2. de Gest. Langob. c. 7. Italiam cum Alboino Rege ingressi sunt, Zotonis Ducatum initium habuisse. Leo autem Ostiensis lib. 1. Chron. Cassin. c. 48. figit Beneventani Ducatus primordia ad an. Christi 571. scribit. enim, Ducatum Beneventanum perdurasse annis 320. si numerentur anni a primo Duce Zotone usque ad 891. Christi annum, quo Urbs Beneventi capta est a Symbaricio Graecorum Patritio. Si itaque ab annis 891. detrahantur anni jam dicti 320. reliqui erunt

erunt anni solidi 571. quo caeperit Zotonis Ducatus . Longè verò ab horum sententiis recedit Wolphangus Lazius lib. 12. de Migrat. Gent. asserens ab Rege Authario , quem alii vocant Autharim , constitutum fuisse Zotonem Ducem Beneventi : citatque Paul. Diac. lib. 3. c. 16. Sed , ut mox ostendam , illi Paul. Diac. probè perceptus , minimè suffragatur . Sequi tamen voluit Lazium Sigonius , & hunc Lauretus , arbitantes non ante Autharis Regis ad Samnites , Lucanos , Calabrosque accessum , atque horum provincias ab eo debellatas , & Zotoni Duci subiectas , Beneventanam Dynastiam incepisse . Quocirca Lauretus statuit exordium Zotonis Ducis circa annum 587. secundo videlicet , aut tertio anno a Regni Autharis initio ; quem cum Baronio , & Sigonio ait factum fuisse Regem Langobardorum an. 585. Denique Tursellinus in sua Historiarum Epitome opinatur non ab Authari , sed ab Agilulpho Rege creatum esse primum Beneventi Ducem , idque factum an. 591. videlicet anno primo Agilulphi Regis .

Ego verò post diligentem ejus rei considerationem , Ostiensis quidem tueri me posse sententiam confido , alias autem faciliè mecum confutabit quisque Historiam Langobardicam vel mediocriter noverit . Quocirca statuamus hic theses aliquot certas , & exploratas , è quibus rei gestae veritas innotescat . In primis compertum , certumque est apud omnes , Zotonem viginti annis rexisse Ducatum . Ita habent Paul. Diac. lib. 3. de Gest. Langob. c. 34. Heremperus in Catalogo Ducum Beneventi , Leo Ostien. Pandulphus Colenn. Sigonius , & alii recentiores . Praeterea certum quoque est , Arechim , sive , ut eum D. Gregorius vocat , Arogem , Zotonis successorem , an. Christi 592. creatum esse Ducem Beneventanorum . Id constat auctoritate S. Greg. Papae , qui Epist. 32. lib. 2. Regist. scribens Joanni Episcopo Ravennati , dolet Arogem se junxisse cum Arnulpho , hosque duos Duces Langobardorum multas tetendisse insidias nostrae Neapoli . Scripta est autem ea Epist. Indict. 10. quae proculdubio designat annum 592. uti rectè Illustriss. Baronius ad eum annum observat . Hoc ipsum solidissimè firmatur.

ex Paulo Diac. scribente lib. 3. c. ult. Agilulphum designatum esse Langobardorum Regem mense Novembri ejusdem anni, quo Autharis mortuus est; post Pascha verò sequentis anni eundem in Regno solemniter confirmatum. Quae certè verba, veluti digito, indicant annum Christi 591. quo etiam baptizatus est Agilulphus. Nam Autharim, quem constat factum esse Regem an. 585. sex solos annos regnasse, ex eodem Paul. Diac. lib. 3. c. pen. certum est. Porro cum etiam certum sit, Arechim, sive Arogem factum esse Beneventi Ducem a Rege Agilulpho non multo post quam ille Regnum iniit, videlicet eodem an. 591. vel summum, anno seq. 592. tum quia Paulus Diaconus inter prima gesta Agilulphi Regis, Arogem Ducem creatum narrat, tum etiam quia ex auctoritate S. Gregorii jam dicta, ad illum annum Ducem Arogem Baronius collocat, liquidò ex his consequitur non posse dari, uti sanè dandi sunt, Duci Zotoni annos 20. nisi ab anno 592. retrocedendo deveniamus ad annum 571. quo illum iniisse Beneventi Ducatum Leo Ostiensis tradit. Atque eadem ratiocinii, & argumenti vi necesse est omnes alias jam supra recitatas opiniones, simul corruiere. Quomodo enim dabunt Zotoni viginti Ducatus annos illi, qui eum vel ab Authari Rege anno 587. vel ab Agilulpho anno 591. factum esse Ducem arbitrantur, cum a 587. ad Arogem, non nisi quinque anni, & a 591. ad eundem Arogem sive Arechim, pauci tantummodo menses, aut ad summum, vix unus annus intersit?

Herempertus similiter (si tamen Heremperti est ille Ducum Catalogus, qui pagellis ante initium ejus Historiae scriptus habetur) aberrat a jam statuto numero 20. annorum Zotonis Ducis. Nam ab anno Christi 568. quo ejus Ducatum Herempertus exorditur, usque ad expletum annum 591. quo Arechis ab Agilulpho Rege factus est Dux, sunt anni solidi 23. vel fortasse 24. non autem 20. solummodo: Praeterea videtur prorsus incredibile Langobardos, eo ipso anno 568. quo Italiam ingressi sunt, tantum terrarum acquisivisse, ut non solum Insubriae, Istriae, Venetiaeque Civitates, quas primas citra Alpes invenerunt,
sed

sed etiam Beneventum, quod in 14. Italiae regione a Paul. Diac. collocatur, dicto penè citius occupaverint, quasi tunc Itali omnes fuissent.

... imbelles lepores, timidique cunicli.

Quod verò Herempertus in eo Catalogo asserit Radelchim, qui Sicardo successit, iniisse Beneventanum Principatum anno Christi 840. id aliud profecto non est, nisi errorem errore cumulare. Constat enim ex Annalibus Gestorum Caroli Magni, & Ludovici Pii, auctore Britanno quodam Anonymo Histor. German. Tom. IV. cui quae magister Caroli Magni, & eorum, quae scripsit, fere omnium oculatus testis extiterit, longè magis quam Heremperto, aut cuiusvis alii credere debemus; constat, inquam ex hoc tam certo, gravique Chronographo, Siconem creatum esse Beneventi Principem anno 818. Huic verò, ipso Heremperto teste, post 12. annos, & menses duos, Sicardus filius haeres extitit Principatus, quem 6. annis, & mensib. 10. moderatus, Radelchim habuit successorem. Ini nunc mecum Lector has ratiunculas, & porro invenies, a Zotone Duce usque ad Radelchim non 840. sed vix 837. annos intercurrisse. Sed ejusce Catalogo mentiorum in notis arithmeticis, quis unquam finis, si ea diligentius quis velit excutere? Quamobrem Catalogum Ducum Beneventi usque ad Gisulphum II. non ex Heremperto, sed ex Paul. Diac. qui Herempertum plusquam centum annis praecessit, hic ego posui: ratus antiquiorem illum scriptorem, eumque nuper Lugduni Batavorum ex veterum collatione Codicum, quantum fieri potuit, emendatè procusum, nobis utcumque certiora suggerere. Et quidem, periculo facto, comperi, optimè convenire Pauli Diac. numeros cum numeris tum Leonis Ostiensis; qui statuit, ut videmus, Zotonem Ducem ad annum Christi 571. tum etiam Codicis Legum Langobardicarum, in quo legitur Constitutio quaedam Grimoldi, qui ex Duce Beneventi, factus est Rex Langobardorum, lata ab eo anno sexto Regni ejus, currente Indict. undecima. Colligitur quippe illum coepisse regnare Indict. prima, hoc est anno Christi 663. & anno praeterito 662.

reliquisse Ducatum Beneventi Romualdo filio . Si igitur ex annis 662. eximantur anni 91. quot videlicet ponit Paul. Diac. a Zotone Duce , ad Romoaldum , qui Grimoaldo ad Regnum abeunti successit , reliqui erunt 571. totidem nimirum , quot ex Leone Ostiensi colliguntur . Eodem igitur anno 571. statuenda est Epoche Ducum Beneventi . Huic autem sententiae Paul. Diac. quem Lazius pro se laudat , minimè refragatur . Nusquam enim Paul. Diac. asserit , ut Lazius putat , Zotonem non exiitisse Ducem , nisi postquam Rex Autharis Beneventum venisset , & cum Ducem constituisset , sed id tantum Paul. Diac. scribit , Autharim , facta excursionem cum suo exercitu a Samnio usque ad Rhegium , hoc est ad extremam usque Calabriam , eas provincias , quas debellaverat , & occupaverat , Zotoni tradidisse regendas . Quocirca cum scribit Autharim Beneventum accessisse , non debet , aut potest inde elici , Beneventum ab Authari fuisse primo expugnatum , & Zotoni traditum , sed postquam in eam urbem receptus a Zotone est , reliquam Samnitium regionem , & Lucaniam , atque Calabriam occupasse . Verum Paul. ipse Diac. audiat , & satis erit . Is lib. 3. c. 33. ait : Circa haec tempora (profligati videlicet Francorum exercitus a Childerico Rege in Italiam missi) putatur esse factum , quod de Authari Rege refertur . Fama est enim tunc eundem Regem per Spoletium Beneventum pervenisse , eandemque regionem coepisse , & usque etiam Rhegium , extremam Italiae Civitatem , vicinam Siciliae , perambulasse . Non dicit coepisse Beneventum , sed Beneventanam Regionem : alioquin si ex eo , qui Beneventum venisse dicitur , colligi debet , eam Civitatem expugnasse , & occupasse , profecto & Spoletium expugnasse , & coepisse intelligere oporteret , quia Spoletium Autharis venit , & per Spoletium Beneventum . Atqui Spoletium diu antea a Langobardis fuerat occupatum , & Ducis sedes factum . Lege Laziurn de Migrat. Gent. lib. 12. Zotonem igitur ab Alboino Rege an. 571. creatum Ducem existimo . Is quippe & alios quosdam creasse legitur , videlicet Giselfertum Veronae , Brixiae Walrim , Tridenti

Co-

Comum , & Forojulii Gisulphum , uti Paul. Diac. & ex eo Lazius tradunt .

Primordia Comitum , & Principum Capuae .

L *Eo Ostiensis lib. 5. cap. 43. & ex eo Illustriss. Baromius Tom. 9. scribunt advenisse Capuam Joannem Papam eo nomine Octavum , & divisisse Episcopatum Capuae inter dissidentes Landolphum , & Landenolphum , anno Christi 879. Atqui , uti superius ex m. s. Cod. Cassinen. scripsimus, ejusmodi dissensio inter Landolphum , & Landenolphum contigit anno primo Pandenolphi Comititis . Adventus igitur Papae Joannis figi debet ad annum secundum jam dicti Pandenolphi : nam multae intercesserunt calamitates, atque aerumnae ex illa inter Episcopos discordia , ut necesse fuerit Leonem Episcopum Theanensem, & Bertharium Abbatem Cassinensem Romam proficisci , qui denuntiatione turbarum , cladumque maximarum , quibus & ipse Summus Pontifex involvendus esset , eum a consecratione Landenolphi deterrerent . Ergo primus annus Pandenolphi Comititis, fuit Christi 878. E quibus si detrahantur quinquaginta octo propemodum anni (hoc est 57. & menses decem) qui colliguntur ex suprascripta annorum serie , quibus Capuae Comites Pandenolphi praedecessores dominati sunt , remanebunt anni 820. Hoc igitur anno juxta Anonymum hunc scriptorem , qui a Landolpho seriem Comitum ducit , Comitatus Capuae exortus est , quamquam negare non possum aliquot reperiri in Historiis , multo antiquiores Landolpho isto . Leguntur enim apud Paul. Diac. lib. 4. cap. 3. Transamundus , & lib. 5. c. 9. Mittola Capuae Comites , qui proculdubio ante annum 820 vixerunt .*

Principatus autem Capuae diu postea initium habuit, nempe Athenolpho , qui Radenolphus a quibusdam appellatur , imperante : de quo superius jam dictum est numero IX.

Salerni Principes ex Heremperto, Leone Ost. aliisque recentioribus.

Lotharius Augustus Beneventanam amplissimam ditio-
nem (ea quippe per Samnium, Lucaniam, Calabriam,
& magnam Apuliae partem latè protendebatur) ita divi-
sit; ut Aldegisus Beneventi, Siconolphus Salerni essent
Principes. Quod an. Christi 851. factum Historici memo-
rant. Igitur primus Salerni Princeps fuit

- I. Siconolphus Sicardi Beneventani Principis frater.
- II. Sico Siconolphi filius.
- III. Radelchis, Siconolphi filius, Siconis frater.
- IV. Adelchis, Siconolphi item filius.
- V. Ademarius Petri filius a Lothario Imp. fit Saler-
ni Princeps.
- VI. Dauferius Majonis filius, Siconolphi affinis.
- VII. Guaiferius, Dauferii patruelis: Eoque Mona-
cho facto
- VIII. Guaimarius filius succedit.
- IX. Gisulphus Guaimarii filius.
- X. Guaimarius II. Guaimarii senioris filius.
- XI. Joannes Gisulphi filius.
- XII. Guaimarius III. cognomento Balbus, Joannis fi-
lius.
- XIII. Gisulphus II. ultimus è Langobardis.
- XIV. Robertus Guiscardus Nortmannus, Dux Apuliae.
- XV. Rogerius Comes Siciliae, Rex Neapolis. Et alii
Reges.

De Lupo Protospata.

Reperi hoc breve Chronicon inter antiquas Schedas Jo-
annis Francisci Rubei; viri quidem non Legum so-
lummmodo sed humanarum etiam literarum apprime peri-
ti. Porro cum ea ipsa, quae hoc Chronico continentur,
habeat vulgari lingua Diarium illud, in M. S. Cod. Du-
cis Andriae, quod continuatur a Juliano Passaro, existi-
mo, vel Passarum ipsum, vel alium aliquem è latino in
vul-

vulgarem Italicum vertisse sermonem, & quod is, quo usus est, liber nullum præferret Chronici hujus auctorem, nemini proinde supposuisse hunc foetum. Nos igitur & primi typis committimus, & latine, uti a Lupo Protospata compositum hoc Chronicon, sive Diarium est, publici juris facimus. Et hic sane libellus utilis erit ad Apulie potissimum turbas, cladesque noscendas.

Quisnam autem Auctor iste fuerit, nullo hætenus extante nosiratum Scripturarum Nomenclatore, equidem divinare non possum. Coniicio tamen civem fuisse Barensem, & genere Græcum. Prius ex eo colligo, quod in rebus Barensis crebro versatur, & quod simpliciter, ac quasi antonomasticos ad ann. 886. & 890. Bari Dynastam, Principem vocat. Græcum autem genus prodit, tum quia sæpe græcissat, uti eruditus lector observare poterit, tum etiam, quia Græcos impense se ostendit amare, cum ad annum 1085. Dei misericordiam potentiamque laudat, quod Robertum Nortmannorum Ducem adversus Imperatorem Græcorum cum ingenti classe traicere parantem, inopinato profluvio ventris extinxerit. Vox præterea Protospata idipsum forte innuit, sive stirpis nomen fuerit, sive Officii. Et verisimile est, virum genere Græcum, & in Apulia ortum, Protospatarium (sic enim habet Cod. Andr. non Protospatam) fuisse Strategi sive Catapani Apulie, hoc est, Palatinorum militum Primipilum. Hoc ipso Chronico legitur Sergius Protospata, & Joannicius Protospata, vel, ut utroque habet Cod. Andr. Protospatrius. De qua voce, & dignitate multa afferunt ex Codino Meursius, Pontanus, Bullengerus, & qui antea dici debuit, doctissimus Pancirola. Hos, qui plura volet, adeat.

CAMILLI PEREGRINII DE LUPO PROTOSPATA.

Hic Auctor genere Apulus, in cujus regionis rebus est fere totus, Materensis civis nonnullis reputa-

tatus est , ex illa dicendi forma sibi usurpata ad ann. 1093. persuasis . *Urbanus Papa venit in Materam* . Nescio cur hoc eodem argumento non illum fecerint Antiochenum , qui ad ann. 1098. dicat . *Christiani bellando venerunt usque Antiochiam* . At latinissime dictum . *venire* . pro . *ire* tritum est : illud minus , quod observavit Salmasius ad Hadrianum Spartiani *redire* pro *ire* , sicut *reddere* pro *tradere* . Apud praesentes etiam Italos priora illa duo vocabula saepe confundi , vel pueri norunt . Alii autem Lupum crediderunt Barensem ; *quod ille simpliciter , ac quasi antonomasticos ad an. 886. & 890. Barii Dynastam Principem vocat* . Ab his minime dissentirem : in rebus enim Barenlibus multus est Lupus , si Barii , non Beneventi Princeps fuisset Ajo ille utrobique descriptus . Erit igitur , dices , Beneventanus . Erit , quibus ea argumentatio probatur ; eritque etiam genere Graecus , *quia saepe Graecissat , ac Graecos impense se ostendit amare* . Mihi autem Apulus est ; quam gentem diu Graecis , variaeque fortuna olim subditam , & commixtam , pleraque illorum vocabula quotidiano etiam in sermone usurpasse , ac ut fieri per factionem solet , plerosque Apulos etiam post saecula Graecorum amorem animo servasse , non est diffitendum . Verum fuerit ne munere , an gente dictus *Protospata* : fueritque ex Graeci Protospatarii muneris nomine gentile deductum suae genti nomen , comperti nil habeo . Illud novi , in antiquissimi operis lapidea columna apud Brundisium , referente Scipione Ammirato ubi de Logotheta , & Protonotario , insculptum literis sequioris aevi haberi hoc Epigramma : *Protospata Lupus* ni inverso ordine legendum sit : *Lupus Protospata* , utpote in orbiculata superficie descriptum , in qua non facile dixerit , quid primum , quid secundum . Si is fuit hic noster , certe vel patria , vel incolatu , aliave occasione Brundisinus censendus est . Haec de Auctoris genere : de aetate vide ad an. 1088.

LUPI PROTOSPATAE

Rerum in Regno Neapolitano gestarum, ab Anno
Sal. 860. usque ad 1102. BREVE CHRONI-
CON, Cum Appendice Inc. Auc̃t. usque
ad ann. 1519.

*Adjectae sunt variae Lectiones ex M. S. Cod.
Italico Illustris. Ducis Andriae (A).*

A Nno 860. Indictione VIII. comprehensa est Civitas
Barum ab Imperatore Constantinopolitano (1).

(B) Anno 861. Indict. VIII. Mortuus est Michael Im-
perator, & surrexit Basilius Parascensumenus filius e-
jus & regnavit ann. 21. ipse solus, & ann. 9. cum filiis
suis (3).

C

An-

(A) Et castigationes Cam. Peregrinii.

(B) *An 861. Ind. 9. Mortuus est Michael, Imp. & surrexit Basilius Para-
scensumenus, filius ejus*) Michaelis obitum alii omnes notant ad an 867. At
Basilius, quem Michael in filium adoptavit, pridem fuerat ipsius παρακ-
μασμενος, *Paracoemomenus*, Latine *Accubitor*, quae vox in Hist Miscella lib.
17. *Paracoemumenum* detorta, praesenti est loco restituenda; itemque in
Luitprandi Legatione, ubi leviori errato legitur. *Paracoenomenus*; & in an-
tiquis quibusdam schedis, quae habent: *Paracemimenus*. Parum circumspe-
cte nonnulli id verbi vertunt: *Cubicularius*. Meursium vide in Gloss qui
Xilandrum sugillat; estque eadem censura dignus Glaber Rodulfus lib. 4.
cap. 2. & Codini interpres Gretserus cap. 2. num. 6., qui postmodum in
Commentario ejusdem operis, *Paracoemomenum* nulla attentiori observatio-
ne, *Accubitorem cubiculi*, esse exponit. Alii nil melius Hist. Curopalaris
Praefectum Regii cubiculi. Ab hujus munere aliud fuit munus *Paramonarii*;
qui latine *Stationarius*, & *Mansionarius*; deque eo alibi in Notis ad anti-
quum Rituale Campanae Ecclesiae Cathedralis (2): nam alter personae:
alter domus custodiæ, & servitio invigilabat.

(1) Istunc temporis erat Michael
III. Porphyrog., ebriosus vocatus,
Theophili Imp filius, qui triennis
patri successit A. DCCCXLII Hoc
eodem anno DCCCLX. (ut habet
Pagius, quamvis Ducang. in Famil.
Aug. Byz. serius hoc contigisse ad-
firmet) Barda Augustus creatus est,

qui germanus Theodora Aug. Mi-
chaelis mater erat.

(2) Opusculum jam inter alia Pe-
regrinii deperditum.

(3) Certo quidem heic errat Lu-
pus: non enim A. DCCCLXI Sed
A. DCCCLXVII. a Basilio occi-
sus est.

Anno 866. intravit Ludovicus Imp. Beneventum.

(*) Anno 867. incensa est Matera a Ludovico Imperatore, & idem Imperator intravit Civitatem Orian.

Anno 868. Indictione prima exierunt Agareni a Baro Civitate per Francos, tertia die intrante mensis Febr. eodemque anno comprehensus est prædictus Ludovicus in Benevento (4).

Anno 875. intraverunt Græci Barum mense Decembr. die Natalis Domini, feria 3. & Gregorius Stratico, qui & Bajulus dicebatur (C).

Anno 880. exierunt Agareni de Tarento.

(**) Anno 884. Indict. 2. surrexit Alo Princeps mense Octobris (D).

An-

(*) Zonaras hoc anno figit obitum Michaelis, & initium imperii Basilii. Sed Græcorum calculus diffidet a calculo Latinorum, ut notat Baronius

Tomo 7. ad an. Christi 610.

(**) Cod. Duc. Andr. Alo creatus est Princeps Barii.

(C) An. 875. Intraverunt Græci Barum, mense Decembris, die Natalis Domini, Feria 3.) Restituo an. 876. Intraverunt, &c. quo anno Christi Natalis incidit in Feriam 3. Erchempertus Num. 38. ista aliquanto fufius, actaque dicit, non multo post quam Imp. Ludovicus Lotharii filius ex hac Cis-Tyberina Italia ultimum discessit, decessitque, qui in anno sane obiit 875. Vide Chronol. Comitum Capuae N. 5. par. 13. & 14.

(D) An. 884. Ind. 2. surrexit Alo Princeps, mense Octobris) Si mense Octobris: ergo Indictione 3., quae numerari coepta ab antecedente Septembri. Sed non Alo, nec Princeps Barii, ut autumant, cujus Dynastiae nomen sensim, & per tempora inductum Nortmannorum, fero Auctoris expresse usurpatum legitur; ex alia nimirum paulo antiquiori nuncupatione Ducis, & Principis Apuliae, & Italiae natum, de quo nonnihil infra ad an. 1042. sed uberius alibi: quandoque enim fuit Apuliae caput Barium. Scribe igitur, surrexit Ajo: ille inquam, qui Princeps fuit Beneventi post Radelchim II., de quo Erchempertus Num. 48., Ostiensis lib. 1. cap. 45. alique, recentioribus etsi bene noti, parum tamen bene observati; quibus omni cessante argumento reputatus ille est Barenfis. Alo autem ex Ajo eodem factum est errore, quo in Anonymo Cassin. ad an. 1125. Sulu. pro Suju. oppidi nomen ad dexteram Liris ripam a medicinalibus aquis clarum: & in Ostiensi lib. 1. cap. 17. & 18. Calazzano pro Cajazzano lib. 2. cap. 26. Papinianus pro Papinianus lib. 2. cap. 72. Decinlanum pro Decinianum, & lib. 3. cap. 19. Minlanensis pro Minianensis, quod etiam nomen restitui debet apud eundem Auctorem lib. 2. cap. 63., pro quo Editio Neapolitana habet

(4) De hoc alibi To. III. satis dictum est.

Anno 885. mortuus est Basilius Imper. & coeperunt regere Leo, & Alexander filii ejus ann. 26. soli, cum eo vero ann. 9. (5)

(E) Anno 886. facta fuit proditio in Baro mense Junii, quando Princeps fecit praelium cum Stratigo Trapezi, & Graecis.

Anno 890. obiit Alo Princeps, & surrexit Ursus frater ejus (F).

Anno 891. intraverunt Graeci Beneventum mense Octobris, & Stratigo Sabbatichi in Siponto mense Junii.

(G) Anno 894. exierunt Graeci de Benevento mense Aug. per Francos.

Anno 900. descendit Melisianus Stratigo in Apulia (6).

C 2

An-

bet *Mutelanensis*: Veneta autem vero magis accedens *Minlanensis*: antiqui enim Librarii minusculum *i*. eadem altitudine, qua minusculum *l*. depingentes, ansam errandi minus attentis lectoribus dedere; qui nihilominus hanc in iis differentiam servarunt: nempe parvulum *l*. ab ima parte, ut modo etiam fit, leviter dextrorsum inflectentes.

(E) *An. 886. Facta fuit proditio in Baro mense Junii, quando Princeps fecit praelium cum Stratigo Trapezi, & Graecis.* De hac prodicione, ac Earensum rebellione Erchempertus Num. 76., deque regione a Principe Beneventi Ajone tunc pervasa Cedrenus pag. 489., qui id refert ad an. 2. Imperii Leonis 6. (hic fuit Christi 887.) eundemque Principem primitivo, ac defueto nomine appellat *Ducem*, & depravate *Αγγαλον*, *Angaum*. Certe in Lupo annus 886 vacillat: confer etiam Erchempertum dicto loco cum Chronico Comitum Capuae Num. 9. Ceterum adversus Principem Ajonem, missum ab Imperatore Constantinum, dignitate Patritium, idem Cedrenus Erchemperto concordans perhibet; quem ipse, unaque Lupus a munere simul, & dignitate appellat Graeco vocabulo: *πρω Τραπεζην*, *Trapezim*, idest *Dapiferum*, sic enim vertunt id verbi in Nicephoro Gregora lib. 7.

(F) *An. 890. Obiit Alo Princeps, & surrexit Ursus frater ejus* Idem hic est Ajo, de quo supra, Beneventi Princeps; post quem Ursus quidem surrexit, sed ejus filius, non frater. Vide Fragm. Anonymi Beneventani Num. 1. & Chronicon S. Sophiae Par. 2. Num. 12.

(G) *An. 894. Exierunt Graeci de Benevento mense Augusti per Francos.* Nempe per Ducem Spoletii Guidonem. Quanto autem tempore Graeci Beneventum, in anno a se pervasam 891. mense Octobris, obtinuerint, va-

(5) Calculus Lupi claudicat. Vid. nis, et Alexandri Imperio adfirmant. quae Baron. Pagius, alique de Leo- (6) Al. Melichianus, et Melkianus.

(*) Anno 901. descendit Abraham Rex Saracenorum in Calabria, & ivit Cosentiam Civitatem (**), & percussus est ictu fulguris (7).

(H) Anno 912. complentur ab obitu S. Martini anni 51.

(I) Anno 913. Ind. prima coronatus est Constantius Imp. filius praedicti Leonis, qui regnavit ann. 47. (8)

(***) Anno 916. exierunt Agareni de Gariliano, & sunt anni 350. quo intraverunt Langobardi in Italiam sub Alboun Rege eorum (L).

An-

(*) *Id accidit juxta latinorum calculum an. 909. Vid. Jo. Diac. in Actis transl. S. Severini Abb. & ex eo Summont. lib. 1.*

(**) *Cod. Andr. & cum pervenisset ad Ecclesiam S. Pancratii, fulgure obiit.*

Summontius lib. 1. Hist. Neap. ex Cod. Andr. figit obitum hujus Regis Abrahami ad an. 902.

(***) *Reponerem for. 918. Sed pag. sequ. eundem numerum 916. firmat hic Auctor. Vid. ad an. 966.*

variant Anonymus Salern. Par. 4. Num. 4. & seqq. Ostiensis lib. 1. cap. 48. & Chron. S. Sophiae Par. 2. Num. 13. & 15. Sed in hoc conveniunt, non minorem eis spatium tribuentes annorum quatuor. Igitur exierunt Graeci in anno 895., de quo in Principum Beneventi Chronologia pluribus.

(H) *An. 912. Complentur ab obitu S. Martini anni 51.* Suppleo Typographi defectum, scriboque anni 510. nam Lupus aequae ac Sigebertus Sancti Martini obitum ad Christi annum retulisse videtur 402. Rigordus de Gestis Philippi Augusti a ceteris omnibus absurdissime discrepans, quos vide apud Petavium in de Doctrina, & in Rationario temporum Part. 2. l. 4. c. 12., fluxisse tradit ab Incarnatione Domini usque ad transitum S. Martini annos 445. a cujus morte Franci consueverunt tempora supputare, ut primum observavit Baronius ad an. 351.

(I) *An. 913. Ind. 1. coronatus est Constantius Imp. &c.* Vere hic dictus est *Constantinus*, non *Constantius*: utriusque tamen nominis ob affinitatem saepe invicem facta est confusio, quod docti viri notarunt: sicuti nomen quoque *Maximini* Imp. transivit in *Maximiani* in Actis S. Barbarae apud antiquum Capuae Breviarium; ibique in Actis etiam legitur S. Rufini, Campanos aliquos Langobardos ejusdem Divi *Rufini* nomen cum nomine commutasse *S. Rufi*.

(L) *An. 916. exierunt Agareni de Gariliano, & sunt anni 350. ex quo intraverunt Langobardi in Italiam.* Sunt haec invicem separanda. Agarenorum exterminatio de Gariliano ad annum referenda est 915., de quo vide

Se-

(7) Vide quae supra in Chron. Saracenco-Calabro Tomo antecedenti diximus.

(8) Constantinus Porphyrog. Aug. creatus est A. 910. Post obitum Leonis Anno sequenti Imp. coronatus est.

(M) Anno 916. expleantur 40. anni, ex quo Agareni introierunt in Italiam (10).

Anno 920. introierunt Ungari, idest Unni in Italiam mense Februarii (11).

(*) Anno 921. Interiit Ursileo Stratigo, in praelio de Asculo (N) mense Aprilis, & apprehendit Pandulphum Apuleo (**).

An-

(*) *Cod. Andr. Commissum est praedium in Civitate Asculi, inter Pandulphum, qui captus est, & Ursileonem Strategum, qui interiit.*

(**) *Cod. Andr. pro Landulpho semper habet Neldulphum: sed vitio, ut puto, librarii.*

Seriem Abbatum Cassin. in Joanne 1. (9) Collectio autem annorum ab adventu gentis Langobardicae figenda ad annum est 916. nempe juxta Lupi computum, quae pari calculo, ad an. 966. & ad ann. 1083. Langobardorum Epocham ad annum Christi retulisse volunt 566. Ibi tamen vide, & ad Anon. Cassin. ad an. 1172.

(M) *An. 916. expleantur 40. an. ex quo Agareni introierunt in Italiam.*) Otiose repetitur annus Christi 916. nam Auctor antecedentem, praesentemque collationem sub unico notarat contextu. Sed haec summa annorum 40. neque ex vero, neque ad Lupi est mentem, qui dixerat, *Agarenos a Baro exiisse in an. 868.* Saraceni enim Barium advenerunt in anno fere 840. Erchempertum vide Num. 16., Ignotum Cassin. Num. 4., & quae ibi notavi ad oram, ubi legendum. *An annos, &c. ambigue, & per interrogationem.*

(N) *An. 921. Interiit Ursileo Stratigo in praelio de Asculo, mense Aprilis & apprehendit Pandulphum Apuleo*) Si in praelio illo interiit Dux Graecus, certe Landulfus Princeps (nullus enim tunc in hac Cis-Tyberina Italia vivebat Pandulfus) apprehendit, hoc est cepit, Apuliam; nec ipse ab ignoto hoc Apuleone apprehensus, hoc est captivus factus est. Sane Princeps Pandulfus, qui a Graecis, tempore Imp. Othonis I. bello victus in illorum venit potestatem, ac duobus non integris annis in vinculis tentus est, de quo

Ano-

(9) Siculae classis jacturam figit Osiens. ann. 915. eodemque anno Castrum Gariliani a Saracenis amissum. In Chron. Arabico ap. Io: Bapt. Carus. tom. 1. collect. Siculae fol. 97. locus ab Anonymo dicitur Arabice Halanahum (forte Garilianum) quamvis Pagius, Annales Bertinianos, atque Protospatam secutus, crediderit Caesari amissionem ann. 916. contigisse.

Vid Carusium fol. ut sup.

(10) Sicil ex quo apud Garilianum, Minturnis, Formiisque constiterant. Multum enim ante XL. annos Italiae provinciam Saraceni invadere, ut sup. vidimus.

(11) Alii ad A. DCCCCXXII. & XXIII. hanc irruptionem reputant.

Anno 924. capta est Oria a Sarracenis mense Julii, & interfecerunt cunctas mulieres, reliquos vero deduxerunt in Africam, cunctos venundantes. *Cod. Andr.* & hoc anno Eutebius obiit Clusii.

(*) Anno 926. comprehendit Michael Sclabus Sipontum mense Julio (O).

(P) Anno 927. fuit excidium Tarenti patratum, & perempti sunt omnes viriliter pugnando: reliqui vero deportati sunt in Africam. Id factum est mense Augusti in festivitate Sanctae Mariae.

Anno 929. Indict. 2. Pandulphus, & Guaymarius (**)
Principes intraverunt in Apuliam (Q).

An-

(*) *Cod. Andr. Itatachel Slavorum licitatis, feria 2.*
Rex cum suo exercitu obsedit, & co- (**)
pit Sipontum, mense Julio, die S. Fe- *Cod. Andr. Principes Langobardorum.*

Anonymus Salern. Part. 7. num. 4. & 6. cum hoc, sive dicar *Landulfo*, sive *Pandulfo* confundendus non est. Est autem de eo capiendus Cedrenus pag. 536. apud quem tamen depravate appellatur *Δανδελφος*, *Dandulfus*, & imperite *Πῖξ*, *Rex*, eademque cum simul perhibeat *Europalates*, eodem vitio laborabat. Nec de alio Principe Luitprandus Ticinensis in Legatione; ubi perhibet, *Principem Landulfum septennio potestative Apuliam sibi subjugasse*.

(O) *An. 926. Comprehendit Michael Sclabus Sipontum, mense Julio* Scriptus Codex Ducis Andriae addit captam Sipontum *die Sanctae Felicitatis, Feria 2.*, quae in Calendariis notatur 6. Idus Julii; vereque descripto anno dies illa in secundam incidit Feriam: quod noto, ut hinc constet, Lupum non semper in annis Christi ab aliis discrepare. Vide etiam hic ad annum 1053.

(P) *An. 927. Fuit excidium Tarenti patratum, &c.* Haec Marinus Freccia de Subfeudis lib. 1. cap. de Prov. & Civit. Regni, ut pleraque alia ex hoc Auctore mutuatus, in annum refert 928., cujus Codices qua ipsius, qua Typographi incuria multis cum scateant mendis, caute ad hanc Lupi censuram sunt adhibendi.

(Q) *An. 929. Ind. 2. Pandulfus, & Guaimarius Principes intraverunt in Apuliam*) Ista paulo fusius in Anonymo Salernitano inedito; apud quem non *Pandulfus*, sed ut dicebam *Landulfus* Guaimario Principi Salernitano novo foedere junctus, Apuliam iterum invasit: sive jam pervasam armis retinere studuit. Qui ab Imp. Leone VI. jam pridem in an. 910. Patritiatu honore decoratus, cum ab Graecis, ut superius dictum est, in anno descivisset 921. iterum ad officium postea rediit; namque in Tabulario Campanae Ecclesiae S. Angeli in Formis data legitur antiqua chartula in anno 26. Imp. Constantini, Principatus Landulfi anno 35. Aienulfi fratris 25. Atenulfi fi-

Anno 936. venerunt Ungari Capuam .

Anno 939. obscuratus est Sol , & apparuerunt stellae
 mense Julii (*) astante tres dies , feria 3. ad horas tres ,
 Luna 29.

(**) Anno 940. introierunt Ungari , vel Unni in Italiam
 mense Aprilis , & factum est praelium in Matera a Grae-
 cis cum Langobardis cum Stratigo Imogalapto , & nega-
 vit eum Pao in mari (R) .

An-

(*) *Cod. Andr. mense Julio , die 3.*
fer. 3. hora 3. Luna 29.

(**) *De hac Ungarorum excursione*
Sigonius lib. 6. & nos alibi .

fi filii anno . . . mense Aprilis , Indictione octava . Capuae , quae de anno est
 Christi 935. , consimileque alias plures observare est per subsequentes an-
 nos ad annum usque 30. *Imp. Constantini* ; 40. *Landulfi* ; 30. *Atenulfi ejus fra-*
tris ; 7. *Atenulfi filii* (scribo 8.) i. *Landulfi filii superius dicti Landulfi , men-*
se Febr. Ind. 13. hoc est ad annum Christi 940. , quo anno iterum ad arma
 Graeci , ac Langobardi redierunt , ut infra ex Lupo .

(R) *An. 940. Factum est praelium in Matera a Graecis cum Langobardis*
cum Stratigo Imogalapto , & negavit eum Pao in mari) Fuerit ne Graeci hu-
 jus Ducis nomen ex nomine ductum Ομογδαυπος : sive dicas agnomen ;
 quod valet . *Collactaneus* , non definitio . At illud *negavit* , vel fiat pro *neca-*
vit : promiscua enim fuere elementa c , & g , ut in *Sico* , & *Sigo* . *Aceren-*
zia , & *Agerentia* &c. de quo alibi : vel fiat pro *in aquis necare* , & *submer-*
gere . Leges Alamannorum Tit. 84. §. 3. *si quis aliquam clausuram in aquam*
fecerit , & ipsa aqua inflaverit , & ibi alicujus pecus negaverit &c. sed ibi
 intransitive . Pao autem quisquis ille , si modo sincera ea est lectio , Stra-
 tegum videtur necasse . De Langobardis nil certi statuo , copiae ne illae
 fuerint praefati Principis Landulfi , an Salernitani Principis Gisulfi , qui
 aetate triennis , vel quatriennis Guaimario II. patri successerat in anno 933.
 sub tutore Prisco . Sed vide an ad hos referas annos , quae Luitprandos l. 4.
 c. 4. Sane antiqua Chartula apud nostri Michaelis Monachi Sanctuarium
 pag. 634. data legitur anno 33. *Imp. Constantini* ; 43. *Principatus Landulfi* (scri-
 bendum 41.) 9. *Atenulfi ejus filii* , & 2. *Landulfi alterius filii praedicti Landulfi* ,
mense Magio , Indict. 14. , quae de anno est Christi 941. Illa igitur aetate
 nostrates Principes Langobardi varia usi fortuna , modo Graecis hostes , mo-
 do obnoxii fuere : nunquam tamen ditionem universam amiserunt . Idem
 Luitprandus in Legatione Imperatorem Nicephorum sibi exprobatse ait ,
 quod *Principum Capuae , & Beneventi Patres , & Avi suo Imperio tributa*
persolverint . Nec doctissimo assentior Baronio , qui in *Annal.* ad an. 942.
 num. 11. eo tempore , inquit , *Constantinopolitanos potitos esse Calabria , Apulia* ,
atque ea Campaniae parte , quam Volturnus alluit , posita antea sub ditione
Ducum Langobardorum Beneventi , & Capuae . Pro me certe ipsum dat
 Privilegium ab eodem Baronio ibidem ex Chronico S. Vincentii ad Fontes
 Volturni relatum ; quo Impp. Romanus , & Constantinus die 2. Aprilis In-
 di-

Anno 942. obiit Pandulphus Princeps die 10. mensis Aprilis (S).

(T) Anno 945. Ind. 3. ceciderunt Romanus, & Ubo
men-

ditione 15. (hic est annus Christi 942.) indulgere praefatae Ecclesiae, & Monasteriis, quae sub ea sunt mansione, ut excusarentur ab omni tentatione (scribitione) angaria publica, & ab ipsis Patritiis, & Strategis Graecorum, &c. Insuper ab ipsis Langobardis Patritiis, Castaldeis, vel ab omni homine Graeco, & Langobardo, cui creditur servitium publicum. Patritiorum Langobardorum appellatione nostrates certe veniunt Principes, ea tunc dignitate, dum Graecis parebant, decorati. Quod cum dicam, minime tamen Beneventanos Dynastas, nec Salernitanos omnem tunc retinuisse antiquam ditionem pronuncio, de quibus alibi fufe.

(S) *An. 942. Obiit Pandulfus Princeps die 10. mensis Aprilis*) Editus Codex suae insitit lectiōi, ego meae, & insuper scribo. *An. 943. obiit Pandulfus, &c. nam de hoc Principe ad annum usque 43. ejus Principatus, 3. Kal. Februarii, Indictione 1. qui fuit Christi jam dictus annus 943. mentionem in Chartulis legi, ulterius vero nullam (12).*

(T) *An. 945. Ind. 3. ceciderunt Romanus, & Ubo mense Decembri*) Horum alter Graecorum Imp., alter Rex Italiae, quorum obitus ad unum referri non debuit annum. Cecidit Romanus anno 945. mense Decembri, Indictione 3. inchoata. *Ubo, sive Ugo, vel Uuo, nam idem, in anno sequenti; licet alii illum defunctum dicant aliquanto post (13) Ubo autem, ut dixi, & Uuo, & Ugo ob literarum b, u, & g affinitatem idem valent. In Catalogo Pontificum Romanorum in M. S. Cod. S. Mariae Monialium Capuae in Euthiciano. Iste constituit fruges super Altare tantum Favae, & Ubae benedicerentur pro Fabae, & Uvae. In actis S. Sebastiani Martyris apud Campanum Breviarium Lucina religiosissima ex viso monita levans eum, posuit in Pavone suo. Glossis Isidori, Pavo, dicitur Pabo, quod esse interpretatur Vehiculum unius rotae, pro quo non oportebat substituere posuit in Pilento suo. Sicuti nec mutandum ibidem fuit, adduxit ad domum suam per scalam excelsam, pro add. in dom. suam in insula excelsa, ubi manebat in Palatio. Nec in Hippodromum Palatii, pro in Epidromum, nec tandem pendens in unco: pro pendens in gonpho: sive gompho, ἐν γόμφῳ hoc est, Clavo, quae sincereae erant antiquorum omnium Codicum lectiōes. Epidromus sane, sive Hypodromus, longe aliud ab Hippodromo: disparitatem observavit Sirmondus ad Sidonium, & ex eo La-Cerda in Advers. Sacrif. De ejusmodi confimili Porricu, quae locus facta est tormentorum, Syresius epist. 57. & Suidas ubi de Menandro Protectore. In Palatio autem, scilicet in Romanae urbis decima regione, hoc appellata vocabulo. Insulas fuisse duomillia sexcentum quadraginta quatuor, P. Victor auctor est. Sed haec obiter.*

(12) In Necrologio Mon. S. Benedicti Capuae hoc itidem adfirmatur: *IV. Id. Aprilis, obiit Pandolphus Princeps Indict. I.*

(13) Certe Hugo A. 945. a Beren-

gario II. pulsus in Provinciam abiit, in qua sequenti anno Monasticum habitum induit, & paulo post defunctus est. Quare Hugo A. saltem 946. aut 947. obire debuit.

menſe Decembri, & perierunt Ungari a Rege Othone.

Anno 946. factum eſt homicidium Bari menſe Decembris, inter Cives.

Anno 947. Introierunt Ungari in Italiam, & perrexerunt uſque Hydruntum. Et Platopidi (*) ſedit in Civitate Cuperſani, & fuit eo anno bonus introitus (**) per omnem terram.

Anno 950. obſederunt Graeci Aſculum, & obtinuerunt.

Anno 951. (***) Malachianus fecit praelium in Calabria cum Sarracenis, & cecidit.

Anno 955. deſcendit Marianus Patritius in Apuliam.

Anno 956. Incenſi ſunt (****) Murancius Cleri, & Excelfula in Baro (V).

Anno 960. Indiſt. 3. obiit Conſtantine Imp. qui regnavit ann. 47. & ſurrexit Romanus filius ejus, & fuit praelium (14) inter (†) Adraliſtum, & Iſmael.

Anno 961. capta eſt Inſula Cretes a Graecis (15), ſub Romano menſe Martii, & (†*) Titabomen capta eſt a Sarracenis, & obſcuratus eſt Sol.

Anno 963. obiit Romanus Imperator, & elevatus eſt Nichiphorus, qui regnavit ann. 7. & Otho Rex intravit

D

Ro-

(*) *Cod. Andr. Plato pondius*

(**) *Cod. Andr. boum interitus.*

(***) *For. Meleſianus, idem qui ſupra ad ann. 900.*

(****) *Cod. Andr. Marraccius de Cre-*

mero, & Feſulus combuſti ſunt Barrii.

(†) *Cod. Andr. Adraſcum.*

(†*) *Cod. Andr. Zatrobomen. fort. Tauromenium. Prat.*

(V) *An. 956. Incenſi ſunt Murancius Cleri, & Excelfula in Baro* Melior videtur lectio in *Cod. Ducis Andriae. Marraccius de Cremero, & Feſulus, &c. Freccia id figit ad an. 966., ſed ex Typographi vitio; atque cum Indictione componit 14., quae in annum incidit 956. combuſtos dicens Barrii Marancium, & Theſulum magnos Duces.*

(14) Conſtantine Porphy. vix ab Olimpo Monte, Monachos inviſurus Byzantium ex Aſia regreſſus eſt A. 949. quum aut morbo, ut alii, aut

veneno extinctus eſt. Vid. Baron. & Pagius ad A. 960.

(15) Ante annos 138. ab Hiſpanis Saracenis occupata.

Romam, & obscuratus est Sol (16).

Anno 965. introivit (*) Manuyci Patritius in Siciliam, & ibi mortuus est (X).

(Y) Anno 966. Introivit Nichiphorus (**) Magister in Civitatem Bari, & sunt anni 400. ex quo (***) introierunt Langobardi in Italiam.

(Z) Anno 967. descendit Otho Rex, & senex, pater
Otho-

(*) Cod. Andr. Manuel.

(**) Cod. Andr. non addit, Magister.

(***) Id intellige a capta in Italiam expeditione: nam alioqui Historici ferre omnes consentiunt, Langobardos cum Alboino ingressos esse Italiam an. 598. die 2. April. fer. 2 post Pascha, Indiēt. 1.

Ita etiam intelligo hunc Scriptorem infra ad an. 1083. Sed dicere etiam possumus (quod fortassis propius

erit Protospatae menti) Graecos, ut acutè Hervartus observat, Christi Epocham biennio citius figere. Denique facile fuit, hunc scriptorem falli, ob Dionysii corruptum a librario Cyclum: quod sphalma etiamnum extat apud Bedam Tomo 3. Ibi enim Cyclus Dionysii habet Pascham Kal. Aprilis non anno 568., ut Paulus Diac. refert lib. 2. cap. 7. sed ann. 566. Vide, Lector., quanti referat emendatos libros habere.

(X) An. 965. Introivit Manuyci Patritius in Siciliam, & ibi mortuus est) Cod. Andr. habet Manuel. a quo stat etiam Cedrenus pag. 539.

(Y) An. 966. Introivit Nichiphorus Magister in civitatem Bari, & sunt anni 400. ex quo introierunt Langobardi in Italiam.) Nicephorus iste in vita B. Nili e Graeco in latinum versa ab Caryophilo Magister (honoris, & muneris id nomen) dictus etiam reperitur; qui regebat utramque Provinciam, Italiam, & Calabriam nostram (sic ibi) cumque Chelandia (navigia sunt) fabricari fecisset, incensa sunt a Rossanenlibus, qui B. Nili intercessione vindictam effugerunt. Lupus autem tum hoc loco, tum supra ad an. 916. tum tandem infra ad an. 1083. constanti, eademque perversa sententia Epocham Langobardorum ad annum statuisse videtur Christi 566. nam constat ex Paulo Diac. lib. 2. cap. 6. sive 7. Alboinum illorum Regem e Pannonia cum omni suo Populo egressum, Italicum iter arripuisse mense Aprili, per Indictionem primam, alio die post sanctum Pascha; cujus festivitas eo anno, juxta calculi rationem, ipsis Kal. Aprilibus fuit; cum jam a Domini Incarnatione anni quingenti sexaginta octo essent evoluti. Haec Paulus, tempora perite consignans. Verumtamen alia quadam interpretatione Lupi verba esse excipienda, ejusque textum in annorum numeris depravatum haberi, dicam ad an. 1083.

(Z) An. 967. Descendit Otho Rex, & senex, pater Othonis Regis, qui pugnavit cum Bulcassimo Sarracenorum Rege, & interfecit eum) Codex Andr. addit.: & in eo praelio perierunt 40. millia hominum. Utraque autem simul jun-

(16) Non A. 963. sed 962. intra- ne PP. XII. Imperiali diademate coronatus est.

Othonis Regis, qui (*) pugnavit cum Bulcassimo Saracenorum Rege, & interfecit eum.

Anno 969. introivit Otho Rex in Apuliam mense Martii, & obsedit Civitatem Bari irrito conatu, & in alio anno intravit in Calabriam mense Octobris; & Sol obscuratus est mense Decembris.

Anno 970. occidit Simifchi Nichiforum Imp. & elevatus est ille (18).

Anno 972. pugnavit *Asto filius Transamundi Marchisii* cum (**) 40. mil. Saracenorum. *Cayzus* (id. *Caliphus*) eorum Bucobolus vocabatur, & vicit Asto cum 60. suis prosequens Agarenos usque Tarentum.

Anno 973. Ind. 1. (***) obiit Passarus Protospata.

D 2

An-

(*) *Cod. Andr. Pugnavit cum Bulcassimo Saracenorum Rege, & interfecit eum, & in eo praelio perierunt XI. millia hominum.*

(**) *Cod. Andr. 14. millia Saracenorum Dux eorum dicebatur Bucco-*

lus: & Otho in subsidium misit sex millia suos: prosequens Agarenos Tarentum usque.

(***) *Cod. Andr. Anno 975. obiit Passarus Protospatarius. Ismael interfectus est, & Zacharias Bituntum. coepit.*

juncta editus Lupi Codex iterat ad an. 981. de quo etiam dixi in Historia Principum Langobardorum; sed ibi, ne textum ad meae sententiae praesidium, quam tunc firmare conabar, viderer castigare, indefinitum manere volui, ad quem annum haec sint absolute referenda: modo cum constet, tum ex ibidem, tum ex dictis in Serie Abb. Cassinensium, ubi de Aligerno, Othonem II. a Lupo appellatum *senem* ad discrimen Othonis III., qui *vuer* dictus est, vere in anno 981. cum Saracenis in Calabria prospere conflixisse: cumque in omnibus antiquis monumentis nulla de altero, anteriorique illo conflictu sit mentio, nec de adventu quidem ipsius Imperatoris in hanc Cis-Tyberinam Italiam ante annum 968. delenda haec prorsus esse, tamquam loco non suo posita, constanter pronuncio (17).

(17) A. 968. hanc Othonis cum Graecis, Saracenisque pugnam contigisse fatendum est ex multis Scriptorum adtestationibus: quum revera ex ista Graecorum trucidatione occisio Nicephori Phocae Imp. evenerit, & Joannis Zemiscis inauguratio A. insequenti 969. Alium Othonis II. cum iisdem Graeco Saracenicis conflictum, quo vix Otho incolumis eva-

fit ad A. 982. reponendus est, ut ex Chronol. Saxone & Alberico Monacho, aliisque patet, quod alibi dictum est.

(18) A. Johanne Zimisca ob suae uxoris Theophanae perfidiam occisus est A. 969. Nicephorus Imp. *Zimisca* Armeno idiomate dicitur, quod statura pusillus erat.

Anno 975. Ismael interfectus est, & Zacharias Bontuntum coepit.

Anno 976. obsederunt Saraceni Gravinam irrito conatu, & obiit Simifchi Imp. qui & Joannes, & coeperunt regnare Basilius, & Constantini germani (19).

Anno 977. incenderunt Agareni Civitatem Oriae, & cunctum vulgus in Siciliam deduxerunt.

Anno 978. mortuus est Joannes Episcopus, & surrexit Pao Archiepiscopus.

Anno 979. Occidit Porphyrius Protospata Andream Episcopum Oretanum mense Augusti.

(*) Anno 981. fecit praelium Otho Rex cum Sarracenis in Calabria in Civitate Cotruna, & mortui sunt ibi 40. mil. Poenorum cum Rege eorum, nomine Bulcastimus (20).

Anno 982. tradita est Civitas Barri in manus Chalochyri Patritii (**), qui & Delfina, a duobus fratribus Sergio, & Theophilacto mense Junii 11. die; & Otho Rex obiit Romae (21).

Anno 983. apprehendit (***) praedictus Delfina Patritius Civitatem Asculum mense Decembris.

Anno 985. Descendit Romanus Patritius cum filio suo in Apuliam.

(A) Anno 986. comprehenderunt Sarraceni (****) Sanctam Chiri-

(*) Cod. Andr. anno 981. Sipontini, & Asculani praeliati sunt in Valle Sentilli.

(**) Cod. Andr. qui & Prima.

(***) Cod. Andr. praedictus prima.

(****) Cod. Andr. Sanctam Civitatem Hyeracem.

(A) An. 986. Comprenderunt Saraceni Sanctam Chiriachi civitatem) Constantinus Porphyrog. de Them. lib. 2. Them. 10. oppidulum nomine dicit Sanctae Cyriacae. scribendum igitur in Lupo Sanctae Cyriacae civitatem.

(19) Hanc etiam Pagius sententiam prosequitur in anno scil. 976. Zimischi obiisse: quamvis alii in antecedenti anno ejus obitum figant.

(20) Haec ad A. 968. sub Otho-

ne I. consignanda sunt. Hoc A. 981. Otho II. a Saracenis victus est, & vix fuga se a praelio eripere potuit.

(21) Sequenti potius Anno 983.

Chiriachi Civitatem (*) & dissipaverunt Calabriam totam .

(B) Anno 987. occisus est (**) Sergius Protospata a Barenfibus mense Februarii , & mortuus est (***) Adraliscus a Nicolao Crioti mense Augusti 15. die , & obscuratus est Sol .

Anno 988. Indict. prima depopulaverunt Sarraceni Vicos Barenfes , & viros , ac mulieres in Siciliam captivos duxerunt .

Anno 989. descendit Joannes Patricius , qui & Ammiopolus , & occidit Leonem Cannatum , & Nicolaum Criotis , & Porphyrium .

Anno 990. occisus est Bubalus (****) , & Petrus Exubitus mense Martii .

Anno 991. fecit bellum (†) Asto Comes cum Saracenis in Tarento , & ibi cecidit ille cum multis Barenfibus .

Anno 992. magna fames per totam Italiam , & annonae caritas .

Anno 993. defunctus est Pao Archiepiscopus , & Chrysostomus elevatus est .

(C) Anno 994. obfessa est Matera a Sarracenis tribus mensibus , & quarto capta ab eis (†*) .

(D) Anno 997. occisus est Marchio Theodorus Excubitus in Civitate Oriae a Smaragdo , & Petro germanis .

An-

(*) For. illam quae adhuc S. Chiriachi vocatur .

(**) Cod. Andr. Sergius Protospatarius .

(***) Cod. Andr. Adraliscus a Nicolao de Crito .

(****) Cod. Andr. & Petrus Porphyrius .

(†) Cod. Andr. Otho Comes .

(†*) Cod. Andr. in qua mulier quaedam fame coacta proprium comedit filium .

(B) An. 987. Occisus est Sergius Protospata a Barenfibus mense Februarii , &c.) Freccia addit. Indictione 5. die 15. Februarii .

(C) Ann. 994 Obfessa est Matera a Saracenis , &c.) Freccia hoc ad an. refert 996 .

(D) An. 997. Occisus est Marchio Theodorus Excubitus &c.) Latine Excubitor , sed populari tunc sermone Escubito : unde in latinam formam . Excubitus : sed non latine . Nec aliter leges ad annos 990. & 1017. ubi depra-

(E) Anno 998. venit (*) Busitus Coytus cum praedicto Smaragdo Barum mense Octobris, & praedictus Smaragdus Eques intravit Barum per vim a porta Occidentali, & exiit iterum: tunc Busitus cognita fraude discessit.

(F) Anno 999. descendit (**) Trachamotus Catapanus, qui & Gregorius, & obsedit Civitatem Gravinam, & comprehendit Theophilaetum.

Anno Domini 1000. Indict. 13. captus est praedictus Smaragdus a Trachamoto mense Julii xi. die, & obiit Rex Otho Romae (22).

(G) Anno 1001. obsedit Saphi Caytus Barum 2. Maii usque ad Sanctum Lucam mense Octobris: tunc liberata est per Petrum (***) Ducem Veneticorum (****).

Anno 1003. Indict. prima Sarraceni obsederunt Montem

(*) Cod. Andr. Busichius Caycus.

(****) Cod. Andr. a bona memoria dictum.

(**) Cod. Andr. Tratomorus.

(***) Scil. Urseolum.

pravate: *Excubitus*, muneris nomen in Aula Graeci Imperatoris, de quo frequens mentio in Historia Miscella, & apud alios, id valet, quod corporis custos, & vigil.: in quo munere plures simul erant, unde *Comes Excubitorum*. Et apud Constant. Porphy. De Them. l. 1. Th. 12. *Praefectus Regii agminis*, quod *Excubitorum* dicitur.

(E) An. 998. Venit Busitus. &c. Et praedictus Smaragdus Eques intravit Barum per vim a Porta Occidentali, & exiit iterum. &c.) Freccia sic. Indictione 11. (scribe. 12.) Smaragdus vi per Portam Orientalem ingressus est Barum, & cognitis insidiis, recessit.

(F) An. 999. Descendit Trachamotus Catapanus. &c.) Codex Andr. Tratomorus. Freccia. Drachamotus.

(G) An. 1002. Obsedit Saphi Caytus Barum 2. Maii usque ad S. Lucam mense Octobris: tunc liberata est per Petrum Ducem Veneticorum) Freccia. & auxilio Petri, dicti Bonae memoriae liberata est. sic etiam Codex Andr. Est autem Caytus. sive. Gaytus. militaris muneris nomen apud Saracenos. Idem Lupus ad an. 972. Caytus eorum Bucobulus vocabatur. & apud Ugonem Falcandum saepe; estque hoc Saphi nomen hic restituendum ad an. 1009. ubi modo legitur. Cayti Sati. Ceterum. Kaisus. in Hist. Nonnosi apud Photium proprio nomine sic dictus vir fuit Princeps Saracenorum.

(22) Otho III. non Romae Anno M. sed A. MII. in Vico Paterno appellato, in Beneventano districtu, diem

suum clausit. Lupus fort. cum obitu Othonis II. ejus Patris Romae, confundit filii obitum, ut sup.

tem Scaviosum mense Martii : & nihil profecerunt .

Anno 1005. rediit Durachium in manus Imperatoris per Theodorum .

(H) Anno 1006. descendit (*) Xyphea Catapanus mense Julii .

Anno 1007. defunctus est praedictus Catapanus in Civitate Bari .

(I) Anno 1008. descendit (**) Curcua Patritius mense Maii .

Anno 1009. cecidit maxima nix , ex qua siccaverunt arbores olivae , & pisces , & volatilia mortua sunt , & mense Maii incepta est rebellio , & mense Augusti apprehenderunt Sarraceni Civitatem Cosentiam rupto foedere nomine Cayti Sati .

(K) Anno 1010. obiit Curcua , & descendit Basilus Catapanus cum Macedonibus mense Martii , & Syllistus incendit multos homines in Civitate Trani .

Cod. Andr. eodem anno 1010. Langobardia rebellavit a Caesare opera Melo Ducis : isque accurrens praeliatus est Botunti contra Barenses , ubi ipsi obierunt , & Ismael praeliatus est cum Graecis in Monte Pelusio , ubi peremptus est Dux .

Cod. And. Basilus Catapanus Barium obsidione cinxit a die xj. Aprilis usque ad xj. Junii , & caepit eam cum quibusdam conditionibus .

An-

(*) *Cod. Andr. in Apuliam .*

(**) *Cod. Andr. Curfira .*

(H) *An. 1006. Descendit Xyphea Catapanus mense Julii) Freccia habet. Siphea Catapanus capta Apulia , Bari obiit . Sed de ejus obitu Lupus anno sequenti. Codex Andr. Descendit in Apuliam Xyphea . &c.*

(I) *An. 1008. Descendit Curcua Patritius Mense Maii) Non de hoc Curcua Cedrenus pag. 558. multo minus pag. 509. 512. 516. & 519. ubi de tertio quodam , & utroque antiquiori Joanne Curcua , de quo etiam Constantinus Porph. de Adm. Imp. cap. 45. Forte hic noster ex illorum gente erat .*

(K) *An. 1010. ex Cod. Andr. Basilus Catapanus Barium obsidione cinxit a die 11. Aprilis usque ad 11. Junii , & cepit eam cum quibusdam conditionibus . Freccia haec ad annum notat 1013. his verbis . Die 11. Aprilis obfessa Bari a Basilio Catapano , & habita ea pacifice , facta est Sedes magnorum virorum Graecorum .*

Anno 1014. venit Henricus Imp. Romam (23) mense Februarii, & Cassianus incensa est mense Augusti.

Anno 1015. apparuit Cometa mense Februarii, & Samuel Rex obiit, & filius regnavit.

Anno 1016. occisus est filius praedicti Samuelis (*) ab ejus consobрино filio Aroni, & regnavit ipse; & Civitas Salernum obsessa est a Sarracenis per mare, & per terram: & nihil profecerunt.

(L) Anno 1017. obiit Butunti (**) Mesardoniti Catapanus, & mense Novembris interfectus est Leo frater Argiri, & descendit Turnichi Catapanus mense Maii, & fecit praelium cum Melo, & Normannis. Leo Patianus Exubitus iterum mense Julii 22. die praelium fecit praedictus Turnichius Catapanus, & vicit Melum, & Normannos, & mortuus est Patianus ibi.

(M) Anno 1018. Indiēt. prima descendit Basilus Catapanus, qui & Bugianus, & Abalautius Patricius mense Decembris, & Ligorius (***) Tepoteriti fecit praelium Trani, & occisus est ibi Joannatus Protospata, & Romoald captus est, & in Constantinopolim deportatus est.

Anno 1019. fecit praelium supradictus Bugianus mense Octobris cum Francis, & Melus fugit cum ali- quibus Francis ad Enricum Imp. (****)

An-

(*) *Cod. Andr. a Fierada ejus consobрино filio Aronii.*

(***) *Cod. Andr. de Zepotericon.*

(**) *Cod. Andr. Basilus Catapanus.*

(****) *Cod. Andr. & hoc praelium factum est ad Civitatem Cannensem.*

(L) *An 1017. Obiit Butunti. &c. Leo Patianus Exubitus, &c.) Lege. Excubitus. ut sup. ad an. 997. qui Guillelmo Apulo lib. 1. proprio nomine dicitur. Patianus.*

(M) *An. 1018. Indiēt. 1. Descendit Basilus Catapanus, qui & Bugianus. &c.) Bugianus hic, & infra est Lupo, qui Ostiensi lib. 2. cap. 37. 38. 50. 51. & 56. Bolanus. & in manu exarato exemplari tum. Bobanus; tum Bojanus. Guillelmo Apulo. lib. 1. Bagianus.*

(23) Romam venit ad reponendum in sua Sede Benedictum PP. VIII. & sunt in Campaniam, ut Capuam ob Gregorii Scisma. Ibi a Pontifice coronatus est: cum quo postea profecti sunt in Campaniam, ut Capuam a Saracenis liberarent.

Anno 1020. descenderunt Sarraceni cum Rayca, & obsederunt Bisinianum, & illud apprehenderunt. Et hoc anno mortuus est ipse Amira, & Melus Dux Apuliae.

Anno 1021. captus est (*) Dattus, & intravit in Civitatem Barum equitatus in asina 15. Junii.

Anno 1022. venit Enricus Imp. Beneventum mense Martii, & obsedit Trojam in Capitinata.

Anno 1023. Venit Rayca (**) cum Saffari Criti Barum mense Junii, & obsedit eam uno die: & amoti exinde comprehenderunt (***) Palagianum (*nunc Palesciano*) oppidum, & fabricatum est Castellum in Motula.

(N) Anno 1024. factum est signum magnum in Episcopo Acherontino sub praefule secundo Stephano Materienfi in 5. die Paschae: Crucifixus enim magnus argenteus concussus est tribus vicibus capite, brachiis, & pedibus, cunctis hoc aspicientibus, & cecidit nix magna. Et transfretavit Bugianus in (****) Curbathia, & comprehendit ipsam Principissam uxorem (†) Cosmici, & direxit illam Constantinopolim, & mortuus est hoc anno Enricus Imp. & surrexit Conus nepos ejus. (24)

Cod. Andr. 1027. Despotus Nicus in Italiam descendit cum ingentibus copiis Russorum, Wandalorum, Turcarum, Bulgarorum, Brunchorum, Polonorum, Macedonum, aliarumque nationum, ad Siciliam capiendam. Captum est autem Rhegium, & ob Civium peccata, destructum est a Bulcano Catapano. Et Basilius Imp. obiit anno secundo. Itaque Graeci recesserunt die S. Martini. Jam vero Basilius

Tom. IV.

E

lius

(*) *Cod. Andr. Rayca.*

(***) *Cod. Andr. Corilianum.*

(**) *Cod. Andr. cum Caphare de Crito.*

(****) *Cod. Andr. Corbachia.*

(†) *Cod. Andr. Cifigni.*

(N) *An. 1024. Factum est signum, &c. in 5. die Paschae. &c.) Freccia: in die Sancto Paschae.*

(24) Henricus vere A. 1024. mortuus est, qui statim Sanctus proclamatus est; eique juxta suum consilium successor datus Conradus II. Sali-
licus vocitatus. Basilius A. 1025 defunctus, non A. 1027.

lius vivens renuntiavit Imperio, sibi substituens Romanum, cui uxorem dedit Zoam filiam suam. (O).

(P) Anno 1028. descendit Orestis Chetoniti mense Aprilis, & tunc obiit Barenfis Episcopus Joannes, & factus Bisancius Archiepiscopus.

(Q) Anno 1029. venit Eustachius cum filiis Basilico, & Mandatora, & elegit Catapanum Christophorum; & Orestes praedictus ascendit in Constantinopolim cum Bugiano, & mortuus est Constantinus Imperator in vigilia S. Martini, & se vivente imposuit in Sede sua Romanum, & dedit ei uxorem Zoem filiam suam (25). Tandem Rayca & Saffari obsederunt castellum Obbianum, qui Obbianenses, extraneos tradentes pacificaverunt cum ipsis, & mense Julii venit Potho Catapanus, fecitque pugnam cum Rayca in Baro.

Anno 1031. mense Junii comprehenderunt Sarraceni Cassianum (*Cod. Andr. in terra Hydruntina*) & tertio die

(*) *Cod. Andr. & hoc anno obiit Guaimarius Salerni Princeps.*

(O) *An. 1027. ex Cod. Andr. Despotus Nicus &c. & Basilius Imp. obiit anno secundo, & infra. Jam vero Basilius vivens renuntiavit Imperio, sibi substituens Romanum, cui uxorem dedit Zoam filiam suam. Igitur utrobique scribendum. Constantinus. non. Basilius. quod clarum vel ex ipsomet Lupo ad an. 1029. quo sane anno, sive extremo anno antecedenti Constantinus iste obiit, suffecto sibi Romano, &c.*

(P) *An. 1028. Descendit Orestis. &c. Et factus est Bisancius Archiepiscopus. Infra ad an. 1035. Byzantius, & ad an. 1071. vir alter cognominis Byzantius.*

(Q) *An. 1029. Venit Eustachius. &c. Ex Cod. Andr. Et hoc anno obiit Guaimarius Salerni Princeps. At hujus Guaimarii obitus in annum incidit 1031. quod ex Salernitanorum PP. constat Chronologia. Igitur vel luxatus censendus est Lupi textus in Codice illo; vel ejusmodi notula ad oram autographi, sive alterius antiqui exemplaris primum depicta, quae ad annum 1031. erat referenda, in textum demum illata, ac loco est descripta non suo. Sic quoque pari errore, & anticipatione etiam pari altera notula obitum ex eodem Codice demonstrans Imp. Constantini, toto biennio, ut praedixi, veram praeit temporis rationem.*

(25) Heic quoque claudicat Chronologus noster. Constantinus Imp. obiit A. 1028.

die mensis Julii fecit praelium (*) Potho cum Sarracenis, & ceciderunt Graeci.

Anno 1032. descendit Ichiacon, & Chetoniti, & secum adduxit ipsos Anocolichium.

(R) Anno 1033. indict. prima die prima mensis Maii descendit Constantinus Protospata, qui & Opo vocabatur, Catapanus Italiae (26).

Anno 1034. die xj. Aprilis obiit Romanus Imp. & surrexit Michael Imp. (27).

Cod. Andr. Anno 1035. die Epiphaniae obiit Constantinopoli Byzantius Episcopus Barenfis. Qui sane fuit orphanorum pater, & primariae Ecclesiae Barenfis fundator, custosque Civitatis, ejusque egregius propugnator adversus Graecos. Electusque est Episcopus Romulantes Protospatarius: sed is Aprili mense ab Imperatore Constantino-polim evocatus, exul obiit, & in ejus locum electus est Nicolaus.

(S) Anno 1038. Descendit Michael Patricius, & Dux, qui & Sfrondili vocabatur, & transfretavit cum Maniachi Patricio in Siciliam.

E 2

Anno

(*) *Cod. And. Protocapanus. Fort. Proto Catapanus.*

(R) *An. 1033. Ind. i. die i. mensis Maii descendit Constantinus Protospata, qui & Opo vocabatur, Catapanus Italiae.*) Hic dictus videtur. Leo Opus Cedreno pag. 604. & 610. De nominis Italiae usurpatione, qua Opo appellatur Italiae Catapanus vide infra ad an. 1042. & 1083.

(S) *An. 1038. Descendit Michael Patritius, & Dux, qui & Sphrondyli vocabatur, & transfretavit cum Maniachi Patritio in Siciliam*) Ostiensi lib. 2. cap. 67. praefens Maniachi est. Maniacus. Sed Gaufredo Malat. lib. 1. cap. 7. *Moniacus.* Cedreno pag. 623. Γεώργιος ὁ Μανιᾶκης. Georgius Moniaces. At Michael ille priori loco demonstratus, tu vide an dicendus. *Sphondylus.* Σφόνδυλος. quod latine sonat. *Verticillus.* cognomen viro, forte, natum a pedum pernecitate, & quod mentis quadam velut vertigine actus, diutius uno

(26) Scil. Langobardiae minoris, quae a Graecis Italia vocabatur; neque aliud quam Apuliae, & Calabriae partem ab ipsis tunc temporis possessam designabant, ut infra me-

lius a Peregrinio habebis.

(27) Romanus Argyrus Imp. veneno a Zoe conjugē extinctus est, & Michaelē Paphlagonium thoro, ac throno substituit.

(*) Anno 1039. mense Februarii descendit Nichiphorus Catapanus, qui & Dulchianus dicebatur (T).

(V) Anno 1040. praedictus Dulchianus excussit Contractos de Apulia, & praedicti Contracti occiderunt Chirifactora Crithiri Imperatorem (**) subtus Mutulam & Romanum Materientem mense Maii, eoque mense obsedit Argyrus filius Meli Barum civitatem, & percussit Musandrum, & ligavit eum vinculo, & introivit cum eo Barum, & Contracti dispersi sunt.

Anno

(*) *Cod. Andr. Anno 1039. Obiit Asculi Nicephorus Catapanus die xi. Januarii, & die 5. Martii occisus est Michael a Chato, qui & Chirofatus vocabatur, sub Castro Mortulae. Ipseque & alii omnes septima die venerunt Barum una cum Argyro filio Meli, isteque Ar-*

gyrus captivum fecit Musandrum, virum inter eos primarium, & in carcerem truxit. E contra Romanus Materianus obsedit Argyrum intra Barum, & Musandrum vinxit manibus, & Barum eum eo intravit.

(**) i. Ducem exercitus.

uno haud confisteret in loco. Hac certe de causa vir ille Campanus civis, e Pago Le Curte Vincentius Ventrilia in Hist. Pauli Iovij lib. 26. clarus ob servatam suis latrociniiis a fame Neapolim ab Odesto Fuxio Lautreco obsessam in an. 1528. *Verticillus* dictus est: nominis occasionem latius tradente Leonardo Sanctorio Casertano in Hist. sui temporis inedita. De eodem autem Michaela Cedrenus pag. 597., et seqq. Prat.

(T) An. 1039. Mense Februarii descendit Nicephorus Catapanus, qui & Dulchianus dicebatur) Melior lectio Codicis Andr. quae Nicephorum a Dulchiano distinguit, illius obitum ad jam dictum notans annum, & diem 11. Januarii: & ad an. 1041. *descensum*, sive adventum *Michaelis Protospatrii* de Sicilia in Lombardiam, & inde in Apuliam, qui etiam Dulchianus vocabatur. Hic absolute dicitur. *Ducalianus Ostiensis* lib. 2. cap. 67. *Μιχαήλ πρωτοσπαθαρῖος ὁ Δουκεῖνος*. Michael Protospatharius Doceanus Cedreno pag. 623. Michael Dochianus Guillelmo Apulo lib. 1. Quem e Sicilia in Lombardiam transfretasse, sic accipe, ut de Lombardia id dictum capias eadem acceptione, qua ipse etiam Lupus in Cod. Andr. ad an. 1010. dixerat, Lombardiam, hoc est Apuliam, rebellasse a Caesare, opera Meli Ducis. Et apud Ostiensem lib. 2. cap. 2. Marianus quidam Imperialis Anthipatus Patritius, & Stratigo Calabriae, atque Langobardiae sigillum fecit Aligermo Abbati Cassinensi &c. de cuius nominis usurpatione alibi pluribus; quam non advertens Lupi librarius, deque Lombardia Subalpina illum locutum reputans, glossulam hanc addidit, & inde in Apuliam; quod nempe vidisse Dulciano deinde in Apulia rem fuisse: quæ vacat.

(V) An. 1040. Praedictus Dulchianus excussit Contractos de Apulia; &c.) Hæc in annum referenda videntur 1041; quo e Sicilia Dulchianum advenisse, jam dictum est. At Contractos Antonius Caracciolus Clericus Regularis tum generis claritate, tum eruditione præsignis, dictos putat depravate

vate

(*) Anno 1041. (X) descendit Dulchianus a Sicilia, iivitque Asculum, & mense Martij Ardumus Lambardus convocavit Normannos in Apulia in Civitate Melfiae, & praedictus Dulchianus fecit praelium cum Normannis, & ceciderunt Graeci; & mense Maij iterum praeliati sunt Normanni fer. IIII. cum Graecis, & fugit Dulchianus in Barum.

Anno

(*) *Cod. Andr. 1041. Michael Protospatarius descendit e Sicilia in Lombardiam (sc. Langobardiam minorem, i. Calabriam, ut supra notavi. Prat.) & inde in Apuliam. Is etiam Dulchianus vocabatur, & mense Novembri exiit Asculo, & intravit Barum: isque iussit suspendi cives quatuor Barenenses primarios viros, super murum Bituntinae portae (Y). Et die 17. Martii una cum Arduino Lombardo congregavit exercitum in Civitate Melfiae & fer. 3. prope fluvium Beneventi factum est*

ab eis praelium cum Normannis: & perierunt multi Graeci, Russi, & Ofsacani. Dulchianus autem cum reliquiis sui exercitus fugit ad Montem Pelusium. Postea mensis Martii die 4. collectis omnibus Graecis apud Ausidum, amnem sub Monte majori commissum est atrox praelium, in quo etiam Graeci profligati sunt: plurimique Natalitae, Ofsacani, Russi, Calabri, Lombardi, & Apuli occisi sunt. Ibique obiit Angelus Sacerdos, & Stephanus Archiepiscopus Tarentinus. Traduntque ii, qui

vate pro. *Contragos; Theophanemque, sive Historiam dicas Miscellam Auctorem pro se laudat lib. 19. in qua sane de Bulgaria magna, & Contragis supra Meotides Paludes habitantibus. At qua occasione ad nos longissime ab eis diffitos, quove itinere ultimis his temporibus pervenerit gens, alias quoque huc progressa, quae nobiscum mansit sub aetate Beneventani Ducis Romualdi, de quo in Dissertationibus de Finibus Ducatus Beneventani ad Orientem, & ad Septentrionem, nil Caracciolus. An auxiliares Graecorum fuerant, sicut Ofsacani, & Russi; de quibus Lupus ad an. 1041. ex Cod. Andr.?*

(X) *An. 1041. Descendit Dulchianus a Sicilia, iivitque Asculum; & mense Martii Ardumus Lambardus convocavit Normannos. &c.) Ostiensis lib. 2. c. 67. Arduinus quidam Lombardus, de famulis scilicet Sancti Ambrosii, &c. hoc est, ut tunc etiam dicebant, de familia Archiepiscopi Mediolanensis. Anastasius Bibl. in Silverio. Eodem tempore tanta fames fuit per universum mundum, ut Dacius Episcopus civitatis Mediolanensis relatione sua hoc evidenter narraverit; quod in partibus Liguriae mulieres filios suos comedissent penuria famis, quas retulit ex Ecclesiae suae fuisse familia. Vide Sigonium de Reg. Ital. lib. 7. ubi de Othone I. Arduinus autem ille Lombardus, ac Insulre, sive Ligur (nam in Liguria Mediolanum aliquando, ut dicam ad Anonymum Cassinensem anno 1135.) Guillelmo Apulo lib. 1. Harduynus: Gaufrido autem Malaterrae lib. 1. cap. 8. dicitur Arduynus Italus.*

(Y) *An. 1041. ex Cod. And. Michael Protospatarius, &c. isque iussit suspendi cives quatuor Barenenses.) Falso Freccia cives omnes.*

(Z) Anno 1042. venit mense Augusto, fecitque bellum cum Normannis 3. die mensis Septembris, & comprehensus est ille ibi, & in Melfiam deportatus est. Et mense Decembris obiit Michael Imper. & elevatus est Caesar Nepos ejus nomine Michael (28) Imp. & mense Febr. factus est Argyrus Barenfis, Princeps, & Dux Italiae (*Langobardiae minoris, ut supra dictum. Prat.*) Et mense Aprilis descendit Maniachus Magister Tarentum, & mense Junii Monopolim; abiitque ad Civitatem Materam, & fecit ibi grande homicidium; & mense Septembris Gulielmus electus est Comes Materae; & hoc anno depositus est praedictus Caesar Michael a Regno, & excaecatus est, Zoes, & Teodora sororum jussione, & Con-

qui praelio adfuere, obisse ea die ad 4. millia Nortmannorum, & 8. millia Graecorum, qui adeo consumpti fuere, ut vix domestici aliquot servitores Michaelis jam dicti vivi remanserint: iique semivivi ob metum crudelium Nortmannorum. Accersivit igitur e Si-

cilia subsidiarios milites, Calabrosque cum Macedonio, & Paulo. Quibus collectis cum aliis in Catuna Montis Pelusii, ecce descendit in Apuliam Catapanus filius Budiani: & Michael iussu Imperatoris in Siciliam, unde venerat, reversus est.

(Z) An. 1042. Venit mense Augusto, fecitque bellum cum Normannis &c. & mense Februarii factus est Argyrus Barenfis Princeps, & Dux Italiae, &c.) Graecum Patritium, qui in praelio captus est, appellat Bojannem Cedrenus pag. 623. & 624. Sed Guillelmus Apulus lib. 1. & Ostiensis lib. 2. cap. 67. Exaugustum: cognomine ex occasione, forte, illi imposito. At a Lupo cum vides, Barensem Argirum hoc loco appellatum Principem, & Ducem Italiae; & infra ad an. 1051. absolute Ducem, femina hinc agnoscere poteris Barenfis Principatus; de quo plene alibi; ibique simul exponam, Italiae nomine apud eundem Auctorem, aliosque plures ipsius aequales, haud omnem duplici mari, & Alpibus clausam demonstrari Italiam; sed Apuliam, cujus Barium tunc fuit caput; & quandoque Italiam duntaxat Cis-Tyberinam: quam nimirum acceptione Rogerius, & uterque Guillelmus, Rex Siciliae, & Italiae, ignota aliis, diuque frustra hujusmodi nuncupationis ratione quaesita, multotiens dictus reperitur. Certe Italiae vocabulo in Vita B. Nili verbis relatis ad an. 966. Apulia, Graecis tunc possessa, denotatur: & Lupo metipso ad an. 1033. & 1051. quem confer cum Ostiensis l. 3. c. 10. initio. Et me vide infra ad Falconem Benev.

(28) Michael Calaphatus oculis ac throno privatus est A. 1042. a Zoe, quae Constantino Monomaco nupsit. Hic Michael Paphlagon, & Michael Calaphatus a Lupo, vel potius ejus Amanuensi confunditur, ut inferius agnosces.

Constantinus Monomachus factus est Imperator , & 3. die mense Julii capta est Juvenaties (*adhuc Giovenazzo*) ab Argyro Duce , & mense Augusti ivit praedictus Argyrus ad obsidionem Trani , seditque super eam mense uno .

Anno 1043. reversa est Civitas Barum in manus Imp. & mense Septembris descendit Pardus Patricius cum multo auro , quem Maniaches fecit occidi , seque Imp. ab omnibus appellari , & mense Octobris venit Barum , minimeque illum recipit . Mense vero Februarii descendit Theodorus Canus Magister , & Catapanus , & Maniaches praedictus perrexit Dyrrachium .

Anno 1044. Guillelmus filius Tancredi descendit cum Guarimari Principe in Calabriam , feceruntque ipsum Squillaci Castellum .

(A) Anno 1046. perrexit Argyrus Patricius Constantinopolim , & Palatinus Catapanus , qui & Eustasius , revocavit omnes exiliatos ad Barum , perrexitque Tarentum , & 8. die in Trano mense Maii , commisit praelium cum Normannis , & ceciderunt Graeci ; & hoc anno venit Conus (29) Rex Alemannorum Romam , eo , quod erant ibi tres Pontifices , Sylvester in Ecclesia S. Petri : in Laterano , Gregorius ; & Benedictus in Tusculano , quibus ejectis confirmatus est ibi Papa nomine Clemens a praedicto Imperatore ; deinde dictus Imp. venit Beneventum . Beneventani vero ad ejus injuriam absciderunt frenatas equi ejus . Hoc etiam anno obiit Guidelmus , & frater ejus Drogo factus est Comes .

Anno 1047. apprehensum est oppidum Scyra a Guarangis mense Octobris , & mense Decembris depopula-

ve-

(A) *An. 1046. Perrexit Argyrus , &c. Et hoc anno venit Conus Rex Alemannorum Romam &c.* Ostiensi lib. 2. c. 57. Conus est pater hujus Regis ; qui c. 78. & 79. haec refert in an. 1047.

(29) Hoc anno Romam venit Henricus III. Imp. qui cum conjuge sua a Clemente II. Pontifice coronatus est. Vide Pagium , & Baron. ad A. 1044. n. 57. & A. 1046. & Natal. Alex. Saec. XI. c. 1. Lupus heic multa confundit .

verunt Litium, & mense Junii dictus Papa Benedictus per poculum, veneno occidit Papam Clementem (*).

Anno 1050. Indiēt. 3. obiit Zoe Imp. soror Theodoraē, quae fuerunt filiae Constantini Imp. Zoe enim habuit viros tres, primum Romanum, secundum Michaelem, tertium Constantinum Monomachum: regnavit cum his tribus viris ann. 22. Post mortem vero praedictae Zoes regnavit ipse Constantinus Imperator cum Theodora sua cognata jam novem annis.

Anno 1051. Descendit Argyrus Magister Vesti, & Dux Italiae filius Meli mense Martii, & abiit Barum, & non receperunt illum Adralistus, ac Romoaldus cum Petro ejus germano; sed non post multum temporis Barenſes receperunt eum sine voluntate Adralisti, & aliorum. Sed Adralistus fugit. Romoaldus vero, & Petrus fratres ab Argyro sunt comprehensi, & catenis vincti Constantinopolim deportati sunt. Hoc anno Drogo occisus est in Monte Ilari a suo compatre, & frater ejus Ulfredus factus est Comes.

(B) Anno 1053. in fer. 6. mense Junii, Normanni fecerunt bellum cum Alemannis, quos Papa Leo adduxerat, & vicerunt, & fuit hoc anno magna fames in Italia.

Anno 1054. obiit Sico Protospata Materienſis.

Anno 1055. obiit Constantinus Imperator, qui & Monomachus.

(C) Anno 1056. caepit regnare Regina praedicta Theodora Augusta soror Zoes Imperatricis. Et Ulfreda obiit, & Robertus frater ejus factus est Dux, & obiit Petrus Archiepiſcopus Conſentiae.

Anno

(*) Et iterum Pontificiam Sedem invaſit. Prat.

(B) An. 1053. in Feria 6. mense Junii Normanni fecerunt bellum cum Alemannis. Die ſcilicet 18. praefati menſis, ut tradit Hermannus Contractus in Chron. quae vere hoc anno in sextam incidit Feriam. Lupus igitur non ſemel communem Chriſti Aeram tenuit. Sed vide an. 1082. & 1083.

(C) An. 1056. Coepit regnare Regina, &c. Et Ulfreda obiit; & Robertus frater ejus factus est Dux, &c.) Supra ad an. 1051. Ulfredus, infra ad an.

1079.

Anno 1057. mortua est Theodora Augusta, & Michael Bringa (al. *Stratioticus*) factus est Imperator.

Anno 1058. Tromby Patricius fecit occidere Scribonem in Civitate Cotroni.

(D) Anno 1059. Mortuus est Bringa Imp. & Ifachius Oconnus factus est Imperator (30).

Anno 1060. elevatus est Imperator Constantinus Ducas.

Anno 1061. Robertus Dux cepit Civitatem Acheruntiam.

(E) Anno 1062. factus est Papa Alexander Lucanus, & Robertus intravit Dux in Civitatem Oriae, & iterum apprehendit Brundisium, & ipsum Miriarcham.

Anno 1063. comprehensa est Civitas Tarenti a Normannis.

Anno

1079. *Filius Umfredae*: nempe cum vulgo hujus viri nomen efferretur. *Umfreda*; latine dicebatur *Umfredus*; quae varietas etiam in Chartulis antiquis inspicitur; in quibus insuper tum ipse, tum Drogo ejus frater, & antecessor *Ducis* titulo, & simul *Comitis* insignitus legitur. Hoc autem noto, ne falso dici putes, Robertum factum *Ducem* post Umfredi mortem, quem Ostiensis lib. 3. cap. 16 *Ducem* cepisse appellari perhibet post captam Rhegium urbem; nam uterque bene; Ostiensis enim solemnem inaugurationem denotavit, de qua etiam Gaufridus Malaterra lib. 1. cap. 36. & Guillelmus Apulius lib. 2. Lupus vero, & Cartulae vulgi consuetudinem, qua primi Normannorum ductores promiscue *Comites*, *Ducesque* dici consueverunt. Eademque varietate idem Lupus ad an. 1064. Robertum *Comitem*, non *Ducem* nuncupavit: fuere enim *Comites* Drogo, alique ex gentis institutione, de qua Ostiensis lib. 2. cap. 67. *Duces* autem ex usurpatione, & ad exemplum Apulienis, qui suos Praefectos dixere quoque *Duces*, unde in hoc Lupi Chronico ad an. 1042. *Argyrus Dux Italiae*.

(D) An. 1059. Mortuus est Bringa Imp. & Ifachius Oconnus factus est Imperator. Scribendum *Ifacius Comnenus*. De annis autem Imperatorum nil dico, quia non semper ex librariorum culpa, quorum menda mens est castigare, varius ab aliis videtur Lupus.

(E) An. 1062. factus est Papa Alexander Lucanus &c. Alexander hujus nominis secundus, patria Mediolanensis, urbis Lucae fuerat Episcopus, unde latine exit *Lucensis*; nam *Lucanus* è *Lucania* fit regione. Sed hic Graecismus est, ut etiam apud Agathiam lib. 1. ad finem bis *Λουκανοί*; Et si Cluverius in Ant. Ital. lib. 2. cap. 3. vult utrobique legendum *Λουκανοί*, quod tamen, se fateate, ubi de Minturnis, Romano ore sonat *Lucani*.

(30) Stratioticus depositus A. 1057. & electus est Ifacius Comnenus.

Anno 1064. comprehensa est Matera a Roberto Comite mense Aprilis.

Anno 1065. Robertus Dux intravit Siciliam, & interfecit Agarenorum multitudinem, & tulit obsidionem ex Civitate Panhormo.

Anno 1066. Loifredus Comes filius Petronii voluit ire in Romaniam cum multa gente, sed obstitit illi quidam ductor Graecorum nomine Mabrica, & Princeps Richardus intravit Terram Campaniae, obseditque Ciparanum, & comprehendit eum, & devastando usque Romam pervenit.

Anno 1067. mense Maii mortuus est Constantinus Ducas Imp. & Michael filius ejus (*Parapinacius dictus*) suscepit Imperium; & apparuit stella cometa, & Comes Normanniae Robertus fecit bellum cum Arnaldo Rege Anglorum, & vicit Robertus, qui & factus est Rex super gentem Anglorum.

Anno 1068. 16. Februarii Robertus Dux obsedit Civitatem Montispilosi, ubi nihil proficiens cum paucis abiit Obbianum, & recepit eam, & traditione cujusdam Gottofredi intravit ipse Dux in dictam Civitatem Montispilosi.

(F) Anno 1069. mense Septembris praedictus Dux obsedit Barum, & Romanus Diogenes, qui cum praedicto Michaelie privigno suo tenebat Imperium, fraude praedicti Michaelis privigni sui apud quandam Civitatem Armeniae comprehensus, & caecatus est.

Anno 1070. mense Januarii magnum homicidium actum

(F) *An. 1069. mense Septembris praedictus Dux (Robertus) obsedit Barum, & Romanus Diogenes &c. comprehensus, & excaecatus est: Freccia obfessam Barium dicit in an. 1068. Gaufridus Malaterra lib. 2. cap. 40. in ann. 1067. quo sane anno id oportet contigisse, si vera sint, quae de Barenfis obsidionis intervallo tradidit Guillelmus Apulus inferius produendus. Romanum autem Diogenem non hoc, neque sequenti anno comprehensum volunt; sed in an. 1071. de quo nil statuo, ex causa paulo ante expofita. (Ita quidem Zonaras, & Mich. Psellus, aliique. Prat.)*

actum est Brundusii; nam Normanni volentes eam comprehendere, tenti sunt ex eis quadraginta cum aliis eorum ministris quadraginta tribus, & capita omnium praedictorum ad Imperatorem portata sunt.

(G) Anno 1071. Robertus Dux intravit Brundusiopolim, dimissa ante Barum obsidione, nam ipse Dux fecit fieri pontem in mari, quantus concluderet portum praedictum Urbis Bari. Hoc etiam anno dolo cujusdam Argirichi filii Joannazzi occisus est Byzantius cognomento Guinderlichus in Baro, & 15. die Aprilis cepit Robertus Dux Civitatem Bari, & mense Julii Dux praedictus transievit Adriatici maris pelagum, perrexitque Siciliam cum 58. navibus.

Anno 1072. mense Junii die 10. intravit Robertus Dux Panhormum in Sicilia.

Anno 1073. intraverunt primo Normanni in Trano in octava Epiphaniae cum Petrono Comite, sed Robertus Dux, ejecto Petrono, introivit in eam ipse Civitatem in Purificatione Sanctae Mariae.

Anno 1076. comprehensus est quidam nepos Africani Regis a Rogerio fratre Ducis, qui praecerat Siciliae cum 150. navibus in Civitate Mazaria, & dedit praedictus Dux filiam suam nurum ad Imperatorem Constantinopolitanum (31).

F 2

Anno

(G) *Ann. 1071. Robertus Dux &c. & 15. die Aprilis cepit Robertus Dux civitatem Bari &c.* Gaufredus Malaterra lib. 2. cap. 43. Barium a Duce Roberto captam dicit in an. 1070. qui obsessam dixerat in an. 1067. Et sane integro triennio (quadriennio circiter Ostiensis lib. 3. cap. 16.) ad eam subigendam insudatum tradit etiam Guillelmus Apulus lib. 3. Lupi quidem sive lectio, sive sententia ex hoc quoque capite vacillat; quod in anno 1071. quando dedicata est Cassinensis major Ecclesia, Dux Robertus, ut Ostiensis auctor est lib. 3. cap. 30. Panormum oppugnabat: Barii autem deditionem Panormitanam expugnationem praecessisse, idem Ostiensis jam dicto lib. 3. cap. 16. Gaufredus Malat. lib. 2. cap. 45. & Guillelmus Apulus lib. 3. exponunt; atque Gaufredus expresse captam Panormum dicit in an. 1071. Lupus tamen, sibi constans, in an. 1072.

(31) Helena filia Roberti Guiscardi nupta Constantino Ducae. Vide Zonaram.

(H) Anno 1077. obsessa est Civitas Salerni a Roberto Duce Normanno, & comprehensa est ab eo.

(I) Anno 1078. Indiſt. 1. obsessa est Neapolis a Richardo Principe, & minime comprehensa: & Robertus Dux obsedit Beneventum, sed ejus obsidio dissipata est a Rodolpho Pipino Comite; & hoc anno obiit praedictus Richardus Princeps.

Anno 1079. intravit Petronus in Tranum, & Barum rebellavit, ejecto exinde praefide Ducis, & Bajardus filius Umfredæ comprehendit Asculum. Et ejectus

(H) *An. 1077. obsessa est civitas Salerni a Roberto Duce Normanno, & comprehensa est ab eo.* Variant Auctores de anno captae a Roberto Salernitanæ urbis, quorum sententiae in Chronologia Principum ejusdem urbis ex professo erunt mihi examinandae. Dicam nunc, sive Lupum halucinatum, sive ipsius libarium; namque alteruter nimis etiam sero captam ponit, ut jam declaravi, Panormum.

(I) *An. 1078. Ind. 1. obsessa est Neapolis a Richardo Principe, & minime comprehensa. Et Robertus Dux obsedit Beneventum; sed ejus obsidio dissipata est a Rodolpho Pipino Comite. Et hoc anno obiit praedictus Richardus Princeps.* Minime Princeps Capuae Richardus eodem anno, quo Neapolim obsedit, vita functus est; sed Neapolim aggressus initio mensis Maji, anno 1077. obiit quinta feria Coenae Domini, anno 1078. hoc est Nonis Aprilis; de quibus alibi fufe. (*Breve quoddam Chronicon Catanense MS. ponit obitum Richardi 1080. Anonym Cassin. ad 1077. Ap. Collect. Siculum Jo: Bapt. Carussum tom. 1. fol. 506. At neuter verum exposuit, ut recte Peregrin. advertit. Prat.*) Pro me certe stant tum alia monumenta, tum Anonymus Cassinensis, consueta nimirum cautione capiendus, quam exposui in Serie Abbatum Cassinensium in Theobaldo. Nec annus firmatae Beneventanae obsidionis cum anno confundendus est disiectae; quos distinguit Petrus Diac. in Auctario ad Ostiensem lib. 3. cap. 44. perhibens insuper Principem Capuae Jordanum, qui Richardo patri successerat in mense Aprilis, castra a Duce Roberto in Beneventum metata dissipasse; conspirantibus cum illo universis Comitibus Apuliae: Lupum tamen mendacii non arguo, quod Rodulfum Pipinum, aliis Rainulfum, hujus dissolutae obsidionis faciat auctorem; nam cum Jordano Rainulfum ejus patruum in Robertum hoc tempore conjurasse, Guillelmus Apulus lib. 3. tradit. Sed Petrus Diac. Jordano rem omnem adscribit, quia ille dignitate major: Lupus Rainulfo, quia hic aetate, & consilio. Chronicon autem S. Sophiae. part. 3. num. 14. nullo pacto conciliari Petro valet, in quo habetur, Robertum e Beneventana obsidione expulsam 6. Id. Apr. Ind. 1. hoc est tri-duo post obitum Principis Richardi; qua die Pascha dicto anno 1078. est celebratum. Romualdus Sal. neutri, nec Lupo in omnibus concordat.

ſus eſt Imperator praediſtus Michael a Regno, & Bottoniates (32) quidam factus eſt Imperator, qui & abſtulit praediſti Michaelis uxorem, & abuſus eſt ea, & fuit hoc anno mortalitas hominum in Matera.

Anno 1080. inventum eſt corpus B. Canionis in Acherontia ab Arnaldo Archiepiſcopo, & idem Archiepiſcopus conſtruere cepit novum Episcopium, ideſt Eccleſiam Sanctae Dei Matris Mariae. Hoc anno Barum Civitas reverſa eſt in poteſtatem Roberti Ducis, & idem Dux obſedit Civitatem Tarentum, & menſe Aprilis comprehendit eam, & iterum obſedit Caſtellanetam, & cepit eam. Et hoc anno Imperator Michael deſcendit in Apuliam, quaerendo auxilium a Roberto Duce contra Botaniatem, & menſe Julii 27. die mortuus eſt Robertus Comes eximius, & ejeſti ſunt Normanni a Matera ſecundo, & coepit regnare Loffredus Comes filius ejus, pro eo in Matera, in vigilia Sanctae Mariae menſe Auguſti.

Anno 1081. Robertus Dux intravit (Fort. *Tricaricum*) Tricharim menſe Octobris, & eodem menſe Archirizi perrexit ad Michaellem Regem Sclavorum, deditque ejus filio ejus filiam in uxorem, & Robertus Dux cum praediſto Michael Imp. perrexit Hydruntum; miſiſſique antea navibus in Inſula (id. *Corcyrae Corſu*) Coriſe, quae apprehenderunt eam, ubi & ipſe paululum una cum Imp. transfretavit, poſueruntque menſe Julii, ante Dyrrachium obſidionem per mare, & per terram, quam ſtolus Veneticorum veniens diſſipavit, aperuitque Dyrracenis mare. Hoc anno Botaniates factus eſt monachus, & Alexius (*Comnenus*) factus eſt Imp. & Alemannorum Rex Enricus venit Romam, ut ejiceret exinde Papam Gregorium.

Anno

(32) Scil. Nicephorus II. Bottoniates vocitatus e Phocae Imp. ſtirpe, ut aliqui Scriptores putant.

(K) Anno 1082. hoc anno complentur ab initio mundi 6281. ab Urbe condita 824. Alexius Imperator collecto grandi exercitu iniit bellum cum Roberto Duce haud longe a Dyrrachio, & terga versus fugit, cecideruntque in ea pugna plusquam 6000. ex suis, fuerunt autem in ejus exercitu 70. mil. hominum, & dominante isto Alexio Imp. Episcopus Rubensis nomine Guislibertus donavit Priori Montispilosi Ecclesiam Sancti Sabini, quæ est in Civitate Rubi, qui prior tenebatur omni anno ad quatuor libras ceræ in die Sabbati Sancti, & mittere unum hominem equestrem ad suas expensas, quando Episcopus Rubensis ibat ad Barum, seu ad Canulium, & mense Januarii Robertus Dux coepit Civitatem Dyrrachium traditione quorundam Veneticorum: & hoc tempore praedictus Rex Henricus obsedit Romam, ut vi introiret, & faceret ibidem Papam Ravennensem Archiepiscopum, sed minime potuit; & Dux rediens ab Epidaurum (*) sub lecto sibi Boamundo filio suo perrexit Romam, ferens auxilium Papæ Gregorio, cum Rex jam in partibus moraretur Lombardiae, ad debellandam Mathildæ Provinciam, quæ cum Papa tenebat Gregorio. Hoc anno Bajalardus perrexit ad Constantinopolitanum Imperatorem Alexium causa auxilii; & eo anno die 16. Maii dedicatum est in Matera novum Templum in honore Sancti Eustasii ab Arnaldo Archiepiscopo sub Domino Stephano Abbate auctore ipsius Templi.

Anno

(*) Fort. *suffecto*.

(K) *An. 1082. hoc anno complentur ab initio Mundi 6281. ab urbe condita 824. &c.* In consignandis annis mundi Lupus secutus est Eusebium Caesariensem, Christi Natalem ad annum mundi referentem 5199. qui cum adnotato Christi anno 1082. jam dictam summam conficit annorum 6281. Anni vero urbis conditæ diminuti admodum sunt in Lupo ob librarii incuriam, qui antiquas numerales notas in prisco exemplari repraesentatas hac forma MDCCCXXXIII. ac prae antiquitate, forte exoletas, interpretatus est DCCCXXIII. recentioribusque notis reddidit 824. Sane Lupus in hac, quam dico, summa annorum 1824. Christi Natalem ad annum urbis statuisse videtur 752. cujus sententiae plerique etiam inter antiquos fuere Auctores.

(L) Anno 1083. hoc anno complentur 517. anni, ex quo intraverunt Langobardi in Italiam, & cyclus Solaris 28. & cyclus Lunaris 17. & cyclus novennalis primus, & Epacta Luna... & hoc tempore Romani a Papae Gregorii societate discedentes Legatos ad praedictum direxerunt Regem, quo eum Romae mitterent: sed Dux hoc anticipans direxit plusquam triginta millia solidorum Romam, quatenus sibi eos, Papaeque reconciliaret, quod & factum est. Attamen Rex Romam adveniens, coepit totam regionem Trans-Tyberim, in qua Apostolorum Principis eminet Templum: & mense Junii relicto ibidem praesidio suo, ac filio in castello, quod ipse illic statim construxit, ad debellandum Gregorium Papam, qui in Laterano, ac in Celio monte se continebat, cum quadraginta obsidibus Roma secessit in partes Tusciae; & Dux in mense Maii posuit ante Cannas, Civitatem Apuliae obsidionem, & mense Julii comprehendit eam.

Anno 1080. Robertus Dux, collecta multitudine Normannorum, Langobardorum, aliarumque gentium, per-

(L) *An. 1083. hoc anno complentur 517. anni, ex quo intraverunt Langobardi in Italiam. Et cyclus solaris 28. &c. Et cyclus novennalis primus, & epacta Luna . . . &c. Annum Christi 1083. certis, & sine errore characteribus signat. Legendum tamen Cyclus decemnovennalis primus, & Epacta Luna 11. Quo anno completos cum dicat ab ingressu Langobardorum in Italiam annos 517. constantissime illorum Epocham ad annum statuit Christi 566. sicut etiam fecit ad an. 916. & 966. quae statuenda fuerat ad an. 568. At Lupus appellatione Italiae, ut dixi ad an. 1042. Apuliam solet demonstrare; quam sane Beneventani Langobardi sub Duce Romualdo, ut Paulus Diac. perhibet lib. 6. cap. 1. primum invasere, caeso apud Siciliam a suis Imperatore Constantio in anno 668. qui Lupo fuit annus 666. juxta eandem nimirum supputationem, qua praedictus annus 568. illi fuit 566. Hac igitur mente Lupus cum in anno 1083. exactos scripsisset ab Langobardorum adventu in Italiam annos 417. in anno 966. annos 300. in anno 916. annos 250. novitius librarius, cui communis tantum praefatae gentis in Italiam accessus, communisque, ac protrita vocabuli Italiae acceptio, nec alia erat nota, censorem agens, centenarium addidit, annosque 417. reddidit 517. annos 300. fecit 400. annos vero 250. ad 350. produxit; ac juxta suum captum illo etiam priori in loco ad annum 916. Alboini Regis pro Romualdi Ducis substituit nomen.*

perrexit Romam , ut Papam Gregorium (*ſc. VII.*) dura obſidione retentum liberaret , quod & factum eſt : nam Romam adveniens & urbis maximam partem cepit , & Papam exinde viriliter abſtrahens , ſecum devexit Salernum .

Anno 1085. praediſtus Dux grandi apparatu navium , hominumque innumerabili exercitu Brundusiopolim veniens , depoſita ibidem navali machinatione ingreſſus eſt Adriaticum pelagus , perrexitque in Inſulam nomine Caſſiopim , ubi ſtolus Veneticorum , & filius Ducis Venetiae cum plurimis navibus erat infeſtus Duci Roberto : ſed bello in mari inter eos conſecto , victoria ad Normannos conceſſit . Caesa ſunt in ea pugna pluſquam quinque millia hominum , praeterea naves quinque captae ; & duae cum hominibus ſubmerſae ſunt , ita ut qui gladium potuere evadere bellatoris , pelagi eos vorago glutiret .

Hoc anno menſe Maii praediſtus Papa Gregorius dum Salerni moraretur , diem clauſit extremum , quo moriente tanta fertur grandinum , tonitruumque extitiſſe procella , ut omnes illic poſiti huiusmodi turbinibus putarent interire . Menſe Julii dum jam dictus Dux Robertus Guiscardus moraretur in loco , qui dicitur , *Venezi viſti* , a deviſtis Venetis , exercitusque ejus ob quandam Civitatem capiendam in Cephalonia moraretur Inſula , ipſe autem in praediſto loco cum parte exercitus reſideret , praeparans ſe , qualiter cum grandi apparatu navium , & militum innumera multitudine ad Regiam tenderet navigio civitatem , juffu miſericordiſſimi , & omnipotentis Dei , qui diſſipat , ac reprobat cogitationes , vel conſilia Principum , non ex ſuo procedentia , profluvio ventris extinctus eſt .

Anno 1086. Rogerius filius praediſti Roberti Ducis factus eſt Dux .

Anno 1087. menſe Maii corpus Beatiffimi Nicolai Mirenfis Archiepiſcopi a quibuſdam Barenſibus a praediſta

dicta Mirea ablatum, in Barum devedum, caput Civitatum Apuliae. Hoc anno Abbas Desiderius Sancti Benedicti Montis Cassini, consensu quorundam Nobilium Romanorum, factus est Papa Romanus, vivente adhuc Clemente Antipapa, qui fuerat Ravennae Episcopus (33).

(M) Anno 1088. mense Septembris factus est grandis terremotus per totam Apuliam, ita ut in quibusdam locis turres, ac domos ruisse feratur; tunc enim cepta est guerra inter Rogerium Ducem, & Boamundum fratrem ejus. Hoc anno comprehensa est Syracusa, Siciliae quondam caput, a Rogerio Comite, in qua fertur homines comesos, & infantes, ob diuturnitatem obsidionis.

(N) Anno 1089. facta est Synodus omnium Apulien-
Tom. IV. sium,

(M) *An. 1088. mense Septembris factus est grandis terremotus per totam Apuliam, ita ut in quibusdam locis turres, & domus ruisse feratur &c.* En aetas Auctoris, quam pinguior in his annis detegit etiam ejus stylus. Ceterum Lupus praesenti anno captas quoque Syracusas tradit a Comite Siciliae Rogerio: sed Gaufredus Malat. lib. 4. cap. 2. id rejicit in annum 1085. qui lib. 3. cap. 41. annum quoque obitus Ducis Roberti anticipavit, defunctum illum perhibens in anno 1084. nec dum a Rogerio receptis Syraculis.

(N) *An. 1089. facta est Synodus omnium Apulienfium, Calabrorum, ac Brutiorum Episcoporum in civitate Melfiae &c.* In qua statutum est, ut Sancta Trevia retineretur ab omnibus subiectis &c. Baronius Concilium Melfitanum ad annum figit 1090. Romualdi Salernitani Chronicon laudans; cujus sunt verba: *Anno Dominicae Incarnat. 1090. Indictione 13. mense Septembris, Urbanus Papa Synodum celebravit in civitate Melfiae; in qua Rogerius Dux ligius ejus homo effectus &c.* De mense acti Concilii concordat Joannes Archidiaconus Barenlis apud eundem Baronium ad an. 1091. num. 14. *Electo, inquit, Elia in Archiepiscopum Bari, voluntate, atque consensu Ducis Rogerii, filii Ducis Roberti, Melfiam Papam Urbanum adivimus, qui ibidem Synodum celebrabat mense Septembri; quem rogavimus, ut usque Barum descenderet, praedictumque consecraret Eliam in Archiepiscopatus honorem, Domino Boamundo eundem Papam nobiscum deprecante, qui eo tempore Boamundo jam suo tenebat sub dominio &c.* At Eliam in Archiepiscopum ordinatum constat ab Urbano in anno 2. sui Pontificatus, Christi 1089. *Indict. 13. die 9. Octobris:* Baronio metipso Bullam consecrationis referen-
 te

(33) Desiderius renuens electus est A. 1086. At precibus Capuani Concilii Patrum cessit tandem, ac Pontificatum accepit, Romamque pergens, ibi sequenti A. 1087. coronatus est, assumpto nomine Victoris PP. III.

sum, Calabrorum, ac Brutiorum Episcoporum in Civitate Melfiae, ubi affuit etiam Dux Rogerius cum universis Comitibus Apuliae, ac Calabriae, & aliarum Provinciarum, in qua statutum est, ut Sancta Trevia (al. *Tregua*, et *Treuga*) retineretur ab omnibus subiectis. Hoc anno obiit Ursus Barenfis Archiepiscopus, & Papa Urbanus nomine, venit in Civitatem Barum, & consecravit illic confessionem Sancti Nicolai, & Heliam Archiepiscopum, vivente adhuc praedicto Antipapa Clemente, & consecravit Brundusinam Ecclesiam praedictus Papa Urbanus.

Anno 1090. mense Augusti Acherontia admirandum in modum cremata est a se ipsa, & mortuus est Jordanus Princeps.

(O) Anno 1091. jurata est a Normannis Trevia Dei. *Cod. Andr. Et finiunt ab O. C. anni 6291 Epacta 19.*
Anno

te ad annum modo dictum num. 5. & seqq. Lupus igitur rei gestae aequalis Melfitanam Synodum rite in annum refert 1089. imperite Romualdus ad an. 1090. qui integro fere seculo posterior fuit. Verum ex librarii id accidisse culpa, non dubito, qui unitatis notam detraxit, annosque a Romualdo descriptos *MLXXXIX.* reddidit *MLXXXX.* sicuti ex adjecta liquet Indictione 13. cepta numerari a mense Septembri, quo Synodus Melfitana est celebrata. Trojanum autem Concilium a Petro Diac. memoratum lib. 4. cap. 7. (ni hoc sit illud ipsum, quod idem Romualdus ibidem actum notat in anno 1093.) dicendum hinc est, ab Urbano coactum in anno antecedenti; alterutroque in anno eundem Pontificem ad Comitem Siciliae Rogerium accessisse, de quo Gaufredus Malaterra lib. 4. cap. 13. nil vero Baronius. At quod Lupus habet de *Trevia*, sive pace, & induciis in Melfitana Synodo statutis, nescio an id capiam de inita tunc concordia, ac foedere inter Apuliae Ducem Rogerium, ejusque fratrem Boamundum, inter quos idem Auctor, ad stipulatorem habens Romualdum, exortum, ceptumque dixerat bellum in anno 1088. Gaufredus sane lib. 4. cap. 10. conciliatos fratres ait post biennii dissensionem, non tamen post annum 1086. Joannes Archidiaconus verbis supra relatis illos concordēs fuisse inquit tempore Melfitanae Synodi, tradens Boamundum sub suo dominio tunc Barium habuisse, quam ipse ex novi foederis lege obtinuit, ut idem perhibet Gaufredus loco jam dicto.

(O) *An. 1091. jurata est a Normannis Trevia Dei.* Ex *Cod. Andr. Et finiunt ab O. C. anni 6291. Epacta 19.* Postquam Dux Rogerius cum fratre concordaverat Boamundo, nulla inter Nortmannos nova emerferant adhuc bella. Trevia igitur ista iterato inita an vacet, exque notula ad
libri

Anno 1092. cum obsideretur Ories Civitas a Boamundo auxilio quorundam, Orietani obsidionem dissipaverunt, & ipso Boamundo fugam petente, cunctum ejus apparatus, & signa ceperunt.

Anno 1093. Indict. prima obiit Eugenia Abbatissa Sancti Benedicti Monasterii Materiensis mense Octobris, & eodem mense Urbanus Papa (*) venit in Materam, & applicuit ad coenobium Sancti Eustachii cum grandi plebe hominum.

Anno 1095. mense Aprilis in nocte diei 4. subito visi sunt igniculi cadere de coelo, quasi stellae per totam Apuliam, qui repleverunt universam superficiem terrae, & ex tunc ceperunt Galliae populi, imo totius Italiae, pergere ad sepulchrum Domini cum armis, ferentes in humero dextro Crucis signum.

(P) Anno 1096. Rogerius Comes Siciliae cum 20. mil. Sarracenorum, & cum innumera multitudo aliarum

G 2

gen-

(*) *Ex his verbis, Agnellus Pacca, vir eruditus, arguit Auctorem hujus Chronici fuisse Civem Materanum, sed ego nihilo minus arbitror potius Bariensem. Ut ut fuerit, Apulus cer-* *te fuisse videtur. Caracc. Paccae opinio aliunde etiam confirmari potest; quadere sua non caret probabilitate. Prat.*

libri oram depicta in textum immigraverit, velim, Lector, expendas; qui facile advertere etiam potes, annum Christi 1091. cum anno Orbis Conditi concurrere 6290. quo anno Epacta fuit 9. nam salutis annus 1082. ut Lupum supputasse vidimus, fuit mundi 6281.

(P) *An. 1096. Rogerius Comes Siciliae cum 20. mil. Saracenorum, & cum innumera multitudo aliarum gentium; & universi Comites Apuliae obsiderunt Amalphim, & cum ibi perseverarent, subito inspiratione Dei, Boamundo cum aliis Comitibus &c. reliquerunt obsidionem, & transfretantes perrexerunt in Regiam urbem &c. Petrus Diac. lib. 4. cap. 11. Boamundum tunc fuisse dicit una cum patruo suo Comite Rogerio in expeditione in partes Campaniae; cui vir magnus Baronius inhaeret, deque Capua tunc in deditionem accepta ab utroque Rogerio, & a Principe Richardo II. illum capit. Neutri ego assentior; nam pro Lupo stat Petrus Tudebodus in Hist. de Hierosolymitano itinere lib. 1. itemque Gaufredus Malaterra lib. 4. cap. 24. qui Malphi, & Malfam, pro Amalfiam dicunt; nam utroque modo efferebatur id nomen; remque minutius Gaufredus enarrat, deque anno etiam subscribit Lupo: illum adi. Capuae autem obsidio, & deditio minime in an. 1096. sed post fuit, de qua statim. Torquatus Tassius, ut Pa-*
rergon

gentium, & universi Comites Apuliae obsederunt Amalphim, & cum ibi perseverarent, subito inspiratione Dei Boamundus cum aliis Comitibus, & plusquam 500. Equitibus, facientibus sibi signum Crucis super panno in humero

mergon hoc addam, summus absque controversia Vates, mihiq; haereditario quodam jure impense cultus (34), poetica usus licentia, Tancredum Boamundi nepotem octingentos e Campania, nempe quae felix, & beata antiquis dicta est, ad sacrum Hierosolymitanum bellum equites duxisse, perhibet; quos illi solos, nec alios plures aliunde quaesitos adscribit:

*Gli ottocento a cavallo, a cui fa scorta,
Lasciar le piagge di Campagna amene,
Pompa maggior de la natura, e i colli,
Che vagheggia il Tirren, fertili, e molli.*

nam nec Tancredo, nec Boamundo ulla unquam in haec loca potestas fuit, praefatique temporis in instanti Capuam Princeps genere Langobardus, Neapolim vero Dux suus obtinebat, solamque Aversam, novam urbem, in anno Christi trigesimo supra millesimum conditam, & siqua alia minora oppida Nortmanni, alterius tamen generis, possidebant.

Peregrinus noster in notis ad Anon. Casin. A. 1097. haec addit: Ceterum his quae ad Lupum de poetica Torquati Tassii observabam fictione, dicentis, Tancredum Boemundi nepotem octingentos e Campania, nec aliunde alios ad Hierosolymitanum hoc bellum equites duxisse notula subiungenda erat in schedula mihi descripta, quae Typographo ommissa haud commode tunc valuit, festinante praelo, suo loco reponi. Eam nunc oportune visum hic dare, quae talis est. Sane si Fulconi in Hist. Gest. Viae Hieros. est fides, Itali omnes Cis-Alpes, nempe,

*. Ligures, Itali, Tusci, pariterque Sabini,
Umbri, Lucani, Calabri, simul atque Sabelli,
Aurunci, Volsci, vel qui memorantur Etrusci,
Quaeque etiam gentes sparguntur in Appula rura
Queis conferre manus visum est in praelia dura
Sub jugo Tancredi, & Boemundi corripuere,
Et contra fidei refugas patria arma tulere,*

idest sub utriusque signis sponte militarunt. Wilelmus etiam Tyr. lib. 2. cap. 13. ubi de eodem Boemundo: *adhaeserunt eis*, inquit, *ex ejus castris se adjunxere* tam de Italia, quam de aliis Provinciis viri nobiles, & potentes plurimi. Quamvis Robertus Monachus in Hist. Hier. lib. 2. plures quidem confluisse ad Boemundum, ac perinde ad Tancredum, se non alios dicit, quam optimates Apuliae, Calabriae, ac Siciliae, hos scil. cum clientibus suis, ut loquitur Ordericus Vitalis in Hist. Eccl. lib. 9.

At revera Campanos quidem optimates aliquos hocce in bello militasse non ignoramus, ut alibi in Monum. Viror. III. urbis Capuae lib. 4. dicendum erit, si Deus O. M. vires, vitamque praestiterit. *Prat.*

(34) Camillum Peregrinum se- fensione pugnavit, male ab Hetrusca
niorem innuit, qui pro Torquati de- Florentinorum Academia insimulati.

mero dextro reliquerunt obsidionem , & transfretantes perrexerunt in Regiam Urbem, quatenus cum Alexii Imp. auxilio bellando cum paganis , pergerent Hierusalem ad Sanctum Sepulchrum nostri Redemptoris .

Anno 1097. Boamundus cum Comite Sancti Egidii, & cum Comite Normanniae , & aliis Comitibus Occidentis cum innumera multitudo mense Aprilis a Regia Urbe se moventes transfretaverunt , & ceperunt omnem terram , quam Turchi Imp. abstulerant , & facto bello cum Turchis , victoriam Christus suis concessit Christianis : fertur enim fuisse Paganos 150. mil. Hoc actum est circa Niceam Civitatem .

(Q) Anno 1098. mense Octobris apparuit stella Cometes,

(Q) *An. 1098. mense Octobris apparuit Stella Cometes. Et Christiani bellando venerunt usque Antiochiam , & obsederunt eam , & mense Aprilis comprehedentes &c. Et hoc anno comprehensa est Capua a Rogerio Comite, mense Martii . De anno captae Antiochiae consentit Guillelmus Tyrius lib. 5. & recentiores omnes: non sic de mense , id referentes ad diem 3. Junii , quae in anno jam dicto incidit in Feriam quintam , ut bene notat Anonymus Cassinensis , non quartam , ut habet Ordoricus Vitalis lib. 9. Idem tamen Anonymus perperam ad annum id figit 1096. Petri Diaconi scilicet errorem secutus lib. 4. cap. 16. Igitur in Lupo mensis Aprilis suppositus est pro Junii: sicuti ad eandem normam hoc pariter loco dicitur , Capuam captam a Comite Rogerio mense Martii , qui Aprilem praeit , pro Maii , qui antecedit Junium. Nam Comes ille , ut Gaufredus Malaterra auctor est lib. 4. cap. 26. cum Pharum transisset prima hebdomada Aprilis , festumque Pentecostes celebrasset cis Beneventum , juxta fluenta Sabati , quod ante diem 10. Maii celebrari nunquam contingit , Capuam dein pervenit ; quam simul cum Duce Apuliae Rogerio , & cum Principe Richardo II. acriter obsidens , post quadraginta obsidionis dies , ut inquit Romualdus Salern. & Anonymus Cassin. aestivo tempore , ut Petrus Diac. lib. 4. cap. 10. cui suffragatur Edinerus in Vita S. Anselmi lib. 2. apud Surium 10. Kal. Maii , deditione facta obtinuit , reddiditque Richardo , qui post Jordani patris obitum , ac ineunte anno 1091. ab ea fuerat pulsus. Capua itaque recuperata est , ut citius , extremo mense Majo , atque ingruente aestate , numerandi cum videantur quadraginta dies obsidionis non ab accessu Comitum , sed ab die , qua Princeps Richardus II. qui Aversam proximam urbem retinuerat , Capuam solus circumvallaverat ; nam alioquin receptam eam fuisse , dicendum est , mense Junii : quod equidem non recusaverim , si in Lupo mensis Martii restitui debeat Junii non Maii. Verum enim vero mensem Martium pro Majo sepe alias suppositum , manifestum est ; idque ex ea , forte , occasione natum , quod nomina propria*

metes, & Christiani bellando venerunt usque Antiochiam, & obsederunt eam, & mense Aprilis comprehendentes interfecerunt ibi plusquam 60. mil. hominum, iterumque commissa pugna Christiani vicerunt, & ceperunt multa spolia Turcorum. Et hoc anno comprehensa est Capua a Rogerio Comite mense Martii.

Anno

pria cum sub Nortmannorum aetate capitalibus tantummodo literis depictis compendiarentur, *Martius* mensis sic descriptus, pro *Majo* a recentioribus librariis sepenumero est acceptus. Sicut in Calendario antiqui etiam Breviarii Campani, in quo Festum S. Potentianae Virginis perpetram notatur ad diem 19. Martii, quod colitur 19. Maii. Et in percelebri quoque Diplomate praefati Comitis Rogerii apud Surium die 5. Octobris, in quo habetur, structas in eum, dum in Capuae manebat obsidione, infidias *Kal. Martii*; ubi legendum esse *Kal. Maii*, jam olim docti censuerunt viri: etsi nec talis castigatio omnem remouet scrupulum, si vera exposuit nobis Gaufridus, Rogerium dicens, Pentecosten celebrasse prope fluenta Sabati, dein autem Capuam pervenisse. At hoc ipso in Diplomate aliud insidere mendum, legendumque in eo opinor, Rogerium reverentem *vigesimanona Junii mensis Squillacium* (non *Julii*: nisi mavis *nona Julii*) *perhabita Capuae civitate, & per quindenam continuam fuisse ibidem infirmatum*; Privilegiumque fecisse *die 2. Augusti, anno ab Incarnatione Domini 1098. Indictione 6.* (male nonnulli edunt *Indictione 7.*) *confirmante Joanne Squillacensis sedis Episcopo, residente juxta fores Ecclesiae.* Nec cum viro docto sentiendum est, Privilegium datum quidem in anno 1098. minime tamen Capuam obsessam, receptamque, ut Lupus perhibet, eodem anno; sed anno antecedenti: sicut habet Gaufridus Malaterra, qui ejusce obsidionis tempore affirmat, *ibi impraegnatam in anno MXCVII. Comitissam Adelasiam de Comite Rogerio*: haud, inquam, annus dati Diplomatis ab anno Campanae obsidionis, aegrotantisque Comitis Rogerii distinguendus videtur; nec Comes ultroneam suam donationem post susceptum beneficium in annum sequentem distulisse, nulla interim exposita ejusmodi dilationis occasione, quae sane nulla: quinimmo convenientissime dixerimus, non revoluto, nec anniversario anno Rogerium rediisse Squillacium; sed cum primum e Capua illuc appulit, ac per valetudinem valuit, praefatum Privilegium indulgisse. At Gaufridus, dicens, Capuam obsessam in anno MXCVII. anno scilicet ante datum Diploma, in superius relatis verbis exponit. Ita quidem, si ea notula Gaufredi, nec Glossula reputanda sit ociosi alicujus adnotatoris, quae ut facile est observare, e libri ora in textum traducta, continentem ejusce Auctoris narrationem importune perturbat, ac dividit. En Malaterrae integer, qui huc facit, locus e lib. 4. cap. 26. & quidem ad ipsius Caesaraugustanae editionis exemplum religiose expressus. *Ipsae autem Comes, inquit, omni diluculo ante lucem surgens, utrumque exercitum, pontem transundo* (quem nempe super Volturnum construxerat, ut suo exercitui, & Ducis Rogerii, Principisque Richardi communis, facilisque pateret via, qui trans flumen

ad

(R) Anno 1099. mense Octobris Papa Urbanus congregavit universam Synodum in Civitate Bari, in qua fuerunt 185. Episcopi (35), & mense Junii in festivitate S. Petri Apostoli comprehensa est Hierusalem Civitas a Chri-

ad Septemtrionem Capuam obsidebant) *invisens, utrum attenti essent ad excubias, visum ibat. Porro ipsi rubore perfundebantur, quod juvenes ipsi, & ad quos peculiarius negotium attinebat, seigniores forent: Comite profectionis aetatis, & corporis plagarum, laborumque asperitatis viro vigilantiore existente. Nam & ab omni exercitu ejus vigilantia admirationi erat, omnesque in ejus exemplo vigilantiores reddebantur.*

Anno Dominicae Incarnationis MXCVII. ibi se impraegnavit Comitissa Adelfasia de Comite Rogerio.

Cap. 27. Cum ista aguntur, Papa Urbanus colloquium Ducis, & Comitissae desiderans, a Roma progrediens, Capuam, ubi obsessionem tenebant, venit. Sic ibi. Sed esto, talia ipse adnotavit Gaufridus: simulque detur, nec de Comite Rogerio praefati Comitis Rogerii filio, tunc a matre concepto, quod aliquando consentientibus mihi acris ingenii viris sum opinatus, quemque Gaufridus ejusmodi dignitate auctum certe non videret, ibi esse sermonem; sed de patre Rogerio: an satis certi erimus, numeros annorum Christi sincere, nec depravatos, diminutosque vel a librariis, vel a typographo nobis fuisse repraesentatos, a quibus consimilia alibi commissam menda frequentissime dolemus? Sane Gaufridus, qui in praefatione libri 2. & lib. 4. cap. 18. temporum, annorumque ordinem servaturum se professus est, cum exposuisset eodem lib. 4. cap. 25. quae in anno gesta fuerant MXCVII. mense Maii, dein cap. 26. & seq. quibus obsidionem, deditionemque Capuae narrat, retulisse videtur, quae successive, nec ante acciderunt. At Comitem Rogerium in prima hebdomada Aprilis Pharam transisse, continentique itinere Capuam pervenisse, tradit. Subsequenti igitur anno Christi MXCVIII. id evenisse oportet. Sit autem & hoc nullius roboris argumentum: an ipsimet Gaufrido, a cujus dicto lis haec omnis pendet, fides erit deneganda; qui anno Incarnationis millesimo nonagesimo septimo, mense Maio Comitem Rogerium, non Capuae in Castris praesentem facit, sed filiam suam à Sicilia Alamanno Regi Ungarorum (Colomannum dicit Antonijus Albizius in Stem. Principum Christ. cujus unicam, neque hanc facit uxorem) matrimonio conjungendam maritimo itinere transmisisse sub ducatu Henrici Episcopi Lescastrensis (certe *Leocaten-sis*) aperto manifestat sermone? minime itaque hic Auctor alio anno Capuam obsessam a Comite Rogerio, quam eodem, quo Lupus, statuit: itemque non alio, quam dati ab eodem Comite Diplomatis, de quo dictum est; quibus ineditum antiquum Cavense consentit Chronicon, & Anonymus quoque Cassin. sed caute interpretandus, ut ibi dicam.

(R) An. 1099. mense Octobris Papa Urbanus congregavit universam Synodum in civitate Bari; in qua fuerunt 185. Episcopi; & mense Junii in festivi-

(35) Non A. 1099. sed antequam recte Pagius, & Natal. Alexander Concilium Barense celebratum, der advertunt, quos consule.

a Christianis , & omnes , quos ibi invenerunt ; occiderunt . Fertur autem occisa ibi esse 200. mil. hominum , & tunc levaverunt sibi Christiani Regem Gotthofridum , qui fuerat (*) Svevorum Dux , & mense Julii praedictus Papa Urbanus obiit , & electus est Paschalis Papa . (*hujus nominis II.*)

Anno

(*) *Cod. Andr. Dux Helvetiorum.*

Invitate S. Petri Apostoli comprehensa est Hierusalem civitas a Christianis &c. Distinguenda sunt ista , Synodusque Barenfis ad annum antecedentem est referenda , quam actam eodem anno , quo Capua a Comite Rogerio , ejusque affectis est expugnata , ex Edinero in Vita S. Anselmi lib. 2. aperitur , nullo tamen anno palam ibi exposito , sed jam dicto tantummodo mense celebrati Concilii . *Deinde* , inquit , *soluta obsidione* (Capuae scilicet) *multa proce Anselmus Papam* (Urbanum , qui , ut verbis dicam Gaufredi , colloquium Ducis , & Comitibus desiderans , a Roma progrediens , apud Capuam , ubi sessionem tenebant , venit) *ad hoc flectere conatus est* , *quatenus ab onere Pontificali eum absolveret* , & *quieti liberum vacare concederet* . Verum cum quantum ad effectum ad nihilum laborasset , fretus benedictione ejus , Sclaviam reversus est (Pagum nempe in Dioecesi Calatina , vulgo *Li Schiavi* , in Campanae Ecclesiae , sive dicas Campani tunc Principatus Provincia eidem Auctori antea descriptum , quo Anselmus aestivi caloris inclementiam vitans , diverterat ; indeque a Duce Rogerio accersitus , ad Castra super Capuam ab eo firmata accesserat , soluta autem obsidione , iterum illuc se receperat) *opperiens tempus Concilii* , *quod idem Papa apud Barum* ; *Kalendis Octobris erat celebraturus* . Haec Edinerus . Et vero quanam potuit Urbanus Concilium in civitate Barij congregare in anno 1099. mense Octobris , cum die obierit , Lupo metipso fatente , mense Julii eodem anno , quod sane verum : celebrata nimirum Romana Synodo , quam dicunt Tertiam Urbani , in 3. hebdomada post Pascha , de qua Bertoldus Constantiensis jam dicto anno his verbis ? *Romae* , inquit , *Dominus Papa generalem Synodum centum quinquaginta Episcoporum , Abbatum , & clericorum innumerabilium tertia hebdomada post Pascha collegit &c.* Quae Sinodus distinguenda haud videtur ab illa , quam Secundam appellant , actamque volunt post Barensem , in tertia simul hebdomada post Pascha , verba pro se laudantes praefati Edineri loco antedicto , quae sunt . *Finito* , inquit , *Concilio Barenfi* , *Romam cum Apostolico profecti sumus* . Transactis autem aliquantis diebus , venit Romam *Willelmus ille* , *cujus in exitu Angliae memoriam fecimus* . Inter alia hoc effecit apud Apostolicum , ut inducias Regi Angliae daret usque ad festum S. Michaelis Archangeli . Quod Anselmus agnoscens , illico Lugdunum redire volebat ; sed prohibitus a Papa est propter Concilium , quod se tertia hebdomada Paschae Romae habiturum statuerat : Haud , inquam , Romanum , quod post Barense celebratum ab Urbano est Concilium , in duo est diffecandum ; nam ejusmodi duplicitatem simplex , unusque annus , qui intercessit inter Capuae obsidionem , quam proxime Barenfis Synodus est subsecuta , & Urbani obitum , non admittit ; dierumque uniformitas , quibus

Anno 1100. Mortuus est Gottofridus prae dictus ab Urso, egrediens a saltu, quem antea ipse forti ter ferierat.

Anno 1101. comprehensa est Caesarea a Christianis, & ad solum usque perducta, & mense Septembris mortuus est Gotfridus Comes, & (*) Alexander filius ejus intravit Materam, & incepterunt habitari a Montensibus. Hoc anno obiit Arnaldus Archiepiscopus Acherontinus, & Rogerius Comes Siciliae mense Julii.

Anno 1102. Indict. 10. mense Novembris obiit Stephanus Abbas Materiensis, & Simeon Abbas successit ei, & mense Maii electus est Petrus Acherontinus Archiepiscopus (36).

Finis Lupi Protospatae.

Tom. IV.

APPEN-

(*) *Cod. And. Alexius.*

bus tum Romana Synodus a Bertoldo descripta, tum quae ab Edinero, est celebrata, de earum unitate dubitare me non sinit (37). Guillelmum Malmesburiensem sane de priori illo Concilio loquutum dum putant, in quo idem Auctor perhibet, *Papam cum omnibus sententiam excommunicationis vibrasse in Laicos investitores Ecclesiarum, & investitos a laicis; & in taliter investitos consecrantes, & in illos, qui pro Ecclesiasticis honoribus, laicorum homines fiunt*, hoc ipso argumento antedictam a me utriusque Synodi unitatem confirmant; inter Canones enim praedicti Concilii 3. Rom. apud Binium T. 7. p. 1. celebrati an. 1099. *Pr. Kal. Maij*, in Sabato scilicet Prid. Dominicam 3. post Pascha dicti anni, cui Urbani postremum fuisse statuunt, cum de 2. nulla extare acta, adfirment omnes, subsequens legitur Canon, sententiae haud dissimilis ab Malmesburiensis enunciato. *Nullus Abbas (verba sunt Canonis) nullus Ecclesiarum Praepositus, quae juris sunt Ecclesiastici, a Laicis accipere sine Episcopi concessione praesumat.* Unam itaque Romanam Synodum post Barensem, ac post annum 1098. Urbanus celebravit, in annum 1099. Quo anno, ut ad Lupum redeam, nullo errore expugnatam ipse asserit Hierosolymam; sed diem prave consignat, cum id inciderit in Idus Junii, ut Tyrius habet lib. 8. cap. 5. & 18. alique nulla discrepantia.

(36) Hoc quoque aliud esse potest argumentum, Lupi patriam fuisse Materam, quum suae patriae tot passim exhibeat circumstantias.

(37) Malè etiam Baron. & Labbaeus hanc Romanam Synodum Anni

1099. in duas dividunt. At de hoc plenè Pagius hoc anno, alique. Urbanus PP. hoc profecto A. peracta Synodo, defunctus est, eique successit Paschalis II.

A P P E N D I X

Incerti Auctoris, e Rubei Cod.
papyraceo.

ANno 1212. succedit Federicus secundus Imperator, ab Honorio Papa confirmatur, obiit anno 1253.

Anno 1253. succedit Conradus, regnat anno uno, veneno necatur a Manfredo.

Anno 1253. Manfredus succedit, regnat annis 13. a Carolo interfectus fuit, qui regnat annis 17.

Anno 1267. Carolus Ludovici frater a Clemente Quarto fit Rex, ut solvat 40. mil. aureorum pro feudo.

Anno 1281. intitulatur hic Carolus Rex Hierusalem propter Mariam Antiochiae Regis filiam.

Anno 1284. succedit, & in Regnum Ungariae pro uxore regnat annis 26. obiit anno 1309.

Anno 1309. succedit Rubertus, regnat annis 33. in S. Clara sepultus.

Anno 1333. Andreas Ungariae Regis frater regnat annis 3. laqueo perimitur, sepultus est in Episcopatu Neapolitano in Capp. S. Loifii, relicta Joanna uxore (38).

Anno 1347. Joanna praedicta alio consobrino nupta, cum quo vixit annis 26. adoptat Ludovicum Andegavensem, dat Avinionem Ecclesiae, & Ecclesiae relaxat censum.

Anno 1365. Clemens Quartus 4. Kalendas Julii anno primo Pontificatus sui concessit perpetuo hoc Regnum Domino Carolo Comiti Andegavensi filio Domini Ludovici VIII. Regis Francorum fratris Sancti Ludovici.

Anno 1380. Carolus Regio genere natus ex primo
Ca-

(38) Heic fort. Amanuensis error, sicuti, infra A. 1365. & alibi, quos errores a se quisque corrigere poterit.

Carolo, succedit, & Reginam necat.

Anno 1382. succedit in Regno Ungariae, & dolo necatur 1383.

Anno 1384. Ladislaus succedit, regnat annis 29. veneno perit anno 1414. moritur in Castronovo, sed sepelitur in S. Joanne ad Carbonetum.

Anno 1414. Joanna Secunda succedit, regnat annis 21. repudiat virum Jacobum de Marcha. Regnum dividitur; alii, & plures sequuntur Alphonsum, alii Ludovicum Andegavensem.

Anno 1433. 15. Decembris filia Regis Catholici venit Neapolim ad videndum Reginam praedictam.

Anno 1434. 26. Novembris die Dominico, obiit Ludovicus Tertius unicus filius D. Reginae, Dux Calabriae, & Andegaviae.

Anno 1435. 2. Februarii hora 3. noctis obiit Regina Joanna Secunda, sepulta in Annuntiata; relicto.... & gubernatoribus Regni. Publice Titulus Justitiae erat hoc modo: sub Reginae gubernatur Respublica Regni Siciliae, seu ordinatorum praeclarae memoriae per Serenissimam Reginam Ungariae, Hierusalem, & Siciliae Reginam anno primo. Per dictam mortem succedunt Renatus Andegavensis, & Alphonfus adoptivi.

Anno 1435. venit Alphonfus 5. Augusti, & a Joanne capitur.

Anno 1438. 19. Maii venit Renatus Neapolim, & regnat annis 7. cum infinitis malis.

Anno 1438. 3. Augusti Renatus vadit ad campum versus Aprutium propagando Regno; ultimo Septembris liberatus venit ad obsidendum Neapolim; die 17. Novembris ejusdem anni prope Sanctum Angelum in Arena interfectus Infans Castiliae frater Alphonfi ictu bombardae, sepultus in Monasterio de Carmelo, propter quod discessit ab obsidione 29. ejusdem mensis, & fuit captus.

Anno 1442. 2. Junii intravit Alphonfus per puteum

prope S. Sophiam in domo Citelli, expulso Renato, qui fugit in arcem novam, & inde per mare cepit regnare a die mortis Reginae.

Anno 1452. venit Imp. Federicus Neapolim cum magnis triumphis.

Anno 1456. 5. Decembris hora 11. magnus terremotus, qui adequavit aliquas terras solo, & maxime damnificavit Neapolim, & destruxit Ecclesiam S. Joannis Majoris, & alias domos.

Anno 1459. 16. Julii pestis per sex menses: moritur Alphonsus Primus in arce Ovi, deum multos post annos deducitur ad Sanctum Dominicum cum pompa.

(S) Anno 1459. equitavit Rex Ferdinandus Primus per Civitatem regnat annis 26.

Anno 1459. 25. Octobris. Armata Ducis Joannis filii Renati cum xix. triremibus apparuit in maritima Neap. in Dohana salis, & recessit inglorius.

Anno 1465. venit Neapolim Hippolyta Sfortia uxor Alphonsi Secundi.

Anno 1470. Elionora Ferdinandi filia nupsit Herculi Estensi.

Anno 1476. Beatrix Aragonia Ferdinandi filia Regi Ungariae nupsit: 18. Septembris exit ad Virum.

Anno 1477. prima Septembris Joanna tertia soror Catholici Regis uxor Ferdinandi Primi venit ad Virum.

Anno

(S) AD APPENDICEM LUPI, quae justius Appendix ad Chronicon Anonymi Cassinensis dicenda est, namque istud in anno substitit 1212 a quo ipsa exorditur, paucula haec in patriae meae gratiam observo, plurimis aliis omissis, quae aequae ac ista, non librariorum incuriae, sed Auctoris imperitiae videntur, imputanda, mihiq; pro suscepti operis munere minime inpraesentiarum sunt castiganda.

An. 1459. Equitavit Rex Ferdinandus Primus per civitatem. Regnat. an. 26. At cetera antiqua omnia monumenta Alfonso Ferdinandi Primi patrem vita functum notant anno 1458. Quo mortuo inquit Jovianus Pontanus de bello Neapol. lib. 1. Reguli, civitatesque missis Oratoribus, Capuae conventu habito (nam pestilentia Neapolim infestabatur) in Ferdinandi verba, de more juravere.

Anno 1480. Hydruntum capitur a Turcis 27. Julii .

Anno 23. Januarii Ferdinandus Secundus equitavit ut Rex , & duxit Joannam quartam Infantam , ejus amitam , & filiam Ferdinandi Primi ex Joanna tertia uxore .

Anno 1484. 22. Augusti moritur Papa Xystus . Eo anno 25. Augusti venit Neapolim D. Franciscus de Aragonia filius Regis Ferdinandi .

Anno 1490. Regnum Granatae capitur .

Anno 1494. 25. Januarii obiit Ferdinandus Primus , & sepultus est in Tribuna Sancti Dominici , ubi & cadaver Alphonfi erat . Isto anno fuit repertus Tarenti liber Sancti Cataldi , consistens in tribus laminis plumbeis , videlicet , duabus extremis semiscriptis , & media scripta ex utroque latere , qui praesentatus fuit Domino Regi , loquens de dicti Regis repentina morte , & sic fuit , repente mortuus . Eo die Alphonfus Secundus ex prima uxore , equitavit Rex , & eo anno legitur coronatus per Legatos in Episcopatu cum magno triumpho .

Anno 1495. Alphonfus sentiens adventum Gallorum , diffidens auxilio Magnatum , qui eum oderant , sponte reliquit filio Regnum , ipse in Siciliam secedit ubi moritur in Messana : 23. Januarii discessit Neapoli .

Anno 1495. Carolus Octavus cum 80. mill. armatis capta vi Cajeta , eaque devastata , & data in sanguinem militibus , Regnum obtinuit , expulit Ferdinandum in Isclam , intravit Neapolim 22. Februarii in Castro Capuano , sanavit plures Neapolitanos morbo schrophularum . Eo anno , quia Cives Neapolitani sufferre non poterant injurias Gallorum , 7. Julii redeuntem cum classe Regem Ferdinandum Secundum receperunt per portam Mercati , Gallis undique trucidatis ; & ipse Carolus versus Galliam se salvavit , alias de eo , & exercitu suo actum fuisset .

Anno

(T) Anno 1496. 7. Octobris moritur strenuissimus Ferdinandus Secundus, & sepultus est in S. Dominico; eo anno, & die equitavit Rex Federicus in Civitate Capuae, quia Neapoli erat pestis. Regnat annis quatuor cum

(T) *An. 1496. 7. Octobris moritur strenuissimus Ferdinandus Secundus &c. Eo anno, & die equitavit Rex Federicus in civitate Capuae, quia Neapoli erat pestis &c.* Qui potuit eadem die Capuam Fridericus advolare, Barones Regni, ut oportebat, secum habens, quem ad eandem urbem ea sane die literas dedisse de suscepto a se Regno post mortem Nepotis, Campana monumenta, ipsaque ejus, quae extant in ejusdem urbis Archivio literae, testantur. Certe ex actis Regiae Cancellariae coronatum illum solemniter Capuae constat in Ecclesia Cathedrali per manus Apostolici Legati Caesaris Cardinalis Borgiae 4. Idus Augusti, anno 1497. Indict. 15. praesentibus Archiepiscopo Consentino, Pontificis tunc Alexandri VI. a secretis, & quamplurimis Praelatis, Archiepiscopis, & Episcopis, atque nonnullis Oratoribus: videlicet Oratore Regis Romanorum, Regis Hispaniae, Venetiarum, & Ducis Mediolani; Prospero Columna Duce Trajecti, Fabritio Columna Duce Tagliacozzi, Alfonso de Aragona de Piccolomineis Duce Amalfae, Ferdinando Francisco Guevara Marchione Piscariae, Trojano Caraculo Duce Melfae, Alberico Carrafa Duce Ariani, Andrea de Altavilla Duce Termularum, Francisco de Ursinis Duce Gravinae, Petracono Caraculo Comite Pulicini, Joanne Thoma Carrafa Comite Matalonis, Trojano de Cabanillis Comite Montellae, Bellisario de Aquaviva Comite Neritoni, Marco Antonio Caraculo Comite Neocastri, Joanne Carrafa Comite Policastri, Vito Pisanello Regio Secretario, Antonio Grifono Regio Camerario, Roberto Bonifacio Milite, & aliis Donnicellis, Baronibus, & Militibus &c. Sylvester Guarinus Averfanus in Diario sui temporis non dum edito, Italice descripto, de eadem Frederici Coronatione sic habet: *Giovedì a' 10. di Agosto 1497. La Maestà del Signore Re Federico se incoronato allo Vescovato di Capua alle 17. ore con gran trionfe; & lo Legato, che lo iè a coronare, era figlio a Papa Alessandro, ch' era Cardinale de Valentia, dove foro assai Baruni, & gentilhuomini bene in ordine; ma non ci fu nullo Barone di casa Sanseverino. E dopo la Maestà sua cavalcao per Capua, e lo Signore Ferranno d' Aragona gettava una sorta di moneta, che valeva mezzo carlino, quale moneta haveva da una banda un libro dentro una fiamma di foco, e lo motto diceva: Recedant vetera; dall'altra ci era una corona, e lo motto diceva: A Domino datum est istud. Domenica a' dì 13. sua Maestà fece uno bello convito alli Barune, & allo Cardinale di Valentia, & fecero gran festa, & triunfe. Et Lunedì sua Maestà se ne andao in Napoli insieme con lo Cardinale. Allo convito si trovao lo Principe di Bisignano di casa Sanseverino. Haec ille (39).*

(39) Id tamen verum est, quod Notarius Caesar Malfitanus de Neapoli in Protocollo de anno 1496. sic adnotavit pag. 39. Die 7. Octobr. 1496. mortuus fuit Rex Ferdinandus II. &

in eodem die equitavit Serenissimus Rex Federicus, qui Rex fuit benedictus eodem die per Reverendiss. Alexandrum Carasam Archiepiscopum Neap. Præst.

cum Serenissima Isabella Baucia uxore , ex qua genitis tribus filiis masculis , & duabus femellis , expulsus , ad Ludovicum Regem vadit , casu ejus domo igne combusta prius , postea moritur .

Anno 1502. 4. Augusti convenientibus contra Federicum Ludovico Franciae Rege , Duce Mediolani , Catholico Ferdinando , & uxore , missò Domino de Obegni per Franciam cum magno exercitu Neapolim , & Consalvo Ferdinando cum alio in Calabriam Regnum obtinent . Facta est divisio Regni , facta deditio Neapolis . Capua praedata est per Gallos nolentibus Civibus se dedere (40) .

Anno 1503. quia Regnum non capit duos , commissis pluribus stragibus , die Veneris Aprilis , in Ciri gnola victi Galli , iterum mense Decembri in Garigliano . Denique cum victorioso exercitu intravit Neapolim Prorex magnus Capitaneus 16. Maii die Martis hora xx. & demum una die quasi per duas horas cepit arcem Novam . Aliae se dederunt .

Anno 1503. mense Decembris habita est notitia mortis Reginae Isabellae , superstite Joanna filia , & Ferdinandus duxit aliam uxorem .

Anno 1506. prima Novembris die Dominico venerunt in Regno Rex Catholicus , & Regina Germana de Foix uxor ejus cum quatuordecim triremibus , & aliis lignis : intravit Civitatem rupta porta , sub pallio aureo , arcubusque triumphalibus , per totam Civitatem ostendens laetitiam , dedit ei omnes gabellas , quas rehabuit , pro 30. mil. aureorum . Eodem anno 4. Junii discesserunt Rex , & Regina cum Illust. Magno Capiteo , relicto Joanne de Aragonia Comite Ripecursiae in Regno .

Anno 1507. 16. Maii captus est piscis Neapoli centum cantariorum , de quo factum est oleum .

Anno 1508. 14. Septembris rediit Neapolim Beatrix

(40) Haec in A. 1501. contigere , ut alibi plenius dicendum .

trix Serenissima Regina Ungariae. Moritur, & in Sancto Petro Martyre sepelitur, cum per prius venisset de Ungaria.

Anno 1511. 2. Novembris Vicerex Regni descendit Bononiam cum exercitu pro tuitione Ecclesiae contra Gallos.

Anno 1513. 21. Februarii moritur Julius Papa Secundus hora 6. Eodem anno 21. Martii creatur Papa Joannes de Medicis, qui creatus Pontifex de natione Florentina, vocatur Leo X.

Anno 1514. mense Novembris Tyberis inundavit, & eodem anno 2. Decembris Isabella Estensis filia Eleonorae Aragoniae, uxor Marchionis Mantuae, equester venit Neapolim ad videndum Reginam, & discessit Neapoli 15. ejusdem.

Anno 1516. 23. Januarii obiit Rex Catholicus, & eo die successit Joanna, & Carolus Maximus ejus filius. (*qui fuit Imp. V. nomine*)

Anno 1517. 7. Januarii die Mercurii prima hora noctis obiit Joanna tertia, soror Catholici Regis.

Anno 1518. 28. Augusti, obiit Joanna quarta, filia Joannae tertiae praedictae, die Sabbati.

Anno 1519. 12. Januarii moritur Maximilianus Imperator.

Eodem anno 7. Julii habita est notitia per litteras, qualiter est electus Carolus Rex Romanorum, & Imperator.

Finis Appendicis ad Protospatam Incerti Auctoris.

ANONYMI CASSINENSIS CHRONICON.

P. ANTONII CARACCIOLI

De Anonymo Cassinenſi .

REs, ſuae , & ſuperioris aetatis , eaſque praecipue , quae ad Caſſinenſem ditionem ſibi viſae ſunt pertinere , accurate literis mandavit hic Monachus . In Cod. m. ſ. e quo , dum in religioſiſſimo Caſſinenſi Coenobio eſſem , excepi , non eſt Auſtoris nomen . Haud raro id antiquis Scriptoribus , & maxime Monachis , in more fuit , ut in editione librorum , modestiae ergo , nomen celarent ſuum . Atqui hunc ſcriptorem fuiſſe Monachum Caſſinenſem produnt aperte verba ejus ad ann. 1139. Idem Rex Rogerius ad hoc (Caſſinenſe) Coenobium venit 3. Kal. Aprilis : cui per chartulam Roccha de Bantra traditur pro Pontecurvo , quem dicebat injuſte a nobis detineri . Et ad ann. 1201. Abbatem Caſſinenſem , ſuum vocat Abbatem . Extendit autem hoc Chronicon uſque ad annum 1195. quo , ut opinor , ipſe vivebat . Gratiae proſeſſo huic habendae ſunt , quod multa narret , quae nemo alius ſcripſit . Plura ego non habeo , quae de Chronographo anonymo , & haſtenus inedito , dicam . Porro hominum , geſtorumque hoc Chronico deſcriptorum clariorem notitiam dat Nomenclator , quem in Propilaeis praefiximus Operi .

CAMILLI PEREGRINII

DE ANONYMO CASSINENSI

P R A E L O Q U I U M.

UNI Anonymo, Cassinensi Monacho, universum hoc adscribitur Chronicon, quod ab anno Christi millesimo nulla satis congrua, quam cognoverim, occasione deductum, ad annum pervenit 1212. Auctorisque sui nullo nomine prodito, est non in uno ejusdem Monasterii manu exarato Codice, sed nec integrum, nec ad eandem prorsus normam, descriptum. Namque ejus pars, quae ad annum pertingit 1152. in Codice habetur signato num. 47. librarii que sane errore ab anno 1034. ad finem usque foedissimam, ac fere perpetuam unius anni anticipationem fovet. Subsequentem vero partem ab anno 1154. ad annum 1195. Codex exhibet signatus num. 199. qui simul anteriora illa continet ab anno millesimo, non tamen eadem prava annorum consignatione perturbata: quippe qui recentius, nec inepte, fuerit ut plurimum castigatus, sicut frequentes in eo rasurae, locisque quibus oportuit, nova superinducta scriptura demonstrant. Postrema tandem pars scripto Codici adfuta est Chronicorum Leonis Ostiensis, & Petri Diaconi, quae non ab anno 1195. ad quem subsistit modo dictus Codex 199. sed ab anno exorditur 1153. ita ut Austarium, sive continuatio haud putanda illa sit Chronici descripti in Codice 199. sed Chronici in Codice 47. qualis plane esse videtur, eundem cum servet Prochronismum ad annum usque 1188. quo vitio, ut dixi, prior pars illa in praefato Codice 47. simul laborat: ex occasione nimirum, mihi iterum in Serie Abbatum Cassinensium, in Theobaldo exponenda; quod *anni Dominicae Incarnationis, & Indictiones, & caetera* (minio depicta) quae debuerant

ni-

nigrae scripturae (scilicet singulis per singulos annos narratiunculis) *praeponi*, *fuerunt postposita* ad jam dictum usque annum 1188. ad quem librarius haec monuit his ipsis verbis; dicens insuper, subsequenti a suo quaeque loco fuisse descripta. *Dehinc vero*, inquit, *praeponuntur anni Domini*, & *caetera*, nam anni etsi nullis eventibus clari, suo nihilominus ordine notati ibidem fuerant. Aspectus igitur, & ordo praefati Chronici in antiquis exemplaribus, omissa illorum minutiori, sed ad rem nihilo utiliori descriptione, est plane, quem dixi. Ex iis vero ejus editio, quae adhuc unica habetur, subscripto ordine cum processerit; nempe pars ejus, quae ad annum pervenit 1152. cum fuerit deprompta ex Cod. 47. subsequens autem pars ad annum usque 1195. ex Cod. 199. reliqua tandem ex tertio superius dicto Codice manarit, factum hinc est, ut prior pars illa, ad sui Archetypi instar, male consignatos annos nil melius repraesentarit; cetera autem pars, quae ad exemplum Codicum notae melioris expressa est, haud talem contraxerit deformitatem. Sed utinam priscus librarius, qui ex deperdito nunc Autographo novum ante alios omnes exscripsit exemplum; siue aliud (nam exemplum in Codice 47 exaratum ex alterutro effluxisse videtur, quod ulterius producendum quoque fuerat, sicuti adsutae ibi, consuetisque lineis interstinctae, scribendoque accommodatae membranae, quae nunc vacuae, indicant: nec sane Codex 199. & ipse olim mendosus, Prototypum dicendus) utinam, inquam, notulas ut reor, ad antiquissimi exemplaris oram postea descriptas recens librarius in exaratum a se Antigaphum inducens, eas ad respondententes Christi annos attentiori cura retulisset! Quam inconvenientiam non censor ille, qui annos in Cod. 199. paucis exceptis, rite direxit, nec alius postmodum advertit; unde multa in annis disparata, absurdissime simul congesta praesenti in Chronico nunc habentur, quae minime credam, a primaevo ejus Auctore, viro non prorsus inerudito, adeo inepte confarcinata.

Sane in Lupo quoque, ne aliena, remotioraque a nobis-
dem exempla, non semel hunc ipsum commissum erro-
rem, suis locis probatum est; quod etiam de adnotata
ibidem collectione annorum ab obitu S. Martini ad an-
num Christi 912. sentiendum judico; quae haud ab eo-
dem Auctore, genere Apulo, sed ex Francorum more
a viro Franco ad oram prisca exemplaris fuerit, proce-
dentibus annis, exarata; exque Codice illo in alios dein
manarit. Verum quid te diutius moror? Nostri ne Cas-
sinenfis Anonymi, quae nunc habentur in membranis e-
xemplaria, alia aliis vicissim cum sint pinguiora, non id
clare probant? ipsa nimirum a suis librariis, sive ab iis,
qui denuo hoc opusculum describendum curarunt, pro
arbitrio fuisse qua aucta, qua decurtata? Chronicon sa-
ne metipsum ad annum usque 1137. ex Ostiensis, & Pe-
tri Diaconi Chronicis defloratum, nec ab unico conti-
nuatum Cassinensi Monacho, observatu difficile non est:
quod perinde est, ac varie a variis fuisse acceptum; nam
quisquis illud ad annum produxit 1195. Cassinensem Ab-
batem Rosfridum, tunc viventem, absolute *Abbatem* ap-
pellat: secus autem, qui annos supplevit ad 1208. qui *Do-*
minum illum, & *nostrum Abbatem* dicit. At reliquos qua-
tuor annos neutrum, sed tertium quendam Monachum
habuisse existimo adnotatorem; qui primi Continuatoris
morem sequutus, nec praememoratum Rosfridum, nec
ejus successorem Petrum honestiori alio, quam simplici
Abbatis titulo condecorat. Hanc porro Auctorum mul-
tiplicitatem ex aliis etiam probare possem adminiculis,
sed id tanti non est; eruntque haec ad rem praesentem
fatis.

A N O N Y M I

MONACHI CASSINENSIS,

Rerum in Regno Neapolitano gestarum, breve Chronicon,

Ab anno Christi M. usque ad MCCXII.

E duobus Codd. mm. ss. 47. & 199. qui sunt in
Cassinensi Coenobio diligenter exceptum.

*Additae sunt Appendiculae aliquot ex Codd. mm. ss. ejusdem
Bibliothecae Cassinensis. Quae Cod. Cassinens. 199.
plura habet, ea † notavimus.*

ANno 1000. Otho Imperator puer Beneventum venit. † Quidam Nortmanni Hierosolymis venientes, Salernum a Sarracenis liberarunt (1).

(A) 1001. Obiit Otho tertius Imperator Sutri, & Henricus filius patruī sui fit Rex.

† Bea-

(A) *An. 1001. Obiit Otho tertius Imperator Sutri &c. Ostiensis lib. 2. cap. 24. obiisse dicit Othonem apud Paternam, non longe a civitate Castellana, sed annum non admodum clare prodit; cui de loco consentiunt plerique alii antiqui, de anno nihilominus subscribentes huic Anonymo. Alii tamen ab iis discrepant, quos sequitur, actuetur Baronius, defunctum illum perhibentes anno sequenti. Sed Auctorum non semper nunc observo discrepantias, qui exules, exoletasque studiosius aucupor lectiones, & fugitivas. Hoc non prae-*

(1) Plura hic Anonymus, aut ejus amanuensis anachronismi, vel prochronismi crimina continet. Neque initium sine labe. Otho III. (qui ad distinctionem Patris, & Avi puer heic appellatur) A. 1000. in Germania morabatur: In Italiam perrexit sequen-

ti A. 1001. quo Beneventi moratus est. Inde digressus A. 1002. in Paterni Castro infirmatus occubuit, dum in Germania regredi paraverat, non autem Sutrio. Nec Salernum A. 1000. Sed 1002. liberatum, ipso quo Aug. obiit anno.

(B) † Beatus Dominicus migravit ad Christum .

1002. Hoc anno venerunt Sarraceni super Capuam (2) .

(C) 1004. Terremotus ingens per XV. & eo amplius dies hunc montem exagitavit , ita ut in nonnullis locis Ecclesiam scinderet .

1007. Obiit Landulphus Princeps Capuanus .

1010.

praeteream, in Codice 199. deficere tñ. *Sutri*: in quo etiam deficiunt nonnulla deinceps alia, quae Codex habet 47, locis infra descriptis, eaque hoc loco congerere, opportunum duxi. In Codice igitur 199. haec desiderantur. Ad an. 1010. *Obiit Joannes &c.* ad an. 1022. *obiit Athenulphus Abbas*: ad an. 1066. *Campaniam* ad an. 1089. *B. Martini*. ad an. 1093. *Ecclesia S. Andreae &c.* ad an. 1107. *Castrum Terami &c.* ad an. 1125. *Castellum Suui &c.* ad an. 1129. *ivit ad an. 1136 paene totam quatuor*: ad an. 1145. *apud ad an. 1146. alii a Turcis occisi sunt*. ad an. 1150. *obiit Sybilla Regina* ad an. 1151. *multi, &c.* ad an. 1152 *Sol passus est Eclypsim*, & infra, *Rex Hierosolymitanus cepit civitatem Ascalonam*. *Rex Rogerius, &c.* Item deficiunt ista alia, quae tertius Codex habet. Ad an. 1158. *Cassinenfis* ad ann. 1162. *Rex Siciliae &c.* ad ann. 1176. *Andriae*, & ad ann. 1182. *Ecclesiae*. Haec curiosius notare non piguit, ut haberes, quæ quibus differant utraque scripta hujus Anonymi exemplaria, nam editus Codex affixo indicavit signo salutis † quae non sunt in Cod. 47. utque ex his noscas, quam varie, ut praedixi, praefens a librariis Chronicon fuerit acceptum.

(B) *An. 1001. Ex Cod. 199. Beatus Dominicus migravit ad Christum*. Ipse falleris, non me fallis, Anonyme: ni tuus librarius, quod magis credam, sit falsi (saltem oscitantiae) accusandus. Ostiensis sane lib. 2. cap. 60. ex quo tu ista, praefatum B. Dominicum, Monachum Cassinensem, ad Dominum migrasse perhibet in anno 1021. idemque inedita Acta ejusdem Divi, ac Petrus Diac. adstruit lib. 3. cap. 39. bis. Manifestum adeo errore nullus certe, nisi librarius, commisit; qui ut infra alias saepe, notulam ad antiquissimi exemplaris oram exaratam, novum in codicem intulit, & in locum non suum: quoniam scilicet illam inter binas columnas, ut loquuntur, defixam, qua forma praefatus Codex erat, ni fallor, descriptus: cum nesciret ad annum referendam 1031. ad respondentem ex adverso latere annum retulit 1001. qui in opposita columna erat notatus. Codex quidem Ostiensis, & Petro Diacono adfutus, ex amplissimis compactus membranis etiam per columnas exaratus habetur.

(C) *An. 1004. Terremotus ingens &c.* Ostiensis lib. 2. cap. 25. id refert in annum octavum Abbatis Joannis, qui hic fuit Christi 1004. Vide Seriem Abbatum Cassin.

(2) Potius dicere debuerat: *Hoc* Capua multo post a Saracenis occupata, scil. A. 1007. ut alibi opportunius.

1010. Obiit Joannes Abbas Beneventi.

1011. Sol defecit, & fames valida fuit.

1014. Henricus Rex venit Romam, & coronatus est a Papa Benedicto (D). Et Pandulphus Princeps . . . (3).

1016. Luna versa est in sanguinem.

1017. † Nortmanni, Melo duce, ceperunt expugnare Apuliam.

1021. Dattus captus est a Graecis in turri Gari-
liani.

1022. Henricus Imperator venit Italiam, & super Trojam. Theobaldum ordinavit Abbatem. Pandulphum fecit Principem, qui fuit Comes Theanensis. Pandulphum Principem victum secum absportavit. Obiit Athenulphus Abbas.

(4) 1025. Obiit Domnus Henricus Imperator (E), & Pandulphus Princeps solutus vinculis, anno uno obsedit Capuam cum Graecis, & tandem recepit eam.

1027.

(D) *An. 1014. Henricus Rex &c. Et Pandulphus Princeps . . .* In exemplaribus nulla est lacuna, quae hanc plenam habent sententiam. *θ. Pandulphus Princeps* hoc est. *Obiit*. Symbolica igitur quae erat obitus Pandulphi nota, cum visa fuisset, & textum persualit mancum: de quo miror; nam Typographus ejusdem notulae usurpatam significationem, quae ab Lipsio, De recta Pronunc. L.L. cap. 14. aliisque assatim exposita est, bene callens ad an. 1077. obitum Richardi; ad ann. 1104. obitum Oderisii; ad ann. 1117. obitum Paschalis; ad ann. 1122. obitum Gerardi, & alibi pluries per *obiit* expressit, qui per *θ* in scriptis exemplaribus constanter fuerant demonstrati. Sane in Chronico Ciccansenfi non dum edito, quod ex loco, ubi primum repertum, vocant Fossae novae, in quo alia multa totidem syllabis atque in hoc enarrantur, haec ipsa de Henrici Regis coronatione, & Principis Pandulphi obitu absque ullo defectu hoc anno habentur.

(E) *Ann. 1025. Obiit Domnus Henricus Imperator; & Pandulphus Princeps solutus vinculis, anno uno obsedit Capuam cum Graecis, & tandem recepit eam.* Scripta exemplaria *vi recepit*, quibus favet Ostiensis lib. 2. cap. 57. sed per sesquiannum obsessam tradit: uter verius, dicam in Principum Capuae Chronologia.

(3) Alio in exemplari legitur: Pandulfus Capuam recepit post longam obsidionem A. 1025. Anonymus utrumque eodem anno confundit.

(4) A. 1024. obiit Henricus Imp.

(F) 1027. Idem Pandulphus Princeps ingressus est Neapolim, & obtinuit eam anno uno, & mensibus quinque.

1029. Luna quintadecima obscurata est.

1033. Solis pars maxima obscurata est in ipsa festivitate S. Petri (G).

1034. Obiit Theobaldus Abbas (H).

1035. Basilius fit Abbas.

1036. Sexto Kal. Febr. Mons Vesuvius eructavit incendium, ita ut usque ad mare discurreret (I).

1037.

(F) *An. 1027. Idem Pandulphus Princeps ingressus est Neapolim, & obtinuit eam anno uno, & mensibus quinque.* Ostiensis loco antedicto. *Tenuitque Neapolim Capuanus Princeps per annos ferme tres.* Igitur in Anonymo scriptum prius fuerat *obtinuit eam an. 1. & mens. V.* altera autem unitatis nota in vetustissimo codice exoleta, recentiores librarii scripsere *anno uno &c.* Vide quae superiori Tomo in Chron. Duc. Neap. diximus. *Prat.*

(G) *An. 1033. Solis pars maxima obscurata est in ipsa festivitate S. Petri.* Ex certa *Astronomicarum Tabularum observatione*, inquit Baronius ad ann. 1033. num. 9. *constat hanc Solis Eclipsim contigisse hoc anno 3. Kal. Julii, ipsa die Apostolorum Petri, & Pauli:* ut eam Glaber Rodulfus consignavit lib. 4. cap. 9. Dein Helgaldum reprehendit, ac Siebertum, illam referentes ad an. 1032. Et Astronomorum quidem calculos pro Glabro ibi, ac pro nostro Anonymo hic stare, negandum non est. At Glaber, nec sibi de anno praedictae Eclipsis admodum constare, hinc intelligi potest; quod ipse antedicto loco tradat, iterum quoque *post annos IV.* (scribe VI. hoc est in an. 1039. *factam Eclipsim Solis undecima die Kalendarum Septembrium feria 4. hora 6. atque Luna, ut semper fit, vicesima octava: eodemque nihilominus anno Conradum apud Saxoniam Romanorum obiisse Imperatorem.* Nam lib. 5. cap. 1. Conradi obitum refert ad annum *Millesimum quadragesimum primum Incarnationis Dominicae*, quo extitit *Terminus Paschalis duodecimo Kalendarum Aprilium, & ipse dies undecimo*, idque adnotare se dicit, *quoniam nec communis unquam fit temperior*, festus scilicet dies Paschae. Nec ignoreo, Baronium censuisse, vitio librariorum ibi scriptum *anno MXLI.* pro *undequadragesimo*: verumtamen Tabulae Ecclesiasticae docent, Pascha XI. Kal. Aprilis celebratum in ipso, quem Glabri Codex designat, anno 1041. non 1039. nec de male consignata die Paschatis librariorum argues, quos ipse Glaber tuetur, dicens, hoc solemne nunquam tempestivius die fieri antedicta, quod verum.

(H) *An. 1034. Obiit Theobaldus Abbas.* Hinc annorum ordo praeposterus est in Codice 47. atque adeo in Codice edito. Thebaldum obiisse anno sequenti, perhibet Ostiensis lib. 2. cap. 62. exque certissimo annorum calculo probatum est in Serie Abbatum Cassin.

(I) *An. 1036. Sexto Kal. Febr. Mons Vesuvius eructavit incendium &c.* Non de hac Vesuvii eruptione Ostiensis lib. 2. cap. 82. cum dicit. *Quo mortuo* (Pandulfo scilicet Campano Principe hujus nominis quarto, quem obiisse quarto,

(K) 1037. Conradus Imperator ingressus est Capuam Vigilia Pentecostes, & in Pentecoste coronatus est. Athenulphus Episcopus reconciliatur. Pandulphus Princeps exiliatur. Guaimarius fit Princeps: & Richerius Abbas.

1038.

no 1050. X. Kal. sive IX. Kal. Martii, alio dicam loco) *Mons Vesuvius in flammis erupit* &c. nam pergit *sequenti anno praedictus Pontifex* (Leo IX. hoc est secundo anno sui Pontificatus, nam de primo dixerat paulo ante cap. 80.) *iterum ad hoc Monasterium venit in Vigiliis S. Petri; & die sequenti, & altero Apostolorum Petri, & Pauli missas celebravit. Cumque die illo* (tertio nimirum a vigiliis praefatis, ipsoque die Commemorationis S. Pauli, trigesimo Junii) *Sabbatum esset* (in anno 1050.) *ad Fratrum mandatum ingressus, duodecim Monachis pedes lavit* &c. De eadem sane eruptione ineditum Chronicon Cavenae totidem verbis, sed ad ann. MXXXI. pro MXXXVII. qui in nostro etiam Anonymo est restituendus, ut constat ex dictis. Porro hanc Vesuvii conflagrationem, quae in cunctis Ostiensis Codicibus loco legitur superius indicato, nec non Solitarii visionem ibidem descriptam, haud Pandulfo IV. sed Pandulfo cognomine Caputferreo competere, in Hist. PP. Langobardorum & in Serie Abb. Cassin. in Aligerno abunde est probatum. Cujus quidem eruptionis in anno factae 1050. unico praefati Auctoris, si tamen ejus, cessante nunc testimonio, expungant illam a Vesuvianorum incendiorum catalogo, quicumque novissimas ejusdem montis flammis literis consignarunt, ac Petro Damiani fidem injuste negatam, commodent necesse est, perhibenti ipsam contigisse sub Othonis II. in Cis Tyberinam Italiam adventum, hoc est in ann. 981. qui cum *Opusculum distator exararet*, ab praesente sibi Desiderio tunc Cassinenfi Abbate, sinceræ vir fidei ab aequæ sincero enarratore, & Anachoreta visionem, & montis incendia juxta seriem a se expositam, se accepisse, testatur. Ego sane jam pridem in Italica Dissertatione * *De nativis Campaniae incendiis*, quam flagrante Vesuvio in anno 1631. extemporaneam habui, domique servo, cum pleraque nec post ab aliis super ea re observata exposuissem, Petro Damiani standum currenti licet calamo, pronunciaui.

(K) An. 1037. Conradus Imperator ingressus est Capuam Vigilia Pentecostes, & in Pentecoste coronatus est. Athenulphus Episcopus reconciliatur &c. Ostiensis lib. 2. c. 64. de adveniente Conrado Capuam hoc anno (anno inquam 1038. qui depravato Anonymo est 1037.) *Imperator, inquit, Capuam in ipsis Vigiliis Sanctae Pentecostes intravit. Altera die civitatem egressus, apud Capuam veterem tentoria figit.* Igitur urbe egressus est, postquam sacris interfuisset mane celebratis, inter quorum solemnia fuit coronatus. Cur autem non Romae coronatus est Conradus? Dices; quia non tunc primum vel in Regem, vel in Imperatorem est ille sublimatus; quem Regem salutatam perhibent anno 1026., Imperatorem anno sequenti; sed solemnitas quaedam ejus fuit tum Regiae, tum Imperialis coronationis, agi, ac repeti solita in celebrioribus anni diebus, quam Anonymus hic noster, itemque Cavenensis ineditus Chronologus compendioso adnotarunt sermone, Ostiensis vero omnino praeteriit, utpote ex frequenti, ut dixi, consuetudine

Tom. IV.

K

dine

* Quam modo flammis absumtam etiam deflemus. *Pratili.*

1038. Obiit Conradus Imperator ; Henricus filius ejus imperat (5) .

(L) 1041. Luna XIII. obscurata est per quinque horas V. Idus Febr. cum nulla nubes appareret in coelo .

1044. Richerius Abbas ejecit Normannos de terra Sancti Benedicti .

1046. Henricus Imperator venit Capuam, & reddidit eam Pandulpho Principi juniori .

1049.

dine rem satis notam. Sigebertus sane coronatum eundem hunc Conradum perhibet anno antecedenti, die pariter Pentecostes ad Missam apud Mediolanum. Lotharius quoque Imperator in anno 1137. mense Septembri, cum in civitate esset S. Germani ad pedes Cassini Montis, missumque delegasset ad Monachos in superiori Monasterio decentes, qui eis nunciaret, se postridie Montem ascensurum, *ipse coronam Patritius accepturus, in Civitate remansit: quippe tunc Exaltationis Sanctae Crucis agebatur celebritas*, quae sunt verba Petri Diaconi in Auct. ad Ostien. lib. 4. cap. 120. Veneret, & Parisiensis editionis atque scripti etiam exemplaris. Robertus de Monte in antiquo Codice apud Iuretum ad Ivonis epist. 70. de Monasterio scribens S. Joannis Laudunensis. *Tantae vero dignitatis, inquit, erat eadem Abbatia, ut quandocumque Rex Francorum in diebus solemnibus Lauduni coronandus esset, in ipsa praecipue (malim praecipuam) coronam auream portaret*. Sugerius quoque in Ludovico Craffo frequenter iteratas Regiarum coronationum celebritates prodit, tradens, *Remensem Ecclesiam contendisse primae Regiae coronae provincias (primitias legit idem Iuretus ad Ivonis pariter epist. 189. sed absque necessitate, qui aliis etiam in locis immerito eundem Auctorem vexat, etsi non injuste multotiens illum castiget) ad se pertinere, & spectare*; nam de coronationibus, quae ex more repetebantur non curabant Remenses. Ex hoc itaque ritu coronatus est Capuae Conradus. Sed quod noster addit de reconciliato tunc Episcopo Atenolfo, id accipe de Campano Archiepiscopo eo nomine appellato, quem Princeps Pandulfus IV. ut perhibet Ostiensis lib. 2. cap. 64. olim *carceri mancipaverat praefatus autem Imperator sedi suae restituit*; sive ut Historiae Neapolitanae Latinus Auctor, ubi de Capuae Archiepiscopis pag. 865. exposuit, *Archiepiscopum fecit, & elegit*, pro se Cavense ineditum laudans Chronicon, in quo tamen nil tale.

(L) An. 1041. Luna XIII. obscurata est per quinque horas V. Idus Febr. cum nulla nubes appareret in Coelo scripti Codd. V. Idus Januarii. Sed Annus certe ex more anticipatus in Codice 47. restituendus est 1042. ut habet Codex 199. Praefens autem Lunæ deliquium haud ex luminarium oppositione factum videretur; siquidem frustra, ac falso obscurata ea diceretur, cum nulla nubes appareret in Coelo, essetque decima tertia. Astronomi sane docent, me vero Plinius lib. 2. cap. 13. *Lunae defectum non fieri, nisi plena, semperque citra quam proxime fuerit*.

(5) Conradus Imp. obiit Ultrajecti A. 1039.

(M) 1049. Hoc anno Leo Papa ordinatus est .

(N) 1051. Guaimarius Princeps interficitur , & Bonifacius Marchio .

1052. Leo Papa cum Normannis in Apulia dimicavit (6) .

1053. Leo Papa obiit (7) .

1054. Victor Papa fit . Richerius Abbas defungitur , & Petrus Abbas ordinatur .

1056. Federicus fit Abbas , qui & postmodum Stephanus Papa .

1057. Hoc anno defuncto Stephano Papa , & hujus Monasterii Abbate , Domnus Desiderius omnium Fratrum unanimitate Abbas est ordinatus (8) .

1058. Nicolaus Papa ordinatur .

1060. Obiit Nicolaus Papa .

(O) 1061. Alexander Papa ordinatur. Richardus intravit

K 2

Ca-

(M) *An. 1049. Hoc anno Leo Papa ordinatus est. Alii etiam antiqui, ipseque Ostiensis lib. 2. c. 80. & seqq. quo auctore usus est hic noster, electum Leonem tradunt descripto anno 1049. Anonymus tamen novam hac vice tenens supputationem, in Codice 199. annum electi Leonis designat 1050. qui in Codice 47. est 1049. more ibi consueto.*

(N) *An. 1051. Guaimarius Princeps interficitur, & Bonifacius Marchio. Alter Salerni Princeps, alter Mantuae Marchio. Utriusque autem caedes in Cod. 199. ad an. notatur 1052., quo Hermannus Contractus rei gestae coaevus Bonifacium peremptum prodit. Sed Guaimarium tunc quoque nece sublatum, Chronicon exponit Cavense, quod etiam ex Ostiensi intelligi potest, perhibente l. 2. c. 84. eodem anno illum occisum, quo inter Leonem IX. & Henricum II. facta est commutatio de Benevento, & Episcopo Bambergensi; quae ex praefato Hermanno in exeuntem an. 1052. est referenda. Sed de his alibi.*

(O) *An. 1061. Alexander Papa ordinatur. Richardus intravit Capuam, & factus est Princeps XII. Kal. Junii. Nicolaus in anno decessit 1061. extremo ut volunt, Junio; cui subrogatus est Alexander post tres circiter menses, quod tradit Ostiensis lib. 3. cap. 21. Noster igitur more non suo, sed sui librarii, annum anticipans, obitum cum notasset Nicolai ad annum 1060. electionem Alexandri minime in sequentem debuit referre. Qui anno etiam*
ci-

(6) Hæc verius in A. 1053.

Stephano. Stephanus vero IX. Victo-

(7) Obitus Leonis Papæ fuit A. 1055. cui successit Victor II.

ri successit, qui obiit A. 1055. Florentiae; illique successor datus Ni-

(8) *Defuncto* potius Victore, non

colaus II.

Capuam, & factus est Princeps XII. Kal. Junii.

1062. Luna quintadecima Eclypsim passa est V. Idus Novembris.

1065. Hoc anno Domnus Desiderius Abbas coepit aedificare Ecclesiam Sancti Benedicti in hoc Monte Cassinensi.

(P) 1066. Stella Cometes apparuit. Gotfridus Dux cum exer-

citius Richardum ex Averſae Comite Principem Capuae factum prodiit; namque ille in anno 1058. ut ex antiquis Tabulis, & ex Romualdo Salernitano manifestum est, Capuam, sed limitata quadam potestate, obtinuit: plenissime autem in anno 1062., quod Anonymus hoc loco notat, fusiſſue Oſtienſis lib. 3. cap. 16. perhibens ſimul, Richardum a Nicolao II. apud Meſſiam, Apuliae urbem, Concilium celebrante in anno 1059. Capuae Principatum obtinuiſſe: *Iiſdem quoque diebus*, inquit, & *Richardo Principatum Capuanum, & Roberto Ducatum Apuliae, & Calabriae, atque Siciliae confirmavit cum ſacramento, fidelitate Romanae Eccleſiae ab eis primo recepta &c. Confirmavit*, inquit, quod noto, ne rem ſecus ac geſta traditur, quis capiat, huius ſcilicet verbi uſus frequenti tunc uſurpatione; qua dicebant *firmari, & confirmari*, quod firmiter, vel in perpetuum poſſidendum concedebatur: idem enim eſt *perpetuum*, quod *firmum*; quocirca ipſa conſeſſionum Praecepta paſſim *firmiſſimae apices* olim appellata, ipſeque ſubſignandi actus, uti nunc etiam vulgo, per *firmare*, & *confirmare* exponebatur: nempe quod ſcriptione firmarentur, perpetuoque manſura fierent ore promiſſa. Oſtienſis lib. 1. c. 28. *Princeps Radelchis, & Siconoſſus Pactum diſiſſionis Principatus inter ſe firmantes &c.* Capitulare demonſtrans a me in Hiſtoria Principum Langobardorum evulgatum. Falco Beneventanus ad an. 1121. *Pontifex Calixtus conſilio invento, Salernum ivit quinto die intrante menſis Septembris, ut pacis firmamentum cum Duce Guillelmo, & Rogerio Comite confirmaret.* Et ut innumera alia exempla miſſa faciam, in Epiſtola etiam Epiſcoporum ad Regem Ludovicum inter Capitula Caroli Calui num. 23. §. 8. *Capitula, quae habemus cum veſtris fratribus, accepisti, & in Chirographo apud Marſnam manu propria confirmasti. Contra quod ſi forte aliquis egit, non propterea vos immunes eritis ſi illud, quod teſte Domino pepigiſti, & confirmasti, obſervare, quod abſit, non ſtuderitis.* Sed hoc ex Sacrae ſcripturae manavit phraſi; in qua *confirmare ſermonem, verba, petitiones, & huiusmodi alia multa in eandem ſententiam eſt obſervare.* Unicum Regii Prophetiae non omittam locum Pſalmo 116., quo Gentiles, & Iudaeos invitatur Pſalter ad collaudandum Dominum *quoniam*, inquit, *confirmata eſt ſuper nos miſericordia eius, & veritas Domini manet in aeternum.* Namque appellatione *confirmatae miſericordiae* Chriſtus Jeſus demonſtratur promiſſus Patribus, ut exponit Apoſtolus ad Roman. 15. *Dico*, inquit, *Chriſtum Jeſum miniſtrum fuiſſe circumciſionis propter veritatem Dei, ad confirmandas promiſſiones Patrum.* &c.

(P) An. 1066. Stella Cometes apparuit. Gotfridus Dux cum exercitu venit Campaniam uſque Aquinum. Richardus Princeps Terram Marſorum intravit. Praepoſtito ordine Anonymus iſta; nec ſcio, an ex librarii culpa. Oſtienſis

exercitu venit Campaniam usque Aquinum. Richardus Princeps terram Marforum intravit.

(Q) 1071. Ecclesia nova Sancti Benedicti dedicata est ab Alexandro Papa die Kalendarum Octobrium cum quinque altaribus sanctis.

1072. Alexander Papa defungitur, & Ildeprandus Archidiaconus in Papam Gregorium ordinatur mense Aprili (9).

1074. Nocte Natalis Domini captus est praedictus Papa super sanctum altare a quibusdam Romanis, sed vi; & constantia omnium Romanorum eodem die receptus est (10).

1075.

sis sane lib. 3. cap. 25. qui eadem fusius, nullo tamen anno exposito, Gotfridum Tusciae Marchionem, aliis Godefridum (fuit hic Dux quoque Lotharingiae) adversus Richardum, Romanam Campaniam, Romaeque vicina loca invadentem processisse tradit, sed tandem cum eo concordatum ad Pontem S. Angeli, qui dicitur Todici. Plura ubi vide. Lupus Protospata Richardum intrasse Terram Campaniae, obsedisse, ac comprehendisse Ciparanum; & devastando usque Romam pervenisse in anno 1066. est auctor; quo etiam anno insignem apparuisse Cometem per totam hebdomadam Paschae, alii quoq; antiqui tradunt. Dein itaque in anno 1067. Gotfridus Richardo obviam venit, qui annus Anonymo nostro ex consueta anticipatione est 1066. Ceterum quod Ostiensis de Gotfridi Marchionis munere ibi perhibet, nimirum consuevisse illum quoties ex Transalpinis regionibus Rex Italiam deberet intrare, cum sua militia Regem praerire, ex parte etiam tangit Nicephorus Gregoras lib. 7.; sed Marchionis dignitatem exterius, ac Graecus scriptor non bene callens reticuit: *Marchiones, inquit, qui non clari sunt apud Latinos, eum dignitatis gradum tenent, quem apud Romanos* (Graecos sic appellat) *is qui vexillum Imperatoris gestat. Et infra: Marchioni perpetuum munus attributum, ut novo Imperatori vexillum praeservat.* Marchiones quidem haud magno in honore primitus fuere, utpote nec inter potestates, nec dignitates connumerati, quales soli Reges, Duces, vel Principes, atq; Comites: sed tandem & ipsi in dignitate.

(Q) An. 1071. Ecclesia nova S. Benedicti dedicata est ab Alexandro Papa, die Kalendarum Octobrium cum quinque Altaribus sanctis. In Codice 47. annus notatur 1070. qui in Codice 199. est 1071. itemq; in Ostiensi lib. 3. c. 30. a quo perhibetur, Kalendas Octobris eo anno incidisse in Sabbatum, quod verum. Manifestum errorem in re celebri facile advertit, castigavitq; qui hujus Chronici

(9) Annum heic postponit Anon. In anno namque 1073. Alexandro successit Papa Gregorius.

(10) Haec quoque more solito male commissa. Anno namque 1076. acciderunt.

(R) 1075. Venit hoc anno Robertus Dux super Salernum pridie nonas Maii, & obsedit eam terra, marique, & coepit eam die Idus Decembris.

(S) 1076. Hoc anno Richardus Princeps cepit obsidere Neapolim principio mensis Maii.

1077. (*) Richardus Princeps obiit Capuae quinta feria Coenae Domini, & Neapolis obsidione soluta est; & Jordanus fit Princeps.

1080. Heinricus Rex valida manu venit Romam, sed obsistentibus Romanis cum Papa Gregorio, sine effectu regressus est. Robertus Dux Romaniam debellaturus ingreditur.

1082. Heinricus Rex iterum Romam veniens, Porticum S. Petri vi captam ex parte destruxit, & Archiepiscopum Ravennensem invasorem Ecclesiae Romanae constituit.

(T) 1083. Idem Rex a quibusdam Romanis intromissus, post duos menses a Roberto Duce fugatus est. Idem Dux Papam Gregorium de Vrbe erutum, Salernum perduxit (11).

1084. Fames & mortalitas maxima fuit. Gregorius Papa

(*) *Breve quoddam Chronicon Ca-* Richardi Principis ad ann. 1080. *Pro-*
tanense manu exscriptum ponit obitum *lospata autem ad ann. 1077.*

nici editionem curavit Caracciolus. Scribendum tamen erat. *Cum quinque altaribus suis, non sanctis, ad fidem scilicet utriusque manu exarati Codicis.*

(R) *An. 1075. Venit hoc anno Robertus Dux super Salernum. &c.* Annus ad Anonymi mentem restituendus 1076., quem Codex 199. designat, eundemq. adstruit Romualdus Salern. sequentem verò Lupus, qui audiendus non est, ut ibi dixi. Sed de his plenius alio loco.

(S) *An. 1076. Hoc anno Richardus Princeps caepit obsidere Neapolim principio mensis Maii.* Non hoc anno, sed sequenti obsessam a Campano Principe Neapolim, notant Codex 199, Romualdus Salern. & Chronicon Cavenense. At Codex 47. & ex eo editus, suum servant errorem. Vide quae de his, deque obitu Richardi dixi ad Lupum, ne actum hic agam.

(T) *An. 1083. Idem Rex a quibusdam Romanis intromissus &c.* Scripti Codd. *Idem Rex Romam a quibusdam Romanis &c.*

(11) A. potius 1084.

Papa apud Salernum moritur (12) : & Robertus Dux .

1085. XIII. Kalendas Martii noctis initio stella clarissima in circulum primae Lunae ingressa est. Desiderius Abbas Romae in Papam Victorem eligitur die Pentecostes .

1086. Desiderius Abbas Papa ordinatur VII. Idus Maii, qui postea in hoc Monasterio , ordinato Abbate Oderisio, post tertium diem moritur. Pisani apud Africam certantes, Saracenos vicerunt .

(V) 1087. Otho Ostiensis Episcopus in Papam Urbanum eligitur IV. Idus Martii (13) .

(X) 1089. Ecclesia S. Martini dedicata est a Joanne Tusculanensi Episcopo die Octavarum ejusdem B. Martini. Obiit Jordanus Princeps .

1090.

(V) *An. 1087. Otho Ostiensis Episcopus in Papam Urbanum eligitur IV. Idus Martii. Quarta feria primae hebdomadae Quadragesimae, octavo scilicet Idus Martii congregati sunt apud Tarracinam, Campaniae civitatem Ecclesiae Ordines pro eligendo Romano Pontifice Victoris tertii successore; electusque tunc est Urbanus 2. subsequenti die Dominico, 4. Id. Martii, ut tradit Petrus Diac. in Auctar. ad Ostiensem lib. 4. cap. 2. quem Anonymus hic noster ab anno 1075. & in subsequentibus habet Auctorem. Quadrant ista omnia in annum 1088. quod noto, ut commissum semel in hoc Chronico Prochronisum, constantissime fuisse observatum pateat.*

(X) *An. 1089. Ecclesia S. Martini dedicata est &c. Obiit Jordanus Princeps. In Serie Abbatum Cassinensium, ubi de Oderisio, dicendum erit, Ecclesiam S. Martini dedicatam anno 1090. Perque idem tempus, inquit Petrus Diac. lib. 4. cap. 10. Jordanus Princeps cum universam fere Campaniam a jure Sedis Apostolicae subductam, in deditionem accepisset, apud Pipernum vita decessit &c. Obiit itaque Jordanus jam dicto anno, quod Lupus quoque perhibet, atque, ut Campana Emortualia notant, 13. Kal. Decembris: Cassinense, die sequenti: Campani autem ineunte novo anno 1091. adversus Richardum II. ejus filium rebellarunt, sed Anonymus noster utrumque annum ex librarii errore antevertit. Romualdus Salernitanus defunctum dicit Jordanum Indictione 14. scilicet inchoata, anno Principatus 13. nempe a morte Richardi patris eodemque non exacto; apud quem annus Christi unitate excedit, restituuique debet MXC, qui in calamo exaratis exemplaribus est MXCI. Auctor Chronici Cavenensis, simulque alter Chronici Ceccanensis Auctor, dum calamo parant, in unum eundemque annum, & Jordani mortem, & Campanorum defectionem retulere: ille in annum 1091. hic antecedentem.*

(12) Mors Gregorii PP. VII. ad A. 1085. est consignanda. (13) Anno 1088. fuit electus Urbanus II.

(Y) 1090. Castrum Frattae a Normannis furatur, & a nostris duodecimo die, magna Dei virtute, receptum est. Capuani rebellaverunt.

(Z) 1093. Ecclesia S. Andreae Apostoli dedicata est a Raynaldo Episcopo Cajetano III. Kal. Febr.

(A) 1094. Stellae de coelo innumerabiles quasi plueri mense Aprili prope diem versus Occidentalem plagam coeli, ubique terrarum.

1095. Innumera Francorum, & Ultramontanorum multitudo mare transivit (14).

(B) 1096. Stella Cometes apparuit. Hoc anno urbs Antio-

(Y) *An. 1090. Castrum Frattae a Normannis furatur &c.* Scripti Codd. unaque Descriptio consecrationum Ecclesiarum Cassinensium habent *furatum*.

(Z) *An. 1093. Ecclesia S. Andreae Apostoli &c.* Vide Seriem Abb. Cassin. in Oderisio.

(A) *An. 1094. Stellae de coelo innumerabiles quasi plueri mense Aprili &c.* Typographi sane defectum facile supplebis ex scriptis Codd. *quasi plueri visae sunt, mense Aprili &c.* At annus Christi notandus 1095. tum ex Lupo, Sigeberto, aliisque, qui annus restituendus etiam est in Fragmento Historiae Francorum a Roberto ad mortem Philippi Regis; tum ex Petro Diacono lib. 4. c. 11. *Anno autem, inquit, Dominicae Incarnationis millesimo nonagesimo quinto, Prid. Non. Aprilis, quarta Feria post octavas Paschae* (eo anno litera Dominicalis fuit G. Pascha vero vigesima quinta die Martii) *a quarta ferme vigilia noctis usque in crepusculum stellae innumerabiles de coelo versus occidentalem plagam ubique terrarum cadere visae sunt.*

(B) *An. 1096. Stella Cometes apparuit. Hoc anno urbs Antiochena a Christianis capta est tertio Non. Junii, quinta Feria.* Non repetam, quae ad Lupum dixi de anno captae Antiochiae. Hoc addam minime ab Sigeberto, nonnullisque aliis, ut ab Lupo, nostroque fit Anonymo, nec non ab Petro Diacono lib. 4. c. 16. ejusce urbis expugnationem in eundem annum referri, quo visus est Cometes mense Octobri, sed in annum sequentem, Christi nimirum 1098. Addam insuper, praesentem in Codice 47. & in hoc typis evulgato annum 1096. esse 1097. in Codice 199. ad Auctoris scilicet, ut solet, mentem; qui Antiochiam anno expugnatam 1098. retulit ad antecedentem, Petrum Diac. sequutus, anno eo loci deducentem ab Christi Nativitate, censentemque eos ab aliis ductos ab Incarnatione: prave enim ejus Codices editi, ineditiq; pro anno 1097. annum nunc repraesentant 1096., in eundem videlicet, & concessionem referentes Comitissae Adelgrimae; de qua ibi, & Cometes apparitionem, victoriamq; de Antiochia a Christianis susceptam.

(14) Concilium Claromontanum est consignanda. Quae sequuntur, solummodo hoc anno celebratum est. At lito Anonymi prochronismo claudicant, ut supra dictum est.

tiोजना a Christianis capta est III. Non. Junii quinta feria .

(C) 1097. Civitas Hierusalem capta est a Christianis Idibus Julii. Dux Rogerius cum Comite Rogerio Capuam per quadraginta dies obsidentes receperunt, & Richardo Jordani filio restituerunt. Eo anno via ignea per totam noctem in coelo apparuit V. Kalend. Octobris .

(D) 1098. Luna duodecima in ortu suo defectum passa, paulatim redintegrata est Nonis Junii, & Urbanus Papa moritur . Paschalis fit Papa .

(E) 1099. Guibertus Haeresiarca invasor Romanae Ecclesiae moritur .

1104.

(C) *An. 1097. Civitas Hierusalem capta est a Christianis Idibus Julii. Dux Rogerius cum Comite Rogerio Capuam per quadraginta dies obsidentes receperunt, & Richardo Jordani filio restituerunt. Eo anno via ignea per totam noctem in coelo apparuit V. Kal. Octobris. De more annum anticipat Codex 47. & ex eo editus. Non sic Codex 199. in quo ista sub anno sunt 1098. Et sane, quod ad Capuae spectat expugnationem, omnino bene, ut pluribus ad Lupum est demonstratum. Idque non ut cetera alia ex Petro est mutuatus Anonymus, qui lib. 4. cap. 10. rem, non annum consignavit; & cap. 16. Hierusalem captam; ac igneam in coelo viam noctu visam dixit sequenti tempore ab anno devictae Antiochiae, hoc est ab anno Nativitatis 1097. qui fuit Incarnationis 1098., nempe hujus verbi Incarnationis pro Nativitatis, usurpatam in contextu custodiens acceptionem; quam nihilominus non perpetuo servavit, saepe etiam tum in antecedentibus, tum in subsequen- tibus iis concordans quos putabat annos supputasse ab Epocha Christi concepti, ut non uno constat exprimento, deforme fovens, si cum aliis conferatur, inconstantiam. Hierosolymam sane Christiani anno ceperunt 1099. ac die, quam Anonymus designat, Chronologis universis consentientibus.*

(D) *An. 1098. Luna duodecima in ortu suo defectum passa &c. Et Urbanus Papa moritur. Paschalis fit Papa. Ista in Codice 47. more consueto, sub hoc sunt anno, quae in Codice 199. sub anno sunt 1099. quo Urbanum II. vita functum, eodemque electum Paschalem, certe non ante, constans est antiquorum omnium sententia. Petrus Diaconus igitur, qui lib. 4. c. 18. una conspirantibus ejus omnibus exemplaribus, haec retulit in annum Dominicae Incarnationis 1098. annos, ut iterum supra auspicatus est ab Christi Nativitate, non autem ab Annunciatione; quam pariter servavit supputationem, annum consignans obitus Antipapae Guiberti, de quo statim.*

(E) *An. 1099. Guibertus Haeresiarca invasor Romanae Sedis moritur. Bene anno sequenti ab ordinatione Paschalis: sed Christi 1100. ut habet Codex 199. non 1099. ut Codex 47. & ex eo editus. Quibus nil suffragatur Pe-*

1104. Dominus Odorifius Abbas acquisivit Oppidum Pontifcurvi, & Castellum Vitecosi. Obiit Odorifius Abbas.

(F) 1105. Stella Cometes apparuit, & Henricus Rex de-

trus Diac. lib. 4. c. 20. sive 21. quin nec, ut volunt, Guiberti mortem anno millesimo centesimo posteriorem facit verbis illis, quae in editione Veneta, ac Parisiensi diminute, in Neapolitana diminute simul, ac depravate, longaque aliter atque in manu descripto sunt Codice. Porro, inquit Petrus in exemplari Cassinensi, cum a Papae Gregorii septimi decimus sextus, & Victoris tertii decimus quartus, & secundi Urbani transitu, ac subrogatione Paschalis secundi secundus jam annus esset clapsus, & ab Incarnatione Dominica centesimus, & nonagesimus nonus volueretur, Guibertus Haeresiaracha invasor Romanae Ecclesiae vita privatus est. Nam Petrus hoc loco, ut saepe etiam in superioribus, annos Dominicae Incarnationis non ab anno Christi concepti, qua Epochā alios Auctores mortem Guiberti in annum referentes 1105. malo ordine usos putavit; sed ab anno supputavit Christi nati: nempe eorumdem siccastigans, quem existimabat errorem. Quam plane sententiam adscribendam illi esse, haud dubito (nec aliter ejus consistere poterunt dicta) qui tradat lib. 3. cap. 71. Papam Victorem III. defunctum anno Domini 1087. (scilicet ab Incarnatione, qui fuit a Nativitate 1080.) verbis autem paulo ante relatis affirmet, revolutos ab ejusdem Victoris ad Guiberti decessum (hoc est ad annum, ut praedixi, Nativitatis 1099. Incarnationis 1100.) annos *quatuordecim*: in eadem nimirum hac summa ipso anno 1087. simul collecto. Sicuti eodem prorsus calculandi modo ab obitu Papae Gregorii VII. id est ab anno 1085. ad obitum Guiberti annos supputavit *sexdecim*; itemque ab obitu Urbani II. a se descripto, ut superius exposui, ad annum Nativitatis 1098. Incarnationis 1099. colligit ad Guibertum decedentem *annos duos*, quem obiisse anno, sive dicas Nativitatis 1099. sive Incarnationis 1100. adeo claro pronuntiavit sermone, ut virum demirer magnum asserentem, Petrum retulisse Guiberti mortem ad an. 1101. A qua nec stat, ni fallor, sententia, ut putant, Dodechinus in vita Comitissae Mathildis, tradens praefatum Antipapam, qui

... per viginti tres annos denique Christi

Ecclesiam nisu toto turbarat iniquus,

defunctum,

Post annos binos, Urbanus erat quod ab isto

Saeculo portatus, coelique choro sociatus:

Nam viginti tres annos motarum a Guiberto rerum non ab anno numerat, ut bene observavit idem vir clarissimus Baronius, quo ille sedit Pseudopapa, quod contingit ab anno 1080. sed ex quo, ut reor, excommunicatus, atque ab Archiepiscopali dignitate in Romana Synodo depositus fuit, anno 1078. Catholicamque in Ecclesiam, & in Gregorium VII. ejusque successores indefinenter exarsit.

(F) An. 1105. Stella Cometes apparuit. Et Henricus Rex defungitur &c. Obijt Richardus secundus Princeps. Robertus fit Princeps. De anno obitus Henrici, deque Richardi in Serie Abbatum Cassin. est nonnihil dictum. Robertum autem Richardi fratrem, ac successorem administrationem quidem Prin-

defungitur (15). Henricus filius ejus imperat. Obiit Richardus Secundus Princeps. Robertus fit Princeps.

1106. Luna quartadecima obscurata est. Obiit Otho Abbas. Bruno Signinus Episcopus Abbatiam suscipit.

1107. Castrum Terami a Comitibus Aquinensibus invasum est, sed a nostris quintodecimo die receptum est.

1109. Stella Cometes apparuit.

(G) 1110. Henricus praedictus Rex cum magno exercitu

Principatus post ejus mortem, sed minime Principis nomen illico assumpsisse, ex antiquo Diplomate discimus, in Archivo Monasterii S. Laurentii Averfanæ urbis adservato; quod datum asseritur. Anno *Dominicae Incarnationis* 1106. *menfe Aprili, per Indictionem 14.* ejusque initio sic legitur. *Ego Robertus filius bonae memoriae Jordani Principis, Procurator scilicet Principatus Capuae cum subscriptis Baronibus, & caeteris aliis per interventum Goffridi de Mediana concedo &c.* In Principem vero illum consecratum anno 1107. *menfe fere Aprili* (certe non ante Martium, nec post Majum) plures docent antiquae Chartulae, alibi commodius producendae. At Richardo II. etiam vivente, Robertus Principatum videtur concupitus; nam anno 1104. *surrexit contra Principem germanum suum*: quae sunt verba in Chronico Ceccanensis anno praedicto. Nec melioribus est ille artibus, Richardo defuncto, Capuam adeptus; quippe (sic in Chronico Caveniensi Anno MCV. (scripto MCVI.) *Richardus Princeps, filius Jordani obiit. Robertus filius Jordani invasit Capuam, & ex parte eam succendit, nocte 4. Idus Januarii.* Nimirum Richardo eodem *menfe*, ut Romualdus Salernitanus auctor est, vita functo. Campanos itaque inopino incendio percussos (quo pariter stratagemate usus olim Richardus Primus, atque Henricus Imp. ille Teanum, hic Romam subegit, ut apud Ostiensem observo lib. 3. cap. 16 & 52.) facilius in Roberti potestatem devenisse, non insolens sugerit conjectura.

(G) An. 1110. *Henricus praedictus Rex cum magno exercitu Romam veniens Paschalem Papam cum multis aliis capit; ad ultimum coronatus abscedit &c.* Scripti Codd. *ad ult. sine facta coron. absce.* Sed Codex 47. *more suo* haec anno citius; Codex vero 199. ad an. 1111. ad quem etiam eadem referunt summam concordiam antiqui Auctores omnes, & quod mireris, Petrus ipse Diaconus lib. 4. cap. 35. qui suo illo jam dicto calculo per integrum annum solebat praeire. Anno, inquit, *Dominicae Incarnationis* 1110. *Indictione* 3. (incidit haec sane Indictio in annum, quem a Nativitate dicimus 1110.) *menfe Junio, sexto ejusdem, Stella Cometes apparuit*, proximo autem cap. 36. tradit Henricum advenisse Romam 3. *Idus Februarii* (scilicet sequenti anno 1111.) *Sabbato videlicet ante Quadragesimam.* Quo caractere manifestissime annum a Christi Nativitate designat 1111. Hanc viri inconstantiam superius dolebam, quae infra iterum nos vexabit.

(15) Henricus non hoc anno de- carceri mancipatus est.
fungitur, sed ab Henrico ejus filio

citu Romam veniens Paschalem Papam cum multis aliis capit; ad ultimum coronatus abscedit. Bruno Episcopus Abbatiam dimittit: Girardus fit Abbas: obiit Rogerius Dux, & Boamundus frater ejus (16).

(H) 1114. Gerardus Abbas Oppidum (*) Suivum acquisivit. Pisani Maioricam, & Minoricam, & insulas debellantes ceperunt.

1116. Terremotus magni fuerunt; ita quod multa edificia per diversa loca corruerunt, multi mortui sunt, lampades Ecclesiarum moveri visae sunt. Luna quarta-decima obscurata est.

1117.

(*) For. *Supinum*: Sed male Ca- bet, Castrum non longe a Casino. racciolus. Suivum omnino legi de- Pratil.

(H) *Ann. 1114. Gerardus Abbas oppidum Suivum acquisivit &c.* Ne cum viro docto legendum crede *Supinum*, sed *Suivum*, ut scriptus uterque Anonymi Codex, itemque Petrus Diac. habet lib. 4. c. 54. oppidulum nimirum, quod est ad Lirim flumen, vulgo *Suio*; ubi calentes aquae, de quibus capiendus Plinius lib. 2. cap. 103. *Sed & fontium*, inquit, *plurimorum natura mira est fervore: idque etiam in jugis Alpium, ipsoque in mari inter Italiam, & Aenariam, ut in Bajano sinu, & in Liri fluvio, multisque aliis*. Nescio an ex his aquis idem *Liris sulfureus* dictus sit Silio Italico lib. 8. apud quem lib. 12.

..... *fumantem texere giganta Fregellae.*

urbs scilicet & ista olim ad Lirim, sed supra Suivum (ipsique Silio supra Aquinum, ne miscuisse eum credas loca) ad Septentrionem mill. pass. plus minus 18. fumantem enim Gigantem ab urbe Fregellis comprimi, ac tegi, id valet juxta consuetam antiquis affabulationem, quod locum suapte natura subterraneos, perennesque alere ignes; ex quibus quidem ignitis locis tum sulfureos odores, tum fervidas emanare aquas, experimento non uno constat. Sed redeo ad Petrum Diaconum, in cujus Cassinenli exemplari, & in editione Neapolitana acquisitum legitur Suivum a Gerardo, *cum jam ab Incarnat. Domini annus millesimus centesimus ac quintusdecimus elaberetur, undecimo Kal. Martii*, ad quem simul annum id descriptum habetur in Cod. 199. At ille *elabentem* appellans annum, qui ad undecimum Kal. Martii pervenerat diem, ab eodem mense annos Christi se ducere, atque ab ejus Incarnatione strictissime accepta, aperit quam manifestissime, quam pariter servat supputationem cap. 55. celebratam perhibens a Papa Paschali II. Trojanam Synodum *sequenti anno* post receptum ab Abb. Gerardo antedictum oppidum Suivum: nempe anno 1116. cum tamen acta illa fuerit, Petro metipso consentiente, anno 1115. ut dicam ad Falconem.

(16) Boamundus obiit A. 1111. in Apulia, cui successit Tancredus ejus nepos.

1117. Obiit Paschalis Papa : Joannes Cancellarius eligitur in Papam Gelasium ; tunc & Rex Romam accurrens , Burdinum invasorem submittit (17) .

(I) 1118. Obiit Gelasius Papa apud Cluniacum, & Guido Viennensis Episcopus a Cardinalibus in eodem loco in Papam Calixtum eligitur .

(K) 1119. Idem Papa Romam veniens honorifice exceptus est . Obiit Robertus Princeps , & Richardus filius ejus ungitur , quo paulo post mortuo , Jordanus patruus ejus fit Princeps . Terremotus magni per plures dies in terra S. Benedicti , & circumquaque fuerunt , ita ut aedificia multa ruerent .

(L) 1120. Calixtus Papa Burdinum apud Sutrium captum , apud Cavas custodiae mancipavit .

1121. Idem Papa eundem Burdinum de Cava extra-
ctum in Janula custodiendum tradidit .

1122.

(I) *An. 1118. Obiit Gelasius Papa &c. Guido Viennensis Episcopus &c.* Scribe, ut in utroque manu exarato exemplari. *Viennensis Archiepiscopus.*

(K) *An. 1119. Idem Papa (Calixtus) Romam veniens honorifice exceptus est. Obiit Robertus Princeps, & Richardus filius ejus ungitur. Quo paulo post mortuo, Jordanus patruus ejus fit Princeps. Terraemotus magni &c. Romam advenit Callixtus, nemine ex antiquis discrepante, anno 1120. nec aliter in Codice 199. in quo aequae ac apud Petrum Diac. lib. 4. cap. 65. fine, Roberti etiam Campani Principis mors, Richardi filii ejus subrogatio, ac cetera superius descripta sub eodem habentur anno nunc dicto. Falco & ipse utrique consentit, qui nil de terraemotu.*

(L) *An. 1120. Calixtus Papa Burdinum apud Sutrium captum, apud Cavas custodiae mancipavit.* Jam nil dicam de anno capti Burdini, nam piget de commisso a librario in hoc Chronico prochronismo toties te admonere. Quod noto, hoc est; a nemine diligentius, quam ab nostro Anonymo loca descripta, in quibus Burdinus in vinculis detentus, ac servatus est. Apud Cavas custodiae mancipatum illum nunc perhibet: inferius dicet translatum in Janulam (Arcis id nomen, quae in declivi Cassini montis Sancto Germano imminet) ac tandem in Fumonem. Petrus Diac. lib. 4. cap. 68. nil de Caveni custodia, nec Sugerius in Ludovico Rege; sed uterque tantum de Janula; quin de arce Fumonis ad Cavense Monasterium ductum Burdinum notat, non e contra.

(17) Ad sequentem Ann. isthaec tus in A. 1119.
adnumeranda: sicuti & Gelasii obi-

(M) 1122. Obit Gerardus Abbas, & Odorifius fit Abbas. Stellae innumerae, quasi pluerè visae sunt pridie Non. Aprilis hora matutina.

1123. Castrum Pica ab Odorifio Abbate acquiritur, & a Calixto Papa, & Jordano Principe Sancto Benedicto confirmatur. Obit Calixtus Papa, & Lambertus Ostiensis Episcopus in Papam eligitur Honorium (18).

1124. Richardus de Caleno terram S. Benedicti hostiliter ingressus Castella ejus incendit. Predictus Papa Burdinum de Janula tractum in Fumonem relegavit. Henricus Rex obiit: Lotharius fit Rex.

(N) 1125. Odorifio a Papa excommunicato, homines S. Germani Monasterium istud fraudulenter invadunt, ipsoque depulso, Nicolaus ingreditur. Rocca de Janula de-

(M) *An. 1122. Obit Gerardus Abbas, & Oderifius fit Abbas, Stellae innumerae quasi pluerè visae sunt Prid. Non. Aprilis, hora matutina.* Haec in Codice 199. ad annum sunt 1123. Et Gerardi sane obitum, Oderisiique subrogationem haud alio anno contigisse (vel ad Petri Diaconi mentem) in Serie Abbatum Cassinensium exponam. Qui tamen Petrus lib. 4. cap. 81. editionis Venetae, & Parisiensis, atque in Codice manu descripto, stellas cadere visas dicens, tempore Abbatis Oderisii in anno 1122. annos Christi ab Epocha sibi pluries observata non duxit, sed consueta inconstantia annum anteverit, nulla coactus necessitate. Quem pariter Prochronismum commisit cap. 84. juxta praefatarum editionum descriptionem, atque Codicem Cassinensem; tradens Castrum, sive Oppidum *Pica* ab Abb. Oderifio receptum in anno *Dominicae Incarnationis millesimo centesimo vicesimo tertio*; eidemque Abbati deinde confirmatum a Capuae Principe Jordano, literis communito Papae Callixti, sub ipsis ferme diebus obitus ejusdem Papae, qui e vivis discessit mense Decembri, anno 1124. Principis autem de eadem hac re Praeceptum in Registro sane a Petro metipso exarato pag. 317. a tergo, datum legitur *anno 1125. mense Februario, Indict. 3. anno sui Principis quinto.* Quae omnia Anonymus in Codice 199. congrue ad annum notavit 1124. sed nil de praeepto Principis.

(N) *An. 1125. Odorifio a Papa excommunicato &c. Castellum Suii a filio Richardi de Aquila occupatur.* De his Petrus Diac. lib. 4. cap. 88. & seqq. sed annum nullum manifeste exponit. In Cod. 199. & in Serie Abbatum a me descripta hic annus est 1126. *Suii* autem (Castellum scilicet, de quo dixi ad an. 1114.) non *Sulu* scribendum monui ad Lupum an. 884. quod Petri Diac. etiam dictis relato nunc loco firmatur.

(18) Anno verius 1124. Aequè sequentia, ut moris, non A. 1124. sed 1125. consignanda.

destruitur . Castellum Suii a filio Ricardo de Aquila occupatur .

(O) 1126. Castellum novum a Landenulpho de Spinio occupatur , Castrum novum recuperatur . Odorifius Abbatiam foris jurat . Castrum Terellae aedificatur . Nicolaus expellitur . Seniorettus fit Abbas . Dux Guilielmus , & Jordanus Princeps obierunt . Robertus fit Princeps .

1127. Papa in Apuliam contra Comitem Rogerium , qui Ducatum occupaverat , cum expeditione properat . Ad ultimum , facta concordia , Ducatum ejus confirmavit (19) .

(P) 1128. Rogerius Dux capit Trojam , & fere totam Apuliam , & Capuanus Princeps illi hominum fecit .

1129.

(O) *An. 1126. Castellum novum a Landenulpho de Spinio occupatur . Castrum novum recuperatur ; Odorifius Abbatiam foris jurat . Castrum Terellae aedificatur . Nicolaus expellitur . Seniorettus fit Abbas . Dux Guilielmus , & Jordanus Princeps obierunt . Robertus fit Princeps .* Uterq; scriptus Codex post Castrum novum occupatum a Landenulfo , qui est *Adenulfus* Petro Diac. lib. 4. cap. 91. addit : *Castrum Pica redditur* : eodem testante Petro ibidem . Sed Codex 47. annum praeveniens , haec ad 1126. alter rite ad an. 1127. refert . In Serie quidem Abb. Cass. probandum erit , Oderisium II. depulsum an. 1126. quem sequenti anno Abbatiam foras jurasse , vel , ut Petrus Diac. habet lib. 4. cap. 92. in manu Romani Apostolici illam refutasse , rerum deinde gestarum series dicat . Eo etiam loco exponam , Abbatem Nicolaum dicto anno dejectum 1127. Nec Ducem Apuliae Guilielmum alio defunctum anno , Capuaeque Principem Robertum II. patri Jordano successisse , ex Falcone , ut antiquas nunc non recitem Chartulas , est manifestum . Omittendum tamen haud judico , a Petro Diac. lib. 4. cap. 96. in editione Neapolitana , & in exemplari Cassinensi , annos praefato Duci adscribi *fere XVI.* (Chronicon Salernitanum a me editum tribuit annos 17. puta inchoatos) quos priores ejus editiones depravate praeferunt *XII.* siquidem Guilielmus post patrem Rogerium defunctum 8. Kal. Martii , anno 1111. obiit 17. Kal. Augusti , anno 1128.

(P) *An. 1128. Rogerius Dux cepit Trojam , & fere totam Apuliam . Et Capuanus Princeps illi hominum fecit .* Nil de his Petrus Diaconus , quae noster ex aliis est mutuatus , & in Codice 199. ad annum adnotata habes 1129. De capta autem Troja ab Apuliae tunc Duce , eodemque Siciliae Comite Rogerio Alexander Teles. lib. 1. cap. 18. 19. & 24. quo postremo loco de hominio etiam ei facto a Capuae Principe Roberto II. his verbis . *Tunc*
tem-

(19) Ad sequentem annum , ut sup. & infra Anon. agit , haec sunt reponenda .

1129. Obiit Honorius Papa, & eo die sunt electi Gregorius S. Angeli in Papam Innocentium, & Petrus Cardinalis S. Mariae trans Tiberim in Anacletum: & Innocentius ultra montes perrexit. Anacletus in Apuliam ivit, qui Ducem Rogerium Regem constituit (20).

(Q) 1130. Rex Rogerius expugnat, & capit Amalphim.

1131.

temporis, inquit, & Robertus Capuanorum Princeps solo nominis sui terrore restrictus, suo subditur dominio. Ne tamen credas, Principem sponte, nullaque coactum necessitate Rogerio se subdidisse, in quem ille jura domini sibi ex Apuliae olim Duce Rogerio, Roberti Guiscardi filio, nata reposcebat: nam Princeps Richardus II. in anno 1098. causa auxilii, ut Gaufridi Malaterrae dicam verbis lib. 4. cap. 26. quod ab ipso sperabat (nempe ad Capuam recuperandam) homo Ducis factus fuerat &c. At Telestinus definitum repetitae hujus deditiois annum, etsi non exponit, a nostro nihilominus haud abit; uterque enim Auctor perhibet, Rogerium statim post desponsam sibi a Campano Principe subjectionem, Ducis, Comitisque nomen, & dignitatem sprevisse, seque in Regem coronari, atque inungi curasse, in anno 1130. auctoritate accedente Pseudopapae Anacleti II. qui eodem anno 16. Kal. Martii Romanam Sedem invaserat, Beneventique constitutus 5. Kal. Octobris Diploma subscripsit de Regio titulo, Rogerio impertiendo: Anacletus (inquit noster in Codice edito, & in Cod. 47. ad ann. 1129. sed in Cod. 199. sunt in an. 1130.) in Apuliam ivit, qui Ducem Rogerium Regem constituit: scilicet deinde apud Panormum coronandum; inquam etiam sententiam Petrus Diac. lib. 4. cap. 97. capiendus est, cum dicit, ab Anacleto tributam Rogerio coronam, simulque factum tunc ei Privilegium. Audi Falconem ad an. 1130. Eodem anno, inquit, praedictus Anacletus venit Beneventum: deinde Abellinum civitatem ivit (medius hic est locus inter Beneventum, & Salernum, e qua Dux digressus advenienti ad se Anacleto obviam est factus) & cum praedicto Duce Rogerio stabilivit, ut eum Regem coronaret Siciliae. Et his statutis, Anacletus ille Beneventum revertitur (tunc itaque exaratum fuit praememoratum Diploma) & Dux ipse Salernum, deinde Siciliam remeavit. Anno igitur ipso praedictus Anacletus Cardinalem suum Comitem nomine, ad Ducem illum direxit, quem die Nativitatis Domini in civitate Palermitana in Regem coronavit &c. Alexander etiam Telef. lib. 2. cap. 3. Rogerium dicto jam die apud Panormum solemnissima pompa Regem salutarum affirmat; ex quorum Auctorum consensu redarguas oportet, qui haec bis acta tradidere: primum in anno 1129. iterum in ann. 1130. sane Rogerius Ducis adhuc titulo utebatur, cum Privilegium fecit S. Benedicto per manum Guarnerii Mazariensis Decani in anno Domini millesimo centesimo tricesimo, de quo Petrus Diac. lib. 4. cap. 96.

(Q) An 1130. Rex Rogerius expugnat, & capit Amalphim. In Codice 199. haec ad annum sunt 1131. quae non alio tempore gesta, ex Falcone intelligimus: perhibente, Regem Rogerium illico post coronationem exerci-

tu

(20) Ad A. 1130.

1131. Rogerius Rex expugnavit Barium, & cum Principe, & Comite pugnans apud Nuceriam superatur maxima strage utrorumque. Rex Lotharius Italiam ingressus est (1).

(R) 1132. Lotharius Rex venit Romam, & accipiens coronam ab Innocentio, reversus est. Sol fere totus obscuratus.

tu congregato Amalfim obsedisse, obrinuisseque. Verum Falco ad annum id notat 1130. cum debuisset ad ineuntem annum 1131. quod factum scias, quoniam ipse annos a mense Martio auspicator. Expugnata igitur fuit Amalfis per mensem, vel Ianuarium, vel Febrarium: XIII. Kal. Martii 1130. expugnata fuit urbs Amalfiae, ut in Chron. Amalfit. m. s. legitur anno praedicto: qua subacta, inquit Alexander Telef. lib. 2. cap. 11. *Rogerus victor Salernum revertitur*. Illuc Anacletus, Benevento discedens (manserat enim Beneventi, Conciliumque in Natali celebraverat) illum adivit, si Falconis recte mentem capio loco relato. *Quibus omnibus, inquit, ita peractis, praedictus Anacletus die Kalendarum Martiarum Salernum ivit; deinde consilio accepto, Romam redeundi disposuit.*

(R) An. 1132. Lotharius Rex venit Romam &c. Sol fere totus obscuratus a sexta hora usque ad nonam IV. Nonas Augusti. Rogerius Rex ingressus est Apuliam, & Comites Conversanensem, & Andrianensem exhaereditavit. Eodem anno, quo Lotharius Romam veniens coronatus est in Imperatorem a Pontifice Innocentio II. Solis defectum 4. Non. Augusti feria 6. hora 6. factum quoque ponit Robertus de Monte in Append. ad Sigebertum, sed ad Christi annum rejicit 1133. ad quem pariter annum haec in Chronico notantur Ceccanensi, & in nostri Anonymi Codice 199. ibique Solem obscuratum perhibetur ab hora septima; itemque a Rege Rogerio exhaereditatos Comites Conversanensem, & Andrensem (Andrensem etiam hunc dicit Alexander Telef. lib. 2. pluribus locis, nomineque Gofridum, qui Falconi est Giffredus) in Codice vero 47. *Comites Conversanenses*, numero multitudinis, ut apud Romualdum Salernit. Rex Rogerius, inquit, iterum in Apuliam rediit (scilicet anno sequenti postquam ad flumen Sarnum a Campano Principe Roberto, & a Rainulfo Comite bello victus in anno 1132. Siciliam se receperat) *Conversanenses obsedit, eorum Civitates, & Castella viriliter expugnavit, & quosdam ex eis captos in Siciliam misit*. Ex genere itaque Conversanensium Comitum praeter Tancredum ejusque Civitatis tunc Dynastam prodiisse hinc intelligimus Alexandrum Comitem Materae, & Goffridum Comitem Andrensem, sive dicas Andriae; in quos omnes Rogerium eodem hoc anno, quo Imp. Lotharius Romam advenerat, feliciter pugnasse, victosque eos Siciliam misisse, Goffredum, & Tancredum, Alexander Telef. lib. 2. cap. 33. & seq. atque Falco ad an. 1133. pluribus

Tom. IV.

M

tra-

(1) Lotharius Romae ab Innocentio PP. A. 1133. coronatus est; & rebelles declaravit, qui Anacletum Antipapam prosequerentur. Epist. encyc. Lothar. ap. Dacher Tom. II. Inde Germaniam regressus est.

scuratus a sexta hora usque ad Nonam IV. Nonas Augusti. Rogerius Rex ingressus est Apuliam, & Comites Conversanensem, & Andrianensem exhaeredavit.

(S) 1133. Robertus Princeps abiit Pisas, & Rex Rogerius venit super Principatum, & Comitem Raynonem. Principatum cepit, Comiti dimisit terram, & reddidit ei Comitissam.

(T) 1134. Princeps a Pisis stipatus navali exercitu venit

tradunt. Tancredo autem a Rege in anno 1132. Civitates, & oppida dolo erepta, illumque ad transmarinas partes destinatum (Hierosolimam ad terminum statutum properaturum habet Telestinus lib. 2. cap. 21.) unaque praedictum Goffredum ad maximam afflictionem redactum, idem perhibet Falco, quae alter modo laudatus Auctor non dissimulat; sed omnem rei gestae iterum in Comites, multorum criminum reos, convertit, quos in Regem ividiam postmodum rebellasse, ultimamque rerum suarum cladem, Anonymo huic nostro praesenti anno descripta, iuste pertulisse, utpote per iurii reos, exponit.

(S) *Ann. 1133. Robertus Princeps abiit Pisas &c. Princeps Capuae Robertus Pisas petierat anno 1133. primum solus, secundum cum Pontifice Innocentio, mense Septembri. De his Falco ad annum praedictum. In anno dein 1134. illuc tertium profectus, a Rogerio interim Principatu est exutus, a quo Terra omnis Raynioni, sive dicas Raynulfo, ut aliis, & nostro etiam infra ad an. 1138. dictus reperitur, pridem erepta, atque uxor Mathildis est ei reddita, eodem referente Auctore, & rei gestae annum qui praeterit, Alexandro Telestino lib. 2. cap. 54. & seqq. In nostro itaque Anonymo haec ad annum figi debent 1134., fide etiam accedente Codicis 199.*

(T) *Ann. 1134. Princeps a Pisis stipatus navali exercitu, venit Neapolim. Aversani reddiderunt se ei; contra quem Rogerius Rex veniens, fugavit eum, & Aversam in cinerem redegit. Raynioni, & Tugoni Comitatum abstulit. Rayno Comes Neapolim fugit. In Codice 199. haec sunt ad an. 1135.; & in Chronico pariter Ceccanenfi, atque in Falcone. Hujus sunt verba. Hoc anno, inquit, Princeps ipse septimo die stante mensis Aprilis cum vigintina-vigiis Neapolim venit, & comprehendit Aversam, & cetera fusius Alexandro etiam Telestino relata lib. 3. cap. 1. & seqq. Ambo autem manu exarati Anonymi Codd. non Tugoni, sed Ugoni, Comitatum ereptum notant; quem Telestinus lib. 2. cap. 64. Comitem appellat Bojanensem; hoc est, Boviani; illumque haud in an. 1135., quo Aversa incensa est, Regi terras suas universas dimisisse, quas Bisernus fluvius Orientem versus praeterfluit; nec non Castellum maris, situm scilicet, quo fluvius Volturnus cursus sui finem designat; sed eodem tempore, quo Rayno, sive Raynulfus est ei reconciliatus; nempe in anno 1134. Hic autem Rayno cum ab Rege iterum defecisset, nec hilum in illum proficere posset, Neapolim se recepit dicto anno 1135. teste Falcone, quod verbis superius relatis notabat noster Anon.*

venit Neapolim . Aversani reddiderunt se ei , contra quem Rogerius Rex veniens fugavit eum , & Aversam in cinerem redegit . Raynoni , & Tugoni Comitatum abstulit , Rayno Comes , Neapolim fugit .

(V) 1135. Rex Rogerius Alfuso filio Capuanum Principa-

(V) *An. 1135. Rex Rogerius Alfuso filio Capuanum Principatum tradidit. Imper. Lotharius Liguriam ingreditur &c.* Iste Alfusus , sic etiam dictus Petro Diac. lib. 4. cap. 97. , est *Amsufus* in Codice 199. tum hoc loco , tum ad an. 1144. : nec aliter in antiquis Chartulis , & apud Alexandrum Telef. cui tamen dicitur . *Amsufus* , ab nomine appellatus , ut Hieronymus Surita conjectatur , Alfonso Regis Hispaniarum , ejus Avi materni , quod nomen Vuolfangus Lazijs de Migr. Gent. lib. 10. detortum putavit , ex *Hildifonso* ; atque hoc ex *Hildibuntzo* : vocabulo Gothico , a favore scilicet , & amore foederis . Sane apud Diac. lib. 6. cap. ult. *Ausufus* dictus est vir quidam ex forore nepos Luitprandi Regis Langobardorum ; & apud editum a me Ignotum Cassin. Num. 8. legitur de *Alfonse* Saracenorum Lybicorum Duce ; sed haec obiter . At Rex Rogerius Anfusum filium tertio loco genitum , & adhuc puerum Capuae constituit Principem , cum haberet (verba sunt Alexandri Telef. lib. 3. cap. 27.) *alios duos liberos adolescentiores , ad suscipiendum militiae cingulum utrosque adultos ; quorum unum , qui erat primogenitus omnium fratrum , Rogerium nomine jam Ducali honore , alium autem (Tancredum appellatum) Principatu Barensi provexerat &c.* Campanus itaque Principatus post Barensen a Rege acquisitus , juniore obtigit filio Anfuso , cui Ducatus paulo post Neapolitanus est etiam a patre contributus , ut alibi fusijs . Quod autem ad consignatum ejusce rei gestae annum spectat , in Codice 199. notatur , institutum Principem Anfusum , Imperatoremque Lotharium in Liguriam advenisse uno , eodemque anno 1136. sed de Lotharii adventu postea videbimus . Anfusum vero Principis dignitate a patre decoratum statim post Urbem Neapolim ab eodem Rege terra , marique , sed frustra , oppugnatam , (id in anno contigit 1135. mense Septembri , auctore Falcone , qui tamen nil de Anfuso) atque antequam idem Rogerius mare ingressus , Siciliam , cum immensa expeditione Veris tempore ad expugnandam rursum Neapolim reversurus , repetisset , credendum oculato est testis Alexandro Telef. lib. praedicto cap. 27. & seqq. Nostri itaque Anonymi textus hac parte luxatus censendus certè est , novique Campani Principis inauguratio ad jam dictum annum 1135. figenda Kalendis Octobris , vel circa ; quod etiam ex observata in antiquis Chartulis serie annorum ejus Principatus clarissime aperitur . Sed Lotharii in Liguriam , atque in Italiam adventus rectissime quidem in Codice 199. ad annum notatur 1136. quippe *mensis Novembri , Indictione 15. vergente* , scilicet praefato anno , positus ille apud Roncalias (planus , ac patens est campus non longe a Placentia super Padum Othoni Frisingensi in Friderico lib. 2. cap. 12. & Gunthero lib. 2.) legem condidit *de Feudo non alienando* , descriptam lib. 2. Feudorum Tit. 52. nec non sub alio tamen titulo , lib. 3. LL. Langob. Tit. ult. Falco etiam disertè pro hac stat sententia , ex cujus nar-

cipatum tradidit. Imperator Lotharius Liguriam ingreditur: terremotus magni in hoc loco sunt (2).

1136.

ratione ista, quae huc faciunt, excerpto. *Anno*, inquit, 1136. *Dominicae Incarnat. & septimo Papae Innocentii, praefatus Imperator* (Lotharius) *Apostolico Innocentio mandavit, ut eum praesolaretur, quia Domino favente, sicut promiserat, in festivitate S. Jacobi venire despondebat* (scribo disponebat). Et mox infra. *Princeps Robertus audiens Civitatem Neapolim famis periculo urgeri, cum quinque navigiis ad eandem civitatem venit, & Imperatoris adventum firmiter propalavit, & cursu celeri Pisas reverxit. Continuo ad Imperatorem festinans, invenit eum montes descendisse, & super Civitatem Cremonam castra sua posuisse* &c. Lotharius itaque in anno 1136. in Sub Alpinam pervenit Italiam, sive in Galliam dicas Transpadanam (est namque trans Padum Cremona) quam noster in utroque scripto Codice hoc loco, & ad annum 1147., more aliis tum suae, tum aliquando antiquioris aetatis frequenter usurpato, nomine appellavit *Liguriam*, etsi haec olim ultra Padum non porrigebatur. Quo circa Petrus Diac. lib. 4. cap. 97. praesenti cum viveret, ac scriberet tempore, ulteriusque Chronicon suum cum non produxisset, cur in annum id retulerit 1135., nisi illum nunc pariter credam sic castigandum, communem duxisse errorem, quem in supputandis annis Christi ceteros omnes fovere, sibi persuaserat, haud habeo, quid aliud dicam. Nam possem equidem, ut alias feci, hanc quoque culpam in librarii caput convertere, fecissemque; ni visum, non semper, nec tuto nunc ad huiusmodi asyllum commodum confugiendi locum esse. At *Liguriae* vocabulo campestre Subalpinam, ut dixi, hic denotari Italiam, & trans Padum, ambigendum non est; quam huius nominis acceptionem non advertens vir doctus, substituendum credidit *Liburiam*: putans Anonymum loquutum de Campaniae uberrima regione, hoc vocabulo, sed post Plinii Secundi aetatem, nuncupata: Clavio scilicet amne, Cumis, Puteolis, Neapoli, Acerrisque urbibus aliquando definita; (*Vid. To. III. de Liburia Dissertationem, in qua de hac re plura collegi. Prat.*) quae nihilominus saepenumero in praefatis monumentis, & praesertim in Registro Monialium S. Blasii urbis Averlae, atque in Historia Miscella lib. 16. dicta etiam reperitur *Liguria*, *Cumanos* (sic ibi) *Puteolanos*, & *alios plurimos in Liguria degentes* &c. ex consuetudine nimirum, mutuo, ac facili transitu, & conversione litterae *b* in *u*: & *u* ante *u* in *gu*; ita ut unum, idemque hoc *Liburiae* nomen promiscue *Livuria*, & *Liguria* olim scriptum, fueritque pronunciatum. *Liguriam* vero sub-Alpinam trans Padum processisse, ex Rigordo intelligimus in Phil. Rege, cum inquit: *Eodem anno 1213. factum est bellum in Liguria, in territorio Cremonensi* &c. quod etiam adstruit Otho Frising. lib. 7. cap. 14. de Imperatore loquens Henrico. *Verum*, inquit, *Novariam, Liguria civitatem, dum per Longobardiam pergeret, cepervit*. Sed & Notitia Imperii Occidentalis Cap. de Comite Sacr. Larg. nec non Paulus Diac. de Gest. Langob. lib. 2. cap. 11. sive 15., ut Anastasium mittam Bibliothecarium loco in Castigat. ad Lupum relato, qui Mediolanum, & ipsam trans Padum inter Cremonam, & Novariam sitam, *Liguribus, & Liguria*

(2) Scil. in Liguria, seu Langobardia.

(X) 1136. Obiit Seniorettus Abbas, Raynaldus Tuscus fit Abbas. Imperator Barium usque pervenit, cui
pe-

riae assignant. Hinc Guntherus suum de Imp. Friderico Historicum Poema *Ligurinum* vocavit, quia *Aenobarbo*, ut Vossius notat de Historicis Latinis lib. 2. cap. 53., *negotium in primis fuerit cum urbe Ligurina, hoc est Mediolano, cujus incolae Ligures semper appellat*. Quin idem Guntherus lib. 2. *Ligurum Metropolim eam constituit, simulque Bernardus Abb. Bonaevallis in vita S. Bernardi Clarevallensis lib. 2. cap. 4. Cassiodorus insuper Variar. lib. 12. epist. 14. Comum ex hac eadem descriptione quasi murum quemdam esse dixit planae Liguriae; quae, inquit, post tergum campestria culta transmittit, amoenis veltatoribus apta, & victualibus copiis indulgenter accommodata: a fronte sexaginta millibus dulcissimi aequoris amoenitate perfruitur*. Haec ille. Nec angustiores ejusce Liguriae constituit fines Cassiodoro aequalis Ennodius in Vita B. Epiphani, de cujus etiam ubertate, quae populata a Burgundionum Rege fuerat Gundobado (de hac etiam clade idem Cassiodorus Var. lib. 12. epist. 28.) Italiae Regem Theodoricum ad ipsum Epiphanium sic loquentem facit. *Ille mater, inquit, humanae messis Liguria, cui numerosa agricolarum solebat constare progenies, orbata, atque sterilis jejunum cespitem nostris monstrat obtutibus*. Transalpina etiam Gallia post priscos, & exoletos Ligures suos recentiorum quoque habuit Liguriam, quam praefato Cassiodoro lib. 8. epist. 12. memorari observo. Sed eam a Gregorio Turonensi lib. 1. Mirac. cap. 92. epitheto *amoenissimi loci* appellatam cum video, Regemque Alaricum vehementer studuisse, ne ejus prospectus Regias aedes lateret, suspicione tangor, an omnis aspectu jucunda, & laeta, ubertateque clara planities ex jucundissima, uberrimaque Campaniae Liguria, sive Liburia, communi velut nomine *Liguria* fuerit nuncupata: haud secus, ac praefatus Gregorius lib. 2. Mirac. c. 35. & de Glor. Confess. c. 84., aliiq; mediae aetatis Auctores, *Falerna vin* dixere, etiam quae alibi, quam in Falerno Campaniae agro nata, illorum tamen generositatem aequiparabant? Sicut Paulinus etiam Nolanus epist. 10. ad Severum appellavit *Viam Appiam* (ut complurium recentiorum paria de hujus nominis usurpatione praeteream nunc exempla) quae ad Appiae instar firmissimo filice inter Neapolim, & Nolam strata fuerat via; cum haud ille ignorasset, ut argumento est ejus locus in Carm. ad Cytherium, *viam dictam proprie Appiam Roma Capuam ab Appio in Censura sua munitam, unde est denominata* (*). Qua pariter figura idem bis relatus Cassiodorus Var. lib. 12. epist. 22. *regionem supra sinum maris Jonii constitutam, olivis refertam, segetibus ornatam, vite copiosam non immerito Ravennae Campaniam vocatam eamque* (nec alias nunc afferam Campanias consimili occasione, atque ab exemplo nostrae nomen olim mutuatas) *suas habere Bajas*. Scaliger sane ad Aufon. lib. 2. cap. 16. *Alpes pro Pyreneis*, eidem Poetae, ac Gellio dictas observans, id nisi ex utrorumque montium pari magnitudine, ac munere, quo illi Italiam a Gallia, hi Galliam ab Hispania discriminant, haud ii usurparunt Auctores. Sed ad nostrum jam institutum, a quo sumus digressi.

(X) An. 1136. Obiit Seniorettus Abbas. Raynaldus Tuscus fit Abbas. Imperator Barium usque pervenit &c.) Cuncta haec in Codice edito, & in Cassinen-

(*) Plura ego in Appiae Viae Descript. lib. III.

pene se tota Apulia tradidit (3). Innocentius Papa cum Duce Bojoariae per totam Tusciam iter agens omnibus ei se, praeter Romam, usque Beneventum tradentibus, apud Barium Imperatori jungitur. Papa, & Imperator, tradito Ducatu Comiti Raynulpho, revertuntur. Raynaldus

sinensi 47. sub anno descripta 1136.; rectius in Codice 199. ad annum notari 1137., ex paulo ante dictis, & ex exponenda in Serie Abbatum Cassin. Chronologia satis constabit: pro qua sententia stat quoque Auctorum fere omnium unanimis consensus. Fit autem hinc manifestum, ab imposturae, ac falsitatis excusari non posse culpa, quae Sigonio probata, suaeque Hiltoriae Regni Italiae inserta lib. II. a Baronio damnata iure est disputatio Cardinalium cum Petro Diacono coram Lothario Imp. habita ad Aquas Penfiles (locus est in Apulia, vulgo tunc *Lago Pesole*, in Episcopatu Venufino) anno 1138., mense Julii, ad calcem Chronici ejusdem Petri attexta, iisque commixta, quae eo loci ab ejusmodi disputatione prorsus aliena, idem Auctor sincera fide descriperat: Lotharium scilicet dicens, una cum Papa Innocentio ex Apulia recedentem, perque Cassinense Monasterium mense Septembri, anno 1137., iter habentem, Romam recto itinere pervenisse, non alias Cis-Tyberinam hanc Italiam revisurum, qui apud Clusam Liguria (sic inquit) diem haud multo post obiit. Sed est & alia in Actis ejusce disputationis temporum dissonantia; cum scilicet cap. 113. perhibetur, Lotharium in servitio Innocentii usque ad praefatae disceptationis dies *per annum, & dimidium* in papilionibus commoratum (cap. 116. dicitur *per annum, & menses duos*) nempe postquam ille Italicum suscepit iter; quod sane temporis intervallum trium fuisset annorum, si Italiam advenisset in anno 1135., ut Petrus statuit loco ad annum superiorem relato. Ceterum ambo scripti Anonymi Codices praeterquam quod in annis, ut solent, in aliis hic quoque invicem variant; quae in Serie Abbatum Cassin. sunt mihi enarranda, ubi de Rainaldo Tusco, & supra an. 1001. Lectionem autem Codicis 47 editus cum expressisset, compendiatum tamen vocem *Colim.* omisit (in Codice 199. descripta ea etiam est, sed in hanc formam. *Colemt*) qua genus Abb. Rainaldi Colimentani, successoris Abb. Guiberti, ibi exponebatur; tantique fuit me in Dissertatione quadam Italice descripta hoc advertisse, ut viri quidem diserti, sed ab criticae studiis longe alieni, opinionem de Rainaldo hoc Colimentano diu sibi, sed & aliis pridem persuasam, praesenti tandem anno abjecerint, ac mutarint. Sed in utroque Anonymi Codice praeter haec est observandum, haud videri ex ipsius placito obitum Lotharii Imperatoris in eundem non referri annum, ad quem ibidem sublimatio notatur successoris ejus Conradi: qui ceterorum Auctorum insistens dictis, utraque sane ista sub uno anno 1138. continenti, ni fallor, descriperat textu; sed librarii per summam oscitantiam ea disperserunt, praefatum annum electioni praeficientes Regis Conradi, qui erat Lotharii mortis praeponendus.

(3) Lotharius in Italiam advenit initio Veris A. 1136.

naldus hujus loci electus (*) deponitur. Guibaldus ordinatur, qui post quadraginta quatuor dies recedit. Raynaldus fit Abbas. Obiit Lotharius Imperator (4).

(Y) 1137. Conradus fit Imperator (5). Obiit Petrus Leonis, qui & Anacletus; sed post duos menses, fratres ejus cum suis elegerunt quendam Gregorium (**) Haereticum, qui post tres menses a Papa Innocentio deponitur. Rex Rogerius venit super Raynulphum Ducem Apuliae; & exhaeredavit Alexandrum de Claromonte. Aliphas redegit in cinerem, sicque in Siciliam reversus est.

(Z) 1138. Innocentius Papa facta Synodo, Anacleti partem damnavit. Obiit Raynulphus Dux (6). Mons Vesuvius per quadraginta dies eructavit incendium. Rogerius Rex venit Apuliam, & cepit eam praeter Barium, & Trojam: deinde venit (7) Minlanum, contra quem Papa cum exercitu veniens juxta Gallucium in fugam versus comprehenditur, & quarto die pace facta confirmat illi totam terram a fluvio Carnello, & infra: filiisque Principatum, & Ducatum. Castellum Sancti Angeli igne cre-

(*) Scil. Abbas.

(**) Schismaticum.

(Y) An. 1137. Conradus fit Imperator. Obiit Petrus Leonis, qui & Anacletus, &c.) Scripti Codices, sed singuli suum in annis servantes tenorem, haec paulo plenius: Obiit Petrus filius Leonis, qui & Anacletus: sed sepe post duos menses fratres ejus cum suis elegerunt pro eo quendam Gregorium, &c.

(Z) An. 1138. Innocentius Papa facta Synodo, Anacleti partem damnavit. Obiit Raynulphus Dux. Vesuvius per quadraginta dies eructavit incendium, &c.) Et ista in Codice 199. recto ordine ad annum sunt 1139.; in quo habetur Vesuvium per quadraginta ferme dies flammam eructasse. Falco id perhibet accidisse anno nunc dicto 4. Kal. Junii, ignemque visum per octo dies; cinerem vero per dies triginta: rem scilicet minutiori narratione consignans, quippe qui eadem vixerit aetate. Est etiam in praefato Codice 199. descriptum nomen Miniani: non Miniani, de quo dixi ad Lupum: nec ibidem S. Petro in Fia: sed S. Petro in Fine ut item infra ad ann. 1194. oppidum videlicet in Cassinensis ditionis confinio, quod ab Teanensi, ac Venafrano hanc dirimit Comitatu.

(4) Lotharius obiit initio mensis Decembr. an. 1137. prope Tridentum. Vid. Pagium & Calvisium Baron. obitum transfert ad sequ. A. 1138.

(5) Conradus III. fit Imp. An. 1138.

(6) Haec ad A spectant 1139.

(7) Scil. Minianum adhuc Mignano.

crematur, & Mortula, cum S. Salvatore, & S. Victore, & S. Petro in Fia.

1139. Idem Rex ad hoc Monasterium venit III. Kaland. Aprilis, cui per chartulam Rocca de Bantra traditur pro Ponte Curvo, quem dicebat, injustè a nobis detineri. Castrum, quod Pesmontis dicitur, cum Cardito, & Camino nobis tollitur.

1140. Terremotus factus est valde magnus.

(A) 1141. Hoc anno Rex iterum ad Monasterium venit IV. Non. Novembr. cum fratres facto signo ad Vesperam orationibus instarent, subito fulgur unum fratrem senem ante crucem sinistri chori stantem perculit, & occidit; & locum hunc multis in locis dissipavit.

(B) 1142. Luna quartadecima obscurata est a prima hora noctis usque ad quartam. Pridie Non. Novembris Ecclesia S. Mariae, & S. Alberti dedicatur. Obiit Innocentius Papa. Coelestinus fit Papa (8). Rex iterum ad hunc locum venit. Terra Marforum se ei tradidit. Thefaurum hujus loci omnem cum tabulis ante altare tollit, praeter Crucem majorem cum Cyborio, & tribus tabulis altaris.

(C) 1143. Coelestinus Papa moritur, & Girardus Cardina-

(A) *An. 1141. Hoc anno Rex iterum ad Monasterium venit IV. Non. Novembr. cum fratres facto signo ad Vesperam &c.*) In Codice 199. annus praenotatur 1142. Regemque ad Cassinense Monasterium advenisse III. Non. Novembris, ac *facto signo ad Vesperam* (vulgo dicimus, *toccato il segno*) Fratrem unum fulmine premissum, & reliqua.

(B) *An. 1142. Luna quartadecima obscurata est &c.*) Refert haec ad annum 1143. Codex 199. hoc ordine: *Luna quartadecima tota obscurata est a prima hora noctis usque ad quartam III. Non. Februarii. Ecclesia S. Mariae, & Sancti Alberti dedicatur, &c.*

(C) *An. 1143. Coelestinus Papa moritur, &c.*) Coelestini Pontificis obitus in annum incidit 1144., & mensem Martium. Quo quidem anno, sicut hoc etiam loco Anonymus tradit, Amfufum Capuae Principem diem obiisse, eique a patre, ac Rege Rogerio suffectum, tum in eodem Principatu, tum in Ducatu Neapolis alterum filium, nomine Guilielmum, ex

dinalis Sanctae Crucis in Papam Lucium eligitur (9). Rex iterum ad hunc locum veniens cum Papa loquitur; & discordans, Papa recedit; Rex partem Campaniae cum Terracina cepit. Berrulas obsedit; deinde quodam pacto facto, quae ceperat, reddidit, & Siciliam abiit. Obiit Alfusus Princeps; & frater ejus Guilielmus fit Princeps. Mare dulce factum est a Cajeta usque Neapolim (10). Jordanus filius Petri Leonis cum Senatoribus, & parte totius populi minoris contra Papam rebellat.

1144. Obiit Lucius Papa (11), & Eugenius ordinatur

ex antiquis manifestum est chartulis. Ugo itaque Falcandus certè est memoria lapsus, Guilielmum hunc ex Tarenti Principe in Regni collegam, & successorem a patre dicens postea adscitum, quem rectius Romualdus Salern. (non tamen sine alio novo errore, de quo infra) ex Capuae Principe in Regem evectum notat: dudum enim ante Amfusi mortem in facta etiam concesserat Tancredus Tarentinus, qui Barenfis quoque dictus est Princeps; Duxque Apuliae Rogerius in an. 1148. post Amfusum e vivis & ipse abierat, solusque patri remanserat praesens Guilielmus. Primaevi sanè Reges Siciliae liberis secundo loco genitis, Campanum Principatum tradere consueverunt. Sic ipse nunc dictus Rex Rogerius Capuae Principem constituit Guilielmum, ex filiis tunc viventibus secundo loco natum (cur secundo filio Tancredo Barensem Principatum antea tradidisset, ad an. expofui 1135.) Sic Guilielmus iste, cum esset Rex, primum Roberto filio, eoque mortuo iterum Henrico, quarto loco natum, Campani Principatus honorem attribuit, primogenito scilicet Rogerio, qui in Regnum successurus erat, prima vice Apuliae Ducatu concessio; altera autem vice, quoniam ambo jam dicti majores natu ejus filii diem obierant, Guilielmo contradito, inter viventes aetatis sane provectioris. Quem ex rationabili causa usurpatum tunc fuisse putamus morem; nam Ducalis eadignitas ab eadem hac Nortmanica fuerat gente instituta, ejusque ditio Campano Principatu, utpote quae sub se reliquam omnem tunc complectabatur Italiam Cis-Tyberinam, longe erat major; a quo honore ad Regiam ipse Regni primus institutor Rogerius ascenderat sublimitatem. Sed de his alias. Obitus igitur Pontificis Caelestini, atque Principis Amfusi, ceteraque in Anonymi Codice 47. & in edito sub anno descripta 1143., anno contingunt sequenti, ad quem in Codice notantur 199. Hi vero ambo scripti Codices plura habent, quam editus, a quo etiam variant in hanc formam. *Rex iterum ad hunc locum veniens, Ceperanum abiit; ubi cum Papa loquitur; & discordans, Papa recedit, &c.*

(9) A potius 1144. sicuti & alia, quae sequuntur.

(10) Anon. nostri illusio,

Tom. IV.

(11) Obiit Lucius II. ictu lapidis. Pagi in Brev. Rom. Pont.

tur (12), qui tertio die suae electionis nocte cum omnibus Cardinalibus, & Episcopis Roma egressus fugit, & apud Farvensē Abbatiam Pontifex consecratur; & apud Bitervum Pascha celebrans, ibique per octo menses remoratus, demum cum Romanis paciscens, Romam reversus est. Stella Cometes apparuit.

(D) 1145. Eugenius Papa per TransTyberim exiens, Bitervum devenit, & pacem cum Romanis reformans, muros Tiburtinae Civitatis destrui praecepit, & apud Civitatem Lucensem abiit. Rex Rogerius cepit Tripolim.

1146.

(D) An. 1145. Eugenius Papa per TransTyberim exiens, Bitervum devenit, & pacem cum Romanis reformans, muros Tiburtinae Civitatis destrui praecepit. &c.) Lege, ut in utroque Cassinensi exemplari. *paſtum cum Romanis reformans*. Sic etiam infra ad an. 1148. sive 1149; Eugenius Papa *paſtum cum Romanis reformans*, &c. Ad quem locum suppositum quoque legitur in Codice edito. *pacem cum Romanis*. Est autem *paſtum*, quod quandoque *Placitum* dictum observo, tum induciae, & pax ad definitum tempus, tum quaelibet animorum post quamcumque discrepantiam concordia sub certa lege. In Glossis ad Regulam S. Benedicti cap. 2. in manu descripto Codice Monasterii S. Mariae Monialium Urbis Capuae: *Testamentum, Placitum, vel Paſtum*. Glossae Basilicorum, *πάκτον, σύμφωνον, πάκτον, συνθήκη, πάκτυ, εἰρήνη*. Hoc est, *Paſtum, Consonans. Paſtum, Foedus, Paſto, Pace*. In eandemque plane significationem olim hoc vocabulum vulgo usurpari consuevisse, aperit Joannes Boccacius in Fabella inscripta: *Tofano di Arezzo*, inquit. *E così a modo del villan matto, dopo danno fe patto*. Hinc apud Constantinum Porphy. de Admin. Imp. cap. 9. *πακτιώται*, idest foederati, sive tributarii, nam *paſta* res sunt etiam ipsae ex inito pacto promissae. In Historia Miscella lib. 19. Muhavias Arabum Princeps *dirigit Legatos ad Principem Constantinum, postulans pacem; & pollicetur annualia se Imperatori paſta laturum*. Et infra. *Convenit inter utrumque in scriptis fieri pacis cum juramento sermonem super consonantiam annui paſti*. Non oportebat igitur locum turbare Anonymi. Sicut nec ab Historia Erchemperi extremo fine, amputanda erant verba, quae a me sunt restituta. *Cum autem, inquit, uterque se junxerit ad paſtum, vel ad bellandum, quod deinceps egerint, praesenti Opusculo inferam*: in quibus *paſtum* juxta priorem expositam est acceptationem. Sed de hoc, deque aliis pluribus Latinobarbaris vocabulis, quae in Historiae Langobardorum Principum libro primo occurrunt, commodius dicam in Glossario peculiari (*).

(*) Hoc etiam inter alia Peregrinii, opera deperditum deflemus.

(12) Eugenius III. extra Cardinalem ordinem electus est A. 1145. In Farfensi Coenobio consecratus. Baron. h. a. num. 23.

(E) 1146. Idem Papa Burgundiam ingressus, a Ludovico Rege Francorum apud Divionem honorifice susceptus est, cum quo Pascha apud Parisios celebravit, ejusque tutelae Regno Francorum dimisso, idem Rex cum magno exercitu Hierosolymam perrexit; quo etiam anno Conradus Rex Secundus Alamanniae cum ingenti exercitu per Ungariam, Hierosolymam profecturus, Constantinopolim devenit, ibique Ludovico Regi sociatus, & ab Imperatore Emanuele Cognato suo honorifice suscepti per Ieonium desertum ingressi sunt, & quamplures de exercitu fame perierunt, alii a Turcis occisi sunt (13).

Sol obscuratus est IV. Kal. Novembris; Eugenius Papa Antifiodorum veniens, Monasterium S. Mauri sub obedientia Coenobii Cassinensis manere confirmavit, Abbate prius ab obedientia Episcopi Andegavensis soluto. Indeque Treverim veniens ab Archiepiscopis, & Proceribus Alamanniae honorifice susceptus est. Rex Rogerius cepit Africam.

(F) 1147. Idem Papa Rhemis Concilium celebrans, quen-

(E) *An. 1146. Idem Papa Burgundiam ingressus &c. Annus ex Codice 199. restituendus 1147. & infra ex utroque Cassinensi exemplari legendum: Ieonium: non Ieonium; & Principibus Alamanniae: non Proceribus.*

(F) *An. 1147. Idem Papa Rhemis Concilium celebrans, quendam Haeresiarcham Hispaniae, qui se Christum esse dicebat, perpetua custodia damnavit, &c. De impudentissimae, vanissimaeque hujus haeresis Auctore in Concilio damnato Rhemenfi pluribus Robertus de Monte ad an. 1148. cui proprio vocabulo dicitur Eon. Vvillelmus etiam Neubrigensis de Rebus Anglicis lib. 1. cap. 19. cui est Eudo: Gallice: Eun, & Ortho Frising. in Friderico lib. 1. cap. 54. & 55. istique nuncupatur: Eus; quo pariter nomine ambo Cassinenses Codices illum indigetant, sic habentes: Idem Papa Rhemis Concilium celebrans, Eum Haeresiarcham Hispaniae, qui, &c. Verba sunt praefati Roberti, nam aliorum nil opus dare. A Papa Eugenio Remis 11. Kal. Aprilis Concilium celebratur; in quo Haereticus quidam de Brittannia adductus, damnatur; qui se Prophetam, vel magnum quemlibet, & nomini suo al-*

N 2 ludens

(13) Haec ad ann. 1147. spectant, solito prochronismo, uti & fere semper, ut sup.

quendam Haeresiarcham Hispaniae, qui se Christum esse dicebat, perpetua custodia damnavit, sicque per Liguriam regressus est Bitervum. Conradus Rex Alaman-
niae cum Ludovico Rege Hierosolymam ingressus, & per aliquot dies ibi remoratus, congregato exercitu Damas-
cum obsedit; sed fraude incolarum deceptus, per Constantinopolim, & Venetiam in Alemanniam rediit. Lu-
dovicus verò Rex Antiochiam reversus est. Abiit Roge-
rius Rex. Guilielmus frater ejus fit Dux.

1148. Eugenius Papa Tusculanum ingressus, sultus auxilio Rogerii Regis, Romanos sibi rebelles expu-
gnat (14). Ludovicus Rex a partibus Hierosolymitanis reversus, & a Rege Rogerio apud Potentiam cum ho-
nore susceptus, IV. Nonas Octobris ad hoc Monasterium venit, susceptusque honorifice, post diem recedens ter-
tium,

*ludens (Eon enim dicebatur) Eum, qui venturus est judicare vivos, & mortuos, & seculum per ignem, se esse dicebat &c. quae ibi vide; & crassam deri-
de viri procacissimi, ineptissimique nebulonis insipientiam: ita plane (dicam
cum Neubrigenfi) ut Eun, & Eum nesciret distinguere. Ceterum ex Ro-
berto jam nostri Concilium hoc Rhemense actum esse in ann. 1148.; in quem
etiam annum illud rejicit Codex 199. Eodemque ex exemplari scribendum
inferius est, Obiit Dux Rogerius, Guilielmus frater ejus fit Dux: minime ve-
ro, ut habet editus. Abiit Rogerius Rex &c. namque ibi sermo habetur de
Rogerio filio Regis Rogerii, quem pater, se vivo, Apuliae constituerat
Ducem: quo mortuo alterum filium, Guilielmum nomine, Capuae tunc
Principem, in Ducem subrogavit; sed non hoc anno 1148., sicut in nostro
Anonymo perperam librarii repraesentarunt, indiscretè simul componen-
tes, quae erant distinguenda, unoque sub anno minime fuerant notanda:
verum in anno 1149. Indistione 12. quod antiquae adstruunt Chartulae,
& Romualdus exponit Salernitanus. Hunc vero Ducem Guilielmum in an-
no postmodum 1151. mense Maii ab patre in Regem fuisse evectum,
idem Anonymus in Codice 199. custoditaque in praenarratis chartulis di-
ctat annorum ratio; a quibus nonnihil discrepat jam dictus Romualdus,
cum tradat, Guilielmum a Rugerio, Regni collegam factum ex Capuae
Principe, quod sane falsum: Biennio, inquit, antequam moreretur (Rex Ro-
gerius) Vvillelmum filium suum, Capuanorum Principem, in Regem Siciliae
fecit inungi, & secum jussit pariter conregnare. At acciderint haec biennio
ante Regis obitum, nec ne, nil modo dicam: vide infra.*

(14) Rebelles: scil. Schismaticos Ar- naldistas. Vid. Baron. ad Ann. 1141.
num. 2.

tium, & apud Tusculanum cum Apostolico colloquens, Franciam rediit. Eugenius Papa pacem cum Romanis reformans, Romam reversus est (15).

1149. Eugenius Papa Urbe egressus, Campaniae moratus est. Aqua turbida pluit pridie Idus Martii. Luna obscurata est Idibus Martii. Sanguis pluit in festivitatem S. Joannis Baptistae (*).

1150. Obiit Sybilla Regina. Rex Rogerius constituit Guilielmum Ducem filium suum Apuliae Regem.

(G) 1151. Obiit Conradus Rex. Federicus fit Rex (16). Naassamonites gens Mauritaniae Regem suum ejusdem Provinciae laqueo suspenderunt; deinde iter agentes nobilissimam Urbem Buceam, & multas alias Civitates tum vi, tum dolo ceperunt, Rege ejus fugato. Eugenius Papa cum Romanis paciscens, Romam reversus est V. Idus Octobris. Terremotus multi, & magni fuere. Naassamonites Regem Buceae in Constantina Urbe captum, suspendunt.

1152. Sol passus est Eclypsim. Obiit Eugenius Papa: & Conradus Episcopus Sabinensis consecratur in Papam Anastasium (17) Rex Hierosolymitanus cepit Civitatem Ascalonam. Rex Rogerius cepit Civitatem, quae quondam Ippone Regium dicebatur. Abbas Monasterii San-

(*) *Alibi pluries admonitum, Chronographos illius aevi fabellas, illusionesque nimis oscitanter descripsisse.*

(C) *An. 1151. Obiit Conradus Rex. Federicus fit Rex. Naassamonites gens &c. Eugenius Papa cum Romanis paciscens, Romam reversus est V. Idus Octobris &c. Non quinto Id. Octobris, sed Decembris habet Codex 199. : nec ad annum haec notat 1151. sed 1152. cui praeter ceteros alios tum antiquos, tum neotericos Auctores adstipulatur Robertus de Monte. Sed ille Massenutos appellat, quos noster hoc loco per errorem, de quo infra, Naassamonites: sed rectius ad annum 1160. Masenutos, & ad ann. 1181. Maxamutos. Insuper est Roberto Rex Bulgariae, qui nostro dicitur, Rex Buceae: id est urbis in mari Africano, vulgo nunc Bugia; e qua Rex Massenutos timens, Constantinam in mediterraneis (Cirtam putat Ortelius in Thesaurio) se recepit; quae interpretatus aliter est vir doctus.*

(15) A. 1149.

(17) Obiit Eugenius, & electus A-

(16) Federicus I. Barbarossa Imp. nastasius IV. A. 1153.
Conradi nepos electus An. 1152.,

Sancti Mauri ad hoc Monasterium

Hactenus ex Cod. 47. Sequentia cum habeat Codex
199.

(H) 1154. † Obiit Rex Rogerius mense Februarii die ultimo. Obiit Anastasius Papa, & Adrianus Papa eligitur.

(I) 1155. Exercitus Regis Siciliae cum Asclentino Cancellarella-

(H) *An. 1154. Obiit Rex Rogerius mense Februarii, die ultimo. Obiit Anastasius Papa, & Adrianus Papa eligitur*) Liberi erimustandem ab hac molestissima temporum observatione, in quam adeo frequenter adegit nos depravatus Codex Cassinensis 47. illo nunc deficiente in anno 1152., qui restitui debet 1153., quippe nulla posthac de annis ab Anonymo descriptis habenda erit nobis cura; quos in Codice 199., unde praesentis Chronici subsequens pars ad annum usque 1195., est desumpta, & in tertio illo superius mihi indicato Codice, ex quo postrema pars est accepta, recto ordine, sive ut circumspicienti verbo dicam, ad mentem Auctoris procedere, non habeo, cur non credam. Et Regis Rogerii ante omnia annum, & diem obitus rite hic consignari, antiquae Chartulae, & Auctores consentiunt omnes: quin nec secus ejus Tumulus capiendus est, ut dicam ad an. 1172. nec ipse negat Romualdus Salernitanus, qui in aliam ab hac sententia a summo laudatur viro Baronio. Guilielmum enim verbis paulo ante relatis coronatum prodidit in Regem biennio ante Rogerii patris mortem: nempe rotundo ibi usus annorum numero; sed dein Rogerii designans obitum, non sic, inquit, *Defuncto Rogerio, Vvillelmus filius, qui cum patre duobus annis, & mensibus decem regnaverat, illi in Regni administrationem successit.* Guilielmus itaque Rex coronatus in anno 1151. mense Maii, utique in exitu mensis Februarii anno 1154., annos duos, & menses sui Regni decem numerabat. Porro eodem anno 1154. mense Decembris defunctum quoque Papam Anastasium, electumque in Papam (sic in Codice 199.) Adrianum, est Scriptorum omnium constans assertio.

(I) *An. 1155. Exercitus Regis Siciliae cum Asclentino Cancellario Campaniam ingreditur, & combussit Ceperanum, & Babucum, & loca vicina. Deinde rediens, moenia Aquini, & Pontecurvi, & aliorum oppidorum dirui fecit &c.*) Sunt haec gesta, atque ab Asclentino de *Ecclesia Cassinensi* (sic scripti Codices) ejus Monachi abscedere jussi, novo Regis Guilielmi furore exardescente in Papam Adrianum; quoniam, ut inquit Romualdus Salernitanus, non Regem illum, sed dominum Siciliae in literis ei datis appellaverat Adrianus. Quae repellere, vindicareque damna, quinimmo toto Guilielmo Regno proturbare conveniens sibi Pontifex ducens, tum alios minores, tum praecelliores, praepotentisque ea tempestate in hac Italia Dynastas in illum commovit: Comitem videlicet Loretelli Robertum, aliis dictum de Paseuilla; qui debitum, ut autumabat, sibi Regnum cepit invadere, & Richardum cognomento de Aquila (*de Ling* dicit Robertus de Monte) Comitem Fundanum: in Petri Diaconi Chronico antiquioris editionis lib. 4. cap. 106. appellatum. *Aquilanum*, qua vocabuli ambiguitate deceptus

cellario Campaniam ingreditur, & combussit Ceperanum, & Babucum, & loca vicina: deinde rediens, moenia Aquini, & Pontecurvi, & aliorum Oppidorum dirui

ceptus Sigonius lib. II. de Reg. Ital. *Aquilanorum* nuncupatione perperam illud designavit. Cumque eodem tempore Robertus II. Capuae olim Princeps, & Andreas Comes Rupiscaninae (oppidi hoc nomen in Episcopatu Alifano) frater Comitis, & Ducis olim Apuliae Raynulfus spe fultius Friderici Imp. qui Romam eo ipse anno ad suscipiendam Imperii coronam advenerat, ex longo decem, & octo annorum exilio ad avitas recuperandas ditiones animo intenderent, opportunoque etiam Papae Adriani favore roborati, atque (verbis dicam nostri Anonymi) *audita morte Regis Guilielmi* (lectio haec est è manu exaratis exemplaribus, quam firmant Robertus de Monte, Ugo Falcandus, & Gutherus in Ligurino lib. 5.: non autem, ut habet editus Codex: *audita morte Regis Rogerii*) *Comes Andreas cepit civitatem Alifiae.* Robertus de Surrento cepit omnem Principatum Capuae usque Neapolim, & Salernum. Fuit autem hic Robertus de Surrento idem ille Princeps hujus nominis secundus, qui in anno 1127. teste Falcone, ab Campano Archiepiscopo juxta praedecessorum suorum Privilegium, praesente Romano Pontifice Honorio, in Principatus honorem inunctus, varios expertus deinde rerum casus, eidem Falconi, & Alexandro Telefino fusè descriptos, bis a Rege Rogerio Principatu exutus: (*) primum scilicet in anno 1134., iterum in an. 1137. ad Imp. Conradum Lotharii successorem profugus se trans Alpes receperat; quod Sigonius loco jam relato, nescio tamen ex quibus antiquis edoctus monumentis, adnotavit. Ibique, defuncto Conrado, ad hos usque annos manserat, ut Guilielmi Tyrii auctoritas persuadet lib. 18. cap. 2. *Exules quoque inquit, quos tam ipse (Guilielmus) quam pater ejus de Regno ejiciens, bonis fecerat extorres paternis, viros inclutos, & armis potentes, Dominum videlicet Robertum de Surrento Principem Campanum, Comitem quoque Andream de Rupescanina, & alios multos exhortationibus suis (Adrianus Papa) provocaverat, ut in Regnum redirent, & ad jure hereditario sibi debitas accederent possessiones &c.* Idem etiam innuit, quamvis nostri Roberti nomen omnino reticet, Guntherus lib. 1. post descriptam Friderici Imp. electionem, sic canens:

- „ Nec minus Appuliae Calabris, qui ex finibus alti
- „ Sanguinis hic aderant proceres, quos ille locorum
- „ Invasor patriis migrare Rogerius oris
- „ Jusserat, & tota profugos regione fugarat,
- „ Multaque flebiliter crudelia facta Tyranni
- „ Dequesti, patria sese tellure fugatos,
- „ Proscriptosque bonis — Subdit autem.
- „ Accipit haec laetus Princeps, gaudetque rogari,
- „ Signaque trans Alpes post prima biennia ferre
- „ Regia, communi Procerum juramine sancit, &c.

Et lib. 4. enarrans receptas ab praefatis exulibus praedas suas ditiones

(*) Surrentini hunc Robertum Civem aniles hasce fabellas ad cachinnos excitandum ostentare conantur ad Scrisalium tandem in theatro exponant.
familia; sed perperam, ut alibi aptius

rui fecit, & omnes Monachos de Ecclesia foras expelli, exceptis duodecim. Imperator Theutonicus Romam venit, & clam coronatus recessit. Robertus Comes Lo-

ro-

- „ Interea patriis Andreas finibus exul,
 „ Atque alii Proceres, Siculus quos ille Tyrannus
 „ Appuliae totis dudum proscripserat oris,
 „ Seu postliminio Romani jure reversi
 „ Principis, injecta fines, ereptaque dudum
 „ Jura, manu, firmasque urbes, & castra tenebant,
 „ Omnibus attonitis. Et iterum lib. 5.
 „ Hic Comes Andreas Capuae, proscriptaque turba
 „ Nuper ab exilio nostro sub Rege reversa, &c.

Qui tamen postremus Guntheri locus Capuam quidem a suo anteriori domino receptam, et si suboscure aperit; sed ejus simul detegit indigentiam; qui nullum agnovisse videtur Principem Robertum: congeminatoque errore Comitem Capuae facit Andream de Rupecanina, Roberti consanguineum: reclamante scilicet nostro Anonymo, jam dicto Tyrio, Romualdo Salernitano, & Ugone Falcando, qui non *Robertum de Surrento*, ut alii, sed *Robertum Surrentinum* illum dicit, quo indicio ductus, (alia nunc omitto pro mea hac opinione argumenta) ipsius Falcandi dictionem cultiorem alicubi modo haberi, quam ipse efformarit, passamque in multis judico novitatem. Hic itaque Robertus in anno vigesimo octavo, ex quo primum Capuae Princeps fuerat salutat, nempe in anno Christi 1155. *mens. se. Decembrio, Indictione quarta* (ex antiquis Chartulis haec est temporis designatio, quas omnium primus palam dedit amicus vir Michael Monachus in suo Sanctuario) avitum Principatum tertia vice detinebat; quem in antecedente Septembri recuperarat: quamvis plerique recentiores, quorum antesignanus, ac princeps extitit Thomas Fazellus in *Decade posteriore Rerum Sicularum* lib. 7. cap. 4. hunc Robertum nuncupatum *de Surrento* alterum, ac diversum ab Roberto illo II., statuerunt, patriaque putarunt Surrentinum; sed hunc commenti virum, coacti simul sunt asserere, Regi Guilelmo uno, eodemque prorsus tempore cum duplici Roberto pro Campano retinendo Principatu rem fuisse; quod dicto nil absurdius, nec ab antiquiorum narratione dissonantius. Verumtamen qua occasione Campanus Princeps Robertus hanc novam acceperit denominationem, comperti nil ego cum habeam; minus quidem perite viri ceterum docti egisse se videntur in re manifesta, quandoquidem sub aetate Nortmannorum, quorum tempore haec acciderunt, haud cognomina ex urbibus, nisi aliquando possessis, desumi consueverunt; ex quo sane more in antiqua Chartula a superius dicto Michael Monacho relata, Philippus quidam praesentis Principis Roberti II. *avunculus*, idemque cognomine appellatus legitur *De Surrento*: quippe qui filius fuerat Sergii Principis Surrenti, ejusdemque Sergii filia Philippi soror, conjugio copulata Principi Capuae Jordano II., secundum hunc genuit Robertum, quod ex vetusto Diplomate descripto in Latina Historia Neapolitana pag. 515. attente idem amicus doctus vir observavit. Nos igitur Robertus vitam ducens exulem, ex ignota nunc oc-

ca.

rotelli Regnum cepit invadere . Comes Richardus de Aquila cepit Sueffam , & Theanum . Audita morte Regis Rogerii Comes Andreas cepit Comitatum Alifiae . Robertus de Surrento cepit omnem Principatum Capuae usque Neapolim , & Salernum . Adrianus Papa adiit Beneventum . Robertus Comes Lorotelli cepit totam Marinam , & Castrum Bari diruit .

(L) 1156. Wilelmus Rex Siciliae venit Brundisium , & ce-

calione maternae patriae cognomen videtur usurpasse ; qui cum filius fuisset Jordani II. , nepos Jordani I. , ac pronepos Richardi I. Campanorum Principum Nortmannorum , *jure sibi haereditario debitam* , ut Tyrius loquitur , Campani Principatus possessionem reposcebat : quod etiam affirmat Falcandus . *Robertus* , inquit , *Surrentinus a Capuanis suscipitur , & haereditario ad se jure pertinentem occupat Capuae Principatum* . Quae jura minime ex materno , sed ex paterno genere ei competere potuisse , est satis , superque manifestum ; nec in his diutius te , Lector , nunc moror .

(L) An. 1156. *Wilelmus Rex Siciliae venit Brundisium &c.*) Qua celeritate universum fere Apuliae Ducatum , Capuaeque Principatum Guilielmus eadem protinus recuperavit : sibi repente conciliato Papa Adriano , *cum quo* , ut noster perhibet , *paciscens* , *secure permisit exire Regnum Comitum Lorotelli , & Comitum Andream* (sic legendum hoc loco , & ad an. 1157. , & 1158. bis , ex fide scriptorum Codd. non. *Comitem Andriae*) & *alios socios eorum* , *prece ipsius Papae* . Tyrius negat illis hoc permissum ex Adriani rogatu (Anonymo concordat Romualdus : Falcandus utrumque tacet) quinimmo tradit , *exclusos omnes alios a foedere , qui Domini Papae jussionibus tantis se laboribus immerferunt , & periculis* . Blondus nuperus auctor prae ista , quae tractamus , tempora , in Hist. Dec. 2. lib. 2. perfidiae nostrates accusat Barones , quoniam inscio Pontifice , Regi concordaverant ; quam plane narrationem ex Adriani Actis , sicut pluraque alia ibi a se descripta , est mutuatus ; sed Baronius non hoc adversus Tyrium praesidio Papam protegendum duxit , nam virum non fugit scientissimum , Barones illos sola fuga , atque exilio vitam salvasse ; quorum omnium unus Campanus Princeps Robertus sub ipsa fuga captus *apud Garilianum* (sic noster habet in manu exaratis exemplaribus ; male editus Codex , *apud Cajetam*) *in carcerem est ad Siciliam deportatus , ubi caecatus est , & non post multum temporis obiit* . Tyrius de eodem . *Dum Garilianum* , inquit , *navigio transire parat , a suis vectoribus , cum suos jamjam transituros expectaret , captus est , &c.* Idem Romualdus Salern. *Jam Garilianum fluvium pertransiens , Richardus de Aquila Comes Fundanus , qui homo ejusdem Principis erat (conjuraverat & ipse in Regem) positus insidiis ipsum cepit* . Falcandus insuper : *Per terram Comitum Richardi de Aquila secure transiens , in transitu fluminis ab eodem capi jussus , Regique traditus est* . *Eo facto Richardus gratiam ejus promeruit* . Sic uno consensu laudati Auctores . Sed indicta aliis omnibus

& cepit illud mense Maii, die vigesimo octavo, & destruxit Barum, deinde venit Beneventum ad Papam Adrianum, cum quo paciscens, securè permisit exire Regnum Comitem Lorotelli, & Comitem Andriae, & alios focios eorum prece ipsius Papae. Quo audito Robertus de Surrento fugit, sed captus apud Cajetam, in carcerem est ad Siciliam deportatus, ubi coecatus, & non post multum temporis obiit. Adrianus Papa coronavit Beneventi supradictum Regem Wilelmum, & confirmavit ei Regnum, & regalia B. Petri de Regno. Abbas Raynaldus recuperavit gratiam Domini Regis Wilelmi apud Salernum.

1157. Mense Novembris Comes Andriae cepit Terram Fundanam, & Aquinum, & terram S. Benedicti; deinde cepit Cominum.

1558.

notat Chronicon Ciccanense ad an. 1156. his verbis. *Captus est cum suo filio, & filia in Traiectu.* Et ad an. 1157. *Mense Novembris venit Comes Andreas cum Romanis, Graecis, & aliis multis: acquisivit totam terram Fundanam, & cremavit Traiectum pro vindicta Principis &c.* Eo enim loci scaphis trajici Garilianus multo ante haec tempora consuevit; unde novo ibi oppido, quod non admodum ab ejusdem fluminis refugit ripa, exque vicinis Minturnarum crevit ruinis, factum est nomen. *Traiecta*; qua forma in Capitulari enunciatum Principis Sicardi de anno 836. Num. 13. Et Roberti quidem secundi hic fuit vitae finis, postquam tertia tandem vice Principatum Capuae detinisset a mense Septembri anni 1155. ad Junium anni sequentis, mensibus fere novem; annumque numerare cum cepisset, ut Chartulae antiquae non unae sunt documento, *vigesimum nonum* ab suscepto post patrem Jordanum II. Principatu, hoc est ab Januario anni 1127. Quocirca ex Campanorum Principum albo expungendus qui nunquam in vivis fuit, nullisque priscis Auctoribus est cognitus tertius, exterusque Princeps Roberrus, ex patria sive urbe, sive gente falso recentioribus reputatus *De Surrento*. Cuius denominationis certa nos haud lateret nunc ratio, ni simul sub alto Scriptorum omnium silentio, de quo miror, Surrentinae urbis omnino per Nortmannorum tempora lateret, qui fuerint casus (*).

(*) *An Fort. vel ob Surrenti aliquo temporis spacio, domicilium post Capuanum Principatus amissionem; vel ab ali-*

qua Surrentini Ducatus agri possessione: ex Sergiorum adfinitate, ut superius Peregrinus innuit. Sed alibi plenius.

(M) 1158. Comes Andriae VI. die mense Januario cepit Sanctum Germanum , & Raynaldus Cassinensis Abbas , & Alfano Capuanus Archiepiscopus , & quamplures alii Cassinum conscenderunt . Terram autem Sancti Benedicti reddidit se praefato Comiti Andriae , qui sequenti die ascendit Cassinum , & acriter pugnavit ; sed nihil profecit , postmodum exivit de Regno . Imperator Constantinopolitanus fecit pacem cum Rege Siciliae usque ad triginta annos . Theutonicus Imperator in Lombardiam veniens , Mediolanum , & Cremam obsedit , quam tandem igne combussit .

1159. Obit Adrianus Papa apud Anagne . Rolandus Cancellarius in Papam Alexandrum (*scil. III.*) eligitur . Et Octavianus a Monticello a paucis eligitur in Papam Victorem , qui perrexit ad Imperatorem Theutonicum in Lombardiam ; & Papa Alexander mansit in Campania .

(N) 1160. Comes Robertus de Loritello , & Comes An-

(M) *An. 1158. Comes Andriae VI. die mense Januario cepit Sanctum Germanum &c.* Jam paulo ante monui scribendum . Comes Andreas , estque idem nomen restituendum in Roberto de Monte ad an. 1156 . Item inferius ex Cassinensibus exemplaribus lege . Terra autem Sancti Benedicti reddidit se praefato Comiti Andreae &c. non . Terram . ut in edito .

(N) *An. 1160. Comes Robertus de Loritello &c.* Totum hunc locum , ad scriptorum Codicum formam , sic reforma . Comes Robertus de Loritellis , & Comes Andreas intraverunt in Regnum . Masemuti ceperunt Africam . Matthaeus Bonellus interfecit Majonem Ammiratum apud Panormum . Quos autem noster ad an. 1151 ., sive 1152 ., bis dixerat . Naassamonites pro Mnaesamonites , rectius nunc appellat . Masemutos . nam horum sermo (quod testatur Livius Sanutus lib. 8. Geographiae Terrae Africae pag. 99. a ter .) nonnulla cum retineat vocabula Araba , plerique fuere , qui eos ex Arabia Felici in Mauritaniam , quam incolunt , Tingitanam (Regnum hodie fere est Marochi , ad montem Atlantem) digressos putarunt , & origine Sabaeos , vel ut alii appellant apud Robertum de Monte ad an. 1152 . Moabitae . At Naassamonitae vel nulli unquam populi , vel iidem plane , ac Mnaesamanes , alias Maesamanes , Ptolomaeo descripti Geogr. lib. 6. cap. 7. in Tab. 6. Africae , qui Arabiae incolae illos facit . Sed in quodam Diplomate Petri Regis Aragonum apud Baronium ad an. 1097 . num. 92 . moneta Masemutorum , quae auri unciam valebat , dicta cum sit . Nassamutina , est hinc intelligere , nomen ejus gentis varie olim fuisse detortum , quod alii etiam aliter pronunciant : Musinudae , Masnudae , & Mamudae . Ceterum

Andreas intraverunt in Regnum : Masenuti ceperunt Africam . Matthaeus Borrellus interfecit Majorem Ammiratum apud Panormum.

1161. Incarcerati de Sicilia per vim liberati sunt . Buteria rebellata est ; sed Rex eam capiens destruxit . Mense Augusti Luna duodecima obscurata est.

1162. Alexander Papa per mare ivit in Franciam, & a Rege Franciae (18) , & Anglorum honorifice receptus est . Federicus Imperator destruxit Mediolanum , & subjugavit Lombardiam . Rex Siciliae veniens in Apuliam (19) destruxit Tabernam ; deinde rediit in Siciliam ; prius tamen praecepit custodiri diligenter Monasterium Cassinense.

(O) 1163. Mense Julii fer. 4. Sol obscuratus est . Rocca Gulielmi recepta est ab Aulicis Regis.

(P) 1164. Mense Aprilis, quartadecima die intrante, Victor schismaticus obiit apud Lucam ; & Guido Cremenensis in Papam Pascasium ordinatur (*).

1165.

terum in anno superius descripto captam ab iis accipe non eam Africam latissimam ad Meridiem regionem

„ . . . *Italiam contra, Tyberinaque longe* „ Ostia:
sed urbem in ejus litore, nomine *Mahdia* incolis, ut perhibet Fazellus in Hist. Siculae Dec. post lib. 7. c. 4. & alibi, Tuneto orientaliorem ; de qua iterum noster ad an. 1086. sive 1087. , Romualdus Salernit. Ugo Falcandus non semel, Robertus de Monte ad an. 1180. Petrus Diac. in Aust. ad Ostien. lib. 3. cap. 69. nescioque an eadem acceptione S. Gregorius Magn. lib. 2. Ind. 10. epist. 30.

(O) An. 1163. Mense Julii &c. *Rocca Gulielmi recepta est ab Aulicis Regis.* Scripti Codd. a *Balivis Regis*, scilicet, a *ministris Regis*, quod etiam sonat id verbi apud Petrum Diac. lib. 4. cap. 103. *A Regis Balivis*, inquit, *securitate accepta.* Qui autem proprie fuerint *Balivi*, alias *Bajuli*, & *Baillivi*, eorumque Magistratus *Balia*, & quam multiplex etiam ejus nominis usurpatio, hujus non est loci aperire.

(P) An. 1164. Mense Aprilis quartadecima die intrante, *Victor schismaticus obiit apud Lucam* &c. In Cod. 199. sed depravate, *quartadecima die in Trano* &c.

(18) Ivit in Franciam A. 1161. quatuor illi naves praebens Vilielmus Rex . Procellis tamen vexatus in Italia hyemare coactus est . Vere ta-

men Gallias progressus .

(19) In Calabriam potius, ubi Tabernae oppidum situm.

(*) Legendum omnino *Paschalem*.

1165. Alexander Papa per mare de Francia rediens, Urbem intravit, qui a maxima parte Senatus, & a populo Romano honorifice receptus est (20).

(Q) 1166. Rex Guilielmus obiit decimaquinta die, mense Maii, & Guilielmus filius ejus coronatus est mense Julii. Raynaldus Abbas obiit mense Octobris. Theodorus electus est in Abbatem.

(R) 1167. Dum Imperator Fredericus oppugnat Anconam, Raynaldus ejus Cancellarius expugnavit Romanos, ex quibus mille quingenti occisi sunt, vulnerati vero, & capti mille septingenti; quod audiens Imperator, captâ Anconâ, venit Romam, & combussit porticum S. Petri. Alexander Papa exiens Urbe, Beneventum venit. Mense Septembris obiit Theodinus Abbas, & fuit maxima mortalitas (21).

(S) 1168. Guidus Abbas Venusinus ordinatus est in Abbatem Cassinensem. Comes Gilbertus, & Berteraimus filius ejus expulsi de Regno, Hierosolymam perrexerunt. Abbas vero Aegidius depositus est a Papa Alexandro, & reliquit procuracionem Petro Cassinensi Decano.

1169. Robertus Comes de Loretello cum Rege Guilielmo concordatus est. Multa moenia diruta sunt a ter-

re-

(Q) *An.* 1166. Rex Guilielmus obiit &c. Theodorus electus est in Abbatem Scribe. Theodinus, ut bene editus habet Codex adan. sequentem, & utrobique ambo Scripti Codd. Ita quoque infr. sequenti A. habetur Theodinus. Prat.

(R) *An.* 1167. Dum Imperator Fredericus &c. Et combussit Porticum S. Petri. Alexander Papa exiens Urbe, Beneventum venit. Mense Septembris obiit Theodinus Abbas &c. Uterque scriptus Codex Cassin. & combussit Porticus S. Petri, exque iis subsequencia sic distingue. Alexander Papa exiens urbe, Beneventum venit Mense Septembri. Obiit Theodinus Abbas &c. Roma clam discesserat Alex. mense Aug. ut ejus habent Acta apud Baron. hoc A. perque Terracinam, & Cajetam transiens, non ante Septembr. Beneventum pervenit.

An. 1168. Guido Abbas Venusinus ordinatus est in Abbatem Cassinensem &c. Aegidius dicitur, non Guido in M. SS. exemplaribus constanti scriptura hic, & infra, quam ibi editus etiam retinet Codex.

(20) PP. Alexander Cajetam primum; inde Beneventum venit; quamvis alii Panormum adferant pervenisse, Regis Wilelmi navigiis, & tandem

Romam introgressum fuisse, in fine A. 1165.

(21) Pestilentia scil. ob quam Fredericus Aug. discedere cogitur.

remotu in diversis partibus.

1170. Alexander Papa rediens a Benevento recepit Tusculanum ad proprietatem Romanae Ecclesiae.

(T) 1171. Dominicus Abbas de Sabucino electus est in Cassinensem Abbatem.

(V) 1172. Dominicus Abbas in Epiphania confirmatus

(T) *An. 1171. Dominicus Abbas de Sabucino &c. Scripti Codd. de Cabucina.*

(V) *An. 1172. Dominicus Abbas in Epiphania confirmatus est in Abbatem &c. Rex Guilielmus cum Principe Henrico fratre suo venit in Apuliam; sed Princeps infirmatus rediit in Siciliam, & ibi mortuus est &c.* Paulò pinguius haec de Regis Guilielmi secundi in Apuliam adventu, deque morte ejus fratris Henrici Romualdus Salernitanus, quem dicit a parre Guilielmo primo institutum Principem Capuae post obitum alterius filii nomine Roberti (fuerat hic quoque Campanus Princeps ab anno 1158., nec dum novi quo anno decessit) annumque vitae decimum tertium agentem praescripto anno 1172. fato functum assentitur. Diem ejus obitus sic praefert Emortuale Cassinense. *XVI. Kal. Julii obiit Henricus Capuanus Princeps*, cujus extat etiamnum Tumulus in Ecclesia Montis Regalis, Joanni Aloysio Lelli, & Georgio Gualtherio, in antiquis Tabulis Siciliae relatus; ibique etsi defunctus ille perhibetur in anno Christi 1170., iis versibus

„ *Mille decem decies, decies septem datus annus*

„ *Te tollit, postquam carnem pius induit Agnus,*

id Romualdo, nostroque haud adversatur Anonymo, qui communem Christi secuti sunt aeram. Quandoquidem praefati Tumuli Siculus plane Auctor minime eandem, sed aliam Siciliensibus usu receptam usurpasse videtur epocham, in Tumulo etiam Regis Rogerii observatam; in quo duo pariter anni praevertuntur, defunctusque traditur Rogerius in anno 1152. quem plures nostrates antiquae chartulae viventem faciunt in anno 1153. obiisseque complurium, etiam Auctorum testimonio constat, in anno 1154. ut dictum est supra: Eundem quoque calculum ab Lupo observatum in designanda epocha adventus Langobardorum in Italiam, fuisseque integro biennio ab eo anticipatam, non hoc repetam loco. Quod quidem Prochronismum ad Graecorum sententiam, qui Natalem Christi, ut notavit Joannes Georgius Heruvartus in nova sua Chronologia, biennio citius figunt, docto ne credas viro accommodatum. Nam Graeci, eodem Heruvarto monitore cap. 208. 234. 237. 260. & alibi, suo illo ratiocinio ducti, *annos Christi biennio plus numerant, quam nos vulgo solemus*; & sane Lupus Langobardorum adventum, quem nostri ad annum figunt 568. minime retulit ad annum 570. sed 566. Redeo itaque ad Principem Henricum, Ugoni etiam Falcando memoratum, ubi de Regis obitu Guilielmi I. *Qui, inquit, Guilielmum majorem filium post se Regni successorem constituit: Henricum verò Principatu Capuae, quem dudum ei concesserat, voluit esse contentum.* Sic quidem cavit Rex ille, Romualdo insuper id ipsum affirmante his verbis. *Testamentum fecit, in quo Guilielmum filium suum majorem, totius Regni haeredem instituit, Henrico alteri filio Principatum*

tus est in Abbatem a Papa Alexandro apud Tusculanum. Luna decimaquarta obscurata est, & terremotus fuerunt. Rex Guilielmus cum Principe Henrico fratre suo venit in Apuliam, sed Princeps infirmatus rediit in Siciliam, & ibi mortuus est. Dominus Rex venit Capuam, & inde pergens Salernum, reversus est in Siciliam.

(X) 1174. Mense Aprilis Dominicus Abbas obiit: Petrus Decanus electus est in Abbatem mense Augusti. Stolum Regis ivit Alexandriam. Fredericus Imperator venit Lombardiam.

1176. Christianus Cancellarius Imperatoris, veniens super Cellis, obsedit eam. Comes Rogerius Andriae, & Comes Tancredus cum aliis Comitibus contra eum perrexerunt illuc.

1177. Alexander Papa ivit Venetias, & ibi fecit pacem cum Imperatore mense Julii in festo B. Jacobi Apostoli.

1178. Joannes Abbas Stumensis, qui vocabatur Papa Calixtus in decollatione B. Joannis Baptistae Tusculana-

Capuae, quem concesserat, confirmavit. Quocirca ex certissimis documentis cum constet, fuisse hunc Henricum Capuae Principem, investigent quaeso eruditiores, cur ejus nomen datis tunc Chartulis, atque Notitiae Judicati editae a me lib. 1. Hist. PP. Langob. pag. 256. quae de anno est 1171. quando ipse vivebat Princeps, praefixum de more haud fuerit. Nam quod sub tutore, Rege scilicet, ac fratre ejus Guilielmo II. utpote aetate minor, ipse vixerit Henricus, erit, forte, haec rei gestae ratio perquam vero similis: at Regem, quem summae bonitatis concelebrat fama, minus in fratrem benevolum, quin & injustum prodit, vel ex patris Guilielmi Primi, & Rogerii Avi exemplo; qui filiorum suorum Amfusi, Guilielmi, & Roberti Capuae Principum nomina chartulis post sua superscribi permiserunt, voluereque. Sed de his alias.

(X) An. 1174. Mense Aprilis Dominicus Abbas obiit. Petrus Decanus electus est in Abbatem mense Augusti. Stolum Regis ivit Alexandriam &c. Interpungenda ista, ut in Codice 199. electus est in Abbatem. Mense Augusti Stolum &c. Tertius scriptus Codex praeter consuetam in singulis annis usque ad an. 1188. anticipationem, hoc loco annum praefert MCLXXII. & statim annum MCLXXIII. deinde iterum annum MCLXXII. utique mendose; quos ad oram nescio quis, sed juxta ibi servatum recensuit Prochronismum.

lanum ad pedes Domini Alexandri Papae III. venit, quem postea Rectorem Beneventi constituit.

(Y) 1179. Alexander Papa celebravit Concilium in Ecclesia Lateranensi mense Martii, ubi fuerunt Episcopi numero triginta & unus, exceptis Cardinalibus, qui fuerunt viginti duo, & exceptis Abbatibus, qui prae nimia multitudine numerari non potuerunt, ubi Sancta Synodus promulgavit capitula viginti septem.

1180. Hoc anno homines Sancti Germani perrexerunt ad Dominum Regem apud Messanam, ut concederent illis privilegium contra Monasterium; sed nihil profecerunt. Lando intrusus, qui est Papa Innocentius dictus, apud Palumbarum cum focis captus, ad Cavas(*) est in exilium deportatus.

(Z) 1181. Alexander Papa obiit apud Civitatem Castellii; & Ubaldus Ostiensis Episcopus ordinatur in Papam Lucium apud Velletrum. Dominus noster Rex fecit treguam apud Panormum cum Rege Maxamutorum usque ad decem annos, mense Augusti.

(A) 1182. Tribus diebus infra octavam Epiphaniae tam maxima venti procella defaevit per totam Italiam, quod homines plures, & bestias interfecit, arbores exaruit, & herbas ad radices destruxit. A quinque annis, & infra fames fuit tam valida per totam Italiam, quod diversis in partibus vulgo *salma*, & *soma* tritici pro auri uncia non poterat inveniri; & omnium frugum terrae sterilitas maxima fuit, & plures homines prae nimia fame her-

(*) *Ad Monast. scil. Cavense apud Salernum.*

(Y) *An. 1179. Alexander Papa celebravit Concilium &c. ubi fuerunt Episcopi numero triginta, & unus &c. Scripti Codd. Episcopi numero ccc1. &c. quibus ad stipulatur Guilielmus Tyrius lib. 21. cap. 26.*

(Z) *An. 1181. Alexander Papa obiit &c. Dominus noster Rex fecit treguam &c. Vixit igitur hic Anonymus per tempora ejusdem Regis, & post. Ceterum qua occasione Rex Guilielmus II. cum Masemutorum, & Marochi Rege inducias fecerit, quod hoc loco notat Anonymus, vide Robertum de Monte ad an. 1180.*

(A) *An. 1182. Tribus diebus infra octavam Epiphaniae &c. ad radices destruxit &c. Scribe extraxit; & paulo post p^auma tritici, ut in exemplaribus,*

herbas comedentes agrestes deperierunt .

(B) 1183. Rex Guilielmus Siciliae secundus, venit ad Montem Cassinum septimo Kalen. Februarii, & alio die versus Capuam remeavit. Lucius Papa III. apud Velletrum promovit Guilielmum Abbatem S. Mariae Regalis de Panormo in Archiepiscopum Montis regalis. Christianus Moguntinae Ecclesiae Archiepiscopus obiit apud Tusculanum. Homines Malsenses (*) destruxerunt Rappollam.

(C) 1184. Nono Kalen. Junii Terremotus adeo magnus, & terribilis fuit per totam Calabriam in (**) Valle de Grati, & vallem de Sinu. Ecclesiae omnes, & omnia aedificia murorum corruerunt, & Rufus Cusentinus Archiepiscopus, & multi alii sub murorum praecipitio suffocati sunt. Cassinensis Ecclesia commutationem fecit cum Roberto Caputafino de Selectano cum Castro Fella. Lucius Papa dimisso Comite Bertoldo ad defensionem

Tom. IV.

P

nem

(*) Lege omnino Melfenses: Ma- non Amalfae. Prat.

le igitur emendat infra Peregrin. Rappolla namque proxima est Melfae, (**) Locus corruptus. Carac.

(B) Ann. 1183. Rex Guilielmus Siciliae secundus venit ad Montem Cassinum septimo Kalen. Februarii; & alio die &c. Mutilus est hic locus in Codice edito, quem uterque scriptus integrum praefert sic. Ven. ad Mon. Cass. sept. Kal. Febr. ubi eo die pernoctans, & sequenti die ibidem permanens, post Solis occasum descendit. Alio die a S. Germano rediens, per Mortulam per Sueffam, versus Capuam remeavit &c. & infra homines Amalfenses non Malsenses.

(C) An. 1184. Nono Kalen. Junii Terremotus &c. Putabat vir doctus corrupta verba illa in Valle de Grati; sed non sunt: sic enim dicta olim, atque etiam num dicitur Vallis, regioque percelebris in Calabria citeriori supra Consentiam ad Septemtrionem, Tarentinum adusque sinum porrecta, quam praeterfluit flumen Orathis, vulgo Grati, unde illi nomen, Regiisque frequentissime Tabulariis, nec non Richardo de S. Germano ad an. 1234. memorata. Corrupta certe sunt verba illa. Vallem de Sinu; quorum loco nescio an restituendum Valle de Salina, sive Salinarum, a Gaufrido Malat. lib. 1. cap. 21. descriptam prope urbem Rhegium: in Calabria scilicet Ulteriori: ita ut utramque pene Calabriam Terraemotu hoc concussam fuisse intelligamus. Nec sine mendo in Codice edito Castro Fella, & Comite Bertoldo, quae in manu scriptis sunt Castro Sella, & Comite Bertolfo.

nem Campaniae, per Vallem Orbeti Veronam accessit ad colloquium cum Imperatore (22).

1185. Pax firma inter Imperatorem Fredericum, & Regem Guilielmum facta est. Rex Guilielmus Siciliae copiosum exercitum in Romaniam transmisit, qui Civitatem Durachiae, & Civitatem Saloniquium ceperunt (23). Praefatus Rex Constantiam amitam suam transmisit in conjugem ad Illustrem Regem Henricum filium Frederici Imperatoris. Novum genus hominum, qui Vendicofi dicebantur, in quadam parte Regni surrexit, quos praedictus Rex suspendi fecit, & diversis poenis affligi. Supradicto stolio Regis, fraude, & vi Graecorum, postmodum fortuna est adversata. Lucius Papa apud Veronam obiit VII. Kalend. Decemb. & Archiepiscopus Mediolanensis in Papam Urbanum est substitutus. Baldovinus Rex Hierosolymitanus obiit, & Baldovinus filius sororis ejus est factus Rex. Andronicus Constantinopolitanus obiit, & Isacius factus est Imperator (24).

(D) 1186. Dominus Petrus Sacerdos, & Abbas Cassinensis obiit VIII. Idus Julii.

(E) 1187. Saladinus mense Maii Christianos devicit; iterum in Junio in alio conflictu victoriam obtinuit. In Septembri 4. Idus Hierusalem cepit. Exiens Papa Urbanus de Verona, & Ferrariam veniens, obiit (25).
Ma-

(D) *An. 1186. Dominus Petrus Sacerdos &c.* Mancus locus, supplendus ex exemplaribus sic. *Dom. Petrus de Insula Sacerdos, & Abbas Cassinensis in sancta confessione obiit &c.*

(E) *An. 1187. Saladinus mense Maii &c. & veniens in civitatem Pisanam obiit V. Kal. Januarii &c.* Deest denarii nota, nam scripti Codd. defunctum notant Papam Gregorium Kal. Januarii, eique substitutum Paulum Episcopum Praenestinum, non Claudesinum.

(22) Ibique Concilium celebravit, Imperatoris etiam interventu. Labbe To. X. Sigon. aliique.

(23) Pro hac expeditione fuit supplicatum servitium a Baronibus Regni, prout in Archivio Neap., & apud

Borrellum in Vindic. Neap. Nobil.

(24) Multa horum pertinent ad An. 1186.

(25) Ob Hierusalem a Christianis perditae dolorem.

Magister Albertus Beneventanus Presbyter Cardinalis Sancti Laurentii in Lucina, & Sanctae Romanae Ecclesiae Cancellarius, in Papam Gregorium Octavum est substitutus; & veniens in Civitatem Pisanam obiit V. Kalend. Januarii (26). Paulus natione Romanus, & Episcopus (*) Clandestinus in Papam Clementem est substitutus.

(F) 1188. Papa Clemens a Romanis magnifice est receptus. Roffredus de Insula VII. Idus Julii in Cassinensem Abbatem honorifice receptus est.

1189. Guilielmus Rex Siciliae sine liberis, & testamento moritur. Panormi oritur inter Christianos, & Sarracenos dissensio. Sarraceni multa suorum strage facta, exeunt, & inhabitant montana. Roffiedus Cassinensis Abbas, futurorum providens, cum vicinis Comitibus, & Baronibus confœderatur.

(G) 1190. Tancredus Comes Licii, qui apud Trojam cum quibusdam aliis juraverat fidelitatem Constantiae uxori Henrici Regis Theutonicorum, & filiae quondam Regis Rogerii, Panormum vocatus a Magnatibus Curiae, de assensu, & favore Curiae Romanae coronatur in Regem mense Januarii. Rogerius Andriae, & Richardus Caleni Comites, melius suae fidei memores cum quibusdam aliis Tancredo resistunt; sed differente superscripto

P 2

Re-

(*) *Al. Praenestinus.*

(F) *An. 1188. Papa Clemens a Romanis. &c.* In tertio scripto Codice nulla ad hunc annum notantur gesta; sed ea tantummodo Librarii legitur admonitio, superius mihi bis descripta, qua suam ipse fassus incuriam, reliquos annos recto ordine digesturum se spondet.

(G) *An. 1190. Tancredus Comes Licii &c.* Pluries hoc loco in edito Codice adversus manu descriptos peccatum; in quibus Rogerius, Andreas (non Andriae) & Richardus Caleni Comites &c. & infra. Cui etiam munitiones blanditiis Riccardi Acervarum Comititis cognati sui inducunt se reddunt. Idem Comes Romanorum, & Campaniae, & Regni collecto magno exercitu &c. postmodum muniunt civitatem Ariani, iterum fide rupta capit; & redit cum exercitu contra Capuam, & Aversam.

(26) Vix dies LVII. Petri Cathedram rexit.

Rege Henrico in Italiam venire, Tancredus Apuliam fere totam, & terram Laboris sibi subjicit, cui etiam munitiones, blanditiis Acerrarum Comitis cognati sui, inductae se reddunt. Item Comes Acerrarum, de Campania, & Regno, collecto magno exercitu pro expugnandis Capuanis, & Averfanis, terram S. Benedicti aggreditur. Rex Henricus Henricum Testam cum exercitu mittit in Regnum, qui per Amiterninas, & Theatinas oras, intrans, plurima loca incendio, praedaeque consumpsit; qui junctus cum praedicto Comite Rogerio, in Apuliam vadunt, locaque quamplurima depopulantur. Cornitum capiunt, & incolas compellunt exulare; contra quos exercitus Tancredi muniunt Civitatem Ariani, & loca vicina, metuentes bello campestri pugnare. Theutonici vero aliquandiu eos obsidentes, cum aestatis fervore, tum penuria depressi, obsidionem solvunt, & de Regno exeunt. Comes Acerrarum invalescit: & supra dictum Comitem Rogerium ad concionem vocatum, fide rupta capit. Redit cum exercitu Capuam, & Averfam (27). Capua se reddit improvido consilio, sicut semper usa, cum

(27) Anon. noster injuste Campanos offendit. Quomodo enim ii militia, armis, aliisque ad urbis defensionem necessariis carentes, obsistere potuissent, Theutonicis etiam e Regno discessis? Neque verum, Henricum, cui ipsi favebant quam maxime, illuc *appropinquasse*, quum non paucos post menses Augustus cum uxore Constantia Regnum ingressus fuerit. Comiti etiam Acerrano concivi suo Capua deditur, quod ab eo beneficia potius, quam hostilitates referre sperabat, patronum, non inimicum expectura. Jam pene tota Campania regio Tancredo se subdiderat, eccui igitur Capua auxilio confidere poterat, aut a quo subsidium expectare, quum Provinciam hostes possedissent, Henrici exercitus abfuisset? Haec non

improvido consilio peracta, sed rationabili causa, ut ipsemet Henricus deinde confessus est, quum Capuam fuerit ingressus, Campanosque fideles suos adpellavit: quo titulo ab eo usque tempore decorata Fidelissima etiam nunc dignitatem ostendet suam. At qua ratione Cassin. Anonymus hanc Capuae notam impegisset, ignoro. Fortasse quod Campani Aquinates eorum potentiam, nimisque divitias infringere studuerint, & Capuae cives, Monachos illos ex eorum Urbe profectos quum regredi nequivissent, ipsos apud Principes, ac Provinciae Magnates accusare, & quoquo modo adversari contenderent. Neque adhuc in Cassinenses animi motus compositi: nam permultas ex hac Urbe opes retrahunt, alio translatas,

cum jam Rex Henricus, cui favebat, appropinquaret. Fredericus Imperator Romanorum, supradicti Regis Henrici Pater, qui cum ingenti exercitu Hierosolymam iverat pugnaturus contra Saladinum, qui terram illam occupaverat, in flumine moritur. Henricus ejus filius Italiam ingreditur.

(H) 1191. Obiit Papa Clemens mense Martii. Jaquinus Diaconus Cardinalis in Papam Coelestinum consecratur; a quo supradictus Rex Henricus apud Sanctum Petrum in Principem Romanorum coronatur mense Aprili. Tusculanum Romanis conceditur destruendum. Henricus Imperator una cum supradicta Constantia Imperatrice per Campaniam descendens in Regnum, Roccam Arcis violento capit insultu. Quod factum suos in audaciam, & nostros sic inducit in diffidentiam, ut jam nec loca munitissima de resistendo cogitentur: unde Sorella, Atinum, & Castrum-Celli non tam bello, quam stupore devictae, se reddunt. Abbate Roffredo apud Montem Cassinum ad mortem pene infirmato, habito tractatu inter Legatos Imperatoris, & Conventum Cassinensem, qui multum Imperatori favebat, vocati sunt homines S. Germani, & ibi de mandato Decani, & Conventus juraverunt. Imperator, & Impera-

(H) *An. 1191. Obiit Papa Clemens. &c. Sub uno etiam fasce emendatiora ex scriptis Codd. hic dabo, quæ editus tum manca, tum depravata profert. Scribendum itaque. Quod factum suos in audaciam, & nostros sic induxit in diffidentiam, ut jam loca, etiam munitissima, de resistendo non cogitarent. Unde Sorella, Atinum, &c. deinde, & ibi de mandato Decani & Conventus juraverunt Imperatori. Imperatrix primum recta via post Imperatorem per Soram, & Atinum, Cassinum venit, &c. infra vero: obsidionem deserit. Per Capuam redit Cassinum, &c.*

latas, ut non huic Urbi, e qua illis agri, aliaque opes tributae, sed aliis elargiantur locis. At desenda isthæc potius, quam enarranda! Alibi fortasse melius expendenda.

Nullibi quidem auditum, aut Principi obsequium præstasse, aut Reip. commodum Urbes illas, quæ pro

fide servanda excidio se damnant, ac perditioni. Cui bono Civitates solo aequatae, ejusque incolae ferro aut igni traditi? Fidelitas animo insidere debet, quæ opportunitatem se ostendendi expectet, atque hæc Principi obsequia, & Reip. commoda; non autem Urbium excidia.

peratrix primum recta via , post Imperatorem per Soram , & Atinum , Cassinum venerunt . Conventus eis jurat , Abbas minime , sed obsides dat . Post aliquot dies veniunt in Terram Laboris , nullo resistente , praeter Civitatem Neapolitanam , in qua receptaverat se cum suo exercitu , supradictus Comes Richardus . Imperatrix Salerni recipitur , & moratur . Imperator Neapolim obsidet , a mense Maii usque ad mensem Augusti , & tum infirmatus obsidionem deserit . Per Campaniam redit Cassinum : pro Imperatrice mittit , sed Salernitani , fide rupta , detinentes , ad Regem transmittunt . Imperator infirmus , majori parte suorum , aëris intemperie , mortua , captis obsidibus de Sancto Germano , & secum ducto supradicto Abbate , redit in Theutonium mense Septembris . Comes Richardus cum exercitu , & Neapolitanis , egrediens , Capuam capit Civium (*) proditione , ubi multi de Theutonicis gladio pereunt . Conradus Muscain-cervello , in Castro Capuano aliquandiu resistit ; tandem compositus cum Comite , cum suis exiit illaesus , Capuae nobilibus , qui cum eo erant , carceri deputatis . Stultus Paganus Castellatum Atini Theutonicum egredientem gladio deiicit , & Atinum pro parte Regis occupat . Comes Richardus recuperata Terra Laboris , in Venafro Comitem Rogerium Molisi obsidet , quo se redempto ad S. Germanum venit , eumque quorundam Civium Regi faventium scelerata factione , obtinet . Atenulphus Cassinensis Decanus , relictus ab Abbate procurator , in Cassino se recipit , & cum Monachis obsessus a Comite , viriliter resistit . Comes , in Damanium Regis , capta Terra S. Benedicti , redit in Terram Laboris , mense Novembri . Legati Curiae Romanae Cassinense Monasterium , Decanum , & Monachos interdicunt ; nec hoc tamen separat eos ab Imperii charitate (**).

1192.

(*) Iterum heic convitiatur Anonymus , qui Campanorum fidelitati magnopere invidebat . Scriptores alios con-

sulat Lector , ut maledicta dignoscat .

(**) En Anonymi scopulus , & Capuae proditio !

(I) 1192. Decanus cum Diopulto Castellano Rocchae Arcis, mensē Januario, collecto exercitu de Campania, & Romanorum, descendentes per montem, invadunt Sanctum Germanum. Balivi Regis, Monachi, & laici, Regis fautores in fugam se vertunt. Ceteri non tam dominio resistere valentes, quam contra violentiam praedonum se tuentes, magna intrantium strage facta, eos repellunt, donec viso Decano, in manibus ejus, se reddunt: Juramento impunitatis a Magnatibus exercitus recepto, qui tamen obsides capiunt, & auferunt victualia. Idem Castellanus Soram capit; deinde simul cum Decano capiunt Plumbariolam, & Pinnatarium, ubi multa strage facta inhabitant, & consumunt omnia. Rex Tancredus veniens in Apuliam vadit usque Piscariam; & totam inde Regni terram sibi subiicit, praeter Comitem Caleni, cum quibusdam Baronibus: deinde per Terram Laboris redit in Siciliam, relicto Capitanio Richardo Comite Caleni, qui jam se reddiderat. Rogerius de Foresta Castellanus Atini Castrum Sancti Eliae capit. S. Germanum collecto exercitu ab una parte obsidet, & usque ad muros violento insultu expugnat: labores consumit, & exportat; Caream, & alias Villas igni commendat; sed ut praedictus Comes Caleni cum magno exercitu in obsidione Civitatis, apud Sanctum Angelum diu moratur. Qui ex condito pariter venientes, violentos facit insultus; sed Decanus sicut in monachatu monasticum, sic in bello militarem gerens animum, absente Diopulto, per se Urbem tuetur, suos animat, portas refert, & vigi-

(I) *An. 1192. Decanus cum Diopulto. &c. Et has cursim non magni momenti demonstro ex exemplaribus sincerās lectiones. Ceteri non tam dominio resistere volentes, quam. &c. aliquanto post capiunt Palumbarum, & Pinnatarium. mox praeter Comitem Celani. inferius violento insultu oppugnant, postea violentos faciunt insultus; sed Decanus, sicut in Monachatu monasticum, sic in bello. &c. ad haec & Abbatis sui relictum. Inde Castellanus saevit: deinceps milites Abbati concedit, cum quibus rediens. &c. deum costina frumenti plusquam uncia auri, & psaua vini similiter, & casia olei taren. V.*

vigili cura discurrens ad omnes insultus se obicit , ita ut , si possibile sit , uno momento portis omnibus adflere cernatur , mense Junii ; Comes autem contra constantiam , ac animositatem Decani se videns non proficere , ab insultu cessat , & de viribus diffidens spem in corruptela reponit , & quem bello non potuit expugnare , blanditiis , & muneribus attentat . Sed & Castellanus Atini captum a militibus Regis Fratrem Decani , variis tormentis affligit , cujus liberatio Decano offertur , aurum promittitur , cujuslibet in Regno dignitatis optio datur ; sed fidelis animus , nec avaritiae cedit , nec ambitioni ; quinimo tormenta dissimulans jurat , se toleraturum magis ante oculos suspensionem Fratris , quam fidem Imperii , & Abbatis sui relicturum . Ille in Castellanus faevit , montana castra Sancti Benedicti capit , & depredatur . Imperator Bertoldum Comitem cum exercitu mittit in Italiam , & cum eo remittit supradictum Abbatem , sed Bertoldus in Tuscia demorans , milites Abbati concedit , cum quibusdam rediens Ceperani adloquitur supradictam Imperatricem jam a Rege remissam , ducentibus eam Cardinalibus , ad hoc missis a Papa , qui putabat Romae cum ea de concordia tractare . Sed eadem Augusta Urbis declinat ingressum , & per Tiburim in partes Spoleti recipitur . Applicat Abbas cum militibus , qui die quadam cum Decano euntes Atinum , Cancellos diruunt , magnam partem Atini depredantur , & comburant , cepissentque Castrum , si consilio Decani stetissent . Sed Theutonicus furor eodem , quo venit , impetu recessit . Iterum eadem via Cominum intrant , Gallinarium capiunt , & inhabitant : post dies aliquot milites , qui conduxerant Abbatem , recedunt , paucis remanentibus ; Abbatia ex parte favet Abbati . Castrum Sancti Angeli solita perfidia induratum , hostiliter resistit , latrunculos conducit , qui per sylvas , & loca opportuna insidentes , praedam eis referant . Castellanus Atini iterum invalescit , montana castra S. Benedicti capit , & tam ipsa , quam

Castrum Sancti Eliae gladio , praedia igne dissipat , & affligit . Inter has angustias adeo fames invaluit , ut saepe apud Sanctum Germanum venderetur coscina frumenti plusquam una uncia auri , & sauma vini similiter , & capisa olei taren. quinque . Diopultus auxilio Abbatis collecto exercitu, Aquinum , ubi milites Regis erant , obsidet , & militibus exeuntibus obtinet , inde sic invalescit , quod omnia vicinia usque Sueffam depraedatur , & affligit . Praedictus Bertoldus, Amiternum , & Valua mense Novembri recipiens , subito descendit in Comitatum Molisii , & Venafrum primo insultu capiens , usque ad consumptionem inhabitat . Obtinet castra vicina , in quorum quibusdam milites Regis capit . Rex Angliae Hierosolyma rediens , in Theutonia captus , Imperatori datur . Post modicum , liberatum , & secum retentum , Imperator , recepta ab eo fidelitate , coronat , & Regnum ejus augeat .

(K) 1193. Bertoldus , relictis in Comitatu Molisii Conrado Musca-in-cervello , redit , & ducit in uxorem sororem Comitis Berardi , relictam Comitis Roberti de Caserta . Diopultus in praedam discurrens versus Campaniam , gradientem contra se Comitem Caleni capit , & transductum in Rocca Arcis captivum servat , & praedat tali gloriosus usquequaque per Terram Laboris licenter jam discurret , & depraedatur . Supra scriptus Abbas , exercitu collecto , recuperat Castellum novum , & alia vicina

Q

(K) An. 1192. Bertoldus , relictis in Comitatu Molisii Conrado Musca-in-cervello , redit . &c. Scripti Codd. Bertoldus relic. in Comit. Mol. Conrado Musca , & Diopulto , redit . &c. Facit hos quoque duplices Bertoldi administratos Richardus de S. Germano ad an. 1193. a quo tamen secundus ordine non Musca , sed dicitur. *Muscaincervello* . In Anonymo autem dein legendum , egredientem contra se Comitem Caleni , non , gradientem , & infra. *Passo facto de reddendo se* &c. & iterum , venit ad Montem Fusulum , non Montem Fuscum : postremo , deinde obsidet Aversam , & ipsi se reddunt , non , obsidet Torsam , quae lectiones omnes sunt e manuscriptis Codicibus .

cina Castra , pacto de reddendo se statuto tempore , nisi erit eis a Rege succursus . Castrum Sancti Angeli foris devastat ; Bertoldus redit in Comitatum Molisii ; Rex Tancredus in Apuliam veniens , recepit filiam Imperatoris Constantinopolitani in uxorem Rogerio filio suo , dudum in Regem coronato . Exinde , collecto exercitu venit ad Montemfiscum , contra quem Bertoldus castra movens , tentoria figit apud Paludam , ubi die belli condito pugnare volentem Regem , quidam de suis retrahunt . Inter moras autem exercitus Imperialis , penuria coactus , redit in Comitatum Molisii . Rex vero transiens vi capit Roccham Sanctae Aghates , & Castrum Sabiniani , ubi plures de Theutonicis captos , extremo supplicio damnat . Bertoldus Castrum Montis Rodonis obsidet , quia fidem ruperat ; sed die quadam suas machinas exterius instruens , de machina interiori emisso lapide percussus moritur . Conradus supradictus , parte quadam exercitus dilapsa , Dux eligitur ab aliis . Obsidionem non deserit , donec Castrum vi capit , proditores in circuitu suspendit ; consumptisque rebus Castrum ipsum incendio primum , deinde ruina usque ad solum evertit . Rex Tancredus , prosperis successibus animatus , venit in Terram Laboris , obsidet Casertam , donec Comes Guilielmus reddit se ; deinde obsidet Torsam , & ipsi se reddunt , obsidibus datis . Conradus transit in Vallem Forconi , exercitum recreat , captis terris , quae reddiderant se Regi . Rex venit Theanum , sperans ad se revocare supradictum Abbatem ; sed vir consilii futurorum providus , & iustitiae conscius , nec muneribus Regis , nec terroribus Sedis Apostolicae potuit inflecti . Rex aegritudine correptus rediit Siciliam , quo recedente , Conradus Cominum intrat , & devastat , & deducto Comite Caleni , recipit Diopultus Roccham Montisdraconis . Conradus vero in Apuliam transiens , loca immunita cepit , munita depraedatur , & devastat .

(L) 1194. Supraſcriptus Rogerius filius Tancredi obiit, poſt quem & ipſe coronato Vvilelmo filio ſuo deceſſit . Imperator exercitu collecto , menſe Junio , Italiam ingreditur , Piſis , & Januae parat exercitum navalem , & eo miſſo ipſe in Regnum deſcendit , omnibus ſe reddentibus praeter Atinum , & Roccham Vvilelmi . Capuani , & Averſani nec ſe reddunt , nec obſidentur . Neapolitani ex pacto jam Piſis habito , ſe reddunt . Imperator tranſiens , Salernum vi caepit , & in ultionem ſuae injuriae habitatores partim gladio , partim carcere , nonnullos exilio damnat , rebus publicatis , & in praedam exercitus addictis . Deinde tranſit in Apuliam , & nullo reſiſtente , per Calabriam venit Meſſanam . Vvilelmus novus Regulus dimiſſo palatio matri , recipit ſe in Caſtrum munitum , quod dicitur Calatibilotta . Quo viſo populus Panormitanus Imperatorem vocat : at ille praemiſſis nuntiis , & foedere facto cum Regina , de dando ſibi Comitatu Licii , & filio Principatu Tarenti , properat , & magnifice Panormum ingrediens , in Palatium recipitur , nec multo poſt idem Regulus fortunam cum corona deponens , ad pedes ejus venit .

(M) 1195. Imperator ſolemni Curia in Palatio habita , oſtenſis litteris , quas conſpiratione quorundam Magnatum Regni factas dicebat adverſus eum , eundem Vvilelmum quondam Regem , modo Principem factum , & plures Comites , ac Regni Magnates in vincula conjecit .

Q 2

Con-

(L) An. 1194. Supraſcriptus Rogerius , &c. Duo praeter fidem Codicum Caſſinenſium male hic cuſa : ſed levia , alterum eſt , & in praebendam exercitus addictis , non , in praedam : alterum , Calatabillotta , non Calatibilotta .

(M) An. 1195. Imperator ſolemni Curia , &c. In Codice 199. , qui hoc loco deficit , textus iſte ab edito admodum variat . Ibi ſic habet , quorundam Magnatum Regni factae dicebantur , item , filium parit in Marchia Anconitana , quem in auſpiciis cumulandae probitatis incultatis duorum nominibus , Fridericum Rogerium : ſeu , &c. tertio , Qui rediens obrinet Atinum quarto , reddit ſibi Atinum , quinto . Imperator in Apuliam redit ; & conjunctus cum Imperatrice Curiam ſolemnem ibi habuit , &c.

Constantia Imperatrix filium parit in Marca Anconitana, quem in auspiciis cumulandae improbitatis, inculcatis Avorum nominibus Fredericum Rogerium, seu Rogerium Fredericum vocat. Rosfridus Cassinensis Abbas non segnis, Panormum vadit, ibique donum Atini, & Malveti ab Imperatore suscipit, qui rediens obsidet Atinum. Rogerius superscriptus videns se non posse resistere, reddit ipsi Atinum, recipiens Castrum S. Petri in Fine. Imperator in Apulia redit, & conjunctus cum Imperatrice Curiam solemnem habuit, qua finita, ipse in Theutonium rediit, Imperatrix in Siciliam vadit.

Hoc Chronicon videtur continuatum fuisse ab alio Scriptore in alio Cod. num. 199. in quo etiam scriptum est antiquis litteris Langobard. Chronicon Cassinense Leonis Marsicani; continuatur autem hoc modo. Caracc.

1196. Dicitur Imperator, de Alemania rediens, ivit Panormum, ubi sicut Deo placuit, diem clausit extremum. Tunc exiens de Regno damnatae memoriae Marcuvaldus Consiliarius ejus, & aliquantulum commorans in Marchia Anconitana, mortua Panormi jam dicta Imperatrice, rediens ille ad Regnum cum multo exercitu perditorum, & veniens cepit Sanctum Germanum, & totam terram Sancti Benedicti dissipavit simul, & ex magna parte combussit, tradens spolia habitantium in ea, exercitui suo. Nonnulla quoque altaria, iniquorum manibus, Reliquiarum abstractione, violata sunt. Obsedit autem & Monasterium Cassinense, ubi se concluderant duo Cardinales, qui venerant ex parte Domini Innocentii III. cum multis militibus de Campania in auxilium Terrae. Sed Domnus Abbas praedictus ferre non valens multitudinem virorum, & mulierum, qui se ibidem receperant, data illi pecunia numerata, fecit eum de Terra exire, commendato ab illo dicto Diopulto, Castello novo, Castello Fractarum, & Pontecurvo.

1197. Vadit ille Marcuvaldus Panormum, & illic recipiens quasi in custodiam dictum filium Imperatoris,
cum

cum tribulasset multos ibi , & ipse miserabiliter expiravit .

1198. Dictus Diopoltus , cui haeserat omnis ille exercitus perditorum , cum apud Venafrum jurasset satis solemmniter treguam , & pacem Domino Abbati , & hominibus Sancti Germani , per fraudem de nocte veniens cepit Sanctum Germanum , & multos de habitatoribus captivos tenens , omnia diripuit , quae inventa sunt , inferens quaecumque mala potuit , sicut erat moris ejus , omnibus Castellis Monasterii , & habitatoribus eorum . Exivit autem de Civitate , sed vix ibi poterat aliquis sine timore , & tremore habitare .

1201. Gualterius Comes Brennenfis mittitur in Regnum a Domino Papa Innocentio , & fretus auxilio Abbatis nostri , dictum Diopultum apud Capuam cum multo exercitu contra eum venientem , fugavit . Diripuit omnia , & cunctum ejus exercitum dissipavit , capiens nonnullos eorum , & alios in fugam convertens IV. Idus Junii . Civitas Venafrana tota combusta est in vigilia Sancti Joannis Baptistae . Cum auxilio dicti Comitis Gualterii Domnus Abbas Castellum Pontecurvum , Castellum novum , & Fractas recuperavit : datis Richardo de Aquila , qui tenebat illa per dictum Diopultum , Ecclesia Sancti Magni in vita ejus , & Molendino de Reposorio apud Sanctum Germanum , & tenimentis dicti Petri de Manso .

1202. Fames valida per Regnum exorta est , unde nonnulli hac inopia coarctati , mortui sunt .

1203. Dictus Diopultus in Castello Summae , tentus est , qui tandem evasit suis promissionibus deceptoriiis . Comes Richardus de Aquila cepit Sueffam .

(N) 1204. Dictus Comes Gualterius cepit Tarracinam de Salerno , & licet aliquantis diebus ibi a Diopul-

(N) *An.* 1204. Dictus Comes Gualterius cepit Terracinam , de Salerno , &c. Ab antiqua Tarracina , quae in Latio , alia haec Terracina de Salerno , non-

pulto fuerit adeo coarctatus, ut carnes equorum cum suis compulsus sit edere, auxilio tamen Comitum, et Baronum, cum quibus juraverat homagium, liberatus est; et ipsum Diopultum cum suis omnibus de tota Civitate Salerni ignominiose fugavit, obseditque Terram Majorem per multos dies, et eos, qui se ibi concluserunt, ad omnem inopiam coarctavit.

(O) 1205. Mense Januario dictus Comes Gualterius apud Sarnum (*), cum suis decumbens, minus caute, fortuna sibi novercante, fugatis suis omnibus, et de eis plurimis interfectis, captus est per Diopultum, et Generalem ejus, et conjectus in vincula, dicitur ibi diem clausisse extremum (46). Triumphans de hoste Diopultus, et se ipsum humilians, obtinuit, ut Dominus Papa, missis Nuntiis fecerit supradictum Diopultum, et suos ab excommunicatione absolvi, credens eum Ecclesiae profuturum; Qui postmodum Romam perrexit, et a Domino Papa Innocentio, et a Romanis bene receptus est: postea reversus est Salernum.

1206. Hoc anno mense Novembris Comes Diopultus
cum

(*) *Quod obsidione, cingebat.*

novum oppidum in Picentinis, memoratum etiam Richardo de S. Germ. hoc anno, & an. 1226. Idcirco interpunctio illa in edito Codice omnino molesta, in quo etiam male cusum infra, *Terram Majorem*, pro *Turrim Majorem*, de quo dixi in Italica Dissertatione. *De Portis*.

(O) An. 1205. Mense Januario dictus Comes Gualterius apud Sarnum cum suis decumbens, &c. Non, mense Januario, sed, mense I. ut habet scriptus Codex: hoc est. Junio. Chronicon Ceccanenſe usurpato tunc more carmina solutae commiscens orationi, expresse hunc Mensem notat.

„ *Quintus & annus Domini cum mille ducentis,*
„ *Et fuit undena Junii lux in prima mensis,*
„ *Hinc octava datur Indictio, quae renovatus,*
„ *Cum Comes est Bramnae Sarni devictus ad annem.*
„ *Stultitia, casu, nec Marte, dolo superatur, &c.*

(46) Colenucc. habet Gualterium fasciolas evellisse; quam ob causam vulneratum fuisse; & a Diopulto exsanguem obisse quarta sui infortunij die.

cum pluribus Regni ivit Panormum, et traditum est ei Panormum cum Rege : post modicum vero temporis Cancellarius Gualterius, junctis Theutonicis, habuit Regem Fredericum.

1207. Hoc anno mense Madii Comes pugnavit cum Neapolitanis, et ex eis magnam stragem fecit.

(P) 1208. Mense Januario, in vigilia Epiphaniæ Dominus Rosfredus Cassinensis Abbas Civitatem Soræ, quam homo perditissimus, et perfidissimus Conradus de Marley Teutonicus cum Rocca de Sorella . . . fuerat ab Henrico Imperatore VI. relictus Castellanus, Pesculum Solidum, Roccam Arcis, et Broccum tenebat, conducta praedonum, et sibi similium manu, Campaniam, et adjacentia loca, et maxime Terram Sancti Benedicti depraedabatur; in crepusculo diluculi cum gente ingressus est. Eo die per Civitatis transfugas, qui se receperant in . . . Avellum, quam multae Civitatis domus igne deflagraverunt. Illi autem de loco natura munitissimo a gente Abbatis expulsi eodem die, in Sorellae Roccham se receperunt. Alia igitur die Castellum Brocci expugnatum est, et Arix Sorellae de Planello arctius est obfessa. Mense Februarii Arix dicta noctu expugnatur a nostris, uno tantum de nostris ab hostibus audaciter resistentibus, cesso. Captus Conradus, Sorellae, cum universis qui fuerant illic inventi, tenetur in vincu-

cu-

(P) An 1208. mense Januario, in Vigilia Epiphaniae, &c. constitutis ad hoc Capite, & Magnis Iustitiariis Apuliae, & Terrae Laboris Comite Petro Celano, & Richardo Fundano, &c. Compendiatam in exemplari vocem Mag. quae explicanda fuerat, Magistris, exposita a Typographo imperite est: Magnis; quoniam septem, quae suprema dicuntur Regni officia, passim Magni titulum nunc obtinent; ut Magnus Iustitiarius, &c. At olim Magistri appellabantur quicumque aliis praeerant, quod planum; unde dictus etiam Magister latronum apud Caesarium Heisterbacensem lib 7. Mirac. cap. 59. Sane ambo praefati Comites cum administrarent Regni tutelam, sub hoc ipso titulo Magistri Iustitiarum, alter eorum, Petrus Celanensis, designatus legitur apud Richardum de Sancto Germano. Ex quo pariter Auftore lacunam haud magnam in eodem Anonymo ad finem praesentis anni commode poteris explere.

culis, Roccham Arcis, et Pescum Solidum reddere pro sua, suorumque qui tenebantur vincti, liberatione, promittens. Prima igitur quinta feria Quadragesimae, Hugo pro liberatione dicti Conradi, et suorum, Stephano Camerario Domini Papae Innocentii, et Richardo ejusdem germanos Roccham Arcis assignat, recepta per eos a Domino Papa multa quantitate pecuniae, et firmata personarum, et rerum securitate. Mense Junii Dominus Papa Urbem exiens ad Sanctum Germanum contendit, convocatisque illuc Civitatibus, Comitibus, et Magnatibus Regni, de Domini Regis Frederici succursu, et Regni pace tractavit, constitutis ad hoc Capite, et Magnis Justitiariis Apuliae, et Terrae Laboris, Comite Petro Celano, et Comite Richardo Fundano. Deinde Montem Cassinum Dominus Papa conscendit, ibique diebus multis propter clementiam aeris immoratus, a Praedecessoribus suis indulta Monasterio privilegia renovavit, et quaedam de novo concedens, alienata de pertinentibus ad Hospitale, Vestiariam, vel Infirmariam, five Cellariam revocari posse, clementer indulgit. Descendens igitur a monte, rogatu Domini Petri Decani Cassinensis, in Altare Sancti Nicolai de Sancti Petri Monasterio sacras Reliquias ipse recondidit in festo Beati Jacobi VIII. Kalend. Augusti; sed quia propter ferventis aestatis inclementiam taedebat eum, consipante se turba celebrare divina, mandato suo celebravit Dominus Albanensis, et Dominus Sabinensis, facto sermone, devote venientibus in Anniversario quadraginta dies de criminalibus instituit relaxari. Occisum a suis Philippum Alemanniae Regem interim nunciatur. Deinde Soram Dominus Papa contendit, et per Atinum cum Cardinalibus transiens, a Domino Abbate Ecclesiae Sanctae Mariae honorifice recipitur. Mense Octobris Richardus Fundanus Comes Capuam, et Castellum obfidet.

1209. Menſe Septembri Otho IV. Dux Saxoniae Imperii diademate inſignitur in Eccleſia S. Petri in Urbe Roma a Domino Papa Innocentio III. & tunc orta eſt ſeditio inter Romanos, & Theutonicos, Romanis quibuſdam, & Theutonicorum pluribus interemptis. Diopultus Comes, Dux efficitur Spoletanus. Terremotus magni per loca. In Valvis, & Rete Provinciae Samnii munitiones diruuntur, & plura aedificia, & caſtella. Fredericus Rex Siciliae duxit in uxorem ſororem Regis Aragonenſis. Diopultus dictum Imperatorem Othonem introduxit in Regnum, cum Petro Comite Celani, & dedit ei Salernum, propter quod factus eſt ab eo Dux Spoleti. Hoc anno menſe Madio Roſſridus Abbas hujus loci mortuus eſt; & Petrus, cui praeſenomen erat Comes, promotus eſt in Abbatem in Natale Sancti Joannis Baptiſtae.

1210. Dictus Imperator contra juramentum, quod fecerat Domino Papae Innocentio; Regnum intravit, & (*) Capuam; propter quod Dominus Papa ipſum Imperatorem excommunicavit, ſc. Othonem IV.

1211. Menſe Januario obiit Petrus Caſſinenſis Abbas. Dominus Papa ſententiam, quam tulerat in Othonem Imperatorem, confirmat, excommunicans Canonicos Capuanos (**), quoniam auſi ſunt celebrare Imperatore praefente, cui Neapolitana Civitas ſe donavit, eique in Apuliam deſcendenti Civitates, & Villae omnes ſponte jurarunt.

(P) 1212. Praedictus Imperator in Alemanniam rediit; eo quod

Caetera deſiderantur.

Tom. IV.

R

In 71

(P) An. 1212. Praedictus Imp. in Alemanniam rediit eo quod . . . Sententiam Librarii defectu mancam, qui plura deſcripturus, pauſam hic fecit, ex jam dicto Sangermanenſi Chronologo ſic ſupplebis: eo quod quidam Alemanniae Principes ſibi rebellaverant. Iſtaque ad hunc Anonymum ſatis.

(*) Et poſtea Cod. Borr.

(**) De hoc alibi dicendum.

In eodem superscripto Cod. 199. Bibliothecae Cassinensis sunt pagellae aliquot ad finem libri, in quibus Appendiculas hasce scriptas reperi, quas subijcio.

ANno Domini 1349. tertia Indict. die nono Septembris, fuit magnus terremotus in toto Regno Siciliae, qualis non fuit ab initio mundi, nisi in morte Christi, & specialiter in Episcopatu Cassinensi, in tantum, quod totum monasterium funditus corruit, & remansit in eo nulla domus erecta, & omnia Castra Monasterii fuerunt diruta praeter Castrum Sancti Victoris, & Fractarum. Id fuit hora Missae. Itaque multi homines, & mulieres, & Sacerdotes, & Religiosi super altaria, & in Ecclesiis mortui sunt, praeter eos, qui in propriis domibus, Castris, & Civitatibus obierunt. Civitas ergo Sancti Germani media corruit, praecipue illa pars, quae erat in plano, seu paludibus, & in ea innumera multitudo hominum, ac mulierum mortua est.

1362. Indict. XV. Mense Martii stella Cometes apparuit in Oriente, & visa fuit per multos dies. Eodem anno, sequenti mense Martii obiit Ludovicus inclytus Rex Siciliae, & sequenti mense Junii obiit Ludovicus de Duratio in Castro Ovi Neapoli, & immediate post mortem dicti Domini Ludovici de Duratio, maxima mortalitas hominum sequuta est in Civitate Neapoli, & per totum Orbem, ita ut in multis locis Castra, & Villae vacuae, & desolatae remanserint. Eodem anno mense Augusto, a principio fere ipsius mensis innumerabilis multitudo bruchorum ab Oriente venientes totam terram occupaverunt, & tanta fuit multitudo ipsorum, quod porci, & gallinae, & murilegi eos comedebant, & duraverunt in partibus nostris per totum mensem praedi-

dictum, licet in partibus Apuliae fuerint per totam aestatem praeteritam, imo per tres sequentes annos duraverunt, non tamen generaliter, sed per loca, comedentes omnes herbas virides, & folia arborum.

Anno Dominicae Incarnationis 1388. Indictione XI. Januario mense, die octava. Serotina hora una, & semis visae fuerunt a parte Occidentis stellae ire per Coelum sonitu horrifico versus Neapolim, & Cajetam, quae quidem stellae claritate erant praefulgidae, & tanti splendoris, ut quando earum discursus fiebat, esse videbatur quasi medius dies, quantitate erant indiscretae: nam aliquae ipsarum tantae quantitatis cernebantur, ac si essent magnae trabes igneae, in numero fuerunt....

Caetera desiderantur, huic explendae lacunae ducentorum annorum.

Ad hanc lacunam explendam, parvum quoddam Anonymi Neapolitani Chronicon adjungere cogitavi, quod in schedis V. Cl. Patris Caroli Borrelli Cler. Reg. Min. habet in Urbe in Biblioth. S. Josephi, & apud haeredes etiam Caroli Marocci Calatini M. S. adservatur: in eoque perquam breviter, quae notabiliora Neapoli, aut hoc in Regno contingere ab An. MCCCCXXXIV. ad An. MDVI. enarrantur. Tu interim, Lector, mei studii diligentiam agnoscas oro, atque obtestor. Vale. *Pratillus.*

CHRONICON ANONYMI NEAPOLITANI
ADHUC INEDITUM.

ANno 1434. die 26. Novembris 13. Indict. de die Dominico. Obitus Regis Ludovici.

An. 1435. die 5. Augusti 13. Ind. Captio Regis Aragonum.

An. 1438. die 3. Augusti. Adventus Ducis Renati ad hanc Civitatem, & accessit ad Castra Aprutium versus. Castrametatio Neap. per Regem Alphonsum die ultimo Septembr. 2. Ind. Interitus Infantis Castiliae die 17. Octob. ejusdem Ind.

Discessio Regis ad ejusmodi castrametationem: Adventus Ducis Renati ad hanc Civitatem die 19. Maji ejusdem An. 1. Ind.

An. 1442. Debellatio Civit. Neapolitanae die 2. mens. Junii 5. Ind. De mane die sabbati intravit Rex Alphonsus debellando Civitatem Neap.

An. 1452. die 1. mens. April. 15. Ind. Adventus Imp. Federici III. ad hanc Civitatem.

An. 1456. Apparuit cometa. Die 5. Decembr. hora 11. noctis fuit terremotus magnus.

An. 1458. die 26. mens. Junii 6. Ind. Obitus nostri Domini Regis Alphonsi. Et coronatio Regis Ferdinandi.

An. 1459. die 25. mens. Octobris 8. Ind. Armata Ducis Johannis venit.

Debellatio Regis Ferdinandi in territorio Civitatis Sarni.

An. 1460. Victoria Domini Regis contra hostem in Urfaria.

An. 1465. Adventus Ducissae Calabriae die 14. mens. Septembris Ind. 14.

An. 1467. Exitus Domnae Dianorae ab hac Civitate Neap. ad ejus maritum.

An. 1476. die 7. Septembr. X. Ind. Exitus Serenissimae Reginae Beatricis de Aragonia ad Regem Hungariae

riae maritum suum . Coronatio dictae Reginae die 15. ejusdem mens. anno praedicto . Exivit ab hac Civitate die 18. ejusdem mens.

An. 1477. die primo mens. Septembris XI. Ind. Adventus Dominae Reginae Joannae, dictae Terciae, de Aragonia .

An. 1480. die 27. mens. Julii . Adventus Basciani in Terra Idronti . Et inde captio .

An. 1484. die 12. Aug. 2. Ind. die Jovis hora prima noctis . Obitus Sixti Papae IV. Adventus Dom. Francisci de Aragonia ad hanc Civitatem Neap. die 25. Aug. 2. Ind.

An. 1494. die 25. Januarii 12. Ind. Obitus Regis Ferdinandi I. cui successit Rex Alphonsus II. Successio Regis Alphonsi II. usque ad An. 1495. die 23. Jan. 13. Ind. Successit Regno Serenissimus Dom. Ferdinandus II. per renunciationem Regis Alphonsi sui Patris .

An. 1495. die 22. Febr. XIII. Ind. Adventus Christianissimi Regis Caroli VIII. in hoc Regnum , qui expulit Regem Ferdinandum II.

Recuperatio Regni facta per Regem Ferdinandum praedictum An. 1495. die 7. Julii XIII. Ind.

An. 1496. die 7. Octobr. XV. Ind. Obitus supradicti Regis Ferdinandi II. cui successit Rex Federicus ejus Patruus coronatus solepniter in Civitate Capuae .

An. 1501. 24. Jul. IV. Ind. Strages civium facta est Capuae per Gallos hora 13. Et die 4. Aug. Expulsio dicti Regis Federici a Christianissimo Ludovico Rege Francorum, Duce Mediolani, & aliis, qui dictum Regem Federicum expulerunt ab hoc Regno .

An. 1503. die 16. Maji VI. Ind. Illustrissimus Dom. Consalvus Ferrandus Locumtenens Captolicorum Dominorum Ferdinandi, & Helisabetae Dei gratia Regis, & Reginae Hispaniae intravit hanc Civitatem Neap. tanquam Vicerex, devicto exercitu Gallico apud Cerignolam, & in Garigliano, per Portam Capuanam .

An.

An. 1506. Adventus Serenissimi, & Captolici Ferdinandi de Aragonia Regis Aragonum, Siciliae citra & ultra Farum, Hierusalem &c. una cum Serenissima Regina Germana de Foïs ejusdem Captolici Regis Conforte, nepti ex sorore, Christianissimi Ludovici Franciae Regis ad hanc Civitatem cum vigintiquatuor triremibus, & biremibus, & multa quantitate navium; & intraverunt per Molem magnam dictae Civitatis, diruta porta die primo Novembris X. Ind. de die Dominico, quo die celebratur Festum Omnium Sanctorum in meridie, quibus Deus Omnipotens auxilium praestet vivendi, & pacifice, feliciterque regnandi. Amen.

Discessio dictorum Regum ab hac Civit. eodem Anno & Ind. die vero quarta mensis Junii veneri consecrata, ejusdem hora XIV. supradicti Rex, & Regina ab hac Civit. eodem itinere, quo venerant, vacuo derelicto portu discessere, & versus Hispaniam ventis dedere vela, quorum nomine Illustrissimus Dominus Joannes de Aragonia Comes Ripacursiae Civitati jam dictae praefuit.

Heic Anonymus Chronico suo finem imponit.

P. D. ANTONII CARACCIOLI

DE FALCONE BENEVENTANO.

Falco, trium superiorum, loco quidem postremus, diligenti tamen gestorum, locorumque enarratione, profecto primus habendus est. Is Notarius, eo tempore, insignis, & Sacri Palatii Scriba fuit: atque ab Innocentio II. P. M. ob fidei constantiam, qua Pontificias partes in maximis illis turbis tutatus fuerat, Judex suae patriae renuntiatus est. Hoc vero Chronico, quod ab anno 1102. ad 1140. producit, res sui temporis, easque praecipue, quae Beneventi contigerunt, adeo fuisse, & accurate describit, ut tibi, Lector, non legere, sed praesens esse videaris. Et nisi te stylus, barbarie horridus, arceat, caetera abs te laudatum iri Falconem, nullus dubito. Baronio sane, & Gordono is placuisse videtur: quippe qui & calamo exceptum habuerint, & non semel ille in Annalibus, iste in Operis Chronologici posteriore Tomo citaverint. Hoc igitur & tu, studiosè Lector, nunc primum aspiciente lucem, per me fruiere, & vale.

JULIUS DE SYNDICIS BENEVENT.

Lectori.

Pervenit in manus nostras, Lector dulcissime, libellus quidam, cujus auctor Notarius Falco, Scriba Sacri Palatii appellabatur: in quo Historiae multae totius Regni Neapolitani scriptae sunt: praecipue tamen Beneventanorum gesta inter se, uti civilia bella, ac etiam contra externos Normandos, ut est videre ibidem. At quia corrosioni, & literarum obscuritati, successione longi temporis videbatur proximus, ut apparet ex defectu sui principii, & sui finis, utrinque enim paginae duae evulsae,

& de-

Et deperditae sunt, propterea ne tantum opus, Et auctoris labor in nullam memoriam deveniant, exemplandi onus suscepi: commutando tamen characteres Longobardorum in latinos nostros. Noli igitur mirari, si principium habet sine principio, Et finem sine fine. Vale.

CAMILLI PEREGRINII

DE FALCONE BENEVENTANO.

P R A E L O Q U I U M.

Incultus, & femi quamvis barbarus, qui nunc recensendus mihi superest antiquus Chronologus Falco, notitratium nihilominus Historicorum mediae aetatis ob fidem, nec prorsus ineptam diligentiam facile Princeps, munere, ut ipse de se tradit ad an. 1133. & 1137. Notarius, & Scriba sacri Beneventani Palatii, tandemque sua in eadem patria urbe Judex, Chronicon, quod nunc principio, & fine mutilum habetur, exorsus ab anno mihi quandoque est visus 1077. in quo Beneventanorum Principum Langobardorum deficiente in Landulfo VI. successione, regi ea civitas coepit a Romano Pontifice per Praefectos, vulgo tunc dictos *Reitores*: *post cujus Principis obitum* (inquit Anonymus S. Sophiae part. 3. num. 15.) *recta est civitas per Romanam Ecclesiam*; namque in ejus demum devenerat potestatem ex causa exposita ab Ostiensi lib. 2. cap. 83. mihi que ad Anonymum Cassin. ad an. 1051. cursim delibata. At cur ita putarem, in causa erat ipsius Falconis acephalus textus, qui ante omnia sermone abrupto praefert, Beneventanos fere centum viros, tum nobiles, tum honesto loco natos, quos *bonos homines* ipse Auctor appellat, Romam adiisse, ac Papam, sed frustra esse deprecatos, ut *Pastorem*
ele-

electum corroborare, hoc est suo assensu robur ei, & potestatem dare *dignaretur*; quibus verbis de electo aliquo Archiepiscopo a Beneventano Populo, ac juxta Sacros Canones a Summo Pontifice confirmando, sermo ibi fieri videbatur; quod praefato anno 1077. contigisse conjectabar; quoniam in eodem Chronico proxime post dicta, ad annum scilicet 1107. notatur obitus Beneventani Archiepiscopi Rosfridi, cui imputantur anni 31. menses 2. dies 20. indeque constare poterat, electionem a Romano Pontifice improbatam praecedere oportuisse praefati Rosfridi sublimationem; qua ratione Falco suam describere Historiam ab exordio novi Archiepiscopi, simulque novi Pontificii regiminis convenientissime suscepisset; quam nunc haberemus ingenti hiatu ad annum usque 1103. fatiscentem. Rem tamen aliter se haberi, postmodum judicavi; nimirum cum advertissem, Petrum Episcopum Portuensensem, qui Beneventi tunc praesens, ut idem Auctor perhibet, Beneventanos in seditionem ob passam a Papa repulsam versos, eorumque arma vix effugerat, ad remotiora illa tempora minime referri posse; quibus Portuensensem Episcopatum haud ipse obtinebat, qui ad eam dignitatem longe post evectus fuit a Paschali II. sed Joannes. Opinionem itaque abjeci, saniorique consilio sum persuasus, Beneventanos Pastorem quidem, sed seculari, non autem Ecclesiastica potestate praeditum a Papa confirmandum petiisse, quem usitatori vocabulo appellabant Rectorem; idque a Falcone metipso ibi simul exponi, non dubitavi: quandoquidem Portuenssis ille Episcopus non multos post dies in gratiam rediens cum Beneventanis, ex eorundem petitione (verba sunt Falconis) *oravit Dominum Papam, ut Rectorem mitteret, qui Rossemannum Monachum Rectorem iterato constituit*: nimirum restituit, ut reor, quem Beneventani suscipere recusarant, unde processerat seditio; sicque lis ea omnis, ac jurgium conquievit. Verum enimvero de his cum ita statuam, haud tamen negaverim,

Rectorem a Beneventanis electum dignitate Episcopum extitisse: namque ejus fautores demonstrabat Falco, dicens, civile bellum *inchoatum*, eo quod pars Episcopi in *Campanili* (Ecclesiae Cathedralis) *ascendens*, *Palatium Dacomarii* (in inferiori urbis loco situm ad occidentem hybernium, vulgo nunc dictum *la Commare*) in quo Episcopus ille (Portuensis) *morabatur*, *fortiter expugnabat*. Rector itaque ille a Beneventanis expetitus, dignitate Episcopus fuit, idemque nomine appellatus *Riso*, ut idem exponit Auctor: *Qui*, inquit, *ex parte Risonis videbantur*, *arma*, & *belli apparatus super Campanili imposuerunt*. Quo circa Rector a Papa iterato institutus cum fuerit monachus; observareque etiam in Falcone possumus, ejusdem urbis sepius demandatam fuisse curam viris Cardinalibus, atque in anno 1120. Rossemannum Diaconum praefati Rossemanni filium ordinatum Rectorem a Callixto II. nulla jam de Episcopo Risione tunc electo a Beneventano Populo reliqua nobis esse poterit dubitatio. Haud igitur Falco, ut olim opinabar, Beneventanam Historiam, conjunctarum etiam rerum casus complectentem, ab excessu Beneventani Principis Landulfi VI. atque ab anno 1077. sed ex recentioribus est eam initiis auspicatus. Illa autem, nisi mea me iterum destituit conjectura, ea ipsa arbitror, quae Pontificatus Paschalis II. primordia etiam fuere, praesentemque Falconis textum uno, aut altero anno vix antecedunt; electus namque fuit Paschalis, Urbani II. successor, mense Augusti, anno 1099. qui in anno 1102. *Indictione X.* ut perhibet Romualdus Salernit. in Chronico, *simul cum Apuliae Duce Rogerio obsedit Beneventum maximo cum exercitu: nec destitit, donec eo, qui in eadem civitate principabatur, expulso, cepit ipsam civitatem*. Hos itaque suorum Beneventanorum casus adeo memorandos videri ne poterit Falco praetermisisse, qui eorundem Historiam per annos proxime subsecutos describendam susceperat? quique aliam opportuniorem scriptitandi occasio-

caſionem nec feligere quidem valuiſſe? Quod nullo veriſimili argumento inficiari cum poſſimus, conſequens quoque eſt, ut credamus, una cum iis ab eo expoſitum, quis ille, Romualdo innominatus, fuerit Princeps, atque quo pacto, & anno, Beneventanum obtinuerit Principatum. At Falconis fruſtrata haec vota haud prorsus irrita remanebunt; cujus defectus ex praefati auctoris narratione, exque Petri Diaconi dictis ſuppleri utcumque poterit; qui in Auſtario ad Oſtienſ. lib. 4. cap. 19. meminit cujuſdam oblationis, quam circa annum 1098. fecerat B. Benedicte, ac Monasterio Caſſinenſi *Anſo Reſtor Beneventani Principatus ad fidelitatem Romanae Eccleſiae, & nobiles viri fratres ſui Daſerius, & Atemulſus, Johannes, & Berardus, Petrus, & Alſanus, & Luitprandus, filii Domni Dacomarii Beneventani Praeſidis*. Hic autem Reſtor Anſo in ipſo Diplomate ejuſce donationis, ſeu Praecepto, cujus Antigraphum extat in Registro ejuſdem Petri pag. 283. non *Reſtor*, ſed nuncupatur *Princeps*: quo etiam nomine eſt eidem Auctori ibidem dictus pag. 32. a ter. ubi recitatis literis, quas Urbanus II. Benevento rediens Romam, dedit *Cariſſimo filio A. Beneventanorum Domino* (ſic ibi) *apud Ceperanum* 3. *Non. Novembris*, eidem praecipiens, ut Monachorum Caſſinenſium jura ſuper poſſeſſione Eccleſiae S. Sophiae ejuſdem urbis ſaepeſ examinata recognoſceret, hanc notulam ſubjecit. *Sequenti anno*, inquit, *Papa deſunctus eſt*. (ſcilicet in an. 1099.) *Anzo poſt biennium perdidit Principatum* (in an. 1101. quod Romualdus actum dicit anno ſequenti) *& negotium iſtud ea propter manſit infeſtum*. Iſta itaque geſta haud dubie initio ſui Chronici fuſius Falco expoſuerat; quorum ordinem poterit nunc quiſque pro arbitrio, ut veriſimilius judicabit, conjectari. Verumtamen de meo hoc unum proferam, videri hunc Anſonem, ſive Anzonem, ex Reſtore, ut eum nuncupat Petrus Diac. in laudato Auſtario, nomen Principis, atque dominium Beneventi, qua diſſimulante, qua

annuente Papa Urbano II. usurpasse; qui illum non *Principem*, sed *Beneventanorum Dominum* in praefata epistola appellavit; idque a successore ejus Paschali nullo pacto fuisse toleratum: ex diuturniori enim ejusmodi Rectoratus Magistratu, quem Ansonis quoque pater Dacomarius, vir sane magni nominis, pridem obtinuerat, proclive ei fuerat receptam longissimo annorum curriculo in ea urbe, subinde civibus acceptissimam, concupiscere, & demum adipisci dignitatem. At Falconis Historiam pari propemodum fallacia, qua rebar eam ductam ab anno 1077. & ab exordio Archiepiscopatus Rosfridi, productam ad Guatmundi Beneventani etiam Archiepiscopi initia, & ad annum 1142. in ejusdemque gratiam ab Auctore suo elucubratam, sum quandoque opinatus, quae quidem nullo congruo fine in anno nunc subsistit 1140. Meaque mihi arridebat conjectura, quod ex Baronii observatione ad an. 1113. Falconem crederem, in eadem Beneventana Ecclesia Clericatus munere functum; qui eoipse in opere ad annum 1124. Ecclesiasticum alloqui videbatur virum, atque in dignitate etiam constitutum, eum honorifico vocabulo Paternitatis compellans, inquit enim. *De miraculis autem, quae ob praedicti patris nostri Barbatii merita, honoremque Jesus Christus humani generis amator, nobis omnibus aspicientibus ostendere dignatus est, licet sermone inculto, Paternitati vestrae explicabo.* Et ad an. 1118. *De guerra*, inquit, *Jordanis Comititis supra memorati, si vestrae placuerit charitati, & Comititis Rainulphi, aliquid succincte narrabo, parique ratione ad an. 1137. sic habet. Aliud quoque non tegendum silentio fraternitati vestrae explicabo.* Atqui iis sane titulis, eaque dicendi forma haud decorum aliquem certum virum, sed quemlibet Lectorem modeste, & humaniter compellasse, censendus est: quippe ad an. 1114. id quamclarissime innuit, cum inquit. *Sed si Lectoris charitati asperum non videbitur, quod post illatam excommunicationem actum Beneventi sit, non prae-*

tereundum exarabo . Et hanc itaque malefanam , sicut antecedentem , abjeci opinionem , de quo quid nunc statutam , nil prorsus habeo . Ipse autem Falco cur reputatus a Baronio fuerit clericali militiae mancipatus , non equidem assequor ; quem constat , ex laicali munere Notarii , & Scribae sacri Beneventani Palatii , ut initio dixi , in Judicem Beneventanum adscitum : namque desitis Principibus , Curia Beneventana adhuc dici perseveravit *Sacrum Palatium* , ut ante annos trecentum Princeps Arichis instituerat ; ac pleraque Palatina officia vel re , vel saltem nomine tenus remanserant , ut Comes Palatii : de quo idem luculentus testis est Falco ad an. 1114. & 1137. Cum autem ille se civitatis Judicem in anno 1133. ex consilio Rectoris , & Cardinalis Girardi , Rolpotonis Comestabuli , aliorumque sapientum civium factum , electumque prodit , perque Apostolicum Innocentii II. Privilegium deinde confirmatum dicit , haud Praetorem definiendis litibus constitutum : sed in Decurionum , sive dicas Senatorum album credas relatum , qui per ea tempora plerisque in locis *Judices* appellabantur , unde etiamnum nobile Capuae Forum servat antiquum ab ejusmodi Judicibus acceptum nomen . Et Beneventanorum quidem plurimorum Judicum frequens apud Falconem cum sit mentio , quos saepe cum sapientibus viris conjungit , saepe etiam ipsos absolute vocat sapientes : eorum tamen munus quamvis fortasse circa judicia quoque versabatur , ut Cajetae olim observatum constat , caeteras nihilominus publicas contemplant functiones ; Pontificemque Callixtum II. in an. 1120. Beneventani solemnii pompa in suam urbem excipientes , *pedes ejus , & habenas equi cives quatuor a Ponte Leproso usque ad Portam S. Laurentii* (qua ab eo latere urbs aditur) *ducebant : deinde quatuor alii usque ad Episcopium : ab Episcopio autem quatuor Judices Joannes , Persicus* (deficit Judicis nomen , qui tertio descriptus fuerat loco) *& Landulphus usque ad sacrum Beneventanum Pala-*

latium detulerunt. Et in anno pariter 1137. *Judices Beneventanae civitatis cum aliis civibus Regem Rogerium adeuntes, ad Anacleti fidelitatem, & ipsius Regis amorem, civitatem submitunt Beneventanam*. Ad ejusmodi igitur Judicum ordinem, dicendum est, Falconem ex Notario fuisse evectum: pari ferme ratione ac vir nomine Salernus ex medico Judex Salernitanae urbis legitur apud Hugonem Falcandum institutus, qui nihilominus medendi exercitia non deseruit. Et sane qui regendis civitatibus sua tunc ferebant sufragia, & praecipuum ordinem, ut olim Decuriones in Coloniae, Romae vero Senatores, constituebant, Judicum nomine passim appellabantur; nam Rex Guilielmus II. una cum matre sua Margarita literas dans *Andreae Stratigoto, & Judicibus, & universo Populo Messanensi*, quas recitat idem Falcandus, universam urbem Messanam compellasse videtur; eodem pacto, ac si antiquiori ritu dixisset. *Ordini, & Populo Messanensi*. Eandemque formulam non alia mente pridem usurpavit Pontifex Joannes VIII. cum Epistolam scriberet: *Omnibus eximiis Judicibus, & universo Populo Neapolitano*, quae inter ejus Decretales notatur num. 67. & simul in epist. 205. Landulfum assereret, *omnium Dei Sacerdotum, & Judicum, seu totius Capuanae plebis voto, parique consensu* fuisse electum ejusdem urbis Episcopum (stat *seu* hoc loco conjunctive pro & acceptione non infrequenti, ut opportuniore occasione exponam) Quorum quidem Judicium ordinem ex solis viris Patritiis constituisse, idem indicat Pontifex epist. 206. de eodem electo Episcopo ad Guaiferium Salerni Principem scribens, ac *Nobilium* appellans *Catervam*, quos in antecedenti *Judices* nuncupaverat. Hi tamen peculiari consuetudine tum Neapoli, tum Cajetae, tum quoque Pisis: sed dispari nonnihil observatione, non hoc loco apte exponenda, dicti fuere *Consules*, unde nostro Falconi ad ann. 1134. *Alzopardus, & Canis Consules Pisanorum*: deque Neapolitanis Consulibus aliis relata, sed non huic fini, nec

mo-

modo succurrit quam bene expofita , obvia funt exempla , quae nunc repetere , non eft opus . Haud tamen omittam , bis dici Anaftafio Bibl. in Hadriano *Judice Cleri* , & *Judices Militiae* , qui eidem ibi nominantur *Primates Ecclefiae* , & in Stephano II. *Optimates Militiae* : utrumque nimirum Romani univerfi Populi ordinem , hoc eft Ecclefiafticum , & Laicalem , Cleri , & Militiae vocabulis denotans . Quos quidem Optimates ab praefato Hadriano obviam miffos credam Carolo Magno Romam adventanti , cum *direxit in ejus occurfum* , ut idem loquitur , *universos Judices ad fere triginta millia ab Romana urbe* ; cujus itineris fpatium ad numerum Judicum retuliffe videtur parum lectioni attentus Platina , legendumque judicaffe *tria millia* : qui nec fic devitans immodicum coetum Judicum , vocatos cenfuit hoc nomine eos , *qui nequaquam fordidis artibus impliciti effent* , fed acceptione nunquam omnino obfervata . Deque his ipsis Judicibus , five Optimatibus Militiae , id eft Laicalis Populi Romani , capio Petrum Diac. in Auftar. ad Oftienf. lib. 4. cap. 37. qui eos ab dignitatibus , muneribusque appellat , *Bajulos Cereoflatarios* (fic ibi legendum , non *Cereoflatarios*) *Stauroferos* , *Aquiliferos* , *Leoniferos* , *Lupiferos* , *Candidatos* , *Defensores* , & *Stratores* . Ex quibus intelligere erit , Judices non femper ad judicia referendos effe , noftrumque fimul Falconem haud Ecclefiafticorum Judicum confortio fuiſſe aggregatum , qui non *Cleri* , fed *civitatis* ſe Judicem affirmat institutum . Sed in his diutius jam non moror .

FALCONIS CHRONICON.

. Anno 1102.

 apud urbem Romanam eum ab honore privabat,quin etiam
 animos Beneventanorum faepiffime incitabat , ne prae-
 ter

ter licentiam Domini Papae Archiepiscopatus (1) consentirent. Tandem Concives hujuscemodi deliramenta aspicientes, nec mora, fere centum nobilium, & bonorum hominum Romam miserunt, Dominum Papam precantes, ut Pastorem Electum corroborare dignaretur. Illi autem abeuntes, coram omnibus, videlicet in Sacrosancta Synodo, quam constituerat, eum indefinenter postulare, quod minime obtinere valuerunt. Videntes autem hoc, qui missi fuerant, indeque reversi corda aliorum movebant dicentes, Patres, Avos, Proavos nostros tantam injuriam passos nunquam fuisse. Sed quid plura? Qui ex parte Risonis videbantur, arma, & belli apparatus super campanili imposuerunt; audierant enim, quod Petrus ipse Portuensis Episcopus conjurationem fecisset, ut thesauros Ecclesiae, & ejus bona virtute vellet diripere. Tunc Episcopus ipse in coclerio arma imponi aspiciens, tristis factus, suos vocari praecepit fideles, quatenus consulerent, quid super hoc tanto, talique negotio fieri debuisset. Interim bellum inchoatum est, eo quod pars Episcopi in campanili ascendens Palatium Dacomarii, in quo Episcopus ille morabatur, fortiter expugnabat; & Episcopi auxiliarii de Turre Dacomarii pugnantes invicem crudeliter praeliati sunt; duo quidem juvenes in ipso conflictu animas reddidere. Postremo nocte adveniente, videns se Episcopus ipse circumventum, medio noctis silentio Monasterium S. Sophiae cum quibusdam ascendit, ibique tempore non multo commoratus est. Praeterea Cives metu coactitimentes, ne Episcopus ille eos apud Dominum Papam (2) affligeret, eum coegerunt, quoadusque eis fidem sacramento praeberet, quod facturum promisit, oravitque Dominum Papam, ut Rectorem mitteret, qui Rossemanum Monachum Rectorem iterato constituit.

An-

(1) Archiepiscopo potius legendum existimarem. *Borrell.*

(2) Erat quidem tunc Papa Paschalis II.

Anno 1103. XII. Indictionis .

Anno 1104. XIII. Indictionis .

Anno 1105. XIV. Indictionis , mense Januario , & Februario nix magna fuit , & fluminum inundatio , & stella Cometes ad occasum apparuit : triduo enim post venit Papa Beneventum .

Sequenti anno obiit Henricus Theutonicorum Rex .

Anno 1107. mense Septembri I. Indict. obiit praefatus Roffridus Beneventanus Archiepiscopus , qui sedit triginta annis & uno , mensibus duobus , diebus viginti .

In hoc anno , ipso mense Septembris obiit Abbas Madelmus , & hoc mense Septembris electus est Bernardus Abbas in festivitate S. Angeli .

Anno 1108. II. Indictionis sterilitas vini , mortalitasque animalium : & Papa Pascalis venit Beneventum , qui mense Novembris ordinavit Landulphum Archiepiscopum .

(A) Anno 1109. III. Indictionis obiit *Formatus* . Pascha accidit VII. Kalendas Majas , & secundo die intrante mensis Novembris combustus est thesaurus S. Mariae .

(B) Anno 1110. IV. Indictionis Henricus Rex venit
Tom. IV. T Ro-

(A) *An. 1109. III. Indictionis obiit Formatus. Pascha accidit VII. Kalendas Majas.*) Annorum , Indictionumque hi non cohaerent numeri ; eademque disconvenientia praefens Chronicon laborat ab omnium primo , quo praenotatum habetur anno , ad an. 1112. Castigandas autem esse Indictiones , quae rectum calculum unitate excedunt , tum ex iis , quae infra dicam , tum ex die Paschatis hic descripto , palam constat . Namque in anno 1109. vere Pascha celebrari contingit VII. Kal. Maji , quod tempora subducentes non latebit .

(B) *An. 1110. IV. Indictionis . Henricus Rex venit Romam , qui fraude , & dolo Papam Paschalem cepit , & Cardinales mense Februario . Eodem mense Dux Rogerius obiit , & Boamundus germanus suus*) Ex recta antecedentium , & subsequenrium annorum in praesenti Chronico descripta serie hic plane est annus 1110. At ei non Indictio quarta , sed tertia : nec quos Falco appingit , competunt eventus , sed anno 1111. In antiquo Vaticano-Codice apud Baronum , captus notatur Paschalis ab Henrico *Mense Februario , pridie Idus , anno Dominicae Incarnationis 1111. Indictione 4. die Dominico* ; cui antiqua monumenta prorsus omnia , & Auctores consentiunt : si bique

Romam, qui fraude, & dolo Papam Paschalem cepit, & Cardinales, mense Februario. Eodem mense Dux Rogerius obiit, & Boamundus germanus suus.

Anno 1111. V. Indictionis.

(C) Ann. 1112. VI. Indictionis mense Martio Papa Paschalis faciens Romae Synodum fregit pactum, quod fecerat cum Henrico Rege. Hoc anno inceptum est aedificari Oratorium Sancti Bartholomaei Apostoli

His

bique invicem bene congruunt temporum hi Characteres. Rogerii etiam Ducis, & Boemundi obitum nec in antecedentem referunt annum Petrus Diac. in Auctar. ad Ostiens. lib. 4. cap. 40. Romualdus Salernitanus, Anonymus Cassinensis a me recensitus, & qui recentissime mihi innotuit, perque me post has Castigationes lucem primum aspiciet Ignotus, & antiquus civis Barenfis, Chronici Lupi Protosp. fere paraphrastes; qui praeterea Rogerium mense quidem Februarii, ut hic dicitur; sed Boemundum mense Martii defunctos notat, eique adstipulantur Emortualia Monasterii Cassinensis edita a Caracciolo. Minime itaque receptam alii annorum supputationem servasse, censendus est Falco; qui sane haud annos ab Januario, sed a Martio auspicari deprehenditur; namque singulis fere praepositis annis, mensem statim subjicere solet Martium; & quae per Januarium, & Februarium, perque initia etiam Martii acciderunt, in eundem constanti tenore conjecit annum, in quem retulerat ea, quae per menses contigerant anteriores. Sic nimirum ad annum observat 1112. ubi de Paschali Beneventum adveniente mense Decembri, ibique Synodum celebrante in Februario: nec non ad an. 1117. ubi de eodem Pontifice aliam Synodum ibidem habente mense Aprili, diem vero obeunte 11. Kal. Februarii. Et ad an. 1129. ubi de Pontifice Honorio eadem in urbe consecrante Francorum in Abbatem S. Sophiae mense Augusti, ac decedente in Februario. Et praeterea ad A. 1121. 1127. 1130. 1132. 1135., & alibi annos tum ultra Decembrem producit, tum ut dixi, ad Martium usque extendit etiam inchoatum; qui tamen ad A. 1116. & 1138. diem quartamdecimam, & decimam quintam praedicti mensis & ad A. 1118 diem secundam novo anno imputat; ita ut annos non ab die, qua *Verbum caro factum est*, vigesima quinta nimirum Martii; nec a die Nativitatis, vel Circumcisionis se deducere prodatur; quos nihilominus ab communi Epocha ducit Nativitatis, ac juxta communem calculum congruas eis assignat Indictiones, quo sane pacto tertiam, non quartam Indictionem, ut editus Codex depravate praesentat, rite adscripsit anno 1110. eamque pari passu ad Martium produxit anni sequentis; nec de cetero est sincerior alia lectio ibi expectanda.

(C) Ann. 1112. VI. Indictionis Mense Martio, &c.) Rescribe V. Indictionis, quod exigit temporum ratio superius exposita: & insuper Card. Baronius testatur ad an. 1140. sic haberi in hujus Chronici antiquo exemplari. *Falco Beneventanus*, inquit, *Chronicon suum in hunc usque annum perduxit,*

His & aliis ita decursis cernentes Beneventani se variis praedarum doloribus affligi, consilio habito, Landulphum Archiepiscopum, & Joannem Judicem ad praefatum Apostolicum delegaverunt, quatenus Cives illos tanta oppressos calamitate ad portum salutis erigere dignaretur; precipue cum plerique Beneventanorum Civitatem intrinsecis conspirationibus saepe turbavissent; scilicet quod alii Landulphum Burrellum, alii Ansonem Civitatis Rectorem sine Domini Papae voluntate constituere satagebant. Apostolicus autem haec audiens, nec mora, secundo die intrante mensis Decembris advenit Beneventum, qui mense Februario Synodum constituit. Synodo autem facta, cum in Sacro Beneventano Palatio assisteret, praedictamque conspirationem factam pro parte illius Landulphi Burrelli deprehendens, concives vocari iussit, a quibus, quid agendum esset super hoc tanto, & tali negotio, subtiliter sciscitatus est, quo-

T 2

mo-

coeptum ab anno Redemptoris, 1112. quinta Indictione. At de ejus exordio sic quidem ibi pronuntiat: ad annum tamen 1113. ductum ipsum ait ab anno hoc ipso, perque annos dumtaxat 27. ad annum usque 1140. productum; ita ut antecedentium, quae suo operi inutilia, & per se tum mutila, tum nimis jejuna esse cognoverat, nihili fecisse videatur. Ceterum in Falcone e verbis illis: Hoc anno inceptum est aedificium, vel aedificari, &c. expungendum est to, aedificium, quod orationi non quadrat, redundatque; glossula cum sit compendiati verbi aedific. Apostolicus autem, hoc est Romanus Pontifex tunc Paschalis II. Beneventum, ut Falco perhibet, cum advenisset initio mensis Decembris hujus anni 1112. Synodum deinde ibidem celebravit in Februario, scilicet communis sequentis anni 1113. hisque consonat Petrus Diac. in Auct. ad Ostiens. lib. 4. cap. 48. qui praesentem adventum Paschalis in has partes numero facit secundum, priorem statuens in anno 1108. mense Octobri, ut tradit lib. eod. cap. 33. adfertoremque nostrum habet Falconem, dicentem tunc illum mense Novembri ordinasse Landulphum Archiepiscopum Beneventi. Quo circa hoc anno ab eodem Pontif. Beneventum pergente, consecratam credam in urbe nuncupata S. Agatha Gothorum, Ecclesiam S. Mennae, quam construxit R. Comes, hoc est Robertus filius Rainulfi, Petro Diac. memoratus praefato lib. 4. cap. 25. licet in lapide, operis sane antiqui, nec impossiturae judicium praeferente, ibi posito, legerim eam actam anno ab Incarn. Dom. MCIX. II. Non. Septembr. Indi&ct. quarta per manus Dom. Paschalis secundi PP. quae praeterea temporum consignatio haud sibi constat: nec Paschalem eo anno, & mense ad nos accessisse, est qui prodatur.

modo, ut diximus, conjuratio illa ad traditionem Civitatis, & detrimentum fore videbatur: & quod quidam civium pro ipsius Landulphi auxilio turres Portae Summae noctu cepissent; indeque munitionum ipsarum custodem ejicientes una tantum nocte eas virtute tenuerunt. Tandem, Deo opitulante, & Beneventanorum complurium fidelium solatio, quorum mens erat sanior; turres ipsae vindicatae sunt, & B. Petro restitutae. At cives ipsi tale Domino Papae dedere responsum, ut, quos suspectos haberet, vocaret, & ab eis pleniter justitiam sumeret. Quid plura? Curia ordinata, vocantur malorum fautores, vocantur suspecti; tandem legitime sententia extensa, quosdam captos vidimus, quosdam ejectos, & domos quorundam fisco deditas, quorundam destructas. Istis taliter actis.

(D) Anno videlicet 1113. supra millesimum, & XIV. anno Pontificatus supradicti Domini Papae mense Martio VI. Indictionis Dominus ipse Apostolicus Civitatem Beneventanam variis praedarum persecutionibus ex omni parte oppressam aspiciens, & civium bona a Normandis undique vicinantibus quotidie distrahi, & confundi

CO-

(D) Anno videlicet 1113. supra millesimum, &c. *Landulphum de Graecia, militem praestantem; & solertem, Comestabilem Beneventanorum instituit.*) Baronius hoc loco, & ad ann. 1114. ex hoc Auctore appellat: *Landulphum de Graecia*, quod gentis nomen natum suspicor ab dominio oppido olim *Graecia* nuncupati, in terra Beneventana, ut legitur in Regiae Siculae Tabulario; idque varie pronunciatum reor, qui a Falcone videam ad an. 1121. memorari *Gervardum de Gracis*; & an. 1137. *Thadaeum de la Graeca*, nobiles utique viros Beneventanos. Porro Landulfus honorem Comestabiliae a Papa Paschali, nescio an dicam adhuc in hoc anno 1113. apud Beneventum commorante, accepisse videtur mense Martii; qui anno sequenti (cum ipso dicam Falcone) *posita Comestabilia domum secessit eodem mense, quo ordinatus est: unius solummodo anni spatium in honore perseverans.* Et vero haud hoc anno Paschalis Beneventi manens literas dedit 15. Kal. Aprilis ad Patriarcham Antiochiae, a Guilielmo Tyr. relatas lib. 11. cap. 27. sed in an. 1117. ut dicam post; qui alias etiam recitat datas ab eodem Pontifice eadem die ad Regem Hierosolymitanorum, non Beneventi, sed apud Lateranum commorante, manifesta contradictione, aliis non observata.

cognoscens, consilio habito, Landulphum *de Graeca* militem praestantem, & solertem Comestabulum Beneventanorum instituit, quatenus, Deo adjuvante, & ipsius prudentia Civitas a praedarum solita confusione, quae saepissima imminebat, & a conspirationum seditione contra Dominum Papam crebro erecta, secura in progenie, & progenies consisteret: cognoverat enim eum prudentem, & animosum, sagacisque ingenii virum, cujus auxilio, & solertia nedum Beneventanorum populus sibi ad regendum commissus, verum etiam pleraque Langobardorum habitatio a Normandorum servitute affligentium eripi, & liberari confidebat; Erat quippe Landulphus ipse bellicosi spiritus, & minorum injurias non patiens, inimicis omnibus quotidie minabatur. Nam si quis inimicorum illi injuriam, vel praedam inferret, mori prius velle deliderabat, quam impunitus aliquo modo inimicus recederet. Quid plura? Landulphus ipse Comestabulus, ex omni parte, virtute, & scientia redimitus colla nulli minantium flectere dignabatur. Cumque sicut praedictum est, Landulphus ille, Comestabiliae honorem a supradicto Domino Papa Paschali acciperet, videns Castellum, quod quidam Robertus, qui *Sclavus* cognominabatur in monte Sableta (3) construxerat, vir omnis malitiae, & nequitiae studio repletus, anxiano cum eo loquutus est, ut castellum illud destrueretur. Ob Beneventanorum enim guerram, & inimicitiam Civitatis, Castellum illud Robertus ipse construxerat mirabile, valdeque laboriosum. Ex cujus Castri residentibus multa cives opprobria, damnorumque copiam perpeffi fuerant, ita quidem, quod quidam concivium pro ipsius Castellum aedificio praedia, & possessiones, quas circa eundem montem habuerunt, perdidere. Castello itaque mirabiliter constructo, illic residentes cum ipsius Roberti servientibus quandoque Beneventanos capiebant; quando-

(3) Sableta mons non longe a Benevento Boream versus.

doque, quod crudelius est, peregrinis vitam cum eorum bonis auferabant. Praedictus igitur Apostolicus haec Romae audiens Robertum illum excommunicavit, donec Castellum illud Civitati contrarium delevisset, quod facere ipse Robertus contempsit. Quid plura? Landulphus ipse de Graeca Comestabulus ordinatus cum praedicto Roberto pactum incipiens, ipse quod cum praedicto Papa fecere noluerat, Castellum illud destruxit; & funditus delevit, duobus videlicet equis optimis, & ducen-
tis solidis datis. Deinde Landulphus ipse Comestabulus pactum cum Comite Jordano, sacramento affirmans, quotidie virtutibus, & laudis praeconio attollebatur.

Robertus itaque Princeps, & Robertus, & Jordanus Comes Castellum illud sic destructum, & Landulphum illum Comestabulum de die in diem virtute, & divitiis repleri aspicientes, invidiae zelo ex odio Longobardorum percussi, putantes se illius prudentia exhaeredari, cum omnibus Normandis ex omni parte vicinantibus conjurare, affirmantes se guerram Beneventi facturos, & praedam, donec Landulphus ipse Beneventanorum Comestabulus videretur. Sacramento ipso taliter confirmato innumeris cum militibus, & peditibus super Beneventum venerunt, duodecimo die intrante mensis Augusti, & in monte, qui Guardia dicitur, die una tantum, ac nocte castrametati sunt; credentes & illum ejicere, & Civitatem omnino depopulari; sed die ipso, quo applicuerunt, bellum inchoantes & superati sunt, & quidam eorum capti. Nocte autem insecuta, timore celesti, & Beneventanorum terribiliter commoti; more latronum per devia fugientes, existimabant se nocte ipsa a Beneventanis capi, & turpiter teneri. Ita quidem ut sicut ex ore eorum complurium narrantium auditum est, si Comestabulus ipse cum Beneventanorum, & militum caterva Ecclesiam S. Angeli ad Crucem transcenderet, vel vocis alicujus sonitus audiretur, & hostes, & hostium apparatus stipendia Beneventanorum in manibus procul dubio traderetur.

Illius autem Normandis sic abeuntibus, Landulphus ipse de Graeca Comeſtabulus, inimicorum non ferens impugnationes, vicem reddens pro acceptis, haud mora, militum fere centum, & octuaginta numero armatorum collecto, & civium circiter quatuor millia multitudine congregata, Castellum, quod Terrarubea (*) dicitur, adivit, quod igne, ferroque terratenus prostravit: ipsiusque Caſtri incendio Robertus quidam, de Sicilia dictus, combustus obiit; sicque innumerabilem animalium, & aliarum rerum substantiam Beneventum magno cum gaudio perduxere. Non post multum vero temporis iterum collecta Equitum, & Concivium cohorte, Landulphus ipse Castellum Apicem infilivit, cujus Caſtri & molendina destruxit, & praedam animalium secum gaudens asportavit.

His omnibus ita perfectis, guerra Normandorum quorum mentionem fecimus, durius incepta est; in qua Landulphus innumeram auri, & argenti copiam, & equorum distribuit. Interea dum Comeſtabulus ipse cum militum caterva prope pontem Serretellae pro inimicorum insidiis custodisset, en adsunt equites Roberti Comitidis fere quinquaginta, qui & pro dolo Civitatis inter fruteta morabantur. Quid dicam? insidiis ex utraque parte propalatis, conflictus inter eos habitus est. Tandem Dei misericordia superveniente, pars inimicorum terga vertens, in fugam conversa est, adeo quod de eorum equitibus duodecim captivos Comeſtabulus ipse cum armis omnibus eorum duxit. Praeterea sicut diximus, guerra ex utraque parte fortiter inchoata, saepissime hinc, & inde depraedatum est (E). Contigit autem die

(E) *Contigit autem die quadam Rao &c. ad frangendam, ut ita dicam, arcaturiam ivit*) Palorum sepe in publicum, privatumve commodum structam ad arcendam, constringendamve perennis fluminis aquam, Falco populari tunc vocabulo, plerisque etiamnum in locis usurpato, appellat. *Arcaturiam.*

(*) An. fort. *Terraculum?*

die quadam, Rao, qui erat Dominus Castelli Ceppalunis, cum Landulpho Burrello, & aliis fere centum quinquaginta militibus, & peditum multitudine ad frangendam, ut ita dicam, arcaturiam ivit. Cumque Comeftabulus sic frangentes eos flumen Sabbati vidiffet, tantam non ferens audaciam, in medium campi ad Ecclefiam Sanctorum Septem Fratrum, ftipatus militum collegio exiit; ubi ad invicem decertatum est; fed peccatis fupervenientibus pars Comeftabuli ab infidiis inimicorum decepta, per planitiam illam perfecuta corrui; ita quod duodecim milites Civitatis nobiles cum omni armorum apparatu, retenti funt.

Iftis omnibus, & aliis fic decurfis, inimici omnes, qui pro guerra conjuraverant, videntes Comeftabulum ipfum colla eis non flectentem, eis potius minari, & Beneventanos eum, & ejus praecepta jugiter feftari, caeperunt Civitatem plus folito diftringere, praecipientes, ut omnes, quas poffent, vineae circum aftantes inciderentur. Quod & factum eft: infuper pauperes, aliosque viros, quos invenirent, caperent: fententia quorum divulgata, plerique hominum capti funt.

(F) Anno 1114. mense Martio VII. Indictionis, dum vineae fic incidebantur, & capiebantur homines, Beneventanorum quidam, invidiae gladio compulfi, miferunt ad praedictum Papam, Landulphum Archiepifcopum, & Rachifium Sancti Modesti Abbatem, ut ei neceffitatem ex omni parte, quam patiebantur, intimarent. Ipli autem abeuntes, quam viderant afflictionem Domino Papae patefecerunt, eum lacrymando precantes, ut gregi com-

(F) *An. 1114. Mense Martio &c. Pag. 187. Neceffitate autem Romano Papae offensa, eis praecepit, &c.*) Baronius legit. *Neceffitate n. Dominus Papa eis praecepit, &c.* ex Auctoris plane idiomatismo, optimoque ejusdem exemplari, quo est ufus; a cujus tamen fide videtur alicubi difceffiffe, aliquantoque concinnius, & ad Latinam magis normam dictionem compofuiffe. Singula nunc non profequar ejusmodi loca, fed ea tantum, quae peculiarem exigent observationem, eritque mihi fatis, indicium feciffe.

commisso sicut pastor bonus subvenire dignaretur . Necessitate autem Domino Papae ostensa , eis praecepit , ut pacem Civitati , prout melius potuissent , facerent , & pauperibus subvenirent , ne Petrus Apostolus Civitatem acquisitam occasione perderet ; quicquid autem de pacis consilio invenissent , ipsi remitterent . Archiepiscopus vero Româ reversus , aliter quam acceperat , faciens , misit Landulpho Comestabulo dicens , ut consulens necessitati , pauperum Comestabiliam deponeret , quoadusque Dominus Papa Beneventum veniret . Postea vero aut pretio , servitiisque , seu civium precibus Papam ipsum precarentur , eumque honori pristino redderent : dummodo Normandi pacem facere nolint , sacramento , ut dictum est , eorum interveniente . Landulfus autem Comestabulus hoc audiens , in sacro Beneventano Palatio coram B. Petri fidelibus respondens ait , se nunquam Comestabiliam dimissurum , nisi manu ad manum captus esset , & per vim retentus . Insuper videre vellet , quam Normandi pacem Beneventanis facere voluissent , & Domino Papae pacem ipsam descriptam delegaret , quicquid autem de pace praeciperet , vel de Comestabilia ponenda ipse Dominus Papa coram omnibus faceret se executurum . Qualiter autem in sacro Beneventano Palatio Comestabulus ipse affuerit , retexam : Cum sicut praelatum est , Archiepiscopus Româ reversus fuisset , cum quo & Petrus Portuensis Episcopus , & Romualdus Diaconus , Sanctae Romanae Sedis Cardinales ab ipso Papa missi pro pace invenienda fuissent , absque mora , in ipso eorum adventu , eisque nondum hospitatis , populus ferina mente commotus palatii Dacomarii , in quo Comestabulus habitabat , ascendens vociferabatur , dicens , quod pacem desideratam , nisi cito feceritis , omnino gladiis acceptis per plateas moriremur : Insuper minas , & opprobria Comestabulo inferebant , dicentes ; eos pro unius hominis Comestabilia guerram passuros non esse , & sic turpiter vitam finire . Alia quidem die,

surgens pars Archiepiscopi , arma , & belli apparatus super campanili imposuit , quatenus Landulphum armis , & lapidibus debellatum ejicerent . Seditionem itaque populi Portuensis Episcopusprehendens cum eodem Comestabulo , & fidelibus B. Petri curiam Principis advenit : ibique in conspectu omnium taliter allocutus est : afflictionem , & famis penuriam , quam diu pro fidelitate B. Petri passi estis , & patimini , Dominus noster Papa , & a quibusdam audivit , & ab Archiepiscopoprehendit ; unde sciatis eum toto mentis affectu contristari , & super audita mirabiliter dolere . Iccirco nos , & Archiepiscopum vestrum delegavit , quatenus , Deo adjuvante , pacem consequi valeatis . Propterea fidelitatem vestram monemus orando , ne superbiâ , aut furore moveamini , dum nos cum aliis sapientibus viris , pacis consilium vobis necessarium invenire possimus ; tam enim grave , & laboriosum negotium , nemo praecipiti animo agere poterit . Ideo nemo armis superveniat , quatenus , si Deo placuerit , pacem omni furore deposito invenire mereamur . Haec , & alia hujusmodi eo loquente , vox populi ad sidera tollitur dicentis : orationes istas , quas funditis , nos ullo modo audire non possumus , nisi pacem citissime nobis dederitis . Tunc alio die adveniente , populus dilationes , & inducias quas ponebant , non ferens , domum Persici Judicis aggreditur , quam ex toto destruxisset , sed quorundam amicorum auxilio evasit . Portuensis igitur Episcopus seditionem populi placare non valens , aurorâ alterius diei surgente recessit , Comestabulo praecipiens , ut palatium Principis ascenderet , & sic populi saevientis rumorem evaderet : qui jussui ejus favens , taliter sacrum Palatium habitavit . Sed redeamus ad causam .

Archiepiscopus autem dicta Comestabuli audiens , pacis firmamentum ordinatim describens , sicut postulaverat , ei mandavit . Audita namque serie scripturae pacem continentis , ait Comestabulus : en pacis firmamentum
 opti-

optimum est; nunc Domino nostro mittatur, & sicut imperaverit, assequamur (*). Interea Archiepiscopus ipse, & vir quidam nomine Fulco, in Episcopio saepe complures civium convocans; dicebat: nos Domino Papae vestram patefecimus necessitatem, a quo & accepimus, ut finem cum Normandis faceremus; iccirco superfluum videtur pacem descriptam ad eum remitti. Civium verò quidam aliarum inimicitiarum odio repleti, animos aliorum incitantes palam exclamabant, se pro illius Comestabilia guerram passuros non esse. Consilio habito conjuraverunt intra Episcopium, quod Landulphum illum de Greca Comestabulum esse non consentient, exin & dum Dominus Papa cum consilio Normandorum illum honori non reddidisset. Sacramento taliter eo invento; Archiepiscopus praedicto Comestabulo Episcopum Abellinensem, & quosdam Presbyterorum misit, ut honorem dimitteret, sicut dictum est, qui & similiter respondit: Deinde alia die Sabbati XIV. die intrante mensis Martii Comestabulus cum suorum caterva armatus in medium plateae exivit dicens; quod videre vellem eos qui me de Palatio, & honore ejicere minantur. Laudabilius quidem est sic animam reddere, quam ita turpiter, aut auri pondere promissò obstrictum, honorem acceptum dimittere. Audito igitur Archiepiscopus belli apparatu, & campanâ Palatii tristiter sonante, suos jussit vocari fautores, ut cum Normandis, quam posuerant pacem firmarent; si autem Comestabulus ipse resistere vellet, paratos eos haberet. Interim pars Archiepiscopi domum cujusdam fidelis Comestabuli aggreditur, quia eis non consentiebat; quod Comestabulus audiens, ut domum aggressam defenderet, properavit, sicque eo viso bellum inceptum est civile, intantum quod alii per campanilia, alii per tecta domorum, atque alii per plateas pugnarent. Postremo pars Archiepiscopi, fortunâ conversâ, victoriam capiens, Comestabulum illum cum

V 2

suis

(*) Potius legendum *exequamur*, ut in Cod. Vat.

suis usque ad palatium Principis secuta est, quosdam autem ex utraque parte vidimus vulneratos. Comestabulus itaque se in Palatio recipiens parumper ibi moratus est, donec Archiepiscopus ei fidem dare deberet in persona videlicet sua, & suorum sequentium. Cives interea protelationem hanc non ferentes, & quod sitibundo pectore pacem quaerebant optatam, ei lapidibus minabantur, ut si citò de Palatio non descenderet, eum vi caperent, & membratim illum perimissent. Ipse autem Landulphus se circumventum aspiciens, se Archiepiscopo, & civibus reddidit: insuper jurejurando firmavit, quod Comestabiliam, & Rectoraticum, aut aliquam Balam publicam non acciperet, nisi bona voluntate Archiepiscopi, & Roffredi Archipresbyteri (G) & Arechisii Archidiaconi, & Roffridi Foligaderisii, et Roffridi a Porta Aurea, & Gervasii, & Vitalis filii Joannis Galli, & quod malum meritum Archiepiscopo, & omnibus Beneventanis non redderet, & si aliquis reddere vellet, disturberet sine

(G) *Roffridi Foligaderisii; & Roffridi a Porta Aurea* Scribo. *Roffridi Fili Gaidarisii*, qui ad an. 1130. absolute dicitur. *Roffridus de Gaidarisio*: sic enim ibi legendum est; non autem *de Garderisio*, quippe apud Langobardos proprium virile nomen fuit *Gaidaris*, quod Latino magis ore enunciabant *Gaidarisus*, & *Gaidarisius*. Atque ex hoc Falconis loco intelligere est, quo pacto parentum nomina in filiorum, & in universae tandem stirpis cognomina frequentissime olim transirent: nimirum quoniam ex genitorum nominibus gnati sic, vel sic communi quadam consuetudine denominabantur, ut ab aliis consimili appellatione in gente, vel in vicinia nuncupatis facilius discernerentur; quae semel indita cognomenta firmius eis cum inhaerent, gentilitia demum devenere, haud tamen contracta illa vocula *filii* semper expressa, de quo exempla obvia sunt satis. Plurima autem talia gentilitia ex parentum nominibus exorta cognomina facillime ab omnibus nunc cum internoscantur; sunt tamen nonnulla, quae nisi antiquitatis peritioribus, nec iis omnia quidem, patent; nam propria illa vocabula ab communiori usu cum jam recesserint, vulgus haud ex ipsis, sed vel ex alia, vel ex ignota origine gentilitia processisse putat. Sed redeo ad Falconem; apud quem est hoc loco Roffridus, & ad an. 1119. Alferius cognomine dictus *A Porta Aurea*, quod genti inditum eadem plane occasione concipio, qua apud Salernum nobilis quaedam stirps a Portae Rorenensis custodia denominata fuit *De Porta*: promiscue enim Portae urbium olim a suis custodibus, ut alibi exposui, nomina desumebant; eisque sua aliquando impertiebantur.

sine fraude, & malo ingenio. Quo facto, & a militibus, qui eum sequuti sunt, hujusmodi fides accepta est, & sic unusquisque ad propria remeavit, & Landulphus ille de Greca domum, positâ Comestabiliâ, secessit, videlicet eodem mense martio, quo ordinatus est, descendit, unius solummodo anni spatio in honore perseverans. Alia autem die surgente Dominica, postquam haec peracta sunt, Comes adveniens Robertus, cum militum, & peditum multitudine in capite Pontis majoris sacramento ipse, & Rao Dominus Ceppalonis, & Ulgo de Castellopotoni, pacem promissam cunctis vitae eorum diebus, confirmaverunt. Idipsum etiam Jordanus Comes, & Robertus Sclavus, & Girardus de la Marra juraverunt. Cumque sicut supra relatum est Archiepiscopus in persona Comestabuli, & aliorum videlicet militum, peditumque, velut ipse postulaverat, securitatis verba dedisset, domum honore posito adiit; ipso namque Archiepiscopo, & Beneventanis videbatur, quod pacem diu desideratam lucrarentur. Deinde Comestabulus securitate accepta domi residens existimabat nihil aliud proculdubio agere, quam erga suam animam securiter impendere; erat enim, ut fati sumus, graviter vulneratus. Amici igitur ejus, & B. Petri fideles, quorum mens super illius contumelias, injuriasque fideliter contristabatur die noctuque, licet non in propatulo eum solabantur; hortantes, ne animus ejus circa accepta tristis foret, cum haec quae viderant, quaeque facta super eo fuerant, pro Beati Petri fidelitate perpeffus fuisset. Archiepiscopus autem, ejusque fautores haec audientes, suspitione quadam repleti, sperantes Landulphum consilium pro Comestabilia reintegranda accipere, ei saepe, saepiusque miserunt, ut Civitatem exiret, & amicorum consortia desereret, dum Dominus Papa eum, qualiter praemissum est, honori solito reddidisset. Tunc Comestabulus verba ferentibus, aliisque concivibus palam exclamabat, quod super hujusmodi verbis miramur omni-

omnino , cum ab omni Beneventanorum caetu coactus Comestabiliam dimiserim , & promissam ab Archiepiscopo securitatem circa nos versari quoquomodo non viderim . Tandem Comestabulus populi saevientis videns pertinaciam , magis , magisque inflammari , consilio habito die Dominica in Ramis palmarum , aurorâ scilicet surgente , Montemfuscum paucis cum militibus expetivit . Deinde Archipraefulis conjuratio nondum perfidiae inchoatae fidem tribuens , Joannem , & Perficum Judices , aliosque Nobilium , & bonorum hominum sacramento perstrinxit , quo Comestabulus ipse juraverat , aliosque civium , timore omni remoto , putant eos inimicitiarum merita eis retribuere allegavit . Cumque istiusmodi facti , ultra quam credi potest , nefandi , praedicti Apostolici aures fama tetigisset , tactus dolore intrinsecus super dilecti filii sui Comestabuli expulsionem , lacrymis , sicut audivimus , manantibus , spiritu infremuit , qui confestim Archipraefulem Landulphum ab omni , quod acceperat a Sede Romana , officio coram omnibus deposuit , similiterque omnes suos sequaces anathematis vinculo , donec satisfecerint , alligavit . Sed si Lectoris charitati asperum non videbitur , quid post illatam excommunicationem actum Beneventi sit , non praetereundum , exarabo . Deum enim testor , nihil aliud posuisse , praeter quod viderim , & quod audiverim , scripsisse .

Tali igitur anathematis sententia in B. Petri adversarios longe , lateque divulgata , delegavit praefatus Apostolicus Beneventum Anastasium . . . (H) & Albanensem Episcopum Cardinales Romanae Sedis idoneos , cupiens , quid Beneventanus populus in animo haberet cognoscere. Cardina-

li-

(H) *Delegavit praefatus Apostolicus Beneventum Anastasium . . . & Albanensem Episcopum Cardinales , Romanae Sedis idoneos , &c.* Duplices Cardinales a Papa Beneventum missos praefert his verbis editus Falconis Codex ; qui infra hac eadem pagina unum tantum Anastasium Cardinalem apud Beneventanos loquentem , Beneventoque Romam recedentem facit : & sane unus , & idem Anastasius Cardinalis simul & Albanensis tunc erat Episcopus ,

libus autem ipsis hospitatis, triduo post caetus omnis Beneventanorum in sacro Beneventano Palatio convenit, ibique omnia qualiter Beneventi acciderant negotia, & guerraee origo surrexerat coram Cardinalibus illis radicitus recitatum est. Quibus auditis Anastasius in verba prorumpens inquit. Ad videnda, Domini & fratres, Romae quae audierat Dominus Papa noster negotia, & investiganda nos praecepto (*) sciatis esse delegatos. Unde prout melius, Deo annuente, poterimus circa pacis, & utilitatis vestrae proficuum nos die, noctuque consilium, & auxilium praebebimus. Istis, & his similibus taliter prolatis, unusquisque ad propria remeavit. Diebus autem non multis elapsis, vir ille, cujus mentionem fecimus, nomine Fulco, ex hujus saeculi ergastulo anathematis vinculo irretitus, heu miser, migravit. His taliter actis, Cardinalis ipse Romam tetendit; cumque Cardinalis ipse Anastasius Romam peteret; Dominus Papa Pascalis, Archiepiscopis, Episcopis, & Abbatibus congregatis, mense octobri post primum ejus regressum adveniente, Ceperani Concilium constituit, ad cujus sacri Conventus frequentiam Guillelmus Dux, & Robertus Princeps, mille fere Equitum numero congregato, perrexere. Landolphus vero de Graeca Comeftabulus literis Domini Papae specialibus ad idem sacrum Concilium accersitus honorifice commeavit. Qui a Domino Papa officiosissime susceptus est: hic namque fraudem devitans, Normandorum navigio quodam securiter transfretavit. Jordanus autem Comes, timens multorum suorum pondere delictorum oneratus, ad tale, tan-

pus, quam lectionem, ac caetera in eandem sententiam concorditer descripta Baronius ex suo exhibet exemplari; & praeterea verba illa: *cupiens quod Beneventanus populus in animo haberet cognoscere*, citat in hanc formam *cupiens quod Benev. popul. deberet se recognoscere*, & infra nos pro certo sciat: non praecepto.

(*) Legendum omnino: pro certo, Cl.Reg.Min.& in Biblioth.SS.Apost. ut in exemplaribus P.Caroli Borrelli Neapoli.

tantumque Concilium pergere, Legatos suos direxit. Archiepiscopus vero Landalphus suffraganeis suis convocatis, innumeraque auri, & argenti copiâ congregatâ, cum Comite Roberto ad conventum illum tetendit. Talibus igitur, & tantis Patribus, Proceribusque congregatis in medio conventus ipsius, die videlicet sabbati Ducatum Apuliae (I), Calabriae, & Siciliae Duci praefato Apostolicus concessit. Concilio itaque mirabiliter ordinato, Apostolicus ipse coram omnibus super Landulpho Archipresule lacrymabiliter, & quod Comestabulum suum expulisset Landulphum, & quod literis suis vocatus ad eum ire contempsisset, condolens conquerebatur. Ipse verò Archipresul nolens, immo timens conventum illum sine loci, & officii restitutione ingredi, apud Insulam Ce-

(I) *Ducatum Apuliae, Calabriae, Siciliae Duci praefato Apostolicus concessit* Non *Ducatum Apuliae*, sed *Ducatum Italiae* legebat Baronii optimus Codex. Pontifex itaque, dices, universam Italiam Duci concessit Guilielmo in Concilio Ceperanensi? Id quidem apertum quia videbatur mendacium, Librarium persuasit, ut ex puncto Italiae nomine, alterum Apuliae induceret; vel ob id maxime, quod fortasse observasset, Petrum Diac. in Austar. ad Ostiens. lib. 4. cap. 49. pro illa sua stare lectione. *In eodem Concilio*, inquit Petrus, *idem Apostolicus investivit Guilielmum Ducem de Ducatu Apuliae, & Calabriae*. At nescius erat ex Graecorum tunc idiotismo, nostratibus etiam Italis ob mutuam cum iis consuetudinem usurpato, communis Italiae vocabulo a Falcone Apuliam solummodo demonstrari, quam Langobardis, perindeque Italicis Dynastis ipsi subtraxerant. Nec noverat ob id recentem Calabriam, sitam ad mare Inferum, tunc comprehensam sub eo vocabulo non fuisse, quoniam ea Graecis amissa nunquam fuerat, nec Italis unquam post Justinii Junioris tempora possessa. Hoc autem si ex superius laudatis ad Lupum auctoribus, & ex Lupo metipso non cognoverat, potuisset plane ex non uno Falconis loco quam manifestissime intelligere; cui frequenter non cuncta duplici mari, & Alpibus circumsepta Italia, sed una tantum Apulia eo nomine est. Dabo ejus in hanc sententiam non ambigua verba de Lothario Imper. demoliente Castellum a Rege Rogerio constructum apud Barim, ejusque defensores vi captos non uno mortis genere perimente. *De tali*, inquit, *tantaque victoria tota Italia, & Calabria, Siciliaque innotuit*. Quae vocabuli usurpatio adeo obtinuit, ut universa etiam cis Tyberim Italica regio nonnunquam absolute dicta fuerit *Italia*: ut in antiqua chartula de anno 1091. in Archivio Monasterii Cavensis, quae de quadam donatione est facta eidem Monasterio a Guaimario de Jesuno Langobardorum Principum Salerni prognato, cum ipse ibi, & filius ejus sacra religionis vota Deo nuncuparent. *Et si*, inquit praecle-

Ceperani proximam hospitatus est . At ubi Apostolicum conquerentem ipse comperiit , quosdam Romanorum , & Praefectum etiam vocari jussit , ut videlicet , utcumque potuissent , misericordiam a Domino Papa pro eo impetrarent : quin etiam dicebat Archiepiscopus , se Domino Papae ex omnibus illatis querimoniis satisfacturum , dummodo ei locum Concilii , & officium restitueret . Hoc Apostolicus audito , consilio habito , & locum , & officium ei reintegravit ; cumque taliter restitutus fuisset , absque mora , Conventum illum , die videlicet Lunae cum Comite Roberto adivit . Quid plura ? eum reintegratum per diaconum quendam ad faciendam justitiam in presentiarum Apostolicus vocari praecepit . Qui continuo surgens voce lacrymabili coram omnibus respondens inquit : Primitus gratias ago Deo , & B. Petro , & tibi Domino nostro Papae Paschali de restitutione loci , & officii : nunc autem Domine Pater vestram imploro Paternitatem , ut misericordiam super me , quem Sancti-

Torn. IV.

X

tas

rus vir ille , ante nostram consecrationem mihi , & ipsi filio meo mors evenit , in quocumque loco ab urbe Roma in istis partibus per totam pertinentiam Italiae , statim , &c. (*) Atque hinc est , quod Graeco Auctori Nicephoro Gregorae constanti more Carolus Andegavensis , dicitur *Rex Italiae* , qui , ut olim vulgo loquebantur , fuit *Rex Apuliae* . At haec bis jam constabilita , nec difficili , dubiove assensu doctis probata amicis viris , quibus cum ea dudum communicavi , supervacaneum certe est longiori sermone communire . Obiter tamen addam , nostrae huic Italiae idem propemodum accidisse , cum absolute Italia est dicta , quod septem universae Italiae Provinciae pridem contigisse , norunt eruditiores ; quae absolutum Italiae nomen sibi vendicarunt , quoniam eae solae magistratui parebant , Vicario Italiae nuncupato , caeterae cum essent Vicario Urbis subjectae . Sed nec praeteream , nulla fallacia a Falcone esse proditum , confirmasse tunc apud Ceperanum Pontificem Paschalem Duci Guilielmo praeter Apuliam , & Calabriam , Siciliam quoque , Petro Diac. omissam , quam tunc ejus patruus obtinebat Comes Rogerius ; nam Guilielmus , ut noster perhibet ad an. 1122. *nondum medietatem suam Palermitanae civitatis , & Messanae , & totius Calabriae eidem Comiti concesserat .*

(*) Item & aliam dabo in A. 1113. in Tabulario Monialium S. Johannis Capuae , in qua legitur : om-

niumque aliarum (terrarum) quae in tota Italiae regione mei juris esse dignoscuntur .

tas vestra apud Beneventanam Sedem plantavit, habeatis. Apostolicus autem hoc audiens: Unde vis, inquit, ut misericordiam super vobis habeamus? & Archipraeful: Domine, quia audiui, vos erga me indignatos esse, quoque cum me literis vestris accersiri iussistis, curiam vestram non adveni. Et Apostolicus; Quare, inquit, ut ipse asseris, vocatus curiam non advenisti? Ad haec Archiepiscopus: Domine, inquit, Pater, timore coactus vestrae indignationis, & quorundam minantium, non adveni vocatus, & quod Legatos meos Episcopos quidem non accepisti, & alium quendam, quem prius direxeram, adversarii nostri verberibus affligere. Ad haec Apostolicus: Legatos tuos, quos dicis Episcopos, iccirco non exaudivi, quia iustitiae faciendae verba non dixerant, immo mercedis causa pro vobis venerant. Legatum autem alium, quem verberatum profiteris, nec vidi, neque ejus fama ullo modo ad nos pervenit. Cumque Archiepiscopus ipse ex omni parte detentum se veris aspexisset responsionibus, aliam adinuenit excusationem, dicens: Domine Pater terminum competentem, mihi veniendi non tribuisti, unde venire nec potui; nec, ut dixi, metu compulsus ausus fui; & Apostolicus: Sed quia literas nostras contempsisti, asseris te nunc non pro contemptu, metu autem ad nos non venisse. Competentem enim terminum veniendi proculdubio largitus fui, ab Idibus scilicet Aprilis, & sex mensium spatio interposito. Unde literas vocationis in medio legi praecepit: Verum tamen isti nostri deliberent, & quam dicis excusationem canonicam fuisse, discernant. Et praecepit quibusdam Cardinalibus quidem, & Archiepiscopis Romanae Sedis Judicibus, ut in partem semoti super hujusmodi excusationem Archipraefulis sententiam extenderent. At ipsi in partem euntes, sententiam illam diu ventilantes, taliter in conspectu omnium regressi Judices ipsi protulerunt: Domine Archiepiscope Beneventane, quoniam non pro contemptu, sed metu asseris vo-

catum ad Curiam, te non venisse, dicimus & judicamus hanc Canonicam non esse excusationem; judicio etenim talium, tantorumque Patrum extenso, capitula Sanctorum Patrum praedicatorum (K) coram omnibus exhiberi, & legi Apostolicus praecepit; confirmata scilicet in Conventibus, & super contemptoribus ordinata. His ita perfectis, super tanto, & tali negotio a Cardinalibus, & Episcopis diu ventilatum est. Sed quid plura? Diaconus eum iteratò ad justitiam vocavit faciendam, qui continuo surgens: Unde inquit, & de quo accusor? Et Apostolicus: Quia suscepisti Regalia B. Petri extra nostram voluntatem, & claves tenuisti portarum, & palatium invalisti, & Landulphum expulisti, & galeam sumplisti, & clypeum, & Fulconem illum ad sacramentum impulisti. Hoc ipse Archiepiscopus audito respondit. Vere Regalia B. Petri non alia de causa accepi, nisi vestra pro fidelitate. Nam cum Beneventi aderas, Civitatem mihi commendasti. Portarum vero claves non ego susceperam, hunc sane, qui eas retinent, fidelem omnino confitemur. Clypeum profecto non accepi, galeam quidem tuli capitis pro munitione, ne aliquo lapide opprimerer. Normandos, ut dixistis, non introduxi. Longobardos vero sexdecim pro auxilio populi Civitatem ingredi feci, Sacramentum Fulconis jussu meo factum fuisse, & populi jusjurandum denego. His omnibus Apostolicus auditis, Cardinalibus iterum, & praefatis Judicibus praecepit, ut super omnibus istis, & super contemptu sententiam exprimerent. Cumque Archiepiscopus ipse hujusmodi praeceptum, ut ita dicam terribile audisset, Guillelmum Ducem supra memoratum,

X 2

& Ro-

(K) *Capitula Sanctorum Patrum Praedicatorum omnibus exhiberi, & legi Apostolicus praecepit*) Aptius sane Baronii exemplar. *Capit. Sanct. Patrum praedecessorum*, apud quem reliqua etiam narratio de Beneventano Archiepiscopo Landulfo in Concilio illo deposito, qua ad Falconis mentem, qua in decentiorem conversa sermonem pluribus, sed leviusculis locis, castigatior habetur.

& Robertum Principem, & Petrum filium Leonis, nec non & Episcopos exorabat dicens: Domini proceres, & Episcopi Confratres, Dominum nostrum Papam Paschalem, precor, orate, ne me in conspectu omnium taliter confundat, & dedecoratum dimittat; si vero ejus clementiae placuerit exilium petam, vel mare transfretabo (L). Tunc Proceres ipsi euntes pedibus Domini Papae advoluti, sicut Archiepiscopus rogaverat, deprecati sunt quod minime obtinere valuerunt. At ipsi Judices ex praecepto euntes, licet dolendo, & protelando reversi tale super Landulpho dedere judicium. Judicibus enim ipsis, ut dixi, moram facientibus super sententia, praecepit Apostolicus adjurando, ut per fidem, quam B. Petro, & ei deberent, quod canonicum esset dicendum, dicerent. At Episcopus Portuensis primus omnium licet

(L) *Exilium petam, vel mare transfretabo.*) Conjunctive legit Baronius & *mare transfretabo*: rei quidem congrua sententia. At nec disjunctiva hoc erat loco particula illa *vel*: sicuti nec apud Erchempertum (domestico do exempli, in re non difficili, ut parcam verbis) in Descript. Regum Italiae Num. 5. & in Historia Langob. Num. 1. Nec apud quot quot in antiquis Codicibus descripta habentur Sanctorum virorum gesta, quae passim hanc praeferunt epigraphen. *Vita, vel obitus*, quod Italice sonat *Vita, & morte*. Nec tandem apud Concilium Taurinense Canone 5. iis verbis. *Si quis ab ejus (Felicitis) communione se voluerit sequestrare, in nostrae Sanctae pacis consortium suscipiatur, juxta literas venerabilis memoriae Ambrosii, vel Romanae Ecclesiae Sacerdotis dudum latas*. Super quae inutilis fuit labor Hieronymi Aleandri junioris in Dissert. 2. cap. 3. de Region. Suburb. dicentis, *particulam vel eo loci declarandi vim obtinere; perinde ac si dictum fuisset* (hanc ille putat plenam verborum Concilii sententiam) *juxta literas Ambrosii, vel ut verius dicamus, Romanae Ecclesiae Sacerdotis*, namque planus erit sensus, si juxta alias usurpatam ejus significationem conjunctionis vice posita credatur. Sed & disjunctiva illa pariter particula seu, conjunctiva est, tum alibi, tum in Epitome Constitutionum Caroli Mag. Titul. de Metropolit. cap. 4. *Ut Episcopi*, sic ibi, *de incestuosis hominibus emendandi licentiam habeant; seu & de viduis infra sua Parochia potestatem habeant corrigendi*. Ad quem locum frustra etiam est Vitus Amerpachius, putans seu, potuisse omitti, aut positum esse pro imo, stat enim ibi pro item. Sed haec per transcursum. Ceterum non longe post superius producta Falconis verba, mutilus est ejus textus, sic ex Baronii exemplari instaurandas: *At ipsi Judices ex praecepto euntes, licet dolendo, & protelando reversi sunt, ne tale super Landulphum Archiepiscopum darent judicium. Judicibus tamen ipsis, ut dixi, &c.*

cet aegre, & tantae sententiae dolore turbatus ait. Quoniam regalia B. Petri suscepisti, & claves portarum tenuisti, & palatium invasisti, & Landulphum expulisti, & Curiam venire vocatus contempsisti, judicamus super vos depositionis sententiam, quia contra B. Petrum & Dominum nostrum Papam fecisti. Idipsum Capuanus Archiepiscopus, & Gregorius Cardinalis affirmavere. Volentibus autem aliis Judicibus eandem confirmare sententiam, Landulphus ipse e medio Conventus illius timore coactus; & sententiae talis gladio perculsus surrexit. O qualem, si interesset Lector, fletum videres, & Landulphi illius pallidum aspiceres vultum: cum ex ore tantorum Judicum, qui decoratus Beneventana Sede, & prae aliis gloriosus ubique fuerat, deponeretur. Quid dicam? subsellio ejus levato, metuendum illud Concilium, ut mente captus, dereliquit.

(M) Hoc anno Ecclesia B. Mariae de Episcopo ampliata

(M) *Hoc anno Ecclesia B. Mariae de Episcopo ampliata est per consilium Landulphi de Graeca. Hoc anno Landulphus Beneventanus Archiepiscopus captus est, & Landulphus de Graeca, qui expulsus fuit a civitate Beneventana, reversus est, accepta Comestabilia. His omnibus, & aliis ita peractis, &c.)* In antiquo exemplari fortasse scriptum fuerat *Ecclesia B. M. de Episcopo*, quod librario interpretari visum *B. Mariae*, at exponendum erat *B. Maximi*; ut idem Falco ad an. 1123. argumento est, dicens; *eodem anno Landulphum de Graeca supra nominatum XII. Kal. Decembris obiisse, & ad Ecclesiam suam S. Maximi sepultum esse*: ni potius sit ibi *B. Mariae* nomen restituendum. Diu autem anceps fui, praesens ne integra adnotatio sit Falconi tribuenda; an ab extraneo aliquo adnotatore ad ejus Codicis fuerit oram adpicta, ac demum ab imperito, novitiorque librario in textum inducta; quippe quae antecedenti, subsequenti haud apte admodum cohaerent sermoni: nec in Falcone apparet, Landulphum Archiepiscopum ante, vel post suam depositionem captum, ut hic asseritur, & in vincula conjectum fuisse; quem Petrus Diac. in Auct. saepius dicto lib. 4. cap. 49. palam proclamat, Papae sententiam audire declinantem ex Ceperanensi Concilio ad Cassinense Coenobium confugisse; & insuper non obscure indicat, ad suam usque restitutionem ibidem mansisse; cum affirmet, rogatu ejusdem Congregationis Pontificis ordinem, & Papae gratiam non diu post rursus habuisse; scilicet quando idem Paschalis Roma Beneventum in an. 1117. proficiscens, ad praediectum in itinere divergit Monasterium. Sed tandem visum est, Petrum Diac. praeclari adeo Antisti-

ta est per consilium Landulphi de Graeca . Hoc anno Landolphus Beneventanus Archiepiscopus captus est , & Landolphus de Graeca , qui expulsus fuit de Civitate Beneventana , reversus est , accepta Comestabilia .

(N) His omnibus , & aliis ita peractis , Apostolicus ipse
IX.

tistis carcerem , sive liberam custodiam verecunde reticuisse , ac dissimulasse ; qui de cetero hac ipsa in narratione suis est etiam Monachis blanditus , asserens illum in gradum suum restitutum rogatu Congregationis Cassinensis : cum tamen Falco tradat , antequam Paschalis Beneventanum iter arripuisset , ac subinde priusquam Cassinum concessisset , hoc est in anno 1116. undecimo die intrante Mensis Augusti redintegratum in Archiepiscopatum , quod Baronius gestum subdubitatur in Concilio Lateranensi , celebrato jam dicto anno , mense Martii : quamvis ad annum dein 1117. Petri consentiat dicto . Falconis itaque praemissa adnotatio omnino spuria non est : omnino , inquam ; etenim ut verum fatear , subolet ea mihi nescio quid concisae orationis , quae ex alia prolixiori in minorem verborum circuitum praeter Auctoris morem videtur redacta , & sane laxiorem niam formasset Falco , haud continuo illam usurpasset dicendi formam , ac subiecisset . *His omnibus , & aliis ita peractis* , quae uberrimam praecessisse narrationem , qui non intelligat , erit nemo .

(N) *His omnibus , & aliis ita peractis , Apostolicus ipse IX. Kal. Septembris Trojam tetendit ; ibique Concilium statuit , & firmavit .*) His , inquit , omnibus , & aliis ita (nimirum , ut exposui) peractis (scilicet tum in Concilio Ceperanensi , celebrato , ut ipsemet Falco adnotarat , mense Octobri , an. 1114. tum per menses proxime post Concilium subsequutos) Apostolicus ipse IX. Kal. Septembris (anno videlicet 1115. quem non dum sermone attigerat) Trojam tetendit , &c. Est itaque his praefigendus jam dictus annus 1115. in quem etiam Baronius ex hoc Auctore praesentem conjicit Synodum Trojanam . At Paschalis , ut Petrus Diac. perhibet in laudato non semel Auctario lib. 4. cap. 55. *Mense Majo Romam egrediens , venit ad Monasterium Cassinense , ejusque Abbatem , tunc Girardum , secum ducens , Synodum celebraturus , Trojam perrexit , indeque regrediens , Ecclesiam S. Vincentii juxta ortum Volturni fluminis solemniter dedicavit .* Sic ille . Et Falco insuper post praedicta subdit . *Confirmato autem Concilio , & pie finito , Papa Beneventum tertio die intrante mensis Septembris reversus est . Deinde Romam reversus est septimo Kal. Octobris ; qui tunc Monasterium S. Vincentii (hoc jam a Petro etiam intellexeramus) dedicavit .* Igitur Paschalis a mense Martio in anno 1115. Roma absens moratus in his est locis per quatuor fere menses , cum Synodum habuit Trojanam ; recitata namque Petri verba de alia Synodo in praefata urbe congregata , quam de exposita a Falcone , haud sunt intelligenda ; quod amborum Auctorum de celebrata tunc a Paschali dedicatione Ecclesiae S. Vincentii concors assertio manifeste probat . Et praeterea , ut in Castigationibus ad Anonymum Cassin. ad an. 1114. observabam , Petrus dicens , Papam Paschalem sequenti anno postquam Cassinenses Monachi Castellum Suium recuperarunt , quod cap.

IX. Kalendas Septembris Trojam tetendit, ibique Concilium statuit, & firmavit, ad cuius sacri Conventus praesentiam fere omnes Apuliae Proceres, Archiepiscopi, & Episcopi convenerunt. Conventu itaque sancte ordinato, inter cetera, quae ibi composita sunt (O), Treuga Dei statuta est, adeo quod Comes Jordanus, & Comes

54. accidisse perhibet in an. 1115. (sic enim ejus scriptus Codex, & editio praefert Neapolitana) statuens, inquam, Papam Roma discessisse sequenti anno, hoc est Christi 1116. Trojanum Concilium celebraturum, communem Epocham Christi nati observatam a Falcone anno certe praeit; quo fit, ut Falcone de tempore praefati Concilii non adversetur. Qui insuper spontanea confessione coactum illud detegit in an. 1115. dum cap. 60. & 61. ait Paschalem sociato sibi Abbate Cassinensi Romam reversum (ex Synodo nimirum jam dicta) disposuisse *mediante Quadragesima* alteram ibi Synodum celebrare; ac deinde *loco cessisse* ob turbas a Romanis motas, occasione Praefecti, se invito, instituti; tandemque in an. 1117. urbem egressum (ad eam enim prius ipse iterum se contulerat, ut fatendum est; idque Falco non tacet) Beneventum recessisse, ut Romam advenientem Regem devitaret Henricum. Paschalis, inquam, praefati Regis occursum si in dicto anno 1117. declinavit, in quem ceteri etiam omnes id conjiciunt Auctores, & praesertim Falco, qui illum mense Aprilis Beneventi constitisse affirmat, utique postquam Concilium in Quadragesima antecedentis anni 1116. Romae habuerat, eam deseruerat, repetiveratque urbem, ac subinde in anteaeto an. 1115. Trojae, ut praedictum est, praesens fuerat. Quae autem tunc bis Beneventum pertransiens ibi egerit Paschalis, in Falcone desiderantur.

(O) *Treuga Dei statuta est, adeo quod Comes Jordanus, & Comes de Lauritello, & alii Barones Apuliae sacramento in praesentiarum firmaverunt treugam Dei, &c.* Sic etiam infra ad an. 1123. *Treugam Dei tenendam posuerunt*, hoc est, inducias, sive pacem pepigerunt. Guilielmus Neubr. lib. 5. cap. 3. *Inducis, quas Treugas vocant.* Tyrius lib. 1. cap. 12. *Pax, quae verbo vulgari Treuga dicitur.* Ea plane sic dicta, scriptaque est aliis etiam Auctoribus; & insuper *Treuva* nostro Auctori bis ad an. 1120. ubi per Typographi forte errorem modo habet: *Treuva*. Ad Lupum dixi promiscua fuisse G. & V. sicut in Ugo, & Uvo &c. Igitur Treuga, & Treuva idem; sed V. ante V. transibat quandoque in G., unde *Tregua* Italice nunc effertur. At in Ivone Carnot. epist. 90. & in Lupo Protosp. ad an. 1089. & 1091. forma magis Latina appellatus *Trevia*; quem Auctorem cum castigarem, subdubitavi, de qua Trevia ille erat capiendus; tunc enim ad memoranda Nortmannorum Procerum bella mentem cum haberem, non adverti sermonem ibi fieri de conciliatis iis Dynastis ob privata odia, causaeque alias civilibus armis mutuo conflictantibus: quo morbo immane quantum *Praelati omnes*: hoc est quicumque praesidendi aliis munus, & dignitatem obtinebant, per Langobardorum tempora, sicut ineditus testatur Anonymus Salernit., ubi de Principe Beneventi Sicone; sed & per

mes de Lauritello, & alii Barones Apuliae sacramento in praesentiarum firmaverunt treugam Dei ex tunc, & spatio annorum trium fore tenendam, & custodiendam, sicque confirmato Concilio, & pie finito Papa Beneventum tertio die intrante mensis septembris reversus est. Deinde Apostolicus ipse civitatis negotia, quae imminabant dijudicans, Romam reversus est septimo Kal. octobris. Qui tunc Monasterium Sancti Vincentii dedicavit.

(P) Anno 1116. ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi, & XVII. anno Pontificatus Domini Paschalis II. Summi Pontificis, & universalis Papae mense Martio IX. Indictionis, Dominus noster praedictus Apostolicus Romae Synodum statuit. Et hoc anno Praefectus Urbis Romae mense quidem martio obiit, post cujus mortem civile bellum terribiliter ortum est, eo quod Romani audierant, quod Petrus filius Leonis, Apostolici consilio filium suum Praefectum ordinare vellet. Unde Romanorum populus Praefecti defuncti filium ad Praefecturae honorem erexerunt. Quo ordinato ad praedictum Papam Paschalem miserunt, suppliciter postulantes, quatenus eorum ordinationi assensum ipse praeberet, & corroboraret. Apostolicus autem nullo modo eis assensum tribuit. Romani itaque haec agnoscentes conjuratione

per Nortmannorum aetatem, ut ex praefato Lupo, & Falcone constat, laborarunt! Quibus nil modestius se gesserunt inferioris homines conditionis: Alexandrum Telefinum, ut alios praeteream, vide lib. 1. cap. 21.

(P) *An. 1116. ab Incarnatione Dom. nostri Jesu Christi, & XVII. anno Pontificatus Domini Paschalis II. &c. Et hoc anno Praefectus urbis Romae mense quidem martio obiit, &c.*) Credam ne Falconem mendacem, an ejus textum luxatum; an potius haec ab ipso rite ad an. tradi 1116. relata aliis ad annum antecedentem; quae acta fuisse *anno pacis quinto*, initae nimirum inter Papam Paschalem, & Regem Henticum mense Aprilis an. 1111. Petrus perhibet Biblioth. apud Baronium, & in an. 16. Pontificatus ejusdem Papae, qui etiam Falconi reputatur Christi jam dictus 1115. (*)

(*) Vere haec ad A. 1116. reponebantur debent contra sententiam Natal. Alexand. ut alibi dictum.

tione facta, mirabilia domorum aedificia, & turres complures radicitus prostraverunt; eorum quidem qui cum Petro Leonis ad id faciendum conjurabant. Unde factum est, ut Ptolemeus Praefecti avunculus, & alii Barones Apostolici castra invaderent, & tenerent. Contigit autem die quadam, quod Praefectus ipse militum fere quinquaginta collegio stipatus ad explorandum milites, quos Apostolicus miserat, extra Urbem perrexisset. Comeftabulus autem Apostolicus hoc deprehendens, ex improvviso eos aggreditur, prostravit, & Praefectum comprehendit. Ptolemeus igitur memorati nepotis captionem audiens absque mora, militibus sumptis, Papae praefatum Comeftabulum invadens, nepotem, qui captivus ferebatur, absolvit, & secum gaudens ad propria perduxit. Dum haec, & alia Romae agerentur, praefatus Apostolicus Urbem exivit, qui apud Castrum quoddam Setium nomine, commoratus est. Viderat si quidem seditionem illam magis, ac magis inflammari, & Petrum Leonis de die in diem acriter expugnari. Diebus autem non multis elapsis, Apostolicus ipse seditionem illam placari, & minui aspiciens, consilio accepto, militibus collectis, Romam ingressus est, deinde Palatium Lateranense ingreditur, ibique Missarum solemnia decantavit. Cum autem ipse Urbem ingressus fuisset, Romanorum coetus, qui ei rebellis extiterat, fere ad ejus imperium, & voluntatem conversus est; sicque Apostolicus ipse tranquillitate inventa Romam securus habitavit. His taliter actis, praedictus Apostolicus Landulphum, quem deposuerat, undecimo die intrante mensis Augusti redintegravit ad Archiepiscopatum.

(Q) Anno 1117. Dominicae Incarnationis, & XVIII.
Tom. IV. Y *Pon-*

(Q) *An. 1117. &c. Mense Aprili ipse Papa Synodum Beneventi celebravit, &c.*) Sane haud Trojae, sed Beneventi manens Paschalis literas dedit hoc anno, tum ad Episcopos, Regemque Angliae Henricum, 9. Kal. Aprilis, quas refert ex Malmesburienfi Baronius: tum ad Patriarcham Antiochia 15. Kal. ejusdem Mensis; nam scriptae hae fuere, ut res, de qua
in

Pontificatus Domini Paschalis, mense Aprili ipse Papa Synodum Beneventi celebravit.

Hoc anno Riso Barenfis Archiepiscopus ab Argyro cive Barenfi trucidatus est in via Canusina.

Hoc anno Paschalis Papa obiit XI. Kalendas Februarii, & Gelasius Papa eligitur.

An-

in iis agitur, manifestat, post alias pridem ad Regem Hierosolymitanorum directas 5. Kal. Julii: aliasque ad praefatum Patriarcham ab eodem Pontifice datas 7. Idus Augusti, quas omnes Guilielmus Tyrius lib. 11. cap. 27. recitat, & ad annum refert 1115., sed plane posteriores illae ad Patriarcham (cur non etiam anteriores, sic nimirum locorum distantia, aetateque rei distante difficultate?) transacto praefato anno transmissae fuerunt; quae ut praedixi, datae leguntur apud Beneventum 15. Kal. Aprilis, ac subinde in an. 1117. Paschalis enim haud antea in eam urbem rediit post an. 1115. Sibi quae, non mihi, idem Tyrius pugnat, alias his socias Papae epistolas praeferebat, eadem die non Beneventi, sed apud Lateranum ad praedictum Patriarcham datas. At de Beneventana superius descripta Synodo, quae in literis etiam memoratur Gelasii II. ad Galliae Archiepiscopos, Episcopos &c. relatis a Baronio ex praefato Malmesburiensi: non de antecedenti Trojana capiendus est Petrus Bibl. in vita Paschalis iis verbis: *Dominus Papa*, inquit, *celebrato Concilio, quod in partibus Apuliae congregaverat, rediens cum Nortmannorum exercitu in Campaniam* (quae scilicet *Latium* olim fuit appellata) *Pillum*, Pullanumque (Petrus Diac. lib. 4. cap. 61. *Pylum* vocat, peractaque haec dicit *diebus Pentecostes*: sed ipse Bibliothecarius: *Autumnus*, ait, *instabat*, & calor, & aetius senem Pontificem dissolvebat: mallet itaque, *Aestas instabat*. Et Pullanum certe est *Palianum*) *in maritimis oppidum S. Silvestri in sui deditionem converterit*. Nec turbet te, quod dicat, *in Apuliae partibus Concilium illud congregatum*, in quibus haud censetur Beneventum; nam tunc, & aliquanto etiam post, passim unius Apuliae absoluto nomine cunctam Italiam cis Tyberim exteri occidentales nuncuparunt, exque illorum usurpatione etiam incolae; quandoquidem Nortmanni ob res primum in Apulia praeclare, & feliciter gestas longinquorum ora ad se solos, & ad unam Apuliam converterant. Ceterum Barenfis Archiepiscopi Rifonis necem, Falconi leviter hic libatam, Ignotus ejusdem urbis civis fufius in suo Chronico superius laudato praefenti anno patratam exponit. In quem etiam annum noster obitum referens Papae Paschalis, id juxta servatam a se annorum facit rationem: nam obiit ille, ut perhibet praefatus Bibliothecarius, 15. Kal. Februarii, collocatusque est 11. Kal. (hunc humationis ejus in diem mortis idem noster immutavit) hoc est desinente anno Falconiano 1117. & inchoante communi 1118. (*) Ex hac autem, quam praefens Falconis

te-

(*) De Obitu Paschalis, atque Petr. Diac. Chron. Cass. lib. 4. c. 64. & successoris Gelasii II. electione vid. Pag. ad h. ann.

Anno 1118. ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi, & anno primo Pontificatus Domini Gelasii II. Summi Pontificis, & universalis Papae, mense Martio, XI. Indictionis: Factum est, cum praefatus Pontifex Gelasius ad Pontificale solium fere totius Populi Romani unanimi voto, & concordia eligeretur, Archiepiscopis, Episcopis, & Abbatibus circa Romanam sedem morantibus, Missos Apuliae quoque partibus delegavit, ut ad ejus Consecrationis diem convenirent. Erat quippe, ut retulimus, cum electus fuit, Diaconus, & Cancellarius; qui quidem non nisi in canonico jejunii tempore constituto consecrari poterat. Legatione itaque accepta Episcopus Trojanae, Archiepiscopus Sipontinae civitatis, & alii complures ad ipsius consecrationis solemnitatem properarunt. Sed priusquam memoratus electus Gelasius consecrationis acciperet dignitatem, Rex praefatus Henricus, instructis insidiis, noctis silentio Romam ingreditur mensis Martii secunda die ingrediente. Apostolicus itaque Regis ipsius ingressum sic latenter deprehendens, reminiscens, qualiter Rex ipse Dominum Papam Paschalem ejus praedecessorem, & Cardinales fraude, & dolo cepisset, absque mora, Cardinalibus convocatis, fluvium Tyberis ingressus est; deinde prosperis ventis mare sulcantes, perve[n]it Calenum (R). Rex autem Apostolici

Y 2

egres-

textus ad descriptum annum strictissimam praefert narrationem, deciderunt, quae ipse infra ad an. 1119. se pridem adnotasse ait de excidio Montis Militis, & Montis Aperti. Sane ea nisi ex hoc, non ex alio excidisse videntur loco.

(R) Anno 1118. *Deinde prosperis ventis mare sulcantes pervenerunt Calenum.* Ergo ne Roma Calenum marino pervenit itinere Gelasius? Equidem Plinius lib. 3. cap. 5. mediterraneam eam urbem facit; sed quid Plinius Auctores prorsus omnes a mari eam longius removeant, quam non sic, sed primitivo vocabulo (derivativum est enim Calenum) appellant *Cales*; ita ut de Caleno municipio, cive, agro, vino, praelo, aqua &c. multa apud veteres cum habeatur mentio, vix praeter Plinium, alium reperies qui absolutum praeferat Caleni nomen. In quo foedescunt lapsi omnes fere recentiores, vel *Cales* a Caleno pessime distinguendo, vel utramque urbem unam recte quidem faciendo, sed perversè Calenum nunc esse *Carinulam* (& ipsam mediterraneam) reputando quae sane est *Calui*. At errorem ex

Au-

egressum cognoscens, ei apud Calenum delegavit, quatenus Urbem reverteretur, quoniam ad ejus consecrationem libentissime interesse, & corroborare desiderarent. Pontifex autem Gelasius nequitiam ejus, & perfidiae telum longe, lateque cognoscens: miramur, inquit, super talis, tantique viri legationibus, cum ad nos venturum se die Resurrectionis nuper transmiserit. Nunc vero nocturno tempore, & ante conditum tempus comperimus eum adventasse. Ego vero Deo annuente, Consecrationis accipiam firmitatem. Dehinc me, ubicumque voluerit, paratum ad propositum negotiationis inveniet. Quo audito, qui missi fuerant, ad Regem reversi sunt festinanter, atque omnia, quae a praedicto Pontifice audierat, Regi renunciaverunt. Deinde electus ille Gelasius die constituto a Cardinalibus, qui cum eo exierant, canonicè, & ordinatè consecratus est apud Calenum mense Martio superius memorato. Rex autem Pontificis ipsius responsum audiens, pestifero invento consilio, Archiepiscopum quendam Hispanum in Pontificem, & ut ita dicam, in-

va-

Auctoribus videntur hausisse, qui per aetatem vixerunt Nortmannorum, Carinulamque omnium primi appellare Latino eloquio coeperunt Calenum; quam novam urbem Langobardi ante annos octingentos duobus fere milliariis ad Semptentrionem secedentes ab antiqua, nec scio quo casu consumpta *Foro Claudio*, appellata quae prius fuerat *Forum Popilium*, ut est apud Ptolomaeum Geogr. lib. 3. Tab. 6. Europae, sive *Forum Popilium*, ut apud Dionysium Halicarn. lib. 1. sed apud Plinium lib. 14. cap. 6. *Colonia Syllana*, nunc inanis locus, dictus *Civita rotta*, munitiori in secessu construxerunt, ac denominarunt *Calinium*, sed de his fusius alibi (*). Interim vero nunquam ad mare cum fuerit Calenum, nec ambiguum sit, Papam Gelasium tunc ad patriam urbem Cajetam se recepisse, haud difficili conjectura in Falcone nomen Cajetae esse restituendum apparet; in qua aliquantisper ille commoratus, in Sacerdotem primum, & mox in Papam consecratus est *infra Kalendas Martii*, ut perhibet Pandulfus Pisanus in ejus vita: ut vero Petrus habet Diac. lib. 4. cap. 64. *in Quadragesima*; at noster magis signate *in Canonico jejunii tempore*, hoc est in quatuor temporum Veris: Diaconus enim ille adhuc erat cum in Papam fuit electus; quo anno 1118. dies Cinerum incidit in diem nonum, non *infra Martii octavas*.

(*) Et ipse quoque in Appiae Viae descript. lib. II.

vasorem Ecclesiae constituit, & consecravit (*). O nefas, & terribile periculum! Rex ille, qui Romanae Sedis & totius Catholicae Ecclesiae defensor, & adiutor fieri deberet, novam haeresim, & dira mortis genera per universum Orbem induxit. Romanorum igitur complures, quorum mens erga Ecclesiae Romanae fidelitatem fixa manebant, visa huiusmodi haeresi, & cognitâ, aiebat: Heu miseri, cum nos ex longo nostrorum Patrum vetusto ritu sine alicujus Regis adventu, & licentia, Pastorem eligebamus, consecrabamus, quem volebamus, nunc autem sine Regis permissu jam amplius alium neque eligere, neque consecrare ausi erimus? (S). Deinde praefatus, & alii Romanorum Nobiles, Gelasio canonicè ordinato, apud Calenum, legaverunt dicentes: Vestrae notescat Paternitati Pater, & Domine, nos, & nostros amicos consecrationi illius excommunicati Viri in Pontificem selectum constituti, nullatenus consilii, & auxilii manus dedisse.

(S) Deinde praefatus, & alii Romanorum Nobiles, &c.) Locus palam mutilus, sed & corruptus in voce *Calenum*, ut praedixi. Quae autem hic desint, haud facile divinaverim: non abnueri tamen epistolae Auctores extitisse eisdem Romanos Proceres, qui Gelasium, ut praedictus Pandulfus Pisanus perhibet e manibus eripuerant Cencii Frangepanis: eam vero per nuncium missam Papa Capuae manens accepit, ubi proximum Pascha solemni pompa celebravit, eodem Pandulfo, & Petro Diac. perhibente lib. 4. cap. 64. qui etiam ibidem Synodum (**) habens, damnavit Regem Henricum, & Idolum ejus, Antipapam scilicet Burdinum ut ait Abbas, Uspergensis. Et fortasse eodem tempore *Landulphus de Graeca*, olim *Beneventanus Comestabulus*, ut noster subjicit antedictis, *litteras suas apud memoratum Gelasium notificando, Rectorem Stephanum Beneventanum, ex quo ipse depositus fuerat, justitiam egentibus, non fecisse nuntiavit*. At quo pacto contigerit ut Landulphus denuo ejiceretur, postquam in an. 1114. iterum praefatam acceperat Comestabiliam in Falcone non legitur; intelligereque tantum datur, id patratum in an. 1117. nam in an. 1120. mense Augusti a Pontifice Callisto Beneventum revocatus fuit, *cum per triennium Montem Fusum habitasset*.

(*) Sc. Mauritium Burdinum Archiep. Barcar. cui Gregorii VIII. nomen impositum.

(**) De hac Capuana Synodo, aliisque ibi celebratis peculiari alio opere, Deo dante, pertractandum erit.

disse. Et sciatis, quoniam, Deo opitulante, Regis illius, viri iniquissimi machinationes, & consilia in proximo delebuntur, & vos, Deo propitio, erroris, & malignitatis destructor ad sedem propriam, & locum cum laetitia, & honore revertemini. His taliter actis, praedictus Landulphus de Graeca olim Beneventanus Comes stabulus, literas suas apud memoratum Gelasium notificando, Rectorem Stephanum Beneventanum, ex quo ipse depositus fuerat, iustitiam egentibus non fecisse, insuper etiam domos suas, & possessiones a Beneventanis dirutas nuntiavit.

Hoc anno praedictus Papa Gelasius Gallias ivit secundo die mensis Septembris intrante, & Pisas applicuit: cumque sicut relatum est, Pontifex Gelasius apud civitatem Pisanam ivisset, & Archiepiscopum Civitatis consecrasset, inito consilio, navem ingressus est; deinde divina gubernante clementia, ventis secundis, ultramontanas partes transfretavit. Continuo Archiepiscopi omnes, & Episcopi proceresque alii gaudio eum ineffabili, & honore immenso susceperunt (T). Taliter igitur Gelasius acceptus, cum praedicto Anglorum Rege confabulatus est. Dehinc Apostolicus ipse stabilivit, ut in sequenti mense Martio Synodum cum Patribus Franciae, Theutonicisque celebraret, ibique de Sacerdotii, & Regni discidio, longe, lateque habito, Spiritu sancto mediante,

lo-

(T) *Taliter igitur Gelasius acceptus, cum praedicto Anglorum Rege confabulatus est*) Anglorum Rex, qui tunc erat Henricus haud Falconi antehac fuerat memoratus: quin illum Gelasius in Gallias profectus alloqui minime valuit, qui post Synodum apud Viennam Allobrogum collectam ineunte anno 1119, ne Gallorum quidem Regem, nisi per nuntios, literasque quivit compellere, minores tantum Principes coram alloquutus. Certe res qui describere praefati Henrici, illum praeterquam cum Callixto apud Gisfortium, & cum Innocentio apud Carnotum, & Rothomagum, colloquium cum alio Romano Pontifice habuisse, non adnotarunt. Mancus itaque, & praeterea depravatus est hoc loco Falco: nam de confabulatione inter Regem, & Papam per internuntios habita, si eum capias, ineptissimi sermonis ipsum facis reum; qui nec silere debuisset consimili ratione Gelasium tunc etiam Gallorum Regem convenisse.

loquerentur. Quantas autem divitias, & munera argenti, & auri partibus in illis Apostolicus ille lucratus est, si sigillatim describere vellem, prius me tempus deferret, quam copia recitandi. Sed antequam terminus statutus Synodum celebrandi advenisset, apud Monasterium S. Petri, quod vocatur Clunia, ubi diligenter morabatur, aegritudinis mole detentus est (V). Confestim se infirmitatis validae dissolutione teneri persentiens, Palestatinum acciri iussit Episcopum, & imponere illi tanti honoris culmen Romanae Sedis satagebat. Praevidebat enim se, ut fragilitatis est, corpore dissolui. Audiens itaque Episcopus ipse huiusmodi verba Pontificem proferentem; Absit, inquit, omnino absit, ut tanti honoris, ponderisque cacumen indignus ego, & infelix suscipiam: praecipue cum auxilio Dei, & saecularium virtute divitiarum, & Romana Sedes temporibus nostris, sub persecutionis flagello dedita, defendi oporteat, & muniri. Si vero meis acquiescere velitis consiliis, Viennensem Archiepiscopum, virum utique religiosum, prudentisque animi, & saecularibus ornatum virtutibus, ad tale, tantumque patrocinium eligamus. Dei namque consilio, & B. Petri meritis, & viri huius solatio Romanam Sedem sub tantae persecutionis periculo diutissime oppressam, credimus ad serenitatem, triumphumque sublevari. Quid multa? et Gelasio Pontifici infirmanti, et ceteris Cardinalibus, aliisque omnibus Episcopi sermo complacuit; nec mora, Archiepiscopum illum accersiri jubent, ut dicta factis compleant, et perseverent. Quia vero vocatus viribus totis renuit, seseque tanti officii culmine indignum clamitabat, tamen caelesti clementia ordinante, ad Pontificalem Insulam Gelasio, aegrotante, et vo-

(V) *Confestim se infirmitatis validae dissolutione teneri persentiens, &c.*)
 Univerſus hic ſermo uſque ad praſentis anni finem in pluſculis variat apud Baronium: locos conſer, eamque ſequere, quam ſinceriorem reputabis lectionem.

et volente promoverunt . Die vero altera adveniente Gelasius Pontifex , IV. videlicet Kalendas Februarii , apud praedictum Monasterium feliciter ex hujus mundi ergastulo migravit ad Dominum .

Protinus , consilio invento , Cardinales , qui illic aderant Petro Portuensi Episcopo , quem Pontifex Gelasius Romae Vicarium dimiserat , et ipsius Gelasii obitum , et qualiter Archiepiscopum illum in Pontificem Callistum elegerant , studiose delegaverunt . Portuensis autem Episcopus literis acceptis super ipsius Apostolici morte lachrymis manantibus valde contristatus est . Illicò Cardinales cum eo manentes , pluresque Romanorum fidelium convocans , Capitolium ascendit , ibique litteras missas ostendit , et legi praecepit . Quibus lectis , una voce , et concordia Dominum laudavere omnipotentem , quod eis virum prudentem , et ornatum moribus in Pontificem largitus est . De obitu verò Apostolici Gelasii valde turbati sunt . His ita gestis , consilii studio invento , praefatus Episcopus Landulpho Beneventano Antistiti , et Ugoni Cardinali Beneventum regenti , Clero , et populo Beneventano Gelasii mortem , et Callisti electionem ordinatim mittere curavit . Continuo Landulphus Antistes , cives , presbyterosque omnes , et Episcopi clericos ad sacrum fecit vocari Palatium , ut eis ordinem rei annuntiaret , quibus accitis literas illas legi iussit , et exponi ; nec mora , praedicti Callisti electionem unanimiter laudantes commendaverunt . Deinde Te Deum laudamus canendo proruperunt ; ficque Archiepiscopus ipse , et Ugo Cardinalis , clericorumque turba copiosa , et civium multitudo a praedicto sacro Palatio ad Episcopium canendo descenderunt . Postea vero eminentiori loco Antistes ille ascendens , Cives exhortatus est , ut fidelitatis manum erga Romanam Sedem perpetuo conservarent . Quo facto ad propria remearunt .

(X) Anno 1119. & anno Primo Pontificatus Domini Callisti II. Summi Pontificis, & universalis Papae, mense Martio, XII. Indictionis, eodem mense Martio, praedictus Beneventanus Archiepiscopus videns civitatem variis praedarum afflictionibus ex omni parte confundi, & devastari, suaeque Parochiae Ecclesias a raptoribus vexari quotidie, Synodum decimo die intrante mensis ejusdem Martii celebravit. Ad cujus sacri Conventus praesentiam Tusculanus affuit Episcopus, & Ugo supernominatus Cardinalis, & Cardinalis alius, & Beneventanae Sedis Suffraganei circiter viginti, & Monasteriorum Abbates sex affuere. Inter cetera vero, quae in ipso Conventu statuta sunt, omnes male facientes Beneventi, & disturbantes mercatores ad civitatem venientes, & redeuntes, sub anathematis vinculo alligavit. Conventu itaque piè, & ordinatè finito, unusquisque ad propria repedavit.

De guerra autem Jordanis Comitis supra memorata
Tom. IV. Z ti

(X) *An. 1119. & anno primo Pontificatus Domini Callisti II. &c. Mense Martio praedictus Beneventanus Archiepiscopus videns civitatem variis praedarum afflictionibus ex omni parte confundi, & devastari, suaeque Parochiae Ecclesias a raptoribus vexari quotidie, Synodum decima die intrante ejusdem Martii celebravit, &c.* Excommunicationis sententiam in hac Beneventana Provinciali Synodo, cui praeter alios adfuit Hugo Cardinalis, Beneventi Rector a Gelasio in Gallias proficiscente institutus, torfit Landulfus Archiepiscopus in Beneventanorum res, & negotia disturbantes. Sed ejusdem urbis ad tutelam eximiè se tunc praefatum Hugonem gessisse indicat Landulfus Pisanus: *Hugoni, inquit, Cardinali Apostolorum Beneventanae urbis custodia, pro ut postea vidimus, non sine Sancti Spiritus oraculo est a Gelasio commendata; nam paulo post deficiente Papa, nisi ipse resisteret, & mille modis ipsis sagaciter obviasset, Nortmanni illam hodie, & non Papa teneret: deque his successibus Falconem ne verbum quidem fecisse cum appareat, illum vel aliena injuria; vel propria incuria, sive malis industria mancum putem, necesse est: qui praedictos Hugonem, & Landulfum amicitiam cum Jordano Ariani, & aliorum locorum Comite, genere Nortmanno, coluisse adversus Rainulfum Abellini, & Calatiae, plurimumque pariter oppidorum Comitem, genteque etiam Nortmannum, & affectas ejus, ad hunc & ad sequentem annum quamfobriissime adnotavit. Hugonis itaque industriae adscribendum est, cunctos illos Proceres in Beneventi damna tunc una non conspirasse.*

ti (si vestrae placuerit charitati) & Comitis Rainulphi aliquid succinctè narrabo. Cumque jam, ut dictum est, Montismilitis Castrum, & Montisaperti, destructum fuisset, praefatus Robertus de Montefusco, Castellum aliud, quod Tufum vocatur, saepissime aggressus est, qui verò, ut Dominum Castri, & habitatores terroribus variis commoverunt, bellorum machinationibus assiduè acriter expugnavit. Deinde mortis inaudito nuntio, consilio invento, rusticorum fata, & vineas, sylvasque igni, ferroque depopulatus est. Sata quidem rusticorum noviter aspersa, quod nunquam a saeculo auditum est, rastris, & aratris iteratò evolvi, & devastari praecepit. Dominus autem Castri Rao nomine, nec bellorum turbinibus, neque tali mortifera confusione turbatus, Castrum illud viriliter, & animosè tenuit Jordanis Comitis ad fidelitatem. Praeterea Jordanis Comitis patruus jam nominatus Robertus, quotidie adversus eum seditionum conventicula, & minarum jacula, ut erat viperi cordis, operabatur: saepissime namque cum Comite Rainulpho, & Roberto de Montefusco de ipsius Jordanis Comitis infestationibus, & damnorum periculis confabulabatur. Tandem cordis sui silentia, quae jugiter meditabatur, aperiens, castellum, quod Templanum vocatur, a Comite Jordano expetiit, ut sic fidelis, & amicus ejus diebus omnibus ipse permaneret. Agebat autem, quod cuidam filio suo naturali, quem diligebat, castrum illud sacramento Comes ille firmaret. Comes autem haec audiens, mentis afflictione, ultra quam credi potest, percussus, valde super his mirabatur. Continuo suos omnes vocari fecit Barones, & super hoc tanto, & tali negotio studiosè ab illis consilium perquisivit. Illi vero Comitis necessitates, quae supererant, & Roberti illius mentis perfidiam cognoscentes, & alter erga Comitis fidelitatem converti non posse aspicientes, ut petitionibus ejus usquequaque faveret, consilium tribuerunt. Ventilato itaque & firmato Concilio in praesentia

sentia Landulphi Archiepiscopi , & Ugonis Cardinalis , aliorumque Beneventanorum , & Procerum , qui ad tale , tantumque spectaculum convenerant , petitiones cunctas illius adimplevit (Y) . Deinde sacramento mediante , Comitis Jordani , fidelis , & canonicus effectus est . His taliter actis , centum milites pro ejus servitio obtinuit . Continuo vicem reddens pro acceptis , segetes omnes militum Montisfusci depopulatus est . Contigit autem tum die quadam Landolphus de Graeca Montisfusci Comestabulus , super Castrum jam dictum , nomine Tufum , militum catervâ stipatus tenderet , Comes Jordanus occultè invigilans eos aggreditur ; proster nit , & duodecim milites illorum comprehendit , armis omnibus eorum acceptis , inter quos miles nomine Eternus , & Brianus captivi perducti sunt . Audiens autem Rainulphus Comes fidelium suorum stragem immensam , & a Comite Jordano ita superari non patiens , militum fere quadringentorum copiam , & peditum multitudinem congregavit . Quibus congregatis multotiens minabatur , se terram Comitis Jordani ingressurum , & castrum aliquod ejus igni , ferroque consummare . Tandem militum , peditumque manu illâ assumptâ Jordani Comitis Terram ingressus est : nam sicut ipse saepius dixerat , non ausus est castellum illius aggredi , neque belli sonitum praeparare ; sed ut nominis sui gloria levaretur , & Comitem Jordanum terreret , confinia castelli , quod Pesculum nominatur , intravit ; sicque nullo concursu suo-

Z 2

rum

(Y) Deinde sacramento mediante , Comitis Jordani fidelis , & canonicus effectus est .) Nimirum cum in Feudum accepisset a Jordano Castellum Templanum , factus est ejus *canonicus* : hoc est *tributarius* : nam pensio passim olim dicta reperitur *Canon* : quoniam scilicet juxta Canonem , & certam regulam penderetur ; unde Cassiodoro lib. 2. epist. 25. *solidi canonici* ; & lib. 12. ep. 13. aliisque in locis sunt *Canonicarii* , qui tales Canones exigebant , deque iis etiam vide Cujacium in expositione Novell. Justiniani 128. Porro in Falcone paulo post lego *duodecim milites illorum comprehendit , armis omnibus eorum acceptis , inter quos miles nomine Eternus , & Brianus captivi sunt perducti ; non Eternus , & Brianus .*

rum parato ad propria reversus est. Comes autem Jordanus, ut providi, & sapientis erat ingenii, Rainulphi Comitis agnoscens proterviam, & hujusmodi audaciam non ex prudentum thesauris procedere, trecentorum militum catervâ stipatus circa ejus confinia districtè morabatur. Agebat quidem Comitem illum non sic stultè fectari, sed munitiones suas, si oporteret, viriliter conueri.

(Z) Hoc anno XV. die intrante mensis Maji, Beneventanus Archiepiscopus Landulphus supra memoratus consilio salutis juvento, corpora Sanctorum Martiani, Dori, Potiti, Prosperi, Felicis, Cervoli, atque Stephani, quae prisco ex tempore non honestae tumbae, quae jacuerant, coram omnibus propalavit. Corporibus namque illis taliter foras eductis, ex ossibus eorum duo in conspectu omnium civium Antistes praefatus poni magna cum reverentia, ut crederent, praecepit. Famâ igitur per Civitatem ventilatâ, concursus magnus factus est virorum, ac mulierum, & cursu praecipiti, oblationibus ossa illa lachrymando osculabantur; quae vero ossa Sanctorum indignus ego osculatus sum. Biduo autem postquam corpora illa Sanctorum foras educta sunt, praedictus Antistes Presbyteros omnes civitatis ad Episcopium vocari praecepit, quatenus de tantorum Sanctorum laudibus agendis colloquerentur. Continud, consilio assumpto, dedit in mandatis, ut primùm Presbyteri

Por-

(Z) *Hoc anno XV. die intrante mensis Maji Beneventanus Archiepiscopus Landulphus, &c.) Restituo XII. die intrante; nam Landulfus eductis e vetusta tumba Sanctorum Lipsanis, ut ea in decentiori reponeret sepulchro, post transactum biduum, die videlicet 14. Maji, palam universo Beneventano populo per infecutos dies octo, nempe ad 21. usque diem, ipsa exposuit; & demum proxima luce, in crastinum, inquit Falco, die videlicet decimo stante Mensis Maji, hoc est decem ejus Mensis diebus superstitibus, ipsoque die 22. in praeparato loculo collocavit. Beneventanos autem regionatim ad eorundem SS. honorem vigiliis per singulos praedictos octo dies celebrandas convenisse, simulque in Falcone nomina deesse duarum regionum, alibi est a me observatum.*

Portae Summae ad Episcopium jubilando, cereis, & lampadibus descenderent; & coram Sanctorum ossibus laudes Deo, & eis decantarent. Secundò quidem Presbyteri Portae Aureae; Tertiò autem Portae Ruffinae; Quartò Forenses; Quintò civitatis novae; Postremò verò civitatis totius Presbyteri, & viri, quatenus unâ in honore Dei, & Sanctorum illorum aggregati, Omnipotentis Dei misericordiam invocarent, ut eorum intercessionibus, delictorum veniam consequerentur. Presbyteri autem Pastoris jussa audientes, sicut imperaverat, executi sunt, & laudibus innumeris ordinatim ad Sanctorum corpora descendebant. Virorum autem, & mulierum, & pauperum turbam canentium, quae praecebat, & sequebatur, cereis in altum positis, & accensis, Lector, si cerneret, de tanto gaudio ultra humanum modum exultares, & ex cordis profundo lachrymas rivo irriguo produceres: processionem enim insolitam cerneret, & quod a multis annorum spaciis inauditum est, Beneventana civitas ob Sanctorum honorem, amoremque modò operata est. Regem quidem testor caelorum, quod si lingua triplicatos ederet sonos, & vox incessabili pleetro promeretur, tanti gaudii pondus, & tantarum laudum densitatem nullo modo exarare valerem. Quis unquam civium tempore isto viventium, sic prorsus civitatem laetari, poterit recordari? Credo verò sub B. Apostoli Bartholomaei Patroni civitatis adventum, ita prorsus gaudio magno civitatem impletam fuisse. Nam, ut Beneventanorum memoria per duas generationes allevaretur, Abbates omnes Ecclesiarum studio magno lignorum machinationes mirabili constructas artificio composuerunt. Civitatis autem novae Presbyteri, ut studiosiores prae omnibus viderentur, lignorum machinam quandam circumquaque cereis, lampadibusque immentis obductam, ad Sanctorum corpora perduxere. Infra eam verò juvenes cum tympanis, cum cytharis tinnientibus vidimus exsultantes. Campanas namque, & tintinnabu-

la multa intra struem illam videbamus. Sacerdotes denique in albis vestiti, cum vexillis, & multo cereorum comitatu coram Sanctorum ossibus decantabant. Novissimè autem Arichisus Archidiaconus talem, tantamque per singulas civitatis partes, partiumque angulos laetitiam insolitam fieri aspiciens, consilio accepto, mirabilem quandam lignorum structuram pro Ecclesiae Sancti Laurentii honore, quam regebat, & totius civitatis, praecepit componi; illic artifices multos, Lector, si adesses, conspiceres, ibi stolii manus operantes videres, sub quorum verò industria ad naviculae instar facta est. Quà demum peractâ, super illam magni ponderis campanam, & multa alia metallorum genera vociferantia, & cereos multos accensos imponi praecepit. Hominem etiam lyrizantem, & tubas stridentes ad astra, ibi associavit; & circa illam cornua crepitantia, tympana mirabiliter percussa, cytharae, variique generis modulationes tripudiabant. O qualem, Lector, aspiceres exultationem, quale gaudium per totius civitatis partes cerneres, si interessēs, quod revera putares, credereque potius aliam vitam, aliamque speciem cordis, oculi, & corporis imitari. Talibus igitur, & tantis modulationibus patratis, ut Archidiaconi gloria attolleretur, boves ad illam structuram injunxit, & junctis bobus usque ad S. Andreae Ecclesiam perduxere. Deinde pro densitate aedificiorum, quae super plateas inerat, usque ad Episcopium boves illam trahere nequiverunt. Continuo ad manus virorum multorum machina ipsa sic ponderata ad Sanctorum corpora perducta est; & eâ perductâ, Archidiaconus ipse cum Clericorum comitatu in albis vestito coram ossibus Sanctorum vigilias cantaverunt, quibus finitis unusquisque ad propria reversi sumus. In crastinum autem praedictus Antistes, die videlicet decimo stante mensis Maji, cum Episcopo Frequentino, & de Monte Marano, & Arianensi corpora Sanctorum collocavit; inter quos corpus associa-

vit

vit Beati Joannis XXI. Beneventani Archiepiscopi, qui triginta, & tres annos, sicut titulus testabatur, in Episcopatu advixit. Item corpus Stephani Levitae, & corpus alterius Sancti, cujus nomen ignorabatur. Corpus quidem ipsius Joannis Episcopi, & Stephani Levitae, & alterius Sancti ante praedictorum inventionem Sanctorum Martiani, & ejus sociorum, inventum est juxta Altare, in quo ipsi requiescebant. Ad quorum verò venerabilem dedicationem Archipraesul ipse quartam partem peccatorum omnibus, qui ad Sanctorum visitationem convenerant, condonavit; donavit id quoque omnibus aliis, qui usque ad octavum diem Apostolorum Petri, & Pauli venturum, ad dedicationem hanc convenierint; item sub excommunicationis vinculis posuit contra omnes malè facientes illis, qui ad tantorum Sanctorum convenissent dedicationem.

Hoc anno Landolphus Beneventanus Archiepiscopus obiit IV. die intrante mensis Augusti, & Roffridus electus est, qui erat tunc Archipresbyter.

Hoc anno VII. die stante mensis Februarii, Alfarius Judex a Porta Aurea obiit.

(A) Anno 1120. Dom. Incarnat., & secundo anno Pontifici-

(A) *An. 1120. Dominicae Incarnationis, &c. Deinde Cardinalem Ugonem Beneventum Regentem, & Stephanum Rectorem, Roffridumque Electum accessit praecepit, &c.*) Paulo diligentior nunc te optassem, Falco; nam Cardinalem Hugonem Regentem, Stephanum vero Rectorem cum appellas, discreta quidem ea fuisse officia innuis, alterumque altero praestantius, quae viri imparis conditionis obtinerent; ut etiam facis ad an. 1127. ubi Gualterio Archiepiscopo Tarentino Beneventum moderante, & Guilielmo tunc cum eo simul Rectore: sed talium nuncupationum discrimen tu te confinxisti, nec palam ipsorum munerum aperis disparitatem; qui promiscuè non semel Rectores vocas tum eos, quos suprema illa potestate, tum quos minori praeditos fuisse, verisimile est; quin ad an. 1129. praefato Guilielmo Rectori substitutum ais Rectorem Girardum Cardinalem, haud planè eandem, ni fallor, sed celsiorem jam dictam dignitatem obtinentem, in qua positus qui erat, administrum habere solebat Rectorem inferiorem; ut ex Falcone metipso discere est ad an. 1137. *Prius vero, inquit, quam Apostolicus Innocentius de civitate discederet, Octavianum Subdiaconum, virum prudentem, & sapientis animi, Rectorem Beneventi ordina-*

tificatus Domini Callisti II. Summi Pontificis , & universalis Papae mense Martio XIII. Indictionis . Hoc anno mense Majo , tertio die ante festivitatem Sancti Eustachii (*) magna fluminis Caloris venit inundatio , quam nemo viventium tempore ipso potuerit recordari . Per idem tempus Comes Rainulphus , cuius mentionem fecimus congregatâ militum , peditumque catervâ innu-

me-

navit ; qui simul cum Domino Girardo Cardinali statum civitatis , & pacis firmamentum studiose regebat : Vel etiam Comestabulum , & ipsum dignitate se minorem : Idem noster ad an. 1132. fautores ait Papae Innocentii statuisse Girardum Cardinalem Presbyterum Rectorem Beneventanorum , & alio die tradidisse Comestabiliae honorem , & potestatem Rolpotoni de Sancto Eustasio ; qui taliter ordinatus , coepit simul cum Cardinale illo Curiae statum regere , & iustitiae vigorem unicuique dispartiri . Comestabilia enim , sicuti ille minor Rectoratus , proxima supremo Rectori potestas censebatur , omnisque alia erat iis inferior ; indeque Landulfus de Graeca a seditionis Beneventanis adactus est ; ut iurejurando firmaret (verba sunt Falconis ad an. 1114.) quod Comestabiliam , & Rectoraticum , aut aliquam Balam publicam non acciperet , quarum licet altera militari , altera civili munere esset praedita , in Falcone tamen non leges , tunc apud Beneventum eas simul , sed modo istam , modo illam observatam : nimirum quoniam si pro temporis ratione arma erant tractanda , vir praeficiebatur gerendo bello aptus ; qui sub militaris magistratus titulo utramque obtinebat potestatem : unde est , quod praefatus Comestabulus Rolpoto Curiae statum rexisset , & iustitiae vigorem unicuique dispartiri dicitur ; & ad an. 1133. quod cum B. Petri fidelibus Curiam animosè gubernavit . Sin autem nulla armorum aderat occasio , non Comestabulus , sed Rector instituebatur ; qui etiam pro opportunitate milites educebat ad bellum , ut de Guiljelmo Rectore legitur ad an. 1127. Quae promiscua cum essent munera , ut dictum est , nunc intelligimus , non incongrue Landulfum de Graeca , olim Beneventanum Comestabulum , literas suas apud Papam Gelasium direxisse , notificando Rectorem Stephanum Beneventanum , ex quo ipse depositus fuerat , iustitiam egentibus non fecisse . Comestabuli itaque , & Rectores illi minores , sive uno , sive altero vocabulo praefigurarentur , aequè forensibus , & bellicis praeerant concertationibus : pari ratione ac ipsis supremis Rectoribus utraque committi consuebat cura . Honorius Papa , inquit Falco ad an. 1127. Gualterio Tarentino praecepit Archiepiscopo , ut Beneventum veniens , civitatis negotia studiose curaret , & ejus consilio civitatem tueretur . Et ad annum 1137. ait , Pontificem Innocentium sic Beneventanum populum inter alia verba allocutum : Cardinalem Girardum vobiscum morari permittimus , què erga vestras utilitates assidue invigilabit , & pacem inter vos continebit , quae tamen publico Ordine urbis consulto , sive ut tunc loquebantur , consultis Judicibus , ipsi Rectores curabant : Amici , inquit Falco ad an. 1131. ipsius Crescentii Cardinalis , & praefati Judices ad eum animosè conveniunt , & eum hortantur , ut Curiae statum simul cum sis obtineat .

(*) Al. Eustasii.

mera, unà cum Roberto de Montefusco, super praeditum castellum, quod Tufum vocatum est, comievit: continuò montem quendam munitum valde conscendunt; in quo Castelli munitiones mirabiliter construentes, vallo & aggere illud circumeunt, lignorum machinis circumquaque componunt, & eo taliter munito, Tufum illud saepissime, acriterque expugnabant. Rao autem Castri Dominus viriliter obviabat. Comes igitur Jordanus audiens Rainulphum Comitem super Tufum illud, castelli munitiones construxisse, & oris omnibus belli apparatus fecisse, absque mora, collectâ equitum, peditumque manu copiosâ, ad castellum, quod Montisfalconis dicitur, haud longe a Rainulphi Comitis tentoriis, tetendit. Deinde Cardinalem Ugonem Beneventum Regentem, & Stephanum Rectorem, Roffridumque Electum accersiri praecepit; & eis advocatis, ad Comitem Rainulphum illos destinavit, addens in mandatis, quod libenter a Comite Rainulpho iustitiam sumeret, & ipse ei iustitiam conferret. Comes haec audiens pollicitus est & accipere iustitiam, & libenter sectari. Quid plura? Tufum illud dimittunt, & ad pontem S. Valentini magna Procerum caterva glomerante congregantur. Confestim coram omnibus, data fide, & accepta, treunam a VII. die stante mensis Maji, & usque ad Kalendas Septembris firmiter confirmaverunt, in qua etiam treuna Civitatem Beneventanam statuere.

Hoc anno quinto die stante mensis Maji Capuani constituerunt Principem Richardum filium Roberti Principis Dominum eorum, eò quod Princeps ipse genitor ejus infirmabatur, & eo constituto, Capuanus Archiepiscopus, convocatis Episcopis, aliisque viris prudentibus, & Roffrido Beneventano Electo, die Ascensionis Domini, V. die ipsius Maji stante, Principem illum consecravit. Octavo autem die post ejusdem filii sui consecrationem, Princeps ipse genitor suus ex hoc saeculo

decessit : Filius autem Principis illius , postquam consecratus est , decem dies advixit , quo defuncto , Jordanum praedicti Roberti Principis fratrem constituerunt in Principatus honorem .

Hoc anno supramemoratus Papa Callistus ab Ultramontanis partibus reversus est , & nono die intrante mensis Junii Romam ingreditur . Unde factum est , ut Petrus Portuensis Episcopus , tunc Vicarius cum aliis Cardinalibus Romae manentibus , aliisque clericorum turmis , & viris utriusque sexus obviam Pontifici illi properavit . Gaudium igitur populi Romani , & laetitiam , si Lector aspiceres , diceres admirans prae gaudio , tanto sub honore , & triumpho Pontificem quempiam Urbem ingressum non fuisse . Audiens itaque Ugo Cardinalis , qui tunc Beneventanam civitatem regebat , Apostolici adventum , Romam festinus tetendit , & cum illo cives complures adierunt . Eodem anno , nono die intrante mensis Julii , Rao nomine Dominus Ceppaloni mortuus est .

Hoc anno Bernardus Abbas Monasterii Sanctae Sophiae III. Kalendas Augusti migravit ad Dominum . Post obitum vero ipsius Abbatis quaedam Monachorum pars ultimo die stante mensis Julii Monachum quendam Ademarium nomine , Abbatis Madelmi nepotem , in Abbatem elegerunt , ad cujus electionem Joannes Venerabilis Decanus , Joannes Grammaticus , vir percuncta laudabilis , Rao Sacerdos , & Monachus , alique Monachorum sapientes non consenserunt . Unde factum est , quod discordia ineffabilis inter eos habita est . Hoc anno Dominus noster Papa Callistus , accepto consilio , Beneventum advenit , & octavo die intrante mensis Augusti civitatem ingressus est . Audiens itaque Beneventanus populus ipsius adventum longe , lateque optatum , extra civitatem duorum milliarium spatio , gaudio magno repletus egrediebatur . Tandem Apostolicus ipse a Clericis , & Monachorum turba , & a Presbyteris , civibus omnibus , gloria , & gaudio magno suscipitur . Praeterea Amal-

malphitani omnes plateas cunctas vestibibus sericis , palliisque , & ornamentis pretiosis in adventu illius ornaverunt ; infra ornamenta verò , thuribula aurea , & argentea cum odoribus & cinnamomo posuerunt . Pedes vero Apostolici , & habenas equi cives quatuor a Ponte leproso , usque ad Portam S. Laurentii ducebant : deinde quatuor alii usque ad Episcopium , ab Episcopo autem quatuor Judices Joannes , Perficus , & Landulphus usque ad sacrum Beneventanum Palatium detulerunt . In comitatu Apostolici , Lector , si adestes , & tympana percussa , cymbala tinnientia , & lyras sonantes aspiceres , revera affirmares Apostolicum alium tali sub triumpho , & gaudio ingressum non fuisse civitatem . Diebus autem non multis decursis , complures civium , qui amici Landulphi quondam Comestabuli extiterant , Apostolicum precatur , quatenus ei copiam habitandi tribueret in civitate . Comestabulus verò per triennium Montemfiscum habitaverat . Apostolicus igitur fidelium suorum precibus favens , sicut postulaverant , licentiam impendit . Continuo obviam exeuntes cum Jordano Comite , qui pro eo venerat , Landulphum illum civitatem introducere . Audiens autem Callistus Pontifex discordiam illam , quae inter Fratres Monasterii Sanctae Sophiae , pro electione facta supradicti Ademarii regnabat , Monasterium advenit , & congregatis Fratribus , satis , abundeque super electione tali locutus est . Tandem cognitâ rei veritate , & quia electio illa canonica , & regularis non esset , a Petro Portuensi Episcopo , ceterisque Cardinalibus , qui illuc convenerant , irrita , & fracta judicata est . Confestim id a Pontifice Callisto confirmatur . Quid multa ? licentiam fratribus dedit , ut , quem vellent , Abbatem eligerent . Quo facto ad Palatium Apostolicus reversus est . In crastinum autem quartodecimo die intrante mensis Augusti , tota Fratrum collectio locum Capituli solitum ingreditur , ibique Spiritu Sancto mediante , de facienda electione ple-

niter tractavit . Interea praedictus Joannes venerabilis Decanus personam fratris ad tantum ferendum pondus idoneam elegit , & Fratribus in unum congregatis eam patefecit . Denique unumquemque interrogavit , si persona complaceret . At ipsi una voce , una concordia dignam fore , clamavere . Fratres vero ipsi numero fere quinquaginta convenerant , & clamantibus illis personam illam Joannis quidem Grammatici , virum prudentem ; ornatum moribus comprehenderunt , & eum invitum , & renuentem , jubilando cathedram supersedere fecerunt . Ipse autem indignum & infelicem se coram nobis omnibus clamitabat . Deinde facta est actio venerabilis sacra , & monachus virgam in manu ejus Pastoralem posuit , & eum ad locum Abbatis in Capitulo statuerunt . Continuo Decanus primum , postea fratres omnes pedibus ejus , ut moris est , advolvuntur , & unicuique pacis osculum ipse donavit . Electo autem eo , nuncium Callisto Pontifici dirigit congregatio , significans Joannem Grammaticum electum fuisse . Audiens igitur Apostolicus , quod regulariter electio illa fieret , complacuit , & confirmavit . Diebus autem non multis excursis , praedictus Pontifex Callistus Monasterium Sanctae Sophiae advenit , & inter Missarum solemnia XIV. Kalend. Septembris praefatum Joannem Grammaticum , quem congregatio Monasterii elegerat in Abbatem , consecravit . Die vero ipsius consecrationis Dedicatio Altaris B. Mercurii celebratur in Sancta Sophia . Diebus autem non multis elapsis , prius ad praedicti Rossiidi electionem Pontifex Callistus inducias posuit , ut ad constitutum tempus jejunii mensis quidem Septembris consecraretur . Cumque ad id ventum est , magno cum honore , & diligentia eum in Sacro Beneventano Palatio Presbyterum statuit . In crastinum autem die Dominico coram Episcopis decem numero , Sedis Beneventanae suffraganeis , illum ad Pontificalem insulam sublimavit : inter quos venerabilis Joannes Monasterii Sanctae So-

phiae

phiae Abbas affuit; die vero consecrationis ipsius festi-
vitas Sancti Januarii celebratur, quae erat XIX. die
mensis Sept.

Hoc anno biduo post consecrationem praedicti Ar-
chiepiscopi Rosfridi, Callistus Pontifex consilio acce-
pto, deposuit Stephanum, qui tunc Rector fuerat, &
ordinavit Rectorem Rossemannum Diaconum filium Ros-
semanni Monachi.

(B) Anno 1121. Dom. Incarn. & III. anno Pontifica-
tus Domini Callisti II. Summi Pontificis; & universalis
Papae, mense Martio IV. Indictionis. Hoc anno Do-
mina Labinia Abbatisa Monasterii S. Mariae a Porta
Summa, infirmitate validâ detenta est. Videns itaque
se ad mortis transitum tendere, consilio accepto, cun-
ctas ancillas Dei sorores suas vocari praecepit, quibus
vocatis, ita eas alloquitur: Credo vestram non latere
prudentiam, Sorores charissimae, quantum erga Mona-
sterium istud, & vestram charitatem laborum perpessa
sum. Unde, Deo favente, & vestris orationibus succe-
dentibus, status Monasterii hujus enituit, & ad perfe-
ctionis culmen attinxit. Nunc autem, sicut conspicitis,
validae infirmitatis periculo teneor, & certa sum ab
hoc corpore citò dissolvi: familiaritatem igitur vestram
suppliciter postulo, quatenus petitionibus meis faveatis,
praesertim cum, Deo teste, nihil praeter Monasterii
proficuum a vobis petiero. Praevide enim corde post
meum discessum discordiam electionis oriundam, & Mo-
nasterii causas ad detrimentum pervenire. Unde si ve-
strae placuerit charitati, vivente me, dissidium hoc au-
feratur, & personam, quam dixero, Abbatisam statua-
mus. Quid plura? Bethleem filiam Girardi Comitis de
Graecis patefecit. Auditâ itaque personâ eis compla-
cuit,

(B) *Ann. 1121. Dominicae Incarnationis, &c. Mense Martio IV. Indi-
ctionis*) Denarii numeri notam omisit Typographus; nam hoc anno In-
dictio censebantur XIV.

cuit, & studium electionis laudaverunt. His actis, praedicta Domina Labinia Abbatissa migravit ad Dominum. Continuo Roffridum Beneventanum Archiepiscopum, & Rachisium S. Modesti Abbatem accersiri jubent, ut factum illud firmarent, & statuerent; qui vero petitionibus earum faventes factum illud firmaverunt. Diebus autem non multis elapsis, Archiepiscopus ipse Monasterium advenit, & Abbatissam illam secundum ordinem regulae nobis, & multis aliis viris consecravit aspicientibus; ad cujus sacrationem Joannes venerabilis Abbas Monasterii S. Sophiae, & praedictus Rachisius Abbas Sancti Modesti convenerunt quarto die intrante Mensis Aprilis.

Hoc anno XVIII. Kalend. Junii Robertus de Montefusco a Rogerio filio Trogisii, & fratribus suis apud Beneventum gladiis, heu miser, laceratus est; quem si, Lector, aspiceres capite horribiliter caeso, membrisque ejus divisis, & per partes diffusis, miseratione motus lachrymarum fontem super eo produceres, & de tali, tantoque homicidio mirareris. Praedictus autem Joannes Monasterii S. Sophiae Abbas venerabilis cum quibusdam fratribus ad cadaver illud properavit, & eo viso mirabiliter horruit, mirabiliusque lachrymatus est. Nec mora, illum taliter cruentatum ad Monasterium perducere praecipit, quem juxta ritum Christianorum occisorum sepelierunt (C). Confestim Comes Jordanus Montemfiscum properavit, & pactis intervenientibus, suae castellum illud obtinuit potestati.

Eo-

(C) *Quem juxta ritum Christianorum occisorum sepelierunt*) Hunc paulo clarius descripsit ritum Aymoinus Floriac. in vita S. Abbonis cap. 20. de ejus agens nece. *Dubitatum*, inquit, *aliquandiu est, quo nam in loco poni deberet. Tunc in commune placuit, ut quando innocenter, ac pro veritate, quae Christus est, interemptus erat, in Ecclesia poneretur. & infra. Matutino sane tempore Ferae quartae cum ipsis, quibus indutus erat vestimentis, uti mos est sepeliri interemptos, inlotus etiam, lapideo tumulatus Sarcophago. Inlotus*, inquit; nam defunctorum hominum cadavera communiter olim lavabantur, antequam humarentur, atque vestibus quan-

Eodem anno supradictus Pontifex Callistus, exercitu congregato, super civitatem nomine Sutrim tetendit. Gregorius autem ille, quem praedictus Rex in Pontificem statuerat, civitatem ipsam obtinebat. Quid longius moror? viribus sumptis, civitatem illam comprehendunt, & Gregorium illum, turpissimè, ultra quam credi potest, injuriis afflictum ligaverunt. Deinde illum super Camelo (*) imponentes, Romam taliter captivum, & vestibus propriis exutum perduxere IX. Kalend. Majas. Pontifex igitur Callistus Deo, & Petro Apostolo gratias agens, gaudio magno repletus, Urbem triumphans ingressus est: deinde consilio invento, ad Monasterium S. Trinitatis, quod Cavae dicitur, illum delegavit (**).

(D) His ita peractis praedictus Pontifex Callistus, consilio

quantum licebat decentioribus induebantur; non sic occisorum sine causa: nimirum quoniam sanguis eorum, si dilutus non fuisset, Divinam vindictam in percussores indefinenter clamare credebatur; juxta id quod legitur Genesis cap. 4. *Vox Sanguinis fratris tui clamat ad me de terra*. Rex autem Chilpericus suorum temporum alter Nero, ut est apud Gregorium Turon. Histor. lib. 6. cap. ult. cum fuisset interemptus, *ablutus, vestimentisque melioribus indutus, in Basilica S. Vincentii, quae Parisiis est, sepelitur*.

(D) His ita peractis, praedictus Pontifex Callistus consilio invento Salernum ivit, quinta die intrante Mensis Septembris, ut pacis firmamentum cum Duce Guilielmo, & Rogerio Comite confirmaret. Acta haec dicit Falco postquam Callixtus Antipapam Mauritium ex Sutrina civitate vi extractum, ad Monasterium S. Trinitatis, quod Cavae dicitur, illum delegavit: illuc, inquam, tunc primum, ut ad Anonymum Cassin est notatum. Et quidem etiam Baronius in Callixti potestatem Mauritium hoc anno 1121. venisse assentitur, quod non antea contigisse, ad praefatum Anonymum exposuimus. At idem Dux Guilielmus, ut perhibet Romualdus Salernitanus, quem praefatus sequitur Baronius, in Beneventano Palatio in anno antecedenti, ante captum Antipapam, ligius homo Papae Callixti factus, Ducatum ab eo per vexillum recepit; eodemque mense illum Trojam venientem officiosissimè coluit. A quo haud dissona tradit Petrus Diac. lib. 4. cap. 68. dicens, Callixtum Benevento Trojam descendisse, ac more antecessorum suorum a Duce Guilielmo fidelitate

(*) Scriptores fere omnes *Asinum* appellant, non *Camelum*.

(**) Al. *relegavit*, & rectius.

filio invento, Salernum ivit, quinto die intrante mensis septembris, ut pacis firmamentum cum Duce Guilhelmo, & Rogerio Comite confirmaret.

Hoc anno IV. Kalend. Septembris Archiepiscopus Salernitanus nomine Alfano defunctus est. Quo defuncto, Callistus supramemoratus Pontifex Romualdum Diaconum Cardinalem Archiepiscopum Salerni consecravit mense Septembris mediante.

Hoc anno Robertus Sclavus obiit decimo die stante mensis decembris, & Rachisius Abbas Sancti Modesti; ad cujus obitum Joannes venerabilis Abbas Monasterii S. Sophiae cum quibusdam Fratribus properavit. Continuo cadaver ejus ex more paratum ad Monasterium sepeliendum perduxit: deinde peractis exequiis in tumba quadam marmorea positum est.

Aliud quoque, si placuerit, explicabo; septimo namque die Kalendarum martiarum Agnes Abbatissa Monasterii S. Petri Apostoli, quod situm est intra civitatem Beneventanam, in sacro Beneventano Palatio ascendit, & super Bethleem Abbatissam Monasterii Sanctae Mariae, quod est constructum ad Portam Summam conquesta est, videlicet, quod contra voluntatem suam Abbatissa effecta esset de praedicto Monasterio Sanctae Mariae, affirmans quidem Monasterium illud suae ditioni positum (*), & Monasterio Beati Petri subditum esse (E). Apostolicus autem hoc audiens, praedictam Bethleem vocari prae-

tate recepta, Romam esse reversum, ac Mauritium deinde cepisse. Nec ego temere fidem his auctoribus denegaverim; verum id non apud Beneventum, quod non siluisset Falco, pluscula Callixti ibi gesta prolixius elocutus; sed primum apud Trojam, quam causam illuc procedendi habuisse videtur Papa; & demum iterum apud Salernum in an. 1121. interventu etiam Siciliae Comitis Rogerii, peractum reor.

(E) *Apostolicus autem hoc audiens, &c.* Septima die Kalendarum Martiarum, desinente anno Falconiano 1121. inchoato autem anno communis 1122. coram Callixto Beneventi tunc degente, Falco perhibens procla-

(*) Al. suppositum.

praecepit, ut iustitiam ex hoc consequeretur. Continuo adveniens querimonias audivit, & per Advocatos suos respondit, se dictis illius fidem dare non debere, nisi rationibus scriptis, quae dixerat, probaret. Tunc Apostolicus, quia valde infirmabatur, & curiam in conspectu suo servare non poterat, Dionisio Tusculano Episcopo, & Chrysogono Cancellario, Roberto Pariensi, & aliis Cardinalibus praecepit, ut super hoc negotio Iudices existerent, & discordiam utriusque Monasterii, rationibus cognitis, sedarent; quod & factum est. His ita decursis praefata Agnes Abbatissa per Advocatum suum ostendit privilegium quoddam, per quod Leoprand (*) olim Dux civitatis Beneventanae concessit, & tradidit praedictam Ecclesiam Sanctae Mariae cum omnibus suis pertinentiis sub jure, & dominio praedicti Monasterii S. Petri Apostoli. Ostendit item privilegia, quibus Pandolphus Princeps, & ejus successores confirmaverant eandem Ecclesiam S. Mariae sub potestate jam dicti Monasterii B. Petri. Iterum protulit alia privilegia, & munimina ipsius Monasterio pertinentia. Ad haec jam dicta Bethlehem Abbatissa Monasterii S. Mariae per Advocatum suum produxit in medium chartas, & instrumenta, eidem Monasterio pertinentia, in quibus continebatur, a quinquaginta

Tom. IV.

B b

ginta

clamasse Agnetem Abbatissam Monasterii S. Petri Apostoli super Bethlehem Abbatissam S. Mariae, hoc quidem dicto, non alio apertiori sermone prodidit, Papam Salerno digressum se contulisse Beneventum. Cui tunc, ut puto, Sugerius Abbas S. Dionysii quod ipse de se ait in Vita Ludovici Grossi, in *Apuliam* (sic dicit Italiam hanc omnem cis Tyberim) *apud civitatem Beneventum* (non *Botontum*, ut depravatus ejus Codex; nec *Bitontum*, ut legit Baronius, qui haec refert in antecedentem Callixti ad nos adventum, quando verè ille in Apuliam, ac Trojam processit) *missus a Dn. Rege Ludovico pro quibusdam Regni negotiis occurrit*. Id autem in anno 1122. cum Beneventi Callixtus iterum adesset, accidisse, nec Sugerio metipso fatendum est; qui tradit, Mauritium Antipapam pridem devictum fuisse, annoque sequenti ab eodem Pontifice celebratum Concilium Lateranense, quod in anno actum constat 1123. ut paulò post dicam. Quos autem raptotes Italiae, & Apuliae tunc a Callixto perdomitos, idem ibi innuat Auctor, haud novi. Ceterum secundus iste Callixti adventus Beneventum latuit Baronium, quem non latuit Falco.

(*) Sc. Luitprandus.

ginta annis jam praeteritis, & usque ad praesens Abbatissam continuatim in Monasterio S. Mariae praefuisse; ex quibus prior fuerat Labinia nomine; secunda Sikelgarda; & aliae, quarum nomina in earum instrumentis legebantur. Nos autem memoriae ducimus ex moderno tempore Abbatissam Labiniam eidem Monasterio secundam praefuisse. Similiter in ipsis muniminibus legebatur, Praepositas ipsi Monasterio per se causas, & negotia, & praefuisse, & egisse. Ostensis itaque ab utraque parte privilegiis, & munitionibus illis, & lectis, praedicti Cardinales Judices dati in partem euntes, super auditis querimoniis sententiam protulerunt. Ventilata igitur sententia ex communi consilio Domino Papae Callisto eam intimavere, ut ipse; quam invenerant sententiam confirmaret. Callistus autem Pontifex absque mora, dicta eorum & confirmavit, & fidem attribuit; & sententia talis fuit, videlicet, ut praedictum Monasterium S. Mariae a modò, & perpetuò propriam habeat Abbatissam, a Romano quidem Pontifice consecrandam, ita ut Sororum congregatio apud idem Monasterium S. Mariae degentium potestatem habeat eligendi Abbatissam, qualem voluerit, salvo tamen censu, quem pars ipsius Monasterii persolvat annualiter ad praedictum Monasterium S. Petri, quatuor oblatas scilicet, & duos cereos in Nativitate Domini, in Resurrectione totidem, in Assumptione B. Mariae totidem. Super etiam sententiam ipsam Apostolicus ipse scribi praecepit, & a cunctis praefatis Cardinalibus constitutis super hoc Judicibus, testari mandavit. In quo vero libello iudicii ipse Pontifex manu propria se subscripsit. Confirmata itaque, & sic roborata tali sententia, praedictae Bethleem venerabili Abbatissae illam delegavit talibus, & tantis ornatam Cardinalium testimoniis, quatenus amodò, & perpetuis temporibus pars Monasterii ipsius quieta permaneat, & sine aliqua, a parte B. Petri, perturbatione, molestiae consistat. Praeterea privilegio signato,

con-

confirmavit idem monasterium S. Mariae cum omnibus possessionibus ei pertinentibus, quatenus omni tempore inviolatum permaneat, & sine cujuslibet contrarietate vigorem obtineat.

Anno 1122. Dom. Incarn. & IV. anno Pontificatus praedicti Domini Callisti II. Summi Pontificis, & universalis Papae mense martio XV. Indictionis. Hoc anno Dux Guillelmus filius Rogerii Ducis ad Rogerium Comitem filium Rogerii Comitis Siculorum descendit, conquerens de Jordano Comite Arianensi, ut ei auxilium manum, & virtutis militum, & divitiarum ei largiretur, quatenus ejus auxilio de Jordano Comite ultionem perciperet. Cumque Dux ipse ad Comitem illum applicuisset, precibus multis, lachrymisque taliter exorsus est. Ad vestram, Comes egregie, descendi potentiam, tum pro consanguinitatis vigore, tum pro divitiarum tuarum magnitudine, de Jordano Comite querimoniam facturus, & suppliciter postulans, ut vestro vallatus auxilio super illo ulciscar. Nam cum die quadam ego Civitatem Nuscum intrarem, en Comes ille Jordanus militum suorum catervâ stipatus ante Portam ipsius Civitatis advenit, & contumelias multas, & convicia mihi inferens minatus est, quia mantellum tuum ego curtabo (F). Deinde civitatem ipsam Nuscum circumquaque perlustrans, omnino depraedatus est. Ego vero quia praevalere in eum non poteram, invitus sustinui, & diem rogavi ultionis. Et

B b 2

his

(F) *An. 1122. Contumelias multas, & convicia mihi inferens, minatus est: quia mantellum tuum ego curtabo*) In Sacris literis lib. 2. Reg. 10. Hanon contumeliae etiam causa praescidit vestes servorum David medias (Septuaginta legunt. Mantella. quam lectionem noster imitatus videtur) usque nates. Sed & Regis Rogerii Cancellarius Guarinus apud Petrum Diac. lib. 4. cap. 100. paribus minis opprobria etiam paria in Cassinenses Monachos se illaturum vociferabatur; dicebatque, *se incisurum illis, & labrum, & naves, & vestes illorum medias usque ad nates*. quâ contumelia olim frequenter solita irrogari, qui afficiebantur, cum abirent, quia utraque pudenda manibus tegere conabantur, dictorio occasionem dedere, in eos usurpari consueto, quos aliqua cum ignominia ad sua rediisse, vel redituros notamus:

his actis, Comes ille horis omnibus, multis, variisque afflictionibus nos dehonestabat. Quid multa? Medietatem suam Palermitanae Civitatis, & Messanae, & totius Calabriae Dux ille eidem Comiti concessit, ut ei super his omnibus auxilium largiretur. Continuo sexcentos milites, & quingentas uncias auri ei largitus est. Nec mora: Dux ille adveniens terram Comitis Jordani aggrediens die S. Joannis Baptistae castrum Rosetum, & alia multa ei abstulit. Inde procedens in festivitate Sanctorum Joannis, & Pauli castellum Montis Jovis insiliens, igne, ferroque illud consummavit: & quinquaginta milites ibi comprehendens, arma eorum, & spolia secum gaudens deportavit. Et inde procedens castellum Apicis, ubi Comes ille morabatur, obsedit. Ad Ducis namque auxilium Crescentius Cardinalis, tunc Rector Beneventanus cum Beneventanorum coetu festinavit. Quid multis? Comitem illum, & castrum Apicis suae obtinuit potestati. Comes itaque Jordanus, Ducis pedibus, sicut ipsi vidimus qui aderamus, prostratus, misericordiam ei postulavit. Dux autem precibus multis coactus praecipue Comitis Rainulphi, qui aderat, liberum eum, & ubi vellet abire permisit: qui verò Comes Montemfuscum properavit: & his actis civitatem Ariani, & totius sui Comitatus confinia, ejus submisit potestati. Cumque Comes ille Jordanus Montemfuscum ascendisset, dies quindecim ibi moratus est. Continuo Landulphus de Graeca ejus adversarius conspiratione firmatâ eum de Montefusco ejecit, qui taliter ejectus, castrum Morconis adivit, ibique per annum habitavit; quibus ita patratibus Dux ipse Montem Corvinum, Salerni proximum, obsedit. Fulco itaque Dominus castri illius, quia resistere non poterat, castellum illud Ducis submisit potestati. Eodem tempore Richardus filius Guarini de Formari a villanis suis est trucidatus. Audiens autem Dux praenominatus taliter Richardum illum trucidatum esse, congregato exercitu, Montem Vicum festinavit, & inauditam de homi-

micidis illis accepit ultionem , & castellum illud igne , ferroque consumavit ; & duos Presbyteros , qui ad mortem illius consenserant , laqueo suspendit . His , aliisque negotiis ita decursis , Dux ille milites , quos a Comite Rogerio acceperat , ei remisit ; cumque sicut praediximus , Jordanus Comes exhaeredatus fuisset , consilio Ugonis Infantis , & Raonis de Boscone , & Raonis de Fraireta invento , castellum Paludis comprehendit . Audiens autem Dux praenominatus castellum illud captum fuisse , exercitu aggregato castrum illud obsedit mensibus tribus . Tandem Dux ille videns , quia sic citò capi non poterat , Principem Jordanum Capuanorum rogavit , ut ei auxilium praeberet , & pro auxilio offerendo castellum Apicis , & Acerum ei largitur . Continuo Princeps ipse , congregato exercitu , super Apicis Castrum advenit , & ex hac parte in planitie castrametatus est . Praeterea Dux ipse Beneventanis mandavit , ut neque sibi , neque Comiti Jordano auxilium praestarent , & daret eis , & concederet totas fidantias , & pensiones , quae a castello Fenuculo , & usque ad castellum Montisfufculi exhibant de haereditatibus Beneventanorum ; quod Beneventanis complacuit , & sic pactis firmatis juratum est ab utraque parte . Cumque Comes ille Jordanus taliter se coactum aspiciens , in manus praedicti Principis se , & castellum Paludis summisit : & ipse cum suis praedictis consociis inde exeuntes ad propria reversi sunt , Comes vero Jordanus castrum Morconis ingressus est ; & sic pace firmata , Princeps ipse Capuam revertens , temporibus multis castrum Apicis , & Acerum obtinuit . Deinde Dux ille super castrum Morcone milites , & peditum catervas opposuit , cogitans & Comitem , & Castellum illud suae obtinere ditioni , quod facere minime potuit . Deinde Dux praefatus Salernum adivit , & de multis , variisque sudoribus , quos perpeffus fuerat , requiem adeptus est : sicque usque ad diem obitus sui Terra sui Ducatus a bellorum turbinibus siluit , & quievit . Et ipso anno ,
duo.

duodecimo die intrante mensis Augusti copia piscium in Caloris flumine apparuit, ita quod mulieres, & viri manibus tantum, sine retibus capiebant (*).

(G) Anno 1123. Dom. Incarn. & V. anno Pontificatus Domini Callisti II. Summi Pontificis, & universalis Papæ mense Martio I. Indictionis, supradictus Callistus Pontifex consilio salutis accepto, ultramontanos omnes fere Episcopos, et Archiepiscopos, et Abbates, et totius, ut ita dicam, Italiae Ecclesiarum Pastores accersiri praecepit, quatenus, sancta Synodali confabulatione firmata, pactum cum Imperatore Henrico positum, perpetuo confirmaret (**). Ad cuius sacri Conventus praesentiam Rosfridus Beneventanus Antistes honestè prope-
ravit. Ordinato itaque Concilio tali, et tanto, Apostolicus ipse sacramenti privilegium, quod praedictus Imperator constituerat, pacis, in conspectu omnium, qui convenerant adduci, et legi praecepit. Continuo ab omnibus confirmatum est, et commendatum. Inter cetera vero, quae ibi statuta sunt, treugam Dei tenendam posuerunt. Item vinculis anathematis alligavit Apostolicus ipse, si quis Beneventanam civitatem ex B. Petri potestate auferre tentaret; et multa alia, quae huic opusculo affigere longum visum nobis est: excogitans quidam

(G) An. 1123. Dominicae Incarnat. &c. Mense Martio I. Indictionis supradictus Callixtus Pontifex consilio salutis accepto, Ultramontanos omnes fere Episcopos, &c. accersiri praecepit, &c.) In praesentem etiam annum hanc Lateranensem Synodum coniecit Robertus de Monte, & Chronicon Ciccansense; a qua sententia stat quoque Rigordus in Ludovico, ut expositum est supra. Sed Baronius eam statuit ad antecedentem.

(*) Hoc etiam anno 1751., eodemque Augusto mense immensa piscium copia in Vulturno fluvio repente apparuit, immo pisces magni ponderis, quorum nusquam aliter in flumine illo visi sunt. Ii tamen aut mortui, aut semianimes multi, alique viventes. Qua ex causa hoc con-

tigerit alii alia. Non isthaec explicandi tempus.

(**) Concilium Lateranense CCC. & amplius Episcoporum hoc A. verè celebratum fuisse, licet Baron. antecedenti anno ipsum statuat, adfirmant Cronologi etiam ap. Leibnizium.

dem me fastidia addere, si libello tali universa componerem. Aliàs vero scripta omnia, et notata invenietis. Audivimus autem, et quod revera est comperimus, tale, tantumque pacis firmamentum infra Romanam Urbem temporibus praedicti Apostolici advenisse, quod nemo civium, vel alienigena arma, sicut consueverat, ferre ausus est, et Concilio celebrato, Beneventum venit praedictus Apostolicus Callistus, et quaedam negotia Beneventanorum tractavit.

Eodem anno Landulphus de Græca supranominatus, XII. Kal. Decembris obiit, et ad Ecclesiam suam S. Maximi sepultus est. Cumque praedictus Pontifex Callistus Beneventum venisset, vocari fecit praefatum Roffridum Archiepiscopum, ut audiret quorundam civium accusationes, quae ei inferebantur. Accusatus enim fuerat, quod simoniacè Archiepiscopatus honorem accepisset. Tunc Praesul ipse, vocatis quibusdam suffraganeis suis, et presbyteris civitatis sacrum ascendit Palatium, et accusatoribus auditis, inducias postulavit, et acceptis induciis respondit: Paratus sum, Pater Sanctissime, juxta canonica instituta ab his purgari accusationibus, et vestram sequi iussionem (H). Tandem juravit ipse primum, cum duobus Episcopis, et tribus Presbyteris, simoniacè non fuisse ingressum.

Anno 1124. Dom. Incarn. et VI. anno Pontificatus Domini Callisti Papae. Hoc anno praefatus Roffridus Beneventanus Antistes. consilio accepto, corpus Sanctissimi Patris nostri Barbatì Beneventani Praesulis ex Altaris tumba, quâ per multa annorum curricula quieverat, abstraxit: Altare vero illud non honestè, prout decebat, habebatur; praecipue quia structura novi Episcopii ad locum ipsius Altaris producebatur: idcirco inde amoveri juxta fabricae sententiam oportebat. Archiepiscopus itaque

(H) *Tandem juravit ipse primum, &c.* Canonica ea dicebat ut purgatio, de qua Jureto ad Juonem, aliisque observata, non repeto.

que prænominatus Episcopus duos suffraganeos vocari praecepit, quatenus eorum consilio, et auxilio talis, tantusque copiosus thesaurus inveniretur. Continuo quibusdam civibus advocatis, et clero, medio noctis silentio, Archipraeful Roffridus Ecclesiam ingrediens ad Altare superius nominatim adivit, et coram omnibus, Sanctorum reliquiae, quorum nomina nesciuntur, inventae sunt; quibus eductis in (*) altum fodi praecipitur, ut diu desideratum pignus praefati corporis videretur. Nec mora, lapis quidam pretiosus invenitur, ex omni parte acriter, miroque laboris opere conclusus, quem vectes ferrei sustentabant: et eo invento, laetitia eos invasit immensa, qui ad tollendum lapidem viribus omnibus conabantur: sed quia fortiter ob duritiem operis tenebatur lapis ille, assensu omnium frustatim confringitur. Quo sublevato, divina gratia favente, Beatissimi Barbatii corpus inventum est. Praefatus itaque Archiepiscopus, primus omnium locum ingreditur, et ossa, cineremque advoluens, gaudio magno, laudibusque sonantibus ad medium propalavit. O quale gaudium, Lector, aspiceres, et alacritatem, cum longe margaritas optatas temporibus nostris invenimus. Ossa autem collecta ad Altare S. Sebastiani clericis cantantibus hymnos, producuntur. Mane autem facto, tota civitas catervatim prorupit, et Deum omnium conditorem laudabant, qui eis tale, tantumque B. corpus Barbatii largiri dignatus est. De ossibus namque ipsius vidimus quaedam, et osculati sumus. Quibus ita peractis, praecepit Archiepiscopus; ut primum Presbyteri Portae Summae, et clerici simul cum laicis ad Episcopium descenderent, et coram sacratissimo Barbatii corpore vigilias celebrarent. Confestim exjussu Archipraefulis Sacerdotes conveniunt, et cereis, lampadibusque accensis, simulque magno laicorum comitatu utriusque sexus, et aetatis, jubilando descendimus;

(*) Al. in imum, & fortasse melius. Cod. Car.

mus; sicque unaquaeque civitatis Porta diebus singulis usque ad octavum diem peregit. Die itaque octavo adveniente pridie Kalend. Junii sub Altari lapideo corpus B. Barbati praefatus Archiepiscopus duobus secum Episcopis adhibitis, locavit; et eo taliter locato, Altare in honore B. Barbati dedicavit; ad cujus dedicationis solemnitatem turba multa civitatis convenit, quatenus delictis eorum Deus Omnipotens indulgeret. Archiepiscopus itaque jam fatus loco eminentiori ascendens, ut videri, et audiri ab omnibus posset, peccatorum partem, divinâ favente clementiâ, condonavit. Donavit item aliis omnibus, qui usque ad octavum diem festivitatis Sanctorum Apostolorum Petri, et Pauli ad dedicationem illam devote concurrunt (*). De miraculis autem, quae ob praedicti Patris nostri Barbati merita honoremque Jesus Christus humani generis amator, nobis omnibus aspicientibus, ostendere dignatus est, licet sermone inculto, Paternitati vestrae explicabo. Cum enim, sicut supra scriptum est, B. corpus venerabile in conspectu omnium ad Altare S. Sebastiani per dies octo teneretur, vir quidam, Joannes Sutor vocabulo, Episcopium ingreditur, et ante Sanctissimi Barbati corpus teratenus lachrymis rigantibus prosternitur, qui continuo a Clero, populoque astante, qua de causa defleret, interrogatur, & ille cuncta, quae acciderant, a vestigio patefecit. Dum ego noctis silentio in stratu quiescerem, meo corpori somno debito soporatus, en adest ante oculos vir quidam canitie venerandus, vestimentis indutus dealbatis, qui verò paulatim accedens stratu meo appropinquavit: Et quare, inquit, cum caeteris ad vigiliis canendas coram ossibus praeterito die non advenisti meis? Et ego, Pater, quoniam dolore gravi, uti constat, brachium meum cum dextera tenebatur; sex etenim mensium spatio miser ego tali languore perturb-

Tom. IV. C c bor,

(*) *Gratias multas de Eccl. thesauris. Ita Cod. Car. & Baron.*

bor, addidique: Dicit mihi, quo nomine Pater vocaris? et ille, Barbatus, ait, Beneventanae quondam civitatis Episcopus. Subjunxit item: brachium, et manum ipsam citò mihi ostendas. Tandem ego, quia dolore torquebar, non citissimè manum extendi; extensam tamen tetigit eam, et ita cursu rapido dolor ille dilabatur, ac si nunquam manum cum brachio dolor ipse tenuisset. Protinus mane factò surrexi, et sanitatem citò exortam mirabar. Adveni itaque gratias, et laudes Creatori omnium Deo, et Barbato Sanctissimo Praefuli, cujus meritis evasi, redditurus. His ita actis, atque narratis, tintinnabula omnia Episcopii pulsari jubentur, ut civitatis populus ad audiendum, videndumque tale, tantumque miraculum convenirent. Prorupit continuo tota fere civitas, et medicorum omnium medicum gloriosorem benedicendo laudavimus: manum illius cum brachio curatam scriptor ego palpavi: vicini namque illius testabantur, quod tempore longo eum infirmari cognovissent. Quo viso ad propria, laetitià referti, reversi sumus. Aliud quoque miraculum, quod Redemptor generis humani Christus Jesus diebus ipsis operatus est, ad praefati Patris nostri Barbati gloriam enarrabo. Rusticus quidam de castello Montisfusci habitator, tantique Viri famam sanctitatis audiens, Beneventum venit, qui per longa annorum curricula nervis cruris, pedisque arefactis claudicaverat; tenebatur quidem jugiter dolore terribili, et quasi pede ad clunes ligato, miser ille omnibus horis cruciabatur. Continuo ante Basilicam Sancti Barbati prostrernitur, Redemptorem omnium Deum efflagitans, quatenus ei pristinam restitueret sanitatem: et eo taliter orante, soporis gravitate arripitur, et ceu semivivus noctis unius spatio ibi moratus est. Noctis igitur ipsius silentio, en adest vir quidam aetate senili productus, canitie venerandâ locupletatus, qui sicut ex ejus lingua audivimus, eum taliter expergefactus est: Surge, ait, festinus, et pro-

propera Altare nomini meo consecratum exquirens, ibique favente Salvatoris clementia, sanitatis gaudia longe, lateque optatae consequeris. Et ille: Quis es, inquit, qui mihi tanti thesauri pondus promittis? Barbatus, ait, Beneventanae civitatis Episcopus. Confestim claudus ille audaciam sumens loquendi: non possum, ait, infelix ego sic pergere; videsne qualiter pede siccato cruciatus hic ego permaneo? tuae namque sanctitatis famam persentiens cursu rapido asello super sedens adveni, ut tuis intercessionibus salutis optatae laetitiam adipiscar. Nec mora; Pater ille Barbatus manum extendens, pedem aridum, et tibiam tangit, inquiens; Festina celeriter, et sanitate acceptâ ante altare te prosternito. His auditis surrexit sanus, qui fuerat claudus, et altâ voce Deum laudat, per quem sibi dona salutis talia donantur, per quem sibi gaudia dantur. Et mane factò Ecclesiam ingreditur, Deo, et Patri Barbato gratiarum actiones redditurus. Narrat itaque, qui claudus fuerat è vestigio cuncta, quae sibi acciderant, populo advenienti, et qualiter longo ex tempore claudicaverat nervis contractis. Fatebatur etiam praefatum Episcopum Barbatum sibi apparuisse, et ejus interventu sanitatem accepisse desideratam. Frigor interea tanti miraculi civitatis partes, partiumque angulos invadit, et catervatim ad videndum hominem cives properaverunt. Quo viso factorem omnium laudantes ad propria remeavimus. Diebus autem non multis elapsis, mulier quaedam manus aridas, nervosque obductos ferens ad beneficia Praesulis Barbatì accurrit, quae coram altaris praesentiâ accubuit, et lachrymis manantibus Salvatoris misericordiam invocabat. Lachrymas autem ejus Omnipotens Dominus ex alto aspiciens, et confessoris sui Barbatì gloriam ostendere volens, qualis, quantique apud eum triumphì consistit, coram omnibus, qui convenerant, manus sic arefactas cepit mulier illa ad caelum erigere; deinde voce clarâ prorupit

sanitatis auxilium in manibus , et nervis circumflexis
 senſiſſe , digitos revera curvatos aperuit , et compages
 digitorum omnium , gratiâ divinâ favente , ſolutae ſunt.
 Ad haec populus fere totus feſtinat , et coelorum Re-
 gem , Patremque noſtrum Barbatum benedicendo ma-
 gnificavimus .

Hoc anno tanta fuit fertilitas vini , quod nobis , et
 multis aliis videntibus , centum ſaumae pro triginta de-
 nariis vendebantur . Eodem anno ſupramemoratus Pa-
 pa Calliſtus , duodecimo die ſtante menſis Decembris,
 migravit ad Dominum ; poſt cujus obitum Cardinales
 omnes Oſtienſem Episcopum nomine Lambertum , in Pon-
 tificem Honorium elegerunt ; qui verò Calliſtus annis
 quinque , et menſibus novem Pontificatus Cathedram
 gubernavit . Continuo Honorius ipſe Pontifex ordinat-
 us , Petrum Presbyterum Cardinalem Rectorem apud
 Beneventum delegavit .

Anno 1125. Dom. Incarn. , et I. anno Domini
 Honorii menſe Martio III. Indiſtionis : hoc anno un-
 decima nocte menſis Octobris adveniente , novum , ter-
 ribileque Beneventi advenit prodigium : et ut audivi-
 mus etiam per civitates alias , et oppida civitati Bene-
 ventanae contigua . Nocte ſiquidem illa , nobis omni-
 bus ſopori debito incumbentibus , terraemotus ſubitò fa-
 ctus eſt inauditus , ita quod univerſi nos exterriti mor-
 tem expectabamus . Continuo civitatis populus exper-
 geſactus lachrymis , ſingultibusque exaeſtuans , ad Epi-
 ſcopium feſtinavit , alii quidem civium ad Monasterium
 Sanctae Sophiae , Deum precaturi Salvatorem omnium ,
 feſtinavimus . Terraemotus verò ſic terribiliter accidit ,
 quod turres , palatia , & univerſa civitatis aedificia con-
 cuſſa tremebant ; terra quoque , & ſaxa a tanti tremo-
 ris formidine in duas partes ſciſſa ſunt : muri quoque
 civitatis ruentes , domos quorundam terratenus proſtra-
 verunt . Regem vero teſtamur aeternum , terram ſub
 pedi-

pedibus cernerēs (*) labefactari. Quid dicam? terraemotu tanto stupefacti, & prae timore insolito arescentes ad ima descendere cogitabamus: sicque usque ad solis ortum, locis Sanctorum gemitibus, lachrymisque adhaerentes, fletibus multis precabamur Dominum, corporum, & animarum salubrem medicum, ut pietatis viscera nobis indignis largiretur. Tertiò, ut ferebant, & quartò terraemotum illum accidisse nocte illâ affirmabant. Die verò insecutâ circa meridiem, en adest iteratò terraemotus concutiens, quod, si Lector adesses, oculatâ fide universâ civitatis aedificia tremere, & palpitare videres. Praefatus igitur Pontifex Honorius, qui tunc apud Sacrum Palatium Beneventanum morabatur, tanti terraemotus concussione nocte illa persentiens, cameram egreditur, & S. Joannis Basilicam properavit. Continuo terratenus prostrernitur, & coram altari Salvatoris Dei misericordiam lachrymis irrigantibus invocavit. Mira res, & omnibus inaudita viventibus, quae nusquam temporibus istis, & a quibus recordari potuerit, sic evidenter accidisset! Nocte siquidem semel terraemotus concussione advenisse complures memoriae ducimus, & firmamus. Nunc vero die, noctuque saepissimè ad quindecim usque dies terraemotus tempestas perduravit: ex cujus terraemotus formidine cives stupefacti ad Episcopium, & ad Ecclesiam S. Leonis Papae cum Litaniis, & magno lachrymarum singultu viri, & mulieres, parvuli quoque clamantes ad Dominum, festinarunt. Quin etiam praefatus Pontifex Honorius, Cardinalibus vocatis, nudis pedibus magnas super hoc ad Deum lachrymas, precesque effudit.

Anno 1126. Dom. Incarn. mense Martio IV. Indictionis, hoc anno Imperator Henricus obiit (**).

Anno 1127. Dom. Incarn. Hoc anno Dux praenomi-

(*) *Al. novisses.*

(**) Henricus mortuus est A. 1125. ut pene omnium est sententia.

minatus Guillelmus, VII. Kalendas Augusti mortuus est. Continud uxor ejus crines suos, quos pulchros, & suaves nutrierat, coram omnibus, qui aderant totondit, & lachrymis manantibus, vocibusque ad astra levatis, super Ducis defuncti pectus projecit. Nec mora, totius civitatis Salernitanae partes obitus Ducis famâ perculsi (I); & sic

(I) *An. 1127. Et sic catervatim, cursu praecipiti Populus omnis ad Palatium properavit, cupiens Ducis illius defuncti cadaver aspicere, &c.)* Eodem ritu a cuncto Clero, & Populo civitatis Trojae, per turmas scilicet dispartito, Ducem Raynulfum sepulturae traditum narrat idem noster ad an. 1138. Nec diverso admodum modo Hugo Falcandus ait comploratum primi Regis Guilielmi obitum. *Per totum, inquit, triduum mulieres, nobilesque matronae, maxime Saracena, quibus ex morte Regis dolor fectus obvenerat, saccis opertae, passis crinibus, & die, noctique turmatim incedentes, ancillarum praeunte multitudine, totam civitatem ululatu complebant, ad pulsata tympana cantu flebili respondentes.* Sic etiam de Boni Neapolis Ducis morte, ut legitur in ejus Tumulo, Neapolitani turmatim condoluerunt. Nec tantum in luctu ejusmodi mos servabatur, sed etiam in publica laetitia. Idem Falco ad an. 1139. *Audiens, inquit, Populus Romanus Domini Papae Innocentii adventum, catervatim obviam exiit, & illum gaudio magno, & honore suscepit.* Quin non alio ordine ad sacras tunc procedebant, conveniebantque praecipuas solemnitates, easque celebrabant. Anastasium Biblioth. sic capio in Leone III. dicentem, quod Romae, qua die idem Pontifex a Romanis clericis linguâ, & oculis fuit privatus, indictis majoribus Litanis, *omnes tam viri, quam faeminae devota mente catervatim in Ecclesia B. Christi Martyris Laurentii, quae Lucinae nuncupatur, ubi & Collecta praedicta inerat, occurrerant.* Nec nisi catervatim etiam recedebant: idque est S. Paulino Nolano in Natali 7. *solvere coetus a Templo.* Catervas autem tales regionatim collectas disce ex Gisleberto in vita S. Romani lib. 2. cap. 15. apud Biblioth. Floriac. ubi de pueri cujusdam matre, surdi, & claudi, quae viderat per somnium, se ad Sanctorum Ecclesias illum detulisse, sanitatemque ei expostulasse. *Quibus ita visis, inquit, superveniente diei splendore, auditur referri a commanentibus, quod ad S. Romanum ire, ac peculiare deberent orationum celebrare sacrificium. Quem laborem totâ cum illis suscipiens indistinctâ, eorum juncta agmini, unicum detulit pignus ad limina praefati protecltoris:* Sed adverte, peculiare illud fuisse sacrificium, & laboriosum; nam solebant singularum regionum incolae in singulos coetus adunati, una cum Ecclesiasticis viris suae regionis, quibus praecipua cura erat processionem ducere, habereque tum ad sui nominis, tum ad suarum Ecclesiarum decus quamornatissimam, statis diebus, si Festum in plures dies producebatur, ad sacras vigilias celebrandas procedere: sacra cantica canentes, cereosque, & lampades accensas, & vexilla simul gestantes, & pegmata majoris, minorisve molis vario artificio elaborata, in Templo ejus Divi, cujus festum agebatur, aliquandiu ad devoti cultus argumentum

& sic catervatim cursu praecipiti populus omnis ad Palatium properavit, cupiens Ducis illius defuncti cadaver aspicere, & eo viso humilitatis ejus, & pietatis reminiscentes, crinibus, genisque evullis, patrem eorum, & Dominum mirabiliter invocabant. Confestim Archiepiscopus civitatis, clero accito ad deferendum corpus adivit, & eo in feretro gloriosè imposito, quatuor ejus, quos dilexerat, equos (*) ante feretrum usque ad Episcopium Sancti Matthaei duxerunt, similiter quatuor aurea vexilla coram eo imposuerunt. Lector itaque si adefses, utriusque sexus populum desilentem aspiceres, & miratus affirmares Ducem aliquem, vel Imperatorem tali sub moestitia nunquam sepultum fuisse. Exequiis

asservanda. Cujus sacri ritus luculentum praefert exemplum noster Falco ad an. 1119. exiguumque nunc etiam a Campanis nostris servatur vestigium in Festo Inventionis S. Stephani Protomart., qui machinulas a Sacerdotibus definitarum Ecclesiarum ad Cathedralem Ecclesiam delatas, appellant. *Faios*: detorto vocabulo ab antiquo Langobardico, *Farae*, quod apud Leges Langobard. lib. 3. tit. 12. & Paulum Diac. lib. 2. cap. 7. sive 9. sonat idem ac *generationes*, vel *prosapiae*. Nam ipsi utique singuli *Faii* insignia quaedam esse videbantur singularum regionum, quae urbani populi convenientis ad eam synaxim stirpes complectebantur. Illamque nominis originem sequi penitus placet: vero quamvis etiam simile videri posset, dictos esse *Phajos*, quasi *Phalas*: priscis sic appellatas *Turres*, teste Servio ad Aeneid. lib. 9. & Isidoro Ethim. lib. 18. cap. 7. quibus ii formâ maxime accedunt. At ab *Faiis*, hoc est ab ejusce nominis arborum, sive aliarum arborum virentibus ramis, quos celebri etiam in solemnitate Translationis S. Matthaei Apost. regionatim Salernitanus Populus, ac Dioecesani oppidatim ad Cathedralem Ecclesiam convenientes laetitiae, & honoris causâ antiquitus importabant, sicut ex ejusdem Ecclesiae vetusto libro Rituali ejusmodi imagunculis bellè depicto cognovi, minime nostros struētilis dictos credam *Fajos*. Multoque minus, quod tanquam. *Phari*. annexis ardentibus candelis, lucernisve in noctu, dum procedebatur, praelucent; nam accensae quidem faculae in ejusmodi processionibus, ut est dictum, praeferebantur, tuncque ad vigilias faciendas, celebrandasque procedi, prisco sanè verbo dicebatur: sed minime nocturnum illud constat tunc fuisse sacrum: Gislebertus inquit verbis supra relatis; *superveniente diei splendore, audivit mulier referri a commanentibus, quod ad S. Romanum ire deberent* &c.

(*) Mos equos in funere magni alicujus Ducis ac Principis perducendi cum vexillis, adhuc perseverat, in nostris praecipue Provinciis. *Præ.*

quibus igitur ex more celebratis , in tumba pretiosè parata Ducem illum sepelierunt . Cumque Ducis illius mortem fama per totius Apuliae partes ventilaret , Comes praenominatus Jordanus , quia a Duce illo exhaeredatus fuerat , auxilio militum arrepto , Montemfuscum ascendit , die videlicet sepulturae praefati Ducis , & quia ibi complures amicos habuerat , Comes ille Montemfuscum obtinuit . Deinde totius sui Comitatus comprehendit civitates , & oppida , & sic in integrum lucratur , quod perdiderat . Diebus praeterea quindecim evolutis , Robertus filius Richardi Comitem praefatum precatur , ut in ejus subveniret auxilio , quatenus civitatem Florentinum capere potuisset . Comes itaque Jordanus , ut erat ardentis animi , absque mora militibus sumptis , festinavit . Continuo tubis sonantibus , civitas illa ex omni parte aggreditur , & Comes ille ad portam quamdam insiliens ingredi satagebat ; Custodes autem turris , tantam aspicientes audaciam caeperunt lapidibus , gladiisque obsistere . Tandem divino judicio superveniente , Comes ille sub lapidum densitate oppressus vitam , & totius sui Comitatus amplitudinem , quam acquisierat , morte infelici amisit . Cumque Rogerius Comes Siculorum , mortem Ducis Guillelmi agnovit , navigiis septem paratis (in armis siquidem , & omnibus necessariis , Salernum advenit) & diebus ibi decem commoratus est , nolens revera de navi descendere , sed nocte , dieque in navigio persistens , cives vocari fecit Salernitanos , & Archiepiscopum eorum Romualdum , & eis juxta litus omnibus convenientibus , taliter Comes ille Rogerius exorsus est . Domini , & fratres , sicut vestra novit sagacitas , Robertus Guiscardus Dux olim bonae memoriae Patruus meus , civitatem hanc , quam modò vestra tenet prudentia , in vigore animi , & prudentiâ multa expugnans , acquisivit ; deinde post ejus discessum Rogerius Dux ejus filius , consobrinus noster , pacificè tenuit cum vestra prosperitate : inde Dux Guillelmus

mus haeres ejus , & filius usque in praesentiarum viriliter dominatus est . Nunc verò judicio Dei adveniente Dux ipse Guillelmus sine filio mortuus est . Ego itaque , qui ex ejus progenie productus sum , si vestrae placuerit nobilitati , vestram imploro civilitatem , quatenus consilium habeatis , & me praeter quemlibet alium diligentes , dominium nostrum , & amoris vinculum consequamini . Nam , Domino auxiliante , & vitâ comite , ad melioris status vigorem pervenietis , & divitias , quas sub tempore pristino habuistis . Quid multa ? Cives illi , consilio communicato , Civitatem Salerni ejus sub fidelitate commiserunt . Sacramentis civium omnium diligenter firmatis pollicentes suam nusquam deferere dilectionem . Juravit statim Comes illè Rogerius , quod sine judicio , & sine culpa eos non capiat , neque capi permittat , neque extra (*) dies duos in expeditione illos perducatur , & castellum Turris majoris de illorum potestate non auferat , & si quis abstulerit ejus auxilio sub eorum potestate restituat . Et his actis civitatem ingreditur , & ibi honestè commoratur . Audiens autem Beneventanus populus Comitem illum Salernitanam habuisse civitatem , quosdam civitatis sapientes ei miserunt , dilectionis vinculum , & obsequia pollicendo . At Comes ille gratis , & retributionis munera remisit Beneventanis , vitâ comite , redditurum . His , & aliis ita decursis , universum Ducatum Amalphitanorum circumquaque Comes ille suae subjugavit potestati ; & inde procedens Trojanam civitatem , & Melphitanam , & totius ferè Apuliae partes obtinuit . Landulphum quoque de Montemarano , & Landulphum de Sancto Barbato , & Raonem de Fraineta , & Ugonem Infantem , cum omnibus eorum pertinentiis ad suam redegit ditionem . Quibus peractis victor , & exultans Siciliam repedavit . Continuo consilio habito , ad Ducatus arripiendum honorem

Tom. IV.

D d

ani-

(*) *Al. ultra.*

animum impulit elatum , & praecepit omnibus in terra sua manentibus , ut Ducem Rogerium eum vocitarent , quod & factum est . Misit praeterea Domino Papae Honorio munera multa auri , & argenti , pollicitando insuper etiam civitatem Trojanam , & Montemfiscum , ut Ducatus ei vexillum , & nomen largiretur , quod nunquam tempore illo praedictus Papa Honorius ei concedere dignatus est . Unde discordia multa , & sanguinis effusio orta est . Qualiter autem sibi praedictus Pontifex Honorius , & quando Ducatum concessit , in subsequentibus , vitâ comite , describam . Audiens autem praedictus Rogerius Siculorum Comes , praefatum Pontificem Honorium petitionibus suis circumflecti non posse , praefato Raoni de Fraineta , & Ugoni Infanti , omnibusque circa Beneventanam civitatem fautoribus suis praecepit , quatenus quot possent captivos perducerent Beneventanorum , & afflictionibus multis civitatem infestarent . Qui verè magis quam fuerat eis injunctum , executi sunt ; praecipuè Rao de Fraineta , qui valde civitatem ex antiquo oderat . Guillelmus igitur , qui tunc Beneventanorum praeerat Rector , ferociam , & infestationem praefati persentiens Paonis de Fraineta , consilio habito , die quidem festivitatis S. Martini totius Civitatis partes submovit , ut armis acceptis super Raonem illum festinaret , qui libentissimè perrexerunt , ut ultionem acciperent de acceptis . At praedictus Rao quinquaginta fere milites , & pedites multos secum occultaverat . Unde ex improvviso infiliens , multos Beneventanorum in fugam conversos comprehendit , & eos turpiter in flumine Sabbati , & extra invenit . Sicque ad castrum Ceppaluni secum perduxit captivos ; & eis taliter alligatis bona illorum argenti , & auri pro redemptione accepit (K) . His taliter omnibus superius narratis

(K) *His taliter omnibus superius narratis evolutis , praedictus Pontifex Honorius nihil utilitatis , & virtutis erga civitatem Beneventanam agere de-*

ad Palatium Episcopii Capuani gaudio magno eum castrametari praecepit. Nec mora : Praefatus Pontifex Honorius illuc Archiepiscopos , & Abbates accersiri praecepit , quatenus ad Principis unctionem convenirent , qui euntes die statuto exultatione ingenti , ad Capuanam Ecclesiam convenere . Archiepiscopus itaque Capuanus juxta Praedecessorum suorum privilegium , (*) praesente tanto , ac tali Pontifice Honorio cum turba virorum Religiosorum , quae convenerat , & Episcoporum conventu , praedictum Robertum in Principatus honorem inunxit , & confirmavit . O quantus exultationis , & gaudii affuit affectus ! Coelorum Regem testamur viventem , neminem Principum veterum tali jubilatione , & jucunditate nobilitatum fuisse . Audivimus profectò sicut ex eorum , qui interfuere , comperimus testimonio (**), quinque millia virorum ad tanti Principis unctionem convenisse . Pontifex autem Honorius tantam Episcoporum , & proborum virorum multitudinem aspiciens , Principe illo

ris. At nobis cur hanc invident nostrae senectutis praerogativam (***), quae recens est , prae antiquissima illa abusque Ecclesiae Christianae primordiis enata Campanae Sedis dignitate ? Sanè qui initio praesentis saeculi de Regionibus Suburbicariis peracutè , summaque cum eruditione disputarunt , ultrò Campanam Ecclesiam , non aliam , in omni Campania per ea tempora Archiepiscopali munere exornatam consenserunt , ac velut rem exploratissimam constanter asserere , de caetero discordes , non dubitarunt . Orationem autem a Papa Honorio in Campano conventu habitam , & a Falcone descriptam , in multis leges apud Baronium meliorem .

(*) Capuae semper Archiepiscopi Principes suos sacro oleo inunxere , etiam quum Beneventi quoque Principatui dominabantur , de quo alibi fusius agendum ; & Peregrinius noster aliqua delibavit . *Prat.*

(**) Al. *quindecim millia* , & *quinquies quinque mill.* in C. Car.

(***) De Capuanae Ecclesiae Metropolitae Primatu Dissertationem dabo , in qua Beneventanorum argumenta diluentur , nostraeque Eccle-

siae vindicias clarissimè in veritatis propugnaculum ostendam ; ne hâc in re tot post bella , litescque , iterum ad arma convertamur . Pompejo interim Sarnellio Vigiliensi Episcopo , necnon doctissimo Praefuli Dominico Georgio Beneventanae Metropolitae Patronis faciam satis , facillimeque meos amicissimos Beneventanos sibimetipsis persuasisse meas ob rationes , indubiè promitto . *Prat.*

illo sacrato, eminentiori ascendens loco, taliter exorsus est : Domini, & charissimi fratres, sicut vestra cognovit charitas, diu est, quo Romanam Sedem relinquens, apud civitatem Beneventanam, quae specialis Romanae attinet Sedi, pacificus venerim, & omnibus abjectis tempestatibus, circa convicaneos nostros hospitatus sum. Biduo autem post nostri adventus praesentiam Rogerius Comes, B. Petri adversarius, circa civitatem Beneventanam milites fere quadringentos ob civitatis ruinam, & nostri dedecus inauditum induxit, qui verè horis omnibus civium bona depraedati sunt, & eorum possessiones assidue incisioni posuerunt. Nos autem universas illorum sustinentes afflictiones, ut ab illorum desisterent pertinacia, excogitavimus: insuper etiam praedictus Comes Rogerius cum Ugone Infante, & Raone de Ceppaluni pro civitatis detrimento gravissimè confaederatus est, existimans nos timori ejus succumbere, & nefandis ejus petitionibus operam dare. Ugo itaque & Rao conjuratione tali alligatâ, quotidie confinia civitatis igne, ferroque consumere caeperunt. Nos autem omnia, quae ingerebantur, aspicientes, solam Dei Omnipotentis misericordiam praestolantes, coelestis Regis auxilium, & Beati Petri invocabamus. Deinde ne Civitas prorsus turbaretur Beneventana, talibus commota afflictionibus, militum amicorum depoposci juvamen; sicque prout potuimus, obsistere cepimus eorum pertinaciae. Cumque pro quibusdam imminentibus negotiis civitatem Trojanam adissemus, praefatus Rao de Ceppaluni Beneventanos cives, qui ob vindicandas, quas passi fuerant, contumelias, die festivitatis B. Martini circa ejusdem Raonis confinia exierant; irâ divinâ, & furore caelitus adveniente, ducentos fere captivos tenuit, & in ima carceris, denudatis corporibus, alligavit. Deinde quosdam captivorum civium Ugoni Infanti, viro nefandae memoriae, & tyranno horribili, ut cruciatibus, & suppliciis afficerentur, donavit. Qui Ugo dentibus eorum radicitus

tus evulsis, & membratim dilaceratis, pretio eorum accepto, distraxit. Eos verò, quos Rao ipse detinuit, periculo famis, & frigoris jugiter affligere non desistit. Quid multa? universa, quae excogitari possunt, convicia Beneventanis captioni positae inferuntur. Praeterea die, noctuque minantur, ut Comitem illum Rogerium anathemati deditum super civitatem inducant Beneventanam, & de B. Petri virtute educam, suae obtineant ditioni, & potestati. Insuper vobis omnibus, qui civitatum dominia, & castrorum vigores tenetis, terroribus multis, variisque tempestatibus minitatur, quatenus unicuique vestrum munitiones, & in quibus confiditis arces auferat, & secundum ejus velle vitam vestram disponat, & prout vult, & quomodo vult, de civibus peregrinos faciat, & de viris locupletatis pauperes statuatur, et egenos. Nos itaque mentis suae iniquitatem et excogitationes quibusdam signorum conjecturis, per eos, qui hactenus perpeffi sunt, cognoscentes, longè, lateque vitavimus, et pollicitationes suas, tanquam virus mortiferum fugientes, nullo modo parvimus, neque, ut ita dicam, auribus percipere dignati sumus. Auri quippe, et divitiarum o quantas pollicitus est cumulationes, dumtaxat, si ei Ducatus honorem largiri vellemus, divitiarum sanè illarum multimodas evitans promissiones, tum pro Romanae Sedis honestate, quam conservare certavi, tum pro vestri exilii, quod horis omnibus terrore expavi, Deum omnium factorem saeculorum, qui renes scrutatur, et corda, deieci; et dedignatus sum. Pro vestra credatis confusione, et expulsiōe divitias tantas promiserat; excogitans ad ejus libitum me usquequaque devolvere, et consensum vestrae largiri exultationi. Ego verò dilectionis vestrae vinculum amplexatus, mori prius vobiscum elegerim, quam ejus pollicitationibus nefandis adhaerere. Vitam igitur, mortisque asperitatem, carissimi confratres, et filii, in vestra tenetis electione, et voluntate, dum-

dummodò pugnare velitis , et vigorem honestatis tueri adinvicem exaestuatis : prudentiam vestram certissimam expertus sum , nihilque restat , nisi ut omni desidiâ abjectâ , et cordis torpore deposito , Romanae Sedis dignitatem , quae pro vobis omnibus assiduè intervenit , defendatis ; et vobis ipsis , quem tenetis vigorem , et filiis vestris conservare conemini . Subvenite itaque Viri fortissimi , et bellatores perspicui , et dum tempus prosperitatis succedit , viribus cunctis justitiae , quam amplectimur , severitatem ad ardua sublevemus . Deus enim , qui justitiae via est , & lux veritatis , & B. Petri Apostoli interventio nos quotidie liberabit , & auxilium a sancto ejus Solio pietate assueta largietur . Haec & multa his similia Pontifice Honorio lachrymis irrigantibus praedicandae , vox militum , populi quae omnis , qui convenerat , efficitur , & unâ concordia clamavere se , suaeque omnia pro B. Petri fidelitate , & suâ tradituros . Novissime Robertus noviter Princeps statutus coram omnibus taliter pollicetur . En Pater venerabilis , & personam , quam aspicias , & totius Principatus mei , quem tradidisti , virtutem tuae committo ditioni , & ad tuum imperium omnia subjacebunt . Idipsum Rainulphus Comes , & multi alii Proceres , & Episcopi , qui conveniant , pollicentur . O quales , Lector , promissiones , si adestes , aspiceres , & quae ex eorum promissis oriebantur lachrymationes , quas si universas enarrare voluissèm , fastidium auditoribus orirentur . Audiens autem Apostolicus Honorius multitudinem illam ad ejus exorationes consentaneam dedisse concordiam , Salvatori omnium Deo , & Beatis Apostolis Petro , & Paulo gratias egit , qui in se sperantibus subvenit , & quotidianum praebet auxilium . Continuo ex auctoritate Divina , & Beatae Mariae Virginis , & Sanctorum Apostolorum meritis talem eis impedit retributionem , eorum videlicet , qui delictorum suorum poenitentiam sumpserint , si in expeditione illâ morerentur , peccata universa remisit ; illorum autem , qui

qui ibi mortui non fuerint, & confessi sunt, medietatem donavit. Audiens itaque praefatus Princeps, & Comes Rainulphus tanti beneficii gratiam ab Honorio Pontifice prolatam, alacritate ingenti locupletati, cum universis, qui convenerant ad eorum propria recesserunt. Nec mora: totius sui Principatus orbem, & Comitatus, praeconibus tonantibus, feriunt, ut unusquisque ad Pontificis paretur solatium. Populus autem universus eorum imperio consensit. Accesserunt interea praedictus Princeps, & ei salutis consilium inventum intimavere, prius videlicet Ugonem Infantem a Comite illo conveniri oporteret, quoniam quidem datis inter se, & acceptis securitatibus alligati videbantur. Apostolicus autem dictis illorum & assensum praebuit, & eorum fidem commendavit. Confestim quosdam suorum Procerum Comes ille accipiens ad Ugonem conveniendum, ut iustitiam ei sequatur, delegavit; addens in mandatis, ut obsides, & fidejussores acciperet, quatenus securitate omni adhibitâ, Curiam Comitis ad iustitiam faciendam veniret. Quid multa? neque obsides voluit, nec Curiam Comitis adivit. Comes igitur protinus omnia Pontifici Honorio patefecit, deinde praefatus Princeps, & Comes, sicut polliciti sunt, militum copiosam manum, & pedum innumeram multitudinem arripiens super Castellum ipsius Ugonis Infantis, nomine Lapillosa commeavit. Audiens Guillelmus tunc Rector Beneventanus castellum illud sic obsessum fuisse, civitatis totius partes voce praeconis intonuit, quatenus armis eductis ad expeditionem illam properarent. Populus itaque paratus ad necessaria expeditionis citissimè festinavit. Triduo autem post praefatus Rector sumptis secum fere duobus millibus hominum super Castellum illud tetendit. Cumque sic acriter castrum illud obsessum fuisset, sylva, quae ob ipsius castris tuitionem longo ex tempore surrexerat, celeritè incisa, & in ignem est conversa. Deinde Beneventanus populus unanimiter aggregatus castris illius aggregatur

ditur munitionem, & eo aggresso, viriliter expugnatum est, capi quidem, & comburi potuisset, dummodo Comitibus Rainulphi auxilium subveniret; sed quia Comes ille, prout poterat, auxiliari noluit, Beneventanus populus ad sua castra fatigatus revertitur. Altera autem die adveniente Beneventanus aspiciens populus Comitibus auxilium, & Principis non ita viriliter adesse, prout polliciti sunt Apostolico, pavore, taedioque correpti super talibus dilationibus mirabantur. Mane autem facto praedictus Princeps tentorium suum, & apparatus ejus amoveri praecepit. Deinde Comes Rainulphus pro tempore nivali, & periculoso instante, manere excusabat in tanta expeditione, sicque unà cum Principe discessit. Rector igitur, illorum deprehendens excusationes, ut populus omnis ad civitatem reverteretur, praecepit. Nec mora, iussa fumentes, cursu rapido repedaverunt; obsidio autem illa IV. Kalend. Februarii facta est. Praefatus itaque Pontifex, qui apud Montemfarcum (*) morabatur, castrum illud sic dimissum fuisse deprehendens, & pollicitationes Principis, & Comitibus non circa eum prosperè commorari, dolore inaudito turbatus ultra quam credi potest condoluit infremendo. Continuo iter arripiens, Romanos fines adivit. Princeps itaque, & Comes dolosas suas machinationes circa Pontificem excusabant Honorium. Apostolicus autem universa, quae facta fuerant, et audita, cordis secreto conservans, torvo, ut ita dicam, lumine eos aspectans, sicut mente conceperat, festinavit. Quibus ita peractis Gualterio Tarentino praecepit Archiepiscopo; ut Beneventum veniens, civitatis negotia studiosè curaret, & ejus consilio civitatem tueretur. Insuper etiam Rectori praefato mandavit, ut solidos de regalibus acceptos Archiepiscopo illi committeret, de quibus milites

Tom. IV.

E e

ci-

(*) Nunc etiam vulgariter *Montesarchio*: & alii corrupte *Mons Herculis*, & *Mons Aureus*.

civitatis armarentur, et auxilium secundum vires praeberetur. Rector itaque solidos illos militibus largiri distulit, dum usque literis propriis mandatum accepisset, et imperio accepto equitibus solidos illos elargitus est.

Anno 1128. Dom. Incarn. et IV. anno Pontificatus Domini Honorii Papae mense Martio VI. Indict. Hoc anno Papa Honorius venit Beneventum cum ducentis militibus Romanorum, et invenit Robertum Principem Capuanum, et Comitem Rainulphum cum exercitu magno, et civium Beneventanorum multitudine super castellum Turris Palatii, et illud valde expugnantes, et obsidentes, quod castellum erat Ugonis Infantis. Ugo enim ipse contra praedictum Principem, et Comitem Rainulphum instabat, et castro illo sic obsesso, et mirabiliter expugnato, Dominus, qui illud observabat, quia illud defendere non valebat, in potestate Principis, et Comitis tradidit. Quibus ita peractis, praedictus Apostolicus Honorius audiens Comitem Rogerium Sicularum contra ejus voluntatem quotidie insistere, et Apuliae partes detinere, Robertum Principem nomine, et Comitem submovit, ut exercitu congregato super Comitem illum Rogerium festinent. Quid multa? simul cum Principe, et Comite illo Apuliam descendit praedictus Apostolicus, et Grimoaldum Barensem, & Tancredum vocari praecepit, ut omnes unanimiter adversus Comitem Sicularum insistant, quod & factum est. Comes itaque Rogerius, sentiens Apostolicum cum exercitu valido militum, & peditum, & Baronibus illis adversus se venientem, in montana secessit, devitans Apostolici virtutem, ne aliquo modo aliquid ei sinistrum contingeret, & sic per quadraginta dies Apostolicus ille ardenti sole mensis Julii fatigatus; Comitem illum obsedit. Interea praedictus Princeps, quia delicati corporis erat, & laborem sustinere non poterat, cepit a fidelitate Apostolici declinare, excogitans qualiter castra ejus dimitteret, et ad propria repedaret, et

ten-

tentoria sua amoveri fecit, et iter arripere conabatur. Apostolicus itaque Principis fraudem, et aliorum Baronumprehendens, pactis intervenientibus, Ducatum praedicto Comiti Rogerio per Cancellarium Americum, et Cencium Frajaneum se daturum promisit, et ut Comes ille circa Beneventum veniret, ibique Ducatus honorem ei firmaret. Et his actis, Beneventum Apostolicus ille revertitur, et Comes ille exercitu suo aggregato Beneventum venit, et in monte Sancti Felicis (*) castrametatus est. Inde pactis inter se compositis, et promissionibus adimplendis, praedictus Apostolicus in octavo die Assumptionis Sanctae Mariae Ducatus honorem Comiti illi in conspectu fere viginti millium hominum largitus est, ad Pontem scilicet Majorem juxta fluminis ripam post solis occasum; multis enim negotiis intervenientibus dies ille totus disputando inter se consumptus est. Et quia Comes ille civitatem Beneventi introire dubitabat, ideo praedictus Apostolicus foris, ut dictum est, ad praedictum Pontem exivit, & Ducatus ei tribuit honorem; & Ducatu accepto Dux ille sacramento juravit non esse in facto, vel consensu, ut B. Petrus, & Dominus Papa Honorius, ejusque successores catholici civitatem Beneventanam perdant, & Principatum Capuanum non capiat, vel permittat ad capiendum. Et his omnibus actis Salernum revertitur, & Siciliam repedavit. Diebus autem non multis elapsis praedictus Pontifex Honorius, consilio accepto Romam reversus est. Sed priusquam Urbem Romam ingrederetur, pars quaedam Beneventanorum secundo die stante mensis Septembris, Guillelmum tunc Beneventanum Rectorem in sacro Palatio Beneventano gladiis eductis, occidit. Videlicet miser ille Rector furorem partis illius fugere tentans post Altare S. Joannis de Capella Palatii fugit, & ibi se occultans infra pedes Joannis Presbyteri, qui ibi

E e 2

Mis-

(*) Adhuc usque ad praesens ita vocitatus.

Missam tunc celebrabat, se abscondit; sed evadere non potuit. Ibi verò cultris percussus est, & foris eductus de Palatio illo projicitur, & pedibus ejus funem ligaverunt, sicque per civitatis plateam usque ad Carnariam (L) Sancti Laurentii, heu miser, lapidibus obrutus productus est. Et eo defuncto, populus civitatis furore arreptus, domum Potonis Spitametae, & Joannis, & Guisilii Judicum, & Transonis, & Laurentii, et Lodoici medici destruxerunt. Ipsi verò, et Dauferius Judex, populi caventes superbiam ad Montemfiscum fugiunt. Continuo communitate intra se ordinatâ, populus fere totus juravit, ut ex tunc, et septem annis completis, et quadraginta diebus non esset habitator civitatis praedictus Poto Spitameta cum aliis supradictis, qui civitatem exierunt.

Eodem anno Joannes Abbas S. Sophiae octavo die stante mensis novembris mortuus est, & Franco, qui tunc erat Mansionarius electus est. Audiens autem praedictus Pontifex mortem Rectoris illius sic contigisse, dolore turbatus valde, civitati Beneventanae minatur ultio-

(L) *Sicque per civitatis plateam usque ad Carnariam S. Laurentii, heu miser, lapidibus obrutus, productus est.*] Per plateam Beneventi, inquit, non per plateas; quae tunc quoque e Sacro Beneventano Palatio, in summa urbis re, & nomine regione sito, ducebat recto, nec minore itinere, quam omnis ejusdem urbis ostenderetur, nuncque extendatur longitudo, ad Portam S. Laurentii, in regione positam inferiori. Apud quam exterius de more erat *Carnaria*, fuitque etiam ad Salernitanæ urbis Portam Novam, & ad Capuae Portam pariter Novam, sive Castelli olim, nunc dictam Portam Neapolis: hoc est locus sub dio, muris septus, ad quem suspendii morte, unde ei fortasse nomen: nam latine est *Carnarium* cella, ubi caro falsa suspenditur; alterove supplicii genere perempti, sed & vilissima capita semihumanda comportabantur, Italicè tunc dictus: *Carnaro*, & *Carnajo*, quem Florentina Academia in suo Dictionario, in verbo, *Carname*, valere ait, *sepultura comune di Spedali, o di simili luoghi* (*).

(*) Si itaque dicas ad Ecclesiam S. Laurentii, sitam etiam num extra praefatam Beneventanae urbis Portam cognominem, ubi vetustissimo-

rum etiam operum rudera apparent, & ad ejus nosocomion, quod inibi fuerat, spectasse id genus sepulturae, atque *carnariam*, non repugnabo.

tionem pro tali facinore infectari . Continuo consilio accepto miserunt ad praedictum Pontificem Legatos, qui dicerent mortem Rectoris per stultos, & viros iniquos advenisse, rogantes, ut Rectorem idoneum mitteret, & pacem donaret Beneventanis . Pontifex autem consilio accepto Dominum Girardum Cardinalem Rectorem nobis mandavit .

Anno 1129. Dom. Incarn. Hoc anno praedictus Papa Honorius Beneventum venit, & mense augusto praedictum Franconem Abbatem monasterii S. Sophiae consecravit, & precatur Beneventanos, qui communitatem fecerant, ut praedictum Potonem Spitametam cum jam dictis civibus, quos de civitate ejecerant, revocarent Beneventum, quod obtinere non potuit . Unde Apostolicus valde iratus de Benevento exivit, & ad Vicum quendam, qui dicitur Leocabante, secessit, & rogavit praedictum Ducem Rogerium, qui ibi morabatur, ut in mense maio venturo cum exercitu veniret, & de civibus Beneventanis ultionem acciperet, quod Dux ille sacramento juravit taliter facturum . Inde Apostolicus ille ad castrum Ceppaluni adivit, & civitatem praedari fecit, & sic valde iratus Romam repedavit . Et hoc anno corpora Sanctorum Januarii, Festi, & Desiderii Roffridus tunc Archipraeful foras produxit de Altari, in quo antiquo tempore jacuerant, & revera non honestè, sicut decebat loco illo manebant . Unde in Basilicam, quam Gualterius Tarentinus Archiepiscopus, pro Sanctorum illorum dilectione construi fecerat, magno cum honore, & laetitia, praedictorum Sanctorum ossa collocata sunt, nobis videntibus, & illorum ossibus osculantibus .

Eodem anno Dominus Papa Honorius medio mense februario viam universae carnis ingressus est ad Dominum : Et Dominus Innocentius electus est, post quem Innocentium die ipso ad horam tertiam Petrus Portuensis Episcopus Petrum filium Petri Leonis elegit pro Anacleto,

cleto . Deinde Innocentii illius electionem damnantes , Anacleti Pontificis electionem confirmabant : cumque Leo Frangepanem , qui partem Innocentii sequebatur , electionem Anacleti audivisset , cepit Romanos cives fideles suos , & amicos exhortari , ut ejus faverent auxilio . Inde Leo germanus praefati Anacleti aerario aperto , totum fere populum Romanum rogavit , ut juxta vires fratris , electionem tueretur , quod & factum est . Sicque ab utraque parte graviter civile bellum saevissimum inceptum est .

Anno Dom. Incarn. 1130. mense martii VIII. Ind. Cum praedictus Anacletus electus fuisset , Beneventanis mandavit , qualiter ipse electus fuisset , et ut Beneventani sibi facerent fidelitatem . Praefatus igitur Innocentius consecratus Pontifex videns Populi Romani divisiones , et civilia bella quotidie oriri , consilio habito , ultra montes perrexit ad Regem Francorum , et ad alios Romanae Sedis fideles , qui honestè , et diligenti cura ab eis susceptus est . Continuò apud Rhemensem civitatem Synodum celebravit ; ad cujus Conventus praesentiam Archiepiscopi , et Episcopi fere centum (sicut accepimus) et quinquaginta , convenere . Ibi Anacletum illum , et ejus fautores vinculis excommunicationis alligavit .

Eodem anno praedictus Roffridus Beneventanus Archiepiscopus mortuus est , et Landulphus filius Roffridi de Garderisio electus est in Archiepiscopum .

Eodem anno praedictus Anacletus venit Beneventum ; deinde Abellinum civitatem ivit , et cum praedicto Duce Rogerio stabilivit , ut eum Regem coronaret Siciliae . Et his statutis , Anacletus ille Beneventum revertitur , et Dux ipse Salernum , deinde Siciliam remeavit . Anno igitur ipso praedictus (M) Anacletus Cardina-

(M) Anno igitur ipso praedictus Anacletus Cardinalem suum , Comitem nomine , ad Ducem illum direxit , quem die Nativitatis Domini in civitate Pa-

dinalem suum, Gomitem nomine, ad Ducem illum direxit, quem die Nativitatis Domini in civitate Palermitana in Regem coronavit. Princeps verò Robertus Capuanus coronam in capite ejus posuit, cui non dignam retributionem impendit. Et eodem anno ipse Anacletus consecravit Romae praedictum Landulphum Archiepiscopum. Et his omnibus actis, idem Rex Rogerius, exercitu congregato, comprehendit Amalphiam; cum-

Palermitana in Regem coronavit. Princeps verò Robertus Capuanus coronam in capite ejus posuit, &c.] De Rogerio in Regem coronando convenerat primum inter ipsum, & Anacletum apud Abellinum hoc anno, aliquanto ante 5. Kal. Octobris: & deinde praedicto die Anacletus, jam Abellino Beneventum reversus, Diploma conscripsit de Regio titulo, ac Regno eidem impertiendo, quod proslat apud Baronium; & tandem in Dominicae Nativitatis proxime subsecuta celebritate ea coronatio peracta est apud Panormum ordine, quem exposuit superioribus verbis Falco, sed fusius Alexander Teles. lib. 2. cap. 1. & seqq. Sed haud latet me esse, qui affirmant, non semel, sed bis, nec tunc primum, sed anno antecedenti, Idibus Maji, Rogerium, proprio arbitrio persuasum, Regiâ se coronâ, etiam apud Panormum, redimitum fuisse per manus quatuor Archiepiscoporum; Beneventani videlicet, Campani, Salernitani, & Panormitani, adstantibus compluribus aliis Episcopis, Abbatibus, ac viris religiosiis, praeter Dynastas, nobilesque milites admodum frequentes. Qui ejusce narrationis auctorem se habere contextantur ineditum Chronicon Maraldi, nec dicunt quantae antiquitatis, Monachi Carthusiani; quibus facile assentiri non possum, tacentibus omnibus antiquis, & praecipue Alexandro Telesino, qui Rogerii benevolus, & familiaris coronationem ejus summo sumptu, hominumque omnis conditionis frequentia in Dominicis Natalitiis, ac perinde in exitu anni 1130. Antipapae Anacleti auctoritate actam, & a Falcone descriptam, literis cum consignet; haud antecedentem, vel in ipsius Rogerii gratiam, siluisset, nec pompa, nec Antistitum, Procerumque minori conventu, quin nullo tunc in Romana Ecclesia schismate vigente; sed Honorio sedente, Rogerii eo temporis momento amicissimo, celebratam: uni Fazello superiori seculo descriptam Decade 2. lib. 7. sed vah quam inconvenientia simul componenti! Sane quisquis ille fuerit Maraldus, is quidem unius tantum meminit coronationis, sicut facit Fazellus; & praeterea non incongruè coronam Rogerio a praefatis Archiepiscopis impositam, est commentatus; quippe Regem, qui Siciliam, cujus Metropolis Panormus, cunctamque Cis Tyberinam Italiam, Beneventano olim, Salernitano, & Campano Principatu fere comprehensam obtinebat, ab Archiepiscopis earundem urbium condecebat coronari; quibus suos Principes inungere, ex antiquo more, & Privilegio competeat; atque eâ ratione veluti quadruplici corona unico actu redimiri, ad instar scilicet quatuor Dynastiârum eodem ab Rege sub uni-

cumque praedictus Anacletus , ut supra cum Duce Rogerio apud civitatem locutus esset Abellinum , Beneventum revertitur , et consilio accepto vocari fecit praedictum Joannem , et Dauserium , et Benedictum Judices , et Lodoicum medicum , et Potonem Spitametam , et accipiens ab eis ducentos solidos reduxit illos in civitatem , et omnes illorum possessiones concessit eis : deinde cum illis , et aliis suis fautoribus tractavit , quomodo communitatem frangeret , quae infra civitatem conjuraverat a tempore mortis praenominati Guillelmi Rectoris . Saepe enim relatum fuerat , quod ob ejus infestationem , et civitatis detrimentum communitas illa fuisset ordinata , maxime a tempore praedicti Papae Honorii , quatenus idem Papa eis , qui Rectorem illum interfecerant , nocere non posset . Item sibi narratum fuerat , quomodo idem Pontifex Honorius Beneventum venisset post mortem praedicti Rectoris , et cum civibus satis , satisque fuisset locutus , ut Judices illos , qui ab illius

mor-

unico Regno possessorum ; nam id antiquitus exemplo , ut autumabant ; petito ex Sacris literis usurparunt : atque ut Hincmarus Episcopus Remorum in coronatione Caroli Calvi de Regno Lotharii Metis acta in an. 869. quae extat una cum ejusdem Regis Capitulis , est ad Populum praefatus , *Reges quando Regna obtinuerunt ; singulorum Regnorum sibi diademata imposuerunt* . Et praeterea non ab uno Episcopo , sed a pluribus simul coronam Regi imponi solitam , quod in priori illa Rogerii coronatione observatum fuit , Maraldus tradidit , ex altera ejusdem coronationis Caroli Calvi descriptione , adjecta ad finem praefatorum Capitulorum clare patet . Sed ad veram , & a nostro Falcone descriptam Regis Rogerii coronationem , ut me convertam ; *Princeps Robertus Capuanus* , ait ille , *coronam in capite ejus posuit* ; quod scilicet suae dignitati , qua ceteros omnes Barones , ipsumque Sergium Mag. Militum Neapolitanum , ut est apud Telestinum lib. 2. cap. 1. Rogerio tunc obnoxios supereminerebat , ac subjectioni , qua eidem obstrictus erat , concedens fuit : nam Roberti Patruus , & decessor , Princeps Richardus II. ut perhibet Gaufridus Malat. lib. 4. cap. 26. *homo Rogerii quondam Apuliae Ducis factus fuerat* , cujus Ducatus jam ad praesentem Rogerium pervenerant jura ; simillimoque exemplo legitur apud Rigordum coronatus Remis Philippus Rex Francorum a Rhemenfium Archiepiscopo Romanae Sedis Legato , *astante Henrico Rege Angliae , & ex una parte super caput ejus ex debita subjectione coronam portante* .

morte Rectoris exultaverant, in civitatem permitterent introire, et ad domos eorum, quamvis destructas, remeare, quod obtinere non potuit. Unde, ut praediximus, idem Pontifex Honorius valde iratus de Beneventana civitate exivit, et cum Duce Rogerio de civitatis tractavit desolatione. His, et aliis multis praedicto Anacleto de Communitate illa sic ordinatâ relatis, continuò consilio praedictorum Judicum, et aliorum ejus fautorum communicato, Anacletus ipse Robertum Capuanum Principem, qui tunc sibi favebat, vocari praecepit, ut virtute militum copiosâ stipatus ad eum festinaret, qui nunciis acceptis, sicut manducaverat, acceleravit. Confestim fractionem communitatis faciendam cum eo disponens, precatur eum, ut super hoc viriliter auxilietur. Quid multis? die constituto in octavis quidem Epiphaniae, et praefato Principe cum suis insistente, vocatur Rolpoto de Sancto Eustasio, qui praecipuus super illa videbatur communitate ferventior, et Beneventus (*) de Joanne de Rocca (N), et Roffridus de Anselmo, et Dauforius Barbae majoris, alique ejusdem Rolpotonis sequaces, qui acciti in palatio Dacomarii, ubi tunc Anacletus ipse, consilio celebrato, morabatur, conveniunt, ut, quid Anacletus peteret, audirent. Ex adverso denique Crescentius tunc Rector fere quadringentos suos vocaverat fantotes armatos, ut eos vocatos sine audientia caperet. Continuò Anacleti fautores sic armati, et Principis vigorem habentes, insurgunt, armisque eductis Rolpotonem

Tom. IV. Ff illum,

(N) *Et Beneventus de Joanne de Rocca*) Recte quidem, non *Beneventus*. Sicuti vir alter apud Falcandum ab nomine urbis Salerni: *Salernus* est appellatus, ita & hic a Benevento. *Beneventus*. Horum itaque filii si a genitorum nominibus fors tulisset, ut gentilitia traxissent cognomina, facile nunc non nemo gentes sic denominaras genus duxisse ex Principibus earumdem urbium autumaret: scilicet quoniam pari ratione plures familias a possessis locis, & oppidis appellatas constat: At patrii etiam loci nuncupatio in stirpis nomen saepius transivit, quod notum.

(*) Al. Benevenutus.

illum, et cunctos, qui cum illo venerant, turpiter comprehendentes in palatio illo Dacomarii vinctos tenuerunt, deinde per plateas eorum amicos inventos comprehenderunt. Joannem verò quendam, ut ita dicam, Jocularium, ultra quam credi potest, lapidibus, gladiisque diversis trucidant, et vulneribus multis afflictus eorum manibus semivivus evasit, qui plures postea advixit annos. Cumque praefatus Rolpoto cum sequacibus suis taliter captus fuisset, statuit praedictus Anacletus, ut Persicum, et Roffridum Judices caperet, qui actibus illorum consenserant, et quorum consilio longo sic tempore communitas illa regnaverat. Praedictus autem Persicus, et Roffridus Judices hujusmodi consilia per amicos sentientes, civitatem silentio exeuntes manus Anacleti, et inimicorum evaserunt; sicque per dimidium fere annum exulaverunt. Audiens itaque praedictus Anacletus sic Persicum, et Roffridum diffugientes, mirabiliter contristatus est, et mirabatur, quomodo ejus consilium esset patefactum. Excogitaverat enim, ut si Judices illi capti fuissent, in Siciliam illos captivos, Beneventum nunquam reversuros, transmitteret. Et his actis a compluribus praedicti Rolpotonis amicis Anacletus ille rogatur, ut Rolpotonem illum a vinculis solvat, qui orationibus eorum favens, a vinculis eum absolvit, qui sacramento firmavit jam amplius Communitatem illam, vel aliam nunquam tenendam. Alios verò ejus sequaces sacramentis ligatos de civitate projecit, ut sine ipsius Anacleti voluntate, vel sui Rectoris non ingrediantur Civitatem. Quibus omnibus ita peractis, praedictus Anacletus die Kal. martiarum Salernum ivit, deinde consilio accepto Romam redeundi disposuit. Cumque de captione praedicti Anacleti Rolpoto ille evaderet, cepit mirabiliter, mirabiliusque multas, variasque in pectore moliri machinationes, qualiter contra Anacletum, et ejus fautores, qui se turpiter comprehenderant, & quorum institutione hortum suum vendiderat sexaginta Romanatos, quos

quos praedicto dederat Anacleto ; aiebat quidem Roptoto ille ,morti se prius velle succumbere , quam captivitatem suam , & amicorum suorum impunitam dimittere . Coepit itaque nova quotidie experiri consilia , & contra suos adversarios torvo semper vultu , & animo excogitare .

Anno 1131. Dom. Incarnat. mense Martio : Diebus non multis evolutis praedictus Beneventus cum sequacibus suis , VIII. die intrante mensis Maji , armis acceptis , Beneventum ingrediuntur , & domum ipsius Dauferii Basaforte ascendunt , ibique audaci animo permanserunt . Miserunt itaque amicis suis , ut ipsis in plateam propalatis unanimiter subveniant , & de adversariis suis accipiant ultionem , quorum consilio de civitate expulsi fuerant : nec mora , praedictus Beneventus , & ejus sequaces caeperunt viriliter gladiis , lapidibusque debellare . Audiens igitur praedictus Crescentius Rector , sic eos audacter civitatem fuisse ingressos , turbatus animo , & valde admirans campanam Palatii pulsari praecipit , quatenus omnes sui fautores cursu rapido ad eos eji-ciendos festinent . Quid plura ? armis eductis ad domum Dauferii Basaforte descendunt , & viriliter defendere conantur , ne sic civitas ab eorum invasione turbetur . Beneventus autem , & socii ejus amicorum suorum auxilium non adesse aspiciens , domum illam Dauferii ascendunt . , & per domos alias diffugientes , & plateas , de civitate exeunt , & de manibus persequentium incolumes evaserunt , & eis sic fugientibus domum praedicti Dauferii , & aliorum , qui eis consenserant , prostraverunt . Ab illo autem die discordia multa , & inaudita inter concives orta est . Perficus interea , & Rosfridus Judices , timore inimicorum coacti civitatem Beneventanam ingredi non audebant ; tandem cognoscentes , praedictum Anacletum Capuanam Civitatem applicuisse , ut Romam reverteretur , habito consilio , civitatem ipsam Capuanam audacter ingrediuntur . Inde Robertum Prin-

cipem tunc Anacleti fidelem suppliciter precantur , ut
 ejus intercessione amorem Anacleti invenire mereantur,
 & licentiam ad possessiones suas remeandi . Robertus,
 itaque Princeps absque mora , Anacletum adiit , & eum
 prae dilectione eorum inveniendâ pulsavit . Quid mul-
 tis? petitionibus Principis Anacletus favens , literis da-
 tis , licentiam redeundi , & securè habitandi in civitate
 eis largitur ; ii vero redeuntes ad Portam Sancti Lauren-
 tii pervenerunt , disponentes ad propria , fronte libera,
 sicut ab Anacleto acceperant , reverti . Sed turba inimi-
 corum copiosa , simul cum praedicto Crescentio insurgens,
 crudeliter , ne introirent , minatur . Ipsi vero proterviam
 eorum , & minarum copiam sentientes , salutis consilium
 arripiunt , & ad praedictum sunt reversi Anacletum ,
 qui adhuc Capuae morabatur . Continuo pedibus ejus
 prostrati , omnia , quae dicta , quaeque facta super se
 fuerant , è vestigio retulerunt . Anacletus igitur super
 hoc iratus , cepit contra Beneventanos mirabiliter mi-
 nari . Tandem ex consulto Principis eos ad civitatem
 remisit , dans eis Cardinalem suum , ut eo viso , & au-
 dito fidem darent , eosque pacificè ad propria eorum
 reverti permetterent . Venerunt itaque cum praedicto
 Cardinali , quo audito , omnique deposito furore cum
 civibus cives ipsi permanserunt . Interea praefatus Rol-
 poto amicorum suorum fretus auxilio die , noctuque no-
 va semper consilia , & conventicula super praefato Cre-
 scentio , & ejus conspiratoribus palam quandoque , pri-
 vatim aliquando , adinveniebat . Tractabat quidem Rol-
 poto de Crescentio , & ejus consentaneis ultionis poe-
 nam accipere , reminiscens doloris , & captivitatis , si-
 mulque horti sui venditionis , & qualiter sexaginta ro-
 manatos per eos perdidisset . Praedictus autem Crescen-
 tius Rolpotonis illius , & ejus amicorum murmur , &
 minarum terrores deprehendens de Palatio Curiae descen-
 dit , & apud Monasterium S. Sophiae permansit : rela-
 tum siquidem ei fuerat , quod sicut praedictus Guillel-
 mus

mus Rector , ita & ipse in Palatio trucidari disponebatur , qui quidem ferociam talem , & mortis asperitatem devitans , quasi securus infra ipsius Monasterii claustra manebat . Amici igitur ipsius Crescentii , & praefati Iudices ad eum animosè conveniunt , & (*) Curiae statum simul cum eis obtineat . Ipse vero Crescentius hortationibus eorum , & monitis nullo voluit modo favere . Nam per amicos revera suos saepe ei referebatur , quod si Palatium reverteretur , membratim eum dividerent morte inopinata ; unde , ut praediximus , Crescentius ipse minas illorum , & terrores devitans , infra idem Monasterium usque ad festivitatem Sancti Angeli , quae III. Kalend. Octobr. colitur , moratus est . Cernens praeterea praedictus Crescentius Rector Rolpotonem illum , & ejus auxilios die , noctuque minarum terrores , & convicia super se exercere , & evidenter super eum velle insurgere , cepit cum fautoribus suis studiosè tractare , qualiter tanti veneni mortiferi flammam posset extinguere . Praedictus interea Rolpoto horis omnibus minabatur , quod si Crescentius ipse sexaginta romanatos , quos Anacletus ei abstulerat , ei non reddidisset , remotâ omni caligine , de corpore ejus inauditam fumeret ultionem . Advocans igitur praedictus Crescentius suos omnes fautores , cepit cum eis agere , quid super hoc esset faciendum . Pars quippe ejus amicorum diligenter , & dolo remoto , Crescentium illum hortatur , & monet , ut illos sexaginta romanatos de Curiae regalibus praedicto redderet Rolpotoni , quatenus vel sic a tanta ruina , & timoris tempestate securè possent permanere . Ad haec Crescentius ipse coram eis agebat , se romanatos ipsos ei reddere dubitare , praecipuè cum Anacletus ille in scriniis suis pecuniam illam detulisset . Unde timens afferebat , quod si pecuniam illam sine Anacleti consilio redderet , proculdubio ejus incurreret furorem . Dum haec ,

(*) Al. ut .

haec, & alia Beneventi geruntur, Crescentius ipse legatum suum ad Anacletum direxit, notificans omnia, quae ei acciderant, & qualiter pro pecunia Rolpotoni ablata, ipse cum amicis suis mortem quotidie expectaret. (O) Insuper, quod pro ipsius Rolpotonis timore de palatio descendisset, & infra Sanctae Sophiae Coenobium permanisset: nunc vero & de pecuniae illius redditione, & de caeteris, quae ad vos misimus, quid sit agendum, nobis remittatis. Praedictus itaque Anacletus hujusmodi sinistrum accipiens legatum, dolore cordis turbatus, vocari fecit quosdam suorum amicorum, & cum eis, quid facto opus esset, tractavit. Quaedam vero pars ejus amicorum, ut redderetur pecunia, pro qua Rector ejus, & civitas turbata trepidabat, confirmavit. Sed Anacletus, ut erat viperei cordis, dejecit consilium, & Crescentio delegavit, pecuniam illam non reddere. Vitâ enim comite, ipse Beneventum veniret, & tempestatis hujus turbinem ad portum perduceret salutis. Reversus igitur ab Anacleto Legatus literas haec omnia continentes praefato dedit Crescentio, qui magis, magisque confusus literarum continentias adimplevit. Audiens autem praefatus Rolpoto Anacletum sic praecipientem, & Crescentium reddere dubitantem, cepit ferventiùs inflammari, & cum Roberto Principe Capuanorum, & Rainulpho Comite meditari, qualiter de Crescentio Rectore, et ejus amicis, qui causa perditionis

(O) Legatum suum ad Anacletum direxit, notificans omnia, quae ei acciderant; & qualiter pro pecunia Rolpotoni ablata ipse cum amicis suis mortem quotidie expectaret, &c. nunc vero, & de pecuniae illius redditione, & de caeteris, quae ad vos misimus, quid sit agendum, nobis remittatis.) Dissonam qui videas eodem in contextu sermonis formam usurpari, ne deesse hic quicquam suspiceris; sicuti nec ad ann. 1137. ubi omnino par legitur eloquentio: non enim infrequens fuit ea variatio apud Auctores mediae aetatis. Vide Historiam Miscell. lib. 15. ubi de Justino Imp. & Anastasio Bibl. in Silverio bis, & in Vigilio: omitto Anonymum Salernit. ineditum, & fort. alios.

nis ejus fuerant , ulciscatur , quod postea rei probavit eventus . His , et aliis conflictationibus inter se habitis ; et pro multis antiquis inimicitiarum generibus , quae ad memoriam ducebantur , concordia illa ad fructum tranquillitatis perducere non potuit . Praefatus igitur Princeps , et Comes Rainulphus Rolpotonis illius dulcia audientes colloquia , et aureas , argenteasque pollicitationes , sacramentis communibus juraverunt , cum res , et tempus expostularet , sibi adinvicem subvenirent . Sed ne tempus tarditatis me apprehendat describendi , ad ea quae necessaria imminet , et opportuna videntur , succincte festinemus . In subsequenti igitur tractatu , vitam comite , describemus , qualiter praedictus Crescentius cum praedictis Judicibus , aliisque eorum amicis , et alii fere quadringenti tali inventa occasione de civitate fuerunt exulati . Plura etenim veritate munita , et quae ipse viderim omni remota dubietate , si singillatim describere vellem , et tempus deficeret , et ego , licet incultus , sub tanti laboris sudore defessus succumberem . Nihil etenim lectoribus , et audientibus proderit mendacia proferre , et vanitate repleta , cum tot , ut praedixi , vera habeantur , quae Domino favente , ad posteritatis memoriam ducere curamus .

(P) Anno igitur 1132. Dom. Incarnat. mense Martio IX. Indict. , Luna splendorem ortus sui derelinquens in sanguinis colorem conversa est , quam nos aspicientes , prodigium fore credidimus . Hoc anno praedictus Anacletus venit Salernum . Et praefatus Rex Rogerius videns Tancredum de Conversano , virum utique prudentem , et animosum , rebellem

(P) *Mense Martio VIII. Indictionis*) Scribe *X. Indictione* . Et an. 1135 *Indictione XIII.* non XII. Nec de recta subites annorum consignatione , quibus ceterae omnes bene competunt a Falcone assignatae Indictiones ; & praeterea apprimè eis consentiunt temporum characteres pluribus hujus Chronici locis descripti , scilicet ad an. 1109. 1114. 1120. 1132. & 1137.

lem sibi, et resistantem, consilio habito, exercitum congregavit, et super castrum Brindisii ejusdem Tancredi festinavit, et illud terrâ, marique obsedit, sicque mirabiliter expugnatum suae illud obtinuit potestati, et his actis super civitatem Barensem exercitu convocato festinavit. Nec mora; civitatem illam diversis cepit expugnare machinationibus: per quindecim verò dies civitas illa obsessa, et expugnata est (Q). Tandem civium Barensum traditione manifestâ (*), civitas ipsa ad Regis potestatem tradita est, et civitate ipsa sic comprehensa, Grimoaldus (**). Princeps, vir valde mirabilis, et bellicosus spiritus a quibusdam concivibus captus est, et ad Regis potestatem perductus, quem Rex ipse confestim captivum cum uxore sua, et filiis ad Siciliam mandavit, sicque totam Apuliam suae subegit potestati. His ita peractis minabatur Rex ipse Principem Robertum, et Rainulphum Comitem exhaeredare. Eodem anno Rex praefatus deprehendens Comitem ipsum Rainulphum convicia multa, et afflictiones Mathildi uxori suae inferre ejusdem Regis sorori, quam, ultra quam credi potest, diligebat, consilio habito, ipsam suam sororem vocari mandavit, quam honestè accipiens eam dulcibus colloquiis consolatur, et eam in Siciliam mandavit. Hoc anno

(Q) *Tandem civium Barensum traditione manifestâ Civitas ipsa, ad Regis potestatem tradita est.*) Non igitur vi capta a Rogerio fuit Baris; sed ejus cives prodicionem fecerunt, nempe post tres fere hebdomadas obsidionis, ut ait Alexander Telef. lib. 2. cap. 21. qui non in aliam sententiam est capiendus. Idque Falconis plane denotat sermo, usurpari solitus iis, qui in forensibus concertationibus iudicio victi manus dabant, ac manifestare se de re injustè possessa, hoc est eam legitimis dominis renuntiare, publico scripto profitebantur. Sic etiam Aymoinus lib. 5. cap. 5. de Barcinone ab Imp. Ludovico Pio recepta. *Tradita, inquit, & patefacta civitate* (quod idem valet, ac *manifestata*) *primo quidem die custodes illuc Rex destinavit.*

(*) Al. *manifestata*.

(**) Ex stirpe quidem Principum Beneventi ante expulsionem Radel-

chissi in aliquo illius Principatus loco translatus, ut vitam, stirpemque adservaret suam.

anno Rex ipse praedictum Principem, et Comitem Rainulphum cum ducentis militibus ad auxilium praedicti Anacleti Romam delegavit, et eis euntibus, sicut praedixi, uxorem jam dicti Comitis, et filium, et civitatem Abellinum ei abstulit; cum autem Princeps, et Comes Roma reverterentur, turbati animo, et dolore immenso percussi mirabantur, qualiter Rex ipse ejus uxorem abstulisset, praecipue tamen Comes Rainulphus, cujus uxor charissima, et filius sic ablati fuissent, palam quandoque, aliquando privatim lachrymis conque- rebatur manantibus, injuste conjugem, et filium perdi- disse. Inde per se ipsos, et amicos eorum praedictum Anacletum rogaverunt, ut a Rege Rogerio impetraret reddi filium, et uxorem. Anacletus igitur Regem per nuncios precatur, ut uxorem Comiti redderet, et filium, quod obtinere non potuit. Unde Comes ille dolore ac- census, ultionis tempora rogabat. Quid multa? cum praedicto Principe, et Magistro militum Neapolitano- rum, et aliis amicis alligatus, cum duobus millibus equitum, et pedestrium multitudine propalatus exivit. Exivit quidem laetanti animo, et intrepidus, et morti primum succumbere desiderabat, quam exhaeredatus ab illo aliena peteret, et incognitas partes adiret. Famam vero Barenlis civitatis, et Grimoaldi Principis, et Tan- credi, quos olim dilexerat, ante oculos ferens, et qua- liter eos afflixerat malis, mori gladio orabat, et ense deficere, quam tali, tantaeque Regis potestate colla li- gare. Nec mora; Princeps ille, et Comes, ut fati su- mus, cum duobus millibus equitum, et peditum arma- torum magnitudine innumera pugnaturus, et defensurus a Regis proposito in planitiem Montis fardi castrametati sunt. Coelorum quidem suppliciter precantur, ut coele- lesti accincti auxilio minas Regis, et timorem evadere possint. Quotidie Comes ille suos lachrymando orat, et monet, quatenus solius Dei fiduciam habentes; ti- morem abijciant, et terrorem deponant; gloriosius qui-

dem toto mundo narrabitur , nos in iustitia confidentes , & propria tueri & mori primum in ore gladii , quam pati alienas manus nobis viventibus nostra invadere , & de civibus delicatis peregrinos efficere . Vox itaque omnium una efficitur , & ad illos petitiones vertuntur ; sicque die , noctuque invigilantes coelestem victoriam invocabant . Cumque , ut supra diximus , Rex Rogerius civitatem Barensem suae subjugasset potestati , & Tancredum de Conversano a totius Apuliae finibus expulisset , exercitu viriliter , acriusque congregato , circa Beneventanos fines advenit . Continuo in planitiem Pontis Sancti (*) Valentini civitati proximam , Rex ipse XIII. die mensis Julii intrante castrametatus est . Deinde consilio accepto Legatos Roberto Principi Capuano , & Comiti Rainulpho mandavit , ut iustitiam sibi ex multis , variisque querimoniis consequatur . Princeps autem nunciis auditis in conspectu omnium suorum taliter respondit . Sciat revera Rex vester , quem dicitis , quoniam nullo modo ei iustitiam faciemus , donec Comiti Rainulpho uxorem , & filium restaurabit ; super etiam Civitatem Abellinum , & Castrum (*), quod sibi abstulit , in ejus potestate largietur . Et legatis illis revertentibus Princeps ille universos suos milites tria millia fere numero , & quadraginta millia peditum armatorum , quos rogaverat congregari , mandavit , quatenus ad tale , tantumque negotium viribus totis parati invigilarent , & taliter oratio incepta discretâ , & diligenti curâ alloquitur . Certissimum Domini , & fratres agno-

(R) *Super etiam civitatem Abellinum , & castrum , quod sibi abstulit , in ejus potestate largietur .*) Castrum , cuius nomen , vel Auctor , vel Librarius omisit , Alexandro Telef. lib. 2. cap. 22. dicitur Merculianum , quod adhuc Mercogliano vocitatur .

(*) Pontis Valentini potius , quod a Valente Imp. vel aedificatus , vel instauratus fuerit , super quem olim Appia decurrebat , ut alibi dictum . Inde dè pons excisus , & vulgo *Ponterotto* adpellatus fuit . Nunc restauratus veterem denominationem retinet suam *Pontis Valentini* .

agnovimus , vos pro libertate vestra augenda , domos, uxores , filiosque vestros , & universa bona dimisisse , & armis solummodo vestris acceptis , solam Dei Salvatoris misericordiam invocantes , in medium convenisse . Audistis etenim , & nos veritate perfectâ accepimus , qualiter erga civitatem Barensem gesserit , & quomodo talem , tantumque Grimoaldum Principem ab honoris gloria turpiter afflictum exulaverit catenatum . Tancredum verò de Conversano , & ejus probitatem quid memorem ? vos ipsi audistis , qualiter ei civitates omnes , & oppida dolo invento eripuit , & in transmarinas partes eum destinavit . Giffredum quoque Comitem ad qualem afflictionem civitatum suarum perduxerit , credimus vestram non latere probitatem : omnes namque potentes viros , & illorum divitias gutture aperto desiderat , & ne ei resistant , terratenens sternit , & in pulverem gloriam illorum sine aliqua manu pietatis inducit . Heu nefas , & morte dignissimum ! sic omnium nostrum gloriam sitibundo pectore velle consumere , & gladio evaginato sine misericordiae fonte nos omnes ad mortis periculum destinare . Succurrite itaque , viri fortissimi , & vobis , inquam , ipsis subvenite , ut dum tempus auxilii , & consilii nobis superest a tanti viri faucibus , & potestate effraenatâ liberari valeamus . Sola namque Salutaris (*) Dei fiducia in omni nostra manet dispositione , & in vestris armis , quae accepistis , omniumque bonorum amissione vestrorum , consolatio vestra inflammetur . Consolandum quippe est , ut spes in victoria habeatur . Nos pro augendâ libertate sanguinem volumus fundere , & in alienas manus nullo modo pervenire . Timorem itaque mortis abiiciamus hujusmodi , & justitiam defendentes unanimiter moriamur , ut toto orbe terrarum fama nostrae virtutis inveniatur . Rex coelorum Dominus , fratres , justitiam nostram inspiciat , & qui Machabaeorum ora-

G g 2

tiones

(*) *Al. Salvatoris.*

tiones clamantium exaudivit, nostras dignetur accipere afflictiones. Quid enim prodest, dilectissimi, turpiter in mundo isto manere, & afflictionibus subiacere, cum post multas misérias, & pericula, quae nobis succedunt, mors ex improvísò horribilis accidit, & calamitatibus nostris, divitiisque finem, terminumque imponit? Gloriosius igitur erit pro justitia, quam speramus deficere, quàm gentis nostrae mala videre, & periculosè exulati diem claudere extremum. Notum praeterea vestrae significamus fraternitati, ut pro securitate nobis adinvicem datâ obsides filiorum nostrorum, & consanguineorum ponamus, ponendum quippe est, & lactanti animo faciendum, ut unusquisque nostrum securus, & timore deposito alter alteri fidem attribuat, & vigoris alacritatem. Haec, & his similia Principe illo orante, unusquisque militum, & peditum, divinâ instigante clementiâ, petitionibus Principis consentaneam dedere concordiam, & sic singillatim filios suos unusquisque Baronum in Principis potestate obsidis loco largitus est. Legati itaque Regis a Principe reversi, è vestigio cuncta eis injuncta narraverunt. Quibus auditis Rex, consilio iteratò accepto, nuncios alios eidem Principi legavit, ita continentes: Miramur valde super his, quae Princeps nobis destinavit; praecipuè cum ejus suasionibus, & legatis ego in partibus istis modò advenerim, pollicens se nobis justitiam de querimoniis nostris facturum. Praestolamur itaque ejus promissionem, & die constituto in crastinum monemus illum ad justitiam nobis sequendam, deinde, vitâ comite, quid super his opus sit, faciendum tractabimus. Princeps verò eadem Regi remisit, quae, & primum mandaverat. Rex autem Rogerius dicta Principis, & Comitis audiens dolore multo accensus, & quia quod mente conceperat, aliter fieri cognoscit, satis, satisquè turbatus est. At Princeps (S) continuò

(S) *At Princeps continuò Crescentium Cardinalem Beneventanum Restorem*

tinuò Crescentium Cardinalem , Beneventanum Rectorem , & Landulphum Beneventanum Archiepiscopum vocari mandavit , quatenus cum quibusdam sapientibus civibus Beneventanis ad Regem ipsum festinarent , & nuncio accepto , assumptis secum Beneventanis Judicibus , & triginta aliis probis viris , ad Regem festinaverunt . Rex itaque diligenter eos , & honestè accepit , deinde cunctis longè , latèque confabulatus est , ut ejus amore , & Anacleti fidelitate secum alligati , & sacramenti confederati guerram adversus Principem Capuanum , & Comitem Rainulphum facerent . Promittebat ideò pacem civitati Beneventanae daturum , & Beneventanorum haereditates a Normandorum servitute , & tributis liberare . Quid multa ? Cardinalis haec audiens simul cum Archiepiscopo , et Civibus Beneventum reversi sunt . Nec mora : Beneventanorum non modicam partem congregari praecepit , quatenus super his , quae a Rege accepe-

rem , & Landulphum Beneventanum Archiepiscopum vocari mandavit ; quatenus cum quibusdam sapientibus Civibus Beneventanis ad Regem ipsum festinarent , &c. ut ejus amore , & Anacleti fidelitate secum alligati , & sacramento confederati guerram adversus Principem Capuanum , & Comitem Rainulphum facerent .) Capuae itaque Princeps Robertus Beneventanos ad Regem Rogerium ire persuasit , ut adversus se foedera cum illo inirent ? Quid sane absurdus ? Sed adverte , ne fallax lectio ad alia a vero aequè aliena commentanda te seducat : nam Falco inquit ; *Princeps vocari mandavit , &c. scilicet ad se , & praeterea , quod Card. Crescentius , & Archiepiscopus Landulfus assumptis secum Beneventanis Judicibus , & triginta aliis probis viris ad Regem festinaverunt : foedera scilicet cum eo inituri . Non Princeps igitur , sed Rex illos vocari mandaverat ; qui in planitiem Pontis S. Valentini , civitati Beneventanae proximam , tertiodécimo die mensis Julii intrante castrametatus fuerat ; & per Legatos semel , & iterum Principem Robertum interpellaverat , ut justitiam sibi ex multis , variisque quaerimoniis consequeretur ; sed illum ad debita obsequia sibi praestanda allicere cum nequivisset , dolore multo accensus , & quia quod mente conceperat aliter fieri cognovit , satis , satisque turbatus est ; & continuò Crescentium Cardinalem Rectorem Beneventanum (sic plane legendum ; non At Princeps continuò) & Landulphum Beneventanum Archiepiscopum vocari mandavit , &c. (*)*

(*) Equidem Rex omninò aut Rogerius legendum ; in originalibus nempe omnibus R. scriptum quod cla-

rissimè ex Falconis more aut Rex aut Rogerius interpretandus , ut patet. Prat.

ceperant , confiliarentur ; pars autem populi praecepto Cardinalis favens Curiam Sacri Palatii ascendit , deinde ordinem rei exponens , et quid civitati pollicetur nominatus Rex , è vestigio aperiens , consilium ab eis perscrutatus est . Exposuit etiam , quoniam sine sacramentorum firmatione istud negotium agere noluiſſet . Quid longius moror ? petitio Regis audita cursu rapido quibusdam complacuit Beneventanorum . Continuo in ipso sacro Palatio cives illi , qui convenerant , Judices primum Joannes , Perficus , Dauferius , Benedictus , Roffridus juraverunt , non eſſe in facto , consilio , vel consensu , ut Rex ille vitam , vel corporis membra perdat , aut capiatur , et vivam , et continuam guerram Principi nominato , et Comiti faciant , et alia quae in Capitulari facto legebantur , ſalvâ tamen fidelitate Petri Apostoli . Quibus ita peractis Cardinalis de Palatio descendit , et per civitatem , quot inveniri studuit , sacramento eodem alligavit . Cumque taliter a Beneventanis juratum eſſet , fama terribilis civitatem Beneventanam percussit , et linguis solutis vociferabantur alii , quibus sacramentum illud displicebat , quod Cardinalis Crescentius simul cum Archiepiscopo Landulpho , et Judicibus nominatis , et Beneventanis quibusdam civitatem Beneventanam Regi Rogerio dare voluiſſet , et in ejus potestate largiri . Affirmabant quoque uncias auri a Rege innumeras accepisse . Factum est autem , cum taliter fama hujusmodi per civitatem ventilaretur , en subito armis acceptis maxima civitatis turba in plateas exivit , & furore arrepto super Cardinalem Crescentium insurgens , in fugam illum perduxit . Cardinalis autem timore coactus civitatem fugiendo deferuit , & ad Regem festinanter acceleravit . Nunciavit itaque omnia , quae Beneventi acciderant , & qualiter in eum lapidibus , armisque acceptis insurrexiſſet turba civitatis ; Landolphus autem Archiepiscopus sic Cardinalem fugientem aspiciens , Palatium Episcopii ascendit , & ibi timore coactus

mora-

morabatur. Quibus ita peractis populus in unum cater-
vatus, armis eductis, palam vociferabatur, quòd sa-
cramenta Regi Rogerio noviter facta non observentur.
Nolumus quidem sic Regi alligari, & sacramentis astri-
cti in expeditionibus suis cum Siculis, & Calabridibus,
Apulisque sole ardenti, & sudore fatigati anhelare. In
delitiis quidem positi, & periculis exercitalibus nunquam
assueti, cum tali, tantoque Rege consortia minimè ha-
bebimus. His ita praemissis memoratus Princeps, & Co-
mes Rainulphus, nunciis acceptis, Beneventanis mise-
runt pacis verba, & securitatis dilectionem. Notum sit
vobis, quoniam Princeps, & Comes, & Rao de Fraineta,
& Ugo Infans, sacramentis intervenientibus, dimit-
tet in perpetuum Beneventanis omnes fidantias, & tri-
buta, quae nobis solvere solebatis; dum tamen neque
Regi Rogerio, neque nobis auxiliamen tribuatis. Reve-
ra vestrum auxilium tempore isto accipere nolumus, ci-
vitati providentes, ne tali occasione civitas Beneventa-
na contrarietatem incurrat; volumus tamen securi tran-
sire, & timore deposito securiores manere. Quid mul-
ta? licet Cardinali Crescentio Beneventano Rectori pa-
ctum illud displicuisset, tamen Beneventanis animo li-
benti satis, satisque complacuit. Princeps itaque, & Co-
mes Rainulphus militibus accitis ad Pontemmajorem ve-
nerunt, & coram Landulpho Beneventano Antistite, &
turbâ multâ Beneventanorum, sicut in superiori tracta-
vimus, simul & Rao de Fraineta, et Ugo Infans jura-
verunt. Juraverunt quoque B. Petro fidelitatem, et in
scripto sigillato ordinem convenientiae, et sacramento-
rum firmitatem adnotari jusserunt per omnes civitatis
portas scriptum signatum de convenientia illa ad poste-
ritatis memoriam diligenti curâ positum est. Cumque
talium sacramentorum, et convenientiae cum Principe
firmiter factae Rogerii Regis aures fama tetigisset, ul-
trâ quam credi potest, admirans obstupuit, et dolore
cordis percussus aiebat; quomodo civitas Beneventana,
cujus

cujus auxilium habere putabat, erga Principis, et Comitum Rainulphi dilectionem adhaesisset, revera, sicut a multis comperimus, non aliâ de causâ Regem illum circa Beneventanos fines venissè, nisi ut Beneventanorum auxilio, et virtute Principem invaderet, et eum in fugam duceret desolatum. Unde a mentis proposito decidens, cogitationibus variis frangebatur assiduè, et quod mente conceperat, ad effectum non posse perducere, oculatâ fide cernebat. Quid igitur, dicebat, ab exteris, Siculisque partibus hùc adveni, cum in his, quae excogitaverim fortuna volatili animo defecit? Et tali fractus angustia exercitum suum in partes divisit, et quasi ad bellandum ducturus acies diversas exercitus, et manus armatorum instruxit. Ipse verò Rex, ut erat providi animi, et cordis meticulosi, et ne ab inimicorum cognosceretur instantia, quasi bellandi, et resistendi adinvenit securitatem. Nocte etenim insecutâ cubiculariis suis, et sapientioribus consilii ejus patefecit excessum, et qualiter inde amovere desiderat, significavit. Continud clamari voce praeconis jussit, ut vexillo ejus viso universus exercitus, quâ parte duceretur, consequatur. Praeconis itaque voce audita, timorem Regis sentientes, prout poterant, parantur ad proficiscendum. Nec mora, cohortibus militaribus, et peditum turmis divisis, fugiendo potius, quàm resistendo, castra inde amoverunt. Deum quidem testor aeternum, qui cordium occulta cognoscit; remotio illa Regis in fugam nocturnam, timoremque ascribi poterit, et memorari. Et Regem illum, cujus potentia coelum hætenus verberabat, nocturnis umbris insilire per devia, et cursu celeri festinare. Mane autem factò circa Salernitanos fines applicuit, ibique fatigatus, et aliquantisper deposito cordis timore circa fluentia Montis Atrupaldi quievit (T).

Octo

(T) *Mane autem factò circa Salernitanos fines applicuit, ibique fatigatus, & aliquantisper deposito cordis timore, circa fluentia Montis Atrupaldi quie-*

Octo verò dies in planitiem Pontis Sancti Valentini Rex ille moratus est, et illo taliter ibi morante multa frumentorum confusio, et ruina mobilium a suis peracta est. Cumque taliter Rex locum illum fugiendo dimisisset, ad exercitum Principis auditum est. Confestim Rao de Fraineta catervâ militum accitâ, post eum viriliter, et animosè insequitur: insequitur eum dentibus frendens, et ultionem de eo sitibundo pectore anhelabat: Novissimè quosdam Sarracenorum Regis, qui eum sequebantur, Rao ipse aggreditur, et eos capiens captivos secum perduxit; uni vero eorum caput abscidi praecepit, quod nomine gloriae ad Principem delegavit. Princeps autem caput illud Capuam, ut fama laudis ejus attolleretur, mandavit. Rex autem Sarracenorum suorum stragem, et captivitatem audiens, satis, abundèque condoluit: minabatur insuper dolore commotus, ut tempore ultionis accepto, vicem redderet pro acceptis. Inde castra amovens ad Castrum Nuceriam valde munitum, quod praefati Roberti Principis erat, exer-

Tom. IV.

H h

citu

quievit.) De Salernitanis finibus alibi erit sermo peculiaris. Nunc advertito, Atrupaldi montem ipsos esse colles, quos amnis Sabatus praeterfluit, oppido imminentes *Atrupaldo*: quandoque etiam nuncupato *Atropaldo*, si ve si ejus primitivum nomen retinere malis. *Tripaldo*, quod etiamnum obtinent, cum dicatur *L' Atripalda* pro *La Tripalda*; unde oppidani *Atrium Palladis*, vel *Atram Paludem* nomini occasionem dedisse, poetico sanè figmento, sibi persuadent. Sed re vera cum per Langobardorum tempora in adversa Sabati ripa civitas adhuc staret Abellinum (ibi nunc Monasterium, & Ecclesia S. Joannis Baptistae, & rudera antiquae urbis non obscura) speculatrix Turris a quodam Paldo in edito colle constructa fuisse videtur, dictaque perinde *Turris Paldi*, & per syncopen *Tri Paldi*, & tandem *Tripalda*; ad quam plerique Abellinates in patriae excidio, quando ea in tutiorem paulò locum secedere coacta est, se receperint, sed tandem ad ima iterum sensim descenderint, tum aquarum ad varia officia opportunitate, tum erga excavatum ibi antiquitùs coemeterium S. Hypolyti Mart. devoto cultu allesti: sicuti S. Felicis apud Nolam, & apud Capuam S. Prisci Christi Discipuli coemeteria, habitatoribus etiam ab antiquo frequentata fuisse constat. Sed hoc oppidum in Tabulis Monasterii Cavenensis de an. 1174. scriptum legi *Truppoaldum*, ex Tabularii, ut reor, opinione: qui ab viri nomine ipsum appellatum audierat, nullumque *Tripaldi* vocabulo magis accedere sentiebat, quam *Truppoaldi*, viris olim imponi consuetum.

citu congregato festinavit . Continuo tubis sonantibus, et tentoriis paratis Castellum illud Nuceriam prope muros, et turre obsedit, et eo acriter circumquaque vallato, Rex ipse Rogerius praecepit, pontem ligneum frangi, qui super flumen Sarnum positus antiquitus erat, ubi Scafati (*) cognominatur, et fractum illum omnino de loco illo tolli, et amoveri. Dubitabat revera ne Princeps, et Comes Rainulphus hostium multimoda manu audita obsidionis famam super eum irruentes se se affligerent. Securus itaque Rex ipse Castellum illud Nucerium obsiderat, & ex omni parte expugnatum credebat suae obtinere voluntati. Princeps igitur Robertus, & Comes Nuceriam taliter obsessam sentientes, mente confusi mirabiliter dolent, & suos omnes convocantes, cursu rapido ad liberandum concurrunt Nucerium castrum, quod obsessum audierant, festinant; cito citissime victorem Dominum invocantes, & gladio mori desiderant priusquam a tanto capiantur invasore; & eis sic sitienter currentibus ad praefati fluminis Sarni oram castrametati sunt. Continuo legatos explorandi destinant inquirentes, utrum obsidio castelli, sicut audierant, vera haberetur, & veritate inventa, tractare inter se ceperunt, quomodo obsidionem castris illius virili animo liberarent. Novissime invento consilio, pontem ordinari, & firmari fecerunt super praedictum fluvium Sarnum, & vigore accepto contra Regis acies ad liberandam obsidionem expediti accelerarent. Deinde, ponte illo superposito, Princeps ille, & Comes, milites cunctos armatos, & pedum suorum copiosam multitudinem transire die Dominico, qui aderat, mandavit, quinto videlicet die, postquam castrum illud obsessum fuerat, & eis transflumen euntibus absque mora, Princeps ipse salutifero usus consilio, milites suos mille rogatos, in duas divisit cohortes.

At

(*) Adhuc oppidum extat *Scafati* ad Sarnum traiciendum, quam postmodum vocitatum: ibi olim fort. *Scapha* dum sublatam, pons ligneus erectus erat.

At Comes Rainulphus , ut erat sapientis animi , & ad quem doloris magnitudo , & uxoris amissa dulcedo spectabat , similiter equites suos mille numero , & quingentos in quinque divisit catervas ; ducentos verò , et quinquaginta milites ad defendendum Nuceriam transmiserant , qui viriliter contra Regem pugnabant . Cumque , ut dictum est , ad praeliandum taliter Princeps , & Comes parati instarent , subito ad Regis aures fama eorum pervenit . Quid multa ? Praeconis voce pulsatur , quatenus omnis exercitus ad praelium armaretur . Confestim armis acceptis coram Rege apparuere ; illicò Rex ipse , ut audivimus , octo acies militum suorum , & peditum pugnaturus divisit : quibus ita divisis ad invicem applicuerunt . Quantas lachrymas ab utraque parte armatorum , Lector , si adesses , aspiceres , victorem Deum invocantes , ut justitiam ex alto inspiciat , & sanguinem innocentem liberaret ! En subito prima Regis acies contra Principis cohortem insilivit , qui juxta eorum potentiam defendendo pugnaverunt , & sic adinvicem aliquantulum dimicatum est . Quibus ita praeliantibus , timor terribilis pedites Principis , & Comitum ex improvviso invadit , & usque ad flumen nominatum terga vertentes fugierunt : multi verò per pontem transeuntes evasere ; alii namque mille , sicut nobis nunciatum est , pontem illum desiderantes in aquam fluvii ingrediuntur , evadere cogitantes , animas suas in gurgite illo amiserunt , armis eorum bibulis aquis immerfit . Qualis igitur stridor , luctusque morientium accidit ? quem si ex toto scribere voluissèm , prius me tempus desereret , quam copia recitandi . Sed redeamus ad causam . Secunda itaque Principis manus stragem tantam militum , peditumque perferens , viribus , animisque accepsis ad Principis intravit auxilium . Regis quoque acies ad Regis juvamen ex adverso positaë incurrerunt ; sicque spatio interposito acriter , duriterque decertaverunt . Revera , sicut ex ore narrantium qui interfuerunt , audivimus , sic instanti

animo pars Regis praeliabatur , quod Principis acies ; fugâ jam inchoatâ , deficiebat ab armis ; sed divinâ providentiâ gubernante , in cujus dispositione non fallitur , iustitiae partem , sicut nostrae fragilitati apparuit , ex alto prospexit . Comes enim Rainulphus , qui ex adverso positus erat , eventum pugnae jam fallentis aspiciens , equis concitatis quingentorum militum catervâ stipatus , Regem animosè invadit , vigorem illicò , & constantiam Principi pugnanti attribuit , & clamoribus ad astra levatis expugnabant . Deinde secunda Comitum acies accurrit , & Regem atrociter pugnantes aliquantisper impulit . Quid longius morer ? tertia ejusdem Comitum manus ardenti animo agitata , fatigatos suos agnoscens , ex adverso exiens , sicut leonis triduana fames dentibus exasperata pervolat , & in medio praeliantium intravit , & sic , Domino auxiliante , in fugam , & stragem Rex ille conversus est . En clamor populi pugnantis ad sidera tollitur , Regem fugientem significans , suosque adhortans , ut sequantur , quatenus victoriâ caelitus concessâ de tali , tantoque viro ulciscatur . Rex autem volens militibus suis animositatem , constantiamque reparare , ne tali infortunio campum dimittant , cepit hastâ acceptâ obistere , & suis fugientibus nomen suum manifestare : nihil tamen manifestatio nominis profuit , nihilque fugientibus auxilii accidit , cum jam talis , tantaque victoria ab excelsò Salvatoris folio Principi , & Comiti orta est . Rex igitur sic suos , ultra quam credi potest , fugientes aspiciens , hastam projicit ; de sola fuga , & vita custodienda cogitabat , & equo mirabili , quem super sedebat , concitato , ut auditum est , quatuor secum militibus adjunctis fugiendo , & mirabiliter lugendo evasit . Sicque tantâ districtus angustia , & mentis calamitate circumquaque satiatus , Salernitanam civitatem ad solis occasum introivit . Cives autem Salernitani sic eum fugientem sentientes , Regem illum susceperunt . At Comes Rainulphus milites armatos accipiens prope civi-

tatem ipsam (*) Regem illum fugientem insequitur . Revertitur Comes intrepidus ; audierat enim Regem Salernum intravisse , & eo revertente simul cum Principe , Barones Regis viginti fere numero , & septingentos milites praeter multos alios , quos nominare silentio dedimus , comprehendit : alios verò in fugam conversos expositos crudeliter fore audivimus . Quid plura ? totus Regis exercitus militum , peditumque in fugam , occisionem , captivitatem perductus est ; auri verò copiam , & argenti ineffabilem multitudinem , & vasorum aureorum abundantiam , & vestimentorum infinitas varietates , & equorum congregationes , & loricarum densitatem , cunctorumque mobilium , quae in victoria illa capta sunt , Regem Regum testamur aeternum , si universa , & singillatim describere vellem , prius in scribendo deficerem , quam universa exararem . Quid plura ? universa illa mobilium gloriosa magnitudo ad potestatem Principis , & Comitis pervenit . Laetatur itaque Princeps , et Comes de tali triumpho caelitus sibi concessò . Quibus omnibus ita peractis , fragor victoriae , et Regis fugientis calamitas Apuliae partes , et Siciliae , et totius Italiae intonuit , et super auditis occisionibus , et Regis terroribus valdè mirabatur . Nemo quidem tempore isto viventium , recordatur talem tantamque praeliorum stragem infra christianos accidisse . Cum autem victoriae fama Beneventanam civitatem tetigisset , en subito civitatis populus gaudio magno repletus , ad Episcopium , et Monasterium S. Sophiae jubilando convenit ; ibique gratias Deo , et Petro Apostolo , lachrymis manantibus , egit ; deinde cereorum magnorum frequentia , et luminarium lignorum accepta cum clericis , et Presbyteris catervatim ad B. Bartholomaei Apostoli Basilicam , et Monasterium Sanctae Sophiae vigilias , et laudes persolventes laetabantur quidem gaudio ineffabili totius civitatis

(*) Scil. *Salerni*.

tatis populus , ac si omnis illa victoria a Beneventanis facta fuisset . Die verò , quo bellum illud factum est , in vigiliis B. Jacobi Apostoli habebatur , octavo videlicet Kalend. Augusti (V) .

Hoc anno XII. die intrante mensis Augusti obiit Landulphus Beneventanus Archiepiscopus . His ita gestis , praedictus Rex Rogerius , consilio communicato , in Apuliam descendit , et apud civitatem Melphitanam diebus non multis moratus est . Continuò quosdam ex Baronibus suis vocari mandavit , quos valde praecipiendo admonuit , quatenus in ejus permanerent fidelitate , et dilectione . Mandavit etiam , ut juxta eorum vires a Tancredi de Conversano consortio caveant ; oderat enim eum Rex ipse Rogerius odio mortifero , et , sicut praemisimus , a totius Apuliae finibus eum depellere conatus est . Quibus peractis Salernum repedavit , ibique Procerum suorum frequentiam magnificatus de inimicitiis Principis Capuani , et Comitis Rainulphi satis , abundeque tractabat . Consiliabatur quotidie , qualiter eos
vin-

(V) *Dies vero , quo bellum illud factum est , in Vigiliis B. Jacobi Apostoli habebatur , octavo videlicet Kal. Augusti*) Cur. 8. Kal. vigiliis B. Jacobi celebrari dicat , quae hoc an. 1132. verè in Dominicam incidere ; ipsumque Festum infra ad an. 1139. in 7. Kal. conjiciat , ibi exponam (*) . Cum autem praedicta die ingentem victoriam de Rege Rogerio Robertum Principem obtinuisse , nuncius Beneventum pervenisset ; *en subito* , inquit idem noster , *civitatis populus gaudio magno repletus , in Episcopium , & Monasterium S. Sophiae jubilando convenit , deinde cereorum magnorum frequentia , & luminarium lignorum accepta cum clericis , & Presbyteris catervatim ad B. Bartholomaei Apost. Basilicam , & Monasterium S. Sophiae vigiliis , & laudes persolventes laetabantur .* Quod inobservatum praeterire nolui , ut videres , sacras Vigiliis clara die , sicut superius notabam , non in nocte a populo , & Clericis turmatim cereos , & lignea luminaria deferentibus celebrari consuetas : quae sanè luminaria *Fatis* non correspondent *Campanis* ; nam hi tanquam donaria quaedam Divo oblata super Templi chorum affiguntur : illa è Templo reportabantur , ad eosdem usus , quoties accideret , adhibenda .

(*) Die Dominico , qui Vigiliae supra Sarni fluvium , ut paulò superius innuit Falco . *Prat.*

vincere posset ; quoniam quidem , sicut praediximus , ab eis victum , et in fugam conversum eorum virtute longè , latèque audivimus . Diebus praeterea non multis evolutis , Rex praefatus Rogerius consilio Cardinalis Crescentii tunc Beneventani Rectoris , et aliorum Beneventanorum , sicut audivimus , civitatem Beneventanam depraedatus est ; viros quidem , et mulieres , et animalium multitudinem captivos apud Montemfiscum perduxit . O qualem , Lector si adestes , luctum Beneventanorum audires , et miratus lugeres ! quoniam quidem civitas securitate a Rege accepta , jugiter ad possessiones eorum , et vineas , quia vindemiarum tempus inerat , sine timoris aliqua dubietate exhibat . Die itaque ipso , cum talis depraedationis crudelitas acta est , civitatis fere totus populus armis eductis , apud Monasterium Sanctae Sophiae , ubi praedictus Cardinalis morabatur , furore accepto , properavit . Confestim eum ad praefatum Regem , licet invitum , transmittunt , quatenus cives a vinculis Regis absolvat , et praedam Beneventanorum innumeram reducat : aiebat siquidem , quoniam ejus consilio , et fautorum suorum talis , tantaque depraedatio facta est . Cardinalis igitur absque mora , ad Regem festinavit . Jurabat Cardinalis ille sacramentorum verbis coram omnibus consilio suo praedam ipsam factam non fuisse . Cardinalis itaque ad Regem veniens nullo modo impetrare potuit , ut multitudo illa depraedationis , et civium captivorum redderetur . His ita decursis jussit praefatus Rex , ut horis omnibus circa Beneventanam civitatem milites sui insilirent , et quos cives invenire possent , captivos ligarent . Ipse autem Rex , navigio parato , VIII. die mensis Decembris intrante , mare ingrediens ad Siciliae partes transfretavit ; sed antequam Rex ipse ad navigandum pararetur , Bernardum de Fraineta , qui Dominus erat de castello Balba , suasit nunciis interjectis , ut castrum illud ejus traderet potestati , quod et factum est . Accepit itaque ab eo , sicut audivimus ,

centum uncias auri; ipse vero Bernardus ad Salernitanam civitatem secessit. Mandavit continuò Rex ille centum fere viros armatos ad castellum illud munientum. Rao igitur de Fraineta, qui erat Dominus praefati Bernardi, a quo castrum illud tenuerat dolore cordis percussus, castelli illius perditionem deprehendens, Beneventum venit, et diligenter eos precatur, quatenus ei subveniant, et celeri cursu festinent. Deinde Principem Robertum Capuanum, et Comitem Rainulphum adivit, eosque hortatur, ut ad ejus auxilium veniant. Princeps illicò, et Comes praefati, simul cum Beneventanis ad obsidendum castrum illud totis viribus festina-verunt, ibique lignorum machinis ad turrem illam destruendam citissimè utuntur; custodes autem, qui turrem illam observabant, nihil omninò eorum, quae inferebantur, metuebant: milites verò Regis, et pedites in conspectu Principis, et Beneventanorum castrum illud securi intrabant, arma quoque et cuncta eis necessaria coram omnibus deferebant. Princeps itaque talem, tantamque eorum constantiam, et animorum alacritatem aspiciens castra sua inde amovit, et civitatem Capuanam ingressus est: Comes autem Rainulphus, et Rao de Fraineta dolore cordis turbati similiter cum Beneventanorum coetu, qui aderat, ad propria reversi sunt: machinas quidem lignorum, quas Rao de Fraineta ad obsidionem illam duci fecerat, timore interveniente, dimisere. Confestim viri de turre illà exeuntes, machinas illas coram omnibus capiunt, et laetanti animo eas introducunt: sicque castellum illud dimissum est, et sub Regis potestate magis, magisque alligatur.

Per idem tempus pars quaedam Beneventanae civitatis, consilio habito, Dominum Girardum Cardinalem Presbyterum, qui cum Domino Papa Innocentio aderat, in Civitatem Beneventi introduxerunt; firmabat enim pars ipsa civitatis partem Innocentii Papae tenendam fore, Anacleti verò electionem contra Canones fore,

fore, & iniquam. Statuit itaque praefatum Cardinalem Rectorem Beneventanorum ad Romanae Ecclesiae, & ejusdem Domini Papae fidelitatem mensē Novembri mediante. Alio autem die post ejus adventum in sacro Beneventano Palatio coram Beneventanorum coetu, qui convenerat, tradidit Comestabiliae honorem, & potestatem Rolpoto de Sancto Eustasio, qui verò taliter ordinatus cepit simul cum Cardinali illo curiae statum regere, & justitiae vigorem unicuique dispartiri. Milites denique, & servientes rogavit, ut civitati subveniant, & contra Regis milites civitatis inimicos insurgant, sicque de guerra civitatis studiosus apparuit. Comestabulus autem Montisfufci a Rege ibi ordinatus, ut Beneventanae civitati timorem induceret, praecepit vineas omnes, & possessiones Beneventanorum igne, ferroque devastari, quod et factum est: Praefatus igitur Rolpoto Beneventanus Comestabulus, tantam aspiciens contra civitatem adversitatem, assidue insurgere, vicem reddens pro acceptis absque mora, civitatis partes praeconis voce commovit, ut armis eductis, unusquisque ad Ecclesiam Sancti Martiani conveniat. Qui verò praeceptis ejus faventes, simul cum Rainulpho Comite, qui cum trecentis advenerat militibus, super castellum Farnitum (*), quod erat Raonis Pinellae, ultimo die stante mensis Januarii adivit. Quid multa? tota rusticorum habitatio igne, ferroque consumitur, deinde tota eadem manus habitantium utriusque sexus, et aetatis in timorem, fugamque conversa bona sua dimisit, sicque a civibus viri multi, et mulieres, parvulique dispoliati sunt, et depraedati; mobilia verò illorum innumera, et animalia in oppido illo inventa sunt. Dominus autem castri illius captivus perducitur: et his actis ad propria Beneventani ipso die vertuntur. Aliâ autem die insur-

Tom. IV.

I i

gen-

(*) Quod nunc vulgariter *Fragito*. Ex isto Falconis loco putant aliqui Pinellae familiae exordium desumi.

gente, simul cum praefato Comite civium multitudo ad castellum, quod Pleſcum nominatur, properavit. Robertus itaque de la (*) Marra, cujus Castellum illud erat, viros armatos centum ferè intromisit. Praefatus autem Rolpoto Comeſtabulus conſtantiam illorum aſpiciens, ad civitatem Beneventanam repedavit, et ſic caſtellum illud a Beneventanis dimittitur, deinde ſecuriter, et illaeſum permanſit: His ita peractis, Rogerius Comes, Jordani Comitis filius, qui in captione Comitis Rainulphi tenebatur, ex quo praediſtus Rex Rogerius, ſicut in ſuperiori tractatu dictum eſt, in fugam converſus fuit, conſilio amicorum ſuorum accepto, ſacramento firmavit, ut Principis Capuani, et ipſius Comitis Rainulphi, et civitatis Beneventanae fidelitatem teneat, et contra jam dictum Regem jugiter adverſetur: idipſum Robertus de la Marra, et Bartholomaeus de Petrapolicina (**), aliique milites juraverunt.

Anno 1133. Dom. Incarn., his ita peractis, Tancredus de Converſano, vir valde bellicoſus, & prudentis animi ſimul cum Comite Rainulpho, & aliis Baronibus Apuliae conſilio ſalutis accepto, mille ferè milites, & peditum multitudinem copioſam rogavit, & civitatem Venuſiam ſuperſedit. Populus itaque civitatis libertatem optatam expectans gratuitâ voluntate ſub Tancredi de Converſano fidelitate colla ſubmiſit, deinde alias civitates Apuliae ſuae obtinuit poſſeſſati.

Dum haec, & alia in Apuliae finibus geruntur, Innocentius Papa ſimul cum Lothario Imperatore Romanam pervenerunt. Audivimus reverà duo millia militum ſecum duxiſſe. Apoſtolicus itaque honeſtè ſuſceptus, Pala-

(*) En veteris nobiliſque familiae de Marra initium, & origo apud Geneographos.

(**) Extat adhuc oppidum *Pietrapulcina* vocatum.

Palatium Lateranense ingreditur, ibique gaudio magno, & honoris copiâ superfedit. Imperator autem circa Monasterium S. Pauli cum exercitu suo viriliter castrametatur. Misit namque, sicut audivimus, ad Anacletum, ut consilio Religiosorum virorum communicato adesset, & Spiritu Sancto mediante tanti erroris, & homicidii finem poneret, quod Anacletus ille, sicut accepimus, facere contempsit. Audiens itaque Robertus Princeps Capuanus, & Rainulphus Comes Apostolici Innocentii, & Imperatoris Lotharii adventum, longè, latèque optatum, trecentum ferè militum catervâ stipati, simul cum Domino Gerardo Cardinale, qui tunc Beneventanus Rector praefuerat, & civibus quibusdam sapientibus Beneventanis, Romam festinarunt. Qui verò euntes, ordinem omnem afflictionis, quam civitas Beneventana dudum perpeffa est, e vestigio intimavere, lachrymis orantes, ut civitatem Beneventanam a Comite Rogerio Siculorum jugiter oppressam liberarent, & eam libertati redderent longè, latèque desideratae. Cumque praedictus Girardus Cardinalis Rector praesset civitati, consilio cum praedicto Rolpotone Comestabulo accepto, & aliis civitatis sapientibus, Falconem Notarium, scribam sacri Palatii, istius opusculi factorem (X), sicut in prin-

I i 2. cipio

(X) *Falconem Notarium scribam sacri Palatii, istius Opusculi factorem.* *Falco* certè dictus est hic auctor; non *Fulco*, ut alicubi legitur apud Baronium per typographi fortè errorem. Quod nomen quia syllaba crescit in obliquis, Italicè dicitur *Falcone*; sed Beneventani cives efferunt *Falco*, quos non reprehendo; siquidem promiscuè olim vulgè dicebatur. *Falco*, & *Falcone*; *Leo*, & *Leone*; *Pando*, & *Pandone*; *Scipio*, & *Scipione*; *Ugo*, & *Ugone*, &c. unde ex iis variae etiam gentes, & cognomina processere apud Capuam, & alibi: nempe *De Falco*, & *De Falcone*; *De Leo*, & *De Leone*; *De Pando*, & *De Pandone*; *De Scipio*, & *De Scipione*; *De Ugo*, sive *De Vuo*, & *De Ugone*, quae *Vua* gens est, inque ea ante annos ferè 60. in Poetices studiis emicuit Benedictus de *Vua Cassinensis* patruo meo Camillo amicissimus (*).

(*) Istorum opera poetica, quam-
primùm me in lucem reproducere,
novis ineditisque poemis, & episto-
lis aucta, Deo opitulante, promitto.
Prat.

cipio legitur, Judicem civitatis ordinavit, & eo ordinato, sicut praediximus, Romam repedavit. Continuo Cardinalis ille simul cum civibus Beneventanis, qui cum ipso inerant, civitatis negotia, & pericula multa, quae patiebamur, intimavit praedicto Domino Papae. Inter cetera verò annuntiant ei, qualiter consilio Comestabuli, & civium, Cardinalis ille Falconem Scribam sacri Palatii Judicem statuisset. Quid multa? Apostolicus ille petitionibus eorum favens confirmavit, & privilegio signato misit civitati Beneventanae per Gregorium Beneventanum Electum, qui Romam jerat, se Falconem praefatum Judicem confirmasse Beneventanum.

Eodem anno, triginta & duo Beneventani Cives, qui apud civitatem Salernum captivi tenebantur, Domino auxiliante, de vinculis liberati sunt: dies vero eorum liberationis Sancti Eustasii (*) Martyris colebatur. Princeps itaque, & Comes Romam euntes, non sicut voluerunt, ab Imperatore consecuti sunt. Et eis illic morantibus, ex improvviso praedictus Rex Rogerius Siculorum, exercitu Sarracenorum congregato, Pharum transivit; deinde in Apuliam cursu rapido acceleravit, & continuo civitatem Venusiam, quam Tancredus comprehenderat, & alias civitates virtute comprehendens, igne, ferroque consumavit: viros quoque & mulieres, parvulosque earum variis mortis generibus necavit, quosdam verò eorum comburi fecit. Regem testamur aeternum, tantâ crudelitate in Christianos illos exarsit, quod vix aut nunquam a saeculo est auditum. Continuo Principi, & Comiti Romae morantibus est nuntiatum, ut citissimè redeant, et tanto Tyranno resistentes, Apuliam totam, et eorum bona a gutture tanti praedonis defendant. Itaque nuntio accepto celeriter redeunt, et praeconis voce tonante, Principatum totum Capuanum, et Civitatem Bene-

(*) *Al. Eustachii. men. sept.*

ventanam exagitant , ut armis eductis contra perfidiam
 illius , et tyrannidem viriliter resistent ; quod factum
 est , et praeparatum . Comes itaque Rainulphus mil-
 le fere milites accipiens circa Trojanos fines accelera-
 vit ; misit continuò legatos suos ad Trojanam civita-
 tem , ut sacramenta , quae Comiti , et Principi cives Tro-
 jani promiserant adimplerent . Trojanus verò populus
 timore praedicti Regis coactus , et verbis Regis dolo-
 sè pacificis fidem attribuens , Comitis voluntati favere
 penitus recusavit . Insuper etiam Episcopus civitatis po-
 pulum omnem suaserat , ut Regis fidelitatem non dimit-
 teret . Comes autem haec audiens quadraginta dierum
 spatio illic commorans apud Beneventum repedavit .
 Dum haec , et alia geruntur , Rex praefatus civitatem no-
 mine Materam obsedit , quam acriter expugnans proditio-
 ne populi comprehendit ; ibique Giffredum filium Giffredi
 Comitis Dominum civitatis alligavit . Quibus ita pera-
 ctis , civitatem aliam nomine Ansam (*) suae obtinuit pote-
 stati . Reverà thesaurum auri , et argenti Alexandri Co-
 mitis invenit . Quid multa ? omnes civitates ejusdem
 Alexandri Comitis , et oppida suae submisit ditioni , Ale-
 xander itaque Comes , sicut naufragus , apud praedi-
 ctum Comitem Rainulphum , heu miser , mortuus est .
 Deinde civitatem Tranum , et totam Apuliam igne , ferro-
 que Rex ipse trucidavit . Quid dicam ? quod nun-
 quam a saeculo est auditum , Rex ipse in Christianos ope-
 ratus est . Deinde amoto exercitu , Rex ipse Rogerius hu-
 mano nondum sanguine satiatus , Montem Pilosum , ubi
 Tancredus de Conversano , et Rogerius de Pleuto viri
 bellicosi , et strenui aderant , obsedit ; quindecim verò
 dies ibi moratus est . Tancredus itaque , & praedictus
 Rogerius viriliter , & animosè Regi Rogerio , & ejus exer-
 citui obsistebant . Rex autem Rogerius constantiam eo-
 rum aspiciens , machinas lignorum , & belli apparatus
 su-

(*) Al. *Ansim*.

super Montem Pilosum fieri mandavit. Rusticorum itaque manus Montis Pilosi, ferocitatem Regis, & praeliorum terrores perferens, pugnare contra eum volebant: clamabant etiam se minimè defendere posse. Quid longius? tubis sonantibus, & praelii apparatu circa muros inchoato, Montem Pilosum circumquaque vocibus ad astra levatis expugnat. Tancredus autem de Conversano, & praedictus Rogerius aggressionem ipsam aspiciens, equos ascendunt, & cum militibus eorum secundum vires obstant. Novissimè autem iudicio divino superveniente, & eorum infortunio horribili, civitas ipsa Montis Pilosi capta est. Tancredus quidem, & miser ipse Rogerius armis projectis, per latebras, & loca civitatis abscondita latuerunt. Inveniuntur tamen a persequentibus, & coram Rege Rogerio perducuntur. O quantus dolor, & lachrymarum horror insolitus! quod si lector adestes, dolore turbatus expavesceres! Continuo Rogerium ipsum laqueo suspendi praecepit. Praecepit etiam ut Tancredus ipse, manu sua funem laquei traheret (Y): heu nefas, & dictu terribile! Tancredus ipse invitatus, Regis voluntati obtemperavit. Mirabatur omnis exercitus, et facta Regis horrebat, caelorum Regem deposcens, ut tanto Tyranno, et crudeli viro resistere dignaretur. Quo facto, Tancredum de Conversano virum mirabilem custodiri mandavit. Et sicut audivimus apud Siciliam captivus perducitur. Nec mora, civitatem ipsam Montis Pilosi, et Monasteria, viros, et

mu-

(Y) *Praecepit etiam, ut Tancredus ipse manu sua funem laquei duceret.* Attende quo more olim, qui suspendii morte erant plectendi, ad supplicium ducebantur; nam ex eorum collo pendentem laquei funem carnifex manu servabat, ac praeibat. Petrus Diac. lib. 3. cap. 47. ab hac est mente, animam dicens cuiusdam Adonis ad aeternos cruciatus damnatam, visam esse Gebizoni Monacho Cassinensi *jumentorum more ligatam ad supplicium trahi*. Nec aliter capiendus Ostiensis lib. 2. cap. 2. iis verbis. *Videns, inquit, Adenulfus se non posse Principis manus evadere, funem in collum suum misit, & per manus conjugis suae ad Principis pedes se trahi praecepit: scilicet ut reus mortis.*

mulieres, omnes habitatores cum parvulis eorum in ore ignis, et gladii trucidavit. Inde exercitu amoto, cursu rapido super Trojanam civitatem advenit. Cives autem, quia verbis ejus in dolo pacificis crediderant, securiter eum expectavere. Episcopus itaque Guillelmus nomine, civitatis Clerum omnem, et Monachos, et Cives convocans, in albis vestitus, cum laudibus, et processionibus coram Rege obviavit, cogitans animi ferocitatem sedare, corpora, ut audivimus, Sanctorum ad ejus gloriam ante eum perduxit. Rex autem ipse furibundus civitatem ingressus, et securitatis datae oblitus processionem ipsam, et gloriam aspiciens, catholicae fidei immemor, et Christianae Religionis expugnator, oculis ardentibus processionem illam destruxit: Nolo, inquit, nolo huiusmodi gloriam, sed vitâ comite, omnes destruam, et omnes exulabo. Clerus autem, et populus, qui obviam exiverant, in fugam convertuntur, et, sicut potuit, quisque absconditur. Continuo cives multos Trojanorum comprehendit, et mulieres, et eorum infantes vinculis destinavit. Judicem quoque Robertum nomine, et quatuor alios viros sapientes laqueo suspendi praecepit. Multi verò Trojanorum cum uxoribus, et filiis substantiam omnem relinquentes, ad Beneventum fugierunt. Domos insuper Trojanorum, et eorum bona igne, ferroque consumari praecepit. O quantus luctus mulierum, et infantum per totam civitatem Trojanam surrexit, quod si centenas voces lingua exprimeret, prius deficerem scribendo, quam omnia singillatim enarrem! Diebus autem non multis evolutis exercitu congregato Rex praefatus apud Malphitanam (*) Civitatem festinavit, quam, sicut audivimus viriliter comprehendens, suae submisit potestati. Hoc anno praefatus Robertus Princeps videns ferocitatem Rogerii Regis, et Apuliam totam in confusionem, et mortis periculum pervenire

(*) Id. *Amalfitanam*, quae Roberto Capuae Principi tunc favebat.

nire, timens etiam, ne Rex ipse Principatum suum invaderet, consilio accepto, apud Pisana civitatem navigiis paratis festinavit, qui quidem honorificè susceptus interrogatur, quâ de causâ tanti laboris sudorem subiret. Princeps itaque Regis Rogerii ferocitatem, et minas ejus, et terrores illatos è vestigio exponens precatur suppliciter, ut civitas Pisana auxilii manum, et consilii ei largiretur, pactis eorum intervenientibus, sicut in inferiori tractatu continebitur. VIII. quidem Kal. Julii Princeps ipse mare ingressus est, et Pisas transfretavit; qualiter autem cum Pisanis egerit, nondum plenissimè ad nostram pervenit notitiam. Sed redeamus ad causam.

Cùm praefatus Rex Rogerius Trojanam, et Malphitanam Civitatem depopulatus esset, sicut accepimus, exercitus sui magnitudinem per partes dividens, apud Barensem civitatem repedavit. Haec inter praefatus Comes Rainulphus Principatum totum Capuanum submovit, et totius Terrae suae auxilium, et Rolpotonem Beneventanum Comestabulum, et Beneventanae civitatis partes, partiumque angulos, ut omnes armis eductis, Regi tyranno resisterent, qui unanimiter, et mente devotâ Comitum Rainulphi voluntati famulantur. Clamabant quidem prius morti velle succumbere, quàm sub nefandi Regis imperio colla submittere. Quid longius moror? mille numeratos equites, et viriliter armatos, et peditum fere viginti millia Comes ipse congregavit. Comestabulus autem Rolpoto praeconis voce civitatem Beneventanam exagitant, innumerabilem civium multitudinem secum gaudens eduxit, et eis in unum convenientibus, dum Rex ipse taliter Apuliam consummaret, consilio virtutis arrepto, super Castrum, quod Pellofa vocatur, festinare. Castrum illud Ugonis Infantis fuerat, qui perjurio factò Comitem Rainulphum dimiserat, et Regi Rogerio adhaesit. At castrum illud obsessum per quatridduum, acriter expugnatum est; machinas

chinas continuò lignorum ad muros destruendos Comes ipse ordinari praecepit, aquam verò fluminis, quod prope aderat, et fontes ibi contiguos die, noctuque custodiri, ne a rusticis hauriretur, viriliter praefatus Comes, et Comestabulus mandavere. Milites itaque castellum illud servantes terrorem machinarum, et domos rusticorum a lapidibus dirutas aspicientes, et sitis periculum imminantis sentientes, ne igne, ferroque caperentur, exterriti castrum illud reddiderunt ad praefati Comitis potestatem. Deinde sacramentis intervenientibus, sub fidelitate Comitis alligantur. Inde consilio accepto, praedictus Comestabulus cum Beneventanis civitatem Beneventanam gaudens ingreditur. At Comes, suis omnibus congregatis, licentiam redeundi ad propria largitur, sacramento firmantes, ut, cum necessitas incumberet, omnes armis eductis convenirent: & sic ad propria unusquisque repedavit.

Eodem anno Crescentius Cardinalis, de quo superius mentionem fecimus, cum praefato Rege Rogerio consiliatur, ut vineae omnes Beneventanorum, & possessiones incenderentur, excogitans terrorem Beneventanae civitati inducere, et sic civitatem sub nefandi Regis imperio subjugare. Rex itaque hujusmodi nefando consilio communicato praecepit, ut vineae omnes Beneventanorum, et haereditates igne, ferroque consummerentur. Nec mora; pars quaedam vinearum; et possessionum inciditur, pars quaedam combusta est. Lector quidem, si adestes, turbatus expavesceres de tantâ vinearum incisione, et combustionem possessionum. Vinemias dimisimus, famis quidem penuriam, et sitis, mortisque genera sustinentes ore vociferabamur aperto, prius pelago, et morti terribili colla submittere, quam ejus imperio famulari. Quis unquam mortalium tanti Regis nefandi furorem audiens, ejus dominium subire non pertimescat? Regem verò testamur aeternum, Judicemque communem, Neronem crudelissimum Imperatorem pa-

ganorum in Christianos stragem talem non legimus exercuisse. Cumque sicut praediximus, praefatus Rex Rogerius civitates Apuliae, et oppida, viros, et mulieres eorum crudeli manu depopulatus esset, consilio accepto, Salernum venit, ibique congregari mandavit Proceres quosdam juxta Salernitanam civitatem commorantes, et eis accitis tractavit cum eis, qualiter cives Salernitanos, et Amalphitanos, sicut Apuliae, feroci manu perderet. Sed quia congruum sibi tempus non videbatur, quod corde conceperat, imperfectum dimisit, excogitans tempore opportuno adimplere. Deinde navigio parato, mare ingrediens Siciliam transfretavit XII. Kal. Novembris. Audivimus praeterea, viginti et tria navigia auro, et argento onerata, et mobilia, quae de civitatibus Apuliae expoliaverat, in profundo maris se submersisse, in quibus navigiis multi viri, et mulieres ex omnibus civitatibus Apuliae, et infantes ligati exules ducebantur, patriam, parentesque suos nunquam visuri; qui in eodem naufragio suffocati sunt. O quantus luctus, et dolor horribilis universos fines Apuliae invasit! coelorum tamen Regem collaudantes, quod de variis mortis generibus, et exilii periculo, eos liberavit, et momento uno de mundi hujus voragine eos eduxit.

Dum haec, et alia, quae scripta sunt, juxta Apuliam geruntur, praenominatus Pontifex Innocentius, et Robertus Capuanus Princeps, salutis accepto consilio, mense Septembri mediante, navem ingrediuntur, et ventis secundis Pisas transfretavere; nam, sicut accepimus, exercitus navium, et armatorum virorum, et Imperatoris Lotharii virtutem quaerentes, cordi proposuere, ut Domino favente civitatem Beneventanam multis, variisque calamitatibus oppressam, a gutture nefandi Regis Rogerii eripiant. Iverat enim praefatus Princeps Robertus ad civitatem Pisanam, et cum Consulibus, et sapientibus viris civitatis satis, abundeque tractavit, ut auxilium navalis exercitus ei largirentur. Qui tamen
fine

sine populo Januensi hoc promittere noluerunt. Tandem definito consilio, sacramentis intervenientibus, pactum stabilivere, ut circa mensem Martium futurum, cum centum navigiis paratis armatorum super nefandum Regem Rogerium festinent. Audivimus quoque Ducem Venetiarum ad ejus auxilium manum dedisse: ideoque Princeps ipse Romam revertitur, et omnia quaecumque cum Pisano, et Januensi populo tractavit, Domino Papae Innocentio è vestigio patefecit, sicque cum eodem Pontifice ad pactum illud firmandum Pisas festinavere. Cumque sicut praefatum est, Rex Rogerius Siciliam peteret, praefatus Crescentius, nomine tantum Cardinalis, aspiciens, quod sub ipsius Regis potestate, sicut tractaverat, Beneventanam civitatem non posset submittere, valde cepit ipse cum aliis Beneventanis de civitate projectis contristari. Deinde multis, variisque insidiis, et conspirationibus cepit quosdam eorum muneribus, quosdam autem pollicitationibus, sacramentis intervenientibus, alligare. Alligavit reverà, ut Comestabulum Rolpotonem occiderent, et ejus sequaces, quot invenire possent, et sic armis eductis, civitatis plateas invaderent, pacem nomine dolofo clamitando. Quibus sacramento taliter alligatis, alios Beneventanos sanioris sensus, et prudentiores praefatus Crescentius decipiendo, mandavit, ut praefatis fautoribus suis manum consilii, et auxilii largirentur, quibusdam verò pecuniam transmisit, quibusdam honoris dignitatem pollicebatur. Nam sicut accepimus, praefatum Comestabulum die Solemnitatis Omnium Sanctorum trucidare disposuere. Sed humani generis Salvator, qui reprobat consilia gentium, cujus consilium manet in aeternum, dispositiones eorum subvertit. Deinde praefatus Crescentius per totum mensem Novembris cum praedictis fautoribus suis de invasione civitatis, et destructione subtiliter, et studiosissimè tractare non desinit. Quid multa? pestifero invento consilio, die festivitatis Sancti Andreae Apostoli statuerunt, ut ipse Cre-

scentius , congregatis fere ducentis militibus , et peditum
 multitudine copiosâ , ad incidendas vineas Beneventano-
 rum , quae sunt in loco , ubi dicitur Rosetum , venirent.
 Incisionem illam cum cives Beneventani vidissent , ad
 defendendas vineas suas exire pugnaturi deberent , cum
 quibus exeuntibus praedictum Comestabulum Rolpoto-
 nem aggredi , et in fugam convertere disposuerunt , ita
 quidem , ut simulatâ fide , et fraude mortiferâ , primùm
 ipsi terga vertentes quosdam suorum militum , et pedi-
 tum captivos in manus dimitterent Beneventanorum .
 Qua de re praefatus Comestabulus cum civibus eos pro-
 sequi , et invadere protinus deberet , et eis ita perse-
 quentibus , quidam Beneventanorum praefati Crescentii
 fautores , et homicidio civitatis alligati , portam Sancti
 Laurentii clauderent , et portâ illâ viriliter clausâ nomi-
 natus Comestabulus cum Beneventanis , qui secum exie-
 rant , civitatem ingredi non possent , et sic praefatus
 Crescentius cum militibus Regis , Beneventanos insequen-
 rentur usque ad praedictam portam S. Laurentii , ad
 quam eum capere destinaverunt , et quot civium inve-
 nire potuissent ; sicque omnes particulatim trucidarent .
 Disposuerunt etiam , ut centum milites ad Ecclesiam
 S. Angeli ad Crucem , quae est infra confinia portae
 Summae , latitarent , qui stragem illam , et captivitatem
 sentientes , Portam Summam virtute intrarent , deinde
 viros , et mulieres , et parvulos , et omnia civitatis bo-
 na in ore ignis , et gladii confunderent , et ita civita-
 tem in potestate Regis , et dominio submitterent . Sed
 Salvator Omnipotens , qui castigat , et salvat , qui du-
 cit ad inferos , et reducit , et post lachrymationem , et
 fletum exultationem inducit , mortifera eorum consilia ,
 et nefandas dispositiones reprobavit . Ipse , inquam , qui
 reprobatur consilia gentium , cujus consilium manet in aeter-
 num , reprobavit reverâ , et subvertit malignorum ma-
 chinationes , et longè aliter , quàm ipse Crescentius cum
 hostibus tractaverat , peractum est . O dolor , et dictu-

ter-

terribile! sub colorato nomine Romanae Sedis Beneventanam civitatem, quae in vigore libertatis, et in B. Petri fidelitate longè, latèque permanferat, sub praedicti Regis Rogerii crudelitate, execrandae, ut ita dicam, memoriae, submittere disponebant. Regem quidem testamur aeternum, quoniam per civitatis Beneventanae libertatem viriliter custoditam, et merita Apostolorum Petri, et Pauli, et Bartholomaei, et aliorum Sanctorum, miseram Apuliam a nefando illo Rege captivatam, et usque in Romanos fines Provincias de manu ejusdem Regis, et desiderio ereptam fore, et ad gloriam perductam sine dubio sperabamus. Sperandum quippe erat, et ante oculos jugiter habendum, quoniam quidem Innocentius Pontifex cum Roberto Capuano Principe furore multo, et periculo arrepto, pro nobis omnibus redimendis laborabant, sicut in superiori tractu praemisimus; modò verò apud hostes civitatis disponebatur, nos omnes in mortem, & depraedationem, & dispersionem subijcere. Sed redeamus ad causam.

Praefati igitur Crescentii fautores, velocitate accepta, Beneventanorum sanguinem sitientes, adventum inimicorum civitatis, qui secum conjuraverant, sicut superius dictum est, non expectare. Continuo in praedicta festivitate S. Andreae Apostoli, armis acceptis, in plateas exierunt. Quid dicam? mente confusi, fideles B. Petri percutientes, pacem se velle clamabant. Roffridum quidem Judicem, & Abbatem Paroaldum gladiis percusserunt. Mira res! Quid defuncto, vel ad mortem percussis pax talis proficeret? pacem verò firmari, & consolidari, armis depositis, & vidimus, & audivimus, & eis in plateas exeuntibus existimabant, ut tota ferè civitas dictis eorum, si factis obtemperarent. Comestabulus autem Rolpoto tunc in civitate non aderat; iverat enim Comitem Rainulphum alloquuturus. Confestim, spiritu fidelitatis accepto, populus omnis Beneventanus insurgens, armis celeriter assumptis, civita-

vitem Beneventanam animosè , & studiosè obtinui-
 mus . Quid plura ? nefandos illos viros , Crescentii fau-
 tores comprehendimus . Comeftabulus autem prope ci-
 vitem Beneventanam adveniens , & eam turbatam , &
 in tali ruina pofitam audiens , confifus in Beati Petri fi-
 delitate , civitem ingreditur : mori priùs velle defide-
 rans , quam fic inopinatè civitem deſtructam videre .
 Armis itaque acceptis virilitèr , & animosè cum quibus-
 dam militibus Beneventanis ſecum venientibus per pla-
 team civitatis aſcendit , & ad Portam Summam accele-
 ravit , invènit revera Portam ipſam firmiter clauſam ,
 & a fidelibus honeſtè cuſtoditam . Milites interea Mon-
 tiſuſci cum Beneventanis , qui projecti de civitate fue-
 rant , foris Portam Summam venerunt , ut civitem in-
 trarent , & defideria cordis perficerent , ſicut inter ſe
 tractaverant . At ubi Portam ipſam clauſam aſpiciunt ,
 pauliſper ibi morati ſunt ; fideles autem B. Petri turrim
 Portae Summae aſcendentes , milites illos lapidibus proje-
 ctis eiſciunt , & eam fideliter defendunt . Nec mora , mi-
 lites illi terga vertentes curſu praecipiti ad ſuos rever-
 tuntur . Confeſtim Comeſtabulus ipſe Portam Summam
 aperiri praecipiens cum militibus armatis eos mirabili-
 ter inſequitur , qui ſanè timore coacti ad Montemſuſcum
 repedaverunt : in quorum perſecutione vir quidam , no-
 mine Joannes Benedicti , qui Beneventanus erat , quique
 cum praefato Crescentio exierat , captus eſt . Praefatus
 autem Comeſtabulus ad civitem reverſus cum B. Pe-
 tri fidelibus Curiam animosè gubernavit . Quid multa ?
 praedictum Joannem Benedicti laqueo ſuſpendi praece-
 pit ; deinde caeteros alios proditores , quos comprehen-
 deramus , ſuſpendi juſſit . Joannem quidem de Lepore ,
 virum nefandae memoriae , praefati Crescentii fautorem
 capite verſo in foveam mergi praecepit , & pedibus in
 altum levatis , heu miſer ! vitam inauditâ morte finivit .
 His , & aliis ita decurſis , Beneventana civitas a turbi-
 ne tanto , & tempeſtate quievit . Quosdam praeterea
 Be-

Beneventanos, qui in suspitione illâ tenebantur, praefatus comprehendit Comestabulus, & vinculis alligari mandavit per Comitum Rainulphi municipia.

Anno Dom. Incarn. 1134. mense Martio XII. Ind. Hoc anno praefatus Princeps Robertus cum duobus Consulibus Pisanorum Alzopardo videlicet, & Cane, Viris sapientibus, & cum aliis fere mille Pisanis ad Principatum suum Capuanum revertitur IV. Kalend. Martii (Z). Qui diligenter a Magistro militum Neapolis, & Rainulpho Comite susceptus, omnia, quae cum Pisanis, & Januensibus firmaverat coram Papa Innocentio praedicto, patefecit, & qualiter tria millia librarum argenti Pisanis in auxilium suum venientibus, sacramento mediante, dare deberet: Praedictus autem Magister militum, & Comes Rainulphus haec audientes, gaudio magno gavisum sunt, factisque omnibus a Principe recitatis, fidem attribuerunt. Nec mora, per Ecclesias Neapolitanae civitatis, & Capuanae discursum est, & pecuniam illam argenti, cursu celeri congregare. Quid plura? thesaurum ipsum argenti ad Pisanos transmiserunt, rogantes, ut cum festinatione ad eorum auxilium subvenirent. In quorum Comitatu Gregorium Beneventanum Electum cum quibusdam Sacerdotibus suis mandaverunt, quatenus afflictionem Beneventanae civitatis Domino Papae, qui illic aderat, & Pisanis intimaret. Quibus ita peractis, Rex Rogerius memoratus, navigiis galearum fere sexaginta paratis Salernum pervenit. Continuo galeas illas
ad

(Z) Anno Dom. Incarn. 1134. mense Martio XII. Indict. Hoc anno praefatus Princeps Robertus cum duobus Consulibus Pisanorum, Alzopardo videlicet, & Cane, viris sapientibus, & cum aliis fere mille Pisanis ad Principatum suum Capuanum revertitur IV. Kal. Martii) Si initio hujus anni Falconiani, inchoati a Martio, Robertus ad suum rediit Principatum, id utique non in 4. Kal. Martii, nam sic in exitu ejus anni contigisset, sed in 4. Nonas incidit, vel Idus. Ipse planè Princeps, ut idem noster tradit, an. 1122. Kal. Julii mare ingressus, Pisas transfretavit; Pactumque cum Pisanis stabilivit, ut circa mensem Martium futurum cum centum navigiis paratis armatorum super nefandum Regem Rogerium festinarent.

ad civitatem Neapolim debellandam mandavit , & eis applicantibus usque ad portum Neapolis , expugnatum est . Cives Neapolitani , armis acceptis viriliter galeas illas pepulerunt , deinde Castella Neapolitanorum ibi contigua deprædati sunt , sicque ad Regem remeaverunt . His , & aliis ita decursis , præfatus Rex Rogerius , congregato exercitu Siculorum , & Apulorum , Abellinum civitatem advenit . Inde amoto exercitu , aurorâ surgente , castellum quoddam nomine Prata , quod erat Guillelmi de Abinalia (*) insilivit . Castrum quidem ipsum putans fore securum , et a tanto exercitu imparatum fuerat . Quid dicam ? momento uno captum est , et in ore ignis , et gladii consummatum : Ibi milites mortuos , vulneratos , et captivos audivimus . Eâdem die castrum illud Alzacauda , et Gructa , et Submonte , ad Ranem de Fraineta (A) pertinentia , comprehendit . Dum hæc ,
et alia

(A) *Eadem die Castrum illud Alzacauda , & Gructa , & Submonte ad Ranem de Fraineta pertinentia , comprehendit .* Scribo Raonem ; ut pluries illum dicit Falco , quem non confundas cum altero Raone , Ceppaluni similiter domino , jam ab anno 1120 præmortuo : nec distinguas a Radolfo , ut ipsum appellat Alexander Telefinus lib. 2. cap. 54. namque Nortmanni hoc nomen , Rao , videntur efferre etiam consuevisse , Rayno , Radolfus , sive Raydolfus , & Ranolfus , sive Raynolfus ; de quo nunc non afferam exempla . Ipsum potius Telefinum præfato loco emaculandum collatione nostri Falconis obiter indicabo ; qui Radolfum *de Frameto* , pro *de Fraineto* ; Grintla , Simonto , & Alzacunda habet , pro Gructa ; Submontum ; & Alta , sive Alzacauda . Et insuper subsequenti cap. 55. sicut etiam antecedenti cap. 25. est depravatus in vocabulo oppidi . *Trassandi* ; quo pro utrobique nunc legitur *Cressanta* : nimirum errore nato , quod Nortmanni inducæ super majusculum C. transversa quadam lineola , facile lectorem fallebant , qui ipsum ab T. ob consimillimam formam non distinguebant ; unde ipse etiam Alexander cum esset *Abbas Coenobii Telefini* , reputatus est , ac dictus *Abbas Gelesinus* : Sed nec præteream , eodem cap. 55. legendum

(*) Id. *de Abenabulo* , familia , quæ diu Capuæ ; Tcani , alibique resedit , ad præfens extincta . Hujus clarissimæ familiae germen fuit Ludovicus ille , unus e XIII. Italis commilitonibus , qui cum totidem in Apu-

lia Callis Ducibus pugnantes , victoriae pacanacecinere . Hancce Abenabulorum familiam eandem cum ea de Vineis , & Marzanam , Capuæ illustres olim familias , habuisse originem , alibi opportuniùs ostendam .

et alia crudeli manu agerentur , Beneventanam civitatem , totumque Capuanum Principatum timor invasit . Rogabamus itaque Salvatorem , ut nobis omnibus solitâ pietate subveniret . Quantas autem lachrymas , et voces in altum levatas Beneventanorum , Neapolitanorum , et Capuanorum , omniumque circumquaque habitantium , Lector si adestes , mirareris ! Et nos criminibus solutis misericordem Dominum invocabamus , et castris illis ita comprehensis Rex ipse Rogerius revertens castra Roberti Principis comprehendit , Palmam quidem et Sarnum . Audiens autem talem , tantamque stragem , et invasionem Comes praedictus Rainulphus , et Robertus Princeps , et Magister militum , mirabiliter , mirabiliusque insiliunt , et praeconis voce , tubisque sonantibus civitates suas , et oppida , et vicos submoverunt , ut unusquisque armipotens omnibus eorum armis eductis insurgeret , et tali , tantoque Tyranno obviaret ; Quid longius morer ? Coelorum Regem testamur , milites omnes , Proceres , Sacerdotes , Clerici , juvenes , et senes occurrerunt , et mirabili , et potentissimo exercitu congregato , gaudio magno festinant , vocibus apertis dicentes : Melius est mori in bello , quam videre mala gentis nostrae , et Sanctorum : et eis ita congregatis apud castellum Marilianum , exercitus ipse castrametatus est . Ad auxilium verò eorum Rolpoto Beneventanorum Comestabulus quadraginta equites , et mille fere Beneventanos transmisit . Cumque praefatus taliter Comitem Rainulphum , et Principem paratos persensisset , super castrum Nucetrium festinavit , putans illud momento , sicut et caetera

Tom. IV.

LI

com-

dum esse , suis Proceribus , Baronibusque instanter omnibus mittens : non Principibus (Procerum etiam lego apud eundem lib. eod. cap. 37. non Principum) qui sane sub magno ceteroquin Comite Raynullo fuere nulli : Falco hac eâdem pag. dicit , milites omnes , & Proceres , virosque Ecclesiasticos tunc convenisse . Sed & ipse Auctor noster pag. sequenti auxilio eget , verbo diminutus , ubi legendum , quadraginta equites , & mille fere pedites Beneventanos transmisit : Nunc deest pedites .

comprehendi, et circa flumen nomine Sarnum milites, et sagittarios posuit, ne Comes cum suis ad eum transiret. Interea castrum illud Nucerium acerrimè ab exercitu illud expugnatum est. (*) Rogerius autem de Surrento, a Principe ibi ordinatus, cum centum quinquaginta militibus, et sagittariis multis, et armatis viris fidelibus, nihil eorum, quae inferebantur, trepidabat, et quotidie, et animosè castrum illud tuebatur. Quid multis? proditiōe quorundam Regis amicorum, Castrum illud Nucerium in potestate ipsius Regis datum est; deinde castrum Sarni, et Lauri, et universa oppida Rex ipse suae obtinuit potestati. Cumque castrum illud Lauri sic comprehensum esset, praedictus Princeps, et Comes Rainulphus, et Magister militum mirabiliter turbati sunt. Congregant itaque mille ferè equites, et multitudinem peditum copiosam, ut castrum illud Lauri de Regis potestate evellant, sed Proceres Principis, et Comitis Rainulphi, pecuniā Regis acceptā, auxilium eis, sicut juraverant, inferre distulerunt. Unde Princeps ipse dolore commotus, Neapolim properans, Pisas transfretavit. Praefatus autem Comes Rainulphus Baronum suorum nequitiam comprehendens, et quia tanto Regi obistere non poterant, sacramento interveniente sub Regis

(*) De hoc Rugerio, Roberto, aliisque hujus praecellae familiae de *Surrento*, quae Capuana in urbe jamdudum residebat, ibique post saeculum Christi XII. extinctae, alibi fusiūs verba faciam, ubi de vetustioribus Capuae familiis, earumque Cl. Viris sermo erit; ibique evellenda fundatissimis argumentis, antiquisque Chartis opinio Geneographorum quorundam, & Surrentinorum Scriptorum, mihi alioquin commendabilem, qui absque aliā, vel etiam leviusculā rarione, hunc Rogerium, Robertumque, necnon hujusce stir-

pis alios, Surrentinos fuisse autumant, ejusdemque prorsus familiae, quae *Sersale*, seu *Serisale* adhuc vocitatur, caeteroqui nobilissima, quod ab aliquo *Syre*, seu *Domino*, *Saro* Surrenti Duce, aut Consule, originem traxerit suam. Aniles sanè fabellae, quae viros doctos stomachantur, neque huic tam illustri familiae splendorem aliquem novum, aut fulgens decus adiungunt, quum satis superque apud omnes istius familiae dignitas, & ornamentum explorata omnino sint. *Prat.*

gis potestate colla submisit. Audiens autem Rolpoto Beneventanus Comeftabulus Comitem Rainulphum ad Regis imperium perveniffe, animo confternatus die Kal. Julii civitate Beneventanâ exiens, Neapolim ingreffus eft, quem Comeftabulum mille, et eo amplius Beneventanorum fecuti funt. Triduò autem poft, Comeftabulus ipfe Rolpoto timore perculfus navigio parato, ne in manus Regis traderetur, cum quibufdam fidelibus fuis, & duobus filiis Pifas feftinavit, & eis navigantibus, iudicio Dei fuperveniente, navis illa confringitur, & fic ipfe cum uno filio fuo, & duobus fidelibus fuis, inter procellas maris mortui funt: alter verò filius evafit. Rex autem Comite illo accepto, Capuam, & Averfam, & totum Principatum comprehendens, Salernum adivit, & ibi non multis diebus commorans, victorque effectus Siciliam repedavit. Pontifex autem fub Anacle- ti nomine coloratus (*), curfû rapido Beneventum venit, & civitatem illam ipfius Regis virtute, fuae obtinuit voluntati, & domos quorundam Beneventanorum deftrui praecepit. Princeps praeterea Capuae a Papa Innocentio, qui Pifis aderat, honorificè fufcipitur, & ibi ufque ad menfem Martium permansit.

Anno 1135. Dom. Incarn. & VI. anno Pontifica- tus Domini Innocentii menfe Martio Indiét. XIII. Hoc anno Princeps ipfe VII. die ftante menfis Aprilis cum viginti navigiis Neapolim venit, & comprehendit Averfam, & Cucculum, quibus comprehenfis Neapolim Princeps ipfe revertitur, & ibi immoratus eft cum Pifanis ipsis. Eodem anno praefatus Comes Rainulphus venit Neapolim cum quadringentis militibus, & civitates fuas, & oppida dimifit. His ita peractis praefatus Rex medio menfe Junio venit Salernum, & exercitum congregavit, & fuper Averfam perrexerit, & eam igne, ferroque eft depopulatus, & bona eorum diripuit. Cumque Rex ipfe

L l 2

fra-

(*) Sc. Pſeudo: Pontifex.

stragem illam fecisset, super Neapolim venit, & diebus novem obsedit, sed populus civitatis, & Princeps nihil ex hoc trepidabant. Rex autem civitatem illam capere non posse aspiciens, eam dimisit, & Averfam perrexit, & eam reaedificari praecepit. His ita decursis, praefatus populus Pisanorum cum aliis viginti navigiis, quae supervenerunt, civitatem Amalphitanam pergunt, & eam comprehendunt, & ejus universa bona diripiunt, sicque divitiis multis locupletati, Pisas redeunt simul cum Principe. Rex autem, Pisanorum exercitum reverti comprehendens, iterum Neapolim obsedit, cumque die quodam in festivitate Nativitatis Sanctae Mariae, Rex ipse navale bellum cum Neapolitanis incipere vellet, en subito tempestas affuit, & omnes naves illas divisit; ita quod in profundum mergi putarent, & sic ad portum Puteolanum revertuntur. Tunc Rex videns neque mari, neque terra, contra civitatem agere, navigia illa reverti praecepit, & ipse Salernum repedavit, deinde Siciliam ingressus est. Cumque Robertus Princeps Pisas reverteretur, consilio Domini Papae Innocentii, simul cum Domino Girardo Cardinali, & Riccardo Comitibus Rainulphi germano ad gloriosum Lotharium Imperatorem festinavit, qui honorifice ab ipso Imperatore suscipiuntur, & ei qualiter Principatum suum perdidisset, lachrymis multis intimavit. Precatur etiam, ut pro amore Domini Papae sibi succurreret, & quod injuste perdiderat, redintegraret. Imperator itaque muneribus multis ei datis, promisit se ipso anno venturum ad Romanae Sedis libertatem, & ejusdem Principis restitutionem, & sic Princeps ipse reversus Domino Papae Innocentio cuncta narravit. Ipso anno Magister militum Pisas perrexit, ut auxilium ab Apostolico Innocentio, & Pisanis inveniret, qui a Pisanis diligenter susceptus est, & promiserunt libentissime ei auxilium inferre; sed quorundam inimicorum consilio auxilium illud promissum destructum est. Unde Magister ipse militum vehementer

ter turbatus, Neapolim revertitur, & civitatem suam viriliter tenuit.

Anno 1136. Dom. Incarn. & VII. anno Papae Innocentii, dum haec, & multa alia agerentur, praefatus Imperator Apostolico Innocentio mandavit, ut eum praestolaretur, quia, Domino favente, sicut promiserat, in festivitate S. Jacobi venire despondebat. Pontifex autem spirituali gaudio gavisus Magistro militum destinavit omnia, quae Imperator ei mandaverat; deinde Princeps ipse audiens civitatem Neapolim famis periculo urgeri cum quinque navigiis ad eandem civitatem venit, & cursu celeri Pisas revertitur. Continuo ad Imperatorem festinans invenit, eum montes descendisse (B), & super civitatem Cremonam castra sua posuisse. Illico pedibus ejus advolvitur, lachrymis rogans, ut sibi exhaeredito subveniret. Interea ad tantam famis asperitatem civitas pervenit Neapolis, quod infantes multi, pueri, adolescentes, juvenes, senes etiam utriusque sexus per civitatis plateas, & domos spiritum exhalabant. Sed Magister militum, & ejus fideles, qui libertati invigilabant civitatis, quippe antiquorum suorum sequebantur honestatem, mori prius famis morte malebant, quam nefandi Regis potestate colla submittere. Haec inter praefatus Imperator literas suas signatas propriis Legatis suis Magistro militum, & civibus suis destinavit consolationis verba describens, ut fidelitatis propositum teneant, quia, favente Domino, in proximo ad ejus liberationem festinaret. Legati vero illi coram omnibus juraverunt, Imperatorem illum ad civitatem Spoletum dimisisse. Diebus autem non multis excursis, en adest

Le-

(B) Continuo ad Imperatorem festinans, invenit eum montes descendisse) Scribe litera grandiuscula *Montes*, quo absoluto nomine nobis *Italica* dicuntur *Alpes*; pari ratione, ac omnes altitudines montium, teste Servio ad Aen. lib. 10. a Gallis *Alpes* vocantur; proprie tamen montium Gallicorum sunt: illorum scilicet, quibus Gallia ab Italia separatur.

Legatus alius ipsius Imperatoris literas ferens, consolationis similiter verba continentes, qui eum dimisissè apud fluvium Piscariam affirmavit. Item in subsequenti diebus alias transmisit Imperator literas continentes, se in proximo venturum in Apuliam, & Italiam a tanta perditione redempturum. Archiepiscopus praeterea Marinus civitatis Neapolitanae, & Philippus de Acerra civis Neapolitanus vir prudentis ingenii, & Rainulphus Comes, qui obviam Imperatori dudum exierant, similiter literas suas consolationis Magistro militum delegarunt. Literis itaque talibus acceptis, & tali suspensi Neapolitani promissione, licèt fame coacti, Imperatoris tamen illius expectabant adventum.

(C) Anno 1137. & anno VIII. Pontificatus Domini Innocentii mense Martio XV. Indictionis praefatus Apostolicus Innocentius, qui tunc Pisis morabatur, consilio communicato de civitate Pisanâ exivit, & apud civitatem Bitervum advenit, praefatum Imperatorem alloquuturus. Imperator igitur Henricum generum suum tribus millibus equitum ad Pontificem destinavit Innocentium, addens se facturum, ut Romanos fines teneat, & Principi Roberto Principatum suum restituat. Ipse verò Marcas adire disposuit. Apostolicus autem continuo Romanos fines advenit, & civitatem Albanum, & Provinciam totam Campaniae suae obtinuit fidelitati. Romam quidem ingredi noluit, ne in Romanorum negotiis impediretur. Praefatus autem Imperator flumen Piscariae adveniens, Pascha Domini ibi celebravit. Inde flumen illud transiens, civitatem Termulensem, & illius Provinciae Comites obtinuit; & inde amoto exercitu, & civitatem Sipontum, & Montem Sancti Angeli VIII. die intrante mensis Maii comprehendit. Tantus
ita-

(C) *An. 1137. & anno octavo Pontificatus Domini Innocentii &c.* Descripta a Falcone hoc anno recitat ex eo Baronius verbis plerisque in locis, sed leviter, immutatis, sicuti nonnulla etiam alia anno 1138. & 1139.

itaque timor totam invāsit Apuliam, quòd universus populus usque ad civitatem Barum, ad ejus imperium alligatus est. Et his actis Apostolicus ipse ad civitatem Sancti Germani pervenit, quam suae submisit ditioni. Inde Capuam veniens Roberto Principi eam restituit, & his actis Beneventum venit praedictus Apostolicus decimo kalend. Junii, & retrò montem Sancti Felicis propè Beneventum cum Henrico Duce praedicti Imperatoris genero castrametatus est. Continuo Dominum Girardum Cardinalem virum prudentem, & discretum propè civitatem misit Beneventanam, ut cum Beneventanis loqueretur, utrum cum eo pacis firmamentum pōnere vellent. Venerunt itaque ad eum quidam de civibus Beneventanis, & cum illis satis, abundèque de civitatis concordia tractaverunt, & his actis ad Dominum Apostolicum omnia, quae dicta sunt, exposuit praedictus Girardus Cardinalis. Alio autem die adveniente praedictus Apostolicus, consilio arrepto, castra inde amovit, die videlicet sabbati, & ex hac parte praedicti montis Sancti Felicis transivit cum exercitu praedicti Ducis Henrici, & in planitie Sancti Petri Apostoli juxta flumen Sabbati, viriliter, & animosè castra apponi praecepit. Beneventanus autem populus horum, quae fiebant, nihil agnoscere poterat. Cumque taliter in praedicta planitie Sancti Petri castra Apostolici, & Ducis illius ponerent, fama talis, tantique facti civitatem percussit Beneventanam; & Rossemannus, qui tunc praeerat Romanae Sedis adversarius, cives fere universos submovit, ut contra Apostolicum venientem insurgerent, & ad eorum posse resisterent. Nec mora, praedictus Girardus Cardinalis vocari fecit Landolphum Judicem Beneventanum, & Lodoicum Medicum, & Malfridum de Grimaldo Abbatem, ut de pacis foedere loquerentur, & civitatem Domino Papae Innocentio redderent. Exierunt itaque viri illi vocati, & petitionibus Apostolici faventes civitatem revertuntur. Praeterea ad horam ferè nonam quidam Beneventanorum
exeun-

exeuntes cum Teutonicis pugnare caeperunt, putantes eis timorem inducere, aut eos in fugam sectari (*). Dux verò illorum nominatus Henricus, audiens Beneventanos ita super se infilire, armari suos omnes occultè praecepit, & catervatim eos a castris exire disponens praecepit, ut Beneventanos sic stultè, & furiosè exeuntes, infidiis positis, praeoccuparent. Quid multis? en ex improviso leonum more frendentes Teutonici infiliiunt, & Beneventanos illos, qui contra eos pugnabant, usque ad Pontem majorem in fugam convertunt. In fugâ verò illorum quadraginta fermè capti sunt, & quidam illorum trucidati, inter quos Petrus de Populo vocatus, capite abscisso, heu miser! exhalavit. Alter verò, Priscianus nomine, civitatis Notarius, ibi mortuus est vulneribus multis afflictus. Decem verò vulneratorum, qui de captione evaserunt post dies quadraginta mortui sunt intra civitatem. Cumque taliter cives Beneventani capti, trucidati, & morti dediti essent, timor continuò civitatem invadit Beneventi, & lucus, quod si Lector adefses, mori cum eis putares, & afflictione multa deficere. Nocte itaque inscutâ, cives, qui capti fuerant, vinculis districti sunt, & alligati. Mane autem factò, die quidem Dominico, ad Dominum Papam veniunt quidam de civibus Beneventanis viri sapientes, & discreti, qui omnia, quae Apostolicus exquisierat, affecuti sunt, continuò captivos cives Beneventanos, quos Teutonici comprehenderant Dominus Apostolicus absolvi jussit, & ad propria reverti. Et sic sacramentis firmatis, fidelitatem Domino Papae complures civium, qui ad ipsum Pontificem exierant, juraverunt. Cumque taliter sacramenta illa perficerentur, vir quidam Jaquintus nomine, civis Beneventanus, quique per triennium exulaverat, ultionem reddere de acceptis excogitans, Teutonicos omnes submovit, ut civitatem ingredienti, quot possent, cape-

(*) In Cod. M. S. legitur: *arctari facerent.*

perent, & bona eorum auferrent; qui cursu rapido armis acceptis insiliunt, & usque ad Portam Ruffini festina-verunt; sed quia Portam illam hi, qui intrinsecus erant, firmiter clausērunt, civitatem ingredi non potuere. Fama itaque tantae invasionis cum ad aures Pontificis Innocentii pervenit, praedictum Ducem Henricum vocari mandavit, ut exercitum illum compesteret, & a tali mortiferâ aggressionē illum prohibeat. Confestim Dux ille pervolat, & totum illum exercitum ad castra reverti mandavit; sicque civitas ab eorum invasionē evasit. Jaquintus verò ille per clavicam, quae Sancti Renati vocatur, ingrediens, cum quibusdam consociis suis ad sacrum Palatium Curiae festinans perrexit, & Crescentium Cardinalem, Pontificis Innocentii adversarium, qui tunc ibi occultabatur, comprehendit. Nec mora, per plateam illum ducentes ad Dominum Papam captivum illum transmiserunt; deinde in eadem plateâ, Bernardum, qui Comes Palatii vocabatur, ejusdem Pontificis contrarium, Jaquintus ille invenit, quem audaciâ assumptâ capere conatus est, quatenus eum in captionem praedicto Apostolico delegaret; qui Bernardus videns se sic turpiter capi, quibusdam sociis suis secum equitantibus exclamavit, ut quantocyus succurrant, & eum a tanta captione eripiant, qui statim ensibus evaginati Jaquintum illum feriunt, & plagis crudeli manu impositis terratenus illum de equo prosternunt, & sic Bernardus ille a captione illâ liberatur. Invadit igitur civitatem illam timor mirabilis, & bonis suis oblitis, cives attoniti ruinam inauditam, & depredationem metuebant. Praefatus autem Jaquintus ita crudeliter vulneratus ad manus quorundam ad sororis domum perducitur, & sic novem dies sine sensu, & memoriâ ad vivens, mortuus est. Dominus autem Apostolicus sic illum vulneratum, & mortuum, suâque sponte taliter fuisse perductum audiens, ut erat sapientis animi, & pacifici cordis, nullam cum Beneventanis, qui eum in-

terfecerant, excitavit quaestionem. Rossemannus autem, qui tunc contra voluntatem ipsius Apostolici Episcopus fuerat, & qui civitatem violento nomine tenuerat, notis silentio timore coactus fugiit. Quibus omnibus ita peractis, ita praedictus Falco Judex, & Rosfridus Judex, & Falco Abbatis Falconis, & Saductus, & Pando, & Potofridus, & Adonibezet (*), qui per triennium exules fueramus, cum aliis Beneventanis qui similiter exules fuerant, licentiâ praedicti Pontificis ad propria reversi sumus: coelestis quidem Regis magnalia laudantes, qui post tribulationem, & fletum exultationem inducit. Praefatus autem Apostolicus supranominatum Girardum Cardinalem ad civitatem mandavit, ut a civibus universis fidelitatem acciperet, quod & factum est.

His omnibus ita evolutis, Pontifex Innocentius sacramentis fidelitatis acceptis, consilio habito, iter arripuit VIII. Kalend. Junii, ut ad Imperatorem nominatum festinaret; veniens autem ante Portam Summam, populum civitatis, qui eum ibi praestolabatur, Pontifex ipse taliter allocutus est: Gratias vobis agimus, fratres, & Domini, quia corde hilari, & voluntate sincerâ fidelitatem nobis peregistis; rogo itaque fraternitatem vestram, ut pacem teneatis, & constantiam justitiae inter vos; civitatem verò intrare modò non possumus pro multis, variisque negotiis, quae cum Domino Imperatore definienda decrevi. Sed his, divinâ clementiâ definitis, ad vos revertemur, & de civitatis utilitate tractabimus; nunc verò praedictum fratrem nostrum Cardinalem Girardum vobiscum morari permittimus, qui erga vestras utilitates assiduè invigilabit, & pacem inter vos continebit. Haec, & his similia Pontifex ipse ubi allocutus esset, iter ceptum arripens, ad praedictum Imperatorem tetendit Lotharium, quem super civita-

(*) Al. *Adonizebecus*.

vitatem Barensem eam acriter obsidentem invenit. Cardinalis igitur nominatus Girardus jussu praedicti Apostolici in Beneventanâ civitate moratus est, & confestim sacrum Beneventanum Palatium ascendens, civitatis utilitates, datâ pace circumquaque, operabatur. Inter caeteras ejus dispositiones praecipuè pacem tenendam viribus totis, ore, & corde praedicabat. Prius verò quam Apostolicus de civitate discederet, Octavianum Subdiaconum, virum prudentem, & sapientis animi, Rectorem Beneventi ordinavit, qui simul cum Domino Girardo statum civitatis, & pacis firmamentum studiosè regebat. Cumque Pontifex ipse apud Imperatorem pervenisset cum praefato Duce Henrico, honore mirabili, & gaudio ab Imperatore suscipitur. Deinde Barensis populus castellum civitatis, quod pro eorum afflictione Rex Rogerius fabricari jusserat valde terribile, & munitum, expugnaverunt; sicque per quadraginta dies illud obsidentes cum Teutonicorum auxilio, virtute multâ castellum illud comprehenderunt, & terratenus prostraverunt. Custodes autem castelli, quia jam amplius illud defendere non poterant, capti, & trucidati, & in mare praecipitati sunt. Sicque de tali, tantâque victoriâ tota Italia, & Calabria, Siciliaque intonuit, & Regi coelorum gratias agens, de tanti Tyranni gutture eripi gaudebat. Inde maritima omnis usque ad Tarentum, & Calabriam ad Imperatoris fidelitatem alligari satagebat. Cumque castellum illud Barense taliter comprehensum esset, super civitatem Melfium Apostolicus, & Imperator venerunt, & eam viriliter obsidentes, diebus non multis elapsis, comprehenderunt, & suae obtinuerunt fidelitati. Haec inter, Pisānorum exercitus, sicut juraverat, centum navigiis armatis ad civitatem pervenit Neapolitanam. Nec mora; jussu praedicti Imperatoris super civitatem Amalphitanam festinat, excogitans igne, ferroque eam depopulari. Cives autem Amalphitani, consilio salutis invento, pecuniâ multâ datâ, ad Imperatoris, & Pisāno

rum permanfit fidelitatem; Inde ſuper Rabellum (*), & Scalain properantes, eas invadunt, & univerſa eorum bona diripientes, in ore ignis, & gladii eas conſumunt. Viros quoque, & mulieres cum eorum parvulis captivos perducunt, ſicque ſuper tali vindictâ gavifi, ultra quam credi poteſt, inſultant. Interim præſatus Imperator, & Apoſtolicus civitatem dimiſit Melſium, & civitatis Potentiae fines deſcendit: ibique juxta fluenta de Lacu (**) Peſele per dies fere triginta moratur. Inde univerſa Apuliae oppida, & civitates ad ſuum imperium alligavit. Et his actis mandavit Imperator, ut Piſanorum exercitus Salernum obſideat; præcepit quoque Roberto Principi, & Magiſtro militum Neapolitanorum, ut viribus totis, & armis ſimul cum Piſanis, eandem Salernitanam obſiderent civitatem; quod & factum eſt XV. Kalend. Auguſti. Quinetiam Rainulphum Comitem, quem affectione multâ ſecum detinebat, mille Teutonicorum viris ei datis, ſuper civitatem ipſam Salernum deſtinavit: quibus ita convenientibus prope muros obſederunt eam. In civitate illâ reverâ quadringenti milites aderant, qui civitati invigilantes, Piſanos, & Principem, ſuosque omnes quotidie expugnabant. Quâdam itaque die, ſicut accepimus, certatum ad invicem validiſſimè eſt inter eos, & de militibus illis Rogerii Siculorum multi captivi ducti ſunt, & alligati. Conſules præterea Piſanorum, civitatis conſtantiam aſpicientes, quia talis, tantaque caterva militum intererat, conſilio communicato, lignorum machinam mirabiliter, mirabiliusque excelfam, & ultra quam credi poteſt, terribilem conſtrui, ſummâque cum feſtinatione levare mandaverunt. Unde factum eſt, quod populus civitatis mortis periculo oppreſſus, mortem expeſtabat. Audiens autem Imperator civitatis Salernitanae conſtantiam, & quia igne,

fer-

(*) Sc. Ravellum.

(**) Lacupenſuli C. C.

ferroque Pisani eam obsidebant, consilio invento, simul cum Domino Apostolico, ad eandem civitatem celeritèr festinavit. Sequenti igitur die Sapientes civitatis ad ipsum Imperatorem venire, & pactis intervenientibus, civitatem ipsam suo imperio submiserunt. Quidam verò militum illorum, securitate acceptâ, licentiam exeundi impetrarunt, quidam verò & praedicti Rogerii Proceres ad turrem majorem, quae super civitatem erat, confugerunt. Sicque civitas ipsa in gaudium conversa, sub tali, tantoque imperio exultabat. Audiens autem populus Pisanorum civitatem Salerni sine eorum consilio, & voluntate ab Imperatore captam fuisse, mirabiliter contristati sunt, & furore arrepto machinam lignorum factam combusserunt, & paratis navigiis Pisas regredi disponebant; sed Apostolici Innocentii precibus, & promissionibus coacti, ad Imperatoris voluntatem reversi sunt. Sicque castrum illud Turris majoris pro eorum discordiâ dimissum est. His ita peractis praefatus Imperator, & Apostolicus castra inde amoventes, Abellinum venerunt; deinde Beneventum, & juxta fluvium Caloris ex hac parte Ubiani, ad Ecclesiam Sancti Stephani castrametati sunt, II. die stante mensis Augusti. Cum autem Abellinum venisset Apostolicus ipse Innocentius Ducem ad defensionem Apuliae ordinare nomine suo sagtebat. Imperator vero nomine suo, contra voluntatem Apostolici ordinare volebat. Unde factum est, ut per triginta fere dies ad invicem discordatum sit; sed sapientum consilio communicato, discordia talis destructa est. Quid multa? divinâ favente clementiâ, & ipso Imperatore favente, omnibusque suis, Apostolicus nomine suo ad B. Petri fidelitatem Comitem Rainulphum virum utique prudentem, & discretum in Ducem elegit, & eo electo vexillum ad honorem Ducatus, Apostolicus, & Imperator in conspectu omnium ei tradiderunt, & confirmaverunt. Unde nemo tempore isto viventium recordari poterit, tali laetitiâ, & honore Ducem aliquem fuisse

se electum . Cumque taliter in praedicto loco castrametati sunt , triduò post , die videlicet Kal. Septembris Imperatrix nomine Florida , militibus ferè centum assumptis , ad Ecclesiam Beati Bartholomaei Apostoli venit , Portam Auream ingrediens , & Missarum solemniam ibi audiens , pallium quoddam super Altare Beati Bartholomaei , & libram unam argenti obtulit . Prae gaudio verò Beneventanus populus utriusque sexus , quia per innumera annorum curricula Imperatricem , sive Imperatorem non vidimus , cursu praecipiti ad ipsam intuendam Imperatricem ex omni parte civitatis festinavimus , & gratias Deo agentes exultavimus , quia , quod patres , avi , & proavi videre non potuerunt , temporibus nostris vidimus . Ea autem Basilicam ipsam B. Bartholomaei egrediens , per mediam plateam civitatis ascendit , & per Portam Summam exiens , ad exercitum suum remeavit . Triduò autem post Imperatricis adventum , praefatus Apostolicus Beneventanam civitatem intravit , & a Clero , & populo universo honorificè susceptus est . Alterâ autem die adveniente in sacro Beneventano Palatio sedens in conspectu Cleri , & populi Beneventani clamavit , ut si quis contra personam , sive electionem Gregorii Beneventani electi canonicè , & rationabiliter opponere vellet , liberâ fronte opponeret : sed clementiâ divinâ opitulante , & quia electus ipse vitam suam religiosè custodierat , nemo civium contra ejus electionem objecit . Apostolicus itaque hoc aspiciens gratias Deo egit , & ipse de persona , & vita electi testificatus est honestè , & religiosè , & eidem Electo praecepit , ut de peccatis suis confiteatur ; & die Dominico adveniente , Spiritu sancto cooperante , consecrationem acciperet . Quid multis ? die adveniente Dominico , Apostolicus ipse Ecclesiam Episcopii descendit , quinto die videlicet intrante mensis Septembris , Electum ipsum consecravit , ad cujus consecrationem Patriarcha interfuit Aquilejae , & complures alii Archiepiscopi , Episcopi , & Abbates Teutonicorum

rum viri Religiosi. Lector si interessēs, reverà miratus dicerēs, Archiepiscopum quemlibet Beneventanum tanto honore, & reverentiâ consecratum nunquam fuisse, & eo consecrato, Apostolicus ipse Palatium revertitur, His ita peractis Judices, & Sapientes civitatis eundem Dominum Papam precantur, quatenus apud Imperatorem intercederet, ut de antiquâ afflictione, quam civitas longè, latèque perpeffa est, Imperator ipse Beneventanos liberaret; videlicet de vinearum fidantiis, & angariis, terratico, & de omnibus redditionibus, quas Normandis reddere soliti sunt, quoniam quidem nos, & patres nostri, avi, & proavi Deum oravimus, ut Imperatoris adventum partibus istis largiri dignaretur, per cujus adventum libertatis vigorem & securitatis, consequeremur. Nunc verò Pater sanctissime, & quia voluntas, & potestas concessa est bene nobis faciendi, lacrymis omnium oramus, ut de tanto periculo tributorum civitatem B. Petri eripias. Apostolicus itaque pietate divinâ correptus super civitatis longâ afflictione condolens, Patriarcham Aquilejæ, aliosque Cardinales, & Girardum specialiter Cardinalem suum Presbyterum, virum valdè venerabilem, & discretum ad Imperatorem direxit, qui foras in præfato loco castrametatus erat, exposulans, ut comiti Rogerio de Ariano præciperet, ejusque Baronibus, ut fidantias, & omnes redditus, quos de hæreditatibus Beneventanorum habere solitus erat, quietus dimitteret. Imperator itaque precibus Apostolici acceptis, absque mora, vocari fecit præfatum Comitem, ut cum Baronibus suis venirent, & sacramento interveniente, petitionibus Apostolici obtemperarent. Comes itaque adveniens coram Imperatore confessus est, se hoc juravisse, & confirmasse tempore Comestabuli Rolpotonis, qui pro civitate hoc petierat. Denique Barones, quos secum duxit, jurare coegit, sicut Apostolicus exigebat. In primis Alferius Draco, & Robertus de la Marra, & Bartholomæus de Petrapulcina, & Tadeus

deus de la Greca, & Girardus de Lanxulinu, & Sarolus de lo Tufo, & sic juraverunt. Juro, & promitto, quod ab hâc horâ in antea non quaeram, nec quaeri permittam de cunctis haereditatibus Beneventanorum fidantias, angarias terraticum, olivas, vinum, salutes, nec ullam dationem, scilicet de vineis, terris aspris, sylvis, castanetis, & Ecclesiis, & liberam facultatem tribuo in haereditatibus Beneventanorum venandi, aucupandi, & in eis, & de eis quodcumque voluerint faciendi, & per hoc mercatum civitati non disturbabo, nec disturbari consentiam. Haec omnia attendam bona fide sine fraude. Taliter eis jurantibus, praecepit Imperator, ut alios suos Barones Montisfufculi vocaret ad idem sacramentum faciendum. Quibus actis, praefatus Girardus Cardinalis cum sapientibus civitatis omnia haec Domino Papae retulerunt. Hoc sacramentum factum est VI. die intrante mensis Septembris. Alterâ autem die idem Girardus Cardinalis cum Judicibus ad Imperatorem tetendit, ut ab ipso Comite, & suis Baronibus sacramentum hujusmodi acciperet. Comes verò Rogerius sacramentum illud facere noluit, confitens, se tempore praeterito illud fecisse, suos verò Barones de Montefusco jurare praecepit, videlicet Raonem de lo Tufo, Accardum, Gemundum, Eternum, Onfridum, caeterosque, qui circa Beneventum fidantias accipiebant, & his taliter actis Salvatori Deo, & Innocentio Papae gratias egimus, cujus virtute, & gratiâ tantam consecuti sumus libertatem. Quibus ita peractis praefatus Imperator de praedicto loco castra amovens, viam Romam redeundi arripuit, qui ante Portam Summem cum toto suo exercitu transivit, & praedictus Apostolicus cum illo festinavit IX. die intrante mensis Septembris (D).

Tunc

(D) *Et praedictus Apostolicus cum illo festinavit, nono die intrante mensis Septembris*) Haec omnino cum iis congruunt, quae in Serie Abbatum Cassin. de tempore observabam, quo Innocentius, & Lotharius apud Cassinum simul Iverunt.

Tunc ipse Imperator castrametatus est, ubi tres (*) Sancti nominatur; deinde Capuam petens, Romam transferunt. Quid multa? Imperii sui altitudinem, & Palatia Imperator ille repedavit. Apostolicus autem Innocentius Palatium Lateranense adivit. Audiens itaque nominatus Rex Rogerius Imperatorem illum viam redeundi arripuisse, exercitu convocato Salernum venit; continuò super Nuceriam veniens, illam suae obtinuit potestati: deinde castra amovens, totam Terram Rainulphi Comitibus obtinuit. Inde procedens Capuam furore multo, & tempestate comprehendit, & eam igne, ferroque depopulatur; universa siquidem civitatis illius spolia, & divitias partim igne, partimque virtute consumi praecepit; Ecclesias quidem, & earum ornamenta diripuit, mulieres quoque, & Sanctimoniales in opprobrium conversae sunt, & his taliter evolutis, Abellinum, & usque ad confinia Beneventi obtinuit. Confestim Magister militum Sergius Civitatis Neapolitanae ad suam convertitur fidelitatem; deinde Judices Beneventanae civitatis cum aliis civibus Regem ipsum adeuntes ad Anacleti fidelitatem, & ipsius Regis amorem, civitatem submitunt Beneventanam, Innocentii Papae fidelitatem parvipendentes: & his actis convocato exercitu civitatem Beneventanam applicuit, & ante Portam Summam medio mense Octobris transiens, ad Montem Sarculum festinavit, quod suae obtinuit potestati. Et inde procedens super civitatem Comitis Riccardi cursu volucris properavit, quam Comes ille dimittebat ad Ducem confugit Rainulphum; sicque civitatem illam suae voluntati alligavit. Inde Montem Corvinum capiens, in ore ignis, & gladii illud consumi praecepit, & spolia ejus diripuit. Dux igitur Rainulphus memoratus audiens Regem illum ob ejus confusionem Apuliam fuisse ingressum, & ejus desolationem quotidie tractare, Barensem populum, & Tranensem, Trojanum, & Mel-

Tom. IV. N n phien-

(*) Adhuc hoc nomen retinet locus vulgo: *A Tre Santi* appellatus.

phiensem, & mille quingentos milites congregavit, affirmans prius morti velle succumbere, quàm vitam ducere infelicem, & taliter Dux ille paratus prope Regis exercitum adivit. Interea Abbas de Claravalle (*) vir valde mirabilis, & discretus, qui ad Regem illum venerat pro tanti dissidii infestatione sedandâ, inter Regem illum, & Ducem pacis foedera alligare conatur: sed pro multis, variisque negotiis, quae inter eos querebantur, apud Salvatoris Dei potentiam nondum complacuit concordia alligari. Quid plura? Rex ipse exercitum suum divisit, & ad bellandum illum viriliter stabilivit: similiter & Dux ille suos omnes sapienter ordinavit. Primum quidem Regis acies ordinata aggreditur, & inter Ducis armatos intravit. Illicò acies illa Regis prosternitur. Rex autem, qui cum alijs aciebus suis armatis inerat, Dei adveniente iudicio, timore perculsus ipse primum terga vertens in fugam conversus est; sicque universa Regis congregatio cursu praecipiti confugit, dimissis omnibus divitiarum suarum apparatusibus, & tentoriis, auri, argenteque magnitudine infinitâ, quorum numerare copia non est humanae scientiae. Quid multa? Dux ille victor effectus de Regis exercitu comprehendit, & occidit, omnemque illam magnitudinem, divitiasque tam ipse, quàm populus Barenfis, & Tranensis, caeterique, quos rogaverat ad propria locupletati detulerunt. Tria millia, sicut audivimus, hominum in bello mortua sunt. Ibi Sergius Magister militum Neapolitanae civitatis mortuus est; ibi Eternus de Montefusco, & Girardus de Luzulino, & Sarolus de lo Tufo, & complures, quorum nomina pro difficultate numerandi silentio tegimus. Secundo verò die stante mensis Octobris bellum hoc actum est. Rex itaque nominatus taliter cum sequacibus suis aufugiens noctis tempore, alterâ quidem die ad castrum Paludis pervenit, deinde Salernum festinavit. Diebus autem non

(*) Sc. S. Bernardus.

multis evolutis , Rossēmannus Beneventanus Antistes , consilio accepto cum Judicibus civitatis , & sapientibus quibusdam ad Regem ipsum consolandum , & servitia civitatis offerenda festinavit . Precatur insuper , ut libertatem possessionum Beneventanorum , quam supradictus Imperator concesserat , populo Beneventano ipse largiretur . Rex igitur , precibus eorum acceptis , pro totius civitatis amore inveniēdo , privilegio facto , & signato , omnes fidantias & exactiones , quas soliti fuimus persolvere , condonavit , & privilegiis paginā acceptā gaudio ineffabili civitatem sunt regressi Beneventanam ; privilegii paginae ita est continens .

In nomine Domini Dei Salvatoris Aeterni Jesu Christi Dom. Incarn. anno 1137. mense Novembri I. Indiēt. Ego Rogerius Dei gratia Siciliae , & Italiae Rex , Christianorum adjutor , & clypeus , Rogerii I. Comitis filius . Regalis Excellentiae nostrae provocamur liberalitate fidelibus nostris tanquam de nobis bene promeritis beneficia ampliori manu debere impendere , ut non solum fideiores inveniantur , sed ut caeteri spe retributionis adjuti in nostro servitio promptiores habeantur . Ea propter Venerabilis Beneventane Rossēmanni Archiepiscopi , qui semper in omnibus fidelis extitisti , petitionibus tuis , & Bernardi Beneventani Comestabuli , & Beneventanorum Judicum , aliorumque plurimorum Civium clementius annuentes , quia vos semper nostros fideles experti sumus , pro amore Summi Regis , per quem subsistimus , & regnamus , & amore , & fidelitate vestrā , quam in nobis habetis , & in antea habituri estis , dimittimus , & condonamus vobis ea omnia , quae nos , & praedecessores nostri Normandi circa Beneventanam Civitatem habuerunt , fidantias subscriptas , videlicet denariorum redditus , salutes , angarias , terraticum , herbaticum , carnaticum , Kalendaticum , vinum , olivas , releuum , postremò omnes alias exactiones tam Ecclesiarum , quam Civium , & omnia predicta , & possessiones liberas facimus , & quietas undecumque aliquid reci-

pere soliti sumus; ut quamdiu in nostra permanseritis fidelitate, & nostrorum haeredum, liberi, & quieti vos, & vestri haeredes ab omnibus supradictis maneatis, & in vestris praediis venandi, piscandi, aucupandi liberam facultatem habeatis, & ut firmiter hoc tenere valeatis privilegium istud sigillo aureo nostro signari fecimus: Siqua verò persona, quod absit, magna, humilisque hujus nostrae concessionis paginam in aliquo violare praesumpserit, viginti libras auri purissimi in misericordia nostra Palatio nostro componat, praesensque privilegium robur pristinum obtineat. At hujus concessionis judicium per manus Henrici nostri Notarii scribi praecepimus, & bulla aurea insigniri. Anno Regni nostri septimo.

Cumque privilegium hoc coram Beneventanorum coetu lectum esset, Deo Salvatori omnium, praefatoque; Regi, & jam dicto Antistiti gratias egimus, quia quod Avi, & Patres nostri videre non potuerunt, libertatis, & securitatis donum nobis dignatus est misericordiam suam Jesus Christus largiri, & meritis non nostris offerre. Quid multa; ex tanto nobis concessio beneficio, & firmato, cives universi, servitia, & honores praefato Regi polliciti sunt, & sine offensione ad ejus praeceptum famulari (E). Dux praeterea Rainulphus supra memoratus audiens Regem illum sic devictum, & animo consternatum cum paucis

(E) Ex tanto nobis concessio beneficio, & firmato, cives universi servitia, & honores praefato Regi polliciti sunt, & sine offensione ad ejus praeceptum famulari.) Fortasse: sine offensione Romani Pontificis. Beneventani autem liberi ab exactionibus omnibus Rogerii Privilegio redditi, sua servitia ei promiserunt; sed pridem concesserat Anacletus. *Auxilium hominum Beneventi*, inquit in Diplomate superius relato, *contra hostes tuos largimur, & confirmamus*. Quos anno sequenti 1138. obsequii sui specimen eidem dedisse, perhibet Falco, cum ait: *Praedictus Rex Dominum Papam Innocentium in Patrem, & Dominum accepit, & civitati Beneventanae, & per totius Regni sui partes mandavit, eum Patrem, & Dominum accepisse*. Nos autem literis ejus acceptis, *Dominum illum, & Patrem vocavimus*. Schismati sic renuntiasse videtur Rogerius; pax tamen inter illum, & Innocentium sequuta haud est, quem anno 1139. ut idem noster habet, praefatus Papa in Romana Synodo *vinculis excommunicationis alligavit*.

cis Salernitanam civitatem fuisse ingressum, consilio habito, mille fere equites, & Apulorum peditum multitudinem congregavit; nec mora, Trojam dimittens captivatam totam suae alligavit potestati, & inde procedens super Comitis Rogerii de Ariano Comitatum advenit, qui continuò Alferium Draco, & Robertum de la Marra, & Robertum de Petramajori, & Robertum de Poto-franco, aliosque Barones ipsius Comitis suae subjugavit ditioni. Postremò eundem Comitem Rogerium ad suam coegit voluntatem. Quibus ita peractis Dux ipse prope castellum Paludis suorum virtute stipatus castrametatur, die quidem Kal. Decembris. Mirabatur interea populus Beneventanus de Ducis illius Rainulphi continentia, & in praedicti Regis amore, & fidelitate, & Anacleti servitio die, noctuque simul cum Domino Rossimanno Antistite invigilabat.

Aliud quoque non tegendum silentio fraternitati vestrae explicabo. Cum praefatus Abbas de Claravalle vir valde mirabilis, & discretus de foedere pacis, & Ecclesiae unitate cum nominato Rege confabularetur, assidue Rex ipse cum Abbate illo stabilivit, ut tres Cardinales ex parte Innocentii Papae, qui ejus interfuisse electioni ad Regem ipsum venirent, & tres ex parte Anacleti, & ordinem electionis utriusque, Regi ipsi insinua-
rent, deinde Rex ipse ordine audito utriusque partis sanctiorem, & justiorem eligeret electionem, & sic Spiritu sancto favente, ad pacis perveniret cum totius sui Regni magnitudine firmamentum, quantum in sui arbitrio, & scientia contineret. Cognoverat enim, firmiterque crediderat, totius mundi Christicolae parti favere Innocentii, & ejus Pontificatum venerari; ipse verò solus cum Regni sui latitudine discordabat. Continuò ad Innocentium Papam, & Anacletum delegatus est, & cursu rapido Regis positio destinatur. Placuit itaque eis, & consilio eorum firmato ex parte Innocentii Aimericus Cancellarius, & Girardus Cardinalis vir valdè venerabilis, simul
cum

cum praediſto Abbate de Claravalle Salernum ſuper huiusmodi electione ventilandâ advenierunt. Ex parte verò Anacleti Matthaeus Cancellarius, & Petrus Piſanus Cardinalis, & Cardinalis alius nomine Gregorius ſimiliter acceleravere. Quibus congregatis, Rex ille, ut erat ſagacis animi providique conſilii, prius partem Innocentii quatrìduò uſque ad occaſum mirabiliter, & ultra quàm credi poteſt, examinavit; ſequenter autem Anacleti partem quatrìduò ſimiliter perſcrutatus eſt. Studiosè igitur & diligenter partibus utriusque electionis auditis, Rex ipſe Clerum omnem, & populum civitatis Salernitanæ congregari mandavit, & Episcopos, & Abbates Monafteriorum, qui convenerant, & coram eis taliter exorſus eſt: Domini, & fratres credimus veſtram non latere prudentiam, qua de re Cardinales iſtos partes utriusque fecerim convocari; putavi etenim, quantum noſtræ attinet virtuti, tali, & tanto negotio finem imponere, & iuſtitiæ ſemitam evidentè ſectari; ſed quia multis quaestiõibus, variisq; reſponſionibus animus noſter impeditur, ſolus ego ſuper hoc tanto negotio finem impendere nequeo: unde ſi Dominis iſtis Cardinalibus videtur, ordinem utriusque ſcribant electionis, & ab utraque parte unus mecum in Siciliam deſcendat Cardinalis, ubi, favente Domino Nativitatis Jeſu Chriſti Salvatoris feſtivitatem celebraturi ſumus, ibique ſapientes Archiepiſcopos, Episcopos, aliosque inveniemus prudentis animi viros, quorum conſilio Anacleti partem uſque modò ſectatus ſum: tunc enim ipſorum, aliorumque ſapientum conſilio, ſuper hoc negotio, divinâ inſpirante clementiâ, certiffimum finem, quantum meae attinet poteſtati, imponemus. Cardinalis ad haec Girardus reſpondit: Sciatis reverà, quoniam ex parte noſtra ordinem partis noſtræ nos omnes ſcribemus: audiviſtis enim ex ore noſtro ſeriem electionis, audiviſtis omnia, quaecumque circa nos geſta ſunt: Cardinalem quidem mittemus Guidonem de Caſtello ſapientem utique virum, & diſcretum, qui vobis-

cum,

cum, sicut petitis, ad Siciliam veniat, deinde sicut sapientiae vestrae placuerit, perficiatis, Spiritus sanctus Paraclitus cor vestrum illuminet, & corde recto ad Ecclesiam, & veritatis lumen perducatur. Et his actis unusquisque ad propria remeavit. Alterâ die adveniente praedictus Girardus Cardinalis cum suis reversus est: solus autem Guido praefatus Cardinalis remansit cum Rege profecturus, sicut statutum erat. Ex parte verò Anacleti similiter Cardinalis alius destinatur. Quibus patratis, navigio parato, Rex ipse ad Siciliam transfretavit. Dux praeterea Rainulphus jam nominatus praefatum castellum Paludis viriliter obsedit, quod praeliis multis, & machinationibus quotidie expugnabat. Videns autem Dux ipse castellum illud capere non posse, consilio habito, illud dimisit, & in finibus Alifanis secessit; qui continuò civitatem illam, & munitionem castelli comprehendit, & suae obtinuit potestati.

Hoc anno Anacletus, qui sub nomine Pontificatus advixit, VII. die stante mensis Januarii mortuus est, qui sedit annis septem, & mensibus undecim, & diebus vigintiduobus. Innocentius itaque Pontifex continuò viribus sumptis, & amicorum virtute acceptâ contra inimicos viriliter insilivit. Rossemannus igitur Episcopus totius civitatis tintinnabula Beneventanae pulsare praecipit, mortem ipsius Anacleti scilicet significando.

Hoc anno praedictus Imperator cum ad Imperium suum revertebatur, mortuus est in partibus Tusciae, & eo defuncto Corradus ad Imperium unanimi voto sublimatus est.

Anno 1138. & IX. anno Pontificatus Domini Innocentii II. Summi Pontificis mense Martio I. Indictionis. Cum praedictus Anacletus mortuus esset, Cardinales sui, consilio accepto a fratribus ipsis Anacleti, ad Regem miserunt Rogerium, ipsius Anacleti mortem significantes, ut si ei placeret, Papam constituerent. Rex itaque, ut Domini Papae Innocentii partem impediret, voluntati

eorum assensit, & Papam eligendi potestatem dedit; qui
mam reversi, fautoribus eorum congregatis, medio mense
Martio, Gregorium Cardinalem Papam sibi, & invaso-
rem constituerunt, Victoremque eum vocaverunt. Sed
Dei misericordiâ auxiliante, haeresis illa, & invasio pauco
tempore regnavit. Idibus autem non multis evolutis,
fratres praedicti Anacleti, tantam cognoscentes turba-
tionem, in se reversi, Domino favente, cum praedicto
Domino Innocentio Papa pacis firmamentum composue-
runt, & ipsi, & omnes ejus adversarii ad ejus fidelita-
tem conversi sunt, & sceleratus ille, qui sub Victo-
ris nomine apparuit, vestem, & mitram deposuit, &
ad voluntatem Pontificis Innocentii pervenit. Sicque
gaudio magno, & gloriâ exultationis tota Romana ci-
vitas exultavit, & Pontifex ipse Innocentius ad uni-
tatem Ecclesiae, & concordiam, auxiliante Domino,
perducitur. Diebus autem non multis evolutis prae-
dictus Apostolicus, consilio accepto, Albanum venit,
disponens, exercitu congregato, ad Ducem Rainul-
phum venire; sed infirmitate percussus venire non
potuit. Interea Rex Rogerius congregato exercitu in
finibus venit Apuliae, cogitans civitates sibi ab Impe-
ratore ablatas suae submittere potestati. Dux igitur Rai-
nulfus Regis illius sentiens adventum, totius Apuliae
partes submovit, ut contra ejus rabiem unanimiter in-
sistant. Nec mora, cursu rapido ad Ducem festinant no-
minatum, & sic contra Regis illius ferociam mensibus
fere duobus resistunt. Haec inter, sicut nobis est rela-
tum, praedictus Rex Dominum Papam Innocentium in
Patrem, & Dominum accepit, & civitati Beneventanae
& per totius Regni sui partes mandavit, eum Patrem,
& Dominum accepisse. Nos autem literis ejus acceptis
Dominum illum, & Patrem vocavimus; quibus pera-
ctis Rao de Fraineta Beneventanae civitati, & Regi
Rogerio rebellis apparuit, & vineas Beneventanorum in-
cidi mandavit. Cives itaque, consilio accepto, Raonis il-
lius

lius infestationes Regi nominato mandaverunt, ut citissime eos ab illius adversitatibus eripiat. Rex illicò, congregato exercitu, iter arripuit, & in ipsius sui adventus virtute Montemmaranum, & Castella alia comprehendit, & igne comburit. Inde super Ceppalunum adveniens simul cum Beneventanis illud obsedit, & die ipsa villam rusticorum comprehendit, & eorum bona depredata sunt, & domos omnes eorum destructae. Sequenti verò die turres, & munitiones castelli in potestate Regis datae sunt. Rao etenim de Fraineta timore Regis coactus castellum illud tridudò ante exierat cum uxore, & ad Ducem festinavit Rainulphum simul cum Raone de lo Tufo, & Orrico de Sarno, qui similiter faciem Regis fugientes castella sua dimiserunt. Cives continuò Beneventani Regem precantur suppliciter, ut castellum illud Ceppaluni civitati contrarium, ad destruendum largiatur. Quid multa? Rex ipse petitionibus populi favens permisit ad diruendum. Nec mora, catervatim Beneventanus populus festinat ad destruendum, & sic radicitus universa aedificia castelli evulsa sunt, & civitas tota super illius gaudebat destructione. Nam si universas crudelitates, & pericula, quae ab illius castelli Dominis passi sumus, describere vellem, nec lingua dicere, neque stylo pronunciare possem. Unde Deum laudantes Regi gratias egimus, qui nobis illud ad destruendum concessit. Et his actis praefatus Rex Capuanos fines adivit, & castellum, quod Calvum dicitur, comprehendit (F). Dux praeterea Rainulphus exercitu congregato horis omnibus invigilabat, ut Regem illum

Tom. IV.

O o

vir-

(F) *An. 1138. Capuanos fines adivit, & Castellum, quod Calvum dicitur, comprehendit*) Verè Calvum (ubi olim *Cales*, diutissime quae deserta mansit) & ab ejus constructionis primordio in ipso confinio fuit agri Campani: quippè in an. 879. ab Atenulfo, qui dein Comes Capuae, & demum Princeps Beneventi evasit, aedificari caeptum in limite Calinii, incurrente in Campanum, ex Erchemperto Num. 40. & 45. est intelligere; de quo offendebatur Capuae tunc Gastaldus Pandonulfus. Eadem autem descriptio, cum

virtute infiliat , & accipiat ultionem . Rex vero , ut erat sapientis consilii , per montana quaeque , & loca ardua castrametatur , & sic Ducis vitabat prudentiam , & virtutem , unde Dux ille vehementer condolens mente , & corpore fremebat , quia cordis dolorem ostendere non poterat . Novissimè apud Alifas moratur , existimans Regem illum Alifis venire . Rex verò , ut diximus , Ducis constantiam fugiens a castello Calvo revertitur , & in finibus Sanctae Agathes tentoria sua poni praecepit , Beneventum venire disponens ; & inde amoto exercitu castrametatus est prope Beneventum , ubi dicitur Plancel-la (*) , & ibi mansit duobus diebus . Tunc accepto consilio indè recessit , & districto exercitu flumen transivit Caloris , & castra posuit super Pontem Valentinum , mansitque ibi duobus diebus . Dux autem nominatus Rainulphus , ut erat prudentis animi , in finibus morabatur Petraemajoris , pertractans , ut castellum Apicis , quod Rex minabatur obsidere , virtute , & animosè illud liberaret . Rex itaque nominatus Beneventanos precatur , ut in ejus auxilio unanimiter festinarent . Rossemannus igitur , qui tunc Praesul aderat , amore Regis coactus , cives universos rogavit , & in ejus mandavit auxilio . Audiens autem Rex ipse castellum Apicis a militibus , & viris prudentibus armatum fore , consilio accepto , castra amovit , & Petraepolicinae castellum aggredi praecepit , & igne , ferroque illud depopulatur ; & inde procedens castella alia comprehendit , & comburi mandavit . Pontem Landulphi , Farnitum (**), Campugattari (***), & Guardiam , & civitatem comprehendit Alipham , & igne consumpsit , universam quidem substantiam civium ,
& ec-

cum postea suus ager Calvo fuisset assignatus , immutata non est , quod ex Praecepto Princ. Pandulfi superius allato , & ex Privilegio quodam Reginae Joannae I. in Archivo Campanae urbis aperitur ; atque etiamnum manet , de quo alibi .

(*) De locis *Chianche*, & *Chianchizelle* dictum est in Appia Via lib.III.

(**) *Fragrito*.

(***) *Campolattaro*.

& ecclesiarum ornatus , galiotae Regis , & turba innumera praedonum , quae eum sequebatur , comprehendit , rapuit , dispoliavit , & unusquisque , prout potuit , dispersatur . Lector itaque , si adesses , super tali , tantâque civitatis strage , & confusione turbatus deficeres , & firmares a Graecorum tempore , & Paganorum tantam in christianos ruinam , & combustionem non accidisse . Cumque taliter civitatem illam Alipham consumasset , exercitu inde amoto , in finibus festinavit Benasri , civitates illas suae submittere volens potestati . Continuo , jussu crudelitatis a Rege illo injuncto , civitatem illam Benasrum aggredi , et expugnari mandavit : cives autem , prout poterant , et se , et civitatem defendebant . Rex itaque eorum constantiam aspiciens , crudeli manu iussionis minatur , ut civitatem illam infilient . Continuo peccatis imminetibus , civitas illa valde munita , et divitiis plena capitur , et civium omnium bona , et divitiarum magnitudines ab hostibus capiuntur , et divisae per partes ad nihilum sunt conversae . Viri itaque , et mulieres , parvulique eorum per montana fugiunt , omnibus eorum bonis in manibus rapientium , et praedonum dimissis , sicque civitas illa , et turrium ejus munitiones in potestate Regis subacta est . Et tali crudelitate audita Praesentianum castellum , et Roccaromana ad Regis voluntatem convertitur , et alia castella circumquaque contigua . Quibus actis Rex inde revertens Beneventum venit , et ad Paludis castellum castrametatur XII. die mensis Septembris intrante . Dux interea Rainulphus , qui tanto Regi resistere non poterat , dolore cordis concussus circa Aliphanos fines morabatur . Inde procedens Rex ipse ad civitatem Melphium ivit , putans eam suae submittere potestati , quod obtinere non potuit , et inde reversus super castellum Toccum adivit . Continuo machinas lignorum fieri mandavit , virtute quarum turres castelli illius , et munitiones destruerentur ; sicque pars quaedam turrium diruta est . Dux in-

terea Rainulphus circa eum quotidie invigilabat, ne Rex ille terras Rogerii Comitis de Ariano invaderet. Populus autem castelli, virtutem Regis, et furorem aspiciens sub ejus potestate, et ditione colla submisit, et castellum illud in ejus dominatione subactum est III. Kalend. Octobris, octo quidem dies castellum illud Toccum obsedit. Quibus ita peractis, Rex ipse castra inde amovit, et tempore valde pluviali Beneventum venit, et ipse intra Ecclesiam S. Petri Apostoli prope civitatem sitam castrametatur (G). Totus quidem ejus exercitus infra civitatem hospitatus est Beneventi, ibique mansit diebus tribus: tempus enim terribile pluviarum, et valde periculosum inerat, et pro inveniendis ad exercitum necessariis, nullo modo adire valebant; unde, sicut diximus infra civitatem Beneventi ad refocillandum exercitum commorati sunt. Rex interea nominatus civitatem intravit Beneventanam IV. die intrante mensis Octobris, et ecclesias, et civitatis palatia, et Curiam Apostolici studiosè perquisivit; et exercitu refocillato castra a civitate amovit, et prope castellum S. Severi castrametatus est. Inde procedens castellum Morcone suae obtinuit potestati, et his actis castellum Sancti Georgii, & Pe-

(G) *Beneventum venit, & ipse intra Ecclesiam S. Petri Apostoli, prope civitatem sitam, castrametatur*) Manent etiamnum hujus Ecclesiae rudera in planitie, ut nostri Falconis usurpem verba ad an. 1137. *juxta flumen Sabati*, eamque Theoderada, uxor Ducis Romualdi, qui sedit ab an. 961. ad an. 977. construxit; *qui in loco multarum ancillarum Dei Coenobium instituit*, ut perhibet Paulus Diac. lib. 6. cap. 1. At hoc Rogerii tempore ibi non aderant Moniales, ut reor; quae Monasterium S. Petri Apost. pariter nuncupatum, memoratumque Falconi ad an. 1121. intra urbem situm incolebant. Theoderada autem eam extra Beneventi moenia construxisse videtur ecclesiam, ut pio quodam affectu D. Petri in Vaticano campo extra Romam conditam Basilicam imitaretur; sicuti non alia occasione excitas reputo extra Capuam, Tarentum, Viennam (Nolam mitto, aliasque urbes) Ecclesias eidem Divo, summo cultu olim habitas, quarum prima descripta habetur nostro Michaeli Monacho in suo Sanctuario Par. 3. altera Petro Diac. lib. 3. cap. 43. & 57. tertia verò in quodam Diplomate memoratur Callixti II. apud Bibl. Floriac. quâ deinde labentibus annis ignoratâ, vulgus, quem sequuti postea sunt doctiores, longè alias earundem construendarum excogitavit pias quidem rationes.

et Petraemajoris comprehendit. Comes igitur Rogerius de Ariano haec audiens, Apicis castellum dimisit, et villanis omnibus, ut Regi obedirent, licentiam largitur, et ipse civitatem intravit Arianum; ibique confidens, Ducis Rainulphi auxilium adinvenit; quâ de re nullo modo ad Regis voluntatem pervenire voluit. Continuo Rex ipse castellum Apicis suae alligavit fidelitati, et Rex ipse ad castellum Tamarum diebus quatuor moratus est. Praefatus autem Dux exercitu congregato prope civitatem Arianum venit custodiens, ne Rex ipse quoquo modo eam invaderet, et sic Rex ipse, et Dux adinvicem laborabant. Et his decursis praedictus Rex a Tamaro illo castello discedens circa Melphitanos fines festinavit; et inde procedens castellum S. Agathes valde munitum suae obtinuit potestati, et alia castella ibi contigua. Dux interea nominatus civitatem regebat Melphium, ne Rex ille quoquo modo ingenio eam invaderet: praefatus autem Rex cognoscens Ducem Rainulphum jugiter contra se, et suos obsistere, et Apuliae civitates tueri, consilio communicato, castella, quae comprehenderat, militibus, et viris armatis muniri, et observari mandavit; et ipse Rex Salernum adivit, disponens ad Siciliam reverti, quam longo tempore dimiserat. At Dux nominatus Barum descendit, et marinos fines visitavit, populum omnem hortando, ut tempore opportuno, viribus sumptis, et armis, contra Regem obsistant, qui unanimiter, et corde devoto paratos fore clamitabant.

Anno 1139. Dom. Incarnationis, & X. anno Pontificatus Domini Innocenti II. Summi Pontificis, & universalis Papae mense Martio II. Indictionis, hoc anno praefatus Apostolicus Innocentius, VIII. die intrante mensis Aprilis, Romae Synodum celebravit. Ad cujus sacri Conventus praesentiam Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates innumeri convenerunt: ibique inter caetera, quae Spiritu sancto mediante, statuta sunt, vinculis excommunicationi alligavit Regem Rogerium praedictus Apostoli-

stolicus Innocentius in praesentia omnium catholicorum virorum, qui convenerant, & ejus omnes sequaces. Hoc anno Rainulphus Dux, de quo in superiori tractatu mentionem fecimus, ardentissimo febris sinoche (*) calore correptus, ultimo die stante mensis Aprilis ex hoc mundo decessit apud civitatem Trojanam, quem Ducem Guillelmus venerabilis ipsius civitatis Episcopus cum universo clero, & populo diligenter, & honestè, lacrymisque manantibus sepulturae infra Episcopium tradiderunt. O quantus luctus omnium, & virginum, & viduarum, puerorum, & senum utriusque sexus, & militum, civitatem illam invasit, quem si radicitus describere tentarem, nec dies sufficerent, nec copia describendi. Barensis itaque populus, & Tranensis, Melphienis, Canusinus, & omnes, qui sub ejus dominio, & protectione confidebant, consolatione oblita, crinibus evulsis, pectoribus laniatis, & genis, ultra humanum modum lugebant. Lugebant enim Ducem piissimum, & Patrem universorum, qui totius sui Ducatus habenas dulcedine, & humanitatis suavitate, furore omni deposito, disponebat. Quid multa? de mortis illius compassione inimicorum etiam acerbitas, & de ejus prudentia condolens, lacrymansque compatiebatur: sicque tota ferè Italia de ejus probitate, & praeliis, horis omnibus recitabat. Audiens autem praenominatus Rex Rogerius Ducem Rainulphum, virum bellicosum, & magnanimum ex hoc mundo objisse, vanitatis, & elationis spiritu accensus ultra humanum modum gavisus est. Gavisus utique, & morte communi oblitus exaestuatur, animoque concipiens, ut exercitu congregato Apuliae fines infiliat, eamque suae submittat ditioni, & fidelitati. Quid multa? septem navigiis armorum paratis, & auri, argentique magnitudine ditatis, die VII. stante mensis Maii, Salernum transfretavit. Continuo clerus omnis, & populus Salernitanus laudibus multis, hymnisque sonantibus Regem illum suscepit. Nec
mora,

(*) Fort. *Synanche*, sive anginae.

mora, Rex ipse literas omnibus suis circumquaque manentibus direxit, ut armis eductis ad eum conveniant. Literis itaque ejus acceptis ad imperium ejus obtemperaverunt; deinde Rex ipse exercitu congregato Beneventum venit, & sic contra inimicos expugnandos festinavit.

Hoc anno IV. Kalend. Junii, mons ille (*), qui prope civitatem Neapolim esse videbatur, ignem validum, & flammam visibiles projecit per dies octo, ita ut civitates ei contiguae, & castra mortem expectabant; ex cujus incendio pulvis niger, & horribilis exivit, & usque Salernum, & Beneventum, & Capuam, & Neapolim pulvis ille a facie venti pervolavit; ignis verò ille per dies octo visus est, de quo pulvere cives multi Beneventanorum, & ego istius operis descriptor collegimus, per dies verò triginta pulvis ille super terram visus est. Cumque, ut supra dictum est, Rex Rogerius exercitum congregasset, super Comitis civitatem festinus adivit, & civitatem illam acerrimè expugnans suae eam alligavit ditioni. Comes autem fugam petens, Trojam ingressus est. Deinde Rex ille civitates, & castra Capitanatae suae obtinuit potestati. Dux praeterea filius praefati Regis civitates cunctas Apuliae, & maritimas ad suum convertit imperium, pacem omnibus, & securitatem affirmans. Barum quidem, civitatem valdè munitam, obtinere non potuit; quadringentos enim milites Princeps civitatis secum detinebat, praeter cives quinquaginta millia habitantium (**). Dux itaque nominatus civitatem illam Barum cognoscens, capere non posse, exercitu suo convocato ad patrem Regem Rogerium, qui in Trojanis morabatur confinibus pervenit, & eis in unum convenientibus, studiosè tractare caeperunt, qualiter civitatem Trojanam suae submittant potestati. Quatuor quidem millibus interjectis a ci-

(*) *Vesuvii* montis eruptionem describit.

(**) Vereor ne Barensum incolam

rum numerus vel amanuensis errore, vel scriptoris licentiâ beic plusquam revera fuerit, auctus sit.

a civitate Trojana Comes Rogerius Ariani cum septingentis militibus de morte desperatis morabantur. Cives revera Trojani cum extraneis, qui ad eos confugerant prae timore nominati Regis, civitatem illam tuebantur. Rex itaque civitatem illam sic a tantorum virorum virtute munitam persentiens, ad Castellum Bacharezza ibi vicinorum ducentos milites dimisit pro civitatis illius infestatione, & ipse cum Duce nominato filio suo, simulque eorum exercitu advocato super civitatem Arianum Comitum Rogerii venit. Continuo Rex ipse civitatem illam obsedit, & lignorum machinas ad expugnandum eam fieri mandavit. Cives autem, & milites, qui cum eis erant, nihil ex his, quae ingerebantur, metuebant; ducentos enim milites, & viginti fere millia armatorum in civitatem introduxerunt. Rex itaque sic eam paratam, & munitam aspiciens castra amoveri praecepit, & furore commotus vineas, olivas, & arbores, & fata eorum, quae inveniri poterant, incidi mandavit, & devastari, & sic civitatem illam dimittens biduo per confinia illius moratus est.

Eodem tempore praefatus Apostolicus Innocentius praedictum Ducem Rainulphum obijisse audiens, satis, satisque condoluit, & consilio communicato Urbem Romanam exivit, mille Equitum catervâ stipatus, & peditum multitudine copiosâ, deinde ad civitatem Sancti Germani pervenit. Cumque praefatus Rex Apostolicum illum Urbe egressum persensit, Legatos suos praedicto Apostolico de pace mandavit, & voluntatem Apostolici, & petitionem pollicetur perficere. Apostolicus autem Legatos Regis honestè accipiens, Cardinales duos ad Regem ipsum transmisit, pacis, & dilectionis firmamentum describens, & ut ad civitatem Sancti Germani Rex ipse festinaret. Quid multa? Cardinales illos Rex ille diligenter, & honestè accipiens, civitatem Trojanam, quam obsidebat, dimisit, & cursu rapido ad praedium Apostolicum cum Duce filio suo, & exercitibus suis festinat;

con-

continud per Legatos suos ab utraque parte de pacis facere interlocuti sunt . Apostolicus itaque Principatum Capuanum a Rege petebat, quem injustè Principi Roberto abstulerat . Rex verò nullo modo Principatum reddere voluit , & sic per dies octo disceptatio talis inter eos habita est ; & his actis praefatus Rex suo omni exercitu coacervato, ad terras, quae filiorum Burelli vocantur, acceleravit, de quibus terris partem quandam castrorum suae submitit potestati . Apostolicus autem , & qui cum eo erant, Regem illum in partes illas recessisse cognoscentes, castrum quoddam nomine Galluzzum aggredi praecepit, & devastari . Nec mora , praefato Regi nunciatum est, qualiter jam dictus Apostolicus castellum illud esset aggressus . Quid multa ? cursu rapidissimo Rex ille ad terram Sancti Germani, ubi Apostolicus ipse morabatur , pervenit . En subitò de Regis adventu fama terribilis pervolat, & continuò castra Regis confixa sunt . Apostolicus itaque, & Princeps Robertus Capuanus, & Romanorum militia Regis adventum sentiens, castra eorum omnia amoveri jubent, ut in securiori parte manerent . Dux autem Regis filius, mille fere equites accipiens, sic Apostolicum discedentem deprehendens, insidiis constitutis, super Apostolici milites insilivit, qui potentiam, & insidias sentientes, terga vertentes fugam petunt, & secundum vires per loca illa diversa aufugiunt . Praefatus verò Princeps, & Riccardus de Sapacanina (H), & Romanorum multitudo evasit ; multi verò militum, & peditum in flumine mortui sunt, multos in captione Regis fore audivimus . Apostolicus autem Innocentius post suos omnes quasi securus incedebat . En ex improvise militum

Tom. IV.

P p

ca-

(H) *Praefatus verò Princeps, & Richardus de Sapacanina*) Non sic : sed *De Rupecanina* , quod oppidi est nomen in Episcopatu Allifano . Hic Richardus frater fuit Raynulfii, qui ex Abellini, aliarumque plurium civitatum, oppidorumque Comite, Dux Apuliae ab Innocentio, & a Lothario fuit institutus ; exque Comite Roberto natus erat, filio senioris Comitis Raynulfii, germani fratris Principis Capuae Richardi I. ut alibi est dictum .

caterva eum aggreditur, heu dolor! & illum comprehendunt, omnique suo thesauro, & ornatu diviso, ducunt illum ante Regis aspectum, & sic contumeliis ditatum, captivum illum in tentorio, quod Rex illi transmisit, intromittunt: & consequenter Apostolici Cancellarium Aimericum, & Cardinales captivos perducunt. Decimo autem die stante mensis Julii, Pontifex ipse Innocentius captus (I) est. O quantus luctus, & moeroris abundantia mentes fidelium, & Civitates Apostolici invasit, quae si radicitus describere vellem, nec dies, nec tempus sufficerent! Quid multa? Continuo Rex ille per Legatos suos

(I) *Decimo autem die stante mensis Julii, Pontifex ipse Innocentius captus est.*) Baronius non habet tò, *stante*, & absolute legit, *decimo die mensis Julii*, ac perinde id contigisse censuit 6. Id. Julii. Sed certè Innocentius captus a Rogerio fuit 11. Kal. Augusti, decem tantum diebus Julii restantibus; nam *quarto die*, inquit Anonymus Cassin. *pace factâ, confirmavit illi totam terram*: die nimirum 24. praedicti mensis; a quo noster die tantum discrepat. *Die verò illâ*, ait, *in qua praedictus Apostolicus pacem cum Rege firmavit, B. Jacobi festivitas celebratur*. Quocirca in eodem Falcone paulò ante haec verba legam: *Rex ipse, & Dux filius ejus, & Princeps septimo die stante mensis Julii ante ipsius Apostolici praesentiam veniunt, non septimodecimo*. Sed in antecedentibus, ut dixi, nil mutandum. Nec ubi de eodem Rogerio superiùs, qui *die septimo stante mensis Maii Salernum transierat*, a quo simul loco Baronius expunxit tò, *stante*. Sane *quinto die stante mensis Maii* (fortasse VI. non V.) an. 1120. a Campano constitutum Principem Richardum hujus nominis III. cum idem dicit Falco, ac subdit, *die Ascensionis Domini, quinto die ipsius Maii stante* a Campano Archiepiscopo illum consecratum, utique ipsam consecrationem 27. die Maji actam demonstrat; in quem praefato anno Festum contigit Dominicae Ascensionis. Huncque Falconis locum familiari in sermone, meo more, apud amicum, doctumque virum, ut saepe etiam pleraque alia antiqua minùs trita, sic etiam olim enarrabam; qui applausu tunc suo meam amplexatus interpretationem, nescio cur postea eam scripto tradens, per me profecisse (quod non hâc tantum vice commisit) dissimulavit; Baroniumque gravissimum absque controversia, sed quem ea non semel fugerat, ut dictum est, maluit super hoc laudare Auctorem. Integros autem uniuscujusque mensis dies in tres sectiones; hoc est in dies intrantis, mediantis, & exeuntis, quos stantes appellabant, cum olim distinguerent (Sinensis epist. 4. in dies tantum intrantes; & exeuntes paritur mensis) de quo exempla sunt nimis obvia, priscorum Latinorum Nonas, Idus, & Kalendas aliquo pacto videntur voluisse imitari; sed ea praeter alias adhibita exceptione; ut stantem diem ab ultimo mensis die distantem, non a Kalendis, & a principio successuri mensis, ut rem non sicut

suos Pontifici Innocentio, quem captivum tenebat, suppliciter, & ultra quàm credi potest, mandavit humiliter, ut pacis, & concordiae manum componat. Apostolicus itaque se destitutum virtute, & armis, & desolatum aspiciens, precibus Regis, & petitionibus assensit, & capitularibus, & privilegiis ab utraque parte firmatis, Rex ipse, & Dux filius ejus, et Princeps XVII. die stante mensis Julii ante ipsius Apostolici praesentiam veniunt, et pedibus ejus advoluti misericordiam petunt, et ad Pontificis imperium usquequaque flectuntur. Continuo per Evangelia firmaverunt B. Petro, et Innocentio Papae, ejusque successoribus canonicè intransitibus fidelitatem deferre, caeteraque, quae conscripta sunt. Regi verò Rogerio statim Siciliae Regnum per vexillum donavit ejus Duci filio Ducatum Apuliae, Principi alteri filio ejus Principatum Capuanum largitus est. Die verò illa, in qua praedictus Apostolicus pacem cum Rege firmavit, B. Jacobi Apostoli festivitas celebrabatur, VII. Kalendas Aug. Et his actis, Missae solennia celebravit Apostolicus ipse, ubi satis, abundèque de pacis continentia tractavit. Laetitia igitur, et gaudii abundantia universos inhaussit, et coelorum Regem magnificantes super pacis firmatae, et concordiae dextrâ laetati sunt. Beneventanus itaque populus pacem audiens firmatam, et Regem voluntati Apostolici alligatum, tanto gaudio, et exultatione triumphat, quòd si ex toto describerem, deficerem in tempore, et locutione. Apostolicus igitur, pace firmata cum nominato Rege, Beneventum ingressus est die Kal. Augusti, quem Beneventanus populus honore multo, et devotione cordis suscipiens, quasi B. Petrum in carne

P p 2

aspi-

sicut docueram, tradidit idem amicus meus, denotarent; quam differentiam Falco vel nesciens, vel non curans, non diverso calculo dies Kalendarum, quo dies stantes supputavit; Festumque D. Jacobi Apost. celebrari dixit 7. Kal. Augusti, quod 8. Kal. ac septimo die stante Julii veneratur: ad annum tamen 1131. Festum S. Angeli figit 3. Kal. Octobris nullo errore: quippè ibi recensitus,

aspiciens, laetatus valdè gaudebat. Rex autem foris civitatem Beneventi castrametatus est, quia Rex usque ad Portam Sancti Laurentii cum Domino Apostolico comitatur. Die verò ipsâ ad vesperam Rex ipse civitatem ingreditur, et curiam Domini Papae ascendens, cum eo aliquantùm moratur, deinde ad Episcopium pergit, et B. Mariae Basilicam, et S. Bartholomaei Apostoli ingrediens pro salute suâ oravit. Intravit quoque Monasterium S. Sophiae, et ante altare S. Mercurii se prostravit. Inde procedens claustra monasterii, et dormitorium, et refectorium perambulavit, et monachorum orationibus se commendans, civitate exivit per Portam Summam, et ad castra gaudens remeavit. Rossemannus autem, qui contra voluntatem Apostolici quotidie pugnabat, Archiepiscopus a Petro Leonis consecratus, de Benevento expulsus est, et miser ipse cum Domino Rege festinavit. Et his actis castellum, quod Rossemannus ille ad Portam Summam fabricari iussit, Dominus Papa destruxit: et in his diebus cives Neapolitani venerunt Beneventum, et civitatem Neapolim ad fidelitatem Domini Regis tradentes Ducem filium ejus duxerunt, et ejus fidelitati colla submittunt. Praefatus praeterea Rex, exercitu amoto, Trojam adivit, et civitatem ipsam suae submisit potestati; Episcopus autem Trojanae civitatis Guillelmus nomine, et populus civitatis Legatos praefato delegaverunt Regi, ut civitatem ingrediatur, et inter suos fideles, et amicos honestè maneat, et securè. Rex verò, Legatis acceptis: non civitatem, inquit, ingrediar, donec traditor ille, Raynulpus scilicet, inter vos manserit. Continuo, qui missi fuerant, civitatem regressi, Regis intentionem omnibus patefaciunt; et licet dolore commoti cives ex tantâ Regis responsione, quatuor tamen militibus praeceperunt, ut sepulchro fracto cadaver Ducis Raynulphi extraheretur, et extra civitatem educerent, ut furore Regis sedato, ad eos pacificè ingrediatur. Jusserunt etiam inimici Ducis praefati cuidam militi nomine Gal-

Gallicano, qui Ducis illius fidelissimus fuerat, ut ipse Gallicanus ob injuriam Ducis defuncti, et ejusdem Gallicani dolorem, tumultum frangeret, et Ducis ossa pelli, et foetori adhuc circumplexa manu sua extraheret; qui Gallicanus timore coactus, et ne tanti Regis furorem incurrat, (heu dolor) quasi mente hilari cum aliis, Ducis ossa involuta, ut diximus, eduxit. Continuo in collo Ducis defuncti funem ligari fecerunt, qui ejus inimici extiterant, et usque ad castellum civitatis per plateas traxerunt, deinde reversi usque ad carbonarium (K) foris civitatem, ubi stagnum luteum, putridumque inerat, Ducis ipsius suffocaverunt cadaver; heu nefas, et dictu mirabile, totam protinus civitatem, timor, et luctus invadit, quod unusquisque mortem optabat, et amicorum Ducis ipsius, et inimicorum (Regem quidem testor aeternum, Judicemque saeculorum) tale, tantumque factum horribile in generationibus praeteritis, et inter Paganorum sectam nunquam legimus accidisse. Haec siquidem crudelitatis potentia quid Regi illi profuit? quae victoria, vel majestatis gloria ei successit? sed ut mentis suae furorem pacare desiderans, quod non potuit exercere in viventem, operatus est in defunctum. Reverà dum Dux praedictus vixerat, licet cum paucis adesset, ipse tamen Rex nullo modo circa Ducis ipsius aciem, et si eum decem millibus armatorum instaret, propinquare audebat.

(K) *Deinde reversi usque ad carbonarium foris civitatem, ubi stagnum luteum, putridumque inerat, Ducis ipsius suffocaverunt cadaver*) Extra urbes sub ipsis muris ad excipiendas sordes omnes de more coenosa ista, & foetida stagna tunc deputabantur. Loci quid tale descripsit Joannes Boccacius in Fabella de Magistro Symeone iis verbis. *Erano allhora per quella contrada fosse, nelle quali i lavoratori di que' campi facevan votar la Contessa a Civillari, per ingrassare i campi loro.* Et fortasse locum pridem sub muro urbis Neapolis, qui etiamnum antiquo nomine appellatur Carbonaria, eidem usui fuit; sed multò quidem ante Francisci Petrarchae aetatem, qui Gladiatorum munus se spectante ibi exhibitum ait lib. 5. Famil. epist. 6. *Locum hunc carbonarium extra muros Teani, a me malè interpretatum fuisse in Diss. to. 1. in fine, fateor. Quare emendari a benevolo Lectore deprecor, mentisque lapsui tribuere.*

bat . Unde ei visum fuit , mentis suae rabiem aliquantisper fore mitigatam . Sed redeamus ad causam . Dux itaque Regis illius filius factum huiusmodi audiens ad Patrem accessit audacter , et facti illius ordinem redarguit , et precatur Patrem , ut sepulturae Dux ille dehonestatus traderetur . Rex igitur Ducis filii favens orationi , sepulturae illum tradi mandavit ; et his actis civitatis populus , ut ingrederetur ad eos , expectabat , sicut promiserat . Qui nec sic voluit civitatem Trojam introire ; sed castra inde amovens civitatem Barensem adivit , quam terrâ , marique obsedit . Cumque praedictus Apostolicus civitatem introisset Beneventanam omnem ordinationem a Petro Leonis factam deposuit , et a Rossmano ; die vero Assumptionis S. Mariae , et in passione B. Bartholomaei Episcopium descendit , et Missarum solemnia honestè celebravit ; et his actis , praedictus Apostolicus a Romanis saepe vocatus , secundo die stante mensis Septembris , iter arripuit ; et , Domino favente , Romam repedavit .

Hoc anno Gregorius Beneventanus Antistes a Domino Papa Innocentio consecratus , Beneventum intravit secundo die intrante mensis Septembris , et Dominus Papa Guidonem Diaconum Cardinalem Rectorem Beneventi ordinavit . Audiens autem Populus Romanus Domini Papae Innocentii adventum catervatim obviam exivit , et illum gaudio magno , et honore suscepit , deinde eum hortabatur , ut pacem , quam cum Rege Rogerio posuerat , consilio eorum confringeret . Apostolicus autem nullo modo petitionibus eorum consentire voluit ; dicebat quidem sic Domino placuisse , quod per ejus captionem pax huiusmodi facta fuisset . Cumque ut supra dictum est , praefatus Rex civitatem obsedisset Barensem , Innocentius Papa , cum intra civitatem esset Beneventanam , Episcopum Ostiensem virum valde venerabilem ad civitatem Barensem delegavit , populum civitatis monendo , ut ad Regis fidelitatem colla submittant , et ejus voluntati famulentur . Populus autem Ba-

Barenfis, ut erat superbi animi, et elationi suppositus, Episcopum illum, ut civitatem ingrederetur nullatenus est passus, dictis quoque ejus nullo modo credere percontavit. Quid multa? Episcopus ille revertens, Barenfis populi ferociam, et elationem Domino intimabat Apostolico; inde, ut dictum est, Dominus Papa Romam reversus est. Rex igitur Rogerius populi illius Barenfis aspiciens superbiam, consilio habito, machinas lignorum, et turres triginta fere ordinari praecepit, ut civitatis muros, et munitiones prostrnat; quibus peractis prope civitatis murum machinas illas appropinquari virtute multa mandavit, et continuò turres, et muri civitatis prostrati frangebantur; palatia etiam civitatis, quae prope civitatis murum intrinsecus erant fracta, ruebant; sicque duorum mensium spatio Augusti videlicet, et Septembris ruinam illam, et timorem passi sunt, famis etiam asperitatem, et sitis sustinentes, panem unum sex romesinis emebant, carnem, ut audivimus, equorum comedebant. Novissimè autem tum pro fame, tum pro populi seditione, quae inter eos orta erat, quosdam civium cum Rogerio de Surrento, Princeps Civitatis, Jaquintus nomine, ad praefatum Regem mandavit, addens in mandatis, quia civitatem animo libenti ei redderet, dummodò securi circa eum, pace accepta, consistant; et Rex captivos civitatis, quos habebat, eis reddat, similiter homines Regis, quos civitas habebat, dimittat. Nec mora, pactio talis, et ordinatio et Regi placuit, et civitati, sicque civitatis populus, pace accepta, acquievit, et, sacramentis datis, pax constituta apparuit. His ita peractis, en adest miles quidam, cui praefatus civitatis Princeps oculum evelli praecepit, pedibus Regis prostratus oravit, ut justitiam sibi de Principe Barenfi faciat, qui lumen oculorum sibi evulsit. Rex itaque continuò furore accensus, et ultra quàm credi potest, admirans, cursu rapido vocari fecit Judices Trojanorum, Tranensium, et Barensium, ut de pacto judi-

judicarent, quod Rex cum civitate Barenſi poſuerat, videlicet, ut ex utraque captivi, ſani, et incolumes redderentur. Quid plura? a Judicibus Barenſibus judicatum eſt, ut Princeps ille Jaquintus civitatis, qui ei oculum juſſit evelli, et ejus Conſiliarii in poteſtate eſſent Regis. Confeſtim Princeps ille, et Conſiliarii ejus Guaiſerius quidam, et Abiut, caeterique eorum conſocii ante Regem confeſſi ſunt, juſſu, et conſilio eorum lumen oculorum militi praediſto evelli feciſſe. Nec mora; Principem illum, et praediſtos viros, alioſque decem laqueo fecit ſuſpendi praefatus Rex, et decem alios oculis, et membris truncari, civesque alios prudentes ligari, et vinculis teneri, eorumque bona auferri, ſicque de civitate illâ Barenſi inauditam fecit ultionem. Timor itaque, et tremor tantus civitatem illam invaſit, quod nemo virorum, et mulierum per plateas, et vicos incedere palam audebat. Lachrymis quidem, et ſuſpiriis Salvatoris miſericordiam invocabant, ut eorum afflictioni ſubvenire dignaretur. His ita geſtis, conſilio accepto, Rex ipſe exercitum dividens, Salernum adivit quinto die ſtante menſis Octobris, ibique de negotiis ſuis, et actibus tractavit. Octo retrò diebus intransibus menſis Octobris civitas illa Barenſis ſic afflictâ, et exagitata eſt. Cumque Salernum Rex ipſe adveniſſet, inimicis ſuis terras omnes eorum abſtulit, et ſacramento eos perſtrinxit, ut ultra montes feſtinarent: quod et factum eſt. Comitem verò Rogerium de Ariano ejus adverſarium ſimul cum uxore ſuâ, navigio parato, in partes Siciliae captivum mandavit, ſicque vindictam perficiens ſuper inimicis, quinto die intrante menſis Novembris navigio armato Panormum transfretavit.

Hoc anno XI. Kalen. Febr. primo gallorum cantu terremotus magnus factus eſt, ita quòd domos corrue-
re putabamus: cumque, ut praediximus, Papa Innocentius civitatem Beneventanam recuperaret, Guidonem Diaconum Romanae Sedis virum valdè diſcretum, et
mori.

moribus ornatum Rectorem civitatis Beneventanae ordinavit . Qui Rector usque ad Kal. Martii in civitate permansit . Deinde Apostolicus alium misit Rectorem Joannem nomine , consanguineum suum , Subdiaconum , et Guido ille Romam repedavit .

Anno 1140. et XI. anno Pontificatus praedicti Domini Innocentii mense Martio III. Indictionis . Hoc anno praedictus Rex Rogerius Amphusum filium suum Principem Capuanorum magno cum exercitu militum , et peditum trans civitatem Piscariam misit , ut Provinciam illam suae subjugaret potestati ; qui verò Princeps exercitu illo accepto , sicut Rex pater ejus jusserat , labore multo peregit , et Piscariam transiens castella copiosa ibi contigua , et vicos comprehendit , et spolia illorum praedatus est , et quaedam eorum igne consumpsit . Diebus autem non multis interjectis praefatus Rex Rogerium Ducem filium suum mille cum militibus , et peditum manu copiosa in auxilium praefati Principis delegavit . Dux itaque cum Principe fratre suo simul aligati Provinciam illam prope Romanos fines adjacentem timore multo ad eorum imperium submiserunt ; unde praedictus Apostolicus Innocentius turbatus , consilio accepto Romanorum , ad eos per Cardinales direxit , ne aliena invaderent , et Romanis fines non usurparent . Qui Apostolico rescribentes responderunt , non aliena petere , sed solummodò terras ad Principatum pertinentes velle redintegrare (L) .

Dum haec , et alia geruntur , nominatus Rex medio mense Julio , navigiis paratis Salernum venit , ut filiorum Ducis , et Principis facta , quos , ut supra dixi , cum exercitibus miserat , agnosceret ; insuper cum Do-

Tom. IV.

Qq

mi-

(L) *Sed solummodo terras ad Principatum pertinentes velle redintegrare*) Ad Capuae ne Principatum Provincia trans civitatem Piscariam pertinebat ? De hoc alibi viderimus (*).

(*) Certè sub Nortmannis , postremis Capuae Principibus ad fines extendebatur , ut fusius sequenti tomo dicendum erit . *Prat.*

mino Apostolico Innocentio alloqui, et simul esse exco-
gitabat. Continuo Rex ille, consilio habito, Salernum
exiit, et ducentis militibus aggregatis prope civitatem
venit Beneventanam, et cum Joanne Subdiacono Roma-
nae Sedis tunc Beneventano Rectore, et aliis Beneven-
tanis de pace, et civitatis utilitatibus, et Domini A-
postolici fidelitate tenenda satis, abundeque locutus est,
et inde procedens Capuam ingressus est: ibique diebus
non multis commorans de quibusdam suis negotiis tra-
ctavit (*), deinde apud Sanctum Germanum festinavit.
Illicò habito consilio Legatos Duci, et Principi filiis suis
mandavit, ut ad eum reverterentur; audierat enim Rex
ipse, Apostolicum Innocentium de Provinciae illius inva-
sione valdè turbatum esse, et contristatum. Dux autem,
et Princeps nunciis acceptis ad Patrem eorum reversi
sunt, universa vero oppida, quae comprehenderant, ne-
cessariis omnibus muniverunt. Et his actis Nuncios Rex
ipse praefato Apostolico delegavit, suppliciter impetran-
do, ut si fieri posset cum illo alloqui, et de multis,
variisque negotiis terminare desideraret. Apostolicus au-
tem consilio habito, tum pro temporis tempestate, tum
pro aliis negotiis instantibus eum alloqui non posse re-
scripsit. Rex igitur, aggregato exercitu, Capuam repeda-
vit, & ibi aliquantisper castrametatus exercitum omnem
dimisit, licentiam ad propria remeandi unicuique prae-
bens. Ipse vero Rex quingentis acceptis militibus Pisci-
ariam tetendit, quam supra diximus filios suos compre-
hendisse. Inde procedens totam illam regionem a prae-
dictis filiis ejus obtentam circuevit, & eis omnibus stu-
diosè perscrutatis, Arianum civitatem advenit, ibique
de innumeris suis actibus Curia Procerum, & Episcopo-
rum ordinata tractavit. Inter caetera etenim suarum
dispositionum, edictum terribile induxit, totius Italiae
par-

(*) Curiam ibi habuit Rogerius
Rex, multaque in eadem postea Ur-
be generales Curiae sive Regni Co-

mitia sub sequentibus Regibus habi-
ta fuerunt, ut alio in opere isthaec
elucidabimus.

partibus abhorrendum, & morte proximum, & egestati, scilicet, ut nemo in toto ejus Regno viventium romefinas accipiat, vel in mercatibus distribuatur, & mortali consilio accepto monetam suam introduxit, unam vero, cui ducatus (*) nomen imposuit, octo romefinas valentem, quae magis, magisque aerea, quam argentea probata tenebatur. Induxit etiam tres follares aereos romefinam unam appretiatis, de quibus horribilibus monetis totus Italicus populus paupertati, & miseriae positus est, & oppressus; & de Regis illius actibus mortiferis, mortem ejus, & depositionem Regni optabat. Quibus ita mortalibus edictis, & monetis inductis, Rex ipse militibus suis congregatis Neapolim tetendit. Archiepiscopus itaque Neapolitanus, Marinus nomine, clerum omnem civitatis congregari praecepit; simul et cives, et adventum Regis eis annuncians hortatur, ut honeste, et laetitia multâ eum suscipiant. Cives igitur simul cum militibus civitatis foris Portam Capuanam exierunt in campum, quem Neapolim dicunt (M), et Regem ipsum honore, et diligentia multâ, ultrâ quam credi potest, amplexati sunt, et sic usque ad praedictam Portam Capuanam perductus est. Continuo Presbyteri, et civitatis clerus ad eandem Portam obviam exivit, et eum hymnis, et laudibus ad astra levatis, civitatem introduxerunt. Quatuor illic viri nobiles habenas equi, et pedes Regis ipsius tenentes, alii quatuor usque ad Episcopium civitatis Regem illum introduxerunt. Frequentiam verò populi per plateam incedentis, et mulie-

Qq 2

res

(M) *Exierunt in campum, quem Neapolim dicunt.*) Hunc etiam campum demonstrabat Ignotus Cassin. Num. 28. & Joannes Diac. de Episc. Neapol. in S. Athanasio. Sed cur ipse praecipue dictus fuerit *de Neapoli*, sive *Neapolis*, hoc operae erat pretium, ut literati Neapolitani viri, omnigenaeque antiquitatis periti intactum non praeterirent (**).

(*) Tunc primò *Ducatorum* nomen in nostro Regno audiri caeptum est. De variis ejusdem monetis, earumque formâ, valore, ac generibus plenissimum habebimus Tractatum

ab I. C. Antonio Clarito Neapolitanae Urbis Cl. V. *Prat.*

(**) De *Campo*, *Neapolis* dicto, superius verba fecimus to. I. *Prat.*

res viduas, conjugatas, et virgines per fenestras existentes, Lector, si aspiceres, miratus affirmares, Imperatorem, aut Regem alium, sive Principem tali sub honore, et gaudio nunquam Civitatem Neapolim ingressum fuisse. Quid multa? Rex ipse tali, et tanto honore ditatus ad Episcopium descendit, et in camera Archiepiscopi hospitatur: die verò alterâ adveniente, totam intrinsecus civitatem, et foris Rex ipse equitavit, et palatia, et aedificia circumspexit. Inde navigio parato ad castellum Sancti Salvatoris civitati proximum ascendit (*), et civibus Neapolitanis ibi vocatis, negotia quaedam cum illis de libertate civitatis, et utilitate tractavit (N).

Do-

(N) *Civibus Neapolitanis ibi vocatis, negotia quaedam cum illis de libertate civitatis, & utilitate tractavit.*) De Neapolitanae civitatis immunitate Rex cum ejus civibus tractavit, quam Falco consueto tunc vocabulo appellat *libertatem*. Sicut ad an. 1139. *Precatur insuper, inquit, ut libertatem possessionum Beneventanorum, quam Imperator Lotharius concesserat, Populo Beneventano ipse Rex Rogerius largiretur.* Quam sanè immunitatem Siculi eripi sibi timebant apud Falcandum: *Non difficile, inquit, persuaserant, Cancellarium, si diù perseveraverit in eo culmine potestatis, universis populis Siciliae libertatem, quam haëtenus habuerant, sublaturum.* Et infra: *Ut universi populi Siciliae redditus annuos, & exactiones solvere cogerentur, juxta Galliae consuetudinem, quae cives liberos non haberet.* Nec diversae rationis libertate, & immunitate Neapolitani praediti, eâ participes fecerunt negotiatores Ducatus Amalfitani, degentes Neapoli; de quo in Privilegio apud Latinam Historiam Neapolitanam (**) lib. I. cap. 12. sic legitur: *Ut sicut ista civitas Neapolis privilegio libertatis praefulget, ita & vos negociatores, campsores, sive apothecarii in perpetuum gaudeatis.* Sed qua nam? pergit privilegium: *Ut nulla condicio (scribo conditio) de personis, vel rebus vestris, sive haeredum, & successorum vestrorum negotiatorum in Neapoli habitantium requiratur; sicut non requiritur de civibus Neapolitanis.* Haud igitur eo in Privilegio, ut censuit ejusdem Historiae Autor, *libertas Neapolitana praeponitur, quae ab aedificationis primordiis secum vixit*, quippè illam libertatem intellexisse videtur, quâ municipia communiter omnia, foederataeque civitates, ac perinde ipsi Neapolitani olim cum fruerentur, a quibus *stipendium, & naves*, ut est apud Livium lib. 35. *Romani ex foedere exigebant*, Magistratus sibi creabant; nec satis exploratum habetur, an ei cesserint; quando in anno urbis conditae 663. ante Christum natum ferè 90. Sociali bello universa penè Italia in Roma-

(*) Nunc Castello dell'Ovo vulgò dictum.

(**) Julii Caes. Capacia a Peregri-

nio praeteriti, quod Fabii Jordani Cl. V. opus existimavit, a Capacio malis fort. artibus adquisiti. Prat.

Donavit insuper unicuique militi quinque modia terrae, & quinque villanos (O), & promissit eis, vitâ comite, munera multa, & possessiones largiturum. Interea noctis silen-

manos quia conspiravit, *Lege Julia civitas est Sociis, & Latinis data; in quo magna contentio Heracliensium, & Neapolitanorum fuit, teste Cicerone pro Balbo: cum magna pars in iis civitatibus juris sui libertatem civitati anteferebant. Sed sanè ei tandem renunciarunt, ut indicio est idem Cicero cont. Rull. 2. qui enumeratis coloniis, & Municipiis Campaniae, quae Rullus suis colonis occupare destinaverat, haud Neapolim, sed Puteolos in sua potestate tunc fuisse perhibet. Calenum, inquit; municipium complebunt. Teanum opprimunt. Atellam, Cumas, Neapolim, Pompejos, Nuceriam suis praesidiis devincunt. Puteolos verò, qui nunc in sua potestate sunt, suo jure, libertateque utuntur, totos novo populo, atque adventitiis copiis occupabunt. Porro dein & ipsum vetus oppidum Puteoli, ut ait Tacitus Annal. lib. 14. jus Coloniae, & cognomentum a Nerone adipiscuntur, cum scilicet primitivae coloniae illuc deductae, de qua Livius lib. 34. & Vellejus noster lib. 1. jam exolevisset jura; recentisque de qua Frontinus in Catal. Coloniarum, abolita fuissent. Sed eidem Tacito lib. 3. Hist. adhuc inter municipia collocari judico Puteolos; qui ait, ab Claudis, Faventino, & Apollinari, & ab Apinio Tirone Municipia, Coloniasque impulsas, praecipuo Puteolanorum in Vespasianum studio, contra Capua Vitellio fida (erat haec certè Colonia) municipalem aemulationem bellis civilibus misuisse, quippè jus coloniae adeptos fuisse, non coloniam missam praedixerat. Sic Pompejus, ut tradit Asconius Pedian. ad Orat. in Pison. Transpadanas Colonias deducens, non novis colonis eas constituit; sed veteribus incolis manentibus, jus dedit Latii, ut possent habere jus, quod caeterae Latinae Coloniae: id est, ut petendi magistratus gratia civitatem Romanam adipiscerentur. Qualem etiam coloniam fuisse Neapolim, valde suspicor, quae patrios Graecanicos ritus nunquam dimisit. Haec autem civitas, quae mirabile dictu, post Romanum Imperium, ut cum Alexandro Telef. dicam lib. 2. cap. 12. & 66. ejus sententiam rigidè nunc non examino, vix unquam a quoquam subdita fuit, nunc verò Rogerio, solo verbo praemisso, submittitur. Graecis namque Impp. non armis domita, sed ex antiquissima subjectione: ut reliquo multo etiam tempore Italia, longo annorum curriculo obederat; de quo dicam lib. 2. Hist. Langob. (*)*

(O) Donavit insuper unicuique Militi quinque modia terrae, & quinque villanos) Unicuique Militi, inquit, non Comiti, non Magnati, in feudum dedit exiguum terrae modum cum glebae adscriptis colonis; ut praestito sibi perinde ab iis fidelitatis juramento, urbem in officio strictiori velut nexu devinctam derineret. Alexandrum Telef. lib. 2. cap. 37. huc advoco, ubi de eodem Rege. Eò quod, inquit, supradictorum adversum se Principum (lezo. Procerum, ut monui supra) compererat cum perjurio factam conspirationem, tantà quidem contra eos rabitur indignatione, tantoque mentis erupit furore, ut non Comiti, non Magnati, non etiam cuilibet Militi, qui

(*) Et nos superius to. III. differt. de Ducatu Neap. in qua Pandulfum Capuae Principem Neapolim subjecisse. ostendimus. Prat.

silentio praefatus Rex totam civitatem Neapolim extrinsecus metiri fecit; cognoscere volens, quanta esset circumquaque latitudinis: invenit itaque studiosè metiendo in gyrum passus duo millia tercentum, & sexaginta tres. Et passibus illis ita inventis, dum populus civitatis aggregatus esset, in ejus conspectu, quasi dilectionis affectu, eos interrogare cepit, utrùm scirent, quot passus civitas illorum per circuitum habuisset: qui, ultra quàm credi potest admirantes, se nescire profitentur. Rex autem sicut studiosè invenerat, mensuram passuum, quos civitas eorum tenebat, patefecit. Unde populus omnis Regem ipsum sapientiore aliis antecessoribus, & studiosiorem praedicabat, & quod nunquam factum fuerat, super civitatis mensurâ mirabantur, quomodo Rex ille fieri contractasset. Et his omnibus ita peractis ipse Salernum properavit, & ibi diebus non multis moratus, quarto die intrante mensis Octobris, navigio parato, mare ingressus est, deinde Panormum festinavit. Dux verò filius ejus in Apuliae partibus remansit, & Princeps alter ejus filius apud civitatem Capuam mansit. Cumque, ut praediximus, praedictus Rex Rogerius monetas illas superius dictas introduceret, Domino Joanni Subdiacono Sanctae Romanae Sedis, Beneventano Rectori, & civibus Beneventanis delegavit, ut monetas illas infra civitatem su-

qui ita perjurantes, in eum colla evexerant, penitus parceret. Sed attente temporum vices. Nullus olim, ut Cicero perhibet de lege Agrar. 2. quinque millia colonorum Capuam scribi, quos è rusticis Tribubus fortiri decreverat, & in singulos tum dena, tum duodena jugera dispertiri jusserat, hoc est nostros terrae modios plus minus octo. Porro Fazellus Poster. Decad. lib. 7. non contentus res plures, tempora, & personas perperam immiscuisse, hoc etiam addit; quòd postquam inter Innocentium, & Rogerium convenit, ipse Rex Neapolim ingreditur, magno tum suorum, tum civium applausu; quo die centum quinquaginta milites instituit, duosque menses ibidem festos egit. Noster sanè nil habet tale, quam pro hoc dicto ab viris parùm cordatis (tales enim nuperrimo experimento contra spem se prodiderunt meam) citari video. Et praeterea ipse Falco disertè declarat, hoc anno Rogerium medio mense Julio Salernum è Sicilia venisse, & quarto die intrante mensis Octobris mare ingressum, Panormum festinasse; variis interim negotiis, itineribusque distentum.

suscipiat, quod praedictus Rector audiens mirabiliter contristatur. Aiebat quidem Rector ipse, quoniam sine Domini Papae licentiâ monetas illas recipere non posset, praecipuè cum ad totius Italiae mortem monetarum illarum introductio spectaret. Tandem communicato consilio, Rector praefatus praedicto Pontifici Regis edicta mandavit, ut quid super his negotiis esset agendum mittere dignaretur. Pontifex itaque Innocentius his auditis, ultra quam credi potest, condoluit, & super Regis Rogerii execrandis actibus mirabatur. Confestim Beneventanis mandavit literas suas ita continentes: *Facta Regis, & monetarum suarum inventiones, & a vobis accepimus, & ab aliis nobis in veritate referentibus; unde mandamus, ut non terreamini; neque jam mentes vestras moveatis, quoniam transitura sunt, & citò possunt emendari. Nos autem circa utilitates vestras quotidie invigilamus. Literis talibus acceptis, & lectis, gratiarum egimus actiones, & aliquantulum roborati respiravimus. Et his actis praefatus Pontifex Innocentius ad Regem transmisit Rogerium significando, qualiter totus populus Italiae, & extra de introductione monetarum istarum doluisset, & quomodo ad famis afflictionem devenisset*

Haecenus Codex Benevent. papyraceus: *neque aliter alii, quos conferre mihi datum est. Prat.*

F I N I S.

IGNO-

Chronicon nunc adjiciam Anonymi Barenfis, superius promissum; quod nuper in exitu anteaeti Autumni, cum Salernum me contulisset, ut ejus urbis Archivîa lustrarem, antiquae vir nobilitatis, sed & excellenti judicio, nec minori eruditione praeditus Pyrrhus Aloysius Castellomata ex vetusto in membranâ exarato exemplari, ut exscriberem, atque Typis inde committerem, libentissimè assensus est. Cui Chronico aliud adnectere visum est Barense Chronicon, priori non multùm absimile, quod in Archivo Vaticano latitabat, & paucis abhinc annis in lucem edidit V. Cl. Ludovicus Ant. Muratorius in *Dissert. medii Aevi cum Notis Nicolai Aloysii. Prat.*

IGNOTI CIVIS BARENSIS

S I V E

LUPI PROTOSPATAE

CHRONICON

AB ANONYMO AUCTORE BARENSI

Quà auctum, quà decurtatum

Nunc primum prodit e membranaceo Salernitano Codice

V. C. Pyrrhi Aloyfii Castellomata

In quo antiqua exemplaris facies est scrupulosè expressa.

Additi autem asterisci denotant castigata ea loca in Lupo.

*Majores literae Peregrinii notas, minores autem variantes lectiones,
& Pratilli notulas designant.*

 A Transitu Sancti Gregorii usque nunc an.cclii. (a)
Anni Dñi nostri Jesu Christi Dccclv. Ind. iiii.
Añ. D. Dccclx. Ind. viii. Comprehensa est ab Imp.
Vari (b).

Dccclxi.

NOTAE

IN CHRONICON

IGNOTI BARENSIS.

 Praestat nunc quoque, levi saltem manu, praesens Ignoti Barënsis
Chronicon percurrere, & adnotare: quantum scilicet sit satis ad
Auctoris ejus fidem, & diligentiam declarandam. Qui ceteroquin Latini
sermonis haud iis peritior, qui per ea tempora in Foro versabantur, qui-
que

(a) In Cod. P. D. Eustachii Ca-
raccioli legitur *An.CCLI.* & rectè.
Gregorius namque obiit die XII.

Martii DCIV.

(b) Scil. *Barium*, & ita deinceps.

(A) Dccclxi. Ind.viii. Mortuus est Michayl. Imp. Et surrexit Basilius * ParaKimumeno ejus. regnavit an.xxj.

Dccclxvii. Ind. xv. Incensa est Materia a Lodoyco Imp. Intravit in civitatem Orie idem Imp.

Dccclxviii. Ind. i. Exierunt Sarraceni de Vari per Francos (a).

Dccclxxv. Ind. viii. Intravit in Bari * Bajulo Stratico.

Dccclxxx. Ind. xiii. Exierunt Sarraceni de Taranto.

Dccclxxxv. Ind. iiii. Mortuus est Basilius Imp. Et
Tom.IV. R r re-

que Tabellionum munere fungebantur, civem se Barensem esse clarè prodit ad an.1064. & 1087. (vide etiam Notas ad an.1088.) rebusque postremis in annis ejusdem Chronici descriptis aequalem. Graecissat etiam quandoque, sed ex patrio nimirum more: sicuti de Lupo est pariter dictum. At ignavissimus praeterea librarius suis ineptiis Chronicon metipsum in Codice, e quo est a me exceptum, foedius conspurcavit; quae patentes sunt adeò, atque crassae, ut peculiari admonitione, paucis detractis, certè non egeant.

Hujus Chronici exemplar aliud ostendit olim mihi V.Cl.P.D.Eustachius Caracciolus (cujus memoria in benedictione sit) mecum amicitia, dum viveret, adjunctissimus: quo collato cum edito Peregrinii nostri Codice, quaedam aut addere, aut explicare, alia variantibus ornare lectionibus, aliaeque in Chronici fine adicere ab humanissimo possessore datum fuit. Se Codicem illum obtinuisse ab Illustrissimo Archiepiscopo Rossanenfi Muscettula ex Reg.Cler.etiam Familià confessus est, eumque cum aliis quamplurimis Codd.MM.SS. in suo Cimelio ad Coenobii sui, Urbis, ac Literati orbis ornamentum adservare. Haec paucula, si quae valeant, ad nostrae Lang. Historiae supplementum, Lector urbanissime, offero: tu ne digneris tam parvi muneris oblationem, enixè precor. Pratill.

(A) An.861. Ind.9.) Quod primum occurrit, & in Lupo quoque infidet, praereundum non est haud leve tum Auctoris, tum Librarii sphalma. Nam Basilius in filium adoptatus, & Imperator creatus est a Michaelae in an.866. die Pentecostes, 26. Maji, Indict.14. idemque Michael peremptus in an.867. die 24. Septemb. Indict.1. sed Auctor utraque in unum cum retulisset annum DCCCLXVI. & in Indictionem XIII ignavus postea Librarius malè confusa tempora reddidit suà oscitant à in convenientiora: notam nimirum X in describenda Indictione mutans in V: hancque eandem notam in anno omninò omittens. Qui nec majori diligentia obitum deinde Basilii descripsit ad an.885. & Indict.3. Vide hic ad finem adnotationum.

(a) Vide quae dixerim sup. in Dissert.de Ludov.Imp. captivitate.

regnavit Leo (a), & Alexander filius ejus an. xxvi.

DcccxcI. Ind. viiiI. Intraverunt Greci Benevento.

DcccxcIIII. Ind. xII. Exierunt Greci de Benevento per Francos.*

An. Dom. DccccxII. Ind. xv.* Ab obitu Scti Martini usque nunc an. D. (b)

(A) DccccxIIII. Ind. I. Coronatus est Constan. filius jam dicti Leonis; qui regnavit an. xlvII. (c)

(B) Dccccxvi. (d) Ind. IIII. Exierunt, volente Deo, Agareni de Gareliano.* Et sunt an. cccl. (e) quo intraverunt Langobardi in Italiam.

Dccccxx. Ind. viiiI. Intraverunt Ungri in Italia.

DccccxxIIII. Ind. xII. Capta est Orië a Saracenis.

Dccccxxvi. Ind. xIIII.* Comprehendit Michayl Clavos (f) Sipontus.

DccccxxvII. Ind. xv. Capta est Tarantus a Saracenis in mensis Augustus.*

Dccccxxxvi. Ind. viiiI. Venerunt Ungri in Capua (g).

DccccxlvII. Ind. v. (b) fecerunt Ungri usque Otrantus.

Dcccccli. Ind. x. Obiit Petrus Eps, & electus est Johannes. Dcccc.

(A) *An. 913. Ind. 1.*) De anno coronationis Constantini vide infra ad an. 960. & Notas ad finem.

(B) *An. 916. Ind. 4.*) Noster, & Lupus quoque, quoniam annos ducunt ab Kal. Septembris, ut postea aperietur, quod ad ipsum Lupum non adverti, reputans annos incuriâ Librarii, sicut pleraque alia, malè signatos: referunt ejectionem Saracenorum de Gariliano ad an. 916. & ad Indict. 4. quippe quèd, ut reor, non in Augusto, ut tradit Ostiensis relatus supra sed in subsequente Septembri conceperant id contigisse. *At de hoc superius in alius Tomis satis dictum est. Prat.*

(a) *Ann. XXV. Cod. Car.*

(b) *An. DII. C. C.*

(c) *An. XLVIII. C. C.*

(d) In *Cod. Caracc. DCCCXV. Ind. III.*

(e) *An. CCCLII. C. C.* Vide quae

dixerim to. I.

(f) *Sklavus C. C.*

(g) *DCCCCXXXVIII. Ind. XI. Venerunt Ungri in Campanea, & fecerunt mala incredibilia. C. C.*

(h) *Ierunt. C. C.*

Dcccclvi. Ind. xiiii. Incensi sunt Marancius (a)
Scelsula.*

(A) Dcccclx. Ind. iiii. Obiit Constañ. Imp. ann. qui
regn. xlvii. Et surrexit Imp. Romano filius ejus.

Dcccclxiii. Ind. vi. Obiit Romano Imp. Et reg.
NiKyforo an. vii.

(B) Dcccclxx. Ind. xiiii. Interfectus est NiKiforo a Si-
misKi. & reg. SimisKi Imp. an. iiii.

Dcccclxxvi. Ind. iiii. Obiit SimisKi Imp. Et reg.
Basilius, & Constañ. germani.

Dcccclxxviii. Ind. vi. Inchoatum est monasterium
Sancti Benedicti in Bari a Dom. Hieronimo Abb. Et obiit

R r 2

Jo-

(A) *An. 960. Ind. 3.*) Noster Cedrenum sequutus, qui pag. 500. corona-
tionem Constantini, aetate septennis, actam perhibet post patrum Alexan-
dri, ne dum post patris Leonis obitum, eam ad annum retulit 913. sibi-
que nunc costans, mortuum illum dicit in 960. cui Imperii annos 47. im-
putat ibi, hic, & infra ad finem. Sed in anno, inquam, 960. inchoato
a Septembri communis anni 959. (sic etiam dicendum de coronationis
ejus anno 913.) quippe obiit Constantinus, ut ipse notat, Indict. 3. & ut
notat Cedrenus, die 9. Novembris: scilicet desinente jam dicto communi
anno 959. quo planè calculo uti hic noster solet. Cedrenus verò pag. 519.
& post illum Zonaras Tom. III. eâ ratione tradere videntur, Constanti-
num imperasse cum patre, patruo, & matre an. 13. nimirum usque ad
919. quoniam vixisse illum asserunt an. 54. (menses duos addit Zonaras)
annos scilicet vitae, & Imperii ejus confundentes.

(B) *An. 970. Ind. 13.*) Minimè annos IIII. sed annos VI. regnavit Si-
miski, sive Joannes Tzimisces; qui occiso Nicephoro in anno, & Indi-
ctione praenotatâ (ei Zonaras dat annos sex cum dimidio) eodem tem-
pore Imperium inivit, & in anno obiit 976. Indict. 4. ut idem noster ha-
bet. Cedrenus quidem pag. 545. ab eadem stat sententiâ, referens Nice-
phori necem ad annum Mundi 6478. diemque 11. Decembris, & 13. In-
dictionem: pag. verò 562. sublimationem Basilii, & Constantini fratrum,
qui regnarunt post Tzimiscem, conjiciens in annum Mundi 6484. men-
semque Decembrem & Indict. 4. At cum ibidem dicat, idemque etiam
affirmet Zonaras, imperasse Tzimiscem an. VI. totidemque menses, &
paulò ampliùs, haereo, an Librarium id sit imputandum errori. Cete-
rum apud nostrum more suo jam indicato annus 970. elevationis Tzim-
scis, annusque 976. depositionis ejus numeratus est ab antecedente Septem-
bri, quod ex mensibus, & Indictionibus, quibus ea contigisse dicuntur,
demonstratur. *Vid. Pag. ad h. Ann. Prat.*

(a) Incensi sunt Maranci, & Scelsula in Vari. C. C.

Johannes Eps; & Pau. (a) electus est.

DccccxxxI. Ind. VIIII. Fecit prelium Otto Rex cum Saracenis in Calabria; & mortui fuerunt ibi (b) xl. millia Saraceni cum Rege eorum.

DccccxxxvII. Ind. xv. Occisus est Sergius Protospata a Barenfibus. Et Adralistus, an. ipso interfectus est a Nicolao Calabriti.*

Dccccxxxix. Ind. II. Descendit Johannes Patricius, qui & Ammiropolo; & interfecit Leonem Icannato (c), & Nicolao Criti, & Porfirium (d).

Dccccxxxx. Ind. III. Descendit Tubali. Et interectus est Petrus Excubitus.

DccccxxxXI. Ind. IIII. Fecit bellum Atto Comes cum Saracenis in Tarantum; & ibi interfectus est cum multis Barenfis (e).

DccccxxxIIII. Ind. VI. Defunctus est Pau. Archieps, & Chrisostomus (f) electus est.

DccccxxxIIII. Ind. VII.* Obsessa est Materies a Saraceni; & in quattuor menses comprehensa est.

DccccxxxvII. Ind. x.* Occisus est Macro Theodoro Excubitus a Maraldo, & Petro germani in Orie.

(A) DccccxxxvIIII. Ind. XII.* Descendit Trachamoti, qui & Gregorius Catap. Et obsedit Gravina, & comprehendit Theofilacto.

MIll. an. ab Incarnatione Dñi Ind. XIII. Hoc anno Trachamoti comprehendit Maracdo (g).

Mill.

(A) *An. 999. Ind. 12.*) Nomen Trachamoti incorruptum in Lupo probat nunc noster; sed ex hujus nihilominus collatione complura in illo vocabula, quin & annos per plures depravatos haberi aperitur. Nomen Trachamoti utrobique corruptum non agnovit Peregrinus, quod revera fuit Trachoniotis, sive Trachoniota: Gregorius namque Trachoniota fuit in A. 999. Catapanus Apuliae, sive Italiae. Vide Cangium in Gloss. V. Catapanus. Prat.

(a) Paulus, ut in C.C.

(b) XI. mill. de Saracenis C.C.

(c) Gannatum C.C.

(d) Bovi C.C.

(e) Aliis Varenfibus C.C.

(f) Christophoros C.C.

(g) Smaragdo C. Car.

Mill. I. Ind. XIII. (a)

Mill. II. Ind. xv. * Hoc anno descendit Fasi Apostata mense Magio, & obsedit Bari usque in Sancti Luce Apostoli; & liberata est per Sancta Maria, & Petro (b) Dux Veneticorum.

Mill. III. Ind. I. (c)

Mill. IIII. Ind. II.

Mill. v. Ind. III.

Mill. VI. Ind. IIII. * Descendit Xifea Catepano; & Chanoti (d) perrexit.

Mill. VII. Ind. v. Obiit Xifea in Bari.

Mill. VIII. Ind. VI. * Descendit Curcua.

Mill. VIIII. Ind. VII. (e)

(A) Mill. x. Ind. VIII. Obiit Curcua. Et descendit Basilus Mesardoniti. Et Sellittus, & aliis homines incensi sunt ab ipsi Tranisi (f) in una Turre.

Mill. XI. Ind. VIIII. Mesardoniti laboravit Castello Domnico.

Mill. XII. Ind. x. Obiit Hieronimus Abbate Sancti Benedicti Barense, mense Octub.

Mill. XIII. Ind. XI.

Mill. XIIIII. Ind. XII. (g)

Mill. xv. Ind. XIII. Obiit Samuil Rex. Reg. post filius ejus.

Mill. XVI. Ind. XIIIII. Obsederunt Saraceni Salerno per mare, & terra. Mill.

(A) An. 1010. Ind 8.) Basilus Mesardonites, non Basilus cum Macedonibus. ut perperam praefert Lupi textus, descendit: hoc est advenit; qui ab eodem Lupo asseritur obiisse Butunti in 1017.

(a) Obiit Otto Rex. C. C. Obiit in sequenti potius anno consignandus. verum. Barium fort. pro Salerno heic appositum autumno.

(b) Ursiolo. C. C.

(d) Scil. Trachoniota, ut sup.

(c) Salernum obsedit Caitus Saracinarum, & Normandi repulerunt. (e) Caitus Sarac. apprehendit Bo-

C. Car. At infra A. 1016. iterum Salerni obsidio enarratur, quod eundem (f) Tranensis C. C.

(g) Capua a Saracinis liber. C. Car.

(A) Mill. xvii. Ind. xv. Descendit AdroniKy Cap. & fecit prelium cum Mel. & vicit Mel.

Mill. xviii. Ind. i. * Descendit Basilius Bugiano Catp. & Abalanti Patricio. Et factum prelium in Trane mortuus est (a) Johannacium Protosp. & Romoalt captus est Constantinopoli.

(B) Mill. xix. Ind. ii. Fecit prelium Bugiano Catp. cum Franci in Canni, & vicit. Mel. fugiit, & ibit ad Enrico Imp. (b).

(C) Mill. xx. Ind. iii. Mortuus est Mel. Dux. Et descendit Raica.

Mill. xxi. Ind. iiii. Dattus captus est. Intravit in Bari in Afiano (c) super. Mill.

(A) *An. 1017. Ind. 15.*) Melus Barenfis civis Langobardos, hoc est suos Apulos sic Graecis nuncupatos, ut alibi dixi, ad deficendum a Romanis, (videlicet Graecis absolutum nomen Romanorum usurpantibus) cum sollicitasset ex causa Ostiensi exposita l. 2. c. 37. illustri etiam eos proelio vicit Indiſt. 9. (anno nimirum 1012.) ut perhibet Cedrenus pag. 582. & 583. qui Graecorum Duces, tunc profligatos, appellat, alterum Basilium Argyrum, alterum Contoleonem; quo circa minimè capiendus ille erit de conflictu ad praesentem annum a nostro relato: vel ob id praecipuè, quòd eapſe Indiſtione 9. hyemem asserit fuisse gravissimam, quae a Lupo conjicitur in an. 1009. quando, juxta ejusdem Auctoris sententiam, incepta est rebellio mense Maji. Uter igitur tempora rectius consignarit, inquirendum. Ostiensis praeterea loco jam dicto prodit, Melum, & ejus Barenfes haud tunc Graecis praevaluisse; sed fortassè post susceptam ab Melo victoriam, descriptam Cedreno, victus ipse est hoc anno 1017. quod noster ambiguo, sed Lupus aperto magis exposuit sermone ad annum denotatum.

(B) *An. 1019. Ind. 2.*) Communi Francorum vocabulo Nortmannos appellat noster, quos Melus duxit adversus Graecos, eorundemque armis fultus ter eos vicit (unius tantum, id est prioris pugnae meminit Guilielmus Apul. l. 1.) nempe ad Arenolam mense Majo, apud Civitatem, & apud Vaccariciam. Sed tandem circa Kal. Octobris anni insequentis, ut ait idem Guilielmus, a Bugiano Catapano, qui Basilius Bugianus a nostro in anno antecedenti, & a praefato Guilielmo ibid sed Bojoannes dicitur a Cedreno pag. 623. victus ingenti suorum clade fuit apud Cannas. Vide Ostiensem l. 2. c. 37.

(C) *An. 1020. Ind. 3.*) Obiit Melus ultra Montes, Regioque more ejus funus curavit Imp. Henricus. Ostiensis l. 2. c. 39. & Guilielmus Apul. l. 1.

(a) *Vasilio Joannacius Prot. & Romualt. captus, & Constantinop. missus. C. C.*

(b) In Francia. C. C.

(c) In afino C. C.

Mill. xxii. Ind. v. (a)

Mill. xxiii. Ind. vi. Rayca comprehensit Palajano (b).
Et fabricata est Mutule.

Mill. xxiiii. Ind. vii. Barchavit Bugiano in Corbatia cum Barenfes; & comprehensit ipsam Patricissa uxor Cosmizi, & adduxit illam in Bari; misitque eam cum filio suo in Constantinopoli.

(A) Mill. xxv. Ind. viii. Descendit Orestis Kytoniti cum exercitu, ut iret Sicilia. Et mortuus est Johannes Eps in mense Junii. Et elevatus est Bisantius Archieps. Et Bugiano cum Barenfes barchavit Messinum.

Mill. xxvi. Ind. viiii. Obiit Basilus Imp. Et reg. Constant. frater ejus.

Mill. xxvii. Ind. x. Factus est Sanctus Nicolaus de monte mense Septembr.

Mill. xxviii. Ind. xi. Venit Andronicus p̄xim.

(B) Mill. xxviiii. Ind. xii. Ebstasius . . . thi adduxit Catepanatum Christofero. Orestis verò, & Bugiano barchaverunt. Et obiit Constant. Imp. Surrexit Romano gener ejus. Et incensi sunt duo Hebrei, pro quo fregerunt onorandam (c) Crucem. Et venit Patho Catp. & prelia-

(A) *An. 1025. Ind. 8.*) Imp. Basilus in Siciliam praemisera Orestem, quem subsequi destinaverat; sed morte praeoccupatus nequivit: obiit enim praedicto communi anno 1025. Mense Decembri, Indict. 9. qui annus nostro est 1026. jam a Septembri inchoatus. Cedrenum vide pag. 593. *Vixit, & regnavit*, inquit Zonaras, *an. 72.* (esto annos vitae, & regni habuerit pares, utique descriptis fuere pauciores) *solus an. 50. & amplius*, reliquo tempore collega fuit primum patris, deinde Phocae, & post illum Tzimiscis. Fallitur Baronius, adserens, Basilium antequam vitae vale dixerit, monasticum habitum induisse. *Vid. Pag. ad A. 1025. n. 7. Prat.*

(B) *An. 1029. Ind. 12.*) Non die Novembris Indict. 12. Imp. Constantinus subito morbo correptus, triduo post decessit, septuagenario major. Cedrenus pag. 596. & Zonaras. Obiit itaque sub exitum communis ann. 1028. sed juxta calculum nostri Auctoris in an. 1029. jam inchoato, cum regnasset an. 3. minus mense uno, ut ex Cedreno, & Zonara.

(a) *Venit Enrico Imp. contra Bugiano, & capit Troy. C. C.* Hoc etiam notatur in Ostiens. l. 2. c. 40.

(b) *Fr. Misafrio C. C.* Nunc dicta Mazzasfra, non longe a Mottula Urbe.

(c) *Cruce in Paraskevi C. C.*

liavit cum Rayca in Bari. Et mortuus est Johannes Monopolitano. Argiro senex venit de ipso exilio cum sua familia.

(A) Mill. xxx. Ind. xiiii. * Mortuus est Guaimarius Pñs Salernetano.

Mill. xxxi. Ind. xiiii. Compreh. est Cassanum a Saraceni. Et Potho Catp. cecidit ab eis.

(B) Mill. xxxii. Ind. xv. Descendit Michail Protospata criti tuBilu, Ke tu Ypodromu. Et adduxit AnatoliKi epi tu y Kyacon Catp.

Mill. xxxiii. Ind. i. * Venit Constant. Protospata; qui Opo vocatur, Catap.

(C) Mill. xxxiiii. Ind. ii. Obiit Romano Imp. Et surrexit Michail. Et Bisantius Archieps dirupavit Episcopum Barinum, & cepit laborare. Et Argiro Barenfis obiit in Constantinop. idest Argiro veterano.

Mill. xxxv. Ind. iii. Obijt Bisantius Archieps. Et electus est Romoalt Protospata. Postmodum missus est cum Petro fratre suo Constantinopoli; & postea electus est a cuncto populo Nicolaus (a), intronizatus est.

Mill.

(A) *An. 1030. Ind. 13.*) Igitur verè depravatus erat Lupi textus ad annum 1029. ut ibi monebam; qui obitum Guaimarii Pr. Salerni eo anno contigisse repraesentabat. Sed planè (antiquae nì me fallunt Tabulae) advixit etiam Guaimarius usque ad an. 1031. quod fortasse non negat noster; cum non ducat annos a Januario, sed a Septembri: & praeterea inconstanti tenore communem annorum computum saepius quidem praeveniat per menses quatuor; nonnunquam autem etiam praetereat per menses octo, communes annos extendens usque ad Septembrem. Vide infra ad an. 1052.

(B) *An. 1032. Ind. 15.*) Supplendus, & emaculandus est ex nostro auctore Lupus ad hunc annum. Sed & ipse a Typographo leviter hic commaculatus; namque est viri nomen *TKiacon*; non *y Kiacon*, legendum.

(C) *An. 1034. Ind. 2.*) Obiit Romanus Imp. ut inquit Cedrenus pag. 605. die 15. Aprilis, Indieth. 2. quo die Sanctae Magnae quintae Feriae erat solemnitas, cum imperasset an. 5. m. 6. Porro eo anno, & Indictione nos Latini cum celebraverimus Pascha die 14. Aprilis; quinta feria magnae hebdomadae incidit in diem 11. praedicti mensis: non 15.

(a) Et. C.C.

Mill. xxxvi. Ind. iiii. Zalate (a) sunt case Johannes Ycanato (b).

Mill. xxxvii. Ind. v. (c).

Mill. xxxviii. Ind. vi.* Descendit Michail Patricio; & Dux, qui & Sfondili; & barcavit cum ManiaKi in Sicilia. Et interfecti sunt in Curte Domnica Capozzati, & filius ejus, & Juda Proto, & zalavit dom. Maracdi Trumar. & de Adralisto, & Leo consobrinus ejus.

(A) Mill. xxxviii. Ind. vii. Dirute sunt domus Maraldi, & Adralisto. Et descendit * Niciforo Catapanus, qui & DoKino (d).

(B) Mill. xl. Ind. viii. Obijt NiKiforo Katap. in civitate Asculo. Et ipsi Conterati interfecerunt Chiros facti criti, & Romano sub Mutule, & venerunt in Bari cum Argiro, & dispersi sunt.*

(C) Mill. xli. Ind. viii. Venit Michail Catap; qui & Du-

(A) *An. 1059. Ind. 7.*) Dixi ad Lupum distinguendum Nicephorum a Dulchiano, sive DuKiano; & verum est: nam eos distinguit noster. Nicephorus sane dicebatur etiam *DoKinus*: non *DoKianus*, unde in Lupo error.

(B) *An. 1040. Ind. 8.*) Praesenti, & subsequenti anno dici a nostro videntur *Conterati*, qui erant oppidani Asculanenses, quasi ejus oppidi *Conterranei*: Italicè. *Terrazzani*. In Lupo mendosè nuncupantur. *Contraſti*. nec de iis quicquam certi ibi statuebam.

(C) *An. 1041. Ind. 9.*) Michaeli Duchiano, sive Ducaliano, vel Doceanus, commissum bellum Siculum ab Imp. Michaeli IV., qui Paphlagonus appellatus, tradit Guilielmus Apul. lib. i. E qua Insula in Apuliam illum hoc anno advenisse ait noster. Ostiensis l. 2 c. 67. tacet utrumque, ac tantum perhibet, *transmissum in Apuliam ab Imperatore Ducalium Catapanum, trucidato jam Maniaco, eo quod ad Imperium aspirasset*; qui eam in Insula strenuè se gesserat contra Saracenos. At Georgius hic Maniaces, seu Moniacus per summam calumniam, quasi novarum rerum auctor, è subacta a se Sicilia captivus tunc Constantinopolim, quod perhibet tum Cedrenus pag 612. tum Zonaras Tomo 2., perductus fuit; cui successit datus Michael Doceanus, homo ineptus, Graecorum res in Italia perdidit, easque ad recuperandas praefatus Maniaces jam liber rediit, ut constabit ad

(a) *Sc. incensae.*

fugerunt timore Imp. in Syria. C. C.

(b) Et cognati sui Yperisto C. Car.

(d) Dicebatur. C. C.

(c) Multi cives de Capt. (*) & Vari

(*) Id. Capitanata, seu Catapanata

Tom. IV.

SI

DuKiano, a parte Sicilie; & pro omicidio, quod fecerunt ipsi Conterati, ibit in Asculo, & appendit unum hominem ibi propter homicidium, quod fecerunt. Et venit Botunte ipse Catapanus, & appendit ibi homines tres, & cecavit quatuor. * Et Arduino Lanbardo intravit in Melfi, erat Tepoteriti de ipso Cap. & coadunavit ubicumque potuit Francos, & rebellium exegit contra ip. Catap. & ceciderunt de ipsis Grecis, & adeo ipse Catapanus fugiit in Bari.

(A) Mill. xlii. Ind. x. Descendit Exagusto Catapanus filius Bugiano. Iterum fecit prelium cum Normanni, & cum

ad annum sequentem. Ceterum Arduinus Lombardus versâ vice falsò a Cedreno dicitur *Dominus cujusdam regionis, ac nemini subiectus*; namque aurum non modicum Maniaco offerens (ei inquam, non Ducaliano, quae est Ostiensis relato loco, quamvis implexo in sermone, mens) *Candidati ab illo honore donatus, & nonnullis Apuliae civitatibus praelatus est*: atque ut noster ait, erat Tepoteriti de ipso Catapano: idest consueto tunc Locumtenentis, sive Vicari Catapani munere in civitatibus ab Ostiensi indicatisungebatur: quo apud Lupum ad an. 1018. functus etiam legitur Ligorius quidam. Glossae Graeco Latinae: *Τοποτηρις Vicarius*. Idem etiam *Adjutor, & Loci Servator* dicebatur. Capitularia Caroli Mag. l. 2. c. 6. *Vos metipsum coram Deo, & hominibus tales exhibeatis* (Comites alloquitur) *ut & nostri veri Adjutores* (S. Paulinus Nolan. ep. 39. Adjutores ad civium juvamentum nuncupatos refert) *& populi conservatores iuste dici, & vocari possitis*. Et in Addit. 2. cap. 25. *Sed & hoc obsecramus, ut in eligendis Adjutoribus vestris, & Reipublicae ministris, qui vice vestra Populum Dei regere, & gubernare, atque judicare debent, solertissimam providentiam adhibeatis*. Leges quoque Langobardorum lib. 1. tit. 25. l. 78. *Si quis furem, vel latronem ad praesentiam Judicis, aut Comitis, qui in loco praest, vel Loci Servatoris, qui missus est Comitis (& propterea ejus Vicarius) adduxerit, &c.* Clarè etiam in Auth. Justiniani Collat. 2. tit. 2. Novel. 8. cap. 3. & Collat. 9. tit. 14. Novel. 128. cap. 4. est Servator Loci, qui Praefidis agit vices. Inde apud Paulum Diac. l. 6. c. 1. sive 3. & c. 8. sive 24. quidam Ado Ducatum Foro Juliensis sub nomine Loci Servatoris, (quorum etiam vetusti Lapidem meminere Prat.) cum Dux ipse non esset, dicitur aliquandiù gubernasse: sub nomine scilicet Vicarii Ducis. Sed redeo ad Arduinum, quem post Siculum bellum, in quo pro Graecis militaverat, a Moniaco fustibus per contumeliam caesum, perhibet Gaufridus Malat. l. 1. c. 8. eaque de causa in Graecos exarsisse; a cujus dicto non abit Ostiensis l. 2. c. 67. Verùm Guilielmus Apul. l. 1. & Cedrenus pag. 623. non a Maniace, sed a Doceano verberibus illum dehonestatum produnt: quod rerum postea sequutarum ordini consonat sanè magis.

(A) An. 1042. Ind. 10.) Postquam DuKianus, sèd Doceanus a Francis, vel

cum Atinolfo Dux eorum de Venebento sub Monte Pelusio; & ceciderunt Greci, & captus est Catapanus in Benevento. Et DuKiano ibit Siciliam. Et Adargiro factus est Princeps. Et Michail Imp. defunctus est. Et surrexit Michail Cēsār nepus ejus, qui direxit in Apulia ManiaKi. Post mens. v. cecaverunt illum ipsum puditi, qui exilavit

vel dicas Nortmannis ad Oliventum primū in an. 1041. ut perhibet Ostiensis l. 2. c. 67. & Gaufred. Malat. l. 1. c. 9. (*juxta rapidas Lebenti fluminis undas*, ait Guilielmus Apulus l. 1.) iterum ad Cannas, & ad Ausfidum bello fusus fuerat, de quo idem Ostiensis ibidem, Guilielmus Apul. l. 1. & Cedrenus pag. 623. atque in Siciliam recesserat, ut notat noster, & praefatus attestatur Guilielmus, missus fuit ejus loco Exaugustus, illius Bugiani filius, qui Imperante Basilio egregiē se gesserat contra Melum, sicuti praefatus Guilielmus, & Cedrenus citatis locis contestantur: etsi Cedreno tum pater, tum filius nomine appellatur *Bojoannes*. Hic itaque nil meliori quā Doceanus usus fortunā, confligit cum Nortmannis (diem 3 Septembris praefert Lupus) sub Monte Pelusio (apud Monopolim ait Cedrenus pag. 624.) vivusque in hostium manus devenit, cum esset Dux Nortmannorum Atenulfus, frater Principis Beneventi: quod a memoratis Guilielmo, & Ostiensi ubi supra, enarratur. Sed Ostiensis praefuisse Atenulfum Nortmannis etiam in conflictu ad Cannas, & Ausfidum tradit. Gaufredus insuper Malat. l. 1. c. 10. Graecorum Ducem ad M. Pilosum devictum, nomine appellat *Annonem*, nec scio quid depravato in illo textu submurmure de eo tunc interfecto, qui certē vivus a Nortmannis captus est, vel Cedreno adstipulante ubi supra. Cum Guilielmo itaque dicam Apulo „*Ter Gallis illo victoria contigit anno: nimirum an. 1041. jam ab Ostiensi denotato*. Nortmanni autem praeter spem Graecum Ducem ab Atenulfo liberum dimissum, *non parvā pecuniā ab eo acceptā*, ut tradit Ostiensis, cum conspexissent, Ducem, Principemque sibi constituerunt Argyrum, Meli superius dicti filium, quod Auctores nuper laudati Ostiensis, & Guilielmus affirmant. At mortuo inter haec Imp. Michaelē Paphlagono die 10. Decembris Indiēt. 10. cum regnasset, ut inquit Cedrenus pag. 618. an 7. & mens. 8. (Zonaras ait, an. 7. vel paulō diutius) & perinde in communi anno 1041. exeunte, qui nostro est ab anteacto Septembri annus 1042. ita ut antecedentia sub hoc anno descripta, peracta intelligamus ab Kal. praefati mensis: exceptā tantummodo praefatā sublimatione Argryi, quae a Lupo facta asseritur mense Februarii, atque adeo initio communis anni 1042. mortuo, inquam, inter haec praefato Michaelē, nepos ejus ex sorore, qui ei successit, Michael pariter appellatus, cognomineque Calaephatus, Maniacem bello jam clarum e carcere eductum misit adversus Nortmannos, idque nostro in omnibus concors superior Guilielmus testatur: etsi Cedrenus pag. 621. 623. & 624. a Calaephato quidem illum dimissum e custodia affirmat, sed transmissum in Italiam ab Imperatrice Zoe, demortui Paphlagoni uxore, postquam ea in filium adoptaverat praefatum Michaelē ejus nepotem (Zonaras adoptatum ait viven-

vit Zoy. Et surrexit Constanti Monomacho. Et Argi-
 ibit super Juvenaciem, & comprehensit ea per fraudis ab-
 intus. Et ManiaKi se fecit Imp. in Italia, & venit super
 civit. Monopoli; & comprehens per ipsa campora plures
 homines: fecit illos decollare ante Porta. Similiter in
 civitate Materie truncavit homines cc. Argi-
 ro perrexit in Trane, per mare, & terra obsedit eam. fecit ibi Turrem
 excelsam ligneam, & Tractareas manculas, & Berbices,
 ut comphehenderet eam. Inter hec venit missio ab Imp.
 Theodorito Monomacho cum Basilisco, mandatora refe-
 rentes parentia; et patricato eidem Argi-
 ro ilico fecit incendere omne artificium, quod ibi factum abuit, rever-
 sus est in Bari.

(A) Mill. xlii. Ind. xi. Descendit Pardus Patricius
 cum

te Paphlagono, & Caesarem quoque institutum) evexeratque ad Impe-
 rialem dignitatem, & post menses 4. (quinque numerat noster) è solio
 dejiciens, etiam excaecaverat. Qui praeterea addit, a Maniace Francos ex
 Italia pulsos apud Capuam, Beneventum, & Neapolim, resque mediocri
 in quiete constitutas. At hoc postremum minimè verum est; nam res ei
 cum Nortmannis juxta Monopolim, & Materam tantum fuit, nec ad-
 modum sanè illustris, ut noster, & Guilielmus tradidere. Zoes itaque, de-
 turbato Calaeophato, nupsit Constantino Monomacho, eumque Imperii
 simul consortem fecit, quod idem Guilielmus, sed fusiùs explicat Cedre-
 nus pag. 619. & seqq. Maniaces autem hos rerum casus cum accepisset
 (jam enim appulerat in Italiam, ac de Tyrannide etiam conceperat, ut
 ait Zonaras) ab Monomacho, & ab Zoe rebellavit ex occasione modò
 dictis Auctoribus exposita; tuncque per Monopolis, & Materae campos
 dirius quam clarius se exercuit. Argyrus interea Juvenacium ceperat, ob-
 federatque deinde Trantum, quam inexpugnatam reliquit, causam dimis-
 sae ejus obsidionis tradentibus eodem nostro, & Guilielmo l. i. ad finem.
 Qui Apulus scriptor cum enarrasset, Barium, Monopolim, Juvenacium,
 urbesque alias complures iniisse foedera cum Nortmannis, subjicit clectum
 postea Argryum in ipsorum Ducem.

(A) An. 1043. Ind. 11.) Etiam Cedrenus pag. 624. & Guilielmus l. i.
 habent de adveniente in Apuliam Pardo, atque a Maniace occiso: idem-
 que Guilielmus de thesauris ab eo secum ductis, deque susceptis a Ma-
 niace Imperii insignibus, ac Bario frustra tentatâ; qui Tarentum recessit,
 ac ab Argyro, & Nortmannis irritò conatu circumobessus, Hydruntum
 postea se contulit, denuoque ab Argyro, & insuper ab Catapano Theo-
 dorocano (Basilus hic ille videtur Theodorocanus memoratus Cedreno
 pag. 612. & 626. & Zonarae Tomo 3.) frustra impugnatus, in Bulgariam
 transfretavit, ubi cum Stephano Sebastophoro congressus (ista ex Cedre-

cum TubaKi Protospata, & Malg. cum thesauro, & dona Dargiro. & comprehēsis illi ManiaKi in civitate Odronto. Pardus occidit TubaKi necare fam, & vesi sup. Bari cum suo exercitu ad sumilandum se Imperatore; sed non fuit, qui ei obediret. confusus reversus est in Taranto. Et venit Guaimari Princeps Salernitanus cum Franci, & obsedit Bari dies (a) V. Postea descendit Theodoro Cano Catap. in Bari, & ibit cum Argiro: ille per mare, & Argiro cum exercitu per terra. Normanni, & Longobardi super Idrontus ad capiendum ManiaKi; & non invenerunt eum, eo quod transineavit Bulgarie. Et fecit prelium cum ipse Sevastoforo, & cecidit ibi, tollentes caput ejus optulerunt Imperatori Monomacho.

(A) Mill. xliiii. Ind. xii. Venerunt Russi per mare sine numerum super Constantinopoli; sed ante obviavit eis Monomacho, & superavit illos, Deo volente. plurimi religati adduxerunt, reliqui fugiunt (b). Et Argiro direxit Stolum ad ipsa Asta, ubi occisus est Alefantus Nacleri.

(B) Mill. xlv. Ind. xiii. Periiit nave Maraldi, filius Joannis Icananti, ubi Ygio (c) pelago dicitur. veniebat de Tharso. Et in Taranto descendit ignis de celo, & incendit maxima pars civitatis. Et venit Chagea, & Catapanus Palatino in Bari. Et Argiro ibit cum Chagea Constantinopolim cum suis, & ipse Catapanus remansit Bari.

Mill.

no pag. 624. & 625. & ex Zonara) victus occubuit, ejusque caput est ad Imperatorem delatum. De Guaimario Principe Salerni, qui Barium obsedit, habens secum Francos jam ab Argyro dimissos, postquam Maniaces Hydrunto secesserat, idem Guilielmus l. 2. initio.

(A) An. 1044. Ind. 12.) De Russis, qui obsederunt Constantinopolim, late Cedrenus pag. 625. & seq

(B) An. 1045. Ind. 13.) Ygio Pelago videtur AEgeum mare. Constantinus Chages vir est bello clarus apud Cedrenum pag. 609. De Argyro Constantinopolim accito ab Imperatore, Guilielmus l. 2. initio.

(a) XV. C. C.

(c) Ogeo C. C.

(b) Fugierunt C. C.

Mill. xlvī. Ind. xlii. Perrexit Ip. Palatino in Tarranto, & fecit prelium cum Normani, & ciderunt (a) Greci, & multi antopii per gladio, & in mare. Et reversu Ip. Catap. in Bari. Et fecit (b) Bari cum Umfreida Comite. Et descendit Rafayl Catap. cum Guaranci, & (c) comprehenderet (d) flum.

Mill. xlvii. Ind. xv. Venit Johannes Catapanus, q. & Rafayl, cum ipsis Guarangi in Bari. Intravit in Curte Domnica, & mansit ibi unum diem; & deinde ibit, & sedit in ipsa Pinna dies 11. cum ip. Guarangi. Et postea iterum venerunt in ipso porto, & pacem firmaverunt cum Bari, & dimisit Eustathium Catap. & reversi sunt in Ydrontum. Adralisto preliavit cum Alfaraniti, & comprehendit illos, & diruerunt domos Johannis Ycanati.

(A) Mill. xlviii. Ind. i. Rebollavit Tornibey cum Makedonis; & Botazzi consocruneo (e) suo perrexit Constantinopolim; ut faceret se Imperatorem. Argiro Magistro exivit sub nocte cum aliquanti Franci; & Greci, & fecit ei damnum maximum. Postea comprehensus est ipse Torniki a Monomacho, & iussit eum cecare, & (f) Batazzi cecati sunt ambos. Et comprehensa est Licce ab ipsi Guarangi.

Mill. xlviii. Ind. ii. Comprehenditur iterum uno Castello de Monte garño.

(B) Mill. i. Ind. iii. Venit Leo Papa in Siponto. Fecit

(A) *An. 1048. Ind. i*) De Tornibei, qui in mense Septembri Indiēt. i. salutatus est Imperator adversus Monomachum Cedrenus pag. 630. & 631. sed ab eo appellatur *Leo Tornica*, & *Tornicus*. Idem Cedrenus insuper ibidem habet de Argyro Magistro Italo, qui se Tornicio opposuit pro Imperatore, & pag. 672. de Joanne Botaza, deque eo, & Tornicio excaecatis, cui consentit Zonaras.

(B) *An. 1950. Ind. 3.*) Eodem anno, quo ordinatus est Leo 9. Garganum adiit,

(a) *Ceciderunt C.C.*

(b) *Fecit par. C.C.*

(c) *Ut C.C.*

(d) *Sepun. & Vestum C.C.*

(e) *Consanguineo C.C.*

(f) *Etiam C.C.*

cit Sinodo. Obiit Tiroy Imperāti (a).

(A) Mill. II. Ind. II II I. Venit Argiro Magistri in Idronto, mense Martii cum thesauro, & dona, & honores a Monomacho Imp. Et in mense Aprilis intravit in Bari. Et occisus est Mel. Malapecza, & Liboni; et zalavit ipse Judeam (b), & dom̃. Adralisto & ille fugiit foras civitatem ad Ulfreda Comitem, & comprehensa est Rhodia uxor sua, & filius, & Romoaldo, & Petro fratre ejus, & aliis, misitque illos Chelandiis (c), & direxit Constantinopolim ad Monomacho. Et ufta est navis in ipsa Penna, honorata oleo, pro ut hire in Constantinopolim. Et occisus est Drogo Comes in monte Ylari ab incolis ejusdem. Et Argiro comprehens Barbocca.

(B) Mill. II r. Ind. v. Occisus est Guaimarius Princeps Salern-

adiit, ut tradiit Ostiensis l. 2. c. 80. Vide supra. Tiroy est Zoes Imperatrix; quam Cedrenus pag. 650. defunctam dicit jampridem ante Indictionem 7. & 8. hoc est ante annos 1054., & 1055. Zonaras autem notat, excessisse annum vitae 70. *Zoes Aug. non ann. 1054. defuncta est Ind. 8. & paulò post etiam Monomachus tertius ejus vir. Ipsa obiit etatis suae 62. ut ex Dugangii calculo in fam. Byzant., quum primò nupserit Romano Argyro Imp. ann. 1028. annos habens 36. At non minus Dugangii calculus, quam Cedreni mendosum autumo.*

(A) *An. 1051. Ind. 4.* De adventu Argyri cum thesauris Guilielmus l. 2. initio. De occiso Comite Drogone in monte Ylari (*Pontilari* habet praefatus Guilielmus ibidem) sive in *Monte Olei*, vel *Montolio*, Gaufridus Malat. l. 1. c. 13.

(B) *An. 1052. Ind. 5.* De anno occisi Guaimarii Princ. Salerni vide infra Sed quae praesenti loco narrat noster de Argyro, ea omninò silet Guilielmus, alia de illo exponens, nostro praetermissa. Conflictum verò Papae Leonis 9. cum Nortmannis ad Civitatem, quem omnes annum figunt 1053., idem noster ob id retulisse videtur in an. 1052. quoniam annos quamvis anticipare soleat per menses quatuor, ut dictum est, & plenius constabit paulò post; praesentem nihilominus annum 1052. extendisse videtur per menses octo usque ad Septembrem anni 1053.; quandoquidem ejus conflictus dies fuit 18. Junii, ejusdemque Pontificis obitum ceteris concordans Auctoribus ad annum ipse figit 1054. qui utique communi etiam omnium dicto decessit 13. Kal. Maji, sequenti anno ab acceptâ

(a) Imperatrix.

(b) *Juaviam* C. C.

(c) *Id. naviculis.*

Iernetanus . Et Argiro ibit in Siponto per mare . Deinde Ulfrieda , & Petrone cum exercitu Normannorum hit super eum , & fecerunt bellum , & ceciderunt de Longobardi ibidem . ipse Argiro semivivus exiliit plagatus , & ibit in civitate Vesti . Et venit ipse Leo Papa cum Alamanni , & fecit prelium cum Normanni in Civitate , & cecidit . Comprehenserunt illum , & portaverunt Benebento , tamen cum honoribus .

Mill. llll. Ind. vi. Argiro direxit ipso Eps Tranenſe Constantinopoli (a) meſſatico .

Mill. lllll. Ind. vii. Obiit Domino Leo Papa . Et capta eſt Cuperſano . Et ſurrexit Viſtorino (b) Papa .

(A) Mill. lv. Ind. viii. Obiit Constantinopol. Imp. (c) Et ſurrexit Theodora . Et mar Argiro cum Nicolaus Archieps perrexit Constantinopol.

(B) Mill. lvi. Ind. viii. Elevatus eſt Michail Impr. (d) nobicio .
Mill.

prâ clade . Nec Malaterra l. i. c. 14. dicens , Leonem foedera iniſſe cum Nortmannis circa annos 1032 quod ſanè non poſt multos ab pugna contigit dies ; nec Guilielmus Apulus , qui l. 2. continenti narratione prodiit , occiſum Comitem Drogonem , & ſuperatum a Nortmannis Papam , communi ſententiae praejudicio eſſe poſſunt , qui nec annum pugnae definitè designat. *Vid Nat. Alex. Sec. XI. C. 2 art. 6. & Pag. Prat.*

(B) *An. 1055. Ind. 8.*) Obitum Constantini Monomachi , & ſublimationem Theodoraë etiam ad Indictionem 8. ſed nullo expoſito meſe , refert Cedrenus pag. 650. Theodora verò , ut idem auctor ſublicit , advixit per totam Indictionem 9. uſque ad exitum meſis Auguſti , ſcilicet anni 1036. cum imperaſſet , ait Zonaras , an. i. meſ 9. ex quo intelligimus deſeciſſe Monomachum , coepiſſeque Theodoram initio Decembris , comœuni anno 1034. qui noſtro numeratur 1055. ab anteaſto Septembri. De Magiſtro Argyro , qui Constantinopolim abiit , ſed illuc pervenit vivente adhuc Monomacho , cui non ſicut olim carus , reliquam in exilio duxit vitam , Guilielmus Apul l. 2.

(B) *An. 1056 Ind. 9*) Die ultimo Auguſti Indiſt 9. declaratus eſt Imperator praeſens Michel , deſuncta Theodora ſub exitum ejuſdem meſis :
Ce-

(a) *Pro fui C. C.*

(b) Viſtor II qui antea Gerardus . Viſtorinum fort. appellat Chronologus , quod Viſtor alter prius ſediſſet .

(c) Sc. Conſtantine Monomachus poſt Zoem A. 1054.

(d) Straticoticus appellatus .

Mill. lvii. Ind. x. Obiit Ulfreda : & surrexit Guiscardus frater ejus . Obiit Victorinus , & surrexit Stephanus Papa , qui fuit Cancellarius .

(A) Mill. lviii. Ind. xi. Surrexit Commiano (a) Impr. Michail vero Impr. induerat monachium . Obiit Stephanus Papa ; & surrexit Benedicto , Et Argiro in Vigilia S. Petri perrexit Constantinopoli , & dimisit in Bari sciuri . Et obiit Adralisto .

Mill. lviii. Ind. xii. Occisus est in Monopoli Leo de Garfati ,

(B) Mill. lx. Ind. xiii. Comminiano (b) voluntarie de-

Cedrenus pag. 651: diciturque a nostro *novitius* : hoc est recentior , qui aliis senior : nam senex erat & iners , ut Zonaras tradit . At de Theodorâ iterum hic ad finem .

(A) *An. 1058 Ind. 11.*) Isaacium Comnenum prius per factionem salutatum Imperatorem octavâ die Junii Indict. 10. anno Mundi 6565. publicè autem , & solemniter postea in magno Templo coronatum in subsequentibus Kalendis Septembris Indictione 11. anno mundi 6566. cum dicat Cedrenus pag. 656. & pag. 662. quae est universi ejus operis postrema , clarè hinc , praeter alia plura rei indicia , aperitur , etiam annos aequè ac Indictiones ab eo duci a mense Septembris . Noster itaque surrexisse dicens Commianum , idest praefatum Comnenum , in an. 1058. Indict. 11. de legitimâ ejus inauguratione , peractâ Kal. Septembris , Indictione praescriptâ , est intelligendus : & praeterea annos Christi pari passu ac Cedrenus annos Mundi , auspiciari ab eodem mense : quamvis ad annum Christi millesimum disertis verbis numeratum ipsum dicat ab Incarnatione , ac perinde ceteros quoque annos ab eodem termino subindictet deductos ; namque eam inaugurationem , celebratam Kal. Septembris Indict. 11. communi an. 1057. in annum refert 1058. inchoatum juxta suum hunc calculum ab ipsis Kal. Septembris . Nec Imp. Michaellem , quem dixerat elevatum in 1056. quemque ad finem Chronici ait per annum imperasse , ut etiam habet Zonaras , pronunciaffet abdicasse in an. 1058. nisi annos duceret a Septembris ; quippè Michael die ultimâ Augusti Indict. 9. anno sibi 1056. exeunte , Imperium susceperat ; deposuerat verò ineunte anno sibi 1058. Sed praeter superius observata , manifestissimè prodit se pluribus etiam locis infra . Ceterum de Argyro in hoc sanè anno 1058. Constantinopolim navigaturo verba facit Ostiensis l. 3. cap. 10. juxta traditum a me canonem annorum vitae & gestorum Desiderii Abb. Cassinensis , ut infra .

(B) *An. 1060. Ind. 13.*) Comnenus Imperium inivit Kal. Septembris communi auno 1057. sed juxta nostri Auctoris computum ineunte an. 1058.

(a) *Sc. Comnenus.*
Tom. IV.

(b) *Comnenus.*
T t

dedit Domino suo Constantino DuKizzi (a), & induit sibi habitum monachicum.

(A) Mill. lxi. Ind. xiiii. Mortuus est Nicolaus Archieps; & a quibusdam electus est Andreas. Defunctus est Nicolaus Papa, & consecratus est Dominus Alexander. Et Robertus Dux barcavit Sicilia. Et Maruli Catapanus venit in Bari.

Mill. lxi. Ind. xv. Perierunt tres naves, que pergebant carricate Constantinopol; in qua obiit Kiria Maria, mater Ranno in Malea. Et Siriano venit Catap. in Bari.

Mill. lxi. Ind. i. Venit Arnolfus Archieps Vicarium Pape Alexander; & fecit Sinodum foras in S. Nicolao, qui vocitatur de Eps. Et capta est Taranto a filio Petrone (b) in mense Magii.

Mill. lxi. Ind. ii. Fecit Andreas Sinodum in ipso Episcopo. Et (c) Apochara venit Catap. & capta est Idruntum a Gosfreida (d) suo Comite. Et capta est Materia a Robberto Comite suo. Et multi nobiles perrexerunt Perino in Durrachio pro tollendum honores. Et Robbertus Dux venit in Bari, & fecimus ei sacramentum, & ille nobis. Et Gozolino (e) perilavit cum suis ad Perino. Et Chelandie (f) incenderunt navem, que veniebat de Calabria.

Mill. lxxv. Ind. iii. (g).

Mill.

1058. Idem post an. 2. & mens. 3. ut notat Zonaras, se abdicavit: nimirum in Decembri communis anni 1059. qui nostro est annus 1060. jam inchoatus. Comnenus in Studitano Monasterio habitum induens, Imperii dignitatem Constantino Ducae ob grati animi memoriam resignavit A. 1059. Ducang. in Fam. Ducaena.

(A) An. 1061. Ind. 14. Trajecit in Siciliam Dux Robertus post Majum in 1060. ut perhibet Gaufridus Mal. 2. c. 10. 12.

(a) Duca.

(b) Noriman C.C.

(c) Ipogari C.C.

(d) Gotfrit C.C.

(e) Pericravit C.C.

(f) Chelandie sue C.C.

(g) Kadulus ofis Pape deulsus.
C.C.

Mill. lxxvi. Ind. iiii. Perrexit Andreas Archieps Constantinopl. Et Mabrica cum Chelandiis venit Bari cum Guarangi.

Mill. lxxvii. Ind. v. Capta est galea Petri de Gira a Saraceni in Malea (a). Et galee quatuor Barenfes comprehenſe ſunt a ſtolo Imple.

(A) Mill. lxxviii. Ind. vi. Obiit Constantino Duchizzi. Et ſurrexit Imp. Romano Diogeni. Obiit Argiro Pedro, & Apochara Catap. Et Amicetta intravit Juvenacie. Et die quinto aſtante Auguſti venit Dux Robberto, et obſedit Bari per terra, et mare.

(B) Mill. lxxviii. Ind. vii. Venit Stephan (b) Patriano cum ſtolo. Et perierunt naves xii. in pertinentia civitatis Monopoli onerate victo, omnique bono. Et multi homines necati ſunt, et alii comprehenſerunt Franci (c), et truncaverunt.

T t 2

Mill.

(A) *An. 1068. Ind. 6.*) Constantinus Ducas, qui ab Decembri communis anni 1059. ſeu dicas cum noſtro a praefato menſe inchoati anni 1060. regnavit, ut notat Zonaras, an. 7. & menſ. 6. utique in omnium ſententiã deceſſit in an. 1067. menſe Junii Indiſt. 5. ſed noſter continenti ſermone complexus eſt tũ ejus obitum, tum ſucceſſoris Romani Diogenis elevationem, qui poſt ſeptem menſes, & dies aliquos, atque aded ineunte communi anno 1068. ab Eudociã praemortui Constantini uxore in conjugem, & in Imperatorem eſt delectus. De cetero quamvis Argyrus, cujus mors a noſtro notatur anno praefenti, Barenſium *Proedrus* fuiſſe videatur, quod Latine valet, *Praefes*, vel *Antefignanus*, haud tamen reputandus ille eſt Argyrus Dux Nortmannorum, quem Guilielmus Apulus l. 2. aerumnofam vitam in exilio clauſiſſe tradit. Sed nec ille erit, qui eodem hoc anno obſeſſae Barii a Duce Roberto, quique eodem anno, quo Dux ille eam obtinuit, ipſi urbi principabatur; ut loquitur Malaterra l. 2. c. 43. ſivẽ primus habebatur inter Barenſes, ut praefatus ait Guilielmus l. 3. ſed tertius fuit Argyrus inter hos medius, de quo hic an. 158. ni tamen vel noſter, vel laudati nos fallant Auctores.

(B) *An. 1069. Ind. 7.*) Praeſens Stephanus cognomine appellatur *Pateranus* a Guilielmo l. 2. Ediſtoque Imperiali datus dicitur Barenſibus Praetor: quem Dux Robertus, captũ Bario, canitiem ejus miſertus, benignẽ tractavit, & cum ſuis Graecis liberum dimiſit, ut idem Auctor tradit l. 3.

(a) *Maltea C. C.*

(c) *Sc. Northmanni.*

(b) *id. Stephanus, ut infra.*

(A) Mill. lxx. Ind. viii. Octabodecimo die mensis Julius, die Dominicâ interfectus est Bisantius Patritius ab iniquis homines, et proinde zalate sunt case Mili Pezzi, et obrute.

(B) Mill. lxxi. Ind. viii. In mense Febr. venit Stephano Patriano, et Gozolino cum stolio, et comprehensa est chelandia, in qua erat Gozolino cum auro, et besimenta a stolo Robb. Dux; et alium gata (a) Imple demersit in mare, et mortui sunt ibi cl. omnes. Et in mense Martii cattus, qui pergebat Durracchio, ubi erat Kyri Depifani cum aliis multis, orta tempestas, periit in pelago, nec unum hominem inde exivit.* Et in medio mens. Aprilis fecit (b) Bari cum ipso Duca, et in mens. Magii exivit, et perrexit Palermo cum nabali exercitus, et obsedit eam per mare, et terram.

(C) Mill. lxxii. Ind. x. Capta est Palermo ab ipso Duca (c) x. die intrañt mens Iân. Et in mense Julj cattus Diogenes Imp. et (d) mortuus est.

(D) Mill. lxxiii. Ind. xi. Ibit ipse Dux, et obsedit Tra-

(A) *An. 1070. Ind. 8.* Dies 18. Julii verè in hoc anno fuit Dominicâ die, qui literam Dominicalem habuit C.

(B) *An. 1071. Ind. 9.* De Gocelino transfugâ Nortmanno, qui Stolum Graecorum, hoc est classem, ad subsidium Barensum ductabat, loquitur etiam Guilielmus Apul. l. 3. & Gaufridus Malat. l. 2. c. 12. qui perhibet, Ducem Robertum, receptâ Bario in 1070. fuisse apud Hydruntum Junio, & Julio mense.

(C) *An. 1072. Ind. 10.* Romanus Diogenes cum imperasset, ut auctor est Zonaras, an. 3. & mens. 8. captus, excaecatus. (*Fuissetne excaecatus non planè ap. Scriptores constat*) & mortuus est: quod contigisse oportet mense Septembri, decurrente communi anno 1071. ineunte Indiët. 10. sed juxta nostrum Auctorem, ineunte an. 1072. captum tamen, ex eodem nostro affirmandum in antecedente Julio.

(D) *An. 1072. Ind. 11.* Obsessos Tranenses ait Guilielmus l. 3. *decies jam quinque diebus*, de captâ tunc Juvenacio loquens simul.

(a) Navilium oblongum, al. gay-
ta, & gattus.

(b) Opsidio C. C.

(c) Scil. Apuliae Roberto. Vid.
Pagi ad h. ann.

(d) Mychail electus, & Diogenes
creatus est. C. C.

Trane per terra, et mare in mense Jañ. Et secundo die intrante Febr. fecit cum ipso Duce. Et die VII. intrante Febr. fecit cum ipso Duce. Et die VII. intrante Febr. capta est Juvenacie.

Mill. lxxiiii. Ind. xii. *Robb. Dux opsedit Benebento.*
C. C.

Mill. lxxv. Ind. xiii. *Obiit Algrymo de Monopole.*
C. C.

Mill. lxxvi. Ind. xiiii. *Saracini in Calabria veñ.*
C. C.

Mill. lxxvii. Ind. xv. (a).

(A) Mill. lxxviii. Ind. i. Elevatus est Imp. NiKyforo Botoniati mense Martii; et deposuit Michail Impr. et tulit uxor ejus sibi uxorem, fecitque eum Monachus, et fecit vocare (b) Basilahy, et Brioni (c).

(B) Mill. lxxviiii. Ind. ii. Mense Febr. die iii. stante, rebellavit Bari ab ipso Duce, et dirutum Castello de Portanova. Passarizzi, et Stinizzi interfecerunt Basilium Meli Pezi intus Sancti Nicolaus de Monte, et eodem die cecati sunt ambo in festa Sci Marci.

(C) Mill. lxxx. Ind. iii. Ipse Dux fecit fine cum Bari.
ri.

(A) *An. 1078. Ind. i.*) Jussu Imp. Botoniatis, qui anno, & mense ab nostro descripto Imperium adeptus est, deposito Michaeli Parapinacio (hic regnaverat, ut ait Zonaras, an. 6. & m. 6.) excaecatos Nicephorum Bryennium prius, & dein Nicephorum Basilacium (*al. Basilicum*) qui unus post alium Dyrrachium cum reserent (& deinde etiam Constantinum Ducaem, quem exilio damnavit Nicephorus), tyrannidem affectarunt, idem Auctor tradit.

(B) *An. 1078. Ind. ii.*) Guilielmus quoque Apul. l. 3. Barium per hos ferme annos ab Duce Roberto rebellasse prodit.

(C) *An. 1080. Ind. 3.*) De recepta Bario, Tarento, & Trano a Duce Roberto Guilielmus Apul. l. 3. fine; deque Imp. Michaeli, quem Botoniates dejecerat; ed Dux praefatus per duos ferme, & amplius annos, expeditionem in Graecos parans, secum detinuit, idem Auctor l. 4. & Malaterra l. 3. c. 13.

(a) *Dux Robb. cum Papa...* C. C. (c) Briennius.

(b) *id. Basilacus.*

ri. et mense Aprili fecit Taranto cum illo, et Trane. Et fumilare fecit ibi Michael Imp. Et Urso Archieps (a) intrav. in sede Barina die III. intrante mense Augusti.

(A) Mill. lxxxii. Ind. IIII. Mense Martio ipse Dux Robbertus direxit navigia, et obsedit Corfo; et postea ibit ille cum multis; et decimo die stante Magii comprehensit Corfo, & Bothrontò. & in mense Iuni perrexit per mare, & terra super Durracchio, & (b) congravit eam per mare, & terram; pugnavitque ea cum multis machinis. Inter hec venerunt ipsi Venetici, & continebant eam. Et elevatus est Alexius Imp. & intravit per vim in Constantinopole, & deposuit Botoniati Imp. & induit eum Monachus.

(B) Mill. lxxxiii. Ind. v. Venit Alexius Imp. & commilit bellum cum Robb. Dux fer. III. in die S. Luce Apostoli, & Evangeliste; & terga vertit ipse Imp. vi-

cit-

(A) *An. 1081. Ind. 4.*) Hoc anno, ut inquit Gaufredus Malat. l. 3. c. 24. *Mense Majo Dux Robertus Hydruntum venit, versùs Romaniam animum intendens; & quindécim naves trans mare aliquam urbem praecupatum mittit.* Subdit Guilielmus lib. 4. *Gens, quae praecefferat, Botrontinam urbem (Buthrotum Straboni l. 7. aliisque memoratam) capit.* Uterque etiam Auctor de captâ tunc simul Insulâ. Corfo, id est Corcyra, & obsessâ Dyrrachio, Venetisque advenientibus ad obsessorum subsidium pluribus; deque deposito Botoniâte ab Alexio; qui ut perhibet Zonaras, Constantinopolim occupavit in quintâ feriâ magnae hebdomadae: ea hoc anno fuit die 1. Aprilis.

(B) *An. 1082. Ind. 5.*) De bello inter Imp. Alexium, & Ducem Robertum Petrus Diac. l. 3. c. 48. Gaufredus Malat. l. 3. c. 27. & Guilielmus Apul. l. 4. At eo anno, qui a nostro, suo more, ab Kal. Septembris numeratur annus 1082. sed jam dictis Auctoribus est communis 1081. quo nimirum Alexius, ut tradit Zonaras, recens potitus rerum, nunciatâ Ducis Roberti expeditione contra Epidamnium (hoc etiam nomine dictum est Dyrrachium) & ipse illuc profectus est, commissoque proelio, victus turpiter fugit: eo, inquam, anno 1081. dies S. Lucae 18 Octobris incidit in feriam II. non III. quo anno litera Dominicalis fuit C. De capta autem Dyrrachio praefati etiam Auctores. Sed Guilielmus captum tunc dicit filium Ducis, non ipsum Ducem Venetorum, ut a nostro perhibetur. Ceterum idem noster hoc loco uni, eidemque anno contribuit mensem Octobrem, & subsequentem Februarium, quippe annos exorditur a Septembri.

(a) i. intravit.

(b) i. circumvallavit.

citque ipse Dux. Et octavo die stante Febr. ipse Dux cepit in Durrachi, & ibi comprehendit Dux Veneticorum, & navigie eorum cum multi homines.

(A) Mill. lxxxiii. Ind. vi. Tulit ipse Dux multa milia solidorum ab ipsis Barenses, & fecit eis pro exinde magna tribulatio, & capssiones; & perrexit sup. civit. Canni, & pugnavit eam. & x. die intrante Julj comprehendit eam per vim.

(B) Mill. lxxxiii. Ind. vii. (a) Diruit Canni; & iterum tulit multos solidis in Bari, & perrexit Roma, & ingressus est in urbem, tulitque inde Papa Idelpdo (b), & adduxit secum.

(C) Mill. lxxxv. Ind. viii. Transiit ipse Robb. in Romania in mense Januarii commisit bellum in mare cum ipsi Venetici, & vicit. Ildeprando Papa mortuus est in Salerno. Et in mense Julii, in die S. Alexii, obiit Robb. Dux in Kefalonia.

Mill. lxxxvi. Ind. viiii. (c).

Mill.

(A) *An. 1082. Ind. 6.*) De Cannis obsessis, & expugnatis a Duce Roberto Guilielmus Apul. l. 4.

(B) *An. 1084. Ind. 6.*) Dirutas a Roberto Cannas Guilielmus quoque narrat l. 4. quam hoc anno Romualdus Salern. ex nostratibus; ex exteris Bertoldus Constant. alique Romam profectum affirmant; sed Malaterra l. 3. c. 33. & 37. accersitum a Papa ait in 1082. & in 1083. iter intendisse.

(C) *An. 1085. Ind. 8.*) Adeffe jam coeperat Autumni tempus, cum Dux Robertus iterum in Romaniam transfretavit, ut habet Guilielmus l. 5. sed Malaterra l. 3. c. 40. magis signatè, congregasse ait naves apud Hydruntum mense Septembri, & dein trajecisse. Trajecit itaque, ut perhibet noster, mense Oæobri, conflixitque cum Venetis in Januario proximè subsequuto, victorque evasit, quod ab eodem Apulo auctore ibidem affirmatur. Liquidissimè hinc etiam pater, annos a nostro inchoari a Septembri, qui eodem anno 1085. adscribit mensem Octobrem, & proximum Januarium. Sanè obitum Ildeprandi, seu dicas Gregorii 7. & Ducis Roberti omnes referunt ad unicum communem jam dictum an. 1085. Et Malaterra, qui l. 3. c. 41. figit ad antecedentem, quo Solis maximam Eclipsi factam die 6. Februarii, inter Sextam, & Nonam per spatium trium horatum notat, Astronomi dijudicent, an tempora rectè consignarit.

(a) *Robb. ipse Dux C. C.*

(b) *Sc. Greg. VII.*

(c) *Zalata est pars Juvenacie. Syracusi cap. a Rogerio. C. C.*

Mill. lxxxvii. Ind. x. Nono die intrante Magii adduxerunt nostri Barenſes Beatiffimi S. Nicolai corpus.

(Z) Mill. lxxxviii. Ind. xi. * In menſe Sept. x. die intrante, feria vi. magnus Terremotus factus eſt per omnem terram noſtram, ut fundamenta moveret.

(A) Mill. lxxxviiii. Ind. xii. Mortuus eſt Uſſo Archieps * & electus eſt Helias. Et fecit pax Bari cum Boamonte.

(B) Mill. lxxxx. Ind. xiii. Menſe Septbr intravit Urbanus Papa in civitate Bari, & confecravit Helias Archieps in civitate Bari prid. Kal. Octub. Et in Kal. Octub. edificavit conſeſſionem Sci Nicolai.

Mill. lxxxv. Menſe Januar. Ind. iiii. Juraverunt Barenſes a Dño Helia Archieps obſcultandum illum, quod juſſerit pro communi ſalvatione.

Mill. lxxxv i. Ind. iiii. (a).

Mill. lxxxvii. Ind. v. Inſpirati a Deo multi occidentales, Regib. Comitibus, Princib. cum ſuis multis exercitibus equeſtres, & pedeſtres, magni, & parvi, di-
vi-

(A) *An. 1088. Ind. 11.*) Haud in an. 1088 ſed in 1087. dies 10. Septembris incidit in feriam 6. qui annus habuit literam Dominicalem C. Eſt tamen haec conſueta noſtro Auctori annorum anticipatio, qui eos anteverſit, ac exorditur ab Septembri, ut pluries dixi; quo etiam calculo Lupus Protoſp. uſus, praefentem Terraemotum in annum pariter refert 1088. dicens factum *per totam Apuliam*; ſed Barenſis iſte ait, *per omnem terram noſtram*: quippe Barium ut Petrus Diac. affirmat l. 3. c. 44. & l. 4. c. 106. caput fuit Apuliae. Lupus autem Canonem annorum a noſtro uſurpatum obſervaffe deprehenditur: cum ad an. 1017. 1042. 1043. 1047. & 1081. diſparatorum annorum menſes in unum conſert annum.

(B) *An. 1089. Ind. 12.*) Barium obtinuit Boamundus poſt initam cum fratre Rogerio concordiam, de qua Malaterra l. 4. c. 4. & 10. Confer Joannem Archid. Barenſ. relatum ſup.

(C) *An. 1090. Ind. 13.*) Si Helias in Archiepiſcopum Barii eſt confecratus Prid. Kal. Octobris, ut perhibet noſter, utique conſecrationis ejus Diploma exaratum die 9. Octobris, atque, ut ibi aſſeritur, in an. 1089. qui noſtro eſſe coeperat annus 1090. non ipſam conſecrationem eo die actam, dicendum eſt.

(a) *Factum eſt Synodum in Franc. C.C.*

vites, & pauperes senibus, & juvenibus, infantib.; etiam multe mulieres cum illis, & Episcopis, Presbiteri, Abbatibus, Monachis, & Heremites cum maxima virtutes per consensum Pape Urbano; & fecerunt sibi omnes signum sancte Crucis (a) in vestimentis suis; & alii perrexerunt per terram Ungarie usque Constantinopoli: alii intraverunt in navibus. Barenfes similiter per omnes civitates maritime nostre totius Pronuncie intraverunt dandum naulum, passando cum magnis, vel infinitis navibus majores, & minores; quatinus Deo auxiliante irent, et expugnarent, et contererent omnes Sarracenos Deo revelles, et per vim intrarent Hierosolimis, expellendum inde omnes Paganos, regnandum ibi Xristicolas omni tempore usque in perpetuum. Amen. Tandem ipse Imp. Constantinopoli Alexius occupavit illum pro eis magnus timor, vel tremor; ne forte illum a suo Regno eicerent. Cepit illi absconfe, et callide impedire, et per montibus, vel clausuriis Vulgarie, similiter Ungarie multi sunt occisi, et necati fame, quia non erant conjuncti. Postquam fuerunt addonti (b) magna multitudo Constanpl, et concordaverunt se cum ipso Imperatori, et fecerunt ei de suo Regno securitatem, tandem optulit eis dona magna, et navigie, cum quo transfretaverunt quasi sexcenta milia; et protinus perrexerunt Nikyam; commiseruntque bellum cum Sarracenis, qui ibi erant; et Deo auxiliante, miserunt eos in ore gladii, et intraverunt civitate: ipsa in sua potestate tenuerunt. Et inde recedentes, totam Romaniam, atque Armeniam peragrantes cum multimodis periculis, et preliis perrexerunt Antiochia; et obseffa est igitur ab exercitu Domini viriliter; quam mirabiliter illos expugnantes, et multi ex utraque parte cecidebant. Transactis paucis diebus nuntiatum est eis, ut Corbarân Principem militie Regis Persarum in eorum mortem conjurasse; et cum

Tom. IV.

V u

in-

(a) *Rubra C.C.*

(b) i. adjuncti.

innumerabili exercitu ad eos veniret, et flumen Eufratem preterisse. Deus qui perseverantes in se non deserit.

Mlxxxxviii. Ind. vi. * Tradita est eis Antiochia a civibus in Nonis Juniis. Occiderunt omnes Paganos. Sequenti ergo die adveniens Corbaran cum plure Regibus, & obsedit civitate, & compulsi sunt comedere carnes equorum, & asinorum. Inimici autem cupientes compellere eos inopia victus; sed Deus revelavit eis Lancea, qua perforatum est corpus Xpi, sub pavimento quasi duo statura homines inventa est; & vigiliis Apostolorum Petri, & Pauli miserunt nuntios ad Corbaran: Hec dicit exercitus Domini. Recede a nobis, & ab hereditate B. Petri, alioquin armis fugaveris. Quo audito Corbaran, evaginato gladio juravit per Regnum, & Thronum suum, quia defenderet se de omnibus Francis, & terram ipsam possideret, & nec verbum ab illo jam audirent, donec derelicta Antiochia Xpm denegarent, & Regem Persarum profiterentur. His auditis Christiani, confessione mundati, perceptione corporis, & sanguinis Xpi firmiter armati, porta egressis, Lancea Domini preeunte, & ligno Dominico, ceperunt preliari, Deoque juvante, predictos Principes Turcorum confusos, & omnino victos in fugam verterunt, & numeros eorum occiderunt feliciter. Igitur cum letitia maxima celebrantes (a)

(A) Mlxxxxviii. Ind. vii. * Tertia die intrante mense Octubr venit Papa Urbanus cum plures Archiepi, & Epi, Abbatibus, & Commitibus, intraverunt in Bari, & suscepti sunt cum magna reverentia, & preparavit
Dño

(A) *An. 1099. Ind. 7.*) Dixi ad Lupum, Synodum Barensem ab Urbano II. actam in an. 1098. mense Octobris: eandem quam solidissime nunc firmat sententiam noster; cui more suo celebrata ea asseritur in an. 1099. inchoato a Kal. Septembris; nec Lupus, qui eundem calculum est profectus, ut hic dixi ad an. 1088. quid diversum prodit.

(a) *S. Apostolor. iberunt ad illis persequendi. C. C.*

Dñō Helia nostro Archiepiscopo mirificam sedem intus in Ecclesia Beatissimi Nicolay confessoris Xpi. Et fecit ibi Synodum per unam ebdomada . Post completis dies octo perrexit in pace ; & in mense Julii obiit ipse Papa Urbanus , & surrexit Pascalis Papa . Et in ipso mense capta est Hierusalem per vim ab ipsis Christianis , qui ob amore sancti Sepulchri perrexerant ibi , & miserunt omnes Paganos in ore gladii .

MCIII. Tolymayde a Xristicolis cap. per Valduinus R. In Vari mortalitas grandis & fame. C. C.

Mcv. Ind. xiiii. Venit Boamundo ab Antiochia in mense Janu. Et x. Kal. Junii obiit Helias Archieps .

(A) Mcvi. ind. xiiii. Mense Septemb. perrexit Boamundus in occiduas partes auxilium exinde, & milites querere ; & factum est , cum multitudine Francorum insuper , & filia Philippi Regis , Constantinam nomine , in conjugio accepit ; & in eodem anno mense Augusti reversus est .

Mcvii. Ind. xv. Perduravit hac in Provincia , preparandum navigie magne , & parve .

Mcviii. Ind. i. Mense Septembr. celebravit sanctam Missam super sanctum Altare , ubi Beatissimi Sancti Nicolai corpus deget. & deinde perrexit ad portum Brindisium cum xxxiiii. millia inter equestres simul , & pedestres ; & naves magne , vel parve cc. & xxx. galee.

Decimo die intrante October transfretavit pelagus, devenitque in ipsa Velona : intravit in ea pacifice : si-

V u 2

mi-

(A) *An. 1106. Ind. 14.*) Annum a Septembri ductum extendit ad subsequentem Augustum , ut solet , noster ; nam Boamundum communi an. 1105. ad Gallias profectum , Chronicon notat S. Albini apud Sirmondum in Notis ad Goffridum Vindocinens. Guilielmus autem Tyrius l. iii. c. i. Boamundum dicens , Gallias petiisse in an. 1104. capiendus est de discessu ejus e Syria ; quandoquidem in Apuliam ille pervenit mense Januario, anno 1105. ut tradit noster . Itaque jam dicto communi anno 1105. mense Septembri susceptum prosequutus iter , in Galliis aderat an. 1106. estque in Apuliam reversus eodem anno, mense Augusti .

militer & ipsa Canina (a) . Deinde perrexit Durachio; & obsedit ea, nec potuit capere, fecit pacem cum Imperatore .

McviIII. Ind. II. Mense Octubri Boamundus transfretavit Idrontum .

(A) Mcxi. Ind. II. Mense Feb. obiit Roggerius Dux. Et eodem an. mense Martii obiit frater ejusdem Ducis Boamundus .

(B) Mcxii. Ind. v. xiiii. die intrante mense Aprili, Dominico die in Palmis Dominus Ritus intravit in Barinam sedem . In mense Junio, in festa Sanctorum Petri, & Pauli obiit Leo Abbas Sci Benedicti de Baru .

Mcxiii. vi. Ind. vii. die intrante mense Martii Abbas Vincentius intravit Monasterium Sci Benedicti .

Mcxiiii. Ind. vii. (b) .

Mcxv. Ind. viii. (c) .

Concinniori aliquantulum formâ isthæc alia in exemplari statim post vacuum annum Mcxv. Ind. viii. exarata, styloque minus deformi descripta, haud eidem adscribenda, sed alteri, Barensi nihilominus, videntur Anonymo .

Paschalius filius Passari, & Nicolaus Tirra nepos ejus, filius Sergii, qui & Ungruli, noctis hora miserunt duos homines, qui posita scala lignea super domum Nicolai Garzonis ascenderunt occulte, & leviter in Turrem filiorum Melis Joannis Patricii; nam vigil Turri manebat sub eo orreo, in quo illi ascenderunt; & clam descendentes intus per scalam Turris, apprehenderunt vigilem

(A) An. IIII. Ind. 4.) De anno obitus Ducis Rogerii, & fratris ejus Boamundi dixi ad Falconem .

(B) An. IIII. Ind. 5.) In hoc anno Bisextili, quo literae Dominicales uerunt G F, estque Pascha celebratum die 21. April. verè Dominica Palmarum incidit in 14. praedicti mensis .

(a) Sc. Canca .

(b) Synodus Benev. contra revelle, & Normanos. C. C.

(c) Treuga Dei datur in Troys. C. C.

gilem , & comprehensam Turrem diruerunt usque ad tria orrea ; unde multa bella sunt commissa inter cives utriusque partis , in quibus nonnulli juvenes occisi sunt .

M Ill. cxvii. Ind. x. Petrus Joannizzi , & Nicolaus Joannis Ufure cum societate sua diruerunt Turrim B. Nicolay , que erat prope Turrim Nicolai Melis Peczie ; sub cujus ruina mortuus est prefatus Nicolaus Joannis Ufure cum maxima manu nobilium Barensum . Eodem quoque anno per afurnarium fororis Grimoaldi de Guaragna tradita est Turris Majonis Polinianensis prememorato Petro Joannizzi ; qui & proditorem a summo Turris deorsum prolici fecit : impulerat enim ipse predictæ Turris vigilem Sarracenum a summa altitudine ad terram , quando prodidit eam ; atque octavo die post captam Turrim eam subverti fecit .

M Ill. cxviii. Ind. xi. Mense Sept. post factas utrimque sicut dicebatur , securitates , Grimoaldus filius Guaragne sub consiliandi specie vocatum ad se Argiro , nepotem Danielis , in captione posuit . Post triduum de captione fugit , sicque magnum bellum inter eos exortum est ; atque post tertium diem belli Riso Archiepo cum monitionib. B. Nicolay , proibente per omnia Grimoaldo , cum servientibus B. Nicolay , pecunia & victu , capte sunt due Turres predictæ , Argiro cum curia , & omnibus domibus suis : ipse vero fugiens , declinavit ad domum consobrini sui Petri Johannitii . Post aliquot autem dies prememoratus Archieps ibit Canusium ad Ecclesiam B. Sabini . Ibit & predictus Argiro Tranum ; ibique communicato consilio amicorum expectabat reditum Archiepi . & paucis decursis diebus , paratis insidiis prope Ecclesiam B. Quirici infra Cannas , & Barolum , interfecit eum . Revertenti Argiro Tranum , milites Andrensis Comitis Joffredi redeuntes a vigilia obviaverunt , & captum Barolum duxerunt , & nocte delapsa , die Dominico mane suspendio interiit Grimoaldus , cujus supra memini . et Joannes frater Archiepi prenominati diruerunt

runt Turres ejus , et domos omnes funditus subvert-
runt .

*Quae subsequitur notula ex variantis antiquae scri-
pturae , & adnotati anni apertissimo indicio , tribuenda certè
est Librario , simulque Auctori antedictis recentiori . Peregr.*

Mill.cxlīx. Luna Mar. xīī. Eclypsim passa est , nocte
Sabbati ante Palmas , quippe cum esset plena . siqui-
dem sexta feria xxv. die ejusdem mensis , octavo vide-
licet Kal. Aprilis extiterat xīī. sequenti nocte Sabbato
illucescente , & clare lucente nona hora noctis subito ob-
scurate sunt fere due ejus partes inferiores , & tertia
ejus parte clare fulgente superius .

*In Cod. Caracc. haec alia subnectuntur , quae alterius
quidem Scriptoris manu exarata fuerant post Anon. Chro-
nicon . Prat.*

Mclvi. Hadrianus Papa venit Benev. & pacificatus
est cum Rege Vilelmo , qui se ligium fecit Dopni Ha-
driani .

Mclxvii. Frigdericus Imp. opsidet Romam , & Pa-
pa Alecsander fugit Benev. Faederati sunt omnes contra
Frigdericum , qui ab Italia espulsus est .

*Et Graecorum haec Imperatorum Series ex praee-
denti Chronico , paucis tantum mutatis , excerpta , post
binas vacuas paginas manu anterioris Librarii fuerat
exarata ; quas idem ille per otium erat , fortè , post de-
scripturus . Sed re non praestitâ , Librarii posteriores suis
notulis , ut dictum est , eas nec totas occuparunt .*

(A) Michayl cepit regnare cum prima Ind. Anno īīīx.

re-

(A) Imperatorum eodem Chronico descriptorum Epilogum ad finem
ejus adjectum sic expono. Michael Theophili Imp. filius , qui sub tu-
telâ matris imperavit an. 14. solus an. 11. ut Cedrenus , & Zonaras pro-
dunt , Basilium adoptavit in filium die 26. Maji, Indiēt. 14. an. 866. Pri-
mus itaque annus postremorum XIII. annorum Imperii ejus ante Basi-
lium adoptatum (haec enim videtur nostri Auctoris lectio , & mens sin-
cera) incidit in Indictionem 1. Basilii Macedo ab Ind. 14. an. 866.
regravit an. 20. expletos, inchoatos 21. Cum Michaele an. 1. solus 19. (sic
ejus tempora distinguunt laudari superius Auctores) usque ad Indiēt. 4. an.
886.

regnavit, & post ipsum Basilio. Basili ParaKymomeno Ind. quartadecima. xx. annos jam expletos migravit a seculo. Filii ejus regnaverunt Leo, & Alexandro. Isti acceperunt Regnum cum quarta Ind. xxvi. annos regnantes, sua vita finiunt. Successit Regnum Constant, jam dicto Leo filius. Constant, qui successit Ind. xv. xxxvii. an-

886. Leo, & Alexander filii Basili acceperunt Regnum Indict. 4. an. 886. Regnavit Leo an. 26. praecise 25. & mens. 3. auctore Zonara; ac pervenit ad an. 911. Alexander advixit per alium annum, & mens. 3. ut idem Zonaras tradit. Obiit Ind. 15. an. 912. Constantinus Porphyrog. filius Leonis successit patruo Alexandro vita functo Indict. 15. sed coronatur proxima Indict. 1. an. 912. five 913. inchoato a Kal. Septembris. Regnavit an. 47. usque ad Indict. 2. & an. 959. Romanus filius superioris Constantini, dictus junior, successit in Regnum Indict. III. non Indict. II. an. 959. vel dicas 960. inchoato a Kal. Septembris, cujus, & filiorum ejus Basili, & Constantini tempora, qui cum eo, & post eum, imparibus tamen annis simul regnarunt (coronatus est Basilius a patre, ut ait Cedrenus, in festo Paschae, eadem Indict. 3. an. 960. Constantinus natu posterior triennio post) anni in solidum fuerunt 70. sed cavi, inclusis in eâ summâ annis intersectorum Imp. Nicephori, & Tzimisceae. Porro annus 41. horum fratrum mihi ex antiquis Tabulis descriptus in Prima parte Historiae PP. Langob. erat, fortasse, juxta hunc calculum, secus ac ibi feci, exponendus, discrepantibus quamvis, ut aliàs saepe, nostris calculis a calculis Graecorum (mitto Tabulariorum multimodas subducendorum annorum rationes, sed & hallucinationes) de quâ discrepantiâ non nihil supra. Romanus Argyrus surrexit Indict. 12. an. 1028. five an. 1029. inchoato a Kal. Septemb. quo obiit praefatus Constantinus. Regnavit an. 5. insuper menses fere 6. Librario omissos: usque ad Aprilem Indictionis 2. & an. 1034. Michael Paphlago, non Calaephatus, surrexit dicta Indict. 2. an. 1034. Regnavit an. 4. (non integros, ait Zonaras) usque ad Decembrem Indictionis 10. an. 1041. five dicas 1042. Michael Calaephatus ex sorore nepos Paphlagonis, a quo adhuc vivo in Caesarem, ut perhibet Zonaras, ascitus, coepit regnare Indict. 10. mense Decembris, anno dicto. Regnavit per annum, sed non exactum; nam post mens. 4. vel 5. excaecatus est mense Majo, Indictione, & anno praenotato. Zoes superioris Constantini filia, uxor primùm Romani Argyri, dein Paphlagonis, regnavit cum sorore Theodora post Calaephatum per mens. 3. teste Zonara: nempe usque ad Indict. 11. ac Septembrem communis anni 1042. five inchoati 1043. Constantinus Monomachus tertius Zoes maritus regnavit ab Indict. 11. & anno jam dicto per an. 13. (praecise an. 12. mens. 8. ait Zonaras, qui computasse simul in hâc summâ videtur tres menses solius Zoes) usque ad mens. Decembrem, Indict. 8. an. 1054. five 1055. jam inchoatum. Theodora superius dicta, soror Zoes, non surrexit, sed obiit Indict. 9. quae post Monomachum regnavit an. 2. non exactos: hoc est, ut perhibet Zonaras, an. 1. mens. 9. nempe usque ad exitum mensis

annos vixit , & defecerat . Romano filius ejus Regno ascenderat . Romano ascendit Regnum secunda Ind. Septuaginta annos Rex cum Constant, et Basilio , NiKyforo, et SimisKy balos suos filios. Romano gener Constant Ind. xii. Postquam regnavit annos quinque , Michail surrexerat . Michail , qui et Calafati , secunda Ind. ceperat : octo annos cum regnasset , de hac vita discesserat . Michaeli , qui dicitur Cesar , surrexit cum decima . Primo anno cum regnasset , deinde postpositum , pro qua

Augusti Indictionis praedictae, elabentis anni 1056. Michael Stratioticus, a nostro dictus Utringa , a Lupo detractâ literâ *t* , ac mutata *V.* in *B.* *Bringa* , non surrexit , sed abdicavit se ineunte Indict. 11. qui post Theodoram regnavit per annum usque ad praefatam Indict. & an. 1057. sive ineuntem 1058. Isaacius Comnenus ascendit Kal. Septembr. ineunte Indict. 11. communi an. 1057. sive 1058. Regnavit an. 2. & ut prodit Zonaras, per alios mens. 3. usque ad Decembr. Indictionis 13. & exeuntem communem an. 1059 sive dicas inchoatum 1060. Constantinus Ducas coepit regnare Indict. XIII. non III. regnavit an. VIII. non XVIII. (Librarius per summam inertiam denarii notam ab Indictione traduxit ad annos) & pervenit ad Indict. 5 & mensem Junium ; atque adeo ad an. 1067. Zonaras definitè ei imputat an. 7 & menses 6. Eudocia uxor antecedentis Constantini , cum imperasset per mens. 7. & dies aliquos , usque ad ineuntem communem an. 1068 & Indict. 6 Romano nupsit Diogeni. Romanus Diogenes Eudociae maritus ascendit in Regnum Indict. 6. ineunte communi an. 1068. Regnavit an. 5. non integros ; quibus cum simul computantur mens. 7. & dies Eudociae. Itaque ipse regnavit an. 3. & mens. 8. quot ei adjudicat Zonaras ; ac pervenit ad Septembr. Indictionis 10. communis anni 1071. sive ineuntis 1072. Michael Parapinacius Constantini Ducae filius in Regnum ascendit inchoata Indict. X. communi an. 1071. qui nostro est exoriens an. 1072. non autem ascendit Indict. 11. qui annus nostro esset 1073. communis 1072. ; annusque vacuus inter eum , & Diogenem supereffet . Verum idem noster quia assignat Parapinacio an. 5. quos Zonaras facit 6. & mens. 6. jam tempora sic exaequantur , regnasseque Parapinacium constat usque ad Martium Indict. 1. an. 1078. Nicephorus Botoniatas , deturbato Parapinacio , Imperium adeptus , ejusque uxore abusus est ab Martio Indict. 1. an. 1078. ad April. Indict. 4. an. 1081. Imperavit an. 3. Alexius Comnenus intravit Ind. 4. die 1. April. an. 1081. *Regnavit an. 37. mens. 4. & dies aliquos . Vix. an. 70. aut circiter . Obiit an. Mundi 6626. (Christi 1118.) mense Augusti :* quae addo ex Zonara , nostro Auctori non descripta , quia nec visa , ut reor . Imperatorum itaque hoc Chronico descriptorum tempora sic dirigenda , ac sicubi alium Canonem secutus secus commiserim , ad hanc normam exponenda dijudico , denunciocque .

qua Theodora exiliavit , evulserat ejus oculos . Coñst Monomacho Ind. xi. annos xiiii regnavit Theodora . Surrexerat Theodora jam cum nona , annos duos vixerat . Michaeli Utringa cum undena , uno anno stiterat . IsàKy Conniano ascendit in ipsa undecima , et regnavit annos duos . Et post DuKyza ceperat Coñst. Qui DuKyzi Ind. iiii. xviii. annos cum regnassèt , Romano ascenderat . Romano , qui et Diogeni , Ind. sexta , annos quinque . Post regnavit Michayl. Ascenderat Michayl ParapinaKy Ind. xi. annos quinque cum regnassèt , NiKyforo ascenderat . Nicifori Botaniati cum prima Ind. per vim intravit , et comprehensit ParapinaKy miserum : uxor ejus sibi vi tulit in lecto suo proprio , et ille egecit a regno , induitque eum monachum annos tertio regnavit , progectus est a solio . Alexius per vim intravit cum iiii. Ind. deposuit Botaniati , et devenit miserum , induitque Monachilem , et perrexit irritum Regnav. . .

Nec plura Historica in Codice Salernitano : annosque Alexii non adnotavit hic Auctor , quem forte defunctum non vidit .

FRANCISCI MARIAE PRATILLI

A D

CHRONICON BARENSE.

P R A E L O Q U I U M .

Ad hanc buic Anonymi Barenfis Chronico ab Cl. Peregrinio ſuis animadverſionibus illuſtrato, aliud quoque Barenſe Chronicon cum Notis V. Cl. Nicolai Aloyſiae, quod typis conſignavit non multis ab hinc annis Cl. Muratorius noſter in Diſſert. Medii AEvi To. I. p. 32., quod adſervari dixit in Bibliothecae Vaticanae M. S. Codice Urbinatæ, in quo etiam Lupi Protoſpatae Chronicon. Auſtor illius, ut ipſi videbatur (in quo neque ipſe diſſentio) Monachus Monast. Barenſis Caſſinenſium profectò eſſe debuit, quodd & Urbis illius, ſuique Coenobii paſſim geſtas res adnotarit. Peregriniano illi, quod ſuperius retulimus, in multis revera eſt hoc Muratorianum non abſimile; immo iſdem ferè verbis aliquando tranſcriptum. Utriuſque tamen opuſculi non eundem eſſe Auſtorem quiſque agnoſcet, utroque conlato. Stylus ejuſdem obſcurus quandoque, & barbarus, ut ea ferebat aetas: in quibuſdam mancus agnoſcitur: neve Aloyſiae notae, atque animadverſiones, in ipſo cuncta penitus caſtigarunt, aut illuſtrarunt, ſicuti Lector aperte noſcet. Multa ex jam ſuprà in Peregriniano Chronico adnotatis poteris intelligere, & emendare. Ea quidem ipſe lubens feciſſem, niſi me ad hunc Tomum explendum Amici, & Typographus, qui biennio editionem expectaverant feſtinaveſſent: ſique ipſe (ſtudio, laboribuſque meis penitus intermiſſis) inſervire potiùs valetudini, quam eorum genio indulgere debuſſem. Haec Lectori meo humaniſſimo indicaviſſe ſufficiat.

CHRO-

CHRONICON BARENSE.

A Nno DCV. (1) Obitus S. Gregorii Papae. Phocas regnavit Annis VIII.

Anno DCXII (2) Domitianus regnavit Annis XV.

Anno DCCLXXXII. (3) Hoc anno Carolus Rex celebravit sanctum Pascha in Roma, & baptizatus est Pippinus filius ejus ab Adriano Papa.

XX 2

An-

ALOYSIAE NOTAE.

(1) Unius anni anachronismo peccavit Chronographus noster, quo ceteroquin non caruit Lupus Protosp. Ambo enim ad annum 605. S. Gregorii Magni obitum consignant, qui fuit secundus Sabinianii Pontificis in Suprema Petri Cathedra successoris: quum anno 604. Martii XII. Sanctus Gregorius vivendi finem fecerit, ut Pagius pluribus ostendit.

(2) Certâ, constantique tum veterum tum recentiorum sententiâ, Heraclium annis XXX. imperasse constat; quamvis non idem sit veterum de ejus die emortuali consensus. Cl. Pagius annis XXX. mensibus IV. diebus VI. imperasse, ex Nicephori, aliorumque Chronographorum testimoniis putat. Utrumque sit, sex annorum anachronismus in nostri Anonymi Chronicoprehenditur, qui quindecim tantum annos ei tribuit, Nos de Heraclio eum heic loquutum fuisse non immeritò suspicamur, quem Phocae successisse certum compertumque est. An & Domitianus adhuc vocaretur, praeter ejus auctoritatem, nobis non constat (A).

(3) Amanuensis lapsum suspicor, annum 782. pro anno 781. scribentis; id ex Francorum Annalistarum, & Reginonis testimoniis liquet. Quare detracta unitate, quae ob numeros Romanis literis inscriptos facili negotio ab imperito scriptuario addi potuit, remanet annus 781. quo Carolus Magnus Romae iterum Pascha celebravit, ejusque filius Pippinus in Nocte Sanctâ, baptismo initiatus fuit, sacra peragente Adriano Summo Pontifice (B).

(A) An fortasse, ut ab Heraclio Constantino ejus filio, & Heraclio Constante ipsius nepote, ejusdemque immediatis successoribus, distingueretur? nisi credere malis, quod aut Caesareo Domitiani se sanguine jactaret, aut

moribus; haereses namque Eutycheorum Monophysitarum, Monothelitarumque amplexus fuerat. Prat.

(B) Quo etiam tempore Lodovicus Rex Aquitaniae inunctus est. Prat.

Anno DCCCII. Hoc anno descendit Habraam (4) Rex Saracenorum in Calabriam, et mortuus est in Consentia in Ecclesia S. Pancratii.

Anno (5) DCCCCXV. Hoc anno Orie capta est a gente Saracenorum mense Julio, et obitus Eusebii in Clauso.

Anno (6) DCCCCXXVIII. Hoc anno comprehendit Ita-

(4) Habraymus (vel Habraym, Ignatio Pragenfi in vita Sancti Bertharii MStâ in Coenobio Casinensi, & aliis; qui omnes ejus interitum ad annum 903. consignant) periit prope Consentiam; sive, ut Auctor ejusdem vitae S. Bertharii scribit, *super Civitatem Consentiam* in loco, ubi Ecclesia in *S. Pancratii Martyris memoriam* Deo sacra erat, sita. Anonymus noster ad superiorem annum interitum revocat: at nescio, cui anachronismum adscribam. De loco a nostro Chronographo adnotato fit mentio in alio chronico Lupi Protospat. ad Cod. Excell. Andriae Ducis Castig. in quo *fulmine percussus interiisse* dicitur, ut doctissimus Peregrinius animadvertit in notis ad Chronicon Lupi Protospat. Habraymum hunc Saracenorum Regem a Petro Diacono in vita S. Placidi Martyris memorari scribit Constantinus Cajetanus in notis ad Martyr. S. Procopii, de Script. Hist. Saraceno-Sicul. tom. 1. part. 2. pag. 272. Rer. Italicarum. Verum hallucinatus est vir doctus: enim verò in vita S. Placidi a Petro Diacono interpolatâ non *Habraym*, sed *Abdalla* Rex Arabum dicitur, nec ipsum in Siciliam adventasse, sed ejus Ducem Mamucham, sub quo martyrium S. Placidus consummavit anno Aerae vulg. 541. tradit Petrus: quare loco S. Placidi substituendum reor S. Bertharium Abbatem. Vide quae de Petri Diaconi anachronismo notavit doctissimus Mabillonius pag. 68. Act. Sanctor. Ordin. S. Benedicti (C).

(5) Ad superiorem annum revocavit Lupus Saracenorum incursionem, quâ Oriam Hydruntinae Provinciae Urbem ceperunt, atque ad eundem annum Eusebii obitum in Clauso consignavit. An rectè alii viderint.

(6) Peregrinius in Notis ad Lup. Prot. Chron. ex Cod. Andr. diem adiecit, quem & noster exhibet. At uterque in anno statuendo aberrat. Cl. Scholiaſtes, dum chronographi Chronotaxim sequitur, ad annum 926. Siponti expugnationem illigat. Et sane, cum anno 926. Indictio XIV. rectè concurrat, & Festum S. Felicitatis, quod VI. Idus Julii celebratur, eo anno in Feriam secundam incidit, literâ Dominicali A. recurrente, ut & in hoc nostro chronographo legimus. Quare castigandus est hic locus & indictione XIV. signatâ, annum restituemus 926. qui Lupo Michaël, nostro Itachaël est; Michaël quoque dicitur ab altero Anonymo Barenſi, qui eundem annum cum Indictione XIV. ritè contulit.

(C) Vide etiam, quae de hoc Habraymo dixerim super. in Chron. Saraceno-Calabro. Haec fort. aut illic Habrayminomen a Chronographis confusum videtur. Prat.

Itachael Rex Sclavorum Civitatem Sipontum mense Julio, die S. Felicitatis, secunda Feria, Indictione XV.

Anno (7) DCCCCXXIX. Hoc anno Taréntum captum est a gente Saracenorum mense Augusti in solemnitate S. Mariae.

Anno DCCCCXXXI. Hoc anno obiit Ambrosius (8) Mediolanensis Antistes.

Anno DCCCCXLIX. (9). hoc anno intraverunt Hungari in Italiam, et venerunt usque ad Idrontum, et fuit interitus. Et Placipoli (10) obsedit Cuperfanum.

Anno DCCCCLXXIX. Heic inchoatum est Monasterium Barense S. Benedicti a Domino Hieronymo Venerabili Abbate. (E)

Anno DCCCCLXXXI. Hoc anno fecerunt bellum Sipontini, et Asculenses Vado Somilo.

Anno (11) DCCCCXCVI. Hoc anno obsessa est Materies tribus mensibus currentibus ab iniqua gente Saracenorum: et in quarto mense idest Decembri per vim in.

(7) Non anno 929. sed 927. Tarenti excidium contigit, ut Marimum Frecciam castigando, ex Lupo notavit Cl. Peregrinus loco citato.

(8) Fortassis Amanuensis lapsu Ambrosius, pro Hacho irrepsit. Hachus enim exeunte anno 931. decessit, Hilduinumque successorem habuit; sed cur locus heic sit Archiepiscopo Mediolanensi, nemo facile divinet. (D)

(9) Rectè ad annum 949. Hungarorum in Italiam irruptionem consignavit Chronographus noster, a quo eos Hydruntum usque pervenisse ediscimus. Eorum sanè in Italiam ingressus meminit Flodoardus in chronico a Cl. Pagio ad hunc annum laudatus. Quare haud rectè anno 947. eos in Italiam irrupisse Lupus scripsit (F).

(10) Lupus habet Platopidi.

(11) Freccia, a Peregrinio in notis ad Lupum laudatus, ad hunc annum Materae obsidionem illigat, quam ad annum 994. revocavit Lupus. Tribus porò mensibus perdurasse testatur: quatuor verò ejus Auctarius scribit. Lupi Protospatae epocha amplexanda videtur, Romualdo Salernitano adscriptulante in Chronico ad hunc annum, Tomo VII. *Res. Italicarum* pag. 165.

(D) *Fort. Materensis, seu Materienfis Antistes. In Ughelliana tamen collectione de hoc Ambrosio verbum nullum. Prat.*

(E) *Hujus profectò Monasterii aedificatio fuit Chronographus noster, ut hocce ex loco induci facillè potest. Prat.*

(F) *Vid. inferius in Chron. Cavenf.*

inde eam comprehenderunt , in qua quaedam foemina filium suum comedit .

Anno MIII. Hoc anno obsessa est Civitas (12) Bari a Saphi Apostata , atque Caiti , et perseveravit ipsa obsidio a mense Majo usque ad X. Kal. Oct. Et liberata est per Petrum Ducem Venetiarum bonae memoriae .

Anno MXI. Hoc anno rebellavit Longobardia (13) cum Male ad ipsum Curcua mense Majo , IX. die intrante . Et fecerunt bellum in Betete (*), ubi multi Barenses ceciderunt . Et Ismael fecit bellum in monte Pelusio cum ipsis Graecis , et cecidit illic Pasiano .

Anno MXII. Hoc anno obsessa est Bari a Catepano Basilio cognomento Sardonti undecimo die astante mense Aprilis , et completis diebus sexaginta unum fecit pacem cum ipsis : et ipse intravit Castellum Bari , ubi sedes est nunc Graecorum Magnatum .

Anno MXXI. Heic fecit praelium (14) Basilius Vulca-

(12) Lupus ad annum 1002. Barenfis Urbis obsidionem refert , quam porro quinque mensibus , & decem & septem diebus perdurasse scribit . Noster vero ad annum insequentem protrahit , tempusque obsidionis contrahit ad diem XXII. mensis Septembris , nempe , quo tempore per Petrum Ducem Venetiarum , & Gregorium Imperialem Catapanum , fugatis Saracenis , soluta obsidio fuit . Dandulus qui Gregorium cum Petro in praelio adfuisse nos edocet , ad hunc annum videtur eam consignare . Pagius ad annum 1002. Lupi sententiae adhaeret n. XIII. Caytus idem ac Princeps , Nonno apud Photium , Dux Pagio est .

(13) Ad annum 1010. ea Apuliae pars , quae Longobardis olim paruit , Longobardia a nostro Anonymo , & Lupo Protospata dicta , tumultu concitato , a Caesare defecit , Meli Ducis operâ , qui corrupto vocabulo ab imperito Amanuense Male dicitur . Noster porro ad insequentem annum eam protrahit . Nulla apparet ratio , cur alterutri epochae subscribamus , vel harum alteram statuamus . Corruptum verò locum ita ex Codice Andriensi Lupi restituimus : *Anno MXI. Hoc anno rebellavit Longobardia cum Melo : at ipse accurrens mense Majo (dies in Codic. Andr. non occurrit) nono die intrante . Et fecerunt bellum in Botunto , ubi multi Barenses ceciderunt .* Ex hoc loco intelligimus , ne tempore quidem , quo haec scribebat Chronographus noster , Graecos ex Apulia ejectos fuisse .

(14) Ad ann. 1019. Lupus praelium revocavit .

(*) Fort. Biteslo oppido prope Barium .

cano cum Francis, et vicit illos in Civitate Canni.

Anno MXXVII. Hoc anno descendit (15) Ispochitoniti in Italiam cum exercitu magno, idest Russorum, Guandalorum, Turcorum, Burgarorum, Ulachorum, Macedonum, aliorumque, ut caperet Siciliam: et Regium restaurata est a Vulcano Catepano. Sed peccatis praepedientibus mortuus in secundo anno (16) Basilius Imperator: qui omnes frustra reversi sunt.

Anno MXXXV. Heic in Epiphania Domini obiit Bisantius Episcopus, qui fuit piissimus Pater orfanorum, et fundator Sanctae Ecclesiae Barenfis, et cunctae urbis custos ac defensor, atque terribilis Dux, et sine metu contra omnes Graecos, et electus est in ipso Episcopatu ab omni populo Romualdus Protospatrius. Et in mense Aprili vocavit eum ad se Imperator in exilium: et quinto Idus, intrante Augusto electus est Nicolaus.

Anno MXL. Heic nono die intrante Januarii, obiit (17) Nichiforus, qui et Dulchiano Catepanus, in Civitate Ascolo. Et quinto die intrante mense Maii, occisus est Mahael Catt. qui vocatur Kirofacti (18) sub castello Mutulae ab ipsis conterratibus (*). Et septimo die astante
ve-

(15) Lege *Despotus Nicus &c. Vandalorum: Bulgarorum: Lupus habet Brunchorum*; rectius crederem in nostro *Ulachorum*, sive *Valacchorum*.

(16) Historici lapsus, Constantinum scribere debentis, qui hoc anno 1027. extremum clausit diem, Romano Argyro in successorem electo, ut ex Cedreno disertè constat (F).

(17) An Dulchianum a Nicephoro distinxerit, an unum eundemque crediderit, depravata Chronici lectio dubitare nos facit. Si conjecturis uti licet, ita locum hunc restitui posse autumamus *Heic nono die intrante Januarii obiit Nicephorus* (undecimo habet codex Andr. Lupi, in quo annus 1039. emortalis ejus statuitur) *qui & Dulchianus Catapanus* (lapsum Historici ex Codice Andr. castigandum observat Peregrinus in Notis ad Lupum) *in Civitate Ascolo: & quinta die intrante &c.* Quare, vel in eo mendosus non est, ut hoc anno Dulchiani adventum statuatur.

(18) Lege *Chirifactora* pro *Kiros facti*.

(G) *Basilius Imp. defunctus est A. Argyropolis ejusdem locum occupavit.*
1025. *eique successit Constantinus, qui Prat.*
A. 1028. obiit, atque Imp. Romanus (*) Scilicet concivibus.

venerunt omnes in Civitate Bari cum Argyro filio Meli. Tunc ipse Argyro fauciat Musundo, qui erat primus inter eos; et, ligatis manibus, misit eum in carcere cum Johanne Ostonsense. Et omnes contrerati dispersi sunt.

Anno MXLI. Hic venit a Sicilia in Lombardia Michael Protospatarius, et Catepanus, qui et Dulkiano junior. Mense Novembri intravit in Bari, qui et iussit in patibulo furcae appendi quatuor homines super murum Botontinum. Mense Martio, decimo septimo intrante, factum est praelium Normannorum, et Graecorum juxta Fluvium (19) Dulibenti. Et ceciderunt ibi multi Russi, et (20) Obsequiani. Ipse vero Dulkiano cum reliquo exercitu, qui remanserant ex ipso praelio, fugam petierunt in Montem Pelosum. Deinde collectis mense Maii (21) in unum omnibus Graecis apud Montem Majorem juxta fluenta Aufidi, initiatum est praelium quarto die intrante, ubi perierunt plurimi Natulicki, et Obsequiani, Russi (22), Trachici, Calabrici, Longobardi, & Capitantes (23). Et Angelus Presbyter Episcopus Trojanus, atque Stephanus Acherontinus Episcopus, ibi interfecti sunt. Nam nempe, ut dictum est ab omnibus, qui haec noverunt, haud plures quam (24) duo millia Normanni fuerunt, Graeci vero decem et octo mil-

(19) Lege *Beneventi* pro *Dulibenti*; forte Sabbatum, quod adiacebat Melphiac, unde Protospatarius ad expugnandos Normannos discesserat, & Beneventi campos irrigat (*).

(20) Pro *Obsequiani* legit Peregrinus *Ossacani*. Sed mihi praefenda videtur lectio codicis nostri. Vide Du-Cangium in Glossario ad vocem *obsequium*.

(21) *Mensis Martii die IV.* habet codex Andriensis a Caracciolo in notis laudatus.

(22) Desunt in Andriensi *Trachici*, idest *Thraces*. Pro *Calabrici* idem codex habet *Apuli*.

(23) Capitantes: fortasse *Capitanantes* ex *Capitanata* Provincia (G).

(24) *Quatuor millia* in Codice Andr.

(*) An fort. melius: *Olibenti*?

(H) *Apuliae citerioris, quae etiam Daunia vocatur.*

millia, exceptis servitoribus. Hinc rediens Michael confusus cum paucis relictis semivivis pro pavore Normanorum servientium, scripsit ad Siciliam, et venerunt ipsi Museri (25) Macedones, et Paulikiani, et Calabrenses, et collectis infimul cum reliquis in Catuna (H) Montis Pilusi. Tunc descendit Catepanus filius Budiano in Apuliam. Michael rediit ad Siciliam, jubente Imperatore, unde venerat.

Anno MXLII. Hoc anno, tertiâ die intrante mense Septembri, Graecorum exercitus descenderunt ex Monte Piloso; et Normanni ex Castello Siricolo inter duos Montes inierunt conflictum maximum, in quo omnes miseri Macedones ceciderunt, et pauci de reliquo remanserunt exercitu. Ibi quippe Bugiano vivus captus, et portatus est per totam Apuliam usque Beneventi Patriam. Nam, ut ajunt veraciter, qui in ipso bello inventi sunt, Normanni septingenti, et Graeci decem millia fuerunt. Postmodum peracto bello tertio jam dicto inierunt pactum cum ipsis Franchis Materiensis, et Barenenses, dum non esset, qui ex ipsorum manibus eas eriperet. Deinde mense Februarii Normanni, et Cives Barisani (*) elegerunt Argyro, qui et Meli, Principem, et Senioremem sibi. Mense Aprilis descendit Manichi in Tarentum, qui et Magister, et coadunavit omnem exercitum Graecorum, et fecit (26) Suda in loco, qui dicitur Tara. Tunc scripsit Argyri in Aversam ad ipsos Normannos, et in Melfiam, et omnes venientes, quos se-

Tom. IV.

Y y

ptem

(25) *Paulo*, & *Macedonio* in Codice Andriensi, qui Calabrorum subsidiariorum Duces fuisse videntur, a quibus Paulikiani, & Macedones milites fortasse dicti. *Aptiorem expectassem interpretationem.* Prat.

(26) *Suda* idest *fossam*, seu potius *Vallum*, vel *Sudes*, quibus vallum ipsum, & Castra muniuntur. Vide Du-Cangium in Glossar. Med. & infim. Latinitat. Tom. 3. pag. mihi 1000.

(H) *Catuna*, adhuc vulgariter apud *situs*, in qua armenta asservantur. Calabros Catojo, locus cavernosus, Prat. palustris, & subius montem aliquem (*) i. Barenenses.

ptem millia in Mutulam Tunc ipse iniquus Manichi unà cum cuncto agmine hostium pavore nimio exterriti , nocte fugientes, reclusi sunt in Tarentum . At ipsi Normanni quum starent ante Portam terraneam, quaerentes pugnam, et minimè esset qui eis percunctaret, depraedaverunt totam Terram Oriae, et sic reversi sunt ad sua (27) . Mense quidem Julio miseri Juvenatenses , peracto foedere cum ipsis Graecis manentibus in Trane, ipse Princeps Argyro circumdedit eandem miseram Juvenatiam cum Normannis , et Barenfibus : et ea flebilis tertiâ die suae obsessionis per vim capta est, et expoliata omni suppellectili . Et Graeci nec non interfecti in eâdem sunt . Populum verò ipse Princeps virorum , ac mulierum prece liberavit ex Normannorum manibus . Postea verò dum Tranenses non acquiescerent Barefanis malum ingerere, ultimâ hebdomadâ mensis Junii ipse Princeps cum Normannis , et Barenfibus obsederunt eam triginta sex diebus . Quam praeliis, vel aliis calamitatibus angustiauit tandem fortitèr . Nam talem Turrem ex strue lignorum ibidem componere fecit, qualis humanis oculis nusquam visâ est modernis temporibus . Sed ipse Argyro susceptis Imperialibus literis foederatis, et Patriciatus (*) an Catepanus (**), vel Vestati

(27) Haec a Lupo breviter hoc anno gesta narrantur , fusius a nostro Anonymo descripta , qui & obsidionem Tranensem graphice exponit triginta sex dierum spatio confectam, ut videtur, ab Argyro , quem a Barenfibus Ducem creatum antea adnotarat . Mense uno obsidionem perdurasse, testatur Lupus : at praeferenda Codicis nostri lectio , nam Anonymus noster per ea tempora chronicon hoc consarcinasse videtur ex hoc loco , quum ait : *Nam talem Turrem exstrue lignorum ibidem componere fecit, qualis humanis oculis nusquam visâ est modernis temporibus* . Et antea Normannicum bellum ex eorum relatione se didicisse fatetur , qui veraciter in eo inventi sunt . Contra verò Lupus , qui Chronicon suum ad ann. 1102. protraxit, longè ab his temporibus res gestas scribebat : nihilque de iis habet , quae post Trani obsidionem Argyrus egit , ab altero Anonymo Barenfi recitata .

(*) Lege : *☉ Catepanatus* .

(**) [*Sc. Turrim*, aliasque belli machinas .

ti (28) honoribus, iussit argumenta incendi. Et reversi Bari ad laudem de Imperatore Constantino Monomacho, cum suis concivibus hætenus facti talia. Nunc ad (29) Maniachi impietatem reducam articulum. Igitur remotis, ut dixeram, Normannis ab ejus finibus, conglobato in unum exercitu mense Junio, Maniachi sub nocte unâ ad Materiem Civitatem profectus est: ubi quantos per segetes, et undecumque homines cepit, ante coram Materianorum oculis plusquam ducentum occidi fecit impius. Similiter secundâ profectione in Monopolim iniquus facere non timuit.

Anno MXLIII. Hoc anno mense Septembri descendit Tubachi Protospatarius, et Pardus Patricius, et Nicolaus Archiepiscopus Idruntum cum Chrysobulo, et Simbatia. Tunc ipse iniquus Maniachi pacificâ fraude eis obviam exiens, statim occidi iussit Pardum (30) gladio, et Tubachi retrudi in custodia, quem mense Octobris occidi similiter fecit.

Y y 2

FRAN-

(28) Vide Du-Cangium in Glossar. Med. & Infim. latin. Tom. 3. ad vocem *Vesti*.

(29) Quae de Maniachi feritate habentur heic descripta, in Lupo desiderantur. Ea non praetermisit Anonymus alter, qui primum in Materenses eum saevisse scribit, deinde in Monopolitanos. Matera urbs est Lucaniae, haec Apuliae.

(30) Perperam a Pardo Tubachin occisus dicitur ab Anonymo Barenfi Tom V. pag. 151. Rerum Italicarum, sed a Maniacho eum interemtum Hydrunti, recte a nostro Chronographo refertur. Haec tamen ad annum 1043. consignari debebant, Amanuensis certe oscitantia ad antecedentem annum revocata. De Nicolao forte Barenfi Archiepiscopo, ne verbum quidem, tum in Lupi, tum in alterius Anonymi Chronicis.

FRANCISCI MARIAE PRATILLI

Ad Chronicon Monast. S. Sophiae Beneventi
Anonymo Autore.

P R O L U S I O.

Arvum hoc Chronicon Monasterii S. Sophiae Beneventi ab Anonymo Monacho ejusdem Monast. descriptum De rebus gestis in Ducatu Beneventano ab Anno Christi DCCLXXXVIII. usque ad A. MCXIII. perductum, quod extat in Bibliotheca Vaticana M. S. characteribus Langobardis, jamdiu ediderat praeclarissimum Italiae decus, & ornamentum Ludovicus Antonius Muratorius Tomo I. Antiquit. Med. Aevi p. 254. & seqq. cum notis V. Cl. Nicolai Aloysiae. Idipsum A. MDCCXXIV. Septembri mense in capsâ quadam stanneâ in parietinae domui suae adnexae demolitione (priscis fort. temporibus ibi inclusum) invenit V. Cl. Joannes de Nicastro Patricius, & Archidiaconus Beneventanus. Codex, qui apud heredes adservatur operimento ligneo inaurato cum imaginibus Deipare Virginis, & S. P. Benedicti utrinque anaglypho opere exornabatur, illumque ad intercludendum, fibulum uncinatum nimis solidum ex orichalco perbellè quidem circumcirca caelato, affixum erat. Eo in codice erant Litaniae Sanctorum cum orationib. multis. Acta S. Barbatii Episcopi Benevent. S. Sycundini Ep. Aecaniensis. SS. Septem Fratrum. Et S. Vitaliani Capuae Episcopi, quae diu optabantur, eaque, D. O. M. annuente, notis illustrata typis dabimus: post quae Chronicon de Rebus gestis in Ducatu Benev. aliaeque chartae quamplurimae erant ad ejusdem Coenobii res pertinentes. Chronicon autographum statim ab dilectissimo Amico Archid., quem adhuc lugeo, exscribi fidissimè datum fuit. Characteribus illud etiam Langobardis in membranaceis paginis descriptum erat; multòque auctius, atque

atque emendatius illo, quod Muratorius edidit, Benevolus Lector agnoscet. Ea quae novus Nicastrianus Codex Muratorianum suppleant, aut corrigunt, asterisco signavi, measque animadversiones numeris (quum Aloysiae notae literis signentur) indicabo. Illo ex tempore ad Historiae Princ. Langobardorum Cam. Peregrinii novam editionem, novisque additionibus locupletatam oculos, mentemque adverti; quod scilicet alia quaedam opuscula, chartas, & inedita diplomata collegeram, aliaque me collecturum sperabam. Quâdere diu anceps haesi, num Muratorio Codicem istum mittere debuisssem ad suam Ital. Script. Collectionem exornandam: at animi mei anxietatem Nicastrius in se praecidit, qui ne aliis thesaurum hunc (ita ipse Codicem suum jure quidem merito adpellabat) communicarem, vetuit omnino; eo magis (subdebat) quod ego Historiam Lang. Principum Peregrinii recudere exco-gitabam, cui Historiola isthaec lucem profecto plurimam praestare poterat; ipseque mihi, quoad vixit, stimulos ad diem addebat fere importunos; ad quod & alii quoque cordati viri, me quotidie incitabant. Nec vota tandem incassum impensa. Opus diu meditaturn caepi, & S. Sophiae Chronicon Vaticanum, hoc novo invento Codice, illustratum magis iri, atque auctum cognovi, quare id publicae luci donandum fore existimavi. Ceterum & aliud hujusce Coenobii Chronicon habes apud Ughellium Ital. Sac. to. ult. editionis Venetae Coleti: at id nihil ad nos; quum chartas solummodo concessionum, sive Praecepta, Placita, Bullas Summorum Pontificum, Imperatorum, ac Principum Diplomata, eaque quae ad monasticam disciplinam, oeconomicas res, & distributiones, privilegia, indulta, atque exemptiones pertinebant, complectatur: Neque eadem absque maculis, plurimisque mendis ob amanuensium inscitiam dignoscuntur. Hinc quoniam parum nobis utilitatis, aut commodi suppeditarent, ea lubenti animo praetermittere duxi, ne taedio Lectorem afficerem. Atque haec de Chronico Sansophiano dicta sint satis.

BRE-

BREVE CHRONICON

Monasterii S. Sophiae Beneventi.

Anni Domini. Indictiones.

DCCLXXXVIII. X. **M**ense Augusti VII. Kal. Septembris obiit Arechis Princeps, et Dux Samnitum, atque Fundator (a) S. Sophiae.

A. 787. Ind. IX.

Θ. Romoaldus fil. Arechi in prid. Kal. Aug. & post mensem ejus Pater Arechis extinctus est: qui fuit Dux Langobardorum, & nostri Monast. fundator. Chr. ined.

A. 788.

Ajo fil. ejus. C. in.

A. 790.

Rodualdus, & Grimaldus fratres: hic factus est Rex Langob. C. in.

DCCCVI.

XII. Θ. Grimoaldus Princeps successor Domni Arechis (1); & electus est Grimoaldus Thesaurarius Princeps in Benevento.

DCCCXVIII.

XI. Electus est Sico Princeps in Benevento, de quo fama fuit (b) venenasse Grimoaldum Principem.

Sico

(a) Anno 774. circiter Monasterium, Ecclesiaque alterius ad instar Constantinopoli a Justiniano excitatae, Sanctae Sophiae nomine aedificasse videtur Arechis ex praecepto donationis benorum, eidem concessorum, ab altero Chronographo Sansophiano apud Ughellium to. 8. Ital. Sac. in append. part. 34.

(b) Grimoaldum Thesaurarium, sive Grimoalt Comitis Compilini insidiis a Sycone morti proximum jugulatum fuisse, veteres historici omnes fatentur; at venenum eidem a Sycone propinatum, nemo. Eum ergo moribundum adhuc necatum qui scribant, forte vel veneno hebetem interire securius voluere. Vide Herchempertum p. 283.

(1) Rodualdi Chr. ined.

Anni Domini. Indictiones.

A. 830.

DCCCXXXI.

DCCCXXXII.

DCCCXXXVIII.

DCCCXXXIX.

DCCCXXXIX.

DCCCLIV.

Syco Princeps in Neapolites . C. in.

IX. ♂. Sico Princeps (c)

X. Electus est Sycardus filius ejus in Benevento (2) .

I. Translatum est Corpus S. Bartholomaei in Benevento (d) .

II. Occisus est (e) Sycardus Princeps, & electus est Radelchis ; & eodem anno dedicatum est Oratorium S. Bartholomaei .

XII. Obiit Radelchis Princeps (f) & electus est Radelgarius filius ejus.

II. Obiit Radelgarius Princeps , & Adalgis frater ejus electus est filius Radelgarii Principis .

⊙. *Madelmus Abbas . C. in.*

Com-

(c) Metachronismus . Ad annum enim 833. Siconis emortualis annus protrahendus est ; atque Sycardi electio , Patre adhuc vivente , qui eum Ducatus consortem anno praesignato effecerat , huic anno illiganda est ; etsi anno 833. solus imperare coeperit ; cum in ejus diplomatibus & praeceptis ab eo anno Ducatus anni numerentur .

(d) Pagius ad insequentem annum ex Leone Ostiensi , aliisque monumentis , translationem hanc protrahit , & quidem exeuntem : nam cum tertio Praefecturae Bassacii anno , qui exeunte Febuario 837. ordinatus fuerat , eam copulat . Noster porro hoc anno . Anastasius apud Pagium ad hunc usque annum Liparis fuisse sacrum pignus , annoque 839. Beneventum translatum fuisse dehinc subjungit .

(e) Quum annos 6. & men. 10. ei tribuat post Patris decessum Chronographus alter Sansophianus , sequitur ut anno 839. exeunte decesserit .

(f) Quia Radelchim ann. XI. & men. 10. regnasse ex altero Sansophiano Chronographo certum est , sequitur duorum annorum . Metachronismo Anonymum nostrum peccasse : quare ad annum 851. ejus emortualis annus consignandus est . Sicuti rectè Radelgario quatuor annos tribuit , ita memoriâ lapsus , cum Adalgim , sive rectiùs Radelchim filium Radelgarii scripsit , quem revera ejus fratrem , Radelchis porro filium , tum ipse infra , tum veteres omnes fuisse tradunt .

(2) ♂. *Syco Princ. & electus Sycardus fil. ejus . Chr. ined.*

Anni Domini. Indictiones.

- DCCCLXI. IX. Comprehensum est Varum (g) ab Imperatore (3).
 DCCCLXVI. XIV. Venit Lwodicus Rex¹, & pugnatum cum Sotane Rege Isinaëlitarum, & vicit eum.
 A. 869. 2. Ind. *Comprehensum est Varium ab Imp. Ludovico. C. I.*
 DCCCLXXII. V. Comprehensus est a Beneventanis Lwodicus Rex (b) (4).
 DCCCLXXV. VIII. Graeci ingressi sunt Varum (i).
 DCCCLXXVIII. XI. Electus est Princeps Gayderis filius Radelchis, & occisus est Adelchis Princeps frater ejus.
 DCCCLXXXI. XIV. Ejectus est de Benevento Gayderis Princeps mense Januario, & electus est Radelchis junior.
 DCCCLXXXV. III. Radelchis junior expulsus est de Benevento, & electus est Alo Princeps.
 DCCCLXXXVIII. VI. Perditio fuit facta in Varo per Graecos.

Obiit

(g) Non hoc anno, sed ferè post decennium, hoc est anno 871. id accidit. Ludovici adventum anno 866. rectè illigavit Chronographus noster, praeliumque cum Saracenis in Apulia gestum a Francis; Quod cum feliciter nostri gessissent, insequenti anno Barium obsidione cinxit Ludovicus, quae triennio ferè integro perduravit. Vide Herchempertum loc. cit. num. 32.

(h) Ad annum antecedentem revocandum est Ludovici infortunium. Nam cum Hadriano II. Papa adhuc superstite, qui anno Christi 872. Januarii mense currente decessit, vinculis mancipatum fuisse certum sit, sequitur quod anno 871. comprehensus fuerit Ludovicus. Vid. Annalistam Bertinianum tom. 2. rer. Ital. p. 557. & Pagium ad hunc annum.

(i) Videtur praelaudatum Herchempertum num. 76. ibidemque Peregrinium. Porro sub Ayonis Principatu, qui ab anno 875. exeunte imperare caepit, Graeci potiti sunt Bario.

(3) In Chr. ined. habetur: Incensum est Ausculum a Saracenis.

(4) In C. ined. hoc fuisse dicitur in A. 870. 3. Ind.

Anni Domini. Indictiones.

DCCCXCI.

IX. Obiit Alo Princeps mense Octobris, & electus est Ursus puer filius ejus.

DCCCXCII.

X. Intravit Sybbaticius Stratigo cum Graecis in Benevento mense Octobris, & in Sipontum de mense Junii.

A. 893. 12. Ind.

Graeci a Salernitis debellati per Weimari Princ. C. in.

DCCCXCV.

XIII. Expulsi sunt Graeci (k) de Benevento per Guidonem Marchionem.

DCCCXCVIII.

I. Radelchis Princeps junior recuperatus in Principem.

DCCCXCIX.

II. Hungari in Italiam venerunt. *Et Atenolfus in Benev. ingressus pulso Radelchi Chr. ined.*

DCCCC.

III. Beneventani ejecerunt (l) Radelchim Principem de Principatu, &

Tom. IV.

Z z

ele-

(k) Rectè ad hunc ann. consignatur expulsio Graecorum; nam Graeci Leone Host, lib. 1. cap. 4. & Anonimo Salernitano testibus, nonnisi annis tribus & mensibus novem Beneventi dominati sunt.

(l) Rectè quidem: Atenolphus enim Capuano Principatu potitus est Sabbato post Epiphaniam, quod in VII. Idus Januarii incidit, litera Dominicali A. Herchemperto teste. Atqui nonnisi cum anno 887. indict. 5. copulari potest haec ab laudato historico chronologica nota. Quare cum ille annis 12. Capuae imperarit, ut Johannes Archidiaconus in chronico Comitum Capuae refert, sequitur ut primus annus ejus Principatus in Benevento illigandus sit anno 900. Corrigendus est tamen Anonymus Salernitanus, qui par. 4. pag. 255. tom. 2. rer. Ital. initium anno LI. accidisse scribit, postquam nova Capua condita fuerit, quod anno 856. contigit, cum stare non possint cum iis, quae antea tradidit, scilicet Guidonem Marchionem duobus annis, mensibus sex, expulsis Graecis, Beneventi regnasse: totidemque annis Radelchim; quorum Principatus anni ad invicem collati annos V. integros reddunt. Hinc eo referente, Graecis anno 895. depulsis, superest ut additis quinque Guidonis nempe & Radelchis annis, Atenulphi initia contrahamus ad annum 900. & loco LI. XLIV. notam eadem Salernitano apponamus.

Anni Domini. Indictiones.

- electus (5) est Atenolfus Cognatus
ejus a Capua .
- DCCCCII. V. Tertio anno (m) Principatus Domini
Atenolfi electus est Landulphus
filius ejus . Iste Landulphus
fuit Patricius , & Princeps .
- A. 904. *Hungari per omnia loca vastant , &
incendunt . Et Saraceni per Calabriam* (6) .
- A. 910. *Obiit Papa Sergius . Anastasius succedit .*
- DCCCCXI. XIV. Electus est Atenolphus Princeps .
- DCCCCXII. XV. Obiit Atenolphus Princeps .
- DCCCCXVI. IV. Saraceni ejeti sunt de . . . & Gariliano . *De tota Gaeta* (7), & *Garelliano* . Chr. ined.
- A. 919. *Tres Imperatores facti sunt in Francia* (8) .
- DCCCCXXI. IX. Intravit Dominus Atenolphus in Syuntum .
- DCCCCXXII. X. Intraverunt Hungari secundò in Italiam mense Februario .
- DCCCCXXVI. XIV. Michael Rex Sclavorum comprehen-

(m) Dissentit Chronographus alter Sansophianus, qui annum unum integrum Atenulpho Patri tribuit, cum scilicet solus regnavit, decem vero & menses sex cum filio . Verum cum nonnisi anno 900. exeunte Principatum Beneventanum obtinuerit XIII. Capuani Principatus anno, qui cum eodem anno 900. exeunte copulari debet, sequitur ut anno 902. ejus Principatus tertio ineunte, filium collegam elegerit .

(5) Coronatur in Kal. Decembr. Ind. III. Atenolphus de Capua Chr. ined.

(6) Isti in eundem coire non possunt Annum . Hungari namque in Annis 900 901. & 902. Italiani infestantur ; Saraceni Calabriam post A.

904. ut alibi notatum .

(7) Scil. de toto Ducatu, qui Minurnas usque protendebatur .

(8) De hoc Imperii Occidentalis Schismate vid. Pag. ad h. A. Bar. Panvin. de Comitibus Imp. aliosque .

Anni Domini. Indictiones.

- hendit Sypuntum.
 A. 928. *Moritur Papa Johannes in castro jugulatus: & Leo sublimatur.*
 DCCCCXXXVIII.XI.Sol obscuratus est.
 DCCCCXLI. XIV.Obiit Atenolphus (n) frater Domni Landulfi.
 A. 952. *Saraceni diripiunt Sanctuarium S. Michaelis in Gargano, & deprædantur loca Beneventi.*
 DCCCCXLIH. I.Obiit (o) Landulphus Antipater frater ejus.
 DCCCCXLVII. V.Intraverunt tertiò Hungari in Italiam,
 DCCCCCLIV. XII.Translatum est (p) corpus Sancti Matthæi in Salernum.
 DCCCCLVIII. I.Electus est Landolphus Episcopus.
 DCCCCCLX. III.Obiit (q) Constantinus Imperator.
 DCCCCCLXI. IV.Obiit Landulphus Princeps, & electus est Landolphus Germanus Pandulphi Principis.
 Z z 2 Obiit

(n) Emortualem annum Atenulphi junioris, primus hic noster prodit Chronographus.

(o) Annis XLIV. regnasse in serie Comitum Capuæ dicitur Landulphus apud Peregrin. computatis annis, quibus simul cum Patre Regno præfuit: Quare rectè ejus initia ad annum 902. consignantur a Chronographo nostro: certamque ejus Regni annorum vel hinc periochem habemus, quam ex veteribus monumentis exoptabat ediscere C. V. Peregrin. Antipatri nomen occurrit in ejus charta in Chronico Sanfophiano apud Ughellium tom.8. vet. edit.

(p) Vide Hostiensem in Chronico lib. 5. cap.2. & Chronicon Cavense tom.7. rer. Ital. ejus memoriam pridie nonas Maji, Cassinenses recolebant, ut ex eorum ordine apud C. V. Patrem Martene de Antiq. Monac. Rit. tom. 2. p. 596. habetur. Quare hac die anno 954. accidisse non immeritò inarguere licet.

(q) Constantini emortualis annus ad antecedentem 959. retrahendus est. Obiit enim eodem anno mense Novembri, ut rectè Pagius statuit.

Anni Domini. Indictiones.

DCCCCLXIV. VII. Obiit (r) Romano Imperator filius Constantini . Otto Senior Rex Romam venit .

DCCCCLXVII. X. Septimâ die intrantis mensis Septembris venit Papa Johannes (s) in Beneventum .

DCCCCLXVIII. XI. Sol obscuratus est decima die stante mense Decembris . Obiit Landolphus Princeps (t), & electus est Pandolphus filius ejus .

A. 969. *Niciphorus Imp. occiditur : & Simiski extollitur .*

DCCCCLXX. XIII. Papa Johannes (u) primùm consecravit Landolphum Archiepiscopum Beneventanum .

A. 970. *Otto Romae Teofanu ducit uxorem (9) . Papa Johannes .*

Otto

(r) Ad annum antecedentem consignanda est Romani II. Augusti depositio: Ottonis verò Magni Romam adventum anno 962. secundum vulgarem Epocham est illigandus.

(s) De Johannis XIII. Papae Beneventum appulsu nemo veterum, quem sciam, verbum fecit. Quod ex Ostiensis Chronico certum apparet, anno 965. Pagio emendante, Capuam is Pontifex venit. Verùm si nostro Chronographo fides, sententia Baronii stabit asserentis, bis Capuam appulisse Johannem, nempe anno praesignato; tum anno 968.

(t) Septem annos & menses sex Landolpho Principi tribuit Anonimus Sanfophianus alter. Quare cum anno 961. electus antea hic dicatur, sequitur eum reipsa hoc anno decessisse die 28. Decembris, cum a V. Kal. Julii anni 961. alterius Landolphi emortuali regnare caepisse eum viderimus. Chronographus Cavenis ejus mortem ad superiorem annum revocat.

(u) In Concilio Romano Metropolitanæ dignitas Beneventanae primùm accessit Ecclesiae, post quam jam Capuana eâ praerogativâ fuerat insignita: Quidquid perperam in retractione suâ dicat nuperus eruditus criticus. Extat tom. 9. Conciliorum col. 1238. Edit. Labeanæ. Epist. Johann. XIII. Papae, Data Romae VII. Kal. Junii Indiæ XII. Pontificatus anno IV. Quare in antecedentem annum protrahenda sunt ea, quæ ad hunc annum Chronographus noster consignavit. *Sed hæc alibi aptius erunt expendenda. Prat.*

(9) Potius sequenti A. 1071.

Anni Domini. Indictiones.

A. 973. *Otto magnus moritur : & M....
Abbas.*

A. 975. *Obiit Simiski , & regnavit Basi-
lius (10) . Et Papa Benedictus a
Cincio occisus. Donus eligitur: qui
paulò post defunctus est (11).*

A. 981. *Otto junior venit Beneventum con-
tra Saracenos .*

A. 982. *Otto a Saracenis victus fugit Sa-
lernum, & Capuam. Illi Calabrias
omnem depraedantur .*

DCCCCLXXXIII. XI. *Electus est Alphanus Archiepisco-
pus . Obiit Otto Rex Romae.*

DCCCCLXXXIV. XII. *Gregorius Papa consecravit Al-
phanum Archiepiscopum.*

DCCCCXC. III. *Octavo Kalendas Novembris factus
est terremotus magnus in Bene-
vento , pro quo ceciderunt multa
aedificia , & plures homines mor-
tui sunt.*

A. 994. *Matera a Saracenis incensa .*

A. 996. *Obiit Papa Johannes: Gregorius eli-
gitur .*

A. 997. *Rex Otto venit Beneventum , & fe-
cit praeceptum nostro Monast. de
omnibus suis rebus . Postea ivit in
Monte Gargano .*

A. 998. *Idem Rex Otto redit Beneventum.*

DCCCCXCVIII. XI. *Otto Rex (x) venit Beneventum .
Obiit*

(x) Cum non semel Beneventum venerit Otto III. observante Pagio
ad hunc annum n. 20. hoc tamen anno venisse , vel ex Leonis Hostiensis
scho-

(10) Sed simul cum Constantino
ejus germano .

(11) Haec potius antecedenti anno
reponenda .

Anni Domini, Indictiones.

- MI. XIV. Obiit Alphanus Archiepiscopus;
Et Otto Rex (12).
- MII. XV. *Saraceni venerunt super Varum die ante Nonis Junii, sed post . . . dies pulsi sunt, & postea apprehenderunt Asculum, & castrum S. Angeli, & incenderunt. Et tertia die intrantis mensis Augusti venerunt Saraceni in Beneventum, & nocte transierunt ad Capuam, & ad Neapolim.*
- MIII. I. Beneventani expulerunt Landulphum Principem, & miserunt vinctum usque Surrentum. *Sylvester Papa obiit: & Joannes sublimatur, qui paulò post moritur; & alter Joannes fit Papa in die Natalis Dom.*
- MV. III. Reversus est Pandulphus de exilio. Electus est Alphanus Archiepiscopus.
- A. 1007. *Capua iterum a Saracenis infestatur.*
- A. 1009. *Saraceni comprehenderunt Botuntum, & castrum Natii.*
- MX. VIII. Fuit destructum Sepulcrum Domini.
- MXIV. XII. Obiit Pandulphus Princeps mense Augusti.

Sa-

Scholiaste eruditissimo ediscimus, qui Casinum adventasse, praeceptumque confirmationis bonorum eidem Archimonafterio concessisse datum VIII. Kal. Junii anni 998. ex Regesto n. 125. refert. Quare inde Beneventum usque pervenit. *Ibique praeceptum confirmationis bonorum Mon. S. Sophiae indulgit, quod habes in Chron. S. Sophiae ap. Ughell. to. ult. Edit. Colet. Prat.*

(12) *At Otto Imp. non hoc Anno, cussum apud Scriptores. sed insequenti defunctus est, ut incon-*

Anni Domini. Indictiones.

A. 1016.

Saraceni obsiderunt Salernum, & vastaverunt omnia usque Acropolis, & Capatium.

MXVII.

XV. Mense Majo venerunt Normanni in Apulia, & in mense Julio fecerunt bellum cum Graecis.

MXVIII.

I. Apparuit stella Crinita.

A. 1020.

Venit Rex Heinricus Beneventum Prid. Kal. Majas (13), & confirmavit Mon. nostro omnia bona per praeceptum.

MXXV.

VIII. Obiit Henricus Rex (14).

MXXIX.

XII. Inundaverunt aquae fluminis Caloris, & Sabbati. *Et fuit magna fames, & pestilencia in toto Principatu.*

MXXXIII.

I. Eclypsis Solis mense Junio valde tenebrosus.

MXXXIV.

II. Obiit Landolphus Princeps mense Septembris. Die S. Petri Sol obscuratus est.

MXXXVIII.

VI. Mense Junio venit Conradus Rex in Beneventum, *qui nobis praeceptum fecit de rebus Monasterio pertinentibus.* Mense Augusto factus est Landolphus Junior. *Scil. Princeps.*

MXLIV.

XII. Fuit Terraemotus in Caena Domini horâ tertiâ mense Aprilis.

MXLV.

XIII. Obiit Alphanus Archiepiscopus, & ele-

(13) Contra Graecos praeliaturus advenit Henricus. Vid Ostiens. l. 2. c. 40. & 44.

(14) Non anno 1025, sed A. antecedente obiit Henricus Imp. Minor, A-

loysiam hunc errorem non emendasse. Fort. in authographo deficit ante V primus numerus, qui additur in Indice, quae esse debuit VII.

Anni Domini. Indictiones.

- electus est Madelfridus :
- MXLVII.** XV. Venit Henricus Rex (y) filius Conradi super Beneventum cum Papa Clemente . Et Leo Sanctus Papa excommunicavit eos .
- MXLVIII.** I. Fuit fames valida *in omnem terram cum multa desolacione hominum , & bestiarum pre siccitate , & frigore .*
- MXLIX.** II. Mense Aprili descendit Leo Papa in Apuliam ad Oratorium Sancti Angeli .
Beneventum Papae Leoni conceditur , propter quod plurima dissidia commissa sunt .
- MLI.** IV. Leo Papa misit Legatos suos Beneventum , qui acceperunt (z) Saccummattum a Beneventanis ad
portam civitatis ingressi die post Idus Juliis .
- MLIII.** VI. Descendit Leo Papa in Apuliam , ubi facto bello cum Normanis (a) , reversus est Beneventum , ubi postquam ordinavit Uderisum Ar-

(y) Eadem Hermannus Contractus & Wippo in vita Conradi lib. 2. cap. 4. tum Hostiensis apud Pagium ad hunc annum. Lapsus Librarii, Leonem pro Clemente excommunicatione Beneventanos perculisse scribentis. Porro illi Agnetem Augustam contumeliis affecerant . Ceterum Leo IX. Papa anno nonnisi 1049. Clementi II. successus fuit, qui eos contra, teste Hostiens. ab excommunicatione per Clementem decessorem suum latâ ab solvit.

(z) Pro saccummattum fortasse scribendum *schaccum mattum*.

(a) Immerito Hostiens. prælium Normandicum consignans a Pagio carpitur, quasi unius anni Anachronismo peccarit , & in subsequentem illud protraxerit , cum apertis verbis Epocham signet cap. 77. dicens , *post hac adjunctis sibi ferè cunctis partium istarum militibus , Apuliam cum Normanis dimicaturus perrexerit Anno D. 1053.*

Anni Domini . Indictiones .

- Archiepiscopum , reversus est Romam , & obiit XIII. Kal. Maji .
- MLIV. VII. Obiit Leo Papa .
- MLV. VIII. Tertiadecima die stante mense Junio factus magnus sonus in celo hora tertia .
- A. 1057. *Victor Papa obit . Et Stephanus eligitur .*
- MLVIII. XI. Factus est Pandolphus Monachus in Sancta Sophia .
- MLXI. XIV. Mense Februario obsedit Nicolaus Papa (b) Alipergum, *al. Alibengam*, & sequenti mense Julio obiit . *Et Alexander Papa ordinatus est post tres menses .* Chr. ined.
- MLXII. XV. Alexander Papa ordinatus est (c) & Riccardus Princeps cepit Capuam .
- MLXIII. I. Tertio Nonas Octobris fuerunt grandines magnae sicut ova post cenam . *Concilium celebratur in Varo .*
- MLXV. III. Cecidit refina nimia (d) de mense Novembris .

Tom. IV.

A a a

Anni

(b) De hac Alipergeri obsidione apud historicos, ne jota quidam . Quis etiam locus indicetur, nondum didici .

(c) Alexander II. Papa anno antecedenti Nicolao II. sufficitur ; Quare haud copulari potest cum Capuana expugnatione, quae rectè ad hunc annum consignatur, consentiente Hostiensi lib. 3. cap. 15.

(d) Refina idest pluvia faetida, seu immunda . Vide Ducangium in Glossar. lat. verbo Bromosus, Brumofus. Idem infra repetitum ad ann. 1081. (*)

(*) Potius heic refina accipienda nimis caput, naresque offendentem emittit : in palustribus locis frequens est pro nebulâ, seu caligine, quae humorem quemdam deponit faetidus vapores imbibitum, ejusque factorem rivadit, ut omnes no-

Anni Domini . Indictiones .

MLXVI.

IV.xvi. Kal. Maji (e) apparuit Stella Cometis . III.die stante mense Februarii factae sunt tenebrae hora nona , & permanferunt horae tres. Postea subsecuta est pluvia rapida nimium . Dux Gotcfiedus (15) venit . Et Normanni bella crudelissima fecerunt cum Britannis in terra Anglorum & Saxonum .

MLXVIII.

VI.Obiit Udalrigus Archiepiscopus.

MLXXI.

IX.Capta est Palermus a Roberto Duce . *Varum a Roberto Duce : & postea Palermus in Cicilia , & Saraceni plurimi occisi* (16) . Chr. ined.

MLXXII. (f)

X.xi .Kal. Maji obiit Alexander Papa , & Gregorius fit Papa mense Aprili .

MLXXIII.

XI.Obiit Pandulphus Princeps (g) mense Februarii , & Burgum a Porta Rufina crematum est mense Augusti . Gregorius VII. Papa venit Beneventum . Ele-

(e) Ad hunc annum tum Graeci , tum Latini historici , qui tamen mense Majo visam scribunt , & Arnulphus Mediolanensis , declinante vere . Quae cum per mensem & ultra visa fuerit , rectè ejus apparitio ad illum diem consignari potest . Corrigenda indictio in Chronico Cavenfi , & Annus in Lupo . Gotifredi adventum hoc anno confirmat Anonymus Calinensis : Quare corrigendus Sigonius , qui lib. 9. de Regno Italiae praecedente anno illigavit .

(f) Librarii sphalma . Annum 1072. pro 1073. scribentis : Quo tempore & Alexander II. decessit praenotato rectè die ; & Sanctus Gregorius VII. electus fuit die 22. Aprilis .

(g) In hac rerum narratione ordo praeposterus observatur . Praemittitur Pandolphi mors , quae exeunte hoc anno contigit . Porro Gregorii VII. adventus hoc eodem anno Indict. XI. mense Augusti .

(15) *Dux Hetruriae cum Pontifice Nicolao contra Nortmannum Ricardum Capuae Principem foederatum.* C.in.

(16) *Panormum hoc A. obsessum, sed insequenti anno captum, ut ostendit Pagius, & Carusius in Hist. Sicul.*

Anni Domini. Indictiones.

- MLXXIV. XII. Electus est Domnus Madelmus (b).
& consecratur in Abbatia Sanctae
Sophiae a Domno Papa Gregorio.
Et Milo fit Archiepiscopus.
- MLXXV. XIII. Robertus Dux perrexit super Sa-
lernum, quod tenebat Gisolfus
Princeps Cognatus suus; & sedit
super eum a mense Magio usque
in festum Sanctae Luciae; & in
ipsa nocte cepit eandem Civita-
tem. Obiit (i) Milo Archiepisco-
pus.
- MLXXVI. XIV. Roffridus fit Archiepiscopus.
- MLXXVII. XV. Quintodecimo Kal. Decembris obiit
Landulphus Princeps, & quarto
decimo Kal. Januarii venit super
Beneventum (k) Robertus Dux, &
sedit ibi usque in VI. Idus Aprilis.
- MLXXVIII. I. Gregorius Papa tradidit Roberto
Ducatum.
- MLXXIX. II. Gelavit flumēn Calor, itaut desu-
per homines calciati transirent
absque periculo. Chr. ined.
- MLXXX. III. Henricus Imperator venit Romam.
- A a a 2 in

(h) Rectè Madelmi ordinatio in Abbatem Sanctae Sophiae cum Milonis ordinatione conjungitur: Quem hoc anno Beneventanae praefuisse Ecclesiae ex Synodico ejus judicato ediscimus in Chronico Sansophiano, quamvis ibi mendosa sit indictio.

(i) Milonis obitus rectè designatur, qui insequente ineunte anno Roffridum successorem habuit. Corrigendus Ughellius, in annum sequentem ejus obitum protrahens.

(k) Rectè: Nam VI. Idus Aprilis obsidionem pene reliquit Robertus, a Desiderio Casinenſi Abbate monitus, uti praeter Romualdum narrat, Hostiensis lib. 3. cap. 44. Porro S. Gregorius VII. hoc eodem anno praedi-
cti Beneventani Ducatus investituram Junio decurrente, Aquini Roberto Guiscardo concessit, a quo sacramentum fidelitatis accepit. Quare perpe-
ram a nostro Chronographo in subsequentem annum id protrahitur.

Anni Domini. Indictiones.

in Italiam C.in.(l). Et in eodem anno Robertus Dux perrexit super Civitatem Tiburtinam . Et Jordanus Princeps fecit pactum cum praedicto Henrico Imperatore . Corpus S. Matthaei inventum est Salerni .

MLXXXI.

IV. Tertio Nonas Februarii cecidit resina die ac nocte, quanta nullus meminit . Henricus Imperator iterum Romam venit. *Viscardus multa loca cepit in Romania; sed postea pulsus est .*

MLXXXII.

V. Electus est Imperator Alexius Constantinus . *Troja rebellavit a Normanis .*

MLXXXIII.

VI. Henricus Rex venit Romam , & obfedit eam . *Cannensis civitas prostrata .*

MLXXXIV.

VII. Henricus Imperator (m) ordinavit Clementem Papam Romae , qui erat Archiepiscopus Ravennae . Mense Maji perrexit Robertus Dux super Romam , & cepit eam fraude Romanorum , & deposuit de Arce Sancti Angeli Gregorium Papam

(l) De Henrici in Urbem] hoc anno adventu, apud Scriptores ne verbum quidem. Faederis autem cum Roberto innovati meminit Romualdus in Chronico , qui Ciperani fuisse Ducem scribit . Roberti super Tiburem adventus , & cum Henrico confaederationis meminit nemo . Guilielmus Apulus Beneventi faedus iterum ictum memorat . Si divinare licet , Tibure id accidisse, a nostro Chronographo subindicatum existimarem, inde Beneventum cum Gregorio processerit, atque in Ducatus Metropoli solemni ritu sancitur, quod fortè Tibure definitum erat.

(m) Hoc est intronizavit: namque eum Brixiae a Schismaticis eligi antea, & ordinari fecerat .

Anni Domini . Indictiones .

pam , & cum eo venit Beneventum . Demorati sunt ibi aliquibus diebus . Ivit Salernum , & dedicatum est ibi (n) Oratorium Sancti Matthaei .

MLXXXV. VIII. Obiit Gregorius Papa apud Salernum . Obiit Robertus Dux trans mare .

MLXXXVI. IX. Obiit Girardus Comes VI. Idus Maji ordinatus est Desiderius , qui & Victor Papa dictus est , & in Capua coronatur a Concilio .

MLXXXVII. X. Translatum est Corpus Sancti Nicolai in Varum . Sexto Idus Magi ordinatus est Desiderius , qui & Victor Papa dictus est , & obiit XV. Kal. Octobris .

MLXXXVIII. XI. Mense Martio ordinatus est Urbanus Papa , & venit in Apuliam . C. in.

MLXXXIX. XII. Pisani & Genuenses Africanam Regionem affligerunt . Concilium celebratur in Melfe per Urbano Pontifice , qui postea in Siciliam transfretavit cum Rogerio (17) . Capuani rebellaverunt .

A. 1090. Rogerius Saracenos de Sicilia expellit .

Sic-

(n) De Oratorio S. Matthaei a Roberto Guiscardo anno 1077. constructo meminit Guilielmus Apulus, extatque Epistola responsiva S. Gregorii VII. Alphano Salernitano Archiepiscopo scripta, quae est octava libri 8. qui Sanctum Pontificem de ea re monuerat . Consecrationis tamen ejus Oratorii Epocham ex nostro Chronographo nunc primum discimus .

(17) Errat Baron. hoc Concilium infra Chronologus noster : & rectè post Trojae hoc A. celebratum, quod revera cum Labbaeus to. X. Conc. & Pagius ad fuit in A. 1093. convocatum, ut etiam h. a. num. 3.

Anni Domini. Indictiones.

- A. 1091. *Siccitas magna fuit per menses septem.*
- A. 1092. *Urbanus Papa venit Salernum cum multis Cardinalibus.*
- A. 1093. *In Troja Urbanus celebravit Concilium cum CC. Episcopis, & Abbatibus; & post rediit Romam (18).*
- MXCH. *I. Mense Aprilis visae sunt a multis quasi in unum Stellae in occidente cadere de celo.*
- MXCIV. *II. XIV. die intrantis mensis Januarii factus est tremor magnus, & in quarto die renovatus est cum multa ruina Civitatis, & magnus frigus venit cum ventis, & nive.*
- MXCVI. *IV. Gens Christianorum transit mare dimicatura contra Paganos.*
- MXCVII. *V. Alma Hierusalem est reddita Christianis. Obiit Datmarus (o).*
- MXCVIII. *VI. Capua est reddita Rogerio. Concilium in Varo. Aestas fuit fervida plus solito, ut pro eo vites cum uvibus arefcerent.*
- MXCIX. *VII. Obiit Urbanus Papa tertio die stante mense Julio, & electus est Paschalis, qui & Raynerius Cardinalis: inde cessavit Schisma.*
- MC. *VIII. Obiit Clemens (p) Papa intrusus. Obiit*

(o) Dathmarus fuit Beneventanae urbis Praefes, de quo Contin. Hostiens. lib. 4. c. 19.

(p) Clemens scilicet Antipapa: Quo confirmatur annus ejus emortualis a Pagio signatus ad hunc annum n. 2.

(18) *Romam regressus est Urbanus sequenti A. 1094. ut probat Pagius ad h. a. n. 3.*

Anni Domini. Indictiones.

Obiit Rogerius Comes . Paschalis Papa descendit in Apuliam , & fecit Synodum in Melphia mense Octobris , & excommunicavit Beneventanam Civitatem , & permansit ita excommunicata menses XI. dies XXI.

MCI.

IX. Rogerius Comes Siciliae , & Calabriae , Paschalis Papa , cum Duce Rogerio , & multitudine militum , hominumque innumerabilium venit super Beneventum : quorum timore perterritus Anso Dathmari filius fugit X. Kal. Octobris *Indict. X.* Alio verò die triumphans ingressus Urbem suo dominatui subdens .

MCII.

X. Fuit fames valida , itaut modium frumenti venderetur centum denarios , & mortalitas fuit hominum maxima .

A. 1103.

Boemundus a Sancta Civitate rediit Apuliam (19) .

MCV.

XIII. Apparuit Stella Cometes X. die intrante mense Februarii ab occidente . *Paschalis Papa ivit in Franciam contra Henricum .*

MCVI.

XIV. Obiit Henricus Rex .

MCVII.

XV. Obiit Roffridus Archiepiscopus .
Obiit Domnus Adelmus Abbas ,
& Do-

(19) Boemundus hoc anno e Sactiùs insequenti Anno in Apuliam re-
radenorum captivitate liberatus fuit gredi potuit .
operâ sui nepotis Tancredi. Quare po

Anni Domini. Indictiones.

& Domnus Benedictus fit Abbas.

MCVIII.

I. Paschalis Papa venit Beneventum, & facto Synodo mense Octobris consecravit Landulphum VI. Id. Novembres.

MCIX.

II. Secundo die intrantis mensis Novembris combustum est Thefaurum S. Mariae.

MCX.

III. Apparuit Stella Cometis mense Junio per triginta dies. Filius Henrici Regis venit Romam mense Februario: fraude cepit Papam Paschalem & Cardinales. Obiit Robertus Dux VIII. Kal. Martii: & Boemundus frater ejus post eum (20).

MCXII.

V. Paschalis Papa fecit Synodum Romae mense Martio, infringens pactum, quod fecerat cum Rege sicut praecedenti anno juraverat cum Cardinalibus, & confirmato decreto Pontificum praedecessorum suorum de investiendis Pontificibus Germaniae. XII. Kal. Julii apud Neapolim mare recessit tantum, & aqua quasi *per quadraginta passus retroducta est*, itaut pisces remanserint in sicco. Postmodum autem apparuit Stella clarissima. XI. Kal. Augusti ceptum est aedificari Orato-

(20) Anno sequenti autumant alii. *nena lib. XIII. Ipsi Tancredus nepos De laudibus Boemundi vid. Anna Com-* *successit.*

Anni Domini. Indictiones.

torium S. Bartholomaei a novo fundamento :

MCXIII.

VI. Jordanes Comes & Robertus simul cum Principe Capuano fumentes arma venerunt super Beneventum II. Id. Augusti. Qui turpiter fugati sunt a Landulpho Comite stabili similiter cum Beneventanis.

Hucusque Chronicon Muratorii. Quae sequuntur, ab Nicastriano Codice te habere scito.

1114.

Fuit celebratum Concilium in Cipparano. Pandulphus Archiep. deponitur.

1116.

Trojae concilium convocatur pro Treuga Dei (21).

1117.

Aliud in Benevento concilium celebratur, ubi CXIII. Archiepiscopi, & Episcopi cum multis Abbatibus de tota Italia convenerunt cum Papa Paschali: qui sequenti anno mortuus est, & Gelasius electus.

1119.

Obiit Papa Gelasius. Callistus substituitur in Gallia.

1121.

Papa Callistus venit Salernum pro pacificatione Normannorum.

1123.

Rediit Papa Beneventum cum magna leticia.

Tom. IV.

B b b

Obiit

(21) Dissident Scriptores in hujus Concilii epoche. Baron. illud ad A. 1. 4. c. 57. quos sequitur Nat. Alex. ad A. 1115. constituunt.

1117. figit. Falco Benev. Petr. Diac.

Anni Domini.

1126.

Obiit Dux Guilielmus Salerni . Rogerius Comes in Apuliam descendit (22) .

1130.

Rogerius Comes , qui multa loca debellaverat , in Salerno, Rex Italiae honorificatus est a suis , & a Sergio Duce Neap. civitas tradita est ; propter quod bella plurima facta sunt , quae ab aliis describi possunt (23) .

F I N I S.

FRAN-

(22) *Amanuensis. fortasse sphalma. Anno namque 1127. Wilielmus Dux Apuliae Salerni diem clausit, qui haeredes non relinquens suos, Sanctam Sedem heredem instituit. Eapropter Rogerius Apuliam invasit. Vid. Alex. Telf. Baronius, & Pagius h.a. n. 5. & 6.*

(23) *Suo Chronico heic finem dedit Anonymus, non quod aut facta ignoraverit, vel obierit; sed quoniam tunc temporis Beneventana urbs Anacleto Pseudo Pontifici adhaeserit, ipseque Anacletus Rogerio Regi faverit, di-*

gnum Viro Monacho existimavit, quae dein contigerint, reticere; ne alterutri partium se ingerendo, aut Innocentium Pontificem offenderet, aut in Rogerium, suosque fautores, non sine timore delinqueret: utraque profecto res scandalum, aut periculum, aut pro suis Monachis, civibusque formidinem satis inferebant. Quare sibi melius consulens, cuncta reticuit, aliis locum linquens, ut quae in posterum acciderint, describere securius possent.

FRANCISCI MARIAE PRATILLI

A D

CHRONICON CAVENSE

PRAELOQUIUM.

N Cavense ineditum usquemodò Chronicon hunc Tomum IV. absolvit. Ineditum revera dixi, quoniam licet hoc eodemmet alterum titulo insignitum a Cl. Muratorio To. VII. Coll. Ital. editum fuerit, illud attamen parum, aut nihil ad Cavense Coenobium pertinere dignoscitur; neque nostratum Principum Langobardorum, quam vix quaedam solummodò delibat; & Graecorum potius Impp. successionem, quam illorum Dynastarum historiam congeffit: plurima prorsus quidem inutilia, innumerisque mendis oppleta continens, quae vel nobis omninò nihil, aut parum certè poterit suffragari. Huic profectò Chronico a me fortuitò jamdudum invento (postquam igne, Peregrinii nostri mandato autographum, ut suspicor, ejusque deinde apographum, pessimâ possessoris oscitantia, ut ajunt, perierint) laudes imperitiendae, quòd lucem plurimam nostris rebus emiseric, multaque illustraverit, quae aut ignota prius, aut obscura videbantur. De ejus inventione pauca dicam, quum ipsius simile aliud exemplar, neque in Cavensi prorsus Coenobio; neque alibi adservetur, quod diù frustra expetivi, sive ejusdem ad lacunas supplendas, vel ad saniozem fortasse in aliquibus locis lectionem inveniendam.

Fabius Vecchionius, pluries a me hocce in opere commendatus, Campanus sacerdos, Cl. Peregrinii comes, & amanuensis plurima rerum patriarum e sui Directoris penu descripta collegit, eaque in Tomos XXIV. distribuit (in quibus multa, quae Peregrinius in suae Campaniae

Dissertationibus , atque in Principum Langob. Historiâ ediderat , parùm tamen quandoque appositè , consarcinavit) in Tomis *XXII. XXIII. & XXIV.* suae collectionis , *Anecdota quaedam* , vel jam a Peregrinio typis consignata , vel adhuc inedita , variasque chartas seu Diplomata , multaque ad sacra nostrae urbis Capuae Coenobia non indiligenter inclusit . Extat ibi inter alia , Chronicon istud Cavense suâ manu (ut ipse fatetur) ex Cavenli autographo apud Camillum Peregrinium tunc extante transcriptum Anno MDCLIII. cui Titulus inscribebatur : Incpt. Chronicon Sacri Mon. S. Trinitatis Cavenfis per Petrum de Sal. Cancellarium , & Girbertum Archivar. collectum sub P. (fort. Petro) Abb. ejusdem Mon. Initium habet hoc Chronicon a Catalogo Principum Salerni (quem sequenti Tomo cum aliis Langob. Principum Catalogis dabo) utique aliis omnibus accuratiore : inde vitas habet IV. priorum Abbatum ipsiusmet Coenobii , quas lubentè omisi , quòd nulla ad Langob. Historiam illustrandam conferat ; illasque habes apud Muratorium Coll. Ital. To. VI. p. 201. Eas prosequitur Series Summorum Pontificum , quae errores plures adglomerat , nec nova aliqua , aut necessaria producit : quare ipsam quoque lubentiùs praetermisi : eò magis quod aliis in Chronologis eadem , ac fortasse meliùs , exhibetur. Subsequitur Chronicon , quod incipit ab Anno DCCVC. in quo praecisè Monasterium Casinensium Salerni aedificatum , historiamque Scriptores suam producunt ad An. usque MLXXXV. in quo prima Cavenfis Ecclesiae sollemnis Dedicatio a Gregorio PP. VII. celebrata fuit . In fine verò hujus Chronici Chartae aliquot veteres Salerni Principum pro Cavenfi Monasterio , aliisque sibi adnexis , referuntur , quas Cl. etiam edidit Muratorius in Diss. Med. Aevi . Hic , sicuti supra monui , To. VI. profert Vitas primorum IV. Abb. Cavenfium ; ipsaeque parùm ab iis , quas Vecchionius noster exhibuit , differunt . Deindè To. VII. p. 915. Cavense quoddam Chronicon edidit , ceptum ab A. DLXVIII. ad A. usque MCCCXVIII. In eo praefatun-

culam suam de more reposuit, quam beic subdere placuit; ut diversitatem horum Chronicorum, cuique major adhibenda sit fides, recognoscere ex se quisque valeat. Ex Cod. M. S. (ait ille) existente in Monast. S^mae Trinitatis Cavae defunctum est hoc breve Chronicon ab A. Ch. 569. deductum ad A. 1318. Legebatur ibi: Chronicon Anglorum a Beda Presbytero compositum, & in margine addita erant Chronologica ista, quae in unum collecta Chronicon Cavense inscripsi. Subsequuntur excerpta ex Martyrol. Casin.... Tum excerpta e Necrologio itidem Cas. cui identidem inscribebantur quicumque Principes, & Nobiles devotiorem animum gerebant, aut gesserant erga Cas. Monast. Utrumque utile Italicorum Historiae.

Utrumque profectò Chronicon Cavenfis Coenobii eademmet aliquando profert: ineditum tamen multa quidem quam ea, quae in edito extant, continent; illaque ad Langob. Historiam utiliora aequè, ac opportuniora existimanda omninò sunt: quippe plurimorum annorum Chronotaxis in Muratoriano deficit, quae plenius in nostro explicatur ferè annuâ continenti serie. Illud itaque typis mandare proposui, quòd plurimùm revera ad nostrorum Langob. Historiam, atque Salerni Dynastiam elucidandam, resque aliquas ad Comitatum Capuae, ad Neapolitanum Ducatum, necnon Beneventi, Salerni, Capuae Principatus cognitionem nimium conferat. Et ne obscura aliquot, aut dubia, falsave suis deficient animadversionibus, notulisque ad plenam ejusdem Chronici illustrationem, has equidem, quâ potui diligentiam, adjicere curavi. Excogitaveram sanè Chronicon quoque Muratorii huic adnectere; at quoniam paucula illa, quae nostrâ interesse poterant (ipsaque suo exponam loco) in nostro M. S. Codice cominebantur, satius duxi, ineditum solummodò publicae luci impertiri: altero tamen Muratoriano in rebus iis reproducto, in quibus nostrarum rerum aliqua saltem attingit. Annorum supplementum, quo loco Codex ineditus finem

nem facit, cum Editi excerptis, absolvam; in iis scilicet tantum, quae nobis opem, lucemque praestare poterant: ne sex saeculorum historia mutila, atque imperfecta sub Lectorum oculis incongruè relinquantur: neque hoc aut mihi, aut illis laborem ullum, sive incommodum, immò utilitatem potius deferet.

At id profectò utilitatis, ad quod magis hujus parvi Chronici editio conducatur, id sanè esse autumo, Cavensis scilicet Coenobii initium, quod apud eosdem Cassinenses, & Cavenses Monachos adhuc ignotum, incertumque. Quandoquidem hocce in Chronico, non tam Salernitani S. Benedicti, necnon S. Laurentii, quàm & Cavensis S. Trinitatis, aliorumque plurium eo in Principatu Coenobiorum primordia, aut saltem monumenta clarissimè proferuntur, sicuti legentibus patefiet. Hanc equidem Cavensis Mon. extruccionis epocham V. Cl. Mabillonius, Ughellius, & post eos attentissimus Rerum Cassinensium descriptor Abbas Erasmus Gattula, vix de eodem pauca attingentes, firmare adnixa sunt. Sed ipsorum primus, Mabillonius scilicet, veritati magis approperavit, asserens, intra annorum circiter XXX. spatium (ab An. nimirum VM. ad A. MXXXV.) Cavense Monasterium fuisse aedificatum: quod equidem verissimum. At indubiam Foundationis aetatem (quam unice e Chronico nostro desumere tantummodò datum foret, si in ejus Archivo adhuc adservatum fuisset, quum illic Scriptor iste peridiu degeret) penitus ignoravit, validis licèt conjectationibus, suis in Annalibus, veritatem aliquomodo detegere conatus sit. Neque parcendum omnino Chronologo alteri Cavensi apud Ughellium, qui hujus Coenobii initium figit ad A. DCCCCLXXX. quum eo potius anno S. Petri Monasterium in ipsâmet Salerni Urbe extrui ceptum fuerit; non autem Cavense extra Urbem, & penè tribus ab illâ distans milliariis in Metelliano, seu Arsitia, quem vocant, monte, nunc S. Eliae vulgò adpellatum, situm. Mirabar sanè, Anonymum Salernitanum, qui quidem Monachus vel Salernitani, vel Cavensis Coenobii fue-

*fuera*t, quique tot inutilia, imò nugas, ac pueriles fabellas suo in Chronico immiscuit, suorum Monasteriorum extruções penitus praeteriisse: ea porrà utiliora magis, atque ad Historiam suam necessaria videbantur. At quid ab incultissimo illius aevi Viro sperandum erat, qui totus in Grammaticalibus nugis, in Sacrae Scripturae apophtegmatibus ineptissime emendicatis, atque adsutis totus incubuit? Hâc igitur ratione ductus Chronicon istud typis consignare studui, ut celeberrimi Cavenensis Monasterii exordium usquemodò latitans, aperirem, ejusque decori me aliquid in grati animi testimonium, retributurum sperarem.

De Cavenensi hoc illustri omni ex parte Coenobio heic modò aliquid dicere excogitaveram; at ne crambem, coctam toties, recoquere debuisssem (quum de eo Scriptores alii verba fecerint) ad Mabillonium, Ughellium, Muratorium, Gattulam, aliosque studiosos meos Lectores remitto, apud quos multa profectò hujus Monasterii peculiaris, ac decorosiora inveniri poterunt. Hujus Chronologi utriusque stylus pro saeculi barbarie parum excultus; cultior aliquantulum posterior Gerbertus, qui historiam suam attentius, extentiusque concinnavit: nisi dicere malis utrumque simul, ac intermiste, Chronicon istud ab veteribus Monasterii monumentis, & chartis eruisse, collectaque inde ordinatim ad posteritatis instructionem descripsisse: fabellis fort. illis, quas vulgus ineptè crediderat, quasi ad arae focos, retentis. Atque haec ad hujus Chronici, & Cavenensis Monasterii cognitionem brevè dicta sufficiant. Vale.

INCIPIIT CHRONICON

SACRI MONASTERII

S. TRINITATIS

CAVENSIS

Per Petrum de Salerno Cancellarium, & Girbertum
Archivarium collectum sub Petro Abbate
eiusdem Monasterii.

ANno Dom. 794. Ind. I. decurrente (1) temporibus
Constantini Aug. & Hadriani Pape Guibaldus Mo-
nachus Beneventi, qui in Civitate Salerno de nobilibus
Langobardorum ortus erat, Grimuald Principem esora-
vit (2), quatenus Cenovium Monachorum in Salerno (3)
istruī faceret sub invocatione S. Patris Benedicti. Quod
& post aliquos menses factum est, & Guibaldus ipse Pre-
positus ejusdem Cenovii ordinatur, per quem a Princi-
pe ipso multa dona, & predia optenta sunt in castro
nempe Metuliano, in partibus Ebulo, in Tiscianu, in Ro-
ta, & Capaque (4).

Anno 795. Ecclesia, & Cenovium cepit havitari a
Guibaldo Preposito cum duo Monachis, & aliis servien-
tibus in sollempnitate S. Andree (5) A. Ind. III. Moritur
Hadrianus Papa in Rom. civitate. Et Langobardi de Be-
nevento opfiderunt totam Leburiam denuo usque ad Nea-
poles (6). Anno

(1) An potius Ind. 2.? Error quoque infra corrigendus.

(2) Exoravit.

(3) Extrui.

(4) Adhuc *Capaccio* adpellatum.

(5) Id. Apostoli.

(6) Frequentes fuisse hasce Langob irruptiones, in Liburia ex relatis, in supé-
riobus Tomis apud Chronographos notissimum est. Hinc dicendum, eas Sara-
ce-

Anno 796. Agilmundus Salernitanus optulit in hoc Monasterio fil. suum Weſtari, qui donavit Caſale de Pinianu cum aliis rebus, ſerviſ, & ancillis ſuis in Lucania (1), & Gefuni.

Anno 797. Pepinus Rex contra Grimuald deſcendit, & zationes multas, & mala in Benevento commiſit. Poſt que tributum a Principe pro pacis federe datum eſt eidem Regi (2)

Anno 798. Ind. VI. Grimuald Princeps Salernum venit, & in noſtro Monasterio pro ſua devocione avitare (3) voluit tres dies. Tunc Maſſitani cum ipſo fedus pacis confirmati ſunt per annos XV. a menſis Madio, & per Ducem, & Conſulem Sergium, & Johannem Bajulum Grecorum de Calabria ſacramenta . . . (4).

Anno 800. Ind. VI. (5) Karolus ordinatur Aug. per Leonem Apoſtolicum in civitate Româ, & Pepinus venit iterum contra Grimuald e partibus Marſiorum cum valida manu Francorum. Et tunc Tiates deſtructa eſt per ipſos (6).

Tom. IV.

C c c

An-

cenorum in Neap. agrum irruptiones, quas Ubaldus Monachus in Chron. Ducum Neap. memorat ante IX. Xpi ſaeculum, ad Langobardos potius, quam ad Saracenos pertinere, ut rectè advertit V. Cl. Joſeph Aſſemanus to. II. Script. Rer. Ital. p. 400. ubi me rite arguit, hanc Chronologi illius hallucinationem neutiquam agnoviſſe, & aliquomodo adprobaviſſe. Quare gratias illi maximas refero, mihiſque ille reddere prae mercede non dedignetur, quod ipſe eodem Tomo II. p. 191. me injuſtè carpens adfirmet nullum Gunduino locum inter Duces Neap. fuiſſe tributum: quum praeclariffimè ipſe to. 3. Hiſt. Princ. Lang. p. 28. Gunduinum 4. loco poſt Gudifcalcum Ducem in ſerie adtexverim, ut patet. Neque hunc ſpectatiſ. Scriptorem, aut mendacii, aut calumniae criminari audeo, quod me offenderit fortaſſe: mente quidem excidere potuit.

(1) For. in partibus Urbis Peſtanae ſitum erat hoc caſale Piniani, ut alibi noratum.

(2) Conſer quae alibi in Erchemp. aliſſque Chronologiſ dicta ſunt.

(3) i. habitare.

(4) In foederis jurejurando obfirmato inter Amalſitanos, & Salernitanos, Bajulus (qui & fort. Catapanus) interfuit, idemque e Calabria illuc progredi neceſſe habuit. Videant Amalſitani, quam debili eorum Reſp. fundamento innitatur, ſi Graeci Imp, aſſenſus pacis ſacramenta confirmet.

(5) Malè Indictio VI. ſignatur, quum potius VII. decurrebat.

(6) Fallitur Eginhardus in Annal. Reatem Urbem incendio traditam fuiſſe, quae quidem *Thiate* (*Chieti*) fuit, ut apertè tradit Erchemp. ut ſup. to.

Anno 801. Niciphorus fit Imp. & Heirinam expellit. Rachildis Abbatissa monasterii....

Anno 803. Winigifis (1) a Grimuald liberatur. Indulfus Comes Potentie Salerni mortuus est, & in Monasterio nostro sepultus XI. die stante mensis Aug. Hic donavit Monachis ff. Casale S. Donati cum pertinenciis suis in dicto Comitatu pro vestiario Monachorum.

Anno 805. Moritur Guibaldus Prepositus mense Julio die 23. & Aidulfus ejus nepos electus est in ejus locum.

Anno 807. Grimuald Princeps obiit Salerni postridie Kal. Februarii Ind. X. postquam regnasset in Principatu Annis XX. & hic sepultus est (2). Grimuald alter ei succedit.

Anno 808. Hic Princeps cum Neapolitis pacem firmavit per suos Comites, & affines Majonem de Potentia, & Gaytum de Acerentia. Post quae Salernites horrendis malis irretivit pro sue superbie consilio (3).

Anno 809. Stella grandis apparuit a parte occidenti parum supra mare tertia die intrante Nobembre: & cepit hiemizare cum frigore magno usque ad messionem agrorum (4).

An-

to. I. Neque profectò Reate (*Rieti*) Urbs ad Spoleti Ducatum pertinens, Pipinum aliquomodo offenderat.

(1) Winigifus Spoleti Dux Pipino foederatus Grimoaldi Princ. Beneventi captivus post Pipini ab Apulia discessum anno 802. effectus fuerat. Grimoaldus, ut Italiae Regem sibi amicitia devinctum redderet, Winigifum liberrate donavit, Regique multis auctum muneribus remisit. Quod quidem spem suam non frustravit, sicuti antea excogitaverat.

(2) Sepulchri Inscriptionem habes ap. Anon. Salern. to. 2. hujus operis. Decessit absque filiis, quadere electus est Grimoaldus alter, Storefayz, sive Thesaurarius appellatus. In Chron. Cavenfi ap. Murat. legitur. Anno 807. Ind. XV. Grimoaldus, scil. Princeps, qui Principatum eo iniit anno.

(3) Salerni Chronologi profectò hujus Grimoaldi Princ. mansuetudini, aut pietati invidentes, illum maledictis pessundant. Sed calumniatos fuisse suspicor ex eo, quod Erchempertus, *virum mitem, suavem, pacificumque* appellaverit, ut sup. to. I. Uter vera dixerit, alii judicent.

(4) Scil. usque ad mensem Junium, quo segetes in agris metuntur.

Anno 810. Quiricus Sacerdos Salernit. optulit huic Monasterio Casale cum curti in S. Severino, & casas duas in civitate ad Portam Rotensē.

Anno 811. Michael Curpolates. Agareni veniunt ad Siciliam (1), & devastaverunt plurima loca.

Anno 812. Multi Salerni procures ad Neapolites confugiant, ut Benev. Principis sevitiam, & malivolentias evitarent.

Anno 813. Lugdovicus fil. Karoli factus est cum patre suo Imp. Aidulfus Prepositus nostri Monasterii Romam proficiscitur pro confirmatione nostri Monasterii, & ab Apostolico cuncta prospere optenta sunt. Precatus est etiam Lugdovicum ut Grimoald contra Beneventum exercitum mitteret. Post que Karolus Imp. Francorum (2) defunctus est Februario mense. Et Lugdovicus ejus fil. federis pactum firmari cum Grimoald, & Salernites pro defensione commendavit (3).

Anno 816. Dauferi Grimuald aggressus est prope Salernum (4); sed a suis revelata nequitia fugit ad Nuceriam cum paucis sociis; atque alii a Principe necati sunt. Post que exercitum comparavit, & Nuceriam profectus est. Sed fugiens Dauferi Neapolim, Grimuald Neapolites multos pro despectu vapulari fecit, aut occidi, & agros incendi. Leo Apostolicus moritur. Ind. III. (5)

Anno 817. Ind. IV. Obiit Grimuald Princeps a suis occisus, & Sico de Spoletio (6) electus est cum auxilio

Ccc 2

Ra-

(1) Nescio an vere heic loquatur Chronologus, quum ad Siciliam Saraceni adventus nimis festinanter epocham praesignaverit, ut alibi.

(2) Carolus A. 814 diem suum clausit extremum.

(3) Certè A. 815. Ludovicus Imp. in Germania missos a Princ. Grimoaldo Legatos, pacis firmandae causâ, tributo etiam exsoluto, benignè excepit, pacisque foedus renovavit, in quo fort. Salernitanorum protectionem inclusit, ut Chronologus noster testatur. At hujus pacti conditionem irritam fuisse noscimus ex iis quae sequuntur.

(4) Haec distinctius habes apud Anon. Salern. To. II. hujus operis.

(5) Indictione potius III. Librarii error.

(6) In Chron. Murat. A. 818. legitur: *Sico*.

Radelchi de Contia, Dauferi, & Salernitanorum in iplis Kal. Decemb. Leutarius fit Imp. in Francia.

A. 818. Sico nuncios suos milit in Francia ad Lugduicum Imp., Rathpertum nempe Gastald Venusie, & Rifonem consanguineum ipsius Principis, qui dona multa illi ferentes, de nece Grimalt eum excusarent, ne Imp. iram incurreret. Quod & optentum est per illos, & cum magna leticia reberfi sunt.

A. 820. Radelchis de Contia efficitur Monachus in Casino sub Apollinare Abbate, & uxor ejus Monasterium in dicta Urbe Contia ingreditur pro Dei famula. Saracenorum classis totam undique Siciliam, Calavriam, & nostras plagias, necnon Neapoles, & Gajete usque ad Romam infestantur (1). Leo Armenicus a suis occiditur, & Michail sublimatur, qui etiam fuit scelestissimus. Adelmus Archipresbiter Salerni estruxit hospitale S. Maximi prope nostrum Cenovium, cui omnia bona sua donavit per manus Rotfridi Judicis, & dedit illud ad regendum Adulfo Preposito thio suo.

A. 821. Ind. VIII. Sico qui Sicard filium suum ad principandum consociaverat, Neapolem cum grandi exercitu perrexerit, a quo civitas opfidetur per circuitum. Stephanus magister militum a suis occiditur cum omnium displicencia (2).

A. 823. Leutarius Lugduici filius coronatur Augustus a Papa Paschali. Landulphus Gastaldus fit Comes, & Sicopoles estruitur pro sui comitatus custodia (3).

A. 825. Moritur Pascalis (4). Et paulo postea obiit Adulphus Prepositus, cui supstitutus est Aleprand de Buentio (5).

A. 827.

(1) Haec quidem feriùs accidisse vidimus sup.

(2) Vid. Chron. Ducum Neap. Tom. sup. in quo haec fusiùs enarrantur.

(3) Erchemp. n. 9. to. 1. hujus operis, & to. 2., ubi de hoc *Landulfo plurima*.

(4) A. potius 824. ut Pagius, aliique evincunt.

(5) Fort. *Cusentia*.

A. 827. Landulfus Comes de Capua cum Principe Sicone inimicatus est pro Aguenard Castald (1).

A. 829. Teofilus regnavit in Grecia post patrem Michail etiam pessimus & nefandus. Sico, & Sicard filius ejus denuò Neapolem (2) opsidit.

A. 832. Ind. VII. (3) Panormus a Saracenis Siciliensibus post multos annos debellatur, & post eam quasi tota Sicilia in servitutem damnatur preter Siracusia, & Castrummedianu.

A. 833. Sico Spoletius moritur, & Sicard regnavit pro ipso solus cum grandi immanitate pro malo suorum consilio (4), qui sequenti anno germanum suum Sichenolfum in Tarento ad exulatum commisit.

A. 834. Sicard Princeps demoniaco instigatus consilio sanctissimum (5) B. Benedicti in Casino Abbatem Deodedit deposuit, & carceribus detruxit, adque res omnes prefati Monasterii per violentiam abstulit. Quod a cunctis quidem in illo tempore lacrimas, & misericordiam assequitur (6).

A. 835. Surrentus a Sicard aggreditur; sed Dei ope statim liberatur ab opsidione per socios suos. Postea Neapolem aggreditur pro tributo, quod ei debebant Neapolites per Ind. 14.

A. 837. Malfia capta est cum dolo a militibus Sicardi Principis in ipsis Kl. Marczi.

A. 838. Hoc anno mense Augusto per Indict. I. corpus S. Bartolomei Apostoli ad Beneventi Urbem translatum est per manus (7) . . .

A. 839.

(1) Vid. sup. To. II. in Dissert. Capuae Com.

(2) Erchemp. n. 10.

(3) Si haec in A. 332. contingere, aut indictio mendax, aut narratio oscitantèr anteverfa. Vid. Carus. in Collect. Sicula T. I.

(4) Erchemp. n. 12. aliique ut sup.

(5) Beati.

(6) Vid. Ost. l. 1. c. 21. aliisq.

(7) Vid. Pagi ad A. 840. n. 12.

A. 839. Princeps scelestissimus Sicardus a Daiferio occiditur in foribus Sacri Palatii. Ejus occisor post paulum tempus etiam peremptus est. Ratelchisius sublimatus est Princeps, qui fuit Thesaurarius illius, & Gamalus (1).

A. 840. Sichenolfus a Salernitis, & Daiferio cum filiis, aliisque de primoribus Beneventi, Princeps Salerni factus est, postquam a Tarenti custodia fugiit per mare latenter cum thio suo, & Salernitis, & Malfitanis multis (2). Landulfus Comes de Capua ad Sichenolfum properavit cum donis, & militibus multis, etiam Neapolitis, qui ei federati erant contra Beneventanos.

A. 841. Ratelchisius Saracenorum turmas contra rebellantem Comitem Landulfum misit, qui Capua Urbe potiti, illam funditus devastarunt. Deinde in sequenti anno Salernum aggreditur; sed Sichenolfus cum Comitibus, & Senioribus suis de Urbe egrediens fortiter eum prosternit, & persecutus est usque ad S. Angelum in Montauro. Beneventani innumeri vel occisi vel fauciati: alii captivati. Vix cum paucis suorum evadens Radelchisius, Beneventum trepidans, & cum multo rubore post noctis crepusculum introgressus est. Saraceni introierunt in Calabriam, & apprenderunt Tarentum.

A. 843. Landulfus Sicopoles Castro magis munivit, & Saracenos profligavit in Calacta, que ab illis antè incensa fuerat cum auxilio Beneventanorum, deindè in Furcolo Sichenolfus de Ratelchisio triumphavit, & in Benevento bellum magnum factum est: quod nempe per Widum Spolitensem turbatum est. Landulfus Comes moritur in Castro Sicopole, & illud reliquit filiis suis cum aliis locis simul.

A. 844. Post Idus Januarii mense Ind. VII. obiit Gregorius Papa, qui Cenovio nostro dona aliqua misit per

ma-

(1) Sc. de sua cognatione.

(2) Ista haec in Murator. Chron. evenisse leguntur in A. 843. Neutiquam haec, anno uno confici poterant.

manus Severini Prepositi, & Heribaldi de Venusiu ejus consanguinei. Ob quam causam in Kalendario Monasterii ejus memoria scripta legitur pro remuneracionem. Fuit hoc anno magnus terremotus in Salerni Urbe, & aliis viciniis. Dux (1) Guntardus a majoribus Civitatis Neap. fuit occisus; & fuit fames in tota regione Legurie. Siconolfus Romam vadit ad Lugdoicum.

A. 846. Saraceni Romam invadunt, qui partem Urbis devastant, & dexpoliant. Sergius Papa fugiit in Castro Romanie. Saraceni Gajetam aggrediuntur. Sed Dux Neapoles debellavit eos, & suus Califus peremptus est in prelio.

A. 847. Landulphus Comes de Capua cum nostris multis de Salerno in Sicopole, Limatulu, & S. Agata Beneventanos, & Saracenos denuò profligatus est in mense Madio. Deinde cum exercitu suo veniens Salerno, in Calabriam pugnaturus ingreditur, & multas ibi urbes in suo dominio accepit usque Cunsentiam, & Tarantum.

A. 848. Leutarius Aug. in Principatum Ben. suos exercitus conduxit contra Saracenos quos ab illis finibus feliciter espulit. Sed illi denuò Principatum Ben. introgressi sunt, devastantes cuncta in circuitu. Comes Comfinus occisus est ab eis, & etiam Atelchis nepos ejus. Barim per Saracenos occupatur, Paldo occiso.

A. 849. per Ind. XII. Sichenolfus Leutario Aug. fidelitatem juravit, & cum ipso sociatus est. Saraceni prope Nuceriam a Sichenulfo dispersi sunt in octavo stante Julio.

A. 850. Lugdoicus fil. Leutarii fit Imp. a Papa Leone decembri mense, & ad instigationem Landoni Comitis de Capua venit ipse Beneventum pro Saracenis espellendis. Tunc facta est pax inter Ratelchisium, & Sichenolfum, diviso inter utrosque Principatu facto federe cum
sa-

(1) Ejus occiso fuit potius praecedenti anno, ut videre est in Chr. Duc. Neap.

sacramentis ab ipsis. Hinc Lugdoicus Saracenos omnes, qui aut Ratelchisio, aut Sichenolfo favebant, facile submittere potuit, & a totius (1) Principatus locis eos espulsare.

A. 851. Ind. XIV. Moritur Sechenolfus primus Salerni Princeps, & illi succedit Sico ejus filius adhuc puer sub custodia Petri Castaldei (2).

A. 852. Obiit Ratelchisi Ben., & Ratelchari Princeps regnavit pro eo. Lugdoicus Imp. contra Saracenos venit, & Barim descendit, sed frustra. Exinde pergit in Salerni Civitate, ubi Adimario viro belligero Principatum Salerni dedit, secumque in Francia Siconem puerum asportavit ex Landonis Comitibus Capue (4), & ejus fratris consilio. Post hec defunctus est Severinus Prepositus nostri Monasterii, & electus Hilarius Gravinenfis.

A. 853. in ipsis Kal. Augusti I. Ind. Obiit Hilarius, cui successit Teobaldus de Salerno, qui fuerat de Com. Capudaquei.

A. 854. Moritur Ratelchari in Ben. & Atelchisi ejus germanus regnavit post eum. Mortuus est quoque Sico Sal. Princeps in Capua venenatus a suis (5).

A. 855. Obiit Leutarius Imp. Confini (6) rebellantes a suo Comite Landemario, occiderunt eum in porta Civitatis equitantem cum suis proceribus.

A. 856.

(1) Scil. ab integro, ut prius erat, Beneventi Principatu cum ejus Comitibus ipsi adnexis, & faederatis, sive tributariis, de quo alibi dicendum.

(2) In Chron. Murator. Haec leguntur in A. 849. accidisse.

(3) In Chr. Mur. A. 853. *Radelgarius*.

(4) Aliter haec ab Anon. Salernit., aliisque enarrantur. Verè quidem Lando Capuae Comes Ademario favebat, a quo Comitatus sui patrocinium sperabat, Radelgarii Benev. Principis, suorumque foederatorum potentiam metuens.

(5) Fort. Salernitanis, a Landone Comite Capuano seductis, ne Ademarius Principatui cedere debuisset, Sicone regresso. At heic, ne chronotaxis nutet, valdè timeo: haec namque anno potius insequentem reponenda autumno. Alibi aptius expendam.

(6) Compfini.

A. 856. Nova Capue (1) civitas a Lando Comite efructa est, & Neapolites, & Beneventani non valuerunt eam impedire. Saracenorum classis Neapolim in penam aggreditur, quae per virtutem Sergi Consulis, & ejus filii Cesarei post menses aliquos liberatur.

A. 858. Wido Spolitenfis opfedit Canfolinum (2), & optinuit Soram ab eis. Salernitani cum Benev. pugnarunt in Canne cum Saracenis, & persecuti sunt usque Rubos.

A. 859. Neapolites cum Capuanis conflantur, quos Lando Comes destruxit, & Cesareus Consul captivatus est. Qui postea liberatur, & Neapolites cum Capuanis fedus confirmarunt sub Lando Comite Capue, & Sergio Consule VII. Id. Novembrio mense.

A. 861. Sol opsuratus est in meridie die Kal. II. (3) Apriles mensis per mediam horam indictione IX. Segetes in hoc anno esiccate sunt ante messionem. Lando senior Comes Capue ibi paralipse extinctus est, cui successit Lando alter fil. ejus. Guaiferius in Ademarium Princ. insurgit, qui statim quasi per tanolam (4) captus est & carceri mancipatus; & ipse Guaiferius cum supsidio Landulfi Episcopi (5) fit Princeps Salerni.

A. 862. Saraceni per totam Apuliam, & Benev. excursas plurimas, & occisiones fecerunt, Asculum, Minorbinum, & Canusias incenderunt, & captivos multos secum adduxerunt in Barim.

A. 863. Relandus Judex de Salerno arrigavit (6) in
Tom. IV. D d d hoc

(1) De novae Capuae extructione Vid. Dissert. to. 3.

(2) Scil. Capuam novam, quae aliter Caslinum dicebatur a ponte Castellini, penes quem eam Langobardi extruxerunt.

(3) Secunda Videl. post Kal.

(4) *Tanola*, eadem quae descipula, laqueus, tendicula, pedicia, in qua ferae capiuntur L. si in pedica & L. si quis feram de Venatorib. ap. Margarin. in Dist. Langob.

(5) Capuani. In alio Chron. Murator. *Guaiferius Princ. Salerni* sublimatus legitur in sequenti anno 862.

(6) Sc. donavit, seu obtulit.

hoc Monasterio calicem unum cum suo operculo inauratum, planetas duas de serico (1) corcirato, & alias vestes ministeriales pro ecclesia: item. quatuor candelabra de ereo (2) obrizato, & colomulam (3) coloratam pro cereo majore; & curtem grandem prope Rotense ad subsidium pro nostro vestiario. Actum in Salerno in ipsis Kal. Nobembri per manus Atenulsi Judicis, & Potoni

A. 864. Piscis grandis apprehensus est prope litus Tusciani cum duabus brachiis, & cum capite canino cum duobus cornibus, & barba: stellam albam habebat in fronte, & aliam supra caudam: vocem magnam emisit per plures vices, & subito mortuus est, quod non erat amplius visum, neque auditum ab omnibus. Ipse quidem postea istringatus (4) est, & cor abebat quasi hominis grande, sed in una parte scapellatum (5). Hoc quidem accidit quarta die intrante Octobris per Ind. XIII.

A. 865. Landulfus Episcopus suos nepotes morigeros Capue Comites espellit, qui a Guaiferio Sal. Principe, & Atelchisi Besi. in eorum Urbem exinde regredi facti sunt cum magna suorum leticia. Neapolites apud Nuceriam, & Sarnu a Beneventanis cesi sunt, & tributum dare coacti (6) sunt in bisanteis aureis CCC.

A. 866. Saraceni denuo Apuliam, & Besi dexpoliati sunt. Propter quod Lugdoicus Imp. Beneventum venit cum sua conjuge Anguelpergia, & statim in Barim exercitum misit sub Chuonrado Comite, qui a Saracenis aggressus est super Aufenti fluvium, & leudatus (7).

Sed

(1) Fort. *concinato*. An. *Corcyrato* ab Corcyra Insula adpellato? divinandum.

(2) Id. *aere inaurato*.

(3) A Colo fort. deducta Machina, quae Cereum sublinebat. Vel forma columbae, & legendum *Colu mbulam*.

(4) Sc. *evisceratus*.

(5) I. *ruptum seu mutilatum*.

(6) Id. *coacti sunt*.

(7) Fort. *interfectus*, a verbo sc. *Leudus* qui *intersector* dicebatur; unde *Leudum*, precium scilicet seu valor hominis interfecti L. si quis ex levi de Homic. lib. hom. ap. Margarinum in Diction. Langob.

Sed postero die auxilio novi exercitus confortati sunt Franci & Ben., qui Saracenos detorquerunt usque ad Silicium (1); & postea Barim opfiderunt. Exinde in sequenti anno venit quoque Lugdoicus Aug. cum aliis federatis, & cepit Venusium, Materam, & Oream, & Mesapias, ubi plurimi Saraceni destructi, aut captivi facti sunt per circuitum.

A. 868. Franci cum Salernitanis Rodulfo Comite (2) eos conducente in Calabriam contra Saracenos irrumpunt, ubi tres Seodas summiunt cum suis exercitibus, paucis ex eis superstantibus, qui ad Tarentum inermes, & fauciati fugierunt.

A. 869. Obiit Teobaldus Prepositus, & electus est post menses duos Leotarius de Langobardia, qui erat Vicecancellarius Imp. Lugdoici. In principio hujus anni bellum magnum factum est in Bari cum Saracenis, & quarta die ante Kal. Martias capta est Civitas illa, & Seodas captus est. Augustus Beneventum cum ejus Principe cum gaudio magno recepti sunt ab Episcopo cum suis Sacerdotibus, & Monachis. Sed postea a Beneventanis pro Grecorum vafritia, & sue uxoris malignitate in carceribus traditur Lugdoicus (3). Et post dies plurimos ad intercessionem Joannis Episcopi (4) liberatus est, & a Benevento per Capuam cum exercitu suo discessus est per Ind. secunda.

A. 870. Saracenorum classis ab Africa in Salernum venit prope Oct. Kal. & Civitatem opfiderunt. Sed Dei ope a Beneventanis, Malfitanis, & Sergio Consule cum Neapolitibus suis subsidium attulerunt nobis: exinde in anno sequenti etiam per Francos ob preces Landulfi Epi-

D d d 2

fco-

(1) Fort. Appiae Viae, aut Trajanæ praeupti *silices*, *siliceti* ibi nomen indidere.

(2) Fort. S. Severini, ut ex charta quadam ejusdem Monast. anni 908. in qua dicitur *Rodulfus fil. quondam Rodulfi Comitis de Sancto Severino*.

(3) Haec alibi jam discussa.

(4) Beneventani.

scopi Capue, & nostri Abatis de S. Benedicto in Casino subvenitur. Qua de causa opsidio statim absoluta est, & Saracenorum classis fugiit in Calabria, sed multum contracta propter pelagi procellas, que illam triduo reboberunt.

A. 871. Leotarius Prepositus factus est Abbas in Langobardia, & discessit cum suo Imp. Lugdoico. Factus est successor Radenolfus de Sancto Severino, qui fuerat Principis collactaneus.

A. 872. Lugdoicus Imp. contra Benev. Civitatem minas multas ructabat, quare Atelchisus Princeps ad Joannem Apostolicum se commendavit, quatenus cum Aug. pacem, & amicitiam faceret: qui prope Ben adveniens Atelchiso veniam pro sua feditate commissâ a Piiſs. Imp. impetravit, & secum Romam versùs progressi sunt, ut veniam a B. Petro impetraret (1).

A. 873. Multa locustarum, & rumulorum (2) copia agros, & vitimina funditus depopulavit in Principatu Ben & Salerni, & per alias provincias in circuitu: ob quam causam fames valida fuit in toto illo anno, & sequenti, itaut modium frumenti valeret sol. LX. & fabarum L. Radenolfus Prepositus Moñ nostri apud Lugdoicum Imp. discessit, & ad nos missus est novus Prepositus a venerabili Berthario Casinense Abbate Andreas de Aquino suus Cancellarius, qui donavit duos libros evangeliorum, Antiphonarium cum graduale, & planetam sericam auro intextam pro hoc Monasterio.

A. 874. Guaiferius Princeps Sal. ob invidiam, & malignitatem Landulfi Episcopi Capue in carcere mancipatus est per Lugdoicum Aug. sed post mensem datis filiis suis

(1) An ut peccati satisfactoriam aliquam paenam lueret? Judicent alii.

(2) Fort. infecta illa, quae vulgò *mureli* appellantur, arborum frondes, vitesque corroderentes, & a rumore quem agunt aut volantes, aut comedentes, *rumeli* eo tempore adpellati: species sunt locustarum, seu bruchorum, aestivo tantummodo tempore quandoque apparentium.

fuis opfidibus liberatus eft; & a Capua Salernum repedavit. Regillus Imperialis ftationarius a Cotruno confugit in Salerno cum ufore fua, & filiis, necnon divitiis multis locupletatus, & in noftro Moñ S. Benedicti donavit aliqua vafa ministerialia pro folepnitatibus in Ecclefia.

A. 875. Moritur Imp. Lugdoicus, qui fuit valde pius, mifericors, & magnanimus in ipfo die Id. Augufti per Ind. VIII. Saraceni videntes Imp. longinquum in finibus Langobardie denuò Apuliam devaftantes multa mala fecerunt in toto Baru, Canufio, Monerbino, & viciniis: & Atelchifus contra eos irruens in Cannis non prevaluit, fed conquisus eft, & multi fuorum in aquis Aufenti fubmerfi funt.

A. 876. Saraceni magis contra Beñ arma converfi funt: Telefis, & Allifis incenderunt, necnon Bujanum, & Sernias, aliaque loca multa ufque Troadem. Atelchifus Princeps bis efpulfus eft ab eis. Gregorius Vajulus cum Grecis in Barim urbem introgreffus eft. Classis Saracenorum per Romana littora dapna plurima, occifiones, & predaciones commiferunt.

A. 877. Atelchifus Pr. Beñ occifus eft, cum regnaret An. 24. & fedit Guaideri nepos ejus pro eo. Sergius Neapolitum Consul a Joanne Papa interdicitur, quod nempe Saracenis fidelitatem juraverat, & in urbem fuam portaverit ad avitandum. Guaiferius Sal. ab ipfo Confule inimicatus eft, quia Pape preceptis obedire voluit, pro qua caufa Sergius in fuum Principatum cum Saracenis profectus eft, & prelia multa & frages fecit in Sarnenfi, in Sanfeverino, Montaureo, & Jefuni. Sed ipfe Princeps pofttea debellavit eos in Nuceria, & Consul a fratre fuo apprenfus. & deoculatus ad Apoftolicum Rome deportatur, & Atenafium inde fublimarunt in Confulem fuum.

A. 878. Saraceni denuò Romam, & Calabriam efcurrunt, & incendunt, & in Sal. Principatum . . . ufque ad Acropoles, & Capaqueum funditùs devaftant; & Lucaniam,

niam, ruptis bocheturis (1), espugnant.

A. 879. Landulfus Episcopus in Capua de functus est, & magna discidia, & bella inter Nepotes, jurgia & mala inibi acciderunt, ex eo quod unusquisque fratri suo, aut consanguineo machinamenta moliebatur in patulo ad suam ditionem augendam. Guaiferius Princ. pacificare tentavit eos, sed irrito conatu: unde dapnis plurimis Capua fuit diveffata etiam pro sequenti anno: quippe a Beñ, Sal., Neapolitib., Saracenis, & Spolitinis Capua, & Castrum vetus (2) adgressi sunt, & incensi per circuitum.

A. 880. Pandenolfus Comes in fratres & consanguineos suos debellaturus discessit, & cum Saracenis, & Neapolitis federatur, qui totam Leburiam primo impetu infiliunt, & devastant, Sessulam incendunt, & Calactum; necnon Castrum vetus, & totam Capuam in circuitu funditus exterminati sunt. Joannes Apostolicus Capuam venit pro reconciliatione eorum Comitum; & Episcopatum Capue inter Landulfum, & Landinulfum divisit ad preces Bertarii Abbatis. Greci de classe Saracenorum victoriam deportarunt sub Gregorio Censuleo Duce eorum in mari Isculano. Carolus fit Imp. Rome in fine anni. Guaiferius Princeps fit Monachus, & obiit in Teano, eique successit Weimarius filius ipsius (3).

A. 881. Hoc anno Octobri mense (4) per Ind. XIV. Monasterium S. Vincentii in capite Volturni maximo omnium gemitu & merore a Saracenis incenditur (5). Monachi vix a periculo liberantur in castro S. Benedicti confugientes. Ratelchifus de Beñ espulsus est, & Ajo ejusdem germanus sublimatur (6). A. 882.

(1) Arginibus videl., sive transitus impedimentis, ut ex Legib. Langob. patet.

(2) *Castrum Colossense*, cujus supra memini.

(3) Cuncta ab Eremberto expilata videntur.

(4) Fuit Die XX. Octob.

(5) Haec potius in antecedenti anno sunt consignanda. Sed alibi opportunius.

(6) Vid. *Annal. Francor.* apud Leibnitium, Baron. Pagium, aliasque.

A. 882. Joannes Papa occisus est a furone Armenico ejus Dapifero, qui partem thesauri sui statim apsulit, et fugiit Bissancium. Gauderisus Pr. Ben. carceribus mancipatur a suis, & Ratelchisus est elevatus (1).

A. 883. Per I. Ind. Bertharius sanctiss. Abbas Casinensis. Cenobii a Saracenis truculenter peremptus est; & cenobium dexpoliatum, & inde incensum factum est; & exinde ad Garillanum cum spoliis multis retrogressi sunt (2). Atenasius Consul interdictus denuò Capuam invasit, sed a Comite Landone fugatus in Leburia. Post hec ipse dictus Comes rypthisa (3) correptus occubuit, & Landenolfus successit.

A. 884. Saraceni in Calabria a Grecis destructi sunt sub Duce, qui trasfixus Lancea & truncatus est. Greci statim ceperunt Tropiam, Sanctam Severinam, & Amantheum (4). Salernitani cum Saracenis Neap. in Malsia conflictant, & celi sunt multi ex illis. Sed postea ad prelium revertentes altera die eos funditus profligarunt prope Nucerias. Inde ad Salernum cum tripudio magno, & Osanna nostrorum, spoliis multis & captivis ditati, reversi sunt 7. die stante Septembri III. Ind.

A. 885. Atenasius Consul Neap. interdictus iterum Capuanites insiliit, & impietate detestabile scalari fecit muros civitatis in circuitu in sanctis diebus Parasceve Domini. Sed Dei profundo judicio a viris, & feminis adcurrentibus statim espulsi sunt (5), & precipitati cum multa ruina suorum scismaticorum. Hadrianus Papa moritur, & elegerunt Stefanum.

A. 886. Wido Spoletinus de Saracenis victor evasit

(1) Accinit etiam Chron. ap. Murat.

(2) Male Baron. hoc ad A. insequentem

(3) Apoplexiâ fort.

(4) Vid. Const. Porphyr. in vita Basilii & Cedren. qui fusè de hac victoria verba faciunt.

(5) Haec etiam habes in Erchemp. aliisque.

fit in Garillano , et postea Capuam ingressus est ; quare Atenasius Neapolim subito fugiit cum suis . Ajo Princ. Ben. captivatus a Widone in Apulia liberatur a suis . Angelarius venerabilis Abbas Casini Salernum venit , et Prepositum nostrum fecit Ludgerum de Putentia suum Cancellarium . Reliquit in hoc Monast. Antiphonarium , et Psalterium novum bene (1) paginatum ; et multa varietate depictum per totum (2) . Inde ad Ben. processit . Vasilus Imp. obiit , et Leo Greci Capuam invadunt , sed ab eorum Comite (3) persecuti ad Atellis usque cum suo Duce Atenasio Consule . Guaimarius Princeps in Bissancio Patricius factus est , & Sebastius a Basilio Aug.

A. 837. Lando Comes ob suam ignaviam Capuam amisit per Atenulfum ejus consanguineum , et Atenasium Consulem Neap. , qui multa optinuit in Leburia , et Acerris , et filium prefati Atenulfi opsidem pro federe accepit : et exinde ipse Comes Atē (4) regnavit in Capua . Interim a Widone Spoletino auxiliatus est , a quo filium opsidem a Neapolitis liberatur . Cenovium (5) S. Benedicti in Casino estructum est a Ven. Abbate Angelario .

A. 838. Karolus Imp. a suis extinctus est . Et Verengarius regnavit in Italia ; et postea quoque Wido , qui alternatim se preliis profligarunt . Saracenorum classis in freto Regiense a Grecis dissipata est , et funditus eversa , aut incensa (6) . Ajo Ben. Barim recepit espulsis Grecis , aut enecatis a civibus (7) . Cum Atenolfo Capue
Co-

(1) *I. compatum .*

(2) *Circumcirca .*

(3) *Sc. Landone juniore , ut in Erchemp. to. 1.*

(4) *Atenulfus .*

(5) *Vid. Peregrin. to. sequ. in Serie Abb. Cass.*

(6) *Vid. Erchemp cap ult.*

(7) *Initium Ajonis Principatus heic non exprimitur : In Chron. Murat. legitur : A. 885. Ind. III. Ajo Subdiaconus ejus Frater , ejecto fratre , se. Radelchi .*

Comite federatus Neapolites exterminatus est a Castro (1) Cap., et a tota pene Leburia. Sed venientes inde Greci Barim opfiderunt, et Ajo ab iis valde detritus, cessit iis eam Urbem; et Bēñ cum rubore repedatus est antecedente die ad Kal. Decembri. Atenasius cum Neap. Avellanum Castrum dolo cepit.

A. 889. Verengarius Rex a Widone devictus est, et a regno Italico dejectus. Atenulfus de Neapolitibus iterum triumphat in Acerris. In hoc monasterio venit. Stephanus de Cusentia, & optulit in eo duos filios suos Walteri, & Guinigisi, eique assignavit curtes quatuor in Schisanu, & Perulliu in Cusentia; item alia multa dona auri, argenti, & sericea obrizata; & post dies aliquos ad suos reversus est.

A. 890. Lugdoicus alter Italicus Rex constituitur a Papa Stephano. Ajo Princeps obiit, & Ursus ejus filius sedit in Bēñ pro eo. Eribertus Castaldus monast. nostro sua bona per hereditatem reliquit, & in paradiso sinistrorsum sepultus est in arca lapidea signata.

A. 891. Greci opfiderunt Beneventum die ante Id. Julii, & optinuerunt eum ad XX. Octobres ap̄que prelio & sanguine. Wido Imp. coronatur cum Aceltrude ucfore sua, & Alecsander Grecorum Aug. fecerunt edilma (2) mon. nostro per Georgium Protospatarium, Sebastum, & Strategum Imperialem mense Marcio die tertia Ind. X.

A. 892. Civitas Capua per Georgium prefatum Protosp. cum Grecis, & Saraceniciis plurimis fuit op̄fessa per quasi quatuor mensium curriculos, & non ceperunt eam, licet fame ultima esset ipsa civitas afflicta, & desolata. Lantpert Widonis filius fit quoque Imp. cum patre suo (3).

Tom. IV.

E e e

A. 893.

(1) Castro scil. *Colossense*, seu Arce veteris Campani Amphitheatrī, quod & *Borolasis*, ut alibi dictum.

(2) Scil. privilegium confirmationis bonorum monast.

(3) In Mur. Chr. leg. *Ursus filius Ajonis &c.*

A. 893. Aliqui Salerni proceres , qui Guaimarium oderant , ad Georgium (1) Protospatarium in Beñ clam fugierunt , & insidias moliti sunt , ut urbem illi traderent . Sed patefacta earum tradicione per Romoalt fidelem suum Guaimarius in Grecos nocte prope Nuceriam ex inopinato insiliit , qui statim retroversi sunt cum rubore ; & Princeps persequens eos loca multa circa Beñ dexpoliatus est , multosque captivos in Salerno asportavit . Post hec Dauferandum , Polfritum , Magenaldum , & alios rebelles suspendi fecit foris portam superam . Egit postea fedus cum Atenulfo Comite Cap. contra Grecos , & Benev.

A. 894. Wido Imp. defunctus est , & Lantpert fil. ejus regnavit , qui preliatus est statim cum Verengario. Sikelgaita nepos Guaimarii efficitur Sanctimonialis in Monast. S. Juste in Consia cum duabus suis adfinibus .

A. 896. Arnulfus accepit Imperii coronam a Papa Formoso ; & paulò post fugiit in Franciam , & Lantpert regnavit : & ipse Papa etiam mortuus est in Jul. Kl. & successit Bonifacius . Wido Spoleti , & Guaimari Pr. cognatus ejus apprenderunt Beñ espulsis Grecis , & ipse Wido factus est Princeps , Dux , & Marchius . Guaimari a suis traditus pro ejus nequitia exoculatus (2) est . Interim Greci cum Saracenis fines Principatus invadunt in Calabria , nempe in Cusentia , Besinianu , Latinianu , & Russianu usque Potentiam (3) .

A. 897. Rachetrudis Augusta post Widonis discessum Ratelchisi fratrem suum ad Beñ regredi fecit Principem post ann. XI. cum consensu Beñ procerum . Apparuerunt signa in celo de stellis que videbantur cadere in terram XII. die intrante Aug. Ind. I. Atenulfus Comes
Gem-

(1) A. 899. *Georgius Patricius*. ibid.

(2) Ab Adelferio nempe Abellini Castaldo ejus nepote , ut rectè Pereg. advertit in Stemmate Princ. Salern.

(3) Isthæc fort. Loca seu Urbes eo temporis Principatum Salernitanum circumscribebant in Calabria , & Lucania , ut alibi enodandum .

Gemma filiam Atenasii Coñs filio suo Landulfo dedit uxorē, quia nempe non potuit optinere a Guaimario Sekelgardam ejus filiam. Sol opseuratus est 17. die stante Jun. men. ab hora 6. usque ad horam 7. & vix dies adparebat in mundo.

A. 898. Salernitani contra suos Principes rebellati sunt, sed Guaimarius pater, ejusque filius rebelles profligati sunt intro & foris cibitate multosque a muris, & turribus precipitare fecerunt, vel in mare necare, vel laqueis suspensuri super lignis in muro de circa eum: multi Neapoli fugierunt, aut Siciliam. Rome scissura multa facta est propter duos Apostolicos B. Petri Joannem, & Sergium. Guaimarius junior bonus Princ. suum Patrem a Principatu postea suspendit (1), & ad Ecclesiam S. Macsimi ab ipso constructa relegatus est, ut suis supeditis gratiam dispensaret pro sui genitoris crudelitate, & malicia multa.

A. 899. Moritur Lantpert, precipitatus, & Arnulfus (2) venenatus, & Lugdoicus alter regnavit in Francia pro eo. Atenulfus Comes Cap. cum aliquantibus suis consortibus Beneventi contra Princ. Ratelchisi infidias molitus est, ut illum detronicarent a sua sede Principali, & ipsum elevarent in suo loco, quod factum est in die post Kl. Nobembres.

A. 900. Ungri per Italiam devastantes escursitare ceperunt a mense Apreli cum maxima omnium desolatione, & Verengarius cum suo exercitu funditus prostratus est ab eis. Benedictus fit Papa. Atenulfus solep-

E e e 2

niter

(1) Hoc potius A. 899. ut etiam 900. evenire debuit: quum ex Cavenfi Charta ejusdem anni 900. absolute signatur Guaimarius (qui fuit II.) absque Patre Guaimario I. jam Principatu abdicato: neque tunc filios habebat, annusque ejus Principatus designatur VIII. Indict. III. quae quidem ad annum collimant 900. ut patet.

(2) Arnulfo successit Ludovicus III. ejus filius septennis, qui ultimus fuit e Caroli Magni progenie legitima; nam e Luitgarda ejus uxore liberos neutiquam obtinuit. Vid. Sleidan. lib. 3.

niter coronatus est Princeps in Beñ Civitate cum (1) Capuanorum, & Beneventanorum leticia. Joannicius de Nuceria missus est nostro Monast. Prepositus ab Abbate Ragibrando.

A. 901. Lugdoicus Rex coronatus est Imp. a Papa Benedicto cum magno gaudio Romæ, qui despectabant Verengarium. Landulfus fil. Atenulfi Pr. cum patre in Cap., & Beñ principatus est. Herimannus Comes Consue optulit chartam in hoc monast. de Casale Serpilli, & curtibus in Balinulo (2), & Montilla, que fuerunt Potonithii sui, qui degebat in ipso hospitale nostri Mon. per manus Joannis Judici de Venusia per Non. Sept. ex Ind. IV. Ebraimus Rex Saracenorum debaccatus est per totam Calabriam, & Principatum usque Cusentiam, sed percussus est a fulmine (3).

A. 902. Verengarius Italiam suam recuperatus est per Ind. VI. Petrus Episcopus Benev. propter inimicitias aliquorum civium a Principe Atenulfo e sua sede pulsus, in Salernum se (4) confugiavit cum nepotibus, & fratruelibus suis, et benignè hic receptus est ab omnibus.

A. 903. Saraceni in Calabriam fortiter armati multa loca cum igne, et rubariis vastati sunt. Scillacium, et Tefene castrum a Grecis abstulerunt. Atenatius Episcopus, et Consul Neap. ad fidem conversus obiit in pace; et Gregorius electus est. Moritur Papa Benedictus, et illi succedit Leo, qui statim defunctus est: et post ejectionem cujusdam Scismatici iterum Sergius sedit (5).

A. 904. Casinense Cenobium per Leonem Abbatem iterum effruitur, quod a Saracenis nempe prius incensum,

(1) Accinit Chron. ap. Murat. ubi: A. 900. III. Ind. Atenulfus Magnus Princeps; sicuti & insequenti A. Landulfus filius ejus.

(2) Adhuc Bagnuoli, & Montella adpellatae.

(3) Non hoc anno isthaec contigisse ait Chronologus Saracenco-Calaber, ut To. III. dictum est.

(4) Neque hoc An. Petri Episcopi expulsio; sed potius A. 905. Vid. Anon. Salern. c. 159. sup. To. II. Amanuensis fort. lapsus.

(5) Vid. Baron. ad A. 907. Nat. Alex. ad A. 906. & Pagi ad h. ann.

sum, et espoliatum fuerat : monachi a Tiano, aliisque Cenoviis recollecti sunt in Casino, et dies dedicationis celebrata est in Festo S. Andree Apost. Luidgerus Judex de Nuceria optulit in hoc monasterio omnia bona sua, et ipse monachus factus.

A. 905. Lugdoicus Imp. per Verengarium in dolo exoculatus est. Ungri Italiam invaserunt. Saraceni supra Cusentiam infederunt, et Principatum usque (1) Capitanum disrupti sunt per estatis tempus, et in autumno vinee devastate.

A. 906. Saraceni de Garillano Tیانum, Calena, et alia loca usque Capuas predati sunt : et in Calabria ceperunt Catanzarium, et cives occiderunt.

A. 908. Urbs Regium a Saracenis capta est in tribus diebus, et Cusentia (2). Atenulfus Princ. cum Consule Neapoles victi sunt a Saracenis in Garillano. Terremotus magnus fuit in tota Calabria, et Principatu.

A. 909. Atenulfus misit in Greciam Landolfum filium suum majorem, ut ab Imp. stolium mitteretur in Saracenos de Garillano. Ipse Princeps tunc factus est Patricius, et Antipatus, et postea (3) moritur, et filii regnaverunt pro eo (4).

A. 911. Obiit Leo Imp., & Constantinus regnavit. Moritur etiam Papa Sergius, & successit illi Anastasius. Sol opscuratur per duas quasi horas in

A. 912. Saraceni inter ipsos in Calabria belligerati sunt, & occisus eorum Dux. Lugdoicus Rex Francie defunctus est, & Conradus coronatur. Grandines magni ponderis, & lapidifici fuerunt in tota Terra Neap., & Leguria, qui homines, & animalia multa occiderunt in
Kl.

(1). Adhuc *Cassani* Civitas extat in Calabria.

(2). Malè consignantur res in Calabria a Saracenis peractae. Vid. Chron. Sarac. tomo sup.

(3). Scil. A. 910.

(4). In Chron. ap. Mur. legitur; A. 910. *Atenulfus frater ejus*, sc. Landulfi: uterque Magni Atenulfi I. filius, Capuae, & Benev. Princ.

Kl. Aug. Paulò post Saraceni a Neapolitibus profligati sunt in paludibus Leuterniis (1) per Gregorium Consulem , & Arsbetium Ducem Romanie .

A. 913. Landus factus est Papa post Anastasium . Sed post annum mortuus est , & coronatur Joannes de Rabenna . Saraceni in Calabria predati sunt Murtoranum , & Ciricum . Guaiñ Pr. misit Unfrid. Gast. in Montilla , quem Algerius Com̃ de Consia expulit e finibus sui Gastaldus a filio suo Adelferio , & in Abellino ob metum predicti Com̃ Algerii contutari .

A. 914. Manso Dux Malfie multa optulit in nostro Monasterio ; & ipse Monachus quoque factus . Dominus Sacerdos itidem donavit nostro Monasterio Curtem suam cum Ecclesia S. Petri in Rota , & silbam in monte Piloso .

A. 915. Verengarius Rome coronatur Imp. a Joanne Papa in die Natalis Domini Sol opscuratus est per multas horas : magna tonitrua , & fulgores fuerunt . Locrea espoliata , & destructa a Saracenis , qui Principatum infestantes , a Guaimario in Grumentis (2) occisi sunt , & captivati per insidias , quando reversi sunt .

A. 916. Tandem ex gratia Dei omnipotentis Saraceni a Garillano espulsi sunt , & pro majori parte trucidati , aut exusti in eorum cavernis per Dopnum Apostolicum Joannem , per Principem Capue , & Salerni (3) per Duces Gajete , Neapoles , & Malfie , & cum auxilio Verengarii Aug. , & stolio magno Grecorum , & Zeruscorum . Ob mortem Joannicii Prepositi in solepnitate Sanctorum , substitutus est in nostro Cenobio Tibaldus de Salerno , qui erat de adfinibus Guaimarii Pr.

A. 918.

(1) *Paludes excisae Urbis Literni* , quae adhuc le *Paludi di Patria* vocantur .

(2) Ubi nunc oppidum *Saponara* .

(3) Hujus Saracenorum expulsionis , multa superius dicta sunt , quae vide .

A. 918. Cuonradus obiit, & illi successit Heinricus Rex Romanorum vocatus. Sarnensis flubeus per tres dies in Festo Pentecoste currebat turbidus quasi aquas sanguine mistas haberet, de quo omnes stupebant.

A. 919. Regium civitas in Calabria a Saracenis acquiritur, & omnes masculi in ore gladii occisi sunt: femine ad eorum luxuriam sunt reservate: propter scelera nempe civium percussit eos Dominus (1) plagâ desolacionis.

A. 921. Rodulfus Rex regnavit in Italia contra Vengarium. Saraceni de Scillacio pugnaverunt cum aliis Saracenis de Regio, qui rupti in totum, & fugati sunt. Interea Calabri cum Grecis, Salernitanis, & Malfitanis pactum fecerunt jurantes inter eos, quod Saracenos omnes exterminarent a tota Calabria, & loca suis Dominis reddi, & eorum spolia distribuere inter ipsos. Quod factum est, & validè pugnatum in Valle Grate, ubi Saraceni destructi sunt, & pauci ex eis confugerunt in Regio. Cusentia recuperata est nostris, & Catanzanum, Besunianum, et Scillacium, aliaque loca Grecorum supplantata sunt.

A. 922. Federati in Calabria pugnaverunt etiam cum hiberno frigore, et ceperunt Regium, occidentes plurimos de Saracenis cum eorum Rege (2) Usbeco, et Braimo ejus fratre.

A. 923. Herimannus Comes Agerentie supdidit huic Monasterio de Sal. suas Ecclesias S. Benedicti, et S. Agnetis de Monte (3) cratono, et S. Petri in Matelliano, et S. Marie Matridonni in Materienſe, et S. Faustini in Coselliano, que omnes erant sub sua ditione. Saraceni videntes federatos Christianos in patria esse regref-

(1) Hic se monachum fuisse ostendit Chronologus noster.

(2) Confer quae habet Chronologus Sarac. ut sup. To. III. Aut Cavenſis, aut alter erravit, ut vides.

(3) Mons inter Acherontiam, & Materam, qui adhuc, ut ajunt, eandem retinet denominationem.

gressos, convocaverunt statim alios socios de Sicilia, qui opfederunt Regium, et Cusentiam, et ceperunt eas cum pauca sanguinis effusione. Post hec sine mora invaserunt Apuliam, et ceperunt Uriam, et Brindisium.

A. 924. Verengarius occisus est post Pascha celebratum

A. 926. Venerunt Slavi, et cum magno furore depredarunt omnia in Principatu Capue, Neapoles, et in Leguria (1) Salernitana. Sipuntum, et alia loca a Saracenis comprehenduntur cum inulta civium strage. Et etiam Tarentum propter Grecorum desidiā. Ugo Rex in Italia

A. 927. Abellinensis Com̃ Dauferi preceptum fecit huic Monast. de omnibus curtibus, casis, silvis, et vineis cum Ecclesia S. Petri in Salerno cibitate, et rebus, et finibus suis cum consensu, et voluntate nostri Principis. Hoc factum est in solepnitate S. Benedicti mense Marczio per manus Aliprandi Judicis de Sal. Federati bene armati prope Uriam belligerati sunt cum Saracenis, et exterminaverunt eos, et recuperati sunt cuncta loca, que ipsi ceperant antea.

A. 928. Papa Joannes stragulo sericeo occiditur a Widone Tuscanensi; et Leo elevatus est, sed statim estinguitur; et Stefanus sedit pro eo (2).

A. 929. Landulfus Princeps cum Guaimario Sal. contra Grecos pugnant, eo quod ipsi Apuleam non defensaverant. Multa proindē

A. 931. Lotarius fil. Ugonis Regis fit consocius Regni in Italia cum consensu Pape Stefani, qui postea mortuus est, et Joannes electus. Alfanus Abbas Mon.

no-

(1) *Leguria*, seu *Liburia* Salernitana, quae Principatui Salernitano tunc erat adnexa: eam sic denominabant regionem, quamvis improprie, in qua pars Nolani, Sarnensis, & Nacerini agri continebatur. Vide quae dixerim in *Dissert. de Liburia*.

(2) De hac Pontificiae Sedis invasione, Vid. Baron. Pag. alique, qui hoc scandalum execrantur.

nostri in Casinum profectus est , ut multa ibi cum Abbate perficeret pro nostro Mon., et cellis in Principatu (1) .

A. 932. Tibaldus Cancellarius nostri Monast. in Casinum quoque secessit cum opnibus chartis , et illi substitutus est interim Gregorius de Agerentia frater Herimanni Com̃ , qui multa optulerat in hoc Monast. pro amore germani sui , cui tradidit in tirocinium suorum monachorum puerulum Agelmannum nepotem suum, et Aliprandum adfinem suum de Putentia cibitate .

A. 933. Guaimarius Princ. moritur , et ejus fil. Gisulfus quatriennis sublimatus est in Principem sub tutela Prisci Tefaurarii, et Comitis . Alfanus Abbas, de Casino revertitur pro solepnitate S. Benedicti, et multa dona optinuit a Joanne Abbate Mosi Casin. simul cum charta confirmationis per Ind. VI.

A. 934. Navale prelium commissum est prope Capreas inter Neapolites, et Saracenos de Sicilia, qui superati sunt , et multe eorum naves plumbate sunt in equore, et quinque alias Neapolites acquisiti sunt; una in Capreis reducta, ab incolis occupata est cum occisione omnium Saracenorum, qui guernisabant eam (2) .

A. 936. Otto Magnus factus est Rex in Francia post mortem Heinrichi . Joannes fit Papa

A. 937. Ungri per Campaneam , et Legurias discurrentes omnia devastaverunt per circuitum radicitus pro sua barbarie , et feritate : Sarnum , Abellam , et Cemeterium incendunt . Leo Papa electus est post Joannem , qui confirmavit omnia bona , et Ecclesias nostro Mosi per manus (3) Petri Subd.

A. 938. Constantinus, et Romanus Augusti multa privilegia , et exemptiones concesserunt huic Monast. au-

Tom. IV.

F ff

rea

(1) Undè huic Salernitanæ Prov. *Principatus* nomen invexit, quod Salerni olim Principi. subiecta fuerit.

(2) Custodiebant .

(3) Servatur adhuc hæc charta confirmationis in Cavenfi Archivo .

rea bulla signata, per manus Zenonis Strategii nobis tradita; et sub sua protezione recepit omnes cellas, Ecclesias, et Monasteria nobis subiecta cum rebus, pertinentibus, et annexis ipsorum, et hominibus, serbis, et ancillis ad ipsum Abbas Casinensis Adelpertus ad rogatum, et preces olim factas a Guaimario Principe, et ejus conjuge, et filiis huic nostro Monast. Sal. concessit omnia alia Cenovia, que ad illud pertinebant in toto Principatu, et in Calabria, que a Saracenis destructa, aut prostituta fuerant, et ipsi univit, et assignavit, faciens Monast. S. Benedicti de Sal. omnium aliorum caput (1). Et in quo Domus residebat Abbas Alfarius: qui prestare debebat in singulis annis Abbati S. Benedicti de Casinensi Cenobio Sol. aur. LX. in Festivitate S. Benedicti de mense Marczio. Multa propterea in Salerno festa et gaudia facta sunt; et ipse Gisulfus Princeps in nostra Ecclesia venit cum plurima Comitum, et Primorum suorum turba ad cantica Solepnitatis in Missa.

A. 939. Moritur Papa Leo, et in ejus locum Papa Stefanus per Ottonem Regem sublimatus, deinde a Romanis baccantibus cesus (2), et vituperatus est cum fidelium scamnalo (3).

A. 940. Atenulfus Princeps moritur, et Landulfus frater ejus, et a Kl. Nov. Greci Langobardos prope Materiam et Calabriam rapinati sunt.

A. 941. Classis Saracenorum de Africa a Grecis funditus incenditur in

A. 942.

(1) Quadere subsequentibus saeculis Abbas Cavenensis dicebatur: *Magnus Abbas*, ejusque Prior: magnus Prior, ut passim in Chartis ejusdem Caenobii.

(2) De hoc passim Scriptores Eccl.

(3) In Chron. Cav. ap. Murator. legitur. Anno 939. Ind. XII. Landulfus frater ejus, sc. Atenulfi. Sed malè, ut ex sequentibus patebit.

A. 942. Stephanus Papa defunctus est , cui Marinus successit . Gifulfus Princeps cepit estruere Monast. S. Trinitatis in Venusiu ad preces Indulsi Comitis consanguinei sui , qui postea factus est ibi Mon. Sol obfuscatur per tres dies in mense Magio , et tenebre erant cum terrore super faciem universe terre .

A. 943. Obiit Landulfus senior Princ. IV. Id. Aprilis (1) . Comes Gifuni optinuit a Gifulfo Princ. totum Castaldatum S. Severini cum Montauero usque Serrinas de Ripilea .

A. 944. Greci cum nostris pugnaverunt prope Cusentiam cum Saracenis , qui profligati sunt ; et eorum Rex Acimelek remansus est fauciatus , et fugiit . Nostri , et Greci plura loca recuperati sunt ab illis .

A. 945. Verengarius Regnum Italie cepit , et Ugo in Franciam fugiit relictus a suis . Comes Laurini optulit in hoc Monast. Casale de Moriano , et Silbam de Monte piloso , qui sibi pertinebant de dotario Engilperge matris sue . Pandulfus

A. 946. Saraceni venerunt iterum a Sicilia in Calabriam , et multa loca a Grecis , et a nobis apstulerunt . Ugo Rex Monachus factus est in Francia , et mortuus est ibi .

A. 947. Ungri Apuliam iterum devastant excursitando in circuitum per tres menses . Alfanus Abbas nostri Monast. sincope in choro correptus post biduo Non. mense Octobri revaluit . Gilbertus de Scillacio cum Joanne de Cutruno venerunt

A. 948. Aquae multe diruptim cum tempestatib. magnis fuerunt per septem menses a Kl. Julias , itaut messis pene tota corrupta est , et vindemia ; nec seminati sunt agri in toto Princ.

F f f 2

A. 949.

(1) Heic noscis quam male Chron. Murat. horum Principum Atenulfi , & Landulfi obitum designarit , ibique non Landulfum , sed Pandulfum dixerit A. 939. , & 946. , & Landulfi mortem ad A. 959. protraxerit .

A. 949. Pestilentia magna cepit in mense Magio per omnem locum Principatus, et in Salerno; et multa etiam loca destructa sunt. Moritur etiam Alfanus Abbas valde senex, et electus Gregorius Agerentinus post Vesperas Ascensionis Dom. Ind. VII.

A. 950. In Lucania XV. Kl. Januar. per Ind. VIII. inventum est pro Dei omnipotentia corpus S. Mathei Apost., quod Principi, & Presuli Sal. referens Joannicius Comes Capudaquei statuerunt eum in Sal. transferri. Ejus solepnitas facta est cum multis comitantibus, ut habetur in Legenda per prefatum Presulem descripta. A Grecis opsesta est Urbs Asculum in Apulia, & comprehenderunt eam ab hostibus suis. Regiones quoque multos Saracenos occiderunt.

A. 951. Saraceni opsesti sunt Regium, sed Regiones se valide defenderunt; & post 38. dies illi fugierunt.

A. 952. Malchianus cum Calabris, cum nostris, multisque Romanensibus preliavit in Nicotri cum Saracenis, qui funditus profligati sunt; & pauci qui remanserunt partim in montibus contutati sunt, partim ad Apuliam excurrerunt, & multa loca usque Beneventum incendiati sunt. Comes de Caputaqueo plenus hitropisi Salerni estinctus est, et in Ecclesia S. Laurentii sepultus VII. stante Augusti per Ind. XI.

Heic annorum X. deficit Chronotaxis, vel quod aliqua exciderit pagina: vel quod primus Chronologus fato funditus, alteri locum dederit proseguendi; nec nisi ab A. 963. ab Othonis Imp. Neapolim adventus epoche, Chronicon suum incipiendum existimarit. Me aliorum sententiae subscribo. Stylus certe pro saeculi imperitia aliquantulum cultior, quamvis barbarismo etiam, fabellisque intermixtus.

A. 963. Otto Imp. Romae coronatus Neapolim venit, omnesque Principes illi homagium praestiterunt, & auxilium contra Saracenos promiserunt, qui Calabriam, & Apuliam incessanter vexabant, Graecis nullimodo resisten-

sistentibus. Inde iterum Romam reversus est, ut Romanos rebellantes puniret. Antipapa deponitur. Monast. S. Laurentii in Salerno aedificat Gisulfus Pr. & omnia sibi jura reservavit.

A. 964. Otto Imp. per sui exercitus pestilenciam a Deo multatus est per quatuor menses circiter. Ipse a Dom. veniam impetrabat.

A. 965. Johannes Narniensis in Papam eligitur, qui paulò post a Rosfrido Comite, & Hugone Consule Roma depulsus, in Castro Circensi (1) damnatur. Sed Domini auxilio, & Capuanorum Principum consanguineis clam fugiens, Capuam validis equis pervenit sequenti die, scilicet de serò Nativitatis Domini, quasi exanimis ob timorem, & tristitiam (2).

A. 966. Papa per multos menses egrotavit in Capua, & in solepnitate Deiparae Virginis post Idus Aug. cum multis Episcopis, & Abbatibus Johannem germanum Pandulfi Principis fecit Capuae Archiepiscopum, subiciens illi decem Episcopos. Posthaec cum Pandulfo, & suis militibus Romam pergere voluit, ubi pacificè a Romanis acceptus est; & Rosfridus, ejusque fratres, & filii, aliique quamplurimi occisi sunt. Hugo Consul ad Greciam fugit. Ermericus Praep. Cellae S. Mauri in Centulis a Saracenis destructae Cellam prope Salernum ad latus Fenestellae Montis fecit cum Gisulfi, & Abbatis nostri consensu.

A. 967.

(1) Fort. melius: *Circejsis*.

(2) Hucusque de Papae Johannis XIII. Roma expulsionem, ejusque in Circae castro custodia aliorumque subsequenter gestorum prosecutionem parum, & confusum a Scriptorib. enarrata fuerunt; quasque Pontifex ille res Capuae profugus gesserit a Pandulfo Principe liberatus, benigneque exceptus. Chronographo nostro gratias, qui distinctè omnia posteritati tradidit, & praesertim Capuanae Metropolis erectionem clarè, distincteque enarraverit, ut Beneventanos inter, Capuanosque adsertores pro Metropolis hujus Primatu in Regno Neap. omnis acquiesceret concertatio. At de litigio isto plenam dabo dissertationem in fine hujus operis, quae Capuanae Ecclesiae patrocinium, immò justitiam luculenter ostendet. In eaque de decem Episcopis Campanae Provinciae, Metropolitano Capuae subjectis verba faciam.

A. 967. Otto Imp. ad Johannem Papam venit (1) cum filio suo, quibus Pandulfus Princeps cum suis occurrit in Spoletio. In Vigilia Nativit. Domini Otto Junior in Aug. coronatur cum grandi triumpho; & interfuit quoque Pandulfus cum consanguineis, & primoribus suis. Inde discessit, ut Saracenos e Calabria, & Apulia exterminaret (2).

A. 968. Otto Imp. Barium cum exercitu suo progressus est, ut de Graeco Imp. vindictam faceret pro Theophane. Sed inde post mensem discessit. Landulfus Cap. & Beñ Princeps obit, & Pandulfus Capiteferreus ejus germanus ad solium evectus est.

A. 969. Praefatus Imp. Bibinum, Uriam, Neritunum, Cassanum, Acheruntiam, & Materam, aliaque Castella vi cepit: deinde totam Calabriam ad usque prope Salerni fines depopulatur (3). Graeci primo de Teutonicis victoriam reportarunt in postr. Kl. Sept. Sed post dies

(1) De hoc Othonis adventus vid. Contin. Regin. Baron. ad A. 966. Liutprand. in Legat. & Herm. Contract. Pandulfus jamdiu vel a Berengario, ut dixi To. I. vel ab Othone in Spoleti Ducem, & Camerini Marchionem sublimatus, Imp. occurrit, ut fidei suae homagium confirmaret: eundem Romam secutus, ubi Romanae Synodo interfuit, quod plenius ap. Murator. in Ital. Annal. habes. Male igitur Peregrin. hanc Ducatus Spoleti acquisitionem consignat A. 969. cum jam ab A. 968. Pandulfus inscriberetur Princeps, Dux, & Marchio, ut alibi: & in chartis plurimis A. 966. 967. 968. id etiam evincitur.

(2) Hujus in Graeco-Saracenicis Imperatoris discessu vid. Witichindus Annal. l. 3. Chronol. Saxon. ap. Leibnit. Ostiens. l. 2. c. 4. Quare nescio cur Peregrin. in Lup. Prot. A. 867. aliique crediderint, inanem hanc Othonis expeditionem in Graeco-Saracenos. Eam namque Witichind. Ditmar. l. 2. Sigebert. Anon. Salern. aliique adfirmarunt, ejusque apertissima monumenta habentur in veterib. chartis, necnon apud Graecae Historiae Scriptores.

(3) Imp. ad Salerni usque fines furoris sui stimules incitans, rapinas, incendiaque asportavit, quoniam Sal. Princeps Gisulfus Graeco-Saracenicis foederatus Othoni subsidia fort. denegaverit, illisque adhuc adhaeserit: quum primum Augusti foedus amplexus fuerit Neap. Dux, & Capuae Princeps. Quod fort. causae fuit, ut timens Gisulfus, cum Othone novi foederis pactones aliquas produxisset. Unde Saraceni in ejusdem Sal. Principis territorium excurrerint, praedasque commiserint (ut in sequenti anno ex Chronografo nostro patet) ne a sua, Graecorumque amicitia desciscerent Langobardi.

dies quinque Otto cum universo exercitu Graecos aggressus est prope S. Marcum in Plano Suberani, & prosternit eos usque ad Besinianum, & captivatis fecit dexteram praeferre, & aures, & nares, pro opprobrio, & abiectione omnium hominum (1).

970. Saraceni mille & sexcenti excurrerunt per Castrum Amantei usque Acropolim, multasque occisiones, & praedas commiserunt in mense Marzio: milites Imp. conducti per Comitem Guntarium, dum illi regrediebantur, apprehenderunt in insidiis prope silvas Clarimontis, & multos caederunt, & praedam suam praedati sunt ipsi. Otto in Capuam redit, ut Neapolites.... Niciphorus Imp. occisus est, & Semisces elevatus, a quo Princ. Capuae a carceribus liberatur (2).

A.971. Theophane Ottoni Juniori Aug. in conjugium traditur a Semisce, & paciscuntur Imperatores inter eos (3). Ipsa sequenti Anno Romam venit post sanctum Pascha Id. Apriles. Et Augusti Pater. & filius in Teutoniam regressi sunt, multa jura, possessiones, et privilegia concedentes Capuae Principi Capitiferreo; imo et milites multos pro defensione sui Principatus (4)..... Abbas, et electus est Faustinus de Abellino, qui erat Praepositus in Grimento.

scia

(1) An haec causa occisionis Nicephori Imp. fuerit, aut alia, vid. Script. Hist. Byz. qui non istam solummodo, sed alias ad Nicephorum trucidandum occasiones adsignant. Hoc A. Chron. Murat. refert Landulfi obitum, & Solis Eclipsim II. Kal. Januarii Ind. XII.

(2) Princeps Pandulfus in pugna cum Graecis habita non longe a Bibino captivatus est, & Constantinopolim missus; sed statim, Nicephoro e vivis sublato libertati restitutus. Vid. sup. To. II. in Anon. Sal. C. 164. & Murator. h. a. p. 431. & seq.

(3) Usque ab A. 966. Theophaniam Romani II. Imperatoris filiam per Liutprandum Legatum suum Otho Magnus expetierat pro Othone ejus filio uxorem. Sed a Nicephoro rejecta postulatio. Quod indignè ferens Otho, bellum Graecis indixit. Extincto exinde Nicephoro, Joannes Zemiscius successor, Augusto Othoni Theophaniam concessit.

(4) Multa jura, & privilegia, quasi ejus in Italiae Regno Vicarium constituens. Sed haec ad Annum pertinent 972.

A. 973. Pandulfus Princeps cum Azzone (1) de Tuscia descenderunt in Apuliam contra Saracenos, et persecuti sunt eos usque Calabriam, occidentes quamplurimos eorum, et captivantes. Caliphus Bekelech remansit sauciatus, et fugiens in Siro merfus est. Deindè ipsi cum magnò exercitu contra Neapolim descenderunt, sed contra Salernitanos post Nuceriam depredatam nihil

A. 975. Landulfus fil. Atenulfi Benev. Principis a suo patruo expulsus, qui Salerni a suo consanguineo Gisulfo Principe receptus erat, pro summa inhumanitate, et nequitia sua Principem, suamque conjugem cum dolo captivavit: et se in Salerni solium sublimavit cum auxilio Neapolitum, et Malfitanorum. Sed Dei iudicio Pandulfus Capuanus Gisulfum auxiliando venit Prid. Non. Jun. Salerno potitus est, et Gisulfum in suo Principatu restituit. Qui filios cum non haberet, adoptavit sibi Pandulfum juniorem, filium minorem Capiferrei, in proprium filium, qui postea pacificè regnavit post eum (2).

A. 976. Gravinum a Saracenis obsessum, liberatur in Kl. Majas a Langobardis, qui aderant in Bibino, in Asculo, et Venusia; et multi ex illis caesi sunt in valle. Apium castrum cum Pariseano, S. Amato, et Noritiano a Saracenis incensa sunt. Otto junior ad preces Paldulfi Salernitani Princ. confirmavit Monast. nostro omnia alia, quae

(1) Lup. A. 972. eum vocat *Astonem filium Trasmundi Marchisi*, qui pugnavit cum 14. mill. Saracenorum; & Otto in subsidium misit sex millia suos: & vicit *Asto*, persequens *Agarenos usque Tarentum*. Sex millia Teutonicos non misit Otho, sed jam Pandulfo reliquerat: qui simil cum A. 20. ne Tusciae Marchione Saracenos de Apulia repulere, ut sup. dictum. Vid. Anon. Salern. C. 168.

(2) Haec plenius ap. Anon. Salern. C. 167. & sequ. Peregrinius, alique isthaec ad A. 974. reponunt. At conciliari perquam facile possunt Authores. Conjuratio namque, & Gisulfi captivatio exequi nullimodo potuit, nisi in fine A. 964. Auxilium a Pandulfo Principe praestitum, militum collectio, expeditio, aliaque ad ejus libertatem sollicitandam multum quidem temporis exigebat. Propterea eventus initium A 974. finis verò insequenti anno contigisse debuit. Chronologus noster exordium cum fine commiscet.

quae erant in toto Principatu, et Calabria cum cellis, et sua mobilia, stabilia, animalia, fervos, piscaria, silvas, aliaque bona in XII. Kl. Aug. Anno Imperii sui XI. Ind. IV.

A. 977. Orea per dolum a Saracenis comprehenditur, omnesque cives in Siciliam captivos miserunt in mense Novembrio. Nix magna fuit post illum mensem, et pene cuncta animalia, et pecudes periere in Principatu nostro, et Calabria.

A. 978. Gisulfus Princeps magnanimus, pius, illustris defunctus est; cui successit Paldolfus, et ejus Pater Capiferreus Capuanus, et Benev. Princeps (1).

A. 979. Landulfus fil. Atenulfi, qui Salerni Principatum arripuerat, et postea transfugit a Constantinopoli in Itruntum rediit cum quinque navibus magnis, et militibus multis. Sed nihil profecit (2).

A. 980. Otto junior in Italiam descendit cum maximo exercitu Teutonicorum, ut Regnum Graecorum Italiae in Apulia, et Calabria sibi arriperet pro Theophania uxore sua (3). Graeci propterea cum Saracenis novum foedus impie pacti sunt in Castro Scillacis. Neapolitani prope Siciliam de navibus Saracenis victoriam retulerunt sub Duce Marino.

A. 981. Capiferreus Princeps obiit IV. Id. Majas, cui successit Landulfus fil. ejus, eique Otto Imp. firmavit Spoletium, et Marchiam: indè Aug. venit Capuam in Kal. Sept. et audiens quod Salernitani rebellaverant a Paldulfo Pr. et Mansoni Malfitano se dederant, exercitu

Tom. IV.

G g

con-

(1) Habes isthaec plenissimè ap. Chronologos, & Peregrin. quos consule.

(2) Hujus expeditionis ne verbum quidem apud alios Scriptores. Graeci in Pandulfum Capiteferreum nepotem suum immiserunt, ut ejus nimiae potentiae superbiam infringeret.

(3) Otho Theophaniae nubens justè sibi pollicebatur Calabriam, & Apuliam (quod Thema Langobardiae adpellabant) ad suum spectasse Imperium: nulla enim alia Viro suo bona pro dote uxor dederat; tamen Graecus Aug. ipsi Calabriam, ut ejus Scriptores adfirmant, spopondisset.

congregato venit ad obsidendum Salernum in 3. die post Non. Oct. & cepit eam post 42. dies : & Pandulfus revocatus cum Mansone Duce pacificati sunt , & faederati cum Imp. ejusque germano Landulfo , & Trasemundo Tusciae Marchione ejus adfines . Qui simul cum XVI. mill. de eorum militibus profecti sunt contra Graecos , & Saracenos versus Apuliam , & Calabriam per Tarentum , quem comprehenderunt sequenti mense Februar. & hybernati sunt ibi per menses duos . Pandulfus vero novus Beni Princeps (1) noluit Ottoni sociari, sed tantum suos milites misit cum Umfrido Thesaurario, & Aldegisio Comite in Tarentum .

Hoc anno Otto Imp. confirmavit nostro Monasterio omnia sua bona , Cellas , & Ecclesias , quas habebat in Salerno , & Calabria per manus Petri Cancellarii in mense Dec. Ind. IX. (2).

A. 982. Otto cum suis in 4. die post Idus Majas a Tarento discessit cum grandi exercitu , & cepit multa loca Graecis , & Saracenis , quos bis debellavit prope Cotrunum , & Ruscianum . Sed post captas has Urbes , et Catanzarum , volentes faederati obsidere Scillacium , ubi omnes Graeci , et Saraceni se fortiter copulaverant prope fluvium Crotulum factum est ibi praelium maximum a mane ante Id. Jul. usque ad meridiem , in quo Graeci omnino profligati fuerunt , fugientes versus Scillacium . Teuthonici absque consilio , depositis armis , spolia hostium colligere ceperunt : & statim Saraceni magno robore insilierunt in eos , et plurimos interfecerunt , et submerserunt ; et Otto in fugam per naviculam salvatus est in fluvio ad Ruscianum semivivus per-

(1) *Pandulfus novus Ben. Princ.* quod Landulfo IV. Capiteferrei filio e Benev. Principatu pulso , subrogatus illi fuerit Pandulfus ejus fratruelis , filius scil. Landulfi III. Capiteferrei germano . Timebat fort. Ottonis iram ob Benev. occupationem , incio , & inconsulto Aug. cui fidelitas praestanda .

(2) Ch arta adhuc in Archivo Cavenfi adservatur.

pervenit. De Principibus primis plerique extincti sunt; inter quos Princeps Capuae, et fratres ejus, Trasemundus, Dagobertus, et alii. Postea loca plurima jam ab Aug. occupata, ab inimicis recuperata sunt, et multi captivati. Ipse Imp. cum conjuge sua vix evaserunt cum paucis militibus per Marficum, et Abellinum Capuam, ubi Aluaræ Principissæ, et ejus filio Landenulfo Principatum confirmavit in mense Octobris Ind. X. (1).

A. 983. Otto Imp. post unitum exercitum suum tam de Italia, quam de aliis suis faederatis, misit illum Beneventum, quatenus ipse postea iret ad ulciscendum se, et debellandos suos inimicos. Sed in nonis Decembris Romæ infirmatus ardenti febre fere furens post dies aliquos pie defunctus est, et statim flavus totus in pelle factus est, et in S. Petri forib. solepni pompa sepultus. Otto ejus filius puerulus in Teutonia Rex sublimatus est. Salernitani suos Principes expellunt; et in eorum Principem extulerunt Joannem de Lamberto Tuscanense in prid. Kl. Januariæ. Ejus Urbis Episcopus Amatus (2) Romam ad Pontificem fugit per mare.

A. 984. Benedictus Papa moritur IV. die post Kl. Januar. et succedit Joannes, qui post sex menses decumbit propter potentiam schismaticorum. Theophania Augusta Roma discedit, et in Teutoniam pergit ad filium adjuvandum contra rebelles. Barium a Grecis capitur cum consensu civium. Poto de Sarno optulit Monasterio nostro curtem suam de Macerano cum omnibus sibi pertinentibus.

A. 985. Bonifacius schismaticus obit in impietate sua, et electus Joannes post Non. April. Saraceni vastant Calabriam, et Apuliam usque Venusio: Regium capiunt,

G g g 2

Ty-

(1) Non eadem apud Scriptores hujus belli narratio. Pro sua quisque natione certaminis fatum ostendunt.

(2) Ille idem Amatus Episcopus, qui postea Pallium obtinuit A. 986. a Johanne PP. XV. ut infra.

Tyropeas, et Manteam: et postea Cotrunum. Faustinus Abbas paralyti extinctus est; et successit Domnicus, qui vix annum explevit, et substitutus Angelarius in sequenti anno 111. Kal. Aug.

A. 986. Amatus Eps. Salernitanus factus est in sua Sede Archiepiscopus, et ipsi subditur totus Principatus (1) cum assensu Papae Joannis, et Principis. Saraceni cum novis sociis apprehenderunt Catanzarium, Tabernas, Ruscianum, et alia loca, excurrentes usque ad Tuscianum, et praedantes omnia. Monachi nostri ad Salernum fugientes vix evaserunt ab eorum manibus in

A. 987. Papa Joannes propter tyrannidem Crescentii Praefecti fugit in Tusciam. Sed cum audiret quod Ottonem de Teutonia vocasset ad deprimendum eum, conversus ad Apostolicum, veniam petiit, & Romam revertere fecit illum ante solepnitatem Nativitatis Domini. Leutius Monachus de Casino propter mala quae erant in dicto Monasterio ex Abbatis (2) ferocia, cum aliis fratribus venerunt Salernum; & post dies aliquos habitare ceperunt cellam nostram in Matelliano. Sed volentes pergere Hierosolymam, ingressi sunt in navem Veneticorum, quae in Soriam proficiscebatur de Salerno; & cum iis sociatus est Paulus Praepositus Venusi, & alii duo e Monachis nostri Monasterii, & Malefrit Comes de Monte Aureo cum Magefrit ejus filio.

A. 988. Oppidum Montis Pilusi fere totum ab igne incensum est; sed a Joanne Principe statim fuit extructum, melius quam antea fuerat. Amalfitani contra Mansonem Ducem rebellant, ejusque filium occiderunt in porticu Ecclesiae. Cosentia a Saracenis capta. Guaimarius factus est Princeps a patre suo, defuncto Wιδone 9. die stante m. Aug.

A. 989.

(1) Id. totius Principatus Sal. Episcopis.

(2) Scil. Mansonis. Vid. Offiens. l. 2. C. 12.

A. 989. In Acropole, & Lucania lupi multi famelici venerunt, & multas greges pecudum devastaverunt in circuitu, & etiam homines. Grandines lapidosi fuerunt in Acherontia, qui cuncta fata sepelierunt, & bestias multas occiderunt.

A. 990. Nova stella cum grandi cauda rubea per multos dies apparuit; & terremotus (1) magnus fuit in toto Principatu, & Benev. & Capua; & Consia concidit, & pars Matere, & Urie, & Tarenti.

A. 991. Sichinolfus de Consia optulit Monast. nostro Magelfridum ejus filium, & multa bona, que ipse possidebat in ipsa Consia, in Castro vetere, & in Vallemura. Atto Comes bellavit in Tarento cum Saracenis; sed ibi cecidit ipse cum suis, & multis Barenfibus.

A. 992. Aluara Principissa Capue defuncta est. Fames magna pro aquarum inundatione fuit in omni parte nostri Principatus, & etiam in Benevento, in Capua, & in Apulia. Alferius Princ. consanguineus fit Monachus in nostro Mon.

A. 993. Prope Sarnum occisus est serpens basiliscus, qui deglutibat homines in campis laborantes, & animalia, que pascebant in silvis (2). Mortuus est Landenulfus fil. Aluare a quibusdam malignis, seductis a Laydulfo pessimo suo germano. Propter quod Trasemundus Comes cum suis obsedit Capuam, que a peste vorabatur. Interim Otto Imp. misit illuc etiam Hugonem (*Tuscie*) Marchionem, & apprehenderunt civitatem, & impios homicidas laqueis suspenderunt. Laydolfus se innoxium fingens factus est Princeps (3).

A. 994. Tempestas magna fuit in postr. Kal. Martii in Civit. Salerni cum fulminum multitudine, propter quod

(1) Hujus terremotus verba faciunt Romuald. Salern., & Leo Ost. l. 2. C. 11.

(2) Fabellam olet, ut vides. E vulgi simplicitate haec hausit Chronographus.

(3) De hac immani occisione satis supra.

quod Turres , Ecclesie , & Castrum conquassata sunt , & in nostro Monasterio campanas truncavit , & crucem campanarii . Joannes Princeps mortuus est in maledictione sempiterna ; & Besubius in igne suo recepit eum cum scorto suo , a demonio nocturno suffocati propter scandalum civitatis in V. post Idus Aug. Matera opfessa est a Saracenis per tres menses continuos , & postea capta est , & incensa . Guaimarius solus fit Princeps .

A. 995. Angelarius , qui post biennium Rome morabatur , Abbatem nobis misit Conrhadum de Teutonia Ottonis Aug. familiarem , qui cum ipso Romam advenerat mense Madio ; & paulò post rediit (1) . Leutius ab Urbe Sancta Hierusalem cum sociis suis ; sed Prepositus Venufi ibi mortuus erat ; & Comes Malefrit remansus est illic . Siccitas magna fuit a mense Madio usque ad Nativitatis Domini Festa . Guaiferius Comes , & Joannes Comes filii Landoarii Comitis de S. Severino optulerunt in hoc Monasterio Curtem in Matelliano , & Silbam grandem in Fenestra cum piscariis , & vinea quae dicebatur Capitella cum molendino , & casis , & hortis in ipso loco , ut ex charta per manus Petrijanni Judicis de Salerno in 3. die intrante Sept. Ind. (2) .

A. 996. Mortalitas magna hominum fuit . Saracini multos cives de Cosentia occiderunt , quod rebellare volue-

(1) Ostiens. l. 2. C. 30. ait , *Leutium regressum , qui primò quidem apud Salernum in quadam heremo , ubi nunc Monast. Cavense S. Trinitatis constructum esse dinoscitur ; aliquandiu remoratus est . Ubi a Guaimario Principe agnitus , atque in maxima est reverentia habitus . Ibi Abbas Nucacaeus notat : Ante Sanctum Cavenfis Monasterii Abbatem Alpherium , vel forte cum eodem tunc heremicola cryptae illius habitator extitit Liutius . Crevit postea in amplissimam dignitatem Cavense Monast. Hinc ex Ostiensis , & Nucacaei mente deducitur , initium Cavenfis Caenobii Leutio huic esse referendum , quod Cellam in Metelliano , & in Fenestrâ monte , antequam Hierosolymam pergeret , incoluerit ; atque Salernum regressus , cum sociis illuc etiam solitariè vitam egerit , cellam eandem amplificans , usque ad Alpherii adventum , ut infra . At Cella in Matelliano jam incolebatur , ut superius dictum est A. 987. hujus Chronici .*

(2) Chartam istam non adservat Cavenfis Arca .

luerant ; & Salernitanos recipere . Sed Dei iudicio inter ipsos preliati sunt , & occisi permulti ipsorum ; & Cosentia capta est a nostris ob prudentiam , & virtutem Uberti Comitis , & sui fratris Joannis Episcopi . Obiit Papa Joannes .

A. 997. Otto Imp. Romam reversus est , ut (1) Romanos rebellantes , ejusque Urbis Tyrannum Crescentium Prefectum extirparet , & pacem Apostolico impertiret , quod ut precogitaverat factum . Guatelgrima Principis uxor optulit nostro Monasterio Curtem unam in Vetere , & aliam in Murico cum servis , & ancillis suis pro remedio anime sue , & fratris sui Pandulfi . Theobaldus factus est Abbas in Salerno .

A. 998. Joannes Scismaicus a Teutonicis , & fidelibus Romanorum apprehensus est , & statim obcecatus , & carceribus traditus , catena ad collum alligata . Crescentius in Turre S. Angeli captus est ; & in Foro majore decapitatus . Romani se omnes submiserunt , & pax facta est . Inde Aug. Casinum profectus est , & postea Beneventum , & Capuam .

A. 999. Moritur Papa Gregorius , et substitutus est illi Sylvester Rabennensis . Laydolfus Princeps Capuanus , qui germanum suum piissimum Landenulfum mactare fecerat , ab Ottone Aug. propter suam improbitatem a Principatu suo depulsus est , et in vinculis mancipatus : Ademarius Aluaræ affinis factus est Princeps . Sikelgaita mater Guaimari Pr. defuncta est post Kl. Apr.

A. 1000. Ademarius Princeps a Capuanis pellitur ,
qui

(1) Post mortem Johannis Pp. XV. A. 996. electus est Gregorius V. Augusti Othonis adfins , qui in die Pentecostes eundem Imperiali diademate coronavit . Vix tamen Otho Româ discesserat , Crescentius Pseudo Pontificem Johannem intrusit , & Gregorius in exilium missus , qui ad Imperatorem confugit sequenti A. 997. Neque Otho ante annum insequentem Romam rediit , & tunc Pontificem suæ Sedi restituit , debellatis rebellibus , eorumque Pseudo Pontifice deturbato , atque carceri mancipato .

qui Landulfum Sancte Agathe Comitem filium Princ. Benev. in Capuanum Principem statim sublimarunt cum consensu ejus Patris , et Archiepiscopi (1) S. Stephani, qui oderat Ademarium . Otto Imp. Romam iterum venit , et postea Barium (2) .

A. 1001. Otto a Beneventanis deluditur pro corpore S. Bartholomei Apostoli : propter quod eam opsidere cepit civitatem . Sed nihil contra eam praevalere potuit ob sui exercitus mortalitatem . Et post tres menses regredi cogitur , accepta tamen auri magna quantitate ad devitandas militum rubbarias , et agrorum zationes .

A. 1002. Prefatus Otto Imp. prope Romam in Castro Paterno mortuus est febre pestifera X. die post Idus Januar. in quo die infirmatus erat ; et cum eo mortuus est quoque Comes Tusculanus , Marchio Tuscie , et Bernardus ejus Cancellarius , et alii Primores exercitus sui ab eadem febre correpti . Saracini audito Imp. discessu subito Barim ad opsidendum venerunt ; sed a Veneticis liberatur post XV. dies . Illi postea venerunt Beneventum , et per Furculas processerunt ad Capuam , et Neapolim , excurrentes totam Leburiam , et plurimis predacionibus onustati sunt .

A. 1003. Defunctus est Papa Gerbertus , qui cognominabatur Sylvester ; et successit illi Joannes , qui post quinque menses etiam mortuus est , et Joannes alter substitutus in die S. Natalis Domini . Saraceni debaccantes opsidere Confram , Montem Gabiosum , et Castellitum (3) ; sed virtute Dei , et S. Benedicti , cujus

(1) Sc. Capuae , cujus Episcopium S. Stephano dicatum erat , ut alibi notatum .

(2) Corr. *Garganum* , quo pedestri itinere se contulit Imp. Otho , ut perjurii crimen purgaret ob Crescentium capite detruncatum . Vid. Ost. S. Petr. Dam. Romoald. Salern. aliosque .

(3) Fort. *Castellaneta* .

ius duo (1) Monachi simul incedebant, nihil in eas profecerunt, sed repulsi sunt a Comite Magefrido. Landulfus Ben. Princeps a suis captus est in proprio Palatio, et ad Surrentum captivus ductus est.

A. 1004. Romae fuit magna pestilentia, & fames propter scelera Romanorum. Regium a Saracenis de Sicilia opsidetur ab post. Id. Jul. sed a classe Pisano- rum, & Populonum incensa est Saracenicæ, & Civitas liberata est per illos, quibus a Regiensibus data sunt dona plurima per eorum Episcopum Nicomedem (2). Saraceni fugerunt in Milito.

A. 1005. Landulfus de Surrento liberatur, & in sua sede reponitur in Non. Junias. Fames fuit magna per omnes partes, itaut modium frumenti in Salerno vendebatur tribus viscantiis aureis, & corba una fabarum viscantiis duo. Fuit siccitas magna per novem menses, & fluvii pene desiccati videbantur. Postea fuit etiam pestis, quæ innumerabiles homines in omni loco occidebat. Indicta fuit omnibus penitentia cum jejuniis ad Dominum obsecrandum.

A. 1006. Propter magnam pestilentiam Saraceni pluri in Calabria, & Apulia extincti sunt, & ided quievit terra a facie eorum. Mortuus est Salerni Guipertus Comes Venusie, & ejus vxor Herimanna de Putentia, qui non habebant filios, sed una tantum filia Imula nomine, quæ data est Comiti Moaldo filio Madelmi, Guaimarii Pr. consanguineo. Joannicius Judex, & Petrus Sacerdos cuncta sua bona donaverunt cellae Metelliani, ut ibi alios Monachos alerent pro Dei servicio. Alferius ibidem residere voluit pro Dei famulatu.

A. 1007. Capua a Saracenis per dolum capta. Teobaldus in Tusciano necatus occubuit in Vig. Epiphaniæ; & Aripertus ejus Cancellarius Abbas factus est in Idib.

Tom. IV.

H h h

Jan.

(1) Fabulosi aliquid redolet hæc Chronographi enarratio.

(2) Ab Ugell. nulla hujus Episcopi mentio.

Jan. qui in Metelliano (1) nova edificia fecit, & cum primis ibidem incolentibus tres alios Monachos distribuit (2). Capue pro languore obiit Landulfus Pr. VIII. Kl. Aug. & successit illi Pandulfus, qui cognominabatur Rufus. te

A. 1008. In Metelliano nocte & die voces magne audite sunt, clamantes: *Vae nobis, fugiamus hinc, quia Benedictus nos hinc expellit* (3). Com. Caputaquei, & filius Ducis Malfie in Salerno mortui sunt, & in nostro paradiso sepulti. Mulier de Magliano peperit quatuor filios in tres dies.

A. 1009. Saraceni apprenderunt Cusentiam, Besiniam (4), Uriam, Moctilam, & Botunti. Obiit PP. Joannes in X. intrante Apr. & sublimatus est Sergius, qui Petrus Pessularius. Pandulfus Cap. infociavit sibi Paldulfum de Benev. patrum suum, quia filios non habebat. Nix magna cecidit, & omnia deliccata sunt etiam arbores, & vineta: etiam pecudes pene extinctae sunt.

A. 1010. Capta est iterum per Saracenos Cusentia, postquam Greci illam per fraudem Jesimundi Bajuli recuperati sunt in Festo Ascensionis; & postea venerunt ad infestandum Salernum. Sed nostri exierunt contra illos in planicie de Montepilusi, ubi commissum est prelium, & Califus Sayrus occisus est, & Saraceni plurimi aut macerati sunt, aut captivati: reliqui per montes fugerunt. Hec facta sunt in ultima Augusti Ind. VIII. de mane ad post meridiem. Romoaldus Comes ibi occisus est cum sexaginta octo nostrorum militum. Sepulcrum Domini a Saracenis in S. Civitate Hierusalem destruitur: propter scelera populi sui plaga ista percussit nos Dominus. Peregrini, & incolae Christiani pene omnes

oc-

(1) Ubi B. Patris Alferii Cella posita erat, simul cum Leutio, & Leone sociis suis.

(2) En Cavenfis Caenobii exordium.

(3) Monachorum somnia, quae phanatissimum quandoque provehunt.

(4) Vid. Lup. Prot. h. a.

occifi. Greci nihil agentes contra Saracenos in
Apulia, concitaverunt Apulienſes ad rebellandum, &
Dux eorum factus eſt Melus, & Daſtus frater ejus⁽¹⁾,
qui depulerunt eos de multis locis de Baro, Rubo, Aſcu-
lo, Monerbino, & Canuſio

A. 1011. Fames magna fuit per cuncta loca . Greci opfiderunt Barum ; fed poſt XL. dies Melus clam fugit in Aſculo : & inde cum Daſto fugierunt per montana in Beneventum , ut adjutoxium a Principe illo optinerent . Inde pergit etiam Capuam , & Salernum , ut omnes feſtinarent contra Grecos in Apuleam qui Barum jam apprehenderant , & cuncta loca quae illos depulerant , recuperati fuerant . Sergius Conſul Neapoles voluit juvare Grecis , timens virtutem Longobardorum , qui erant in circuitu per totam Liburiam , & Sar- num , & Nuceriam . Mortuus eſt in Moñ S. Benediſti Teobaldus Abbas II. die poſt Pentecoſtes prima noctis vigilia ; & poſt tres dies electus eſt in Abbatem Alferius , qui erat Praepoſitus Cellae in Matelliano , & ibi reſidere voluit ; & in Moñ Salerni miſit Rotpertum affinem ſuum Praepoſitum , & Petrum germanum Comitſ Malliani pro ſuo Cancellario (2).

A. 1012. Papa Sergius obiit in Kl. Augusti, & post aliquos dies successit Benedictus, qui postea a Gregorio S. Crucis (3) pulsus, in Teutonium ad Regem Henricum se contulit, quem Apostolicus ipse Imperatorem coronavit. Humbertus Comes Aggerentinus optulit in hoc Monast. Rodipertum puerulum nepotem suum cum multis donariis, & vestibus preciosis cum auro, & argento pro nostra Ecclesia, & calicem unum deauratum pond. V. libr., cum Antiphonario, & missali bene descripto, &

H h h 2 de-

H h h 2

de-

(1) Potius cognatus , ut alii .

(2) *Isthaec quidem addi possent Vitae S. Alferii Abbatis, quam vulgavit Murator. to. VI. ut sup. notavi.*

(3) Fort. illius Ecclesiae Titularis.

decorato (1). Alferius Abbas Ecclesiam S. Trinitatis edificare cepit cum hospitio peregrinorum. Dauferius Behev. oblatuſt eſt in hoc Monaſt.

A. 1013. Saraceni denuo Capuam infeſtati ſunt. Heinricuſ in Italiam venit cum Apoſtolico; & in Ticino S. Domini Nativitatem celebravit cum eo. Tempeſtas magna fuit in Maſſia, & aquae maris intraverunt in Urbem, & ceciderunt turres in Episcopio, & multae naves ſubmerſae ſunt in portu, & in mari. Comes Comſinuſ, & Humfriduſ de Putentia preliati ſunt cum Saraceniſ in Vatillianu, & multoſ illorum occiderunt, & poſtea alioſ captivati ſunt in Plajanu in die Kl. Octobr. ſequenti.

A. 1014. Gutelpertuſ Abbaſ S. Vincentii de Borturno conſtituit Symeonem Cancellarium Monacum hujus Monaſt. Praepoſitum Monafteriorum, & Cellarum cum Eccleſiis ſiſ, curtibuſ, terris, ſylbiſ, & cum ſerviſ, & ancilliſ ſiſ per totum Principatum Salerni ſibi pertinentibuſ; Scil. in Acropoleſ, in Capudtuſciano, in Vallo, in Aquivillia, in Caſtro Ruchi, in Lucania, in Monteauſeo, Lucinianu, Peſculofu, Centulu, Amanſeu, Vayra, & Cuſentia, aliſque lociſ hujus Principatuſ (2). Deſunctuſ eſt Pandulfuſ Princepſ in Idib. Aug.

A. 1015. Saraceni per Abellinuſ, & Venuſiuſ venerunt ad depredandum Lucaniam, & Capudaqueo, & Acropole cum multo damno. Luna converſa eſt in ſanguinem per dieſ treſ a IV. Jul. Locuſtae dextruxerunt ſegeteſ, & arborum folia dexpoliaverunt per totum Principatum a Calabria uſque ad Beneventum in menſe Maio, & Junio. Greci, et Saraceni in Bujanu, Teleſia, et Alliſiſ excuſſaverunt: ſed a Principibuſ Landulfo, et Adinuſfo diſrupti ſunt in Valle Teleſiae, et Saracenorum Califuſ Albikeſ ſauciatuſ eſt. Heinricuſ Piſſ. Imp. Monaſt.

(1) Scil. imaginibuſ, & picturiſ, ut tunc moriſ erat.

(2) Vid. Chron. Vulturn. ad h. a.

naſt. noſtro cuncta ſua bona confirmat (1): quod etiam fecit per Benediſtum Papam.

A. 1016. Saraceni opſiderunt noſtram Civitatem Sal. de parte tam maris , quam terre in ſecunda poſt Non. Majas . Sed poſt menſem , et dies tres pervenerunt in Maſſia Civitate quatragenta novem de Noritmanis Primoribus , qui peregrinati fuerant in Civit. S. Hieruſalem cum aliis ſociis Francigenis ; et ad preliandos Saracenos hortati ſunt per Rutfridum Comitem Abellini . Qui ſtatim omnes (preter unum ſenem nomine Ruſmund , qui voluit in patriam repedare) in armis poſiti , cum XXX. aliis ſociis ſuis , cum multis Maſſitanis , Abellinenſibus , Nucerianis , et aliis venerunt in Salernum , et hoſtes poſt trium dierum prelium nocte et die fugati ſunt , & cum eorum navibus in Siciliam redierunt XII. Kl. Julias de Noritmanis quidam cum Princ. noſtro Vaimario remaſerunt , alii in montem Garganum ad S. Michaelis gryptam pedestri itinere , & peregrinorum habitu proſecti ſunt .

A. 1017. A Melo Duce Apulianenſium Noritmani ad bellum contra Grecos conducuntur ; & in Aſculo pugnatum eſt cum ipsis , & Greci ſuperati ſunt , plurimi eorum ceſi , etiam Leo Patricius , & Iſacius Comes . Vaimarius cum ſuis Noritmannis exierunt in prelium contra Saracenos , qui proſtrati ſunt prope Lucaniam ; & poſtea in Caſſiano , expellens eos de cuncto ſuo Principatu , & Cuſentia . Mortuus eſt Dauſerius Comes Laurini a ſuo equo precipitatus in valle .

A. 1018. Multae ſtelle cadentes de celo viſae ſunt in menſe Julio , & una grandior apparuit crinita , & caudata in partibus auſtralibus : & ingentes procellae multos homines occiderunt cum fulgurationibus , & tonitribus , & diverſa aedificia , & Eccleſiae per Principatum quaſſata ſunt ex ipsis in menſe Auguſto . In Apulia praelia-

(1) Scruiatur adhuc in Arch. Mon. Cavenſ.

liatum est cum Basilio Catapano , & Melus Dux cum Noritmanis victor evalit . Sed postea victi sunt in Castrumontis . Vaimarius Princ. filium suum Vaimarium in Princ. sociavit in solepnitate S. Mathei Apost. cum interventu Archiepiscopi , & aliorum Episcoporum , & Abbatum , & omnium Comitum , & Gast. suorum .

A. 1019. Melus Dux post multas victorias a Grecis propter suorum desidiā superatus est in Cannis . Ipse sauciatus in brachio , & capite fugit ad Pandulfum Princ. in Capua , & in valetudine sua restitutus post dies triginta pergit in Teutonium ; & Noritmani iverunt ad Salernum cum aliis suis sociis . In Non. Novembr. dedicata est Ecclesia S. Trinitatis a B. Abbate Alferio

A. 1020. Pandulfus Cap. Princeps timens nimiam potentiam Grecorum , cum ipsis pacificatus est , & hominum fecit Basilio Augusto per Paldonulfum nepotem suum , quem misit Byzantium . Propter quod Apostolicus ivit contra illos in Teutonium , ubi Melus paralyfi maligna mortuus est . Saraceni in Calabria apprenderunt Castrum Maydanum , Vergusium , & Besinianu cum multa strage suorum civium ; & inde per

A. 1021. Dattus frater (1) Meli Ducis captus est , & in mare precipitatus . Heinricus Imp. in Longobardiam descendit , ut preliaret Grecos , qui insolenter omnia devastabant . Alferius Abbas multa dona habuit a Francia per manus Rodulfi Monachi , & Dyonisi de Burgunda in solepnitate S. Michael. IV. Ind.

A. 1022. Prefatus Imp. Heinricus in Apuliam profectus est , & cepit Trojam , Traconarium , & Asculum . Pandulfus Capuanus captus est , & in Teutonium relegatus . Landulfus Benev. Princ. cum Augusto paciscitur , & in Benev. magno honore eum recepit , & cum sublimi triumpho hospitatus est : quod quidem accidit paucos dies ante S. Pasca Domini mense April. Hoc etiam
fecit

(1) Sive cognatus , ut sup. notavi .

fecit Vaimarius Princ. Sal., & Consul quoque Neapoles, qui seipfos, & sua in Heinrici homagium tradiderunt, quia videbant suos Grecos jam pene destructos. Imp. deinde ivit Capuam, et fecit Principem ibi Pandulfum Trianensem, nepotem Pandulfi relegati; et inde profectus est in Casinum

A. 1023. Pando Comes Laurini donavit Monast. nostro S. Trinitatis Curtem S. Heliae cum omnibus adjacentibus suis: item molendinum in ribo Furari, et trapezium in Rota cum oliveto suo, quod dicitur Frainetu de S. Marco. Nova nostro Monast. Cenobia, et Cellas assignavit Guaiferius Princ. Alferio Abbati per totum Principatum, quae prius a Saracenis erant destructa. Sed Guaiferius, Majo, et Magenolfus ejus Nepotes occupaverunt Monasterium S. Benedicti intus Salerni civitatem ad habitandum, et Monast (1) a Principe sublatum est.

A. 1024. Hoc anno multum Ecclesia concussa est, quia mortui sunt Benedictus Apostolicus, cui successit Joannes laicus; et Henricus Imp. Cuonradus electus est pro eo juxta suum consilium.

A. 1025. Pandulfus Capuanus e Teutonia liberatur ad preces Vaimarii Princ. Sal., qui ab illo subsidium contra Saracenos sperabat opportunum; eoquod a Calabria iterum in Acropoli reversi erant. Waimarius Princeps fecit chartam (2)

A. 1026. Constantinus Imp. Graecorum misit stolum in Sicilia; sed pro pestilentia nihil profecit, et ipse quoque postea mortuus est. Pandulfus Cap. auxiliante Vaimario Salernit. Cognato suo, et Grecis de Apulia cum suis Noritmanis Capuam opsedit, & cepit eam post menses octo, & plus. Pandulfus Teanenſis cum filio suo Joannicio Neapole liber eductus est per Grecos.

Ipse

(1) Vide Ostiens. l. 3. C. 14. & Gattulam to. 1. p. 220.

(2) Hanc donationis chartam exhibuit Muratorius To. VI. Coll. Ital. p. 201.

Ipsē Cap. Princeps Paldulfum filium suum ad Principatum associatus est in X. stante Sept. Ind.

A. 1027. Cuonradus coronatus est Imp. ab Joanne Apostolico in die solepni Pasche , & sua etiam conjux Gesela . Postea cum exercitu suo subjugavit sibi Capuam, & Beneventum , & tradidit Noritmanis Asculum , Canusium , & Rubos ad Graecorum custodiam . Pandulfus Cap. Neapolem opfedit cum grandi exercitu suorum , & cepit eam . Sed Pandulfus Teanentis , & Sergius Consul fugientes salvati sunt per mare . Etiam Putiolum (1) occupavit , & dedit Atenulfo Comi nepoti suo .

A. 1028. Vaimarius Salern. , & Pandulfus Capuan. praeliati sunt cum Saracenis prope Acroplem , & vicerunt eos in III. stantis m. Sept. & cum magna preda Salernum reversi sunt . Magenolfus Comes , qui sauciatus fuerat obiit post X. dies in Pyranu Acropoles . Salipertus , Guisfelgardus , & Herimannus germani , Comites Malliani optulerunt in nostro Mosi multa dona pro Ecclesia , & vestiario Monachorum , & curtem unam cum Casalenis , & Vineis quatuor in Pesclo nigro .

A. 1029. Raycus Dux Barenfis post Dattum praeliatus est cum Graecis , qui victi sunt prope Botuntum ; et cepit eam cum Castrumonte , et Tranu cum Rubi . Sed Tranum postea a Christophoro Bayulo reprehensum est in die IV. post Kl. Novemb. propter Civium timorem .

A. 1030. Sergius Consul Neap. cum subsidio Graecorum , & Noritmanorum receptus est in Neapoles , espulso Pandulfo Cap. qui Urbem illam funditus dexpoliatus est . Sergius Rannulfum Noritmanum Comitem praemiavit , et donavit ei terras in Oſtavo , ubi extruxerunt aliam (2) . Urbem Atellam , quam postea dixerunt Ad-

(1) Sc. *Puteolos* , ad Neap. urbis custodiam .

(2) Averſanae Urbis initia prope locum , qui adhuc ad *Oſtavum* dicebatur , de quo multa in Appiae Viae descript. lib. II. egimus .

Adversam inter Neapolem, et Capuam, eoquod in medio adversabatur ipsis. Rannulfus, ut Comes ab omnibus suis, et Neapolitibus salutatus est.

A. 1031. Vaimarius Sal. Princeps defunctus est in prid. Id. Octob. post mediam noctem, in qua fuit magna procella in mari, et in terra. Ejus filius regnavit pro eo. Saraceni comprehenderunt Cassianum, Grumentum, et Planulam, ubi novum Castrum fecerunt, ab eorum nomine Castrum Saracenum vocatum. Plotius Grecorum Bayulus ab illis captus, suspensus est cum aliis in Valle Planulae.

A. 1032. Navis valde dives, et onusta Veneticorum fracta est in scopulis prope Veteri, et res per Salernitanos, et Tuscianenses navicularios, aliosque de confinibus captae sunt, et pro medietate oblatae sunt Monast. nostro pro suffragio illorum, qui in mare omnes perierunt supermerfi. Comes Montisfaurei Polfridus a febre pharinetica extinctus est: ejus uxor Risperga fit sanctimonialis in Venusio, ubi nata erat a suis Comitibus.

A. 1033. Moritur Papa Joannes, et substitutus est ei Benedictus de Alberico, qui nondum a pueritia excefferat. Vae mundo ab scandalis. Greci de Saracenis in Africa magnam in mari victoriam optinent, que per totum orbem celebrata est. Solis eclypsis fuit valde diffusa in po.

A. 1034. Multi Peregrini ab Hierusalem Salernum, et multi dona optulerunt in Altare S. Mathei. Guaiferius Princeps cuncta bona confirmavit Moñi nostro: item omnes Cellas, Curtes, piscaria, molendina, montes (1), cum ribis suis, et alia quecumque erant in suo Principatu. Landulfus Princeps defunctus est.

A. 1035. Sol per multas horas opscuratur postquam Vesubius magnum fecit incendium (2).

Tom. IV.

Iii

Co-

(1) Servatur adhuc charta in Cav. Archivo.

(2) Haec fort. ad insequentem Annum (qui deficit in hoc Chronico) remittenda

Comitis de Putentia cum sociis pugnaverunt Castrum Saracenicum, et expugnaverunt, quia Saraceni pestilentia fil. Ratiperti Comitis Sarnensis optulit in hoc Moñ Casale suum de cum sylbis, et Majo Judex de Nuceria edificavit ibi Cellam S. Benedicti pro Monachis nostris in hospitium Peregrinorum, et

A. 1037. Cuonradus Imp. venit Capuam in Pentecostes, et coronatus est ibi, postquam ea potitus est. Pandulfus Princ. fugit, et se proinde supmisit, dans Imp. aurum multum, et opsidem praebuit filiam suam, et nepotem; et restituens Moñ S. Benedicti in Casino cuncta, que ibi eripuit. Capuae Principatum concessit Imp. Vaimario Princ. Salern., et Atenolfo suum Archiepiscopatum: et Pandulfus Pr. trans mare in Greciam profectus est. Imp. Cuonradus propter pestilentiam in exercitu suo per Casinum regressus est (1).

A. 1038. Saraceni in Sicilia pugnaverunt inter eos divisi. Propterquod Greci cum Noritmanis iverunt contra illos, et ceperunt Messanam, et Sirracusum. Postea preliati sunt cum ipsis, et Saraceni cessi sunt ad viginti millia circiter a Maniaco Duce Grecorum cum suis Noritmanis, et eorum sociis. Salipertus, et Guiselfardus Comites Malliani bona multa

A. 1039. Cuonradus Imp. obiit, et Henricus ejus fil. regnavit pro eo. Malsia a Vaimario Sal. et Cap. Princ. supmittitur. Noritmani cum Grecis dextrati sunt propter horum avaritiam, & discessi in Calabriam occiderunt

tenda arbitror, Chron. Murat. habet: A. 1037. Ind. 5. Mons Vesuvius Kal. Febr. eructavit incendium; itaut usque ad mare discurreret. Vid. quae sup. p. 73.

(1) Haec aptius ad A. 1038. reponi debent: Conradus enim Aug. non ante annum quidem 1038. Casini morabatur, ut alibi dictum est. Heic Cavense Chronicon ab Amanuensibus fort. interpolatum est, quod mutilum, & corruptum apparet. Ad A. quidem 1038. haec refert Chron. ap. Murat. Vid. sup. p. 74.

runt multos Grecos , et eorum Civitates supmiserunt sibi in paucis dieb.

A. 1040. Noritmani ceperunt Melfe , et Castrum fecerunt in ea ; et postea apprehenderunt Asculum , Venu-sium , Minerbinum , Labellum , et alias Urbes finitimas, Baris a filio Meli Ducis recuperatur cum civium consen-su , et Graeci omnes in vindictam Patris sui occisi sunt, et necati . Vaimarius etiam Surrentum adeptus est ; nec Neapolites succurrerunt ei , ut per cives suos postulati sunt pluries , et per Sergium Mansonis Consulis .

A. 1041. Noritmani cum Atenulfo Benev. Pr. con-fociati , Graecos in Labento primum , et inde in Aufento fluviiis vicerunt ; et Catapanus fugit in Bario (1). Ar-gyrius Meli fil. fit Dux , & Princeps a Noritmanis in Baro , & multa alia loca ceperunt a Grecis in Apulia .

A. 1042. Argyrius cum suis , & Noritmanis prae-liati sunt in Cisternio (2), & funditus everfi sunt post Kl. Julias . Noritmani dispartiti sunt Apuliam inter eos : & Atenulfum Besi a se dexpectati sunt . Maniachus Cata-panus apprehendit Monopoles , Urias , & Materam cum magna civium strage . Argyrius cepit Tranum , & Na-tium (3) . Joannicius Princ. Vaimari fil. moritur , dum Pater suus obsidebat Barium , & Gesulfus in Principem est sublimatus a Patre in IV. die stante Augusti . In Moñ nostro S. Laurentii Sal. obiit

A. 1043. Stella cometes apparuit cum cauda nigra in Fer. II. Pentecostes hora prima noctis . Argyrius Ba-rensis factus est Patricius a Constantino A. & cum eo fedus fecit firmans eidem suum Principatum , ut antar-tum (4) Maniacum suo supmitteret imperio . Ipse cum Noritmanis contra praefatum antartum in Tarentum si-

I i i 2

mul

(1) Potius *Botunto* .

(2) Cisternium nunc oppidum *Cisternino* , non longe a Monopoli Urbe . Cedrenus ait in *Monopole* .

(3) Adhuc *Juvenacium* adpellatur .

(4) i. rebellem , ut alibi .

mul profecti sunt, a qua Urbe fugit ipse Maniacus Duracium incognitus quasi piscator aut nauta, & ibi recognitus a quodam Tarantino statim occisus est. Argyrus habuit pro se quoque Hitruntum, Naritum (1), & Mallii Castrum, & iterum in Bari reversus est.

A. 1044. Fuit terremotus in toto Principatu Sal. & Benev. in Feria V. de Cena Domini hora sexta post meridiem, & prima Tenebrarum (2). Vaimarius Sal. & Cap. Princ. & Dux Malfie, & Surrenti fit etiam Dux Italiae; & cum Noritmanis federatus in Calabriam contra Saracenos, & Graecos ivit, apprehendens ab iis multas civitates, & eorum exercitum in Squillacio.

A. 1045. Droco Noritmanus Comes cepit Bibinum, & dextruxit. Marcualdus, & Ragembrandus Comites preliati sunt inter eos pro Castro Saraceno, & a Vaimario pacificati sunt. Hic Princeps Dalmaticas duas cum sua Planeta cum pretiosis margaritis interceptas optulit in Altari S. Benedicti in nostra Ecclesia pro conjuge sua, & Joannicio filio

Deficiunt Anni 1046. & 1047.

A. 1048. Argyrius contra Noritmanos pergit in Bisancium. Eorum Dux Vilelmus obiit. Neapolites a suo Comite Atinulfo abstulerunt Urbem Putiolum, & in custodiam Maginol.

A. 1049. Argyrius a Bayulo Catapano leudatus est, qui tamen statim convaluit, & insurrexit contra eum; & in Cupersano prelium commiserunt; & Catapanus occiditur in fovea, in qua cecidit equitans. Leo Papa (3) venit in Apuliam ad paciscendum Apulienses Pandulfus Capue mortuus est, & successit Pandulfus.

In

(1) *Neritum*, nunc *Nardò*, & *Magli*.

(2) *Sc. Matutini* officii, *Tenebrarum* adpellati.

(3) Amanuensis annos 1049. & sequentem 1050. immiscuit, & Chronaxim confudit.

In die magna Caenae Domini Ind.7. obiit B. Alferius Abbas annorum 109.eique datus est successor Dopnus Leo, qui ejus adjutor fuerat (1).

A. 1051. Iterum Leo Papa descendit in Apuliam, mittens Legatos suos ad Beneventanos pro reconciliatone. Sed Beneventani Legatos ipsos multis contumeliis ornarunt (2). Apostolicus aliquantulum Capue remoratus est, & postea venit Salernum, & in nostro Monast. post multa reconciliatus est cum Beneventanis, qui cum eorum Archiepiscopo veniam quotidie expetebant. Ad preces Abbatis nostri Leonis confirmavit omnia privilegia Moni nostro S. Trinitatis, atque alia Monasteria, & Cellas sibi conjunctas. Droco occiditur a suis in Apulia cum dedecore

A. 1052. Vaimarius ob nequitiam Sayri nepotis sui cum aliquibus Malfitanis, & Salernitanis malignantibus, & flagitiosis, qui clam conjuraverant, occisus est, & extra civitatem viliter tractus; sed ab ejus germano Vidone, auxiliantibus Noritmanis, Gesulfus est repositus in Principatu suo, & conjurati partim ferro, partim igne, & laqueo multati: Dux eorum in partes multas discissus est ante Palatium absque pietate. Beneventum in manus Apostolici contraditum est ab Heinrico Pio Imp. quod invidiam, & livorem dedit Noritmanis, qui illam Urbem pro seipsis optabant in regnum. Apostolicus ab Heinrico contra eos subsidium petiit. Laurencius Monachus Prepositus Celle S. Mauri in Planula, & S. Benedicti in Centulis a furonibus occisus est prope Tuscanum, veniens Salernum, & in totum bonis dexpoliatus.

A. 1053. Leo Apostolicus venit iterum Beneventum cum exercitu suo, & pugnavit cum Noritmanis in Tracconaria, & victus est, et captivatus, qui Beneventi mul-

(1) Errant qui dicunt eum obiisse A. 1050. Major fides Chronographo nostro praestanda.

(2) Lege: *onerarunt*.

multum afflictus est pre rubore, et postea liberatus Capuam regressus est. Malfis rebellatur. Majo Comes S. Severini, et Monsauri a Paldo germano suo occisus est propter suam incontinentiam, et improbitatem. Ejus uxor Madelma fugit Salernum cum filiis suis, quos tradit Rotfrido fratri suo Decano Moñ nostri ad educationem. Vainarius Comes Corneti factus est Monachus in nostro Monasterio sub Leone Abbate, cum quo multimodè conjunctus erat.

A. 1054. Idem Leo Apostolicus Capue remorans infirmatur. Illi Archiepiscopo plura tribuit beneficia, & privilegia. Deinde cum Richierio Abbate ivit Casinum, & postea Romam, ubi defunctus est V. die post Id. Aprilis; & successit post multos menses Victor, qui dicebatur Gerardus Noritmanorum hostis. Noritmani in Apulia ceperunt Tranum, Canusium, & alias civitates, expulsantes Grecos, & Saracenos, qui dominabantur iis. Deinde cum valida manu profecti sunt in Calabriam, & pene totam supmiserunt sibi.

A. 1055. Celebratur concilium contra Verengarium. In Salerno ingressus est uisus, & quatuor viros, & duas puellas occidit; sed a Petro Thesaurario jaculo per fenestram confossus est. Noritmani apprehenderunt Trojam, & Castrumontis in Apulia; & in Calabria Catanzarum, Valeam, & Tabernas. Riccardus de Adversa opsedit Capuam, & recepta quantitate auri, & argenti discessit ab ea. Juvenus Monachus noster, & Sacerdos in cella sua fulmine extinctus est; & ab alio fulmine Turris Ecclesie concussa est in Kal. Sept.

A. 1056. Moritur Henricus Imp. cui astitit Victor Apostolicus, & supstitutus est illi filius suus Henricus alter, qui erat puerulus in anno post. Noritmani ceperunt Besinianum, Ileriam, Cariatum, & Geocastrum cum castro Mensula, et Montalto in Calabria. Saraceni clauferunt Sepulcrum Domini in S. Civitate. Obiit Rodulfus Abellinensis, et reliquit thesaurum magnum filio suo Heri-

Herimanno, qui veniens post dies aliquot Salernum ad praestandum hominum Gesulfo Principi, optulit illi preciosa munera; et postea etiam nostre Ecclesie, et Moñ

A. 1057. Victor Papa obit; & Stefanus Abbas Casin. ipse etiam defunctus est; et Benedictus intruditor (1) ob potentiam Alberici Consulis Romæ, et aliorum de populo. Mortuus est in Apulia Omfridus Comes Noritmanicus, et successit ei Habailardus filius suus. Sed a Roberto patruo suo depulsus est apudque misericordia a cunctis finibus Apulie. Incensum est molendium, cellarium, et servitorium vestiarii, et farinarum in nostro Moñ, sed intercessione S. Patris Benedicti ignis post duas horas a se destinctus est.

A. 1058. Romoaldus Judex fabricare fecit omnia, que a flammis devorata fuerant pro sua devocione. Fuit fames magna in toto Principatu, et Calabria: et bruchii voraverunt etiam herbas, et frondes, et fructus, propterquod supervenit mortalitas grandis hominum, et pecudum, et magna locorum desolacio: Estendit brachium suum Dominus super nos pro peccatis nostris. Rogerius novus Dux multas Urbes cepit in Calabria, et hoc etiam fecit Viscardus, qui duxit uxorē Sikelgaitam sororem Gesulfi Princ. Et ipse Viscardus multa loca in Calabria restituit Gesulfo cognato suo, que erant a Grecis, et Saracenis ablata, pro reconveniencia sue affinitatis

A. 1059. Dauserius, qui fuit hujus Moñ Monachus . . . Card. S. Ecclesie a Nicolao Apostolico

.

Vischardo occupata in tota Calabria, et Apulea, et etiam in Sicilia, quatenus a Saracenis liberaret (2)

Riccardo honorem Principatus Capue, si espulsaret Landul-

(1) Intrusio fuit mense Majo sequentis anni. Vid. Pag. aliosq.

(2) Chron. Murat. haec habet in A. 1058.

dulsum. Propterea Noritmani confociati sunt cum Apostolico, et hostes Ecclesiae supmiserunt

Riccardus accepit Capuam in mense Augusto; sed postea ab illa pulsus est.

A. 1060. Rogerius navigat in Siciliam cum LXXVI. navibus contra Saracenos post captum Scylacium, et Castella Insule, et Metiloni. Vischardus cepit multa loca prope Barim, volens eam opsidere. Sed tunc non potuit, quia siccitas magna fuit a mense Januar. usque ad Majas Idus, et fata parum profecerunt. Tempestas horribilis accidit in ultima cadentis Maii, que multa dapna fecit in terra, et in mare: ubi prope Acropole necati remanserunt tres Monachi Moñ nostri, qui ab Régio Urbe redibant.

A. 1061. Papa Nicolaos obiit in Florencia, et post menses quatuor electus est Alexander. Cadalunus intruditur a Teutonicis. Rogerius cum Vischardo apprehenderunt Messanam, et venientes Saraceni contra Noritmanos occisi sunt multa millia eorum. Noritmani predati sunt Barim post captam Urbem post multos menses, et Greci multi qui exiverant occisi sunt. Indulfus Sacerdos Ecclesie Salernitane ad extremum vite sue perductus, salvatur per merita S. Benedicti: quare Monachicum habitum induit in Moñ nostro, eidemque donavit cuncta sua bona, que habebat in Salerno, in Veteri, in Casselliano, et in Rotensi.

A. 1062. Riccardus espugnavit totam Capuam cum turribus suis, pulso Landulfo ejus Principe. Postea ivit Romam ad supsidium Apostolici, ubi pugnatum est cum Scismatico Cadaluno, qui fugere coactus est, et postea depositus. Vischardus cepit Moctylam, Oream, et Brundisium, et occidit Patricium Pulcharium in Castro S. Martini. Ipse deinde exasperatus est cum Rogerio, cum quo preliavit acriter in Melito, et Yracio, quas occupavit Rogerius; et volens eas recuperare Viscardus captivatus est.

est . Sed a Rogerio dimissus pacto inter ipsos federe , quod Calabria dividatur inter eos post espulsionem Graecorum . Jordanus fil. Riccardi factus est etiam Princ. Capue cum patre suo , & cepit Calenam , Traconi , & Tiano a Langobardis : Et postea Traiectu , Gajetam , & castra prope illas in Garillano .

A. 1063. Rogerius in Sicilia multas victorias de Saracenis reportavit . Tarantum a Vischardo captum est . Naves aliquae de Pisa incenderunt classẽ Saracenorum in Panurmo . Mortuus est Vidoni Comes Marsicensis apudque liberis , & Agnessa ejus uxor in ultima die anni post menses tres ; & illa reliquit Moñ nostro Curtes duas , & Casale S. Helie in Marsico cum vinea , & curte in Cavittella (1) .

A. 1064. Vischardus cepit Castrovete , Cassianum , & Materam in mense Marcio , & Aprile ; & postea navigavit in Siciliam ad auxilium Rugerii , obsidentes valide Panurmo ; sed non ceperunt eum propter improbitatem Grecorum , & Siciliensium . Riccardus Princ. Capue cepit Aquinum , Soram , & alia loca cum Jordane ejus filio . Joannes Comes Consiae venit in nostro Moñ , & optulit Curtem de Verrone in Consia , & Casale S. Donati cum omnibus pertinentiis suis (2) .

A. 1065. Vischardus alia multa loca in Calabria a Grecis abstulit ; & Rogerius in Sicilia etiam multas Urbes Saracenorum . Nova Casini Basilica edificatur per Abb. Desiderium Cardinalem Monachum nostri Moñ . Robertus , & Jordanus Princ. Capue obsiderunt Cajacium , & Allisis , & ceperunt eas , & eorum Comites remanserunt in hominum eorum , qui novas ibi Turres , & in Capua estruxerunt . Per grandinem magnam in Idus Sept. vinee , & oliveta dissipata sunt in Principatu . Hugo Comes de Parentia de partibus Veneticorum rediens ab Aleffandrea

Tom. IV.

K k k

drea

(1) Habes chartam in Arca Cav. Mon.

(2) Hanc etiam possidet Arch. Cavense.

drea procellam horribilem passus est, & in Malfiam deportatus, venit in nostro Moñ, & habitum induit Monachicum, donans ibi omnia sua.

A. 1066. Guimarius de Jefuno, Vaiferius de Capuadqueo, & Radulfus de Potentia Comites, & consanguinei Vaimarii olim Principis optulerunt in hoc Moñ S. Trinit. montem (1), qui dicitur de Gallusi cum aquis, & ripis fluminis Cepillofi, molendino, piscaria, Trapitu, olive-to, & aliis rebus cum Ecclesia S. Marci, & Casale Cocci pro redemcione animarum suarum, & prefati Vaimarii in prid. Non. Februar. Vischardus cepit Vesti, & captivavit Cyriaci Catapanum: et postea etiam Sepuntum, et Termulas. Rogerius in Siciliam magnam victoriam reportavit de Saracenis.

A. 1067. Papa Alexander venit Capuam facta pace cum Princ. Riccardo, qui Apostolico dedit omagium cum Jordane fil. suo; et ambo in Principes cum multorum Episcoporum concilio coronati sunt. Multa etiam dona concessit Ecclesie Cap., ejusque Archiepiscopo Yldeprando dedit totam Eclam de Bolturna cum opnibus pertinentiis suis in Leburiis, cum Ecclesiis (2) S. Naczari, S. Apollinaris, et S. Petri, et multas etiam gratias fecit Alfano Archiep. Sal. et Uldrico Benev. Arch., et Abbati nostro, quem ego sociatus sum, qui inibi omnes interfuerunt. Vischardus cepit Ytruntum, Lesianum, Castrum Leocadium, et alia castra in finibus Calabrie usque ad Alitium. Inde cum suo exercitu processit ad Barum debellandum pro esterminandis Grecis ab Apulia; qui tamen nihil timentes, irridebant ei.

A. 1068. In Nuceria vacca nigra peperit bovunculum monstruosum, quem omnes vidimus cum capite,
et

(1) Haec charta desideratur.

(2) Quid sibi velit heic Chronographus noster cum concessione Ecclesiae Vulturnenfis Capuano Archiepiscopo, haeret aqua. Nam dudum Ecclesia ista Capuano Praesuli adjuncta erat, ut in Chronol. Episc. Cap. alibi disceptabimus. An fort. ejusdem Eccl. confirmatio?

cauda equi cum sex pedibus, et quatuor corniculis super oculos, pellis erat bovina albissima cum aliquibus baccillis nigris (1). Post quinque dies mortuus est. Rogerius Comes in Sicilia aggressus est a Saracenis, sed fracti sunt ab eo usque ad ultimum cum eorum Califo Mamedio. Vischardus abstulit a Goffrido de Cupersano nepote suo montem Nix magna fuit in Moñ nostro in die S. Crucis de men. Sept. Neapoli occisus est a populo Demetrius Tribunus, et postea etiam duo ejus filii, et domus ejus everfa, quod multa flagitia contra populum fecisset per VI. annos.

A. 1069. Vischardus venit super Barum, et pugnavit cum Grecis, qui

.
Joannicius Dux Malfie obiit, et reliquit Moñ nostro suam vestem clamydalem pro servicio Ecclesie

A. 1070. Rogerius Comes venit cum navibus Sici-
liensibus Barum in supsidium Vischardi
substernit (2) eam cum Duce suo. Quod videntes illi de
Urbe supmiserunt se illi, qui statim ingressus est in . . .
. progressi in Siciliam ad
espugnandum Panurum per mare

.
.

A. 1072. Vischardus post captam Panurmi Urbem,
dedit Rogerio Comiti totam Siciliam, tantummodo re-
servans sibi prefatam Civitatem cum castro suo, et Mes-
sanem. Obiit Salerni Rangarda Comitissa neptis Ge-
sulfi

A. 1073. Alexander Papa defunctus est, et electus
Gregorius Monachus S. Benedicti in IX. Kl. Majas. Ipse
ivit Beneventum, ubi Landolfus Princ. illi praestitit oma-
K k k 2 gium

(1) An poeticum aliquod monstrum fixerit Chronologus, judicent alii.

(2) Scil. Classem Graecorum, quam miserat in auxilium Graecus Imp.,
uti ab eorum eruitur Scriptoris.

gium pro suo Principatu : quod item fecit Riccardus Cap: in sua Civitate . Pandulfus Princ. obiit in VII. die stante mens. Decembr.

A. 1074. Guiselfgardus Comes Malliani mortuus est in aetate multum decrepita annorum CIX., et reliquit Moñ nostro aliqua bona in S. Severino, in Nuceria, et Montaureo, et curtem in Salerno prope Episcopium, et palacium in porta maris, ubi dicitur Cursana (1). Gesulfus Princ. cum nostro Abbate Leone, et alii Comites cum Archiep. profecti sunt Romam ad Concilium; sed non potuerunt amovere Apostolicum, ut anathema faceret contra Vischardum, qui omagium praestare volebat, ut alii, Domno Apostolico. Nicotrum ex improviso a Saracenis captum, et depopulatum est, et Ecclesia incensa, et statim regressi sunt.

A. 1075. Vischardus sub pretextu, quod Gesulfus cognatus suus fecisset illum anatematizare a Papa Gregorium, opsedit Salernum post Kl. Apr., et post septem menses supmisit eam. Sed nihil mali fecit in Civitate, solummodo thesaurum suum espoliavit, et armamentariam (2). Haec fuerunt in Idib. Dec. Gesulfus Princ. qui aufugerat in castro post XXXII. dies pacem firmavit cum cognato suo; et ipse Romam exutus omnibus bonis petiit, ubi a Gregorio Papa factus est Dux Campaniae, dum viveret. Vischardus post captum Salernum, apprehendit etiam Malfiam.

A. 1076. Rugerius Comes multos Saracenos occidit in Mazaria, qui ceperant eam; sed ejus Ductor, qui erat

(1) Legitur in Arca Cav. Monast.

(2) De anno Salernitanae Urbis subiectione, superius, quam inter ipsos dissensissent Chronographi, vidimus. Cavenis noster, qui ibi fort. morabatur, rem acu tetigit: neque aliter Peregrinius opinatus fuit, ut ex ejus nota in Lup. Prot. ad A. 1077. educi posse autumo. Quare hallucinatur Murator in Annal. dicens, A. 1077. Salernum a Vischardo fuisse submissum, nimis Guilelmo Apulo fidens, qui neque tempus Salernitanae obsidionis, neque veros Northmanni Ducis praetextus nobis proposuit.

erat confanguineus Regis, captivatus est. Saraceni postea ordiuntur insidias Hugoni Genero Rugerii Comitis, qui occisus est ibi: Sed veniens Ccñ Roger. profligavit eos, nemini volens condonare suas penas. Vischardi filia nupsit Constantino Aug. Imperatori, et ivit Byssancium cum multis Primoribus tam Noritmanis, quam nostris, et Grecis. Heinricus Imp. Teutonie fuit ab Apostolico publice anatematizzatus.

A. 1077. Salerni Dopna Imma Comitissa peperit tres filios, et duos mures apsq̃ue cauda, que tamen citò estincta remansit, et omnes quos peperit intra tres dies etiam mortui sunt. Riccardus Cap. Princ. opsedit Neapolem, sed irritò conamine: nam post aliquos menses ipse mortuus est. Heinricus Imp. venit ad Italiam, et a Papa Gregorio ad penitentiam recipitur; sed ille fingebat santificationem, ut securius possët Apostolico tendere suas insidias. Landulfus Princ. obiit Beneventi, ad quam Urbem profectus est Vischardus, qui paulò ante e Byssancio rediverat, ut comprehenderet eam. Sed nihil facere potuit ob civium virtutem, et minas Apostolici, qui iterum anatemizavit eum. Vischardus Dux interea novum in Salerno Oratorium edificavit ad honorem S. Mathei Apost., quod sacravit Alfanus Archiep. in Dominica post Kl. Dec. Ind. I.

A. 1078. Jordanus Princ. Capue cum Papa Gregorio inivit fedus contra Vischardum, qui multas tunc amisit civitates: sed postea pacificati sunt inter eos in Festivitate Omnium Sanctorum propter zelum Desiderii Abb. Casin. qui pluries cum ipsis confabulatus est vadens, & rediens apsq̃ue interruptione. Vischardus duas alias filias suas fecit ucores Comiti de Tuscia, & Remundo Comiti de partibus Spanie. Redulfus Vicecomes Sarnensis optulit in hoc nostro Mon. filium suum, & donavit partem montis de S. Angelo in Cirritu, & Casale de Capuponte cum pertinenciis suis. Ylardus Cast. Consiae seipsum precipitavit propter sui thesauri de-

depredacionem a fironibus concludiōsis (1).

A. 1079. Nix maxima fuit in mense Januario per totum Principatum, ut aque, fluminum apparerent omnibus congelatae, et supra transire possent homines, et jumenta: quod numquam antea visum fuerat. In Mon. nostro non poterat egredi, et clausa fuit Ecclesia per decem dies, nam nix erat elevata per sex cubitos, et plus. Barum denuo rebellavit Vischardo, et strangulatus est Umberto Strategus Civitatis, qui male cum civibus procedebat in justitia, et libertate. Jordanus Capuanus se intromisit pro eis, et a Vischardo pro ejus injuria condonantur. Mortalitas magna fuit, et fames per totam terram de Principatu. Mortuus est cum omnium dolore, et tristitia B. Leo Abbas Mon. nostri valde senex in prid. Idus Jul. Ind. II. decurrente, et multa ab illo miracula facta sunt. Mane post, congregato concilio Monachorum, elevatus est in ejus sede Petrus de Salerno, venerabilis Abbatis Alferii nepos eximius, et sanctissimus in postrid. Idus.

A. 1080. Heinricus deponitur ab imperio suo, et elevatur Rodulfus pro eo. Ille volens venire in Italiam contra Apostolicum, qui ob hanc causam federatus est iterum cum Jordane, et Vischardo, cui restituit nomen Magnifici Ducis

Jordanes fil. Rogerii Com. victoriam reportavit in Sicilia de Saracenis, qui Cataneam ceperant; sed statim fugere coacti sunt. Corpus S. Mathei Apostoli ab Alfano Archiep. inventum est. Ejus facti descriptio facta est per Marinum suum Archidiaconum.

A. 1081. Heinricus venit in Italiam Vischardus cum Classe sua LXXVI. navium ap̄sque aliis lincris, scyferatis, et scyfonibus, navigavit de Brundisio in Greciam, relinquens filio suo Rugerio Ducatum: ibi

(1) Id. qui dolo malo illum deceperunt. Bullar. Casin. to. 2. Const. 61.

ibi cepit Corisium, et alias urbes. Sed postea ejus clafsis rupta fuit per Veneticos, et Buamundus Vischardi fil. vix falvatus est cum paucis navibus. Ipse tamen Dux in terra habuit victoriam de Grecis, qui fugierunt ab illo, et Durachium captum est. Henricus Romam opse-
dit cum exercitu suo, sed frustra ob constantiam Romanorum, qui eum oderant. Aquarum inundatio per tres dies vix aliquando interrupta a Non. Novembr. multa dapna fecit Moñ nostro, et partem Ecclesiae conquassavit: sed statim dapnum reparatum est, et novi parietes aggerati ad defensionem

A. 1082. Abbas noster voluit praefatam Ecclesiam intus renovare, et eam multis picturis, et musivis ornavit, et novum fecit pavementum opere (1) grecanico: item novum Caemeterium, et Hospitale Peregrinorum, et Oratorium pro Monachis infirmis supra Claustrum S. Martini. Iterum venit Romam Imp. Henricus cum suo Scismatico Guiberto, et opse-
dit eam: qui cum posuisset incendium ad Basilicam S. Apostolorum, Apostolicus accurrens cum suis, signo crucis statim ignem estinfit. Imp. ab opsidione recessit in fine Madii. Troja rebellavit a Rogerio Vischardi fil. qui in Castro se munivit, et habens supsidium opportunum a suis Urbem recuperat, multos suspendit super muros in circuitu. Quod etiam fecit Jordanes Rogerii fil.
qui a Patre postea multatus est, et alii conjurati excaecati, vel ligno suspensi. Fulmen cecidit Salerni prope portam Rotensem, et accensa palea, et sarmentis multas domos incendit

A. 1083. Henricus pro tertia vice venit super Romam cum alio exercitu magno valde, sed etiam irrito conatu: qui enim habitat in adjutorio Altissimi in protectione Dei morabitur. Jordanes interea Capuae Princ. cum praefato Imp. treugam fecit. Dux Vischardus destruxit

(1) Sc. tessellato.

fructus funditus Cannas in Apulea , quia rebellaverat ab eo . In nostro Moñ in mense Augusto , et Septembre crassavit pessima febris cum piticulis , et parotibus , ex qua defuncti sunt novem fratres , duo Oblati , et quatuor servientes laici : quae res valde terruit omnes alios. Hoc anno omnes fructus a vermibus consumti sunt .

A. 1084. Henricus tandem Romam pacifice ingressus est in die X. ante Kl. April. Gregorius Papa salvatus est in Castro S. Angeli , et Guibertus scisfinaticus intronizatus est cum maximo fidelium scamnalo in Festivitate Palmarum , qui postea in Paschali Resurrectione coronavit Imp. Henricum . Vischardus cum grandi exercitu Romam vadit pro Papae adjutorio , & Imp. statim discessit a Romana Urbe per Tusciam . Igitur liberatus est Papa per Noritmanicos , qui scismaticos Romanos occiderunt , et eorum domos incenderunt ; atque simul cum Vischardo processerunt Casinum , & deinde Capuam , ubi per dies quindecim remoratus est ; & postea venit Salernum cum laetitia magna .

A. 1085. Ecclesia Mon. nostri cum compleretur per Petrum Abbatem hujus Caenovii ; idem Abbas Apostolicum supplicavit , quatenus eam dignaretur consecrare in Solepnnitatibus Paschalibus . Quare invitati sunt omnes Episcopi , & Archiepiscopi ad istam Festivitatem , que celebrata est in die Dominico ante Kl. Majas per manus Gregorii Pape cum interventu quatuor Archiepiscoporum scil. Capuani , Beneventani , Salernitani , & Malfetani , & aliis XXVIII. Episcopis , & VIII. Abbatibus cum Abbate Casinenti , & Petro Abbate nostro . Hujus solepnnitatis acta scripta sunt per Odonem Cancellarium hujus Mon. in hoc anno , quae presentavit Dopno Apostolico , cui valde placuit . Idem Papa multa dona , & privilegia concessit omnibus Archiep. & Episc. qui interfuerunt . Ecclesiae itidem Salernitane , & suis Sacerdotibus , & Diaconis multa privilegia concessit in Festivitate S. Michaelis Arcangelii , cujus

jus S. Altare plurimum exornavit , atque ditavit , postquam illud ab eo fuit consecratum . Renovata est febris peticularis in nostro Mon. in Salerno , & toto Principatu , & ipse Papa illam passus est , & post aliquot dies defunctus est in Dei gratia , & cum omnium tristitia , & dolore in VIII. Kal. Junias in Sal. Eccl. sepultus .

F I N I S .

Hucusque Cavenfis Chronologus suam profecutus est Historiam . Neque dubitandum autumo , quin aut eodem anno 1085. in quo desit , diem suum obierit , aut insequentis initio anni ejus Author , febris fortasse illâ peticulari , seu malignâ , quam descripsit , extinctus . An alius ejusdem Caenobii Monachus Chronicon istud suppleverit , ignoramus . In Cavenfi profectò Archivo , aliisque illius Provinciae , aut in Cassinensi , aut Neapolitano , aut Aversano , in quibus mihi pervolutare pro eorum Patrum humanitate datum est , nihil omnino invenire concessum . Muratorius quidem Cavense aliud Chronicon edidit , ut dixi . Sed illud nec mendis , neque rebus ad nos omnino impertinentibus caret ; nec Salernitanæ Urbis , aut illius Principatus , vel Cavenfis Monasterii peculiares res (nisi incidenter , aut ex necessitate) enarravit . At ne Lectori meo quidquam ad medii ævi , & Langobardorum Historiam pertinens reticerem , illius recudendam , eam tantummodo partem putavi , ex qua suppleri possit integra Chronotaxis usque ad finem , quoniam ad historiæ nostræ lumen , & complementum aliquod revera conducit , quamvis neque ipsa mendis scateat , ut vides . Faxit Deus Opt. Max. ut alia inedita adhuc monumenta mihi suppeditentur , & Regni nostri Neap. obscura sæcula ab IX. ad XIII. usque elucidari aptius queant . Sed (ne animi mei dolorem insimulem) difficillimè hoc sperandum mihi promitto ; quum aut veterum chartarum , characterumque inscitia , tenebricosæ instar umbræ , pene omnium ocu-

los, mentesque obfundat; aut irrationabilis timor (sacrorum praecipue Archivorum) animos obvertant, ne sacra haec adyta aperiuntur; & inanis denique fere a cunctis hic labor, aut cura prorsus inutilis reputetur: non animadvertentes, rerum nostrarum agnitionem, & Litterarum Reip., & suis respectivè urbibus maximam potissimum laudem, atque utilitatem parere potuisse. At haec ipsi viderint insipientes, qui damna ista insanabilia ad diem nobis inferunt, perpetuè illaturi, quum pretiosa isthaec monumenta, aut pulvere, aut carie, aut incuriâ disperdantur. Parce precor, Lector humanissime, si denuò animi mei dolorem hâc lenire eruclatione contenderim.

S U P P L E M E N T U M

CHRONICI MURATORIANI

ANno 1087. Desiderius Abbas Romae in Victorem Papam invitatus eligitur ab Episcopis, & Cardinalibus Romanis ipso die Pentecostes 7. die Maii. Quo die Sancti Nicolai Corpus Barium devenit. Idem Victor apud Casinum omnium Fratrum consensu ordinato Abbate Oderisio, post tertium diem defungitur XV. Kal. Octobris.

1091. Jordanus Princeps obiit, & Capuani rebellaverunt.

1092. Ecclesia S. Trinitatis dedicata est ab Urbano II. Papa Nonis Septembris.

1096. Rogerius Comes Siciliae cum exercitu valido Christianorum, & Saracenorum, Syleris fluentia pertransiens, obsedit Nuceriam 2. Kal. Julii Vigilia Pentecostes, & tradita est. Inde profectus Malfiam obsedit cum Rogerio Duce Apuliae, & Calabriae terra, marique. Mox Amalfitani Marinum Sebastos Ducem substituunt, reversusque

fusque est Comes sinè effectu iter quo venerat.

1097. Ecclesiam Sancti Pauli dedit Urbanus Papa Petro Abbati S. Trinitatis de Cava.

1098. Rogerius Comes Siciliae, & Rogerius Dux obsederunt Capuam cum magno exercitu, & ceperunt eam, & reddiderunt eam Riccardo filio Jordani.

1100. Rogerius Dux obsedit Amalfiam, & cepit eam.

1101. Rogerius Comes Siciliae obiit. Paschalis Papa obsedit Beneventum cum valido exercitu Apuliae, & Calabriae, & cum Rogerio Duce cepit eam.

1105. Riccardus Pr. filius Jordani obiit.

1106. Petrus Abbas S. Trinitatis Cavenfis emit Ca-
salem in Apulia, qui dicitur Fabrica mill. & c. schifat.
Robertus filius Jordanis invasit Capuam, & ex parte
igne eam succendit.

1110. D. Abbas Petrus S. Trinitatis Cavenfis emit
Castrum S. Adjutoris 1500. schifat. de mense Februario.
Eodem mense Rogerius Dux obiit, & Boamundus po-
stea obiit 8. die.

1113. Saraceni ab Africa venientes Lucaniam de-
populantur. Salernum applicaverunt: auctore Deo Sa-
lernitani, Amalfitani, & Neapolitani ceperunt eos, &
interfecerunt in mari.

1119. Domnus Constabilis ordinatus est Abbas.

1120. III. Non. Junii obiit Riccardus Princeps VI.
Kal. Jun. unctus est Riccardus filius ejus in Principem.
II. Id. Junii obiit Riccardus Princeps. IV. Non. Julii
unctus est Jordanus Princeps. Domnus Abbas Venera-
bilis Petrus constructor, atque institutor hujus Monaste-
rii S. Trinitatis cum eo perenniter regnaturus, migravit
ad Dominum.

Eodem anno Indict. temporibus no-
stri Domini Gulielmi magnifici Ducis, atque Religiosi
Abbatis nostri Constabilis X. die intrantis mensis Octo-
bris Castellum nostrum S. Angeli in Cilentum firmare ce-
pimus.

1124. Domnus Constabilis hujus Monasterii S. Trinitatis Venerabilis Abbas obiit .

1125. Domnus Simeon Venerabilis Abbas ei successit .

1127. Obiit Guilielmus Dux , & Jordanus Princeps .

1128. Rogerius Comes Siciliae , Calabriae factus est Dux .

1130. Rogerius Dux , Rex efficitur 8. Kal. Januarii . Eodem anno dum Dux esset , obsedit Salernum terrâ , marique , & cepit eam . Et anno quo factus est Rex , obsedit Amalfiam , & cepit eam .

1132. Rogerius Rex obsedit Barum terra marique , & cepit eam . Eodem anno obsedit Nuceriam , & pugnavit cum Principe apud Schifatium flumen , & aufugit .

1134. Cepit Capuam , Aversam , & Nuceriam ?

1135. Idem Rex ab obsidendo Neapolim terrâ , marique ivit . Pisani ceperunt Amalfim , sed ab eodem Rogerio Rege fugati sunt , & quamplures capti , nonnullique interempti .

1137. Lotharius Imperator intravit Apuliam cum Papa Innocentio salvus cum Pisanis ; & constituto Duce Raynone reversus est . Cui successit Conradus nepos Henrici Imperatoris . Eo anno factum est bellum inter Regem Rogerium , & Ducem Raynonem , ubi multa millia hominum Regis interfuerunt inter & Casale novum ; Et Rex aufugit . Mortuo Duce Raynone , dum in Sicilia ageret , Malfia reddita est illi : Post hoc Salernum veniens , Mons Vesuvius magnum eructavit incendium , quod secutus est pulvis tantae densitudinis , ut totum aerem obtenebraret , & totam hanc operuit Regionem usque Principatum , & Calabriam , & cepit paulatim decrescere . Per triginta dies , totidemque noctes foccus ventus eundem pulverem asportabat , & terram operiebat , qui quievit die Apost. Petri , & Pauli . Post hec Innocentius Papa cum exercitu Romanorum Campaniam adveniens

veniens Rex egressus est contra , et fugam Papa arripiens, captus est a Rege cum maxima parte exercitus Romanorum qui coactus est non tantum sui populi Romani : Regi vexilla tria tradidit , unum Regni aliud Ducatus Apuliae , tertium Principatus Capuae . Postea Rex Barum proficiscens cum magna difficultate reddita est illi , ubi Principes , et Barones interfecit . Et filuit terra in conspectu ejus . Et veniens Salernum filium suum , quem Capuae Principem fecerat , etiam Neapoli Dominatorem constituit .

1141. Domnus Simeon hujus Monasterii S. Trinitatis Cavenlis Abbas obiit , & Domnus Falco Abbas successit ei .

1146. Rex Rogerius stolium suum in Romaniam misit , & Corfu , & Cephaloniam , & Estivam , & Corintum , omnemque illam Maritimam usque ad Malvasiam cepit . Principes , & omnes Majores , & cunctos Judeos illius terrae captivos ad Siciliam duxit .

1147. VIII. Id. Junii obiit Domnus Falco nostrae Congregationis Abbas , & 7. Id. Julii Marinus Vestrarius loco ejus successit . In prefato mense Junio Rogerius Rex Siciliae misit stolium suum .

1154. Obiit Rogerius Rex , & Guilielmus filius ejus substituitur .

1170. D. Marinus Abbas S. Trinitatis obiit .

1191. D. Benencafa eligitur Abbas S. Trinitatis II. Kal. Februarii .

1174. In hoc anno multitudo Saracenorum in partibus Tarentum ab habitatoribus

1185. Rex Guilielmus II. misit stolium suum in Romaniam , & apprehendit Durachium , & totum illum Ducatum usque Theffalonicam , & ipsam Theffalonicam cepit .

1190. Rex Guilielmus II. obiit , & Tancredus Comes Rex efficitur . Primo anno Regni ejus venit Henricus Testa cum Alemannis in Apuliam , & destruxit ibi

Cor-

Cornetum , & venit usque ad Aquamputridam , & postea reversus est . Imperator venit usque Neapolim , & obsedit eam , & postea illic infirmatus rediit in Alemanniam .

1193. Id. Jan. obiit Benencasa Abbas S. Trinitatis .

1194. Hoc anno reversus est Imperator Henricus , & misit ante se stolium in Siciliam , & ipse venit per terram super Salernum , & obsedit eam , & eadem die obsidionis suae capta est Civitas , videlicet 15. Kal. Octob. quarto die ante festum S. Matthei ; & omnes fugerunt viri , & mulieres , & Civitas depopulata est , & despoliata . Et postea perrexit , & cepit totam Siciliam . Cepit filium Tancredi , quem fecerant Regem , & matrem ejus , & sorores , & Archiepiscopum Salernitanum , & fratres ejus , & multos alios , & victos duxit secum in Alemanniam .

1208. 11. D. Balsamus eligitur Abbas S. Trinitatis VI. Id. Martii ; & post III. diem obiit Petrus II. Abbas Trinitatis .

1220. Hoc A. coronatus est Federicus Imp. & D. Constantia uxor ejus Imperatrix a Domno Papa Honorio III. in Urbe Roma in festo videl. S. Caeciliae .

Eodem etiam A. recuperavimus Castrum S. Adjutoris in Vig. scil. Natalis Domini , Domno Balsamo Vener. Abbate multum perinde laborante . Et ipsomet A. Capuana Curia exitit celebrata per ipsum Dom. Imperatorem .

1231. VIII. Kal. Dec. obiit Balsamus nostrae Congreg. Abbas ; & D. Leonardus Vestararius , Abbas eligitur Id. Dec.

1249. In hoc A. destructa est Civitas Benev. In hoc etiam A. translatum est corpus S. Bartholomaei , et alia multa corpora SS. , et reliquiae a Dom. Leonardo Abbate in Monast. Cavenfi videl. XIX. Kl. Feb. Et in sequenti A. mortuus est Fredericus Imp. in partibus Apuliae in Castello Florentini .

1252. In hoc A. Corradus Rex venit de Alemannia, et obedivit ei totum Regnum praeter Neapolim, Capuam, et Nuceriam, et quasdam alias terras.

1253. In hoc anno omnes terrae quae rebellatae fuerant Corrado Regi reversae sunt ad eum praeter Neapolim; unde iratus congregavit totum Regnum, et obsedit eam 18. Jun. a mari, et terra; et circumdata est Civitas viriliter, et fecit contra eam multas machinas, et exquisita ingenia. X. itaque die intante mense Octob. cogente eos fame simul, et exercitu reversi sunt ad eum et precepit Rex, et destruxerunt totum murum ejus per circuitum usque ad solum, et multos ex eis exilavit. Similiter fecit Capuae.

1254. Mortuus est Rex Henricus parvulus in Civitate Melfiae in mense Decembri. In eodem anno mortuus est Rex Conradus.

1255. XVIII. intrante mense Augusti obiit Leonardus Cavenfis Abbas; et D. Thomas Prior magnus Claustralis eligitur Abbas.

1258. In hoc anno Manfredus Princeps Tarenti vocavit omnes Prelatos, cum esset Bajulus Regis, et apud Panormum in festo S. Laurentii.

1264. VIII. Kal. Aprilis obiit Thomas Abbas Cavenfis, et Jacobus Abbas S. Benedicti ex mandato Urbani PP. IV. effectus est Abbas Cavenfis.

1266. Carolus Comes Provinciae intravit Romam XIII. Kal. Jan., et Senator effectus est. In die Epifaniae coronatus est Rex . . . Manfredus, qui vocabatur Rex dextruxit terram Cavae, et depopolavit eam.

Heic bellum inter Carolum, & Manfredum narrat. Deinde bellum cum Conradino anno 1267. quod apud alios habes.

1268. Hoc anno 23. Jan. mortuus est Amicus Abbas Cavenfis Monasterii, et elegerunt Leonem Monacum, et Camerarium ejusdem Monasterii.

1296. Hoc anno XIV. Kal. Septembris mortuus est
Ab-

Abbas Leo, et concorditer elegerunt Rainaldum Monachum, et Praepositum ejusdem Monasterii in Abbatem.

1318. Frater Robertus hujus Monasterii Abbas in ipso itinere dum ibat in Concilium apud Viennam graviter apud Marsiliam infirmatus 20. Octob. diem clausit extremum, et elegerunt Fratrem Bernardum Priorem Sanctae Mariae Montis Serrati, cujus electio post quinque annos extitit annullata, et translatus in Abbatem. Frater Filippus Abbas Sancti Joannis in Venere.

F I N I S.

ERRATA

Pag.	31. l. 34.	Cassilius
	60. l. 35.	Jovianns'
	76. l. ult.	Praeposteto
	84. l. 29.	alere
	103. l. 8.	sultius
	ibid. l. pen.	Scrisalium
	110. l. 13.	parre
	112. l. 25.	partibus vulgo
	117. l. 30.	Conveneus
	142. l. 27.	Judicium
	150. l. 8.	fecere
	197. l. ult.	fiellorum
	215. l. 34.	impedit
	282. l. ult.	lverunt
	285. l. 10.	privilegiis
	313. l. 29.	erudrtone
	326. l. 33.	electum
	328. l. ult.	1950.
	329. l. 15.	tradiit
	337. l. 30.	Occobril'
	363. l. 36.	Relelchim
	391. l. 32.	332.1
	405. l. 30.	ut
	408. l. 9.	Gastaldus
	418. l. 30.	A. zone
	ibid. l. 36.	964.
	419. l. 2.	fervos

CORRIGE

Basilius
Jovianus
praepostero
aleret
sultus
Serisalium
patre
partibus sauma (vulgo &c.)
Conventus
Judicum
facere
bellorum
impendit
iverunt
privilegii
eruditione
electum
1050.
tradit
Octobri
Radelchima
832.
aut
Gastaldus
Azzone
974.
servos

I N D E X

T O M I IV.

A

- A** Bella pag. 411
 Abellinum 222, 224. 233.
 241. 266. 279. 430
 Abenaula familia 266
 Acernum opp. 197
 Acerra 402. seq.
 Acheruntia, Aceruntia urbs 41. 45.
 423. incensa. 50
 Acropolis 369. 399. 423. 430. 434
 Adelchis Pr. 361. occisus 362. id.
 394. 398. seq. occisus. 399
 Ademarius Sal. Pr. 394. Pr. Cap. 425
 Afernia Civ. 399
 S. Agathæ opp. 292. 295
 Agnes Aug. 370
 Ajo Pr. B. n. 18. 19. 362. 400. 402.
 seq. obit. 403
 Alexius Comnenus Imp. 45. seq.
 Aliphis a Rogerio incensa 95. a
 Raynulfo recepta 289. 292. a
 Rog. denuo incensa 293. 399.
 430. 443
 Aloara Cap. Princ. 420. obit. 423
 Amalfis obfessa a Com. Rogerio 51.
 capta 88. eidem deditur 209. ite-
 rum a Roger. capta 223. 255. a
 Pisanis 270. 278. a Longob.
 391. 401. 430. 436
 Andreas de Rupecanina 103. 105.
 107. seq.
 Ansfus Cap. Pr. 307. 91. obit. 96
 Antiochia capta. 80
 Apicis Cast. 151. 196. seq. 292
 Apulia a Princ. Cap. & aliis Roge-
 rio ablata 218. seq. 232. Tancre-
 do Com. deditur 250. a Rog. re-
 cuperata 251. seq. a Lothar. Imp.
 submissa 277. a Rog. iterum re-
 cepta 283. seq. cum Melo rebel-
 lat 352
 Aquini mœnia destructa 103. capta
 a Riccardo Cap. 443
 Arcaturia quæ fuerit. 151
 Arechis Princ. 360
 Argyrus Bar. Princ. 38. seq. 40. Ba-
 rium ingred. 40. 437.
 Arianum 196. 295. 297. ibi Rog.
 R. curiam tenet. 308
 Arnulfus Imp. 404
 Asculum a Græcis captum 25. 28.
 36. 37. ejecti ab eo Norman. 44.
 323. 353. 43E
 Atella 402. 434
 Atenasius Dux Neap. 401. 403. Dux
 & Episc. obit 406. 402. seq. 407
 Atenolfus I. Pr. 363. obit. 364
 Aten. II. 364. obit 365. 41E
 Atenulfus B. n. Pr. 437
 Atrupaldi mons 240. seq.
 Atto Comes. 423
 Averfa 355. 434. a Rogerio R. de-
 structa 269. 91. reædificata 270.
 93. iterum Rog. cessit 269. &
 Rob. Princ. ibid.
 Aufidus fluv. 354. 399

B

- B** Ajulus qui. 18
 Balba Castr. 248
 Balduinus Rex obiit. 114
 S. Barbati ossa translata 39. 199.
 397. 429. 421
 Barium occupatum 17. 18. 393. a
 M m m Græ-

- Græcis 19. 28. 31. 36. a Sarac. oblid. liberatur 30. 353. a Ludov. Imp. captum 315. 362. ejus cives suspensi 37. 327. 426. a Norman. 42. 333. obsessum captum 43. a Rogerio 89. rebellat 44. ad Norm. redit 45. 335. ejus concilium 55. 340. seq. 371. castrum dirutum 105. 232. a Roger. obsessum 256. a Lothario Imp. 277. 295. a Rog. aggressum 304. seq. a Pr. Ajone Græcis celsum 403. 437
 Basiliscus serpens. 423
 Basilus Imp. 19. obiit. 33
 Beneventum 18. Græci expulsi 19. Obsidetur a Norm. 44. a Baronib. quibusc. 160. civilis discordia 177. 238. a Roger. R. prædatum 247. Concilium Eneuv. 170. ibi corpora SS. inventa 180. & translata 221. Papæ concessum 370. a Græcis obsess. 403. a Conrado Imp. 434. Papæ traditum 439.
 S. Bartholomæi translatio 361. 391
 S. Bernardus Abb. Clar. 284. 287
 Bertoldus Com. Imper. Henrici 120. seq.
 S. Bertharius Abb. Cassia Sarac. occisus. 401
 Berengarius Imp. 402. dejectus 403. rediit 406. 408. occisus. 410
 Bisiniani Urbs 33. 404
 Boamundus fil. Rob. Ducis 46. frater Rogerii 49. 377. obiit 84. 146. 342. 378
 Bojanum 339. 430
 Botontum 354. 368. 434
 Bruchi 130. seq.
 Brundisium urbs 41. 43. 48. 232. 341.
 Bardinus Pseudo Pontifex. 173
- C
- Cajacia 443. &
 Calatia Cast. 406
 Cajeta 172. 390. 393. 443
 Calenum cum Cajeta confusum 171.
 Calinium 172. 407
 Calor fl. 184. 279. 292. 369. 373
 Calvum urbs. 291
 Cannensis urbs 47. 337. 353. 374. 450
 Canusia 395. 399
 Canonicus i. tributarius. 179
 Capua Metrop. Eccl. 211. seq. 366. 415. 444
 Capua Civ. a Sarac. liberatur 32. a Rogerio capta 53. 217. 376. a Sarac. impetita 70. 392. a Pand. Pr. obsessa 71. a Nortmannis 81. a Tancredo 116. ab Enrico Imp. 118. Rob. Pr. dedita 273. ibi Lothar. Imp. 283
 Capuæ novæ ædif. 395. dissidia 400. Ejus Episcopatus divisio 400. a Neapol. invaditur 401. & Græcis 402. seq. a Saracenis 427. a Conrado cap. 434. a Rogerio incensa 283. ubi Curiam habet. 308
 Capuani rebellant 80. Rogerio R. ominium præstant 87. & Henrico 117. 125. 128
 Capacium urbs 369. 399. 414
 Carnaria quæ. 220
 Carbonarium quid. 303
 Carnellus fl. 95
 Carolus M. Imp. 387. mors. 389
 Carolus II. a suis extinctus. 402
 Caserta. 122
 Casilinum. 395
 Cassanum 32. 34. 322
 Castellaneta urbs 45. 319
 Catanzarium 407. 409. 440
 Cavense Monast. 191

Cemeterium, Nola. 411
 Ceparani Concil. 159
 Ceppaluni Cast. 210. 221. 291
 Cefarius Dux Neap. 395
 Conradus Imp. Capuæ coronatur 73. 369. 436
 Conradus fit Imp. 95. 99. obit 436.
 101. Henricus ejus fil. 370. 407.
 obiit 409. 433. coronatur. 434
 Confini 394. 423
 Constantinus Porph. Imp. 20. obiit
 25. Monomachus 39. obiit 40.
 Ducas 41. obiit 42. 376
 Constantia uxor Henrici Imp. 114.
 filium parit 124. obiit. ibid.
 Cosentia 20. 393. 403. 409. a Sa-
 rac. capta 31. 404. 407. 428. 413.
 a Langob. 425
 Cotrunum urbs Græc. 398
 Crucesignati. 51

D

D Attus captivatus 33. 71.
 320. 432
 Dies intrantis, mediantis, & stan-
 tis mensis qui fuerint. 300
 Diopultus Dux Imp. Henrici 119.
 121. seq.
 Divisio Principatus Ben. & Sal. 394
 Drogo occisus 40. Comes 438. oc-
 cisus. 439
 Durrachium redit ad Imp. Græcor.
 31. obsidio 45. captum. 46

E

E Qui in funere Princ. ducti. 207
 Expeditio Terræ S. 52. seq. 80.
 99. seq. 338. seq. 376

F

F Aii, & phajæ quæ? 207
 Falco Benev. Judex 251. seq.

Farnitum Cast. 249
 Federicus Imp. 101. 109. 111. 113.
 obiit. 117
 Florida Imperatrix Loth. uxor. 280
 Forum Claudii, dictum quoque
 Popilium. 172
 Funus Magn. Procerum quomodo
 celebratum. 206

G

G Aidery Pr. 362
 Gallucium cast. 95
 Gariliani Trajectus 106. ab illo de-
 pelluntur Saraceni. 316
 Gefunum 387. 399
 Gentilitia cognomina quomodo
 cepta. 156
 S. Germani opp. 112. 273. 298. seq.
 Gisulfus Sal. Pr. 411. 415. 418. ado-
 ptat Pandulfum Cap. Pr. ibi mo-
 ritur 419. Gisulfus alter 437.
 439. 446. expellitur. ibid.
 Gontardus Dux Neap. occisus. 393
 Gravina urbs 28. 30. 318. 418
 Gregorius Dux Neap. 406 408
 Grimoaldus Pr. 360. 387. ob. 388
 Grim. II. 388. seq. occisus. 389
 Grumentum. 408
 Guaideris Pr. Ben. 399. captiva-
 tus 401
 Guaiferius Pr. Sal. 395. 398. sequ.
 400. fit Mon. 400
 Guaimarius Sal. Pr. obiit 34. 322.
 400. 402
 Guaim. in Calab. 39. fit Princ. Cap.
 73. occiditur 75. 329. ejus fil.
 Pr. 405. 408. obiit 411. alter 422.
 424. 431. seq. obiit 435. Guaim.
 fit Cap. Pr. 436. Amalfis, Surren-
 ti, & Italiæ Dux. 438
 Guaimarius de Jesuno 160. 444
 Guido Spoleti Dux 19. 363. 395.
 M m m 2 401.

401. seq. Alter factus Pr. Ben. 404
 Guido Imp. 402. coronatur 403.
 mors . 404
 Guilelmus Dux 159. seq. morit. 87.
 206. 438. fil. Rogerii 96. 195. fit
 Rex 101. 105. obiit . 109
 Guilelmus II. Rex 109. Capuam
 venit 111. cum Federico Imp.
 paciscitur 114. moritur . 115
 Guglielmus Casertæ Com. 122
 Guglielmus Siciliæ Regulus cum
 Henrico Imp. paciscitur . 123
 Guipertus Com. Venusis . 427

H

H Elena Rob. Guiscardi fil. 43
 Henricus Imp. 32. venit Benev. 33. 369. obiit 33. Henr. III.
 Romæ coron. 39. 45. seq. obiit
 69. Henr. Romam venit 71. 78.
 Capuam 74. obiit 83. 145. 369.
 ejus fil. Henr. 373. 83. 173. obiit
 377. 86. 205. 429. 431. 447
 Henricus fil. Federici Imp. Costan-
 tiæ nubit , & Regnum ingredit.
 117. obiit . 124
 Henricus frater Guilelmi Regis
 110. seq.
 Hierusalem capta 55. seq. 81
 Hydruntum urbs 45. 326. seq. 332.
 342. 351. 357. 438

I

Iohannes PP. XIII. Capuam fu-
 git . 415
 Johannes Princ. Sal. 421. obiit. 423
 Jordanus I. Pr. Cap. 44. 78. obiit 50.
 79. 374
 Jord. II. 85. obiit 87. electus 186.
 197. 443. 447
 Jordanus Comes Ariani 150. 157.
 159. 177. seq. 185. 195. seq. 208.
 obiit . ibid.

Ifacius Comnenus Imp. 41
 Judices iidem ac Patricii 41. seq.
 281.
 Juvencium urbs 39. 326. 356. 368

L

L Acuspensilis . 278
 Lampertus Imp. 403. præci-
 pitatus . 405
 Landenulfus Cap. Com. 401. Princ.
 Cap. occisus . 423
 Landenulfus de Spinio . 87
 Lando I. Cap. Com. 393. seq. II. 401.
 111. 402
 Landulfus I. Cap. 390. seq. Princ.
 21. 364. mors 365. Episc. Cap.
 395. seq. obiit 400. 70. 11. 365.
 111. 369. 1v. 369. 410. 418. 373.
 405. 411. 416. Capiserr. fil. Princ.
 Cap. Salerni, & Dux Spoleti
 419. 435
 Landulfus Ben. Princ. 427. obiit
 428. 432
 Landulfus de Græca Comeft. Ben.
 148. 153. seq. 159. 165. 173. 179.
 196. 199
 Landulfus Borrellus . 152
 Landulfus de S. Agatha Cap. Prin-
 cept 426. seq.
 Lapillosa Cast. 216. 256
 Laydolfus Cap. Pr. 423. pulsus. 425
 Lauri Cast. 268
 Lauritelli Com. 168
 Liburia 386. 393. 400. 402. 407.
 411. 426. Salernitana 410. 429
 Liguria quæ , ejusque fines 92. 93.
 100.
 Literna palus . 408
 Litium urbs . 40
 Locri Civ. 408
 Lotharius Rex 390. 86. in Italiam
 venit 89. & 38 58. coronatur ibi.
 Apulia potitur 94. obitus 95. 394
 Lotharius Imp. 250. seq. 271. seq. 410
 Lu-

Lucania Pæstum . 399
 Ludovicus Imp. captiv. Benev. 18.
 362. 389. 396. seq. mors. 399
 Ludov. Rex Franc. 99. 393. 403.
 obæcatur . 407
 Lupus Protosp. quis ? 14. seq.

M

M Agister militum Neap. 265
 Manfo Dux Amalf. 408. 419
 Mantellum curtare quid ? 195
 Marilianum Cast. 267
 Matera 51. 397. 424. incensa 18.
 23. 315. 357. 367. a Sarac. capta
 29. 318. 351. a Nortmannis 42.
 45. ejecti 45. a Rogerio capta 253
 Materensis Episcop. & Acherontin.
 33. 46
 Mathilda Comitissa 46. 232
 S. Matthæi corp. inventio 414. 448.
 translatio 365. 374
 Melfia urbs 37. 246. 277. 293. 437.
 324. 355. ibi Concilium 49.
 375. 377
 Melus Dux 31. 320. 429. 431
 Mercurianum Castr. 234
 Messapiæ Cast. 397
 Metellianus mons 428. seq.
 Michael Imp. 38. 41. Parapinac. 42
 Moaldus Com. 427
 Monast. S. Vincentii Vultur. dedi-
 catum 168. incensum a Sarac.
 400. 430. S. Sophiæ Benev. extru-
 ctio 360. Cavense extructum
 413. 429. 445. seq. Salernitanum
 386. Casinense 77. 402. 406.
 seq. 443
 Moneta Rog. R. 309
 Monopolis urbs 38. 357. 437
 Mons S. Angeli . 272
 Montaurum 399 446
 Mons Corvinus . 383
 Mons Apertus opp. 171. 178
 Mons Corvinus . 196

Mons Pilosus Opp. 38. 42. 253. 325.
 354. seq. 413. 422
 Mons Militum opp. 171. 178
 Mons Falconis . 185
 Mons Jovis . 196
 Mons Vicus . 196
 Montefuscum 187. 196. 208. 220.
 247. 264. 282
 Montefarculum 217. 283
 Montifardi Cast. 233
 Montemaranum . 291
 Morconum opp. 196. seq. 294
 Mottula Castellum fabricat. 33. 36.
 353. 356

N

N Aufragium classis Rog. R. 260
 Neapolis urbs a Pandulf. Pr.
 Cap. subacta 72. 344. a Richardo
 Cap. obsessa 44. 78. 447. a Ro-
 gerio R. obsidetur 266. 271. dedi-
 tur ejusq. fil. fit Dux 302. ingres-
 sus ejus Neap. 309. ejus mensura
 312. paciscitur cum Grimoaldo
 Benev. 388. a Sicone obsessa
 390. seq.
 Neapolites cum Capuanis pugnant
 395. paciscuntur 495. tributum
 dabant Lang. 393. 395. 396. occi-
 dunt Tribunum 445.
 Nicephorus Imp. 25. Botaniates 45.
 fit Monac. 45
 S. Nicolai corp. translatio 48. 338.
 375
 Nicotera Urbs 446
 Nortmannorum cum Græcis conflictus
 37. seq. cum Argyro Barenfi 39.
 cum Alemannis 40. veniunt in
 Apul. 369. Norm. cum Melo 71.
 cum Leone Pp. pugnant 75
 Nuceria 241. 267. 389. 393. 396.
 399. 429. 444. 446
 Nuscum Urbs 195

O

- O** Bbianum 42
 Oria 18. 22. a Sarac. incensa 28. 350. 316. a Normannis 41. a Boamundo impetita 51. 315. 356. 397. 410. 419. 437
 Otho I. Capuæ Principatum Pandulfo confirmat 211
 Otho Imp. intravit Romam 366. 26. & fil. 26. seq. 69. 411. 414. 416. pgnavit cum Sarac. 28. 318. 416. seq. ejus obitus 28. 30. 367.
 Otho II. 366. seq. victus a Sarac. 367. 419. seq. obit 367. 426. seq.
 Otho III. 367. obitus 368

P

- P** Actum quid , ejusq. explicatio 98
 Palma Cast. 267
 Paludis Cast. 197. 284. 287. 293
 Pandenolfus Cap. Com. 400
 Pandulfus Pr. 365. seq. obit 368
 Pandulfus , & Guaimarius in Apuliam intrant 22. obiit 24. Pand. IV. Cap. obsidet 71. 372. Teanensis 71. 433
 Pandulfus Capiteferr. 416. seq. 418. mors 419
 Pandulfus Cap. Pr. 428. obiit 430. seq. captiv. 432. liber. 433. filium Pand. sociat Pr. 434. 436. obit 438
 Pandulfus Ben. Pr. 420. 428. 431
 Panormum obsidio sublata a Nort. 42. in eam intravit Rob. Dux 43. 334. 372
 Pipinus R. 387
 Pisani cum Rob. Princ. Cap. & Rainulfo , & Neap. foederati 265. Neap. subveniunt 270
 Piscaria fl. 272. 307
 Piscis mirabilis prope Sal. 396

- Piscium copia in fl. Calore , & Voluturno 198
 Pleseum Cast. 250
 Pons S. Valentini prope Benev. 185. 234. 241. 292
 Pons major Benev. 219. 239. 274
 Pons Leprosus Benev. 187
 Potentia Urbs 278
 Presentianum Cast. 293
 Principes Capuæ oleo inuncti 211
 Puteolanus portus 270
 Puteoli Urbs 438

R

- R** Abellum , Ravellum 278
 Radelchis Pr. 392. 361. Rad. II. 362. seq. explosus 400. seq. rediit 404. denuo pulsus 405
 Radelgarius Pr. 361. 394. obit ibid.
 Rao de Ceppaluni 152. 157. 178. 185. seq. mors 186
 Rao de Fraineta 290. seq.
 Raynulfus Comes 90. 94. seq. obit 95. Com. Abellini , & Calatiæ 177. 179. 184. seq. 196. Aversæ 435. 215. 217. 230. seq. 239. 243. 250. seq. Regi Rogerio deditur 269. Salernum obsidet 278. Dux Apuliae factus 279. obiit 296. ejus cadaver exhumatum a Rog. R. 302
 Regium captum 33. 407. 409. obfessum a Saracen. 410. 414. 421. 427
 Richardus I. Capua potitur 75. 77. 37
 Richardus Cap. Pr. 42. obit 44. 78. 83. 441. Jordani fil. 53
 Rich. fil. Roberti 85. paulò post morit. ibi. 185. ejus consecratio , & mors ibid.
 Richardus de Caleno 86. 115. 119. 121
 Richard. Acerr. Com. 115
 Ri-

Richardus de Aquila 87. 105. 125.

S

127.

Rocca Romana 293

Robertus de la Marra 250. 281

Robertus de Loretello 105. 107. 109

Robertus de Caserta 121

Robertus I. Cap. Pr. 83. obit 85. II. 87. Principatu spoliatur a Rog. Rege 90. seq. 255. 269. dictus de Surrento 103. seq. obit 106

Robertus Dux 40. seq. 45. seq. Pontifici auxilium praestat 48. 159. 251. seq. Pontif. Salernum comitatur 78. 211. 215. 225. Rogerio coronam imponit 223. 230. seq. 239. 241

Rob. Comes 375. 378

Rocca Guglielmi 108. 123. Mon-draconis 122. Sicca 84

Rodoaldus Princ. 360

Rodulfus Rex Ital. 409. 448

Rogerius de Surrento 305. Comes Andriae 115. de Ariano Jordani Com. fil. 250. 281. 306

Roger. Com. Sicil. 51. obit 57. 84. 192. 208. 377. Dux factus 39. 40. 49. 87. 219. 342. 373. Rex efficitur 88. 223. confirmatus 301. in Africam pergit 99. 101. Nuceriam aggreditur 242. ibi victus 245. in Sicil. pergit 247. in Apul. redit cum Sarac. 252. omnia submittit 283. seq. a Ragnulfo Com. devictus 284. Benev. intrat 294. excommunicatur 297. Barium tentat 297. seq. obit 102. 146. ejus fil. mors 100. 195

Romanus Imp. 24. seq.

Romoaldus Princ. Ben. 360

Rosetum Cast. 196. 262

Rupecanina 299

Sabbatus fl. 152. 241. 273. 369

Saccumattum 370

Salernum Urbs 69. 191. obfessum 32. 368. a Sarac. 319. a Normanis 44. 78. 373. deditur Com. Rogerio 209. electo ibi se Duce 219. 246. 269. ab Henrico Imp. captum 123. 126. Lothario Imp. deditur 278. proditio Civium 404. seq. Princ. expellunt 421. Metropolis 422. a Sarac. infestatur 428. 431

Saraceni in Calab. 20. a Gariliano pulsi ibi, & 21. 364. 408. M. Garganum praedantur 365. & Calabriam 29. 335. & Bari terram 29. & Tarenti ibi. Eorum classis 390. devicta prope Capreas 411. a Pisanis 443. Siciliam invadunt 391. seq. & Romam 393. 399. & Salernum 397. a Graecis dissipatur 402. invadunt Benev. Cap. & Neap. 368. a Roger. Sic. pulsi 375. inter eos praelium 407. Capuam infestantur 430

Saracenum Castrum 435. 438

Sarnus fl. 242. 267. 409

Sarnus Cast. 396. 399. 411. 429

Scafati pons ligneus 242

Scala civ. 278

Scillacium 409

Sclavorum incurfio 410

Sepultura occisorum divisa ab aliis 190

Series Imp. Graecor. 344. seq.

Sergius Dux Neap. 387. 395. interdictus 399. 429

Setium Castrum 169

S. Severini Comites 397. 399. 413

Sicardus Pr. 361. 390. occisus 392

Sicilia cessa Rog. 445

Sico Pr. 360. seq. 389. mors 391

Sico

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA

3 0112 062503823